

Код	Номер на ниво	Официално наименование	Коментар	Включва	Включва още	Не включва
-----	---------------	------------------------	----------	---------	-------------	------------

1	1	РЪКОВОДИТЕЛИ	<p>Бележки :За ясното разграничаване между ръководителите от клас 1 и приложните специалисти с контролни функции (супервайзъри) от другите класове, трябва да се отбележи следното:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ръководителите и приложните специалисти с контролни функции (супервайзъри) планират, организират , координират , контролират и управляват работата надруги работещи; • ръководителите отговарят и вземат решения за цялостното стратегическо и оперативно управление на дадено предприятие, организация или техните структурни единици, за бюджета и за избора, назначаването и освобождаването на персонала; • 	<p>Ръководителите планират, управляват, координират и оценяват цялостната дейност на държавни органи и институции, предприятия и други организации или техните структурни единици; формулират и преразглеждат политики, закони, правила и нормативни актове. Ръководителите изпълняват следните основни задачи: формулират и консултират държавни органи и институции, предприятия и други организации относно политики, бюджети, нормативни актове; установяват цели и стандарти, формулират и оценяват програми, политики и процедури за тяхното изпълнение; осигуряват подходящи системи и процедури за разработване и</p>		
---	---	--------------	---	---	--	--

			<p>специалист и с контролни функции (супервайзъри) съветват и под-помагат ръководителите при изпълнение на техните задачи и по-специално поотношени е на персонала;• приложните специалисти и с контролни функции (супервайзъри) нямат право да вземат решения. Важно е да се знае, че ръководителите носят цялата отговорност за дейностите на структурната единица, а приложните специалисти и с контролни функции (супервайзъри) са отговорни само за контрола на други работещи. Не е необходимо ръководителите да носят отговорност едновременно за цялостното стратегическо и оперативно управление,</p>	<p>на бюджетен контрол; определят материални, човешки и финансови ресурси, необходими за изпълнението на политики и програми; наблюдават и оценяват постигнатите резултати от организацията, предприетите и неговите служители; избират или одобряват подбора на персонал; осигуряват здравословни и безопасни условия на труд; планират и ръководят еже-дневни дейности; представят и водят преговори от името на правителството, държавните институции, предприетите или други структурни единици. Този клас включва следните подкласове: 11 Законодатели, висши представители и изпълнител</p>	
--	--	--	--	---	--

			за избора, назначаването и освобождаването на персонала. Степента на автономността на ръководителите при изпълнение на техните задължения също може да варира.	директори ¹ ² Административни ръководители и ръководители в търговски дружества ¹³ Ръководители в производството и специализираните услуги ¹⁴ Ръководители в хотелиерството, търговията и други услуги		
--	--	--	--	---	--	--

11	2	ЗАКОНОДАТЕЛИ, ВИСШИ ПРЕДСТАВИТЕЛИ И ИЗПЪЛНИТЕЛНИ ДИРЕКТОРИ		Законодателите, висшите представители и изпълнителните директорис помощта на други ръководители формулират и преразглеждат политики, планират, управляват, координират и оценяват цялостната дейност на държавни органи и институции, предприятия и други организации . Компетентното упражняване на повечето от професиите в този клас изисква минимум шесто образователно и квалификационно ниво, съгласно нивата, описани в Методологичните бележки по прилагането на НКПД- 2011. Законодателите, висшите представители и изпълнителните директори изпълняват следните основни		
----	---	--	--	--	--	--

				<p>председателстват или участват в работата на законодателни органи, управителни съвети и комисии; формулират и съветват относно бюджетни политики, нормативни актове и правила за дейността на държавни органи и институции, предприятия и други организации ;</p> <p>установяват цели на дирекции и отдели в държавните институции, агенции, предприятия и други организации ;</p> <p>формулират , одобряват и оценяват програми, политики и процедури за тяхното изпълнение; осигуряват подходящи системи и процедури за разработване и прилагане на бюджетен контрол; определят материални , човешки и финансови ресурси, необходими за</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				<p>то на политики и програми; наблюдават и оценяват постигнатите резултати от организацията или предприятието; избират или одобряват подбора на висши служители; и изпълняват церемониални задължения и представляват държавни институции/ органи, предприятия, други организации и общности при официални случаи, срещи, преговори, конгреси или публични изслушвания. Този подклас включва следните групи: 111 Законодатели и висши представители 112 Управляващи и изпълнителни директори</p>		
--	--	--	--	--	--	--

111	3	Законодатели и висши представители	* Единичната група 1113 Традиционни и старейшини и селски водачи/управници от Международната стандартна класификация на професиите – ISCO-08 не се използва в националната практика.	Законодателите и висшите представители определят, формулират, съветват и управляват изпълнението на политики на държавни органи както на специализирани организации. Те създават, приемат, изменят или отменят закони, правила и наредби, планират, организират, управляват, контролират и оценяват цялостната дейност на структурни звена в държавни органи и институции и специализирани организации. Законодатели и висши представители изпълняват следните основни задачи: контролират или участват в дейността на законодателните органи и административните структури на		
-----	---	------------------------------------	--	--	--	--

				<p>органи и специализирани организации; участват в държавни административни съвети, комитети или комисии; проучват обществено значими въпроси и защитават интересите на избирателите; формулират и съветват относно бюджетни политики, закони, нормативни актове и правилници на държавни органи и институции; установяват цели на организации и формулират, одобряват и оценяват програми, политики и процедури за тяхното изпълнение; препоръчват, преразглеждат, оценяват и одобряват документи, нормативни актове, инструкции и доклади; осигуряват подходящи системи и процедури за</p>		
--	--	--	--	--	--	--

				<p>не и прилагане на бюджетен кон-трол; разпределят и определят използването на общински земи и други ресурси; изпълняват церемониални задължения и представляват правителството-то, организацията или общността на официални случаи, срещи, преговори, конгреси или публични изслушвания. Тази група включва следните единични групи: 1111 Законодатели 1112 Висши представители на държавни органи 1113 Традиционни и старейшини и селски водачи/управници* 1114 Висши представители на организации с нестопанска цел* Единичната група 1113 Традиционни</p>		
--	--	--	--	--	--	--

				и селски водачи/упра внициот Междунаро дната стандартна класификац ия на професиите – ISCO-08 не се използав национална та практика.		
--	--	--	--	---	--	--

1111	4	Законодателите		<p>Законодателите определят, формулират и направляват политиките на държавните органи и международните правителствени организации. Те създават, приемат, изменят или отменят закони, правила и наредби. Тук се включват изборни и неизборни членове на парламента, на държавните органи. Законодателите изпълняват следните задачи:</p> <ul style="list-style-type: none">• контролират или участват в дейността на законодателните органи и административни съвети на държавните органи;• определят, формулират и направляват политиките на държавните органи; създават, приемат, изменят или отменят закони, правила и наредби;• участват в		
------	---	----------------	--	---	--	--

				администра тивни съвети, комитети или комисии;• проучват обществено значими въпроси и защитават интересите наизбирате лите, които представля ват;• изпълняват обществени функции и участват в срещи, за да проучватоб щественото мнение и предоставят информаци я за правителств ените планове;• преговарят с други законодател и и представите ли на заинтересов ани групи за да се сближат различните интереси, като се постигатспо разумения и се създават политики;• направлява т висши представите ли и служители на държавниор гани, в качеството си на членове на правителств ото, относотълк уването и		
--	--	--	--	--	--	--

				то на правителств ените политики.Пр имерни длъжности в единичната група:– Президент на Република България– Министър- председате л– Министър– Народен представите л– Омбудсман – Кмет– Общински съветник		
--	--	--	--	---	--	--

1112	4	Висши представители на държавни органи	Бележка :Изпълнителни директори на предприятия, които са държавна собственост, са включени в единична група 1120 Управляващи и изпълнителни директори.	Висшите представители на държавни органи съветват правителството относно създаването на политики, ръководят тълкуването и изпълнението на правителствени политики и законодателството от структурните звена в държавни органи, институции и агенции, представляват страната в чужбина и действат от нейно име или изпълняват подобни задачи в междуправителствени организации. Те планират, организират, ръководят, контролират и оценяват цялостната дейност на държавните органи и на техните структурни звена на централно и местно равнище, както и на агенции, комитети или комисии в съответствие с		
------	---	--	--	---	--	--

				<p>о законодателство и политики на правителството и законодателните органи. Висшите представители на държавни органи изпълняват следните задачи:</p> <ul style="list-style-type: none">• съветват държавните органи на централно и местно равнище• изаконодателите относно политически въпроси;• съветват при изготвянето на бюджетна политика, закони и други нормативни актове, включително техните изменения;• определят цели на структурните звена на държавните органи или агенции <p>В съответствие със законодателството и правителствената политика;</p> <ul style="list-style-type: none">• формулират, одобряват и оценяват програми и процедури за изпълнение		
--	--	--	--	---	--	--

				<p>правителств ените политики, работейки съвместно или чрез консултации с правителств ото;• препоръчва т, преразглеж дат, оценяват и утвърждава т документи,и нструкции и доклади, представен и им от ръководите ли на среднониво и старши служители;• осигуряват подходящи системи и процедури за разработва не и прилагане на бюджетен контрол;• координира т дейностите с други висши държавни ръководите лии служители;• изготвят презентаци и за законодател ни и други правителств еникомисии относно политики, програми или бюджети;• контролират изпълнение то на правителств</p>	
--	--	--	--	---	--

				политики и законодателството от агенции и отдели на държавните органи. Примерни длъжности в единичната група:– Посланик– Пълномощен министър– Генерален консул– Генерален комисар, МВР– Управител, Българска народна банка– Управител, Национален осигурителен институт– Председател, Национален статистически институт– Главен комисар, пожарна безопасност и спасяване– Главен директор, главна дирекция в администрация– Главен секретар, администрация– Председател, държавна комисия– Изпълнителен директор, агенция– Областен управител– Парламентарен секретар		
--	--	--	--	---	--	--

1113	4	Традиционн и старейшини и селски водачи/упра вници	Единичната група 1113 Традиционн и старейшини и селски водачи/упра внициот Междунаро дната стандартна класификац ия на професиите – ISCO-08 не се използва в национална та практика.			
------	---	---	--	--	--	--

1114	4	Висши представители на организации с нестопанска цел		Висшите представители на организации с нестопанска цел определят, формулират и управляват изпълнението на политиките на специализирани организации, например политически партии, синдикати, работодателски организации, търговски или промишлени асоциации, хуманитарни и благотворителни организации или спортни асоциации, както и представляват тези организации и действат от тяхно име. Висшите представители на организации с нестопанска цел изпълняват следните основни задачи:• определят и формулират политиките, правилата и нормативни документи на организация		
------	---	--	--	---	--	--

				планират, управляват и координират основната дейност на организацията;• преглеждат работата и постигнатите резултати на организацията и докладват за тях на съвета на директорите, управителните органи, членовете на организацията и финансиращите ги агенции;• водят преговори от името на организацията, нейните членове и съответните специализирани групи;• популяризират и защитават интересите на организацията, нейните членове и съответните специализирани групи пред законодателната власт, правителството или широката общественост;• планират, организират и управляват		
--	--	--	--	--	--	--

				<p>е звена, отговорни за изпълнението на организационната политика, програми, правила и нормативни документи;• осигуряват подходящи системи и процедури за разработване и прилагане на бюджетен контрол;• наблюдават и оценяват действията на организацията или предприятието срещу установените цели и политики;• представят организацията на официални случаи и срещи, впреговори, на конгреси, публични изслушвания и форуми. При мерни длъжности в единичната група:– Президент, политическа партия– Президент, организация на работниците и служителите– Патриарх на Българската</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				а църква– Председател, политическа партия– Председател, организация на работодателите– Председател, организация на работниците и служителите– Председател, браншови и регионални организации – Председател, организации с нестопанска цел/съсловни и организации – Председател, обществена организация		
--	--	--	--	---	--	--

112	3	Управляващи и изпълнителни директори		Управляващите и изпълнителните директори формулират и разглеждат политиките и планират, управляват, координират и оценяват цялостната работа на предприятията и организациите (с изключение на специализираните организации и отделите на държавните органи) с помощта на други ръководители, съгласно насоките и стратегиите, изготвени от съвета на директорите или управителния орган, пред които те са отговорни за предприети действия и резултати. Управляващите и изпълнителните директори изпълняват следните основни задачи: планират, ръководят и координират основните дейности на предприятия		
-----	---	--------------------------------------	--	---	--	--

				<p>организацията; разглеждат дейностите и резултатите на предприятието или организацията и се отчитат пред съвета на директорите и управителните органи; определят цели, стратегии, политики и програми на предприятието или организацията; осигуряват цялостен контрол и управление на предприятието или организацията; определят и управляват бюджети, контролират разходите и гарантират ефективното използване на ресурси; одобряват материални, човешки и финансови ресурси за изпълнение на организационните политики и програми; наблюдават и оценяват действията на организацията или</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				<p>ето срещу установените цели и политики; консултират се със старши подчинен персонал и разглеждат препоръки и доклади; представяват организацията на официални случаи и срещи, в преговори, на конгреси, публични изслушвания и форуми; избират или одобряват подбора на старши служители; осигуряват функционирането на организацията в съответствие със законодателството. Тази група включва следните единични групи:1120 Управляващи и изпълнителни директори</p>	
--	--	--	--	---	--

1120	4	Управляващи и изпълнителни директори	<p>Бележки: Регионалните мениджъри и други старши мениджъри, които координират и контролират дейността на подчинените им мениджъри, имащи различни функционални отговорности се включват в единична група 1120</p> <p>Управляващи и изпълнителни директори. Ръководители, отговорни за специфични функции в рамките на определена географска област са изключени от тази единична група. Например, регионален мениджър продажби се класифицира в единична група 1221</p> <p>Ръководители по продажби и маркетинг. Изпълнителни и директори на предприятия, които са държавна собственост, са вклю-</p>	<p>Управляващите и изпълнителните директори формулират и разглеждат политиките и планират, управляват, координират и оценяват цялостната работа на предприятията и организациите (с изключение на специализираните организации и отделите на държавните органи) с помощта на други ръководители, съгласно насоките и стратегиите, изготвени от съвета на директорите или управителния орган, пред които те са отговорни за предприетите действия и резултати. Управляващите и изпълнителните директори изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • планират, управляват и координират основните 		
------	---	--------------------------------------	--	---	--	--

			единична група 1120 Управляващи и изпълнителни директори.	пред-приятието или организацията; разглеждат дейностите и резултатите на предприятието или организацията и се отчитат пред съвета на директорите и управителните органи; • определят цели, стратегии, политики и програми на предприятието или организацията; • осигуряват цялостен контрол и управление на предприятието или организацията; • определят и управляват бюджети, контролират разходите и гарантират ефективното използване на ресурси; • одобряват материални, човешки или финансови ресурси за изпълнение на организационните политики и програми; • наблюдават и оценяват		
--	--	--	--	---	--	--

				<p>на организацията или предприятието спрямо установените цели и политики;• консултират се със старши подчинен персонал и разглеждат препоръки и доклади;• представяват организацията на официални случаи и срещи, впреговори, на конгреси, публични изслушвания и форуми;• избират или одобряват подбора на старши служители;• осигуряват функционирането на организацията в съответствие със законодателството.Примерни длъжности в единичната група:– Генерален директор– Изпълнителен директор– Управител– Регионален мениджър– Член, съвет на директорите – Член, управителен съвет</p>		
--	--	--	--	--	--	--

12	2	АДМИНИСТРАТИВНИ РЪКОВОДИТЕЛИ И РЪКОВОДИТЕЛИ В ТЪРГОВСКИ И ДРУЖЕСТВА		Административните ръководители и ръководителите в търговски дружества планират, организират, управляват, контролират и координират финансови, административни и човешки ресурси, звена за политика и планиране, научноизследователска и развойна дейност, реклама и връзки с обществостта, продажби и маркетинг на предприятия и организации или управляват дейности на предприятия, които предоставят такива услуги. Компетентното упражняване на повечето от професиите в този клас изисква минимум шестообразователно и квалификационно ниво, съгласно нивата, описани в		
----	---	---	--	---	--	--

				<p>чните бележки по прилагането на НКПД-2011.Административните ръководители и ръководителите в търговски дружества изпълняват следните основни задачи: формулират и административни дейности по политики, стратегическо и финансово планиране; установяват и управляват оперативни и административни процедури; изпълняват, наблюдават и оценяват политики и стратегии; съветват старшите ръководители; управляват разработването на нови продукти, маркетингови и рекламни кампании и връзки с обществеността; определят и управляват дейностите по продажби, продуктовия микс,</p>		
--	--	--	--	--	--	--

				за обслужване на клиенти; определят цени и кредитни споразумения; осигуряват съответствие с действащите закони, наредби и стандарти; контролират подбора, обучението и работата на персонала; изготвят бюджети и координират финансови операции; провеждат обсъждания с изпълнителния директор и ръководители на други структурни звена или отдели; контролират разходите и осигуряват ефективно използване на ресурсите; представяват предприятието или организацията при преговори на срещи, семинари, публични изслушвания и форуми. Този подклас включва следните групи:121 Ръководите		
--	--	--	--	--	--	--

				услугите и административните дейности12 2 Ръководители по продажби, маркетинг и развойна дейност		
--	--	--	--	--	--	--

121	3	Ръководите ли в бизнес услугите и администра тивните дейности		Ръководите лите в бизнес услугите и администра тивните дейности планират, организи рат , управляват, контролират и координира т финансови, администра тивни и човешки ресурси, политика и стратегичес ко планиране на предпри ятия и организации или управляват дейности на предприяти я, които предос тавят такива услуги. Ръко водителите в бизнес услугите и администра тивните дейности изпълняват следните основни задачи: формулират и администри рат дейности политики, стратегичес ко и финансово планиране; установяват и управляват оперативни и администра тивни		
-----	---	--	--	--	--	--

				<p>изпълняват, наблюдават и оценяват политики и стратегии; съветват старшите ръководители и членове на съвета на директорите по въпроси, свързани с финанси, администрация, стратегии, политики, програми и законодателство; осигуряват съответствие с действащите закони, наредби и стандарти; контролират подбора, обучението и работата на персонала; изготвят бюджети и координират финансови операции; провеждат обсъждания с изпълнителния директор и ръководители на други структурни звена или отдели; контролират разходите и осигуряват ефективно използване на ресурсите; представляват</p>	
--	--	--	--	--	--

				<p>ето или организацията при преговори на срещи, семинари, публични изслушвания и форуми. Таз и група включва следните единични групи:1211 Ръководители на финансови дейности1212 Ръководители по управление на човешките ресурси1213 Ръководители по политики и стратегическо планиране1219 Ръководители в бизнес услугите и административните дейности, н.д.</p>		
--	--	--	--	--	--	--

1211	4	Ръководите ли на финансови дейности		Ръководите лите на финансови дейности планират, управляват и координира т финансовит е операции на предприяти ето или организация та, като секонсултир ат със старши ръководите ли и с ръководите ли на други структурниз вена или управляват дейности на предприяти я, които предоставят финансовиу слуги.Ръков одителите на финансови дейности изпълняват следните основни задачи:• планират, управляват и координира т финансовит е операции на предприяти ето или организация та;• оценяват финансовот о състояние на предприяти ето или организация та, изготвят бюджети и координира т		- Ръководите л на клон на финансова институция – 1346– Одитор – 2411– Главен счетоводите л – 2411
------	---	--	--	--	--	---

				<p>операции;• консултират се с изпълнителния директор или с ръководители на други структурни звена или отдели;определят и управляват бюджети, контролират разходите и осигуряват ефективно използване на ресурсите;• установяват и управляват оперативни и административни процедури;• планират и управляват ежедневни операции;• контролират подбора, обучението и работата на персонала;• представляват предприятието или организацията при преговори насрещи, семинари, публични изслушвания и форуми.При мерни длъжности в единичната група:– Директор за връзки с инвеститорите– Финансов мениджър–</p>	
--	--	--	--	--	--

				л, финансов отдел– Корпоратив ен секретар		
--	--	--	--	--	--	--

1212	4	Ръководите ли по управление на човешките ресурси		Ръководите лите по управление на човешките ресурси планират, управляват и координира т политики относно персонала, индустиал ните отношения, здравослов ни и безопасни условия на труд на предприяти я или организации или управляват дейности на предприяти я, които предоставят такива услуги.Ръко водителите по управление на човешките ресурси изпълняват следните основни задачи:• планират, управляват и координира т персонала и индустиал ните отношения, политики и практики на предприяти ето или организация та;• планират и организират процедури по набиране и обучение на		
------	---	---	--	---	--	--

				<p>поощряване , прехвърляне и освобождаване на служители;• планират и организират договаряне и процедури за определяне на структурата и нивото на работната заплата и за информиране на работниците относно условията за наемане на работа;• контролират програми и дейности, свързани с безопасни и здравословни условия на труд;• определят и управляват бюджети, контролират разходите и осигуряват ефективно използване на ресурсите;• определят и управляват оперативни и административни процедури;• контролират разработването и функционирането на информационни системи за управление на персонала;• осигуряват съответстви</p>		
--	--	--	--	--	--	--

				<p>действащите закони, наредби и стандарти относно правата на работниците, здравословни и безопасни условия на труд, равни възможности и подобни проблеми;• контролират подбора, обучението и работата на персонала за цялото предприятие или организация ;• консултират се със старши ръководители и с ръководители на другите структурни звена и отдели;• представяват предприятието или организацията при отношенията им с други органи или организации .Примерни длъжности в единичната група:– Ръководител, здравословни и безопасни условия на труд– Ръководител, отдел човешки ресурси– Ръководите</p>		
--	--	--	--	---	--	--

			на персонал		
--	--	--	-------------	--	--

1213	4	Ръководите ли по политики и стратегичес ко планиране		Ръководите лите по политики и стратегичес ко планиране планират, организират , управляват и координира т дейности по стратегичес кото планиране и политика в правителств ени или неправител ствени организации и структури от частния сектор, или управляват дейности на предприяти я или организации , които предоставят таква услуги.Ръко водителите по политики и стратегичес ко планиране изпълняват следните основни задачи:• разработват , внедряват и контролират стратегичес ки планове, програми, политики, процеси, системи и процедури за постигане на целите, задачите и работните стандарти;• разработват		
------	---	---	--	--	--	--

				управляват, администрират и участват в политики, изследвания и анализи на политики;• координират изпълнението на политиките и добрите практики;• определят критерии за отчитане на дейността и измерване на отговорността;• планират и управляват ежедневни операции;• ръководят и управляват дейностите на служителите по разработването на политики и стратегическо планиране;• контролират подбора, обучението и работата на персонала; консултират се със старши ръководители и с ръководители на други структурни звена и отдели;• представят предприятието или организацията при отношенията		
--	--	--	--	--	--	--

				органи или организации .Примерни длъжности в единичната група:– Икономически директор– Директор дирекция, администрация– Началник отдел, администрация– Ръководител, отдел по икономически анализи и прогнози– Началник сектор, администрация– Ръководител, стратегическо планиране– Ръководител проект		
--	--	--	--	---	--	--

1219	4	Ръководители в бизнес услугите и административните дейности, н.д.		В тази единична група се включват ръководители на бизнес услуги и административни дейности, неklasифицирани другаде в група 121 Ръководители в бизнес услугите и административните дейности и са наети като ръководители на структурни звена в големи предприятия (с йерархична структура на управление) или организации, или управляват дейности на предприятия, които предоставят такива услуги. Ръководителите в тази единична група изпълняват следните основни задачи:• предоставят административна и оперативна подкрепа и съветват старшите ръководители относно управлението на сгради		
------	---	---	--	--	--	--

				съоръжения и административните услуги;• развиват и управляват административните и физическите ресурси на организацията;• разработват и внедряват административни и процедурни правила за служителите в предприятието или организацията;• анализират комплексни въпроси, свързани с управлението на ресурсите и инициативите на организацията, като изготвят съответните доклади, становища и кореспонденция;• предоставят информация и помощ при изготвянето на финансови отчети и бюджети;• ръководят, управляват и подпомагат професионалното развитие на административния персонал,		
--	--	--	--	--	--	--

				<p>осигури безпроблем но протичане на бизнес процесите и предоставя не на точна и навременна информаци я;• представля ват предприяти ето или организация та при преговори на срещи, семинари, публични изслушвани я и форуми;опр еделят и управляват бюджети, контролират разходите и осигуряват ефективно използване на ресурсите;• планират и управляват ежедневни операции;• контролират подбора, обучението и работата на персонала. Примерни длъжности в единичната група:– Мениджър, инфраструк тура и логистика в предприяти е– Фасилити мениджър– Ръководите л/началник, администра тивен отдел– Ръководите</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				бизнес услугите		
--	--	--	--	--------------------	--	--

122	3	Ръководите ли по продажби, маркетинг и развойна дейност		Ръководите лите по продажби, маркетинг и развойна дейност планират, организират , управляват, контролират и координира т звената за реклама, връзки с обществено стта, научни изследвани я и развитие, маркетинг и продажби на предприяти я или организации , или управляват дейности на предприяти я, които предоставят таква услуги.Ръко водителите по продажби, маркетинг и развойна дейност изпълняват следните основни задачи: формулират и изпълняват политики и планове за дейности по реклама, връзки с обществено стта, продуктови разработки, маркетинг и продажби в сътрудниче ство с други ръководите ли;		
-----	---	--	--	---	--	--

				научноизследователската и развойната дейност; организират кампании по маркетинг, реклама и връзки с обществостта; определят и управляват дейностите по продажби, продуктивния микс, стандарти за обслужване на клиенти, търговски методи и дистрибуционна политика; определят цени и кредитни споразумения; определят и управляват бюджети, контролират разходите и осигуряват ефективно използване на ресурсите; контролират подбора, обучението и работата на персонала; представяват предприятието или организацията на преговори, търговски изложения и други форуми. Този и група включва следните единични		
--	--	--	--	--	--	--

				Ръководители по продажби и маркетинг1222 Ръководители реклама и връзки с обществено стта1223 Ръководители на научноизследователска и развойна дейност		
--	--	--	--	---	--	--

1221	4	Ръководители по продажби и маркетинг		Ръководителите по продажби и маркетинг планират, управляват и координират дейностите по продажба и маркетинг на предприятията или организации, или управляват дейности на предприятията, които предоставят такива услуги. Ръководителите по продажби и маркетинг изпълняват следните основни задачи:• планират и организират програми за продажби и маркетинг на базата на реализираните продажби и пазарните оценки;• определят ценови листи, условия за отстъпки и доставка, бюджетизация на съдържанието на продажбите, методи за продажба, специализирани кампании и допълнителни стимули;• установяват и		
------	---	--------------------------------------	--	---	--	--

				<p>оперативни и административни процедури, свързани с дейностите по маркетинг и продажби;• ръководят и контролират персонала, занимаващ се с маркетинг и продажби;• планират и контролират ежедневните дейности;• определят и управляват бюджети, контролират разходите и осигуряват ефективно използване на ресурсите;• контролират подбора, обучението и работата на персонала;• представяват предприятието или организацията на преговори относно продажби и маркетинг, търговски изложения и други форуми. При мерни длъжности в единичната група:– Маркетинг мениджър– Мениджър продажби– Търговски директор</p>		
--	--	--	--	---	--	--

1222	4	Ръководите ли реклама и връзки с обществено стта		Ръководите лите реклама и връзки с обществено стта планират, уп-равляват и координира т дейности по реклама, връзки с обществено стта напредприя тия или организации , или управляват дейности на предприяти я, които предоставят такива услуги.Ръко водителите реклама и връзки с обществено стта изпълняват след-ните основни задачи:• планират, управляват и координира т рекламната дейност и връзките с обществено стта на дадено предприяти е или организация ;• сключват рекламни договори с клиенти, печатни и електронни медии, спортни и културни организации и рекламни агенции;• планират и управляват		
------	---	--	--	--	--	--

				<p>информира не на законодате- ли, медии и обществено стта относно плановете, постижения та и целите на предприяти ето или организация та;• ръководят и управляват персонала, занимаващ се с реклама и връзкис обществено стта;• определят и управляват бюджети, контролират разходите и осигу-ряват ефективно използване на ресурсите;• установяват и управляват оперативни и администра тивни проце- дури;• планират и организират ежедневни операции;• контролират подбора, обучението и работата на персонала. Примерни длъжности в единичната група:– Мениджър, връзки с обществено стта– Мениджър, реклама</p>		
--	--	--	--	--	--	--

1223	4	Ръководите ли на научноизсле дователска и развойна дейност		Ръководите лите на научноизсле дователска и развойна дейност плани-рат, управляват и координира т научноизсле дователски и развойни дейността предприяти я или организации или управляват дейности на предприяти я, които предоставят такива услуги.Ръко водителите на научноизсле дователска и развойна дейност изпълняват следните основни задачи:• планират, управляват и координира т научноизсле дователска и развойна дейност в предприяти ето, или извършват тази дейност по договор с външна организация като разработват нов или подо-бряват съществува щ технически процес, продукти, познанието		
------	---	---	--	--	--	--

				<p>начина на използване на материалите; • планират цялостната изследователска и развойна програма на предприятието или организацията съобразно целите и бюджетните изисквания; • ръководят персонал, занимаващ се с научноизследователска и развойна дейност; • определят и управляват бюджети, контролират разходите и осигуряват ефективно използване на ресурсите; • установяват и управляват оперативни и административни процедури; • планират и управляват ежедневни операции; • контролират подбора, обучението и работата на персонала; • представят предприятието или организацията на преговори, семинари и</p>	
--	--	--	--	---	--

				и.Примерни длъжности в единичната група:– Председател, Българска академия на науките– Началник отдел технически и качествен контрол– Завеждащ научна лаборатория– Ръководител звено, изследване и развитие		
--	--	--	--	--	--	--

13	2	РЪКОВОДИТЕЛИ В ПРОИЗВОДСТВОТО И СПЕЦИАЛИЗИРАНИТЕ УСЛУГИ		Ръководителите в производството и специализираните услуги планират,управляват и координират производството на стоки и предоставя нето на специализирани професионални и технически услуги, предлагани от дадено предприятие е или организация . Те са или ръководители на отдели в предприятия или управители на предприятия без йерархична структура на управление. Отговорни са за дейностите в преработващата и добивната промишленост, строителството, логистиката, информационните и комуникационните технологии, осигуряването на здравни, образователни и		
----	---	---	--	--	--	--

				<p>услуги, банкиране, застраховане и други професионални и технически услуги. В този подклас се включват и ръководители на големи (с йерархична структура на управление) селскостопански, горски и рибни стопанства. Компетентното упражняване на повечето от професиите в този клас изисква минимум шестообразователно и квалификационно ниво, съгласно нивата, описани в Методологичните бележки по прилагането на НКПД-2011. Ръководителите в производството и специализираните услуги изпълняват следните основни задачи: планират дейностите по отношение на резултати, предоставя</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				качество, количество, разходи, своевремен ност и трудови изисквания; определят стандарти и цели; контролират производств ената дейност и технологичн ите процедури; осигуряват качеството на произведен ите стоки и предоставя ните услуги; подготвят оферти и договори; съставят и управляват бюджети, наблюдават разходите и оптимизира т дейностите, изготвят процедури и пресструкту рират ресурси за минимизира не на разходите; контролират придобиван ето и инсталиран ето на нови машини, съоръжения и оборудване; координира т изпълнение то на изискваният а за здравослов ни и безопасни условия на труд;		
--	--	--	--	--	--	--

				<p>управляват ежедневните дейности; контролират подбора, обучението и работата на персонала; съставят или подпомагат съставянето на отчети, бюджети и прогнози; представя ват предприяти ето или организация та при преговори, на срещи, семинари, публични изслушвани я и форуми. Тоз и подклас включва следните групи:131 Ръководите ли в селското, горското и рибното стопанство1 32 Ръководите ли в преработва щата и добивната промишлен ост, строите лството и дистрибуци ята133 Ръководите ли в областта на информаци онните и комуникаци онните технологии1 34 Ръководите ли в областта на професиона</p>	
--	--	--	--	---	--

				услуги		
--	--	--	--	--------	--	--

131	3	Ръководите ли в селското, горското и рибното стопанство		Ръководите лите в селското, горското и рибното стопанство планират,уп равляват и координира т разнообраз ни дейности в големи (с йерархична структура на управление) земеделски, горски и рибни стопанства за отглежда-не и добиване на растениевъ дна продукция, развъждане и отглеждане на жи-вотни, риби и миди, както и лов на риби или други водни животни.Рък оводителит е в селското, горското и рибното стопанство изпълняват следните основни задачи: наблюдават пазарната дейност и планират обема напродукци ята съобразно договорните изисквания и пазарното търсене; опре-делят и управляват		
-----	---	--	--	---	--	--

				<p>наблюдават произведен ата продукция и разходите за нея и изготвят финансови и оперативни отчети; следват добри управленски практики за ферми и рибни стопанства; преговарят с купувачи за продажба на растениевъдна, животновъдна и риболовна продукция; сключват договори с фермери или независими собственици за производство на продукция и управление на производството; планират вида, интензитета и последователността на операциите; закупуват машини, оборудване и материали; определят контролират използването на средства за борба с плевели,</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				<p>бо-лести като осигуряват опазването на околната среда; организират дейности поподдръжка на сгради, водоснабдителни системи и оборудване; контролират подбора, обучението и работата на работниците и доставчиците. Тази група включва следните единични групи: 1311 Ръководители в селското и горското стопанство 1312 Ръководители в риболова и аквакултурите</p>		
--	--	--	--	---	--	--

1311	4	Ръководите ли в селското и горското стопанство		Ръководите лите в селското и горското стопанство планират, управляват и координира т разнообраз ни дейности в големи (с йерархична структурна управление) земяделски и горски стопанства за отглеждане и добиване на растение въдна продукция, развъждане и отглеждане на животни.Рък оводителит е в селското и горското стопанство изпълняват следни-те основни задачи:• наблюдават пазарната дейност в селското и горското стопанство и планират обема на продукцията съобразно договорните изисквания пазарното търсене;• определят и управляват бюджети, наблюдават произведен ата про дукция и разходите за нея, записват информаци	- Управител, селско стопанство – 6111– Билкопроиз водител – 6113– Цветопроиз водител – 6113– Фермер, смесени култури – 6114– Управител, горско стопанство – 6210– Управител, лов – 6210
------	---	--	--	--	--

				<p>управленски практики за ферми и изготвят финансови и оперативни отчети;• преговарят с купувачи за продажба на растениевъдна и животновъдна продукция;сключват договори с фермери или независими собственици и за производство на продукция и управление на производството;• планират вида, интензитета и последователността на операции, на-пример определят най-подходящото време за засаждане, пръсканеи събиране на реколта;• анализират почвата, за да се определи вида и количествата тор,необходими за получаване на максимално количество продукция;• закупуват машини, оборудване</p>		
--	--	--	--	--	--	--

				<p>материали, например трактори, сеялки, торове и агрохимикали;• определят и контролират използването на средства за борба с плевели, вредители и болести като осигуряват опазването на околната среда;• организират дейности по поддръжка на сгради, водоснабдителни системи и оборудване;•</p> <p>управляват и координират дейности като засаждане, напояване, използване на агрохимикали, събиране на реколта и сортиране;• инспектират насаждения и полета, за да се определят дните за събиране на реколта или да бъдат изчислени възможните вредни последици на метеорологични условия;• контролират</p>		
--	--	--	--	--	--	--

				обучението и работата на селскостопанските горските работници и доставчици. Примерни длъжности в единичната група:– Ръководител, земеделе– Ръководител, горско стопанство– Главен лесничей		
--	--	--	--	--	--	--

1312	4	Ръководите ли в риболова и аквакултури те		Ръководите лите в риболова и аквакултури те планират, управляват и ко- ординират разнообраз ни дейности в големи (с йерархична структура на упра- вление) рибни стопанства за развъждане и отглеждане на риби и миди, кактои лов на риби или други водни животни в солени или сладководн иРъководит елите в риболова и аквакултури те изпълняват следните основ-ни задачи:• наблюдават пазарната дейност в рибното стопанство и риболова ипланират обема на продукцията съобразно договорните изискванияи пазарното търсене;• определят и управляват бюджети, наблюдават произведен ата про- дукция и разходите за нея, записват		- Фермер, рибовъд – 6221– Фермер, отглеждащ аквакултури – 6221– Рибар, вътрешни води – 6222– Рибар, дълбоки морски води – 6223
------	---	---	--	--	--	--

				я на добри упра- вленски практики за рибовъдни стопанства и риболов и изготвятфин ансови и оперативни отчети;• преговарят с купувачи за продажба на риболовна продукция и улов;• сключват договори със собствениц и на плавателни съдове зариболов или рибни стопанства за производств о на продукция иуправлени е на производств ото;• контролират и провеждат изследвани я на риби или аквакултури сцел установяван е на заболявани я или паразити;• планират и координира т дейности за повишаване люпенето или тем- повете на растеж, както и предотвратя ване на болести в люпилните;• контролират		
--	--	--	--	---	--	--

				<p>да поддържат или подобряват условията за живот на водните организми;• управляват и контролират размножаването на рибите, инкубацията на яйцата, развъждането и отглеждането на риба като прилагат знания и техники за култивиране на риби;• координират селектирането и поддържат потомството на рибите;• управляват и контролират прехвърлянето на зрели риби в езера, водоеми, реки или изкуствени водоеми;• закупуват машини, оборудване и материали, например плавателни съдове и риболовни мрежи;• организират поддържането на кораби, лодки и оборудване;</p> <ul style="list-style-type: none">• контролират подбора,		
--	--	--	--	---	--	--

				и работата на заетите в рибните стопанства и риболова и доставчици. Примерни длъжности в единичната група:– Ръководител, рибовъдство– Ръководител, риболов басейни.		
--	--	--	--	---	--	--

132	3	Ръководите ли в преработва щата и добивната промишлен ост, строителств ото и дистрибуци ята		Ръководите лите в преработва щата и добивната промишлен ост, строи телството и дистрибуци ята планират, организират и координира т действието по производств о, добив, строителств о, доставки, складиране и транспорт. Теса ръководите ли на отдели в предприяти я или управители на предприяти я безйерархи чна структура на управление. Ръководите лите в преработва щата и добивната промишлен ост, строи телството и дистрибуци ята изпълняват следните основни задачи: планират действието по отношение на качеството и количествот о на крайната продукция,р		
-----	---	---	--	--	--	--

				<p>своевременност и изисквания към работата; контролират производствената дейност и процедури за качество чрез планиране на поддръжката, определят работното време и доставка на оборудване; изготвят оферти и договори; съставят и управляват бюджети, наблюдават произведената продукция и разходите за нея и оптимизират процеси и реструктурират ресурси за минимизиране на разходите; контролират придобиването и инсталирането на нови машини, съоръжения и оборудване; контролират изготвянето на производствени записвания и отчети; координират изпълнението на изискванията за здравослов</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				<p>и безопасни условия на труд; планират и управляват ежедневни дейности; контролират подбора, обучението и работата на персонала. Тази група включва следните единични групи: 1321 Ръководители в преработващата промишленост 1322 Ръководители в добивната промишленост 1323 Ръководители в строителството 1324 Ръководители снабдяване, дистрибуция и сродни на тях</p>		
--	--	--	--	--	--	--

1321	4	Ръководите ли в преработва щата промишлен ост		Ръководите лите в преработва щата промишлен ост планират, управляват и координира т дейности свързани с производств ото на стоки, производств ои разпреде лие на електрическ а и топлинна енергия и газообразни горива, дост авяне на води, канализаци онни услуги и управление на отпадъци. Те саръководи тели на производств ени отдели на големи предприяти я или управи-тели на малки производств ени предприяти я.Ръководит елите в преработва щата промишлен ост изпълняват следнитеос новни задачи:• определят, изпълняват и контролират продуктови стратегии, по-литики и		
------	---	--	--	---	--	--

				планират дейностите по отношение на качеството и количеството на крайната продукция, разходи, своевременност и трудови изисквания;• контролират производствената дейност и процедури за качество чрез планиране на поддръжката, определят работното време и доставка на оборудване;• съставят и управляват бюджети, наблюдават произведената продукция и разходите за нея и оптимизират процеси и реструктурират ресурси за минимизиране на разходите;• консултират и информират други ръководители относно производството;• контролират придобиването и инсталиран		
--	--	--	--	---	--	--

				<p>машини, съоръжения и оборудване;</p> <ul style="list-style-type: none">• контролират изготвянето на производствени записвания и отчети;• координират изпълнението на изискванията за здравословни и безопасни условия на труд;• откриват бизнес възможности и определят продукти, които да бъдат произведени;• проучват и прилагат задължителни и законови изисквания, засягащи производствените дейности и околната среда;• контролират осигуряването на производствени квоти за специализирани продукти и сключват договори с клиенти и доставчици;• контролират подбора, обучението и работата на персонала.	
--	--	--	--	---	--

				длъжности в единичната група:– Управител, преработва ща промишлен ост– Началник производств о– Главен инженер, преработва ща промишлен ост– Ръководите л, производств ено поделение– Ръководите л, отдел в промишлен остта		
--	--	--	--	--	--	--

1322	4	Ръководите ли в добивната промишлен ост		Ръководите лите в добивната промишлен ост планират, управляват и ко- ординират дейности по подземен или открит добив, експлоатаци я на кариери, доб ив на нефт и природен газ. Те са ръководите ли на отдели или управители на предприяти я без йерархична структура на управление. Ръководите лите в добивната промишлен ост изпълняват следните ос-новни задачи:• консултират се с други ръководите ли за определяне на производ- ствени квоти, планиране на райони за добив и изготвят стратегиче- ски планове за транспортир ане и съхранение на добитите суровини;• оценяват ефективнос тта на		
------	---	---	--	---	--	--

				<p>добив, за да определят съответните технологии, оборудване и персонал и при необходимо ста да променят работния график или оборудване;</p> <ul style="list-style-type: none">• планират дейностите по отношение на качеството и количествот она крайната продукция, разходи, своевременност и трудови изисквания;• контролират производствената дейност и процедури за качествочрез планиране на поддръжката, определят работното време и доставка на оборудване;• съставят и управляват бюджети, наблюдават произведената продукция и разходите за нея и оптимизират процеси и реструктуриратресурси за минимизира	
--	--	--	--	---	--

				<p>разходите;• контролират придобиването и инсталирането на нови машини, съоръжения и оборудване ;• контролират изготвянето на производствени записвания и отчети;• координират изпълнението на изискванията за здравословни и безопасни условия на труд;• проучват и прилагат задължителни и законови изисквания, засягащи до бивните дейности и околната среда;• контролират подбора, обучението и работата на персонала. Примерни длъжности в единичната група:– Управител, добивна промишленост– Началник, рудник– Ръководител участък, добивна промишленост– Ръководител подземен обект–</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				инженер, добивна промишлен ост		
--	--	--	--	---	--	--

1323	4	Ръководите ли в строителств ото		Ръководите лите в строителств ото планират, управляват и координира т изграждане то на жилищни и нежилищни сгради и строителни съоръжения .Те са ръководите ли на отдели или управители на предприяти я без йерархична структура на управление. Ръководите лите в строителств ото изпълняват следните основни задачи:• разчитат архитектурн и планове и спецификац ии;• координира т трудови ресурси и доставянето на материали, машини, съо ръжения и оборудване; • преговарят със собствениц и на сгради, строителни предприема чи иподизпълн ители, за да се гарантира изпълнение то на даден проектв		
------	---	--	--	--	--	--

				<p>рамките на определени я бюджет;• изготвят оферти и договори;• разработват и внедряват координирани работни програми за строителни обекти;• осигуряват спазването на строителното законодателство и стандартите за работа, качество, разходи и безопасност ;• организират представянето на строителни планове пред съответната местна администрация;• ръководят строителните работи по договор или специализирани строителни услуги, извършвани от подизпълнители;• осигуряват строителния надзор от съответните компетентни органи;• изготвят и управляват бюджети, контролират разходи и осигуряват ефективно използване на</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				контролират подбора, обучението и работата на персонала и по-дизпълнителите.Примерни длъжности в единичната група:– Строителен предприемач– Управител, строителство– Началник, строителен обект		
--	--	--	--	---	--	--

1324	4	Ръководите ли снабдяване, дистрибуци я и сродни на тях		Ръководите лите снабдяване, дистрибуци я и сродни на тях планират,уп равляват и координира т пътнически транспортни системи и съоръжения ,доставките, транспорта, складиране то и дистрибуци ята на стоки. Те са ръ- ководители на отдели в предприяти я или управители на предприяти я безйерархи чна структура на управление. Ръководите лите снабдяване, дистрибуци я и сродни на тях изпълняват следните основни задачи:• определят, изпълняват и контролират стратегии, политики и пла-нове, свързани със закупуванет о, складиране то и дистрибуци ятана стоки;• изготвят и изпълняват		
------	---	---	--	--	--	--

				<p>поддържане на необходими тестокови запаси с минимални разходи;• сключват договори с доставчици, за да бъдат изпълнени изискванията за качество, цена и доставка;• контролират и наблюдават системи за складиране и инвентаризация, за да бъдат изпълнени изискванията за снабдяване и ниватана стоковите запаси;• контролират дейностите, свързани със сухопътния, водния и въз-душния транспорт;• управляват системи за записване и проследяване движението на стоки, за да се гарантира пренареждане на поръчките и снабдяване с нови стоки в оптимални срокове;• поддържат връзки с други отдели, звена и клиенти</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				<p>изискванията за външни стоки и свързаните с тях спедиция и транспорт;• контролират записванията на транзакциите, свързани със закупуване, складиране и дистрибуция на стоки;• изготвят и управляват бюджети, контролират разходи и осигуряват ефективно използване на ресурсите;• изготвят и ръководят оперативни и административни процедури;• планират и управляват ежедневните дейности;• контролират подбора, обучението и работата на персонала. Примерни длъжности в единичната група:– Директор, закупуване– Мениджър, логистика– Управител, транспорт– Управител, складово стопанство– Началник, автогара– Началник, железопътн</p>		
--	--	--	--	--	--	--

				Началник, аерогара– Началник, метростанц ия– Ръководите л отдел, доставки– Ръководите л отдел, дистрибуци я		
--	--	--	--	--	--	--

133	3	Ръководите ли в областта на информаци онните и комуникаци онните технологии		Ръководите лите в областта на информаци онните и комуникаци онните техно логии планират, управляват и координира т придобиван ето, разработва нето, поддръжане то и използванет о на компютърни и телекомуник ационни сис теми. Те са ръководите ли на отдели в предприяти я или управители на предпри ятия без йерархична структура на управление. Ръководите лите в областта на информаци онните и комуникаци онните техно логии изпълняват следните основни задачи: консултират се с потребител и, ръководство то, продавачи и техници, за да се оцени необходимо стта откомпютър изиране,		
-----	---	--	--	---	--	--

				<p>изисквания и специфична технология, които даудовлетворяят тази потребност; формулират и управляват стратегии, полити-ки и планове за информационни и комуникационни технологии; управляват избора и инсталирането на информационни и комуникационни технологични ресурси и осигуряват обучение на потребителите; управляват дейности в областта на информационните и комуникационните технологии, анализират работния поток, установяват приоритети, разработват стандарти и определят райни срокове за изпълнение; контролират сигурността на информационни комуникационни системи; възлагат, наблюдават</p>		
--	--	--	--	--	--	--

				<p>и управляват работата на системни анализатор и, програмисти и други служители, зани- маващи се с компютърни технологии; оценяват технолозиит е, използвани ворганизаци ята и необходимо стта от тях, препоръчва т подобрения, свързани с хардуера и софтуера; изготвят и управляват бюджети, контролират разходи осигуряват ефективно използване на ресурсите; установяват и управляват оперативни и администра тивни процедури; контролират подбора, обучението и работата на персонала; представя ват предприяти ето или организация та насъбрания, семинари и конференци и в областта на информаци</p>		
--	--	--	--	--	--	--

			кому- никационни те технологии. Тази група включва следните единични групи:1330 Ръководите ли в областта на информаци онните и комуникаци он-ните технологии		
--	--	--	--	--	--

1330	4	Ръководите ли в областта на информаци онните и комуникаци онните технологии		Ръководите лите в областта на информаци онните и комуникаци онните техно логии планират, управляват и координира т придобиван ето, разработва нето, поддръжане то и използванет о на компютърни и телекомуник ационни сис теми. Те са ръководите ли на отдели в предприяти я или управители на предпри ятия без йерархична структура на управление. Ръководите лите в областта на информаци онните и комуникаци онните техно логии изпълняват следните основни задачи:• консултират се с потребител и, ръководство то, продавачи и техни-ци, за да се оцени необходимо стта от компютъриз иране,		
------	---	--	--	--	--	--

				<p>исквания и специфична технология, които да удовлетворят тази потребност;• формулират и управляват стратегии, политики и планове за информационни и комуникационни технологии;• управляват избора и инсталирането на информационни и комуникационните технологични ресурси и осигуряват обучение на потребителите;• управляват дейности в областта на информационните и комуникационни технологии, анализират работния поток, установяват приоритети, разработват стандарти и определят крайни срокове за изпълнение;• контролират сигурността на информационни и комуникационни системи;• възлагат, наблюдават, ръководят</p>	
--	--	--	--	--	--

				<p>управляват работата на системни анализатори, програмисти и други служители, занимаващи се с компютърни и технологии;• оценяват технологиите, използвани в организацията и необходимостта от тях, препоръчват подобрения, свързани с хардуера и софтуера;• изготвят и управляват бюджети, контролират разходи и осигуряват ефективно използване на ресурсите;• установяват и управляват оперативни и административни процедури;• контролират подбора, обучението и работата на персонала;• представляват предприятието или организацията на събрания, семинари и конференции в областта</p>	
--	--	--	--	---	--

				<p>информационните и комуникационните технологии. Примерни длъжности в единичната група:– Директор, информационни системи– Управител, Интернет доставки– Мениджър, софтуерни приложения – Мениджър, мрежи– Ръководител, комуникационни технологии– Ръководител, компютърно обслужване</p>		
--	--	--	--	---	--	--

134	3	Ръководите ли в областта на професионалните услуги	Бележки :За класифицираните ръководители в тази група се изискват специализирана квалификация и широк опит, свързани с една или повече професии от клас 2 Специалисти и или клас 3 Техници и приложни специалисти.	Ръководите ли в областта на професионалните услуги планират, управляват и координират осигуряването на грижи за деца, здравни, образователни, социални и други професионални услуги, както и ръководят клонове на финансови и застрахователни институции. Ръководите ли в областта на професионалните услуги изпълняват следните основни задачи: формулират политики и изготвят планове за предоставяне на услуги и функционирането на съответните предприятия или организации; установяват цели и определят стандарти; разработват и внедряват програми и услуги, които да удовлетвор		
-----	---	--	--	--	--	--

				потребителските нужди; управляват и координират разпределението на ресурси; преговарят с родители, съвети на директори, финансиращи институции, обществени представители и подобни агенции относно области за сътрудничество и координация; контролират разходите; контролират подбора, развитието и работата на персонала; изготвят или организират изготвянето на доклади, бюджети и прогнози; представяват организацията при преговори с други агенции, на срещи, семинари, публични изслушвания и форуми. Таз и група включва следните единични групи:1341 Ръководители в		
--	--	--	--	---	--	--

				услугите за грижи за деца1342 Ръководители в здравеопазването1343 Ръководители в областта на услугите за грижи за възрастни хора1344 Ръководители на социални услуги1345 Ръководители в образованието1346 Ръководители на клонове на финансови и застрахователни институции1349 Ръководители в областта на професионалните услуги, н.д.		
--	--	--	--	---	--	--

1341	4	Ръководите ли в областта на услугите за грижи за деца		Ръководите лите в областта на услугите за грижи за деца планират,уп равляват, координира т и оценяват предоставя нето на грижи за деца в извънучили щни, ваканционн и и дневни центрове.Р ъководител ите в областта на услугите за грижи за деца изпълняват следните основни задачи:разр аботват и изпълняват програми за подобряван е на физическото, социалното, емоционалн ото и интелектуал ното развитие на малки деца;• изготвят и контролират бюджети и разпределя т средства за персо нал, консуматив и, материали, оборудване и поддръжка;• контролират и координира т предоставя нето на грижи за		
------	---	--	--	--	--	--

				<p>училищни, ваканционни и дневни центрове;• ръководят и наблюдават персонала, зает с грижи и контрол на малки деца;• управляват поддържането на сгради, съоръжения и оборудване в центровете, с цел да се осигури безопасна обстановка за децата, персонала и посетителите;• разглеждат и тълкуват закони и държавни разпоредби и разработват процедури, в съответствие с тях (например във връзка с безопасността и сигурността);• наблюдават за развитието на децата и се съветват с родители или настойници;• изготвят отчети и водят досиета на центрове за детски грижи;• набират и оценяват персонала и</p>		
--	--	--	--	--	--	--

				т неговото професионално развитие.Примерни длъжности в единичната група:– Директор, детска ясла		
--	--	--	--	---	--	--

1342	4	Ръководите ли в здравеопазв ането		Ръководите лите в здравеопазв ането планират, управляват, координира ти оценяват предоставя нето на здравни грижи в болници, клиники, обществени здравни агенции и подобни организации .Ръководите лите в здравеопазв ането изпълняват следните основнизад ачи:• осигуряват цялостно управление и ръководят предоставя нето наздравни грижи в болници, клиники, обществени здравни агенциии подобни организации ;• управляват, контролират и оценяват работата на медицински, техни-чески, администра тивен, помощен, обслужващ и друг вид персонал;• установяват цели и дефинират оценителни и оперативни критерииза структурнит		
------	---	--	--	---	--	--

				които ръководят;• ръководят или провеждат процедури за набиране, назначаване или обучение на персонал;• разработват , внедряват и контролират процедури, политики и работни стандарти за медицински, технически, административен, помощен и обслужващ персонал;		
--	--	--	--	---	--	--

1343	4	Ръководите ли в областта на услугите за грижи за възрастни хора		Ръководите лите в областта на услугите за грижи за възрастни хорапланир ат, управляват, координира т и оценяват предоставя нето на услуги понастаняв ане и персонални грижи за възрастни хора.Ръково дителите в областта на услугите за грижи за възрастни хора изпъл няват следните основни задачи:• осигуряват цялостно управление и ръководят предоставя нето нанастаняв ане и персонални грижи за възрастни хора;• управляват, контролират и оценяват работата на медицински, технически, администра тивен, помощен, обслужващ и друг вид персонал;• установяват цели и дефинират оценителни и оперативни критерииза структурнит е звена,		
------	---	---	--	---	--	--

				<p>ръководят;• ръководят или провеждат процедури за набиране, назначаван е илиобучени е на персонал;• разработват , внедряват и контролират процедури, политики и ра-ботни стандарти за медицински, технически, администра тивен иобслужващ персонал;• ръководят и координира т медико- социални програми и грижи завъзрастни хора;• управляват администра тивни дейности, като бюджетно планиране,и зготвяне на отчети и контролира не на разходи за консуматив и,оборудван е и услуги;• консултират се с други доставчици на здравни и социални услуги,съве ти на директори и органи на финансиран е, с цел координира нена</p>	
--	--	--	--	---	--

				<p>нето на услуги;• съветват държавните органи относно мерки за подобряване на здравните и социалните услуги;• представяват организацията при преговори, на събрания, семи-нари, публични изслушвания или форуми.При мерни длъжности в единичната група:– Управител, дом за стари хора със здравни грижи– Управител, дом за стари хора без здравни грижи– Координатор, грижи за възрастни хора в общността</p>		
--	--	--	--	--	--	--

1344	4	Ръководите ли на социални услуги		<p>Ръководите лите на социални услуги планират, управляват и координира тпредоставя нето на програми за социални и обществени грижи като: паричнопод помагане, семейна помощ и консултиран е, включителн о за деца и другиобщес твени програми и услуги.Ръко водителите на социални услуги изпълняват следните основнизад ачи:• осигуряват цялостно управление и ръководят предоставя нето насоциални и обществени грижи, като парично подпомаган е, семейнапом ощ и консултиран е;• разработват , внедряват и контролират процедури, политики и ра-ботни стандарти за персонала;• контролират и оценяват ресурсите,</p>		
------	---	---	--	--	--	--

				<p>за предоставя нетона социални, семейни и други видове социални услуги;• управляват административни дейности, като бюджетно планиране, и зготвяне на отчети и контролиране на разходи за консуматив и, оборудване и услуги;• консултират се с други доставчици на социални и здравни услуги, съвети на директори и органи на финансиране, с цел сътрудничество и координиране на предоставяните услуги;• съответват държавните органи относно мерки за подобряване на здравните и социалните услуги;• представляват организацията при преговори, на събрания, семи-нари, публични изслушвани</p>		
--	--	--	--	--	--	--

				<p>форуми;• изготвят и управляват бюджети, контролират разходи и осигуряват ефективно използване на ресурсите;• установяват и управляват оперативни и администра тивни проце- дури;• контролират подбора, обучението и работата на персонала. Примерни длъжности в единичната група:– Директор, специализи рана институция– Директор, социални услуги в общността– Управител, социални услуги в общността– Управител, специализи рана институция</p>		
--	--	--	--	--	--	--

1345	4	Ръководите ли в образовани ето		Ръководите лите в образовани ето планират, управляват, координира ти оценяват образовате лния и администра тивния аспект на образовате лнитеуслуги , детски градини, училища, обслужващи звена, университет и, колежи, фак ултети и катедри в университет и и други образовате лни институции. Ръководите лите в образовани ето изпълняват следните основни задачи:• отговарят за прилагането на държавните образовате лни изисквания;• внедряват системи и процедури за контрол на работата на среднитеи висшите училища и за приема на ученици и студенти;• координира т администра тивни и помощни дейности,		
------	---	---	--	---	--	--

				<p>приема на обучаващите се и предоставя нето на образователни услуги;• съставят бюджет и отговарят за законосъобразното, целесъобразно икономично разпореждане с бюджетните средства;• ръководят и дават насоки на преподавателския, академичния административния персонал и на обучаващите се;• оценяват работата на преподаватели и лектори чрез посещаване на класните стаи, наблюдават методите на преподаване и оценяват степента на усвояване на учебния материал;• популяризират образователни програми и представят образователната услуга или институцията пред широкото общество</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				<p>контролират поддържането на учебните сгради, съоръжения и оборудване;</p> <ul style="list-style-type: none">• разработват и прилагат правилник за осигуряване на безопасна и благоприятна среда за учащите се и техните преподаватели;• разработват методи и организират набирането на допълнителни финансови средства в сътрудничество с родители, обществени групи и спонсори;• контролират подбора, обучението и работата на персонала. <p>Примерни длъжности в единичната група:</p> <ul style="list-style-type: none">– Директор, колеж– Декан– Ръководител, катедра– Директор, център за професионално обучение– Началник, отдел в образованието		
--	--	--	--	---	--	--

1346	4	Ръководители на клонове на финансови и застрахователни институции		<p>Ръководителите на клонове на финансови и застрахователни институции планират, управляват и координират клоновете на институции, които предоставят финансови и застрахователни услуги, като банки, кредитни сдружения, застрахователни компании и строителни спомогателни каси. Те предоставят съвети и помощ на клиенти по финансови и застрахователни въпроси. Ръководителят е на клонове на финансови и застрахователни институции и изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • планират, управляват и координират дейността на персонала в даден клон; • установяват и 	<p>– Финансов директор – 1211– Кредитен специалист, банка – 3312– Застрахователен агент – 3321</p>
------	---	---	--	--	--

				<p>отношения с физически лица и бизнесклиенти;• предоставят съвети и помощ на клиенти относно техните финан-сови и застрахователни нужди, както и за законодателни промени, които засягат клиентите;• проучват, оценяват и обработват молби за заеми и застраховки ;• контролират решенията за предоговаряне на кредита;• провеждат финансови разследвания;• контролират парични потоци и финансови инструменти и изготвят финансови и регулярни отчети;• одобряват, отхвърлят или координират кредитни линии, жилищни и потребителски заеми;• координират сътрудничеството между</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				<p>на дадена институция;• управляват бюджети, контролират разходите и осигуряват ефективно използване на ресурсите;• контролират подбора, обучението и работата на персонала. Примерни длъжности в единичната група:– Управител, банков клон– Управител, клон на застрахователна институция– Директор на банков клон– Ръководител, банково представителство</p>		
--	--	--	--	---	--	--

1349	4	Ръководители в областта на професионалните услуги, н.д.		В тази единична група се включват ръководители, които планират,управляват, координират и оценяват предоставянето на специализирани професионални и технически услуги и не са класифицирани другаде в подклас 12Административни ръководители и ръководители в търговски дружества или в подклас 13 Ръководители в производството и специализираните услуги. Тук се класифицират ръководители отговорни за предоставянето на полицейски, правни, библиотека рски и други специализирани професионални услуги.Ръководителите в тази единична група изпълняват следните		
------	---	---	--	---	--	--

				ачи:• осигуряват цялостно управление и ръководят предоставя нето на специали зи рани професиона лни и технически услуги;• разработват , внедряват и контролират процедури, политики и ра-ботни стандарти за персонала;• управляват, контролират и оценяват работата на професиона лен, техниче ски, помощен, администра тивен и обслужващп ерсонал;• контролират и оценяват ресурсите, необходими за предоставя нето на услуги;• управляват администра тивни дейности, като бюджетно планиране,и зготвяне на отчети и контролира не на разходи за консуматив и,оборудван е и услуги;• управляват, планират и координира т предоставя		
--	--	--	--	--	--	--

				<p>услуги;• координира т сътрудниче ството с други структури, работещи вподобни области;• управляват бюджети, контролират разходите и осигуряват ефек-тивно използване на ресурсите;• контролират подбора, обучението и работата на персонала. Примерни длъжности в единичната група:– Директор, библиотека – Директор, музей/галер ия– Началник управление, полиция– Началник, затвор– Началник, поправител ен дом– Ръководите л, правна служба— Издател</p>		
--	--	--	--	---	--	--

14	2	РЪКОВОДИТЕЛИ В ХОТЕЛИЕРСТВОТО, ТЪРГОВИЯТА И ДРУГИ УСЛУГИ		Ръководителите в хотелиерството, търговията и други услуги планират, организират и управляват дейностите на предприятията, които предлагат хотелиерски и ресторантърски услуги, услуги в областта на търговията и други подобни услуги. Компетентното упражняване на повечето от професиите в този клас изисква минимум пето образователно и квалификационно ниво, съгласно нивата, описани в Методологичните бележки по прилагането на НКПД-2011. Ръководителите в хотелиерството, търговията и други услуги изпълняват следните основни задачи: планират и организират дейностите на предприятия в		
----	---	--	--	--	--	--

				<p>ото, ресторантьо рството и търговията, културата, спорта и развлеченията; отговарят за обхвата и разнообразието на предлаганите продукти и услуги, нивата на стокови запаси и стандартите на обслужване; рекламират и продават стоки и услуги; спазват различни закони и наредби (например, за продажба на спиртни напитки, хазарта и други); разработват и преразглеждат политики, програми и процедури относно връзки с клиенти и предоставя нето на стоки и услуги; рекламират услуги по предлагане на места за конференции, събрания и търговски изложения на потенциални клиенти; организират закупуването и</p>		
--	--	--	--	--	--	--

				<p>а на транспортни средства, оборудване, гориво и транспортни уеми стоки; контролират подбора, обучението и наблюдението на персонала; осигуряват съответствие с наредбите и изискванията за здравословни и безопасни условия на труд. Този подклас включва следните групи: 141 Управители на хотели и ресторанти 142 Ръководители в търговията на едро и дребно 143 Ръководители на други услуги</p>		
--	--	--	--	--	--	--

141	3	Управители на хотели и ресторанти		Управители те на хотели и ресторанти планират, организират и управляват дейности на предприятия, които осигуряват хотелиерски, ресторантьорски и други подобни услуги. Управителите на хотели и ресторанти изпълняват следните основни задачи: планират и организират дейностите на предприятия в хотелиерството и ресторантьорството; управляват и контролират дейности по резервация, рецепция, обслужване по стаи и почистване; спазват различни закони и наредби (например, за продажба на спиртни напитки, хазарта и други); контролират качеството на всички нива на подготовка и предлагане		
-----	---	-----------------------------------	--	--	--	--

				услуги; контролират подбора, обучението и наблюдение то на персонала; осигуряват съответстви е с наредбите и изискваният а за здравослов ни и безопас-ни условия на труд. Тази група включва следните единични групи:1411 Управители на хотели1412 Управители на ресторанти		
--	--	--	--	--	--	--

1411	4	Управители на хотели		<p>Управители те на хотели планират, организират и управляват дейността на хотели, мотели и други подобни места за настаняване. Управителите на хотели изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none">• управляват и контролират дейностите по резервация, рецепция, обслужване по стаи и почистване;• контролират дейностите по охрана, поддържане на имуществото и градините;• планират и управляват дейности на ресторанти и питейни заведения; организират конференции и в рамките на хотела, който управляват;• спазват различни закони и наредби (например за продажба на спиртни напитки, хазарта и други);• оценяват и анализират		
------	---	----------------------	--	--	--	--

				<p>ението на клиентите;• контролират счетоводните дейности и дейностите по продажби;• участват при разработването на бюджета на предприятието;• контролират подбора, обучението и наблюдението на персонала;• осигуряват съответствие с наредбите и изискванията за здравословни и безопасни условия на труд;• предоставят на клиентите туристическа информация и организират посещения на туристически атракции и транспорт.Примерни длъжности в единичната група:– Управител, хотел– Управител, мотел– Управител, пансион</p>		
--	--	--	--	---	--	--

1412	4	Управители на ресторанти		Управители те на ресторанти планират, организират и управляват дей-ността на кафенета, ресторанти и други подобни заведения, които приготвят,п предлагат и доставят храна.Управ ители на ресторанти изпълняват следните основни задачи:• планират изготвянето на менюта съвместно с главния готвач;• планират и организират специализи рани дейности;• организират продажбите и формират цените на предлаганит е стокисъглас но бюджета;• поддържат записвания относно нивата на стоковите запаси и фи- нансовите транзакции;• контролират поддържане то във функционал ен вид съгласно здрав-ните изисквания на		
------	---	--------------------------	--	--	--	--

				<p>а за хранене, кухня и съхранение;</p> <ul style="list-style-type: none">• обсъждат с клиентите удовлетворението им от предлаганата храна и предоставените услуги;• извършват подбор на персонал, изготвят работен график, обучават и контролират сервитьорския и кухненския персонал;• приемат резервации, посрещат гости и помагат при вземане на техните поръчки;• сключват договори с клиенти и доставчици;• осигуряват съответствие с наредбите и изискванията за здравословни и безопасни условия на труд. <p>Примерни длъжности в единичната група:– Управител, ресторант– Управител, сладкарница/кафене– Управител, приготвяне и доставяне на храна (кетъринг)</p>		
--	--	--	--	--	--	--

142	3	Ръководите ли в търговията на едро и дребно		Ръководите лите в търговията на едро и дребно планират, организират , координира т и контролират дейността на предприяти я, които продават стоки на дребно и едро. Те отговарят за бюджета, управление то на дейността, пер-сонала и стратегичес кото управление в магазин или организацио нно звено в рамките на магазина, което продава определен вид продукти. Ръ ководителит е в търговията на едро и дребно изпълняват следните ос новни задачи: определят обхвата и разнообраз ието на предлаганит е про-дукти, нивата на стокови запаси и стандартите на обслужване; формулират ивнедряват политики по		
-----	---	---	--	---	--	--

				<p>маркетинг и ценообразуване; промоцират и рекламират продуктите и услугите на предприятието; поддържат записванията относно нивата на стоковите запаси и финансовите транзакции; участват при разработването на бюджета на предприятието; контролират подбора, обучението и работата на персонала; осигуряват съответствието с наредбите и изискванията за здравословни и безопасни условия на труд. Тази група включва следните единични групи: 1420 Ръководители в търговията на едро и дребно</p>		
--	--	--	--	--	--	--

1420	4	Ръководите ли в търговията на едро и дребно		Ръководите лите в търговията на едро и дребно планират, организират , координира т и контролират дейността на предприяти я, които продават стоки на дребно и едро. Те отговарят за бюджети, персонално, стратегичес ко и опе рационно управление на магазин/цех или организац ио звено в рамките на магазина/ цеха, което продава определен вид продукти. Ръ ководител е в търговията на едро и дребно изпълняват следните ос новни задачи: • определят обхвата и разнообраз ието на предлаганит е продукти, ни вата на стоковите запаси и стандартите на обслужване; • формулират и внедряват политики по		
------	---	---	--	---	--	--

				<p>маркетинг и це- нообразува не;• промоцират и рекламират продуктите и услугите на предприяти ето;• поддържат записвания относно нивата на стоковите запаси и фи- нансовите транзакци;• участват при разработва нето на бюджета на предприяти ето;• контролират подбора, обучението и работата на персонала;• осигуряват съответстви е с наредбите и изискваният а за здраво- словни и безопасни условия на труд.Приме рни длъжности в единичната група:– Управител, търговия на едро– Управител, търговия на дребно</p>		
--	--	--	--	---	--	--

143	3	Ръководите ли на други услуги		Ръководите лите на други услуги планират, организират и контролират дейността на предприяти я, които предлагат услуги в областта на спорта, кул- турата, развлечени ята, пътуванията и други услуги.Ръко водителите на други услуги изпълняват следните основни задачи:план ират и организират обхвата и разнообраз ието на предлаганит е услуги идейности; осигуряват поддържане то на съоръжения та в чисто и добро състо-яние; информират се за новите тенденции и разработки, които се отнасят допредлага ните услуги; консултират клиентите за наличните съоръжения и гирекламир ат; проверяват и проследява т всички		
-----	---	-------------------------------------	--	--	--	--

				<p>плащания и правят редовни проверки на запасите; изготвят и управляват бюджети; контролират разходите и осигуряват ефективно използване на ресурси; планират и управляват ежедневните дейности; контролират подбора, обучението и работата на персонала; осигуряват съответствие с наредбите и изискванията за здравословни и безопасни условия на труд; Тази група включва следните единични групи: 1431 Ръководители на спортни центрове, центрове за отдих и културни центрове 1439 Ръководители на други услуги, н.д.</p>		
--	--	--	--	---	--	--

1431	4	Ръководите ли на спортни центрове, центрове за отдих и културни центрове		Ръководите лите на спортни центрове, центрове за отдих и културницен трове планират, организират и контролират дейностите на предприяти я,които предлагат спортни, културни и други развлекател ни услуги.Ръко водителите на спортни центрове, центрове за отдих и културницен трове изпълняват следните основни задачи:• планират и организират обхвата и разнообраз ието от програми заразвлечен ия, атракции, културни дейности, спорт и фитнес, коитосе предлагат от центъра;• осигуряват поддържане то на съоръжения та в чисто и добро със тояние;• информират се за новите тенденции и развитието на изобразител		
------	---	---	--	---	--	--

				изкуства, организиран е на театрални постановки и изпълнения на групи и оркестри;• консултират клиентите за наличните съоръжения и ги рекламират във връзка с провеждане на събития, шоу програми и други по- добри дейности;• проверяват и проследява т всички парични плащания и правят редо вни проверки на запасите;• изготвят и управляват бюджети; контролират разходите и осигуряват ефективно използване на ресурси;• планират и управляват ежедневнит е дейности;• контролират подбора, обучението и работата на персонала;• осигуряват съответстви е с наредбите и изискваният а за здраво- словни и безопасни условия на		
--	--	--	--	---	--	--

				рни длъжности в единичната група:– Председате л, спортна организация – Директор, кино– Директор, театър– Управител, развлекател ни/увеселит елни паркове– Управител, зала игрални автомати– Управител, казино– Управител, отдих– Управител, спортни дейности		
--	--	--	--	--	--	--

1439	4	Ръководители на други услуги, н.д.		<p>В тази единична група се включват ръководители, които планират,управляват и координират предоставянето на услуги и не са класифицирани другаде в подклас 13</p> <p>Ръководители в производството и специализираните услуги и или в подклас 14</p> <p>Ръководители в хотелиерството, търговията и други услуги.</p> <p>Например ръководители на туристически агенции, търговски, конферентни и контактни центрове.Примерни длъжности в единичната група:–</p> <p>Управител, туристическа агенция–</p> <p>Управител, търговски център–</p> <p>Управител, къмпинг–</p> <p>Ръководител, конферентен център–</p> <p>Ръководител, контактен център</p>		
------	---	------------------------------------	--	---	--	--

2	1	СПЕЦИАЛИСТИ		Специалистите обогатяват съществуващите практико-приложни знания умения в дадена област, прилагат научни или художествени методи, концепции, теории и системно изучават водещите постижения в тази област или са ангажирани с изпълнение на някаква комбинация от посочените дейности. Компетентното упражняване на повечето от професиите в този клас изисква минимум шестообразователно и квалификационно ниво, съгласно нивата, описани в Методологичните бележки по прилагането на НКПД-2011. Специалистите изпълняват следните основни задачи: провеждат изследвания и анализират		
---	---	-------------	--	--	--	--

				<p>от тях; разработват концеп-ции, теории, оперативни методи и методики; прилагат съществува щите знания в областта на физически те, математиче ските и инженернит е на-уки, информаци онните и комуникаци онните технологии, хуманитарн ите и обществени те науки, медицински те и здравните услуги; провеждат еоретично или практическо обучение по една или повече дисциплини на различни образовате лни равнища; обучават лица със специални образовате лни потребности и/или хронични заболявани я; предоставят различни видове стопански, юридически и социални услуги; създават и представят произведен</p>		
--	--	--	--	--	--	--

				<p>изкуството; подготвят научни доклади и отчети; предоставят духовни напътствия. В някои случаи към задълженията им се включват и задачи по осъществяване на контрол на други работещи. Този клас включва следните подкласове:</p> <p>21 Специалист и по природни и технически науки</p> <p>22 Медицински специалист</p> <p>и 23 Преподаватели</p> <p>24 Стопански и административни специалист</p> <p>и 25 Специалист и по информационни и комуникационни технологии</p> <p>26 Юристи и специалист и по обществени науки и култура</p>		
--	--	--	--	--	--	--

21	2	СПЕЦИАЛИСТИ ПО ПРИРОДНИ И ТЕХНИЧЕСКИ НАУКИ		Специалистите по природни и технически науки провеждат изследвания, усъвършенстват или разработват концепции, теории, оперативни методи и прилагат тези знания в такива области, като физика, астрономия, метеорология, химия, геофизика, геология, биология, екология, фармакология, медицина, математика, статистика, архитектура и технически науки. Специалистите по природни и технически науки изпълняват следните основни задачи: провеждат изследвания; увеличават или прилагат научни знания, получени чрез изучаване на структури и свойства на физичните явления, химичните свойства и		
----	---	--	--	---	--	--

				<p>всички форми на човешки, животински и растителни видове и на математически и статистически концепции и методи; консултират, проектират и ръководят строителството на сгради, инфраструктура на населени места, транспортни системи или строителни съоръжения, както и на машини и други съоръжения;</p> <p>разработват и прилагат методи за добив и осигуряват тяхното оптимално използване; проучват земни и морски площи и изготвят карти; изучават и консултират по отношение технологичните аспекти на определени материали, продукти и процеси, както и по отношение ефективността на производството и</p>		
--	--	--	--	--	--	--

				<p>та на труд; изготвят научни доклади и отчети. В някои случаи към задълженията им се включват и задачи по осъществяване на контрол на други работещи. Този подклас включва следните групи: 211 Специалист и по физически и химически науки и науки за земята 212 Математици, актюери и статистици 213 Специалист и по естествени науки 214 Специалист и по технически науки (без инженери по електро-технологии) 215 Инженери по електротехнологии 216 Архитекти, проектанți, земемери и дизайнери</p>		
--	--	--	--	--	--	--

211	3	Специалист и по физически и химически науки и науки за земята		Специалистите по физически и химически науки и науки за земята провеждат научни изследвания и експериментални разработки, усъвършенстват или разработват концепции, теории, оперативни методи и прилагат тези знания в такива области като физика, астрономия, метеорология, химия, геология и геофизика. Специалистите по физически и химически науки и науки за земята изпълняват следните основни задачи: увеличават научното познание чрез изследвания и експерименти, свързани с механиката, термодинамиката, оптиката, технологичното използване на звука, електричеството,		
-----	---	---	--	---	--	--

				<p>електроника та, ядрената физика, астрономия та, различните направлени я на химическите науки, атмосферни те условия и изучаване на състава и структурата на земята; прилагат тези научни знания в производств ото, селското стопанство, медицината , навигацията , изследванет о на космоса, използванет о на петролни, газови, минерални и водни ресурси, телекомуник ации, други услуги и строителнот о инженерств о; изготвят научни доклади и отчети. Тази група включва следните единични групи: 2111 Физици и астрономи 2112 Метеоролог и 2113 Химици 2114 Геолози и геофизици</p>	
--	--	--	--	---	--

2111	4	Физици и астрономи		<p>Физиците и астрономите провеждат научни изследвания и експериментални разработки, усъвършенстват или разработват концепции, теории и оперативни методи, отнасящи се за веществата, пространството, времето, енергията, физичните сили и взаимовръзката между тези физични явления. Прилагат тези знания, свързани с физиката и астрономията в промишлеността, медицината, военното дело и други. Физиците и астрономите изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • провеждат изследвания, усъвършенстват или разработват концепции, теории, практически методи, контролно-измервателни уреди или 		<p>– Лекар, нуклеарна медицина – 2212– Лекар, радиационна хигиена – 2212– Лекар, образна диагностика – 2212– Рентгенов лаборант – 3211</p>
------	---	--------------------	--	--	--	---

				<p>свързани с физиката и астрономията;• провеждат експерименти, тестове и анализи на структурата и свойствата на веществата в области като механика, термодинамика, електроника, комуникации, генериране и подаване на енергия, аеродинамика, оптика и лазери, дистанционно наблюдение , медицина, технологично използване на звука, магнетизъм и ядрена физика;• оценяват резултати от проведени проучвания и експерименти и изготвят заключения, като използват математически техники и модели;• прилагат принципи, техники и процеси за разработване или усъвършенстване на индустриални,</p>	
--	--	--	--	--	--

				<p>военни и други практически приложения и техники на физиката и астрономията;</p> <ul style="list-style-type: none">• осигуряват безопасното и ефективно доставяне на радиация (йонизираща и нейонизираща) до пациенти за постигане на диагностични и или терапевтични резултати, както е предписано от практикуващия лекар;• осигуряват точно измерване и характеризиране на физични величини, използвани в медицински приложения;• тестват, въвеждат и оценяват оборудване, използвано при възпроизвеждане на образи, медицинско лечение и дозиметрия;• съветват и се консултират с практикуващи лекари и други здравни специалисти за оптимизиране на		
--	--	--	--	--	--	--

				<p>между полезните и вредните въздействи я от радиацията; • наблюдават , анализират и тълкуват небесни явления и разработват методи, числови модели и техники с цел разширяван е на познанието относно навигацията , сателитните комуникаци и, космическит еизследван ия, небесните тела и космическат а радиация;• разработват , внедряват и поддържат стандарти и протоколи за измерван е на физични явления и за използванет о на ядрени технологии за индустриал ни и медицински цели;• изготвят научни доклади и отчети. При мерни длъжности в единичната група:–</p>		
--	--	--	--	--	--	--

				Физик– Физик, медицинска радиологич на физика– Физик, атомна физика		
--	--	--	--	--	--	--

2112	4	Метеоролози		<p>Метеоролозите изготвят краткосрочни или дългосрочни прогнози навремето, използвани в авиацията, корабостроителството, селското стопанство и други области, както и за информиране на обществеността. Те провеждат научни изследвания относно състава, структурата и динамиката на атмосферата. Метеоролозите изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none">• изследват посоката и скоростта на въздушните движения, атмосферното налягане, температурата, влажност, физични и химични трансформации и на замърсители и други явления като образуване на облаци и валежи, електрически смущения и слънчева радиация;		
------	---	-------------	--	--	--	--

				<p>събраните данни от метеорологични станции, радари, спътниците и информацията от компютърни системи, за да очертаят прогнози за метеорологичните условия;• изготвят и предоставят краткосрочни и дългосрочни метеорологични карти, прогнози и предупреждения относно атмосферни явления като циклони, бури и други явления опасни за живота и имуществото;• разпространяват информация за атмосферните условия чрез електронни и печатни медии, включително интернет;• провеждат експерименти по време на разпръскване на мъгла, образуване на облаци, засилване на дъжд и други видове</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				<p>промяна на времето;• разработват и изпробват математически компютърни модели за прогнозиране на времето и климата за експериментални или оперативни цели;• участват в изследвания за ефекта от метеорологичните условия върху околната среда;• анализират въздействието на индустриалните проекти и човешката дейност върху климата и качеството на въздуха и работят съвместно с експерти по социални, инженерни и икономически науки, за да разработят подходящи стратегии за намаляване на вредните влияния;• ангажират се при проектиране и изработване на ново оборудване и процедури за събиране на метеоролог</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				<p>дистанцион ноотчитане или за други подобни приложения ;• провеждат изследвани я и усъвършенс тват или разработват концепции, теории и оперативни методи, свързани със състава, структурата и динамиката на атмосферат а и изготвят научни статии като резултат от тези проучвания; • изготвят научни доклади и отчети. При мерни длъжности в единичната група:– Климатолог – Метеоролог – Прогнозист на време</p>		
--	--	--	--	--	--	--

2113	4	Химици		<p>Химиците провеждат научни изследвания и експериментални разработки, усъвършенстват или разработват концепции, теории и оперативни методи или прилагат тези знания, свързани с химията, основно с цел изпитване, разработване и подобряване на материали, промишлен и продукти и контролна производствени процеси. Химиците изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • провеждат изследвания, усъвършенстват или разработват концепции, инструментариум, теории и оперативни методи, свързани с химията; • провеждат експерименти, тестове и анализи, за да бъдат изследвани химичния състав, енергията и химичните промени в 		<p>– Биохимик – 2131– Фармаколог, токсиколог я – 2131– Химик – фармацевт – 2262– Фармацевт магистър, технолог – 2262</p>
------	---	--------	--	---	--	---

				<p>естествени или синтетични вещества, материали и продукти;• разработват процедури за контрол на замърсяването на околната среда, контрол на качеството и други процедури за производител или потребител и;• провеждат програми за събиране на данни и анализират е на проби, за да се идентифицират и да се определи количеството на замърсител и в околната среда;• участват в интердисциплинарни научноизследователски проекти и разработки, съвместно с инженери, химици, биолози, микробиолози, агрономи, геолози и други специалисти;• използват микроорганизми за получаване на нови съединения</p>	
--	--	--	--	---	--

				азуване на съществуващите вещества;• определят способности за укрепване, комбиниране или разработване на нови материали;• възпроизвеждат и синтезират естествени вещества и създават нови изкуствени съединения;• изготвят научни доклади и отчети. Примерни длъжности в единичната група:– Химик		
--	--	--	--	---	--	--

2114	4	Геолози и геофизици		Геолозите и геофизиците провеждат научни изследвания и експериментални разработки, усъвършенстват или разработват концепции, теории, оперативни методи и прилагат тези знания, свързани с геологията и геофизиката в области като добив на нефт, газ и минерали, строителство, далекосъобщения, навигация и опазване на води. Геолозите и геофизиците изпълняват следните основни задачи:• провеждат научни изследвания и експериментални разработки, усъвършенстват или разработват концепции, теории и оперативни методи, свързани с геологията и геофизиката;• изучават състава и структурата на земните недра,		
------	---	---------------------	--	--	--	--

				<p>скали, минерали, фосили и други материали, за да определят въздействието на процесите върху развитието на земята, проследяват еволюцията на отминал живот, установяват естеството и хронологията на геоложки форми и оценяват техните търговски приложения;</p> <ul style="list-style-type: none">• интерпретират данни от научни изследвания и подготвят геоложки доклади, карти, таблици и диаграми, отчети и други подобни документи;• прилагат геоложки познания при проблеми в изграждането на язовири, мостове, тунели и сгради, както и проекти за култивиране на почвата;• използват различни програми за дистанцион	
--	--	--	--	---	--

				<p>наблюдение и измерване на сеизмични, гравитационни, електрически, термични и магнитни сили, влияещи на земята;• изчисляват теглото, размера и масата на земята, състава и структурата на вътрешността ?, както и изучават характера, дейността и предвидимостта на вулкани, ледници и земетресения;• изучават магнитното поле на земята и неговото приложение за радиоизлъчване, навигация и други цели;• проучват и измерват физичните свойства на моретата, атмосферата и тяхната взаимовръзка, като например обмена на топлинна енергия;• локализират и определят характера и количеството на нефтените,газовите и минералните находища</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				<p>използване на сеизмологични, гравиметрични, магнитни, електрически или радиометрични методи;• откриват находища на строителни материали и определят техните характеристики и годността им за използване при строителството на пътища или за други приложения ;• проучват движението, разпределението и физичните качества на подземни и надземни води;• дават съвети при управлението на отпадъци, избора на трасе или район и възстановяване на замърсени места.Примерни длъжности в единичната група:– Геолог– Геолог, океанография– Геофизик– Геофизик, океанограф</p>		
--	--	--	--	--	--	--

212	3	Математици , актюери и статистици		Математиците, актюерите и статистиците провеждат научни изследвания и експериментални разработки, усъвършенстват или разработват математически, актюерски или статистически концепции, теории, оперативни методи и техники и прилагат тези знания в инженерните, стопанските , социалните и други науки. Математиците, актюерите и статистиците изпълняват следните основните задачи: изучават, усъвършенстват или разработват математически, актюерски или статистически теории и техники; съветват или прилагат математически принципи, модели и техники в инженерните,		
-----	---	-----------------------------------	--	---	--	--

				<p>е, стопанските, социалните и други науки; изготвят логически анализи на управленски проблеми основно по отношение на ефективността и формулират математически модели на всеки проблем, най-често за програмиране и решаване от компютър; разработват и внедряват осигурителни и пенсионни схеми, здравни, социални и други видове застрахователни системи; прилагат математически и статистически теории, теории за вероятността и риска, за да изчислят потенциални финансови въздействия от бъдещи събития; планират и организират статистически изследвания, събирането на други</p>		
--	--	--	--	--	--	--

				<p>проектират въпросници; оценяват, обработват, анализират и интерпрети рат статистичес ки данни и ги подготвят за публикуване ; съветват или прилагат различни методи за събиране на данни, статистичес ки методи и техники и определят надеждност та на резултатите в медицината , стопанските , естественит е, социалните и други науки; изготвят научни доклади и отчети; контролират работата наприложни специалист и и служители по математика, актюерство и статистика. Тази група включва следните единични групи:2120 Математици , актюери и статистици</p>	
--	--	--	--	--	--

2120	4	Математици , актюери и статистици		<p>Математици те, актюерите и статистицит е провеждат научни изследвани я и експеримен тални разработки, усъвършенс тват или разработват математи- чески, актюерски или статистичес ки концепции, теории, оперативни методи и прилагат тези знания в инженернит е, стопанските , социалните и други науки. Мате матиците, актюерите и статистицит е изпълняват следните основните задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • изучават, усъвършенс тват или разработват математиче ски, актюерски или статистичес ки теории и техники; • съветват или прилагат математиче ски принципи, модели и техники в инженернит е, 		<p>– Бизнес анализатор, информац ионни технологии – 2511– Приложен специалист, математика – 3314– Приложен специалист, статистика – 3314– Приложен специалист, актюерство – 3314– Отчетник, статистичес ки документи – 4312– Отчетник, уреждане на застраховат елни полици – 4312</p>
------	---	-----------------------------------	--	---	--	--

				<p>е, стопанските , социалните и други науки;• изготвят логически анализи на управленски проблеми основно по отношение на ефективнос тта и формулират математиче ски модели на всеки проблем най-често за програмира не и решаване от компютър;• разработват и внедряват осигурителн и и пенсионни схеми, здравни,соц иални и други видове застраховат елни системи;• прилагат математиче ски и статистичес ки теории, теории за вероят ността и риска, за да изчислят потенциалн и финансови въздействи яот бъдещи събития;• планират и организират статистичес ки изследвани я, събирането</p>		
--	--	--	--	--	--	--

				<p>данни и проектират въпросници;</p> <ul style="list-style-type: none">• оценяват, обработват, анализират и интерпретират статистически данни и ги подготвят за публикуване;• съветват или прилагат различни методи за събиране на данни, статистически методи и техники и определят надеждността на резултатите в медицината, стопанските, естествените, социалните и други науки;• изготвят научни доклади и отчети;• контролират работата на приложни специалисти и служители по математика, актюерство и статистика. <p>Примерни длъжности в единичната група:– Актюер– Аналитик, изследване на операциите – Демограф–</p>		
--	--	--	--	--	--	--

213	3	Специалист и по естествени науки		Специалистите по естествени науки прилагат знания, придобити от научни изследвания за живите организми, взаимодействието между тях и соколната среда за получаване и разширяване на познания за селското и горското стопанство, както и за решаване на проблеми, свързани с човешкото здраве и опазването на околната среда. Специалистите по естествени науки изпълняват следните основни задачи: събират, анализират и оценяват експериментални и оперативни данни с цел да се идентифицират и разработят нови процеси и техники; съветват и подпомогат държавни органи и институции, предприятия и други		
-----	---	----------------------------------	--	---	--	--

				относно екологичното устойчиво развитие на природните ресурси. Тази група включва следните единични групи: 2131 Биолози, ботаници, зоолози и сродни на тях 2132 Специалист и в селското, горското и рибното стопанство 2 133 Специалист и по опазване на околната среда		
--	--	--	--	--	--	--

2131	4	Биолози, ботаници, зоолози и сродни на тях		<p>Биолозите, ботаниците, зоолозите и сродни на тях специалист и изучават живите организми, взаимодействието между тях и с околната среда и прилагат тези познания за решаване на проблеми, свързани с човешкото здраве и околната среда. Работят в различни области като: ботаника, зоология, екология, морска биология, генетика, имунология, фармакология, токсикология, физиология, микробиология и вирусология. Биолозите, ботаниците, зоолозите и сродни на тях специалист и изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • провеждат изследвания в лаборатории и на терен за да разширят научните 		– Еколог – 2133
------	---	--	--	---	--	-----------------

				живите организми; правят нови открития; изпитват хипотези; решават проблеми в области като околна среда, селско стопанство и здравеопазване; разработват нови продукти, процеси и техники за приложение във фармацията, селското стопанство и опазването на околната среда;• проектират и провеждат експерименти и тестове;• вземат проби и събират данни за хора, животни, насекоми и растения, изучават техния произход, развитие, химични и физични форми, структура, състав, живот и репродуктивни процеси;• изследват живи организми чрез използване на различни видове специализирано		
--	--	--	--	---	--	--

				<p>инструмент и, технологии и техниката електронни микроскопи, телеметрия, системи за глобалнопозициониране, биотехнологии, сателитни изображения, генно инженерство, дигитален анализ на изображения, полимеризационни верижни реакции и компютърно моделиране ;• идентифицират, класифицират, записват и наблюдават живи организми и поддържат бази данни за тях;• изготвят научни доклади и отчети, в които подробно описват изследвания и нови открития и ги правят достъпни за научната общественост чрез публикуване в научни издания или представяне на конференции;• проектират и</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				<p>оценки за въздействието върху околната среда, за да установят промени, причинени от естествени и човешки фактори;• съветват държавни органи и институции, предприятия и други организации относно опазване и управление на природните ресурси, влиянието на климатичните промени и замърсяването.Примерни длъжности в единичната група:– Бактериолог – Ботаник– Зоолог– Биолог– Биолог, генетик– Биолог, морски– Биолог, микробиология– Биолог, молекулярна– Биолог, фармакология</p>		
--	--	--	--	--	--	--

2132	4	Специалист и в селското, горското и рибното стопанство		Специалистите в селското, горското и рибното стопанство изучават, подпомагат и съветват в областта на управлението на селското, горското и рибното стопанство, включително култивиране, наторяване, прибиране на реколтата, ерозия и състав на почвата, превенция на заболяванията, подхранване, редуване на културите и маркетинг. Те разработват техники за увеличаване на продуктивността, изучават и разработват планове и политики за управление на селското, горското и рибното стопанство. Специалистите в селското, горското и рибното стопанство изпълняват следните основни задачи:• събират и		
------	---	--	--	--	--	--

				<p>данни и проби, свързани с продуктивно ст,храна, почва, качество на водата и други фактори, влияещи напродукцията от селското, горското или рибното стопанство;• съветват относно техники за увеличаване на продукцията от растителни култури, животни и риби, както и за алтернативни варианти;• съветват относно болести по животни и растителни култури,контролиране на вредители и плевели, подобряване на почвата,отглеждане на животни и хранителни програми;• изучават факторите на околната среда, влияещи върху търговската продукция от растителни култури, растежа на пасищата, животновъдството</p>	
--	--	--	--	---	--

				запаси и растежа и здравината на горските масиви;• изучават последиците от техниките за култивиране , почви, насекоми, болести и добри практики върху добивите в селското, горското и рибното стопанство;• изучават миграцията на рибите, растежа, храненето и хвърлянето на хайвер и разработват методи за събиране, оплождане, инкубация и люпене на рибни яйца;• изследват характеристиките, капацитета на използване и продуктивността на почвите и прилагат резултатите за разработване на подобрен и практики в селското, горското и рибното стопанство;• разработват процедури или техники за решаване		
--	--	--	--	---	--	--

				<p>проблеми в сел-ското стопанство и повишаване ефективността на производството;• управляват ресурсите в рибното и горското стопанство, за да сеувеличат дългосрочните ползи при използването им за търговски или развлекателни цели и опазване на околната среда;• изучават развъждането и отглеждането на горски дървета, методиза подобряване на растежа и последиците от намаляване на горските добиви;• проучват, планират и внедряват процедури за управление и справяне с последиците от пожари, наводнения, суша, ерозия на почвата, вредители и болести;• изготвят научни доклади и провеждат консултантс</p>		
--	--	--	--	--	--	--

				илекции на заинтересовани групи в селското, горското и рибнотопанство. Примерни длъжности в единичната група:– Агроном– Агроном, поливно земеделие и борба с ерозията– Зооинженер (зоотехник)– Лесоинженер		
--	--	--	--	--	--	--

2133	4	Специалист и по опазване на околната среда		Специалистите по опазване на околната среда изучават и оценяват по следните за околната среда от човешката дейност като замърсяването на въздуха, водата и почвата, климатичните промени, токсичните отпадъци, изчерпването и намаляването на природните ресурси. Те разработват планове и търсят решения за защита, опазване, възстановяване, минимизиране и предотвратяване на бъдещи вреди върху околната среда. Специалистите по опазване на околната среда изпълняват следните основни задачи: <ul style="list-style-type: none">• провеждат научни изследвания,• извършват тестове,• събират проби, извършват анализи в лаборатории		– Инженер, екология – 2143– Инспектор, медицинска екология – 3257
------	---	--	--	---	--	--

				<p>място, за да идентифицират източниците на екологични проблеми и препоръчват начини за превенция, контрол и намаляване на влиянието върху околната среда;</p> <ul style="list-style-type: none">• оценяват вероятните влияния, които потенциалните или предложените дейности, проекти и разработки могат да имат върху околната среда и препоръчват тяхното продължаване;• разработват и координират внедряването на системи за управление на околната среда, за да могат организациите да идентифицират, наблюдават и контролират влиянията от техните дейности, продукти и услуги върху околната среда;• провеждат одити за оценяване влиянието		
--	--	--	--	---	--	--

				<p>съществуващи дейности, процеси, отпадъци, шумове и вещества върху околната среда;• оценяват дали дейността на дадена организация е в съответствие с държавни или вътрешни наредби и правила за опазване на околната среда, установяват нарушенията и определят подходящи коригиращи действия;• осигуряват технически съвети и спомагателни услуги на организации за справяне с екологичните проблеми, намаляване на вредните влияния и минимизиране на финансовите загуби;• разработват планове за опазване на околната среда.Примерни длъжности в единичната група:– Еколог– Научен работник,</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				Съветник, екология– Одитор, екология– Консултант, екология– Изследват ел, екология– Експерт, консерваци я на околната среда– Анализатор, качество на водата– Анализатор, замърсяван е на въздуха		
--	--	--	--	--	--	--

214	3	Специалист и по технически науки (без инженери по електротехнологии)		Специалистите по технически науки (без инженери по електротехнологии) проектират, планират и организират изпитването, конструирането, монтирането и поддръжката на структури, машини и техните компоненти, производствени системи и инсталации, производствени работни графици и работни процедури, за да се осигури безопасно, ефективно и рентабилно реализиране на инженерни проекти. Специалистите по технически науки (без инженери по електротехнологии) изпълняват следните основни задачи: планират и проектират химични производствени системи, строителни съоръжения, механично оборудване и системи,		
-----	---	--	--	---	--	--

				<p>пробивни дейности и други инженерни проекти; специфицират и тълкуват чертежи и планове и определят конструктивните методи; контролират изграждането на строителни съоръжения, системи за снабдяване с газ и вода, транспортни системи както и производството, монтирането, експлоатацията и поддръжката на оборудване, машини и инсталации; организират и управляват трудови ресурси, доставки на материали, съоръжения и оборудване; изчисляват общите разходи и изготвят подробни разходни планове като средство за бюджетен контрол; разрешават проектни и оперативни проблеми в различни сфери</p>	
--	--	--	--	---	--

				<p>ите науки чрез прилагане на инженернит е технологии. Тази група включва следните единични групи:2141 Инженери в промишлен ото производств о2142 Строителни инженери21 43 Инженер- еколози214 4 Машинни инженери21 45 Инженер- химици2146 Минни инженери, инженер- металурзи и сродни на тях2149 Специалист и по технически науки, н.д.</p>		
--	--	--	--	---	--	--

2141	4	Инженери в промишленото производство		Инженерите в промишленото производство провеждат проучвания, проектират, организират и контролират изграждането, функционирането и поддръжката на промишлените производствени процеси, съоръжения и инсталации. Те изготвят програми за координиране на производствените дейности и оценяват рентабилността и безопасността. Инженерите в промишленото производство изпълняват следните основни задачи: <ul style="list-style-type: none">• преглеждат отчети, организационни схеми и данни за даден проект• определяне функциите и отговорностите на работниците, работните звена и идентифицират		– Началник, производство – 1321– Мениджър, производство – 1321
------	---	--------------------------------------	--	---	--	---

				<p>на функции и отговорности;• установяват програми за измерване на работата и анализират работни модели за създаване на стандарти за оползотворяване на труда;• анализират използването на работната сила, съоръженията и оборудването, оперативните данни, производствените графици и разходите за определяне на оптимален брой работници и ефективността на оборудването;• изготвят спецификации за производството и определят материали, оборудване, тръбопроводни системи, материални потоци, капацитети и позиционирането на инсталации и системи;• организират</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				<p>управляват трудови ресурси, доставки на материали, съоръжения и оборудване;</p> <ul style="list-style-type: none">• установяват стандарти и политики за монтиране, модифициране, контрол на качеството, тестване, инспектиране и поддържане в съответствие с техническите изисквания и наредбите за безопасност;• инспектират дадено съоръжение с цел подобряване и поддържане на работата му;• управляват поддръжката на сгради и оборудване и координират изисквания за нови проекти, проучвания и графици за поддръжка;• съветват ръководството за нови производствени методи, техники и оборудване;• договарят с отдели по		
--	--	--	--	---	--	--

				складиране и контрол с целосигуряване на постоянен поток на доставки.Примерни длъжности в единичната група:– Инженер, производство– Инженер, производствена ефективност– Инженер, производствено планиране, прогнозиране и развит		
--	--	--	--	---	--	--

2142	4	Строителни инженери		<p>Строителните инженери провеждат проучвания, консултират, проектират и управляват строителните дейности; управляват строителните работи и поддръжката на строителните съоръжения. Те изучават и съветват в технологичен аспект относно видовете използвани материали. Строителните инженери изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • проучват, разработват или усъвършенстват теории и методи, свързани със строителните съоръжения; • съветват или проектират строителни съоръжения като мостове, язовирни стени, докове, пътища, летища, железопътни линии, канали, тръбопроводни системи за 		<p>– Главен инженер, строителство – 1323– Геолог – 2114– Инженер, минен – 2146– Инженер, металург – 2146– Урбанист – 2164</p>
------	---	---------------------	--	--	--	---

				<p>води и за контрол на дебита на водата, промишлен и сгради и други подобни;• определят и специфицират методи за изграждане, материали и стандарти за качество и управляват строителната дейност;• изготвят системи за контрол, за да осигурят ефективно функциониране на строителните съоръжения, както и за безопасност и опазване на околната среда;• организират и управляват поддържането и ремонта на съществуващи строителни съоръжения;• анализират състоянието на почвата и скалите от натиска на проектираните строителни съоръжения и фундаменти;• анализират издръжливостта на строителните</p>		
--	--	--	--	--	--	--

				<p>и тестват със тоятелност та и стабил ността на материалит е, използвани за тяхното изг раждане. При мерни длъжности в единичната група: – Инженер, строителни конструкции – Инженер, строителств о на сгради и съоръжения – Инженер, пътно строителств о – Инженер, проектант</p>		
--	--	--	--	--	--	--

2143	4	Инженер-еколози		Инженер-еколозите провеждат изследвания, консултират, проектират и директно внедряват решения за предотвратяване, контролиране или намаляване на вредните влияния от човешката дейност върху околната среда, като прилагат познания от различни инженерни дисциплини. Те правят екологични оценки на строителството и строителните съоръжения и използват инженерни принципи за контрол на замърсяването, рециклирането и обезвреждането на отпадъци. Инженер-еколозите изпълняват следните основни задачи: <ul style="list-style-type: none">• провеждат изследвания, оценяват и отчитат въздействието върху околната среда, което е следствие от	– Научен работник, екология – 2133 – – Експерт, здравословни и безопасни условия при работа – 2263
------	---	-----------------	--	--	---

				щи и предложени строителни работи, строителни съоръжения или други дейности;• инспектират промишлен и и общински съоръжения и програми, зада оценят оперативната ефективност и да осигурят съответствие с наредбите за опазване на околната среда;• проектират и контролират разработването на системи, процеси и оборудване за контрол, управление или възстановяване на качеството на вода, въздух или почви;• осигуряват професионална екологична помощ при мрежови и регулаторен анализ, планират или преразглеждат разработването на бази данни;• придобиват, актуализират и поддържат		
--	--	--	--	---	--	--

				<p>разрешителни и стандартни оперативни процедури;• осигуряват инженерна и техническа помощ при екологични проекти за възстановяване и съдебни спорове, включително при проектиране на системи за възстановяване и определят приложимостта им съгласно нормативната уредба;• мониторинг на екологични програми за подобряване на околната среда;• консултират предприятия и държавни агенции относно процедури, които трябва да следват при почистване на замърсени участъци, за да се гарантира защита на хората и околната среда;• сътрудничат си с научни работници по екология, проектант</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				обработка на опасни отпадъци, инженери от други дисциплини и специалист и по право и стопанско управление засправяне с екологичните проблеми. Примерни длъжности в единичната група:– Инженер, екология– Инженер, контрол по замърсяване на въздуха– Инженер, пречистване на отпадъчни води– Специалист, възстановяване на околната среда		
--	--	--	--	---	--	--

2144	4	Машинни инженери		Машинните инженери провеждат проучвания, съветват, проектират и управляват производството на машини, самолети, кораби, промишлен и съоръжения, оборудване и системи; контролират тяхното функциониране, поддръжка и ремонт. Те изучават и консултират относно материали, продукти и процеси. Машинните инженери изпълняват следните основни задачи:• консултират и проектират машини и съоръжения за преработващата и добивната промишленост, строителството, селското и горското стопанство и други промишлени цели;• консултират и проектират парни котли, двигатели с		– Главен механик, кораб – 3151
------	---	------------------	--	--	--	--------------------------------

				<p>рене и други неелектрически двигатели за локомотиви, сухо-пътни превозни средства и самолети или за промишлен и и другимеханизми;• консултират и проектират корпуси, надстройки и системи за задвижване на кораби; механични съоръжения и оборудване за освобождаване, контрол и използване на енергия; отоплителни, вентилационни и охладителни системи, кормилни механизми, помпи и други механични съоръжения;• консултират и проектират въздушни рамки, колесници и другивидове оборудване за самолети, както и системи за окачване и спиращки, шасита на автомобили и други</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				<p>сухопътни транспортни средства;• консултират и проектират неелектрически части за апарати или продукти , такива като процесори, компютри, прецизни инструменти, камери и прожектори; • установяват стандарти и процедури за контрол с цел осигуряване ефективно и безопасно функциониране на машини, механизми, инструменти, двигатели, промишлени съоръжения , оборудване и системи;• осигуряват съответствие на оборудването, функционирането и поддръжката със проектните спецификации и стандартите за безопасност .Примерни длъжности в единичната група:– Авиоинженер– Конструкторна</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				съдове– Инженер, корабни двигатели– Машинен инженер		
--	--	--	--	--	--	--

2145	4	Инженер-химици		<p>Инженер-химиците провеждат изследвания, технологични и проучвания, консултации, организация, контрол и управление на химико-технологични процеси при преработката и производството на суров нефт, нефтени продукти, хранителни продукти и напитки, лекарства или синтетични материали. Те ръководят поддръжката и ремонта на промишлен и инсталации и оборудване, изучават и консултират в химичен аспект относно материали, продукти или процеси. Инженер-химиците изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none">• провеждат изследвания, консултират и разработват химико-		
------	---	----------------	--	---	--	--

				логични процеси при преработката на суров нефт и природен газ за производството на нефтени продукти, субстанции за взривни вещества, хранителни продукти и напитки, лекарства или синтетични материали;• определят химически производствени методи, материали и стандарти за качество, за да осигурят съответствие с техническите спецификации;• установяват процедури и стандарти за контрол с цел осигуряване на безопасност и ефективността на химическото производство, както и безопасността на работниците, работещи с оборудване, използвано при осъществяването на химичните реакции;• проектират промишлен		
--	--	--	--	---	--	--

				оборудване за химични процеси за получаване на химични продукти или вещества;• тестват етапите на производство с цел контролиране различни показатели като температура, плътност, относително тегло и налягане;• разработват процедури за безопасност на работещите ;• изготвят оценки за производствените разходи и отчетите за ходаната производствения процес, предназначени за ръководството напредприятието;• извършват лабораторни изследвания по етапи при производството на нови продукти и тестват експериментално предложени те процеси, например като пилотни проекти.При мерни длъжности в		
--	--	--	--	--	--	--

				група:– Инженер, химик– Инженер, технология на горивата– Инженер, технология на пластмасит е– Инженер, химик (нефт и природен газ		
--	--	--	--	---	--	--

2146	4	Минни инженери, инженер-металурзи и сродни на тях		<p>Минните инженери, инженер-металурзите и сродни на тях провеждат изследвания, проектират, разработват и поддържат промишлен и методи за извличане на метали от руди, минерали, вода, нефт или природен газ от земните недра и за разработване на нови сплави, керамични и други материали. Те изучават и консултират относно определени материали, продукти или процеси. Минните инженери, инженер-металурзите и сродни на тях изпълняват следните задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • определят мястото и планират добива на въглища, метални руди, неметални минерали и строителни материали, като камък и чакъл; • определят оптималнит 		– Геолог – 2114– Геофизик – 2114
------	---	---	--	---	--	-------------------------------------

				<p>ефективни дейности по добив и извличане, видовете използвани машини, планират и контролират изграждането на шахти и тунели;• определят района за копане и предлагат методи за контрол наводните, нефтените и газовите потоци, добивани от кладенците; • планират и контролират дейностите по складиране, първична обработка, транспортиране на вода, нефт и природен газ;• установяват стандарти и процедури за безопасност, както и съоръжения за осигуряване на първа помощ при подземни работи;• провеждат изследвания, разработват методи за извличане на металии дават консултации за тяхното приложение; • изследват качествата на метали и</p>	
--	--	--	--	--	--

				<p>разработват нови сплави и консултират и контролират техническите аспекти при производството и преработването на метали и сплави;• осъществяват техническо сътрудничество и консултации с други специалисти като геолози и геофизици;• изследват залежите и мините с цел оценяване на рентабилността им. Примерни длъжности в единичната група:– Инженер, металург– Инженер, разработване и експлоатация на находища на нефт и природен газ– Инженер, минен</p>		
--	--	--	--	---	--	--

2149	4	Специалист и по технически науки, н.д.		<p>В тази единична група се включват специалист и по технически науки, не класифицирани другаде в 214</p> <p>Специалист и по технически науки (без инженери по електротехнологии) или в 215</p> <p>Инженери по електротехнологии. Тук се класифицират специалист и, които провеждат изследвания, консултират или разработват технически процедури и решения относно безопасността на работното място, биомедицинското инженерство, оптиката, материалите, производството на ядрена енергия и взривни вещества. Специалистите в тази единична група изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 	<p>– Инженер, производство – 2141–</p> <p>Инженер, екология – 2143–</p> <p>Земемер – 2165</p>
------	---	--	--	--	---

				<p>технически познания при проектиране , разработва и развиване на биологични и здравни системи и продукти, като изкуствени органи, протези и инструменти; • проектират устройства, използвани при различни медицински процедури, системи за образна диагностика , магнитен резонанс, устройства за автоматично инжектиране на инсулин или контролиране на телесните функции; • проектират елементи за оптични инструменти като лещи, микроскопи, телескопи, лазери, оптични дискови системи и друго оборудване, което използва свойствата на светлината; • проектират, тестват и координира</p>		
--	--	--	--	--	--	--

				<p>разработва нето на взривни вещества, отговарящи на изискванията на военните спецификации;• проектират и контролират изграждането и функционирането на ядрени реактори, ядрени електроцентрали, преработването на ядреното гориво и системи за неговото регенериране;• проектират и разработват ядрено оборудване като активни зони за ядрени реактори, екрани за защита от радиация и подобни апарати и съоръжения за контрол;• оценяват щетите и осигуряват изчисления при морски спасителни операции;• изучават и консултират технологични аспекти при производството на стъкло,</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				<p>текстил, кожени изделия, дървообраб отване и печатане;• определят потенциалн ите рискове и въвеждат устройства и процедури за безопасност .Примерни длъжности в единичната група:– Инженер, медицинска радиологич на физика– Инженер (инструктор) по специално въоръжение и техника– Инженер- технолог, полиграфич еско производств о– Инженер- технолог, текстилно производств о— Инженер, оптика— Инженер, техническа безопасност</p>	
--	--	--	--	--	--

215	3	Инженери по електротехнологии		Инженерите по електротехнологии провеждат проучвания, проектират, консултират, планират и управляват изграждането и функционирането на електронни, електрически и телекомуникационни системи, компоненти, двигатели и оборудване. Те организират и установяват системи за контрол, с които да наблюдават функционирането и безопасността на електрически и електронни механизми и системи. Инженерите по електротехнологии изпълняват следните основни задачи: провеждат проучвания, консултират и управляват поддръжката и ремонта на електрически, електронни и телекомуникационни продукти и		
-----	---	-------------------------------	--	---	--	--

				<p>султират и проектират електроцент рали и системи за генериране, предаване и разпреде лие на електроене ргия; установяват стандарти за контрол и мониторинг на функционир ането и безопасност та на електрическ и, електронни, телекомуник ационни системи и оборудване. Тази група включва следните единични групи:2151 Електроинж енери2152 Инженери по електроника 2153 Инженери по телекомуник ационни технологии</p>		
--	--	--	--	---	--	--

2151	4	Електроинженери		<p>Електроинженерите провеждат проучвания, консултират , проектират и управляват изграждането и функционирането на електрически системи, компоненти, двигатели и оборудване, консултират и управляват тяхното функциониране, поддръжка и ремонт. Те изучават и съветват в технологичен аспект относно електротехнически материали, продукти и процеси. Електроинженерите изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • консултират и проектират електроцентрали и системи за генериране, предаване или разпределение на електроенергия; • контролират и наблюдават функционирането на системите за генериране, 	<p>– Инженер, генериране на електроенергия (атомна електроцентрала) – 2151– Инженер, електроник – 2152– Инженер, телекомуникация – 2153– Инженер, ръководител екип/радио и телевизия – 2153</p>
------	---	-----------------	--	---	--

				<p>разпреде ние на електричест во;• консултират и проектират системи за електрическ и двигатели, другоелектр ическо оборудване или електрическ и домакински уреди;• специфицир ат електрическ и инсталации за използване в промишлен и и други сгради и обекти;• установяват системи за контрол, с които да наблюдават функциони рането и безопасност та на системите за генериране и разпреде ниена електричест во, електрическ и двигатели и оборудване; • определят производств ени методи за електрическ и системи както и за поддръжка и ремонт на съществува щи електрическ</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				двигатели и оборудване. Примерни длъжности в единичната група:– Инженер, енергетик– Инженер, електрически и контактни мрежи– Инженер, електромеханично оборудване		
--	--	--	--	---	--	--

2152	4	Инженери по електроника		Инженерите по електроника провеждат проучвания, проектират и управляват изграждането, функционирането, поддръжката и ремонта на електронни системи. Те изучават и съветват в технологичен аспект относно електронни материали, продукти и процеси. Инженерите по електроника изпълняват следните основни задачи: <ul style="list-style-type: none">• консултират и проектират електронни устройства или компоненти, платки, полупроводници и системи;• специфицират производствени или инсталационни методи, материали и стандарти за качество и управляват производствената или инсталационната работа на електронни продукти и системи;• установяват		– Инженер, телекомуникация – 2153
------	---	-------------------------	--	--	--	-----------------------------------

				<p>стандарти за контрол за осигуряване ефективно функциониране и безопасност на електронни системи, двигатели и оборудване;</p> <ul style="list-style-type: none">• организират и управляват поддръжката и ремонта на съществуващи електронни системи и оборудване;• проектират електронни платки и компоненти за използването им в авиацията, акустиката или в други области;• проучват и консултират относно радари, телеметри и системи за дистанционно управление, микровълнови уреди и друго електронно оборудване;• проектират и разработват алгоритми за обработка на сигнали и прилагането им чрез подходящ избор на хардуер и софтуер;	
--	--	--	--	--	--

				апаратура и процедури за тестване на електронни компоненти, платки и системи. Примерни длъжности в единичната група:– Инженер, хардуер– Инженер, електроник– Инженер, контролно-измервателни прибори и автоматика		
--	--	--	--	---	--	--

2153	4	Инженери по телекомуникационни технологии		Инженерите по телекомуникационни технологии провеждат проучвания, консултират , проектират и управляват изграждането, функционирането, поддръжането и ремонта на телекомуникационни системи и оборудване. Те изучават и консултират в технологичен аспект относно телекомуникационни материали, продукти и процеси. Инженерите по телекомуникационни технологии изпълняват следните основни задачи: <ul style="list-style-type: none">• консултират и проектират телекомуникационни устройства или компоненти, системи, оборудване и центрове за разпространение;• специфицират производствени или инсталационни методи, материали и стандарти		– Инженер, електроник – 2152
------	---	---	--	---	--	---------------------------------

				<p>и управляват производствена или инсталационна дейност на телекомуникационни продукти и системи;• организират поддръжката и ремонта на съществуващи телекомуникационни системи и оборудване;• проучват и консултират относно телекомуникационно оборудване;• планират и проектират комуникационни фиксирани, безжични и оптични мрежи;• проектират и разработват алгоритми за обработка на сигнали и прилагането им чрез подходящ избор на хардуер и софтуер;• проектират телекомуникационни мрежи, радио- и телевизионни разпределителни мрежи, включително кабелни и сателитни. Примерни длъжности в единичната</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				Инженер, ръководите л екип/радио и телевизия– Инженер, телекомуник ация– Експерт, телекомуник ации и мрежи за данни		
--	--	--	--	--	--	--

216	3	Архитекти, проектант и, земемери и дизайнер и		Архитектите , проектант и е, земемерите и дизайнерит е планират и проектират ландшафт, външно и вътрешно оформлени е на сгради, дизайн на промишлени продукти, визуално и аудио-визуално съдържание за предаване на информация. Те извършват проучвателни дейности за точното позициониране на географски характеристики и проектират, изготвят и ревизират карти, както и изработват и внедряват планове и политики за контрол на използването на земята. Архитектите, проектант и е, земемерите и дизайнерит е изпълняват следните основни задачи: определят целите и изискваният		
-----	---	---	--	---	--	--

				дизайна чрез кратка консултация с клиенти и заинтересов ани страни; формулират дизайнерски концепции и планове, които са естетически съобразени с техническит е, функционал ните, екологичнит е и производств ените изисквания; изготвят скици, диаграми, илюстрации , анимации; предават дизайнерски концепции и друга информаци я като изготвят планове, карти, схеми, образци и модели; анализират фотографск и снимки, спътникови изображени я, документи, данни, карти, доклади, отчетни и статистичес ки данни; провеждат изследвани я и анализират функционал ните, пространств ените, търговските, културните		
--	--	--	--	---	--	--

				<p>ите изисквания, както и изискваният а по безопасност и опазване на околната среда. Тази група включва следните единични групи: 2161 Архитекти 21 62 Ландшафтн и архитекти 21 63 Дизайнери на облекло и промишлен и продукти 216 4 Урбанисти 2 165 Картографи и земерери 21 66 Графични и мултимедий ни дизайнери</p>		
--	--	--	--	---	--	--

2161	4	Архитекти		<p>Архитектите извършват дейности в инвестиционното проектиране и устройственото планиране, контролират изграждането, поддържането и възстановяването на сгради. Архитектите изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • разработват или усъвършенстват архитектурни теории и методи; • планират, изработват и координират устройствените планове на територията на Република България; • планират, изработват и координират инвестиционни проекти по част „Архитектура“ за строежи от всички категории; • инспектират строителни обекти и консултират клиенти, ръководители и други заинтересовани страни. 		<p>– Ландшафтен архитект – 2162- Урбанист - 2164– Декоратор, интериор – 3432– Интериорен дизайнер – 3432</p>
------	---	-----------	--	--	--	--

				определяне на вида, стила и размера на проектираните сгради и измененията на съществуващи сгради;• осигуряват информация за дизайна, материали и срокове за строеж;• изготвят проектна документация, включително скици и чертежи и интегрират структурни, механични и естетически елементи към окончателния архитектурен проект;• изготвят спецификации и договорни документи, предназначени за строители и изготвят оферти от името на клиентите;• установяват необходимите контакти, за да осигурят изпълнението на проекта относно стил, цена, срокове и съответствие със законодателството;• идентифицират и		
--	--	--	--	--	--	--

				<p>най-доброто решение относно функционалността и интериора на сградите и изготвят необходимите проекти, чертежи и планове;• контролират строителни или възстановителни работи за осигуряване на съответствие със спецификациите и стандартите за качество;• съветват и се консултират с други специалисти.Примерни длъжности в единичната група:– Главен архитект– Архитект– Архитект, интериор</p>		
--	--	--	--	--	--	--

2162	4	Ландшафтн и архитекти		<p>Ландшафтните архитекти планират и проектират ландшафт и свободни площи около жилищни, обществени, производствени и търговски сгради край пътища, спортни терени. Те планират и контролират тяхното изграждане, поддръжане, управление и възстановяване. Ландшафтните архитекти изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • разработват или усъвършенстват ландшафт архитектурни теории и методи или консултират относно политики, свързани с ландшафтната архитектура; • инспектират строителни обекти и консултират клиенти, ръководители и други заинтересовани лица за да определят вида, стила и размера 	<p>– Архитект – 2161– Урбанист – 2164</p>
------	---	-----------------------	--	--	---

				<p>проектираните ландшафт и свободни площи около жилищни, обществени, производствени и търговски сгради край пътища и спортни терени;• събират и анализират данни за обекти или общности относно географски, хидроложки, визуални и екологични характеристики, земни форми, почви, растителност и построени строителни обекти за да формулират използването на земята и изготвят препоръки, предпроектни проучвания и доклади за въздействието върху околната среда;• планират, изработват и координират ландшафтните устройствени планове, устройствените планове за зелени площи и зелени системи на</p>	
--	--	--	--	--	--

				<p>места, и схеми-озеленяване към устройствените планове;• изготвят доклади, стратегически планове, строителни планове, работни чертежи, спецификации и отчети за разходите за земя за строеж, посочват мястото и подробности от предложението, включително земно моделиране, структури, поникване на растителност и достъп;• изготвят спецификации и договорни документи, предназначени за строители и строителни предприемачи и изготвят оферти от името на клиентите;• установяват необходимите контакти за да осигурят изпълнението на проекта относно стил, цена, срокове и съответстви</p>		
--	--	--	--	--	--	--

				<p>законодателството;• идентифицират и намират най-доброто решение на проблеми поотношени е на функционалността и свободните площи около жилищни, обществени , производствени и търговски сгради край пътища, спортни терени и изготвят необходимите проекти, чертежи и планове;• контролират строителни или възстановителни работи за да осигурят съответствие със спецификациите и стандартите за качество;• съветват и се консултират с други специалисти.Примерни длъжности в единичната група:– Ландшафтен архитект</p>		
--	--	--	--	--	--	--

2163	4	Дизайнери на облекло и промишлен и продукти		<p>Дизайнерите на облекло и промишлен и продукти проектират и разработват промишлен и продукти и изготвят дизайна и спецификациите на продукти за масово, партидно или еднократно производство. Дизайнерите на облекло и промишлен и продукти изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • определят целите и изискванията на дизайна чрез кратка консултация с клиенти и заинтересовани страни; • формулират дизайнерски концепции за облекло, текстилни изделия, промишлени, търговски и потребителски продукти и бижутерия; • хармонизират естетическите аспекти съобразно техническите, функционалните, екологичните и производств 		<p>– Машинен инженер – 2144– Архитект – 2161– Ландшафтен архитект – 2162– Интериорен дизайнер – 3432</p>
------	---	---	--	---	--	---

				изисквания;• предават дизайнерски концепции и друга информаци я като изготвятпла нове, карти, схеми, образци и модел;• представят дизайнерски решения на клиенти, управителн и органи и на персонал, зает с производств о и продажби;• избират, специфицир ат и препоръчва т функционал ни и естетичним атериали, производств ени методи и довършител ни производств ени операции;• подробно описват и документир ат избрания промишлен дизайн;• подготовят и пускат в експлоатаци я прототипи и мостри;• контролират подготовкат а на мостри, програми, средства и произ- водствени процеси.Пр имерни длъжности в единичната		
--	--	--	--	---	--	--

				Дизайнер, сценични костюми– Дизайнер, моден– Дизайнер, бижута– Промишлен дизайнер		
--	--	--	--	---	--	--

2164	4	Урбанисти		<p>Урбанистите разработват и внедряват плановете и политики за контролирано използване на земята в урбанизираните територии и селските райони и на системите за улично движение. Те провеждат проучвания и консултират относно икономически, екологични и социални фактори, влияещи върху използването на земята и транспортни потоци. Урбанистите изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none">• планират и координират развитието на урбанизираните територии;• събират и анализират данни за икономически, юридически, политически, културни, демографски, социологически, физически и екологични факторите,		<p>– Архитект – 2161 – Ландшафтен архитект – 2162</p>
------	---	-----------	--	---	--	---

				<p>върху използването на земята;• преговарят с държавни и местни органи и специалисти от областта на архитектурата, планирането, социалните науки, екологията и законодателството;• разработват и препоръчват използването и експлоатацията на земята и представят описателни и графични планове, програми и проекти на групи и отделни лица;• консултират държавни и местни органи и предприятия относно въпроси и предложения, свързани с градско и регионално планиране;• преразглеждат и оценяват доклади за влиянието върху околната среда;• планират и разработват райони за паркове,</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				<p>институции, летища, пътища и други подобни проекти, както и на търговски, промишлен и жилищни обекти;• планират и консултират относно определянето на маршрутите и контрола на движението по пътищата и общественя транспорт, както и системи за ефективност и безопасност .Примерни длъжности в единичната група:– Урбанист– Специалист, пространствено и градско планиране</p>		
--	--	--	--	---	--	--

2165	4	Картографи и земемери		<p>Картографите и земемерите прилагат методи и техники за проучванията определяне на точното местоположение на естествени или изкуствени обрзувания, граници на поземлени терени, подземни зони и небесни тела и изготвят или преработват цифрови, графични и картинни схеми, карти или други визуални изображения. Те използват научни и математически принципи за тези цели. Картографите и земемерите изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • проучват, измерват и описват земните слоеве, мини, подземни форми, морски, речни и езерни дъна; • наблюдават точно характера 		<p>– Инженер, оценяване и остойността на обекти и други – 2149– Техник, строителство и архитектура – 3112– Техник-механик, експлоатация на пристанища и флота – 3115</p>
------	---	-----------------------	--	--	--	--

				<p>местността и записват данните от изследването в цифров вид; • изготвят графики и карти за използване при определяне на плавателни води и канали, както и при планирането и изграждането на морски съоръжения; • планират и провеждат изследвания чрез фотографиране от въздуха; • проектират, съставят и преглеждат карти и схеми, използвайки снимки от въздуха и други снимки, спътникови изображения, документи и данни от изследвания, съществуващи карти и регистри, доклади и статистически данни; • провеждат проучвания и разработват системи за изследване и фотограметрично измерване, кадастрални системи и</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				<p>Ържаци информация за релефа;• изучават и консултират относно технически, естетически и икономически аспекти при производството на карти;• съветват и се консултират с други специалисти.Примерни длъжности в единичната група:– Земермер– Картограф– Хидрограф– Фотограметрист– Геодезист– Топограф– Специалист, кадастър и регулация</p>		
--	--	--	--	--	--	--

2166	4	Графични и мултимедийни дизайнери		<p>Графичните и мултимедийните дизайнери проектират визуално и аудио-визуално съдържание за предаване на информация, използвайки печатни, филмови, дигитални или други форми на аудио-визуална медия. Те създават графични специални ефекти, анимация или други визуални изображения за приложение в компютърни игри, филми, музикални клипове, печатни медии и реклами. Графичните и мултимедийните дизайнери изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • определят целите и изискванията на дизайна чрез кратка консултация с клиенти и заинтересовани страни; • провеждат 	<p>– Архитект, интериор – 2161– Проектант, уебсайтове – 2513– Разработчик, мултимедия – 2513– Художник – 2651– Интериорен дизайнер – 3432</p>
------	---	-----------------------------------	--	---	---

				<p>и анализират функционалните комуникационни изисквания;• формулират дизайнерски концепции за конкретен обект;• изготвят скици, диаграми, илюстрации и планове за разясняване на дизайнерските концепции;• проектират комплексни графики и анимации за да удовлетворят функционалните, естетическите и творческите изисквания на дизайнерския проект;• създават двуизмерни и триизмерни изображения, представящи предмети в движение или илюстриращи процеси чрез използване на компютърна анимация или програми за моделиране;• представят дизайнерски решения на</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				<p>управителни органи на персонал, зает с производство и продажби;• избират, специфицират или препоръчват функционални и естетични материали и медии за публикуване, доставка или показване;• подробно описват и документират избрания дизайн;• контролират или осъществяват създаването на визуален или аудио-визуален продукт в избрана медия.Примерни длъжности в единичната група:– Компютърен аниматор– Илюстратор – Графичен дизайнер– Мултимедийен дизайнер– Дизайнер, печатни издания– Уебдизайнер– Специалист, дигитални изкуства</p>		
--	--	--	--	--	--	--

22	2	МЕДИЦИНСКИ СПЕЦИАЛИСТИ		Медицинските специалисти провеждат проучвания, усъвършенствали разработват концепции, теории и оперативни методи и прилагат научни знания, свързани с медицината, денталната медицина, ветеринарната медицина, фармацията и промоцията на здравето. Медицинските специалисти изпълняват следните основни задачи: провеждат проучвания и придобиват научни знания чрез изучаване на човешки и животински заболявания и начини за третирането им; консултират или прилагат превантивни и лечебни методи, или промоция на здравето; изготвят научни доклади и отчети. В		
----	---	------------------------	--	--	--	--

				случаи към задълженията им се включват и задачи по осъществяване на контрол на други работещи. Този подклас включва следните групи:221 Лекари222 Медицински сестри и акушерки223 3 Специалист и в областта на традиционната и комплементарна медицина224 4 Парамедицински специалист и225 Ветеринари 226 Други медицински и здравни специалисти		
--	--	--	--	---	--	--

221	3	Лекари		<p>Лекарите изучават, диагностират, третират и предотвратяват болести, наранявания и други физически или умствени увреждания на хора чрез прилагане на принципите и процедурите на модерната медицина. Те планират, контролират и оценяват изпълнението на планове за грижи и лечение, предоставени от други доставчици на здравни услуги и провеждат медицински образователни и изследователски дейности. Лекарите изпълняват следните основни задачи: извършват физикални прегледи на пациенти и разговарят с тях и техните семейства, за да определят здравния им статус; назначават</p>		
-----	---	--------	--	---	--	--

				<p>и тестове и анализират резултатите от тях; предписват и следят лечението и вземат превантивни мерки; извършват хирургични операции, интервенции и други клинични процедури; контролират развитието на болестта при пациента и как той реагира на лечението; съветват за здравословно хранене и начин на живот, които помагат за предотвратяване или лечение на болести; установяват и се справят с усложнения преди, по време и след раждане; планират, управляват и изпълняват програми за специализирано, дългосрочно или друг вид лечение на пациенти; обменят медицинска информация с други здравни специалисти и с цел осигуряване</p>	
--	--	--	--	--	--

				продължителни и комплексни медицински и здравни грижи; отчитат данните за раждаемостта, смъртността, заразните болести и други здравни индикатори пред държавни органи; провеждат изследвания за заболявания при хората, както и за превантивни или лечебни методи. Тази група включва следните единични групи: 2211 Общопрактикуващи лекари 2212 Лекари-специалисти		
--	--	--	--	--	--	--

2211	4	Общопрактикуващи лекари		<p>Общопрактикуващите лекари диагностицират, лекуват и предотвратяват болести, наранявания и други физически или умствени увреждания на хората чрез прилагане на принципите и процедурите на модерната медицина. Тяхната практика не се ограничава само до определени категории заболявания или методи за лечение, а могат да поемат отговорността за осигуряване на продължителни и комплексни медицински грижи за лица, семейства и общности. Общопрактикуващите лекари изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • извършват физикални прегледи на пациенти и разговарят с тях и техните семейства, 		<p>– Лекар, хирургия – 2212– Лекар, психиатрия – 2212– Фелдшер – 2240</p>
------	---	-------------------------	--	--	--	---

				<p>определят здравния им статус;• назначават лабораторни и изследвания, рентгенови или други методиза диагностика , както и анализират резултатите от тях с цел определяне естеството на заболяването;• осигуряват продължителни медицински грижи за пациенти включително предписват, административат, консултират и контролират методите за лечение и превантивните мерки;• извършват хирургични и други клинични процедури;• консултират лица, семейства и общности относно здравословнохранене и начин на живот, които помагат за предотвратяване илилечение на болести;• насочват пациенти или семейства</p>		
--	--	--	--	--	--	--

				специализирани медицински грижи в болници, центрове за рехабилитация или други видове центрове за предоставяне на здравни грижи;• установяват и насочват към специалист и при установени усложнения преди, по време и след раждане;• записват медицинската история на всеки пациент и обменят медицинска информация с други здравни специалисти за осигуряване на продължителни и комплексни медицински грижи;• отчитат данните за раждаемостта, смъртността, заразните болести и други здравни индикатори пред държавни органи с цел спазване на правни и професионални		
--	--	--	--	--	--	--

				<p>провеждат изследвания на човешкото здраве и медицинските услуги разпространяват резултатите чрез научни статии и доклади;• планират и участват в програми, целящи превенция от поява и разпространение на често срещани заболявания. Примерни длъжности в единичната група:– Лекар– Лекар, обща медицина– Лекар, специалист по обща медицина– Лекар, вътрешни болести– Лекар, педиатрия– Лекар, спешна медицина</p>		
--	--	--	--	--	--	--

2212	4	Лекари специалист и		<p>Лекарите специалисти диагностицират, лекуват и предотвратяват болести, наранявания и други физически или умствени увреждания на хора като използват специални изследвания, диагностични, медицински, операционни, физически и психиатрични техники и методи за прилагане на принципите и процедурите на модерната медицина. Те се специализират в определена категория заболявания, видове пациенти или методи за лечение и могат да предоставят медицински знания, провеждат медицинско обучение и провеждат научни изследвания в избраната от тях област за специализация. Лекарите</p>		<p>– Биолог, медицинска биология – 2131– Лекар, обща медицина – 2211- Лекар по дентална медицина – 2261– Лекар по дентална медицина, орална хирургия – 2261– Психолог, клиничен – 2634</p>
------	---	---------------------------	--	--	--	--

				специалист и изпълняват следните основни задачи:• извършват физикални прегледи на пациенти и разговарят с тях и техните семейства за да определят здравния им статус;• вземат предвид медицинската информация, предоставена от друг лекар или други здравни и медицински специалисти;• назначават специални диагностични изследвания с цел определяне естеството на заболяването;• предписват, администрират и контролират как пациентът реагира на дадено лечение, медикаменти, болкоуспокояващи, психотерапия, физическа рехабилитация и други превантивни и лечебни мерки;• извършват		
--	--	--	--	--	--	--

				<p>и операции от общ или специализиран характер;</p> <ul style="list-style-type: none">• установяват и лекуват усложнения преди, по време и след раждане;• записват медицинската история на всеки пациент и обменят медицинска информация с други здравни специалисти и за осигуряване на продължителни и комплексни медицински грижи;• отчитат данните за раждаемостта, смъртността, заразните болести и други здравни индикатори пред държавни органи с цел спазване на правни и професионални изисквания;• предоставят информация на пациенти, семейства или общности относно превантивни мерки, лечение и грижи за различни	
--	--	--	--	--	--

				<p>заболявания;• извършват аутопсии с цел определяне на причините за смърт;• провеждат изследвания на специфични заболявания, както и превантивни или лечебни методи и разпространяват резултати чрез научни статии и доклади;• планират и участват в програми, целящи превенция от поява и разпространение на често срещани заболявания. Примерни длъжности в единичната група:– Лекар, анестезиология и интензивно лечение– Лекар, кардиология – Лекар, акушерство и гинекология – Лекар, очни болести– Лекар, обща и клинична патология– Лекар, превантивна военна медицина– Лекар, психиатрия–</p>		
--	--	--	--	--	--	--

				образна диагностика – Лекар, хирургия		
--	--	--	--	--	--	--

222	3	Медицински сестри и акушерки		Медицинските сестри и акушерки провеждат назначено от лекар лечение и осигуряват грижи за лица, които са с физически увреждания и душевноболни, неспособни или немощни, както и на други лица, нуждаещи се от грижи поради потенциален риск за здравето им, включително преди, по време и след раждане. Те поемат отговорност за планирането, управлението и оценяването на грижи за пациенти, включително и контрол на други здравни работници, работещи самостоятелно или в екип с лекари и други в практическото приложение на превантивни и лечебни мерки. Медицинските		
-----	---	------------------------------	--	---	--	--

				<p>акушерите изпълняват следните основни задачи: предоставят сестрински и акушерски грижи на пациенти в съответствие с модерната медицинска практика и стандарти; координират грижите за пациенти при консултации с други здравни и медицински специалисти; разработват и изпълняват програми за грижи, лечение и терапии, включително контролират приема на лекарствени продукти; контролират и облекчават болките и дискомфорта, изпитвани от пациенти, чрез използване на различни терапии, включително болкоуспокояващи лекарствени продукти; следят състоянието на пациентите, включително по време</p>		
--	--	--	--	--	--	--

				<p>бременност и реакцията на организма от лечението; предоставят информация на пациенти, семейства и общности относно различни здравни проблеми, включително превенция на заболявания, лечение и грижи, бременност и раждане и други подобни; контролират и координират работата на други здравни и медицински специалисти; провеждат изследвания относно практиките на медицински сестри и акушерки и изготвят научни статии и доклади. Тази група включва следните единични групи: 2221 Медицински сестри 2222 Акушерки</p>		
--	--	--	--	---	--	--

2221	4	Медицински сестри		<p>Медицинските сестри провеждат назначено от лекар лечение, предоставят помощ и грижи за хора, които се нуждаят от подобен вид гриживследствие на старост, травма, заболяване или друг вид физическо или ментално увреждане или съществуващ потенциален риск за тяхното здраве. Те поемат отговорност за планирането, управлението и оценяването на грижи за пациенти, включително и контрол на други здравни специалисти, работещи самостоятелно или в екип с лекари и други в практическото приложение на превантивни и лечебни мерки. Медицинските сестри изпълняват</p>		<p>– Акушерка – 2222– Фелдшер – 2240– Преподавател, висше училище – 2310– Учител, практическо обучение – 2320– Санитар – 5321</p>
------	---	-------------------	--	--	--	---

				<p>основните задачи:• предоставят сестрински грижи за пациенти в съответствие с модерната медицинска практика и стандарти;• координират грижите за пациенти в сътрудничество с други здравни медицински специалисти;• изготвят и изпълняват програми за грижи на пациенти в сътрудничество с други здравни и медицински специалисти;• планират и предоставят персонални грижи и лечение, включително контролират приема на лекарствени продукти и наблюдават реакцията на организма от лечението;• наблюдават и се грижат за рани, включително извършват превръзки;• контролират и облекчават болките и дискомфорта, изпитвани</p>		
--	--	--	--	--	--	--

				<p>чрез използване на различни методи, включително оболкоуспок ояващи лекарствени продукти;• предоставят и събират здравна информация от и на пациенти и семейства относно превенцията, лечение и грижи;• контролират и координират работата на други здравни специалисти и обслужващ персонал;• провеждат изследвания относно практиките на медицински сестри и изготвят научни статии и доклади.Примерни длъжности в единичната група:– Медицинска сестра– Медицинска сестра, анестезиология и интензивни грижи– Медицинска сестра, домашни грижи– Медицинска сестра, за социални дейности– Медицинска сестра,</p>		
--	--	--	--	--	--	--

				здравеопазване— Медицинска сестра, специализа нт		
--	--	--	--	--	--	--

2222	4	Акушерки		<p>Акушерките предоставят акушерски грижи преди, по време и след бременност или раждане. Те предоставят грижи за намаляване риска за здравето на жени и новородени, работят самостоятелно или в екип с други медицински специалисти. Акушерките изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none">• предоставят акушерски грижи и помощ за майки и новородени преди, по време и след бременност и раждане в съответствие със съвременните практики и стандарти за акушерство;• консултират жени и семейства и провеждат обществено образователни дейности, свързани със семейно планиране, бременност, раждане, кърмене, хигиена, грижи за		<p>– Медицинска сестра – 2221– Санитар – 5321</p>
------	---	----------	--	---	--	---

				<p>и други подобни;• следят бременността и раждането, диагностицират усложненията и при необходимост сигнализират на лекар по акушерство и гинекология;• следят здравния статус на новородени, диагностицират усложненията и при необходимост сигнализират на лекар по неонатология;• контролират и облекчават болките и дискомфорта, изпитвани от пациентки чрез използване на различни методи, включително облекчаване с лекарства;• отчитат данните за раждаемостта пред държавни органи с цел спазване на правни и професионални изисквания;• провеждат изследвания</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				практиките на акушерки, изготвята научни статии и доклади.Примерни длъжности в единичната група:– Акушерка– Акушерка, специализант		
--	--	--	--	--	--	--

223	3	Специалист и в областта на традиционната и комплементарна медицина		Специалист и в областта на традиционната и комплементарна медицина преглеждат пациенти, диагностицират, третират и предотвратяват болести, наранявания и други физически или умствени увреждания на хора и поддържат общото им здравословно състояние чрез прилагане на знания, умения и практики, придобити чрез интензивно изследване на теории, вярвания и опити, които произхождат от специфичната култура. Специалисти в областта на традиционната и комплементарна медицина изпълняват следните основни задачи: преглеждат пациенти и разговарят с тях и техните семейства		
-----	---	--	--	--	--	--

				<p>определят здравния им статус; разработват и прилагат планове за лечение на физически, ментални и психологически болести като използват хомеопатия, билколечение, акупунктура и аюрведа; оценяват и документират реакциите на организма от лечението; съветват относно здравословно хранене и начин на живот на хора, семейства и общности; предписват и приготвят традиционни и медикаменти като билки, растения, минерални и животински екстракти, с цел стимулиране на телесните качества за самолечение; обменят медицинска информация с други здравни специалисти и с цел осигуряване продължителни и</p>	
--	--	--	--	--	--

				медицински грижи; провеждат изследвания в традиционната и комплементарна медицина и разпространяват резултатите чрез научни статии и доклади. Тази група включва следните единични групи: 2230 Специалист и в областта на традиционната и комплементарна медицина		
--	--	--	--	---	--	--

2230	4	<p>Специалист и в областта на традиционната и комплементарна медицина</p>		<p>Специалист и в областта на традиционната и комплементарна медицина прегледат пациенти, диагностицират, третират и предотвратяват болести, наранявания и други физически или умствени увреждания на хора и поддържат общото им здравословно състояние чрез прилагане на знания, умения и практики, придобити чрез интензивно изследване на теории, вярвания и опити, които произхождат от специфични култури. Специалистите в областта на традиционната и комплементарна медицина изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • извършват физикални прегледи на пациенти и разговарят с тях и техните семейства 		<p>– Билкар – 3230– Народен лечител – 3230– Практикуващ, неконвенционални методи за благоприятно въздействие върху индивидуалното здраве – 3230– Биоенерго терапевт – 3230– Природолечител – 3230– Кинезитерапевт – 3255– Масажист – 3255– Съветник, семейно планиране – 3259</p>
------	---	---	--	---	--	--

				определят здравния им статус;• разработват и прилагат планове за лечение на физически, ментални и психологически болести като използват хомеопатия, билколечение, акупунктура и аюрведа;• оценяват и документират реакциите на организма от лечението;• съветват относно здравословно хранене и начин на живот на хора, семейства и общности;• предписват и приготвят традиционни и медикаменти като билки, минерални и животински екстракти с цел стимулиране на телесните качества за самолечение;• обменят медицинска информация с други здравни специалисти и с цел осигуряване продължителни и комплексни медицински		
--	--	--	--	---	--	--

				провеждат изследвания в традиционната и комплементарна медицина и разпространяват резултатите чрез научни статии и доклади.Примерни длъжности в единичната група:– Лекар, хомеопат– Лекар по дентална медицина, хомеопат		
--	--	--	--	--	--	--

224	3	Парамедицински специалисти		Парамедицинските специалисти предоставят услуги по консултиране, диагностика, лечение и превенция на хора, които са по-ограничени по отношение на обхват и сложност от услугите на лекарите. Те работят самостоятелно или под ограничено наблюдение на лекари като прилагат модерни клинични процедури за лечение и превенция на болести, наранявания и други физически или умствени болести, които са присъщи на конкретни общности. Парамедицинските специалисти изпълняват следните основни задачи: извършват физикални прегледи на пациенти и разговарят с тях и техните семейства, за да определят здравния им статус и		
-----	---	----------------------------	--	--	--	--

				<p>тази информация; извършват основни медицински и оперативни процедури, включително и назначават лечение и други превантивни или лечебни мерки, особено за често срещаните заболявания; назначават диагностични изследвания – ренгенови, електродиаграмни и лабораторни; извършват терапевтични процедури, като инжектиране, имунизация, обработка, дезинфекция и превързване на рани; помагат на лекари при сложни хирургически процедури; наблюдават състоянието на пациентите и реакциите на организмите към дадено лечение и</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				обходимост сигнализира т на лекар; съветват пациенти и семејства относно диети, упражнения и други навици, които биха предотврат или или излекували дадено заболяване или нарушение; идентифици рат и разпознават сложни случаи, които изискват намесата на лекари, болници или други места за специализи рани грижи; отчитат данните за раждаемост та, смъртноста, заразните болести и други здравни индикатори пред държавни органи с цел спазване на правни и професиона лни изисквания. Тази група включва следните единични групи:2240 Парамедиц ински специалист и		
--	--	--	--	--	--	--

2240	4	Парамедицински специалисти		<p>Парамедицинските специалисти предоставят услуги по консултиране, диагностика, лечение и превенция на хора, които са по-ограничени по отношение на обхват и сложност от услугите на лекарите. Те работят самостоятелно или под ограничено наблюдение на лекари като прилагат модерни клинични процедури за лечение и превенция на болести, наранявания и други физически или умствени болести, които са присъщи на конкретни общности. Парамедицинските специалисти изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • извършват физикални прегледи на пациенти и разговарят с тях и техните семейства, за да определят здравния им статус и 	<p>– Лекар, обща медицина – 2211– Лекар, хирургия – 2212</p>
------	---	----------------------------	--	---	---

				<p>и информация;• извършват основни медицински и оперативни процедури, включително назначават лечение и други превантивни или лечебни мерки, особено за често срещаните заболявания;• назначават диагностични изследвания – рентгенови, електродиаграмни и лабораторни;• извършват терапевтични процедури, като инжектиране, имунизация, обработка, дезинфекция и превързване на рани;• помагат на лекари при сложни хирургически процедури;• наблюдават състоянието на пациентите и реакциите на организмите към дадено лечение и</p>		
--	--	--	--	--	--	--

				<p>необходимо ст сигнализира т на лекар;• съветват пациенти и семейства относно диети, упражнения и други навици, които биха предотврат или или излекували дадено заболяване или нарушение;• идентифици рат и разпознават сложни случаи, които изискват намесата на лекари, болници или други места за специализи рани грижи;• отчитат данните за раждаемост та, смъртностт а, заразните болестии други здравни индикатори пред държавни органи с цел спазване на правни и професиона лни изисквания. Примерни длъжности в единичната група:– Фелдшер– Фелдшер, със специалнос т в системата</p>		
--	--	--	--	--	--	--

				здравеопазв ането– Фелдшер, специализа нт		
--	--	--	--	---	--	--

225	3	Ветеринари		<p>Ветеринарите диагностират, третират, лекуват и предотвратяват болести, наранявания и увреждания на животни. Те могат да предоставят грижи за различни видове животни или да са специализирани за определен вид животни или за определена специфична област, както и да осигуряват професионални услуги на фирми, които произвеждат биологични или фармацевтични продукти. Ветеринарите изпълняват следните основни задачи: определят наличието и естеството на аномални състояния и заболявания чрез физически прегледи, лабораторни изследвания, образна диагностика като радиография и</p>		
-----	---	------------	--	---	--	--

				лекуват животни чрез медикамент и и оперативно, както и предписват лекарства, успокоителни и или болкоуспокояващи; извършват операции, превързват рани и наместват счупени кости; оказват акушерска помощ на животни; участват в програми за превенция на заболяванията по животните; ваксинират и извършват изследвания за инфекциозни и болести по животните и уведомяват държавните органи при разпространение на инфекция сред животните; извършват аутопсии с цел определяне причините за смъртта; консултират клиенти относно здравословен начин на хранене, размножаване, отглеждане,		
--	--	--	--	--	--	--

				подобни грижи за животните.Тази група включва следните единични групи:2250 Ветеринари		
--	--	--	--	---	--	--

2250	4	Ветеринари		<p>Ветеринарите диагностират, третират, лекуват и предотвратяват болести, наранявания и увреждания на животни. Те могат да предоставят грижи за различни видове животни или да са специализирани за определен вид животни или за определена специфична област, както и да осигуряват професионални услуги на фирми, които произвеждат биологични или фармацевтични продукти. Ветеринарите изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none">• определят наличието и естеството на аномални състояния и заболявания чрез физически прегледи, лабораторни и изследвания и образна диагностика като радиографи		
------	---	------------	--	---	--	--

				<p>ултразвук;• лекуват животни чрез медикамент и и оперативно, както и предпис-ват лекарства, успокоителн и или болкоуспоко яващи;• извършват операции, превързват рани и наместват счупени кости;• оказват акушерска и зъболекарск а помощ на животни;• участват в програми за превенция на заболявани я по животни;• ваксинират и извършват изследвани я за инфекциозн и болести поживотнит е и уведомяват държавните органи при разпростран ение на инфекция сред животните;• извършват аутопсии с цел определяне причините за смъртта;• консултират клиенти относно здравослов ен начин на хранене, раз-</p>	
--	--	--	--	--	--

				отглеждане, хигиена и подобни грижи за животните;• осигуряват услуги по евантазия за животни.Примерни длъжности в единичната група:– Ветеринар– Ветеринар, патолог– Ветеринар, епидемиолог– Ветеринар, интернист– Ветеринар, хирург		
--	--	--	--	---	--	--

226	3	Други медицински и здравни специалисти		<p>Другите медицински и здравни специалисти предоставят здравни услуги, свързани с дентална медицина, фармация, медицинска екология, хигиена и здравословни условия на труд, физиотерапия, хранене и диетология, речева, слухова, зрителна и други възстановителни терапии. Тази група включва всички хуманни медицински и здравни специалисти, с изключение на лекарите, медицинските сестри, акушерките, специалистите в областта на традиционната и комплементарна медицина, и парамедицинските специалисти. Другите медицински и здравни специалисти изпълняват следните основни задачи:</p>		
-----	---	--	--	--	--	--

				<p>състоянието на пациентите или клиентите за да определят естеството на заболяването, смущението или проблема; изготвят и прилагат програма за лечение, оценяват и документират развитието на заболяването у пациента; диагностицират и лекуват болести, наранявания или деформации по зъбите, устната кухина, челюстта и свързаните с тях тъкани; съхраняват, смесват, тестват и приготвят лекарствени продукти като дават съвети относно правилната им употреба и възможните нежелани реакции; оценяват, планират и внедряват програми за: разпознаване, мониторинг</p>		
--	--	--	--	--	--	--

				на факторите от околната среда, влияещи върху човешкото здраве, за повишаване или възстановяване на човешките двигателни функции, за увеличаване навъзможностите за движение, облекчаване на болезнени синдроми или разширяване на влиянието от правилното и здравословно хранене; диагностицират, контролират и лекуват слухови, речеви, зрителни и комуникационни смущения; консултират пациенти относно продължително лечение или грижи, както и предоставят физиотерапевтични услуги; пренасочват пациенти или клиенти към други здравни и медицински специалисти и или при необходимо		
--	--	--	--	--	--	--

				консултират с подобни специалисти. Тази група включва следните единични групи: 2261 Лекарите по дентална медицина 2262 Фармацевти 2263 Специалисти и по медицинска екология, хигиена и здравословни условия на труд 2264 Физиотерапевти 2265 Диетолози и специалисти и по хранене 2266 Аудиолози и логопеди 2267 Оптометристи и оптици 2269 Други медицински и здравни специалисти, н.д.		
--	--	--	--	--	--	--

2261	4	Лекари по дентална медицина		Лекарите по дентална медицина диагностират, лекуват и извършват превенцията на болести, наранявания или деформации по зъбите, устната кухина, челюстта и свързаните с тях тъкани чрез прилагане на принципите и процедурите на модерната дентална медицина. Те използват специализирана диагностична, хирургична и друга техника с цел промотиране и възстановяване на оралното здраве. Лекарите по дентална медицина изпълняват следните основни задачи: диагностицират, лекуват и извършват превенцията на болести, наранявания или деформации по зъбите, устната кухина, челюстта и		
------	---	-----------------------------	--	--	--	--

				с тях тъкани чрез използване на разнообраз ни методи като радиографи я, слюнчев анализ и медицинска история на пациента;• извършват превантивн и грижи за оралното здраве като периодонта лно лечение, профилакти ка с флуор и промотиран е на оралното здраве;• поставят анестетици с цел намаляване на болката, която пациентаиз питва по време на процедури;• предписват болкоуспоко яващи лекарствени медикамент и за облекчаван е на болката след извършване на съответната процедура;• извършват дентални възстановит елни процедури като поставят импланти, коронки или мостове, правят	
--	--	--	--	--	--

				корекции, поправят увредени и изгнили зъби;• осигуряват хирургическ о лечение като изваждане на зъби, биопсияна тъкан и прилагане на ортодонтско лечение;• вземат мерки на челюстта и зъбите на пациента, за да определятв ида и размера на протезите, коронките и мостове;• предписват на зъботехниц ите как да изработят различни зъбнипротез и, мостове, коронки или други ортодонтски приспособл ения;• възстановяв ат оралните функции на пациента чрез подвижни илификсира ни зъбни протези;• оказват помощ при диагностира не на общи заболявани я, които имат орално проявление, например диабет;• обучават		
--	--	--	--	---	--	--

				<p>превенция на оралната хигиена;• контролират асистенти по дентална медицина и друг помощен персонал в областта на денталната медицина.Примерни длъжности в единичната група:– Лекар по дентална медицина– Лекар по дентална медицина, обща дентална медицина– Лекар по дентална медицина, орална хирургия– Лекар по дентална медицина, оперативно зъболечени е и ендодонтия – Лекар по дентална медицина, социална медицина и обществено дентално здраве– Лекар по дентална медицина, детска дентална медицина– Лекар по дентална медицина, протетична дентална медицина– Лекар по дентална медицина, ортодонтия</p>		
--	--	--	--	--	--	--

2262	4	Фармацевти		<p>Фармацевтите получават, съхраняват, приготвят, опаковат, контролират, отпускат и разпространяват лекарствени продукти и медицински изделия, съветват за правилното приложение, нежеланите реакции и страничните ефекти на лекарствени продукти и медицинските изделия, предписани от лекари или други медицински специалисти.</p> <p>Фармацевтите допринасят за научните изследвания, тестването, подготовката, предписването и контрола на лекарствени терапии за подобряване на човешкото здраве. Фармацевтите изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • изпълняват рецепти за лекарствени продукти, продукти, предписани 		<p>– Биолог, фармаколог – 2131– Помощник-фармацевт – 3213</p>
------	---	------------	--	--	--	---

				лекари по дентална медицина или други медицински специалисти, информират се за историята на заболяването на пациента, уточняват подходящата дозировка на лекарствени продукти, начина за тяхното приемане и съвместимостта помежду им;• приготвят или контролират изготвянето и поставянето на етикети при изпълнението на дадена рецепта за лекарствени продукти помагистрална и фармакопейна рецептура: течни лекарствени форми, мазила, прахове, таблетки и други;• предоставят информация и съвети на предписващите лекари и пациенти относно лекарствени взаимодействия		
--	--	--	--	--	--	--

				несъвместимост,противопоказания, странични ефекти, дозировка и правилно съхранение на лекарствени те продукти;• сътрудничат си с други медицински специалист и с цел планиране,контрол, преразглеждане и оценяване на качеството и ефективността на индивидуалната лекарствена терапия на пациентите, както и ефективността на различните лекарства и терапии;• поддържат архив с данни за предписани лекарствени продукти,съдържащи наркотични вещества, в съответствие с нормативните изисквания и професионалната етика;• осигуряват условия на съхранение на лекарствени те продукти,гарантиращи		
--	--	--	--	--	--	--

				<p>на тяхното качество и безопасност ;• консултират пациенти и предоставят лекарствени продукти, отпускани без лекарско предписание, осигуряват диагностична и терапевтична помощ;• контролират и координират работата на помощник-фармацевти ;• провеждат научни изследвания с цел разработване и усъвършенстване на фармацевтични, козметични и химични продукти;• обсъждат производствените технологии и състава на лекарствени продукти с химици, технически и други специалисти;• тестват и анализират лекарствените продукти с цел определяне на тяхната идентичност, чистота и съответствие със</p>		
--	--	--	--	--	--	--

				<p>ията, утвърдена с разрешение то за употреба; • оценяват етикетите, опаковката и рекламирането на лекарствени продукти; • изготвят информация за рисковете от употребата на определен вид лекарствени продукти. Примерни длъжности в единичната група: – Химик-фармацевт – Фармацевт-магистър – Фармацевт, индустриален – Фармацевт, магистър, организация и икономика на дистрибуторската и аптечната практика</p>	
--	--	--	--	---	--

2263	4	<p>Специалист и по медицинска екология, хигиена и здравословни условия на труд</p>	<p>Специалистите, които оценяват, планират и внедряват програми с цел мониторинг или контрол на влиянието на човешките дейности върху околната среда, се класифицират в 2133 Специалист и по опазване на околната среда.</p>	<p>Специалистите по медицинска екология, хигиена и здравословни условия на труд оценяват, планират и изпълняват програми с цел разпознаване, мониторинг и контрол на екологични фактори, които представляват потенциална опасност за човешкото здраве, осигуряване на безопасни и здравословни условия на труд, предотвратяване на болести и наранявания, причинени от химични, физични, радиологични и биологични вещества или ергономични фактори. Специалистите по медицинска екология, хигиена и здравословни условия на труд изпълняват следните основни задачи:• разработват , внедряват</p>	<p>– Експерт, консервация на околната среда – 2133– Лекар, професионални болести – 2212– Медицинска сестра, обществено здравеопазване – 2221– Ерготерапевт – 2269– Инспектор по обществено здраве – 3257– Инспектор, здраве и безопасност при работа – 3257– Инспектор, трудова медицина – 3257– Инспектор, медицинска екология – 3257</p>
------	---	--	--	--	--

				изпълняват програми и политики с целминимизиране на потенциалния екологичен риск за здравето и безопасността на хората;• изготвят и внедряват планове и стратегии за безопасно, икономично и подходящо отстраняване на търговски, промишлени, медицински и битови отпадъци;• внедряват програми и стратегии за превенция на заразни болести, безопасността на храните, пречистване на отпадъчните води, системи за сметосъбиране, качеството на водата за битови нужди, замърсители и опасни вещества;• идентифицират, отчитат и документират опасности, оценяват и контролират рисковете в околната среда и на		
--	--	--	--	---	--	--

				<p>място исъветват за съответстви ето с настоящи закони и разпоредби;</p> <ul style="list-style-type: none">• разработват , внедряват и контролират изпълнение то на програми за минимизира не на замърсяван ето на околната среда и работното място, включителн о с химични, физични и биологични опасни отпадъци;• съветват относно методи за предотвратя ване, елиминира не, контро лиране и намаляване на радиологич ното замърсяван е и влиянието му върху работници, ученици и околната среда;• промотират ергономичн и принципи на работното място, напри-мер подходящи мебели, оборудване и условия на труд съобразно		
--	--	--	--	---	--	--

				<p>персонала;• осигуряват обучение и информаци я и предоставят съвети на хората относно медицинска та екология, хигиената и здравослов ните условия на труд;• записват и разследват повредите и щетите върху оборудване то, както и докладват за безопасност та;• координира т решения за компенсац и, рехабилита ция и връщане на работа на пострадали работници. Примерни длъжности в единичната група:– Лекар, служба по трудова медицина– Експерт, здравослов ни и безопаснос ни условия на работа– Ергоном</p>		
--	--	--	--	---	--	--

2264	4	Физиотераписти		Физиотерапистите изпълняват рехабилитационни програми, назначени от лекар-специалист по „Физикална и рехабилитационна медицина“, които подобряват или възстановяват човешките двигателни функции, увеличават способностите за движение, облекчават болкови синдроми, извършват профилактика на наранявания, травми, болести или увреждания. Те прилагат широк спектър от физиотерапевтични методи и техники като кинезитерапия, електротерапия, топлинна терапия, хидротерапия и светлинна терапия. Физиотерапистите изпълняват следните основни задачи:•		– Ерготерапевт – 2269– Кинезитерапевт – 3255– Масажист – 3255
------	---	----------------	--	---	--	--

				<p>тестове на мускулите, ставите и функционалната способност на тялото с цел да се оценят физическите проблеми на пациента;• поставят цели и изготвят програми на пациенти с цел намаляване на физическата болка, укрепване на мускулите, подобряване на сърдечно-съдовите и дихателните функции, възстановяване на подвижността на крайниците и подобряване на баланса и координацията;• изпълняват програми и лечение на пациенти чрез използване на терапевтичните свойства на раздвижването, загряването, охлаждането, масажа, манипулацията, хидротерапията, електротера</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				<p>терапия с ултравиолетова и инфрачервена светлина и ултразвук;• инструктират пациенти и техните семейства за начина на провеждане на рехабилитационни процедури в извънболнични условия;• записват и съхраняват информация за здравния статус на пациента и реакцията на организма на определен вид лечение и предоставят тези данни на други медицински и здравни специалисти, ако сеналага допълнително и комплексно лечение;• разработват и внедряват съгласувани с лекар специалист програмиза контрол и превенция на често срещани физически проблеми и смущения;• контролират работата на кинезитерап</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				масажистите. Примерни длъжности в единичната група:– Рехабилитатор– Рехабилитатор, специализант– Рехабилитатор, рехабилитационни методики и лечение на деца с церебрална парализа		
--	--	--	--	---	--	--

2265	4	Диетолози и специалисти по хранене		Диетолозите и специалистите по хранене оценяват, планират и вне-дряват програми за засилване влиянието на храните и храненето върху човешкото здраве. Диетолозите и специалистите по хранене изпълняват следните основните задачи:• консултират лица, семейства и общности относно начина на хранене, планиране на диети и приготвяне на храни с цел максимизиране на ползите и намаляване на потенциалните рискове за здравето;• планират диети и менюта, контролират приготвянето, сервирането, приетото количество и качество на храните с цел подпомагане на хранителните режими в местата за		
------	---	------------------------------------	--	---	--	--

				<p>хранене;• събират и оценяват информаци я относно здравния и хранителни ястатус на хора, групи и общности, базирайки се на хранителнит естойности в сервиранат а или консумиран ата храна;• планират и провеждат оценка на храненето, програми и обученияс цел повишаване нивото на хранителнат а култура сред хората иобществат а;• консултират се с други медицински и здравни специалист и идоставчиц и на здравни услуги с цел контролира не на диетите ихранителн ите нужди на пациентите; • разработват и оценяват храни и диетични продукти с цел спазванена хранителнит е изисквания;• провеждат научни</p>	
--	--	--	--	---	--

				я в областта на храните и оповестяват резултатите на научни конференции и семинари. Примерни длъжности в единичната група:– Диетолог– Консултант, диетично хранене– Инструктор, диетично хранене		
--	--	--	--	--	--	--

2266	4	Аудиолози и логопеди		Аудиолозите и логопедите оценяват, управляват и лекуват физическите мущениа, които засягат човешкия слух, говор, комуникацията и преглъщане. Те предписват коригиращи устройства или рехабилитационни терапии при загуба на слух, говорни нарушения и други подобни сетивни и неврални проблеми, както и консултират относно предпазването от оглушаване и говорни проблеми. Аудиолозите и логопедите изпълняват следните основни задачи:• оценяват слуха и говора на пациентите с цел определяне естеството на слуховите и комуникативните нарушения;• провеждат слухови и говорни тестове или		
------	---	----------------------	--	---	--	--

				<p>чрез използване на специални диагностични инструменти и оборудване, интерпретират резултатите от тях, заедно с друга медицинска, социална или поведенческа диагностична информация с цел определяне подходящи курсове на лечение;• планират, ръководят или участват в програми за консултиране, наблюдение или възстановяване на речта, както и в програми за слухови и комуникативни нарушения;• предписват слухови устройства и други помощни средства според нуждите на пациентите и инструктират относно тяхната правилна употреба;• планират и провеждат лечебни</p>		
--	--	--	--	--	--	--

				<p>цел справяне с физически увреждания, засягащи речта и преглъщане то у пациенти;• съветват семејства, учители или работодате ли на хора със слуховии говорни нарушения;• пренасочват пациенти и техните семејства към допълнител нимедицинс ки или образовате лни услуги, ако това е необходимо .Примерни длъжности в единичната група:– Логопед</p>		
--	--	--	--	--	--	--

2267	4	Оптометристи и оптици		<p>Оптометристите и оптиците предоставят услуги при смущения в очитеи зрителната система. Те консултират относно грижите за очите и изготвят оптични средства или други видове терапии при зрителни смущения. Оптометристите и оптиците изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • съветват по въпроси, свързани със зрението, като грижа за възрастни хора, осигуряване на безопасност на очите на работното място, визуална ергонометрия и други. <p>Примерни длъжности в единичната група:– Оптик, оптометрист</p>	– Лекар, очни болести – 2212– Техник, оптик – 3254
------	---	-----------------------	--	--	---

2269	4	Други медицински и здравни специалисти, н.д.		<p>В тази единична група се включват медицински и здравни специалисти, неклассифицирани другаде в 22</p> <p>Медицински специалисти, които предоставят диагностични, превантивни, лечебни и рехабилитационни медицински услуги. Други медицински и здравни специалисти, н.д. изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • провеждат разговори и диагностични тестове на пациенти с цел определяне на техния здравен статус и естеството на физически или умственото увреждане или друг здравословен проблем; • разработват и внедряват планове за лечение на наранявания, заболявания и други физически или 		
------	---	--	--	--	--	--

				<p>увреждания; • оценяват и документират развитието на болестта на пациента по време на лечение и пренасочват пациенти и техните семейства към лекари или други доставчици на здравни услуги с цел предоставяне на специализирани, рехабилитационни или други грижи, ако това е необходимо ;</p> <p>• препоръчват на хората с увреждания адаптация в къщи, през свободното време, на работа или на училище, за да имат възможност да изпълняват своите ежедневни дейности и задължения ;</p> <p>• планират и осъществяват терапевтични програми на отделни лица или групи с цел поддържане на физическото, когнитивното, емоционалното и социалното им</p>	
--	--	--	--	--	--

				<p>ане, включителн о чрез използване на изкуство, занаяти, танци, движения, музика и други развлекател ни дейности;• определят и предписват лечение при засегнати крака, глезени идруги части на тялото вследствие на заболяване или други видовефизи чески увреждания; • извършват незначител ни хирургични процедури на ходила или глезени.При мерни длъжности в единичната група:– Ерготерапе вт– Терапевт, ориентиран е на слепи</p>		
--	--	--	--	--	--	--

23	2	ПРЕПОДАВАТЕЛИ		<p>Преподавателите преподават теорията и практиката на един или повече учебни предмети на различни образователни равнища, провеждат изследвания, подобряват или разработват концепции, теории и практически методи по отделни дисциплини, изготвят учебници и учебни помагала. Преподавателите изпълняват следните основни задачи:</p> <p>ръководят класове, курсове или групи на различно образователно ниво с образователна или квалификационна цел, включително частни уроци; провеждат програми за ограмотяване на възрастни; преподават и обучават лица със специални образователни потребности и/или хронични</p>		
----	---	---------------	--	---	--	--

				я; разработват учебни планове и програми; инспектират и съветват относно методите на преподаван е и помощни материали; участват във вземането на решения по организиран ето на учебната и свързаните с нея дейности във висшите и средните училища; провеждат научни изследвани я по отделни предмети, насочени към усъвършенс тване или развитие на концепции, теории или практически методи за приложение в промишлен остта и други области; изготвят учебници и учебни помагала. В някои случаи към задължения та им се включват и задачи по осъществяв ане на контрол на други		
--	--	--	--	--	--	--

				ози подклас включва следните групи:231 Преподават ели във висши училища232 Учители по професиона лна подготовка в професиона лното образовани е и обучение и преподават ели в ЦПО233 Учители по общообразо вателна подготовка в средното образовани е (V-XII клас)234 Учители в начален етап на основното образовани е (I-IV клас) и в предучилищ но възпитание и подготовка2 35 Други преподават ели		
--	--	--	--	--	--	--

231	3	Преподават ели във висши училища		Преподават елите във висши училища подготвят и изнасят лекции и про-веждат консултации по една или повече дисциплини в рамките на определен курс на обучение в университет или друго висше училище. Провеждат проучвания, изготвят учебници и учебни помагала. Преподавателите във висши училища изпълняват следните основни задачи: разработват учебното съдържание и изготвят курсове за обучение в съответствие с образователните изисквания; подготвят и изнасят лекции и провеждат консултации, семинари и лабораторни експерименти; насърчават дискусиите и независимо мислене сред		
-----	---	----------------------------------	--	--	--	--

				контролират експерименталната и практическата работа на студентите, ако е необходимо ; изготвят и оценяват изпитни материали и тестове; насочват завършилите студенти към научно-изследователска работа или следдипломна квалификация; усъвършенстват или разработват концепции, теории и оперативни методи за приложение в производството или други сфери; изготвят учебници и учебни помагала; участват в конференции, семинари и катедрени и факултетни срещи. Тази група включва следните единични групи: 2310 Преподаватели във висши училища		
--	--	--	--	--	--	--

2310	4	Преподаватели във висши училища		<p>Преподавателите във висши училища подготвят и изнасят лекции и провеждат консултации по една или повече дисциплини в рамките на определен курс на обучение в университет или друго висше училище. Провеждат проучвания, изготвят учебници и учебни помагала. Преподавателите във висши училища изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • разработват учебното съдържание и изготвят курсове за обучение в съответствие с образователните изисквания; • подготвят и изнасят лекции и провеждат консултации, семинари и лабораторни експерименти; • насърчават дискусиите и независимо мислене сред студентите; 		<p>– Ректор, висше училище – 1120– Декан – 1345– Ръководител, катедра – 1345– Преподавател, център за професионално обучение – 2320</p>
------	---	---------------------------------	--	--	--	---

				<p>експерименталната и практическата работа на студентите, ако е необходимо ;• изготвят и оценяват изпитни материали и тестове;• насочват завършилите студенти към научно-изследователска работа или следдипломна квалификация;• усъвършенстват или разработват концепции, теории и оперативни методи за приложение в производството или други сфери;• изготвят учебници и учебни помагала;• участват в конференции, семинари и катедрени и факултетни срещи.Примерни длъжности в единичната група:– Професор, висше училище– Доцент, висше училище– Главен асистент, висше училище– Асистент, висше</p>		
--	--	--	--	--	--	--

				Гост-преподавател, висше училище– Хоноруван преподавател, висше училище– Старши преподавател, висше училище– Преподавател, висше училище		
--	--	--	--	---	--	--

232	3	<p>Учители по професионална подготовка в професионалното образование и обучение и преподаватели в ЦПО и в професионалните колежи</p>		<p>Учителите по професионална подготовка в професионалното образование и обучение и преподавателите в ЦПО преподават на възрастни и учащи в средни училища и центрове за професионално обучение. Те подготвят учащите за работа в определени професионални области, за които обикновено не се изисква висше образование. Учителите по професионална подготовка в професионалното образование и обучение и преподавателите в ЦПО изпълняват следните основни задачи: разработват учебна програма, план и методи на обучение; определят</p>		
-----	---	--	--	---	--	--

				разователните потребности на ученици или работници и си взаимодействат с лица, представителите от промишления и други образователни сектори, за да се гарантира предоставянето на съответните програми за образование и обучение; изнасят лекции и провеждат дискусии за повишаване знанията и компетентността на обучаващите се; инструктират и контролират обучаващите се при използването на инструменти, оборудване и материали с цел предотвратяване на наранявания и вреди; контролират и оценяват работата на обучаващите с цел да се определи техният напредък, осигуряване на обратна информация и		
--	--	--	--	---	--	--

				<p>на решения за подобрения; провеждат устни, писмени или други видове тестове с цел измерване на напредъка, оценяване на ефективността от обучението и компетентността на обучаващите се; изготвят отчети и водят дневници за оценките на обучаващите се, посещаемостта на учебните занятия и характера на образователната дейност; водят самостоятелни или групови проекти, лабораторната работа или други видове обучения; провеждат образователни курсове на работното място с цел преподаване и демонстриране на принципи, техники, процедури или методи</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				определени дисциплини. Тази група включва следните единични групи:2320 Учители по професионална подготовка в професионалното образование и обучение и преподаватели в ЦПО		
--	--	--	--	---	--	--

2320	4	<p>Учители по професионална подготовка в професионалното образование и обучение и преподаватели в ЦПО и в професионалните колежи</p>	<p>Всички учители по професионална подготовка се класифицират в 2320</p> <p>Учители по професионална подготовка в професионалното образование и обучение и преподаватели в ЦПО, независимо от вида на училището, в което преподават. Учителите по общообразователна подготовка се класифицират в 2330</p> <p>Учители по общообразователна подготовка в средното образование (V-XII клас), дори ако преподават в училища за професионална подготовка или центрове за професионално обучение.</p>	<p>Учителите по професионална подготовка в професионалното образование и обучение и преподавателите в ЦПО преподават на възрастни и учащи в средни училища и центрове за професионално обучение. Те подготвят учащите за работа в определени професионални области, за които обикновено не се изисква висше образование. Учителите по професионална подготовка в професионалното образование и обучение и преподавателите в ЦПО изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • разработват учебна програма, план и методи на обучение; • определят 	<p>– Учител, общообразователен учебен предмет в гимназиален етап – 2330–</p> <p>Учител, общообразователен учебен предмет в прогимназиален етап – 2330</p>
------	---	--	---	--	---

				<p>лните потребности на ученици или работници и си взаимодействат с лица, представителите от промишления и други образователни сектори, за да се гарантира предоставянето на съответните програми за образование и обучение;• изнасят лекции и провеждат дискусии за повишаване знанията и компетентността на обучаващите се;• инструктират и контролират обучаващите се при използването на инструменти, оборудване и материали с цел предотвратяване на наранявания и вреди;• контролират и оценяват работата на обучаващите с цел да се определи техният напредък, осигуряване на обратна информация</p>	
--	--	--	--	---	--

				<p>и предлагане на решения за подобрения;</p> <ul style="list-style-type: none">• провеждат устни, писмени или други видове тестове с цел измерване на напредъка, оценяване на ефективността от обучението и компетентността на обучаващите се;• изготвят отчети и водят дневници за оценките на обучаващите се, посещаемост на учебните занятия и характера на образователната дейност;• водят самостоятелни или групови проекти, лабораторна работа или други видове обучения;• предоставят индивидуално обучение или възможности за поправителни изпити;• провеждат образователни курсове на работното място с цел преподаване и		
--	--	--	--	---	--	--

				ане на принципи, техники, процедури или методи по определени дисциплини. Примерни длъжности в единичната група:– Учител, практическо обучение– Учител, теоретично обучение– Преподават ел, център за професиона лно обучение		
--	--	--	--	---	--	--

233	3	Учители по общообразо вателна подготовка в средното образование (V-XII клас)		Учителите по общообразо вателна подготовка в средното образование(V-XII клас) преподават по един или повече учебни предмета на ниво средно образование, с изключение на предмети по професиона лна подготовка. Учителите по общообразо вателна подготовка в средното образование(V-XII клас) изпълняват следните основни задачи: разработват учебна програма, план и методи на обучение в съответстви е с образовате лните изисквания; установяват и прилагат правила за поведение и процедури за поддържане на реда сред учениците; подготвят и преподават уроци, провеждат дискусии и демонстрац ии по един или повече		
-----	---	--	--	--	--	--

				предмета; поставят ясни цели за всички уроци и проекти и ги съобщават на учениците; подготвят учебните материали и класните стаи за учебни занятия; адаптират методи на преподаван е и учебните материали с цел задоволява не нуждите и интересите на учениците; контролират и оценяват работата и поведениет о на учениците; изготвят и оценяват тестове, провеждат упражнения и изпити с цел оценяване напредъка на учениците; изготвят доклади за работата на учениците и ги предоставят на други преподават ели и родители; участват в срещи относно образовате лните и организацио нните		
--	--	--	--	---	--	--

				средното образование; планират, организират и участват в училищни дейности като екскурзии, спортни събития и концерти. Тази група включва следните единични групи: 2330 Учители по общообразователна подготовка в средното образование (V-XII клас)		
--	--	--	--	---	--	--

2330	4	Учители по общообразователна подготовка в средното образование (V-XII клас)	<p>Всички учители по общообразователна подготовка се класифицират в 2330</p> <p>Учители по общообразователна подготовка в средното образование (V-XII клас), дори ако преподават в училища за професионална подготовка или центрове за професионално обучение. Всички учители по професионална подготовка се класифицират в 2320</p> <p>Учители по професионална подготовка в професионалното образование и обучение и преподаватели в ЦПО независимо от вида на училището, в което преподават.</p>	<p>Учителите по общообразователна подготовка в средното образование (V-XII клас) преподават по един или повече учебни предмета на ниво средно образование, с изключение на предмети по професионална подготовка.</p> <p>Учителите по общообразователна подготовка в средното образование (V-XII клас) изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • разработват учебна програма, план и методи на обучение в съответствие с образователните изисквания; • установяват и прилагат правила за поведение и процедури за поддържане на реда сред учениците; • подготвят и преподават уроци, провеждат дискусии и демонстрации по един или повече учебни 		<p>– Директор, училище – 1345–</p> <p>Учител, практическо обучение – 2320–</p> <p>Учител, теоретично обучение – 2320–</p> <p>Учител методик – 2351–</p> <p>Педагогически съветник – 2359–</p> <p>Преподавател, литературно творчество в извънкласни и извънучилищни дейности – 2359–</p> <p>Преподавател, природо-математически учебни предмети в извънкласни и извънучилищни дейности – 2359</p>
------	---	---	---	---	--	---

				<p>поставят ясни цели за всички уроци и проекти и ги съобщават на учениците;</p> <ul style="list-style-type: none">• подготвят учебните материали и класните стаи за учебни занятия;• адаптират методи на преподаване и учебни материали с цел задоволяване на нуждите и интересите на учениците;• контролират и оценяват работата и поведението на учениците;• изготвят и оценяват тестове, провеждат упражнения и изпити с цел оценяване на напредъка на учениците;• изготвят доклади за работата на учениците и ги предоставят на другите преподаватели и родители;• участват в срещи относно образователните и организационните политики в средното образование		
--	--	--	--	--	--	--

				планират, организируют и участват в училищни дейности като екскурзии, спортни събития и концерти. Примерни длъжности в единичната група:– Учител, общообразователен учебен предмет в гимназиален етап– Учител, общообразователен учебен предмет в прогимназиален етап		
--	--	--	--	---	--	--

234	3	Учители в начален етап на основното образование (I-IV клас) и в предучилищно възпитание и подготовка		Учителите в начален етап на основното образование (I-IV клас) и в предучилищно възпитание и подготовка преподават разнообразни учебни предмети на ниво начален етап на основното образование и организират образователните дейности за деца в предучилищна възраст. Учители в начален етап на основното образование (I-IV клас) и в предучилищно възпитание и подготовка изпълняват следните основни задачи: изготвят програми за обучение и преподават разнообразни учебни предмети на ниво начален етап на основното образование; планират и организират дейности,		
-----	---	--	--	--	--	--

				ени за развитието на езиковите, физическият и социалните умения на децата; изготвят доклади. В някои случаи към задълженията им се включват и задачи по осъществяване на контрол на други работещи. Тази група включва следните единични групи:2341 Учители в начален етап на основното образование (I-IV клас)2342 Учители в предучилищно възпитание и подготовка		
--	--	--	--	--	--	--

2341	4	Учители в начален етап на основното образование (I-IV клас)		Учителите в начален етап на основното образование (I-IV клас) пре-подават разнообразни учебни предмети на ниво начален етап на основното образование. Учителите в начален етап на основното образование (I-IV клас) изпълняват следните основни задачи:• изготвят ежедневни и дългосрочни учебни планове и програми в съответствие с образователните изисквания;• обучават децата индивидуално или в групи чрез използване на различни методи и материали за преподаване (компютри, книги, игри) адаптирани за различните нужди на децата;• поддържат дисциплината и добри учебни навици в класната стая;•		- Директор, училище – 1345- Учител методик – 2351
------	---	---	--	--	--	--

				изпълняват заедно с децата дейности като спортни занимания, концерти и екскурзии;• възлагат и оценяват работа в клас и домашната работа на децата;• изготвят и оценяват тестове и провеждат изпити с цел отчитане напредъка и постиженията на децата;• наблюдават и оценяват работата и поведението на децата;• наблюдават децата по време на учебни занятия и през останалото време в училище, включително на площадките за игра по време на междучасия ;• участват в учителски съвети и обсъждат с други учители разнообразни образователни въпроси;• организират и присъстват на		
--	--	--	--	---	--	--

				срещи, за да дискутират постиженията на децата и техните проблеми. Примерни длъжности в единичната група:• Учител, начален етап на основното образование (I-IV клас)• Учител, подготвителен клас		
--	--	--	--	--	--	--

2342	4	Учители в предучилищно възпитание и подготовка		<p>Учителите в предучилищно възпитание и подготовка насърчават социалното, физическото и интелектуалното развитие на децата в предучилищна възраст чрез образователни дейности и игри. Учителите в предучилищно възпитание и подготовка изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • планират и организират индивидуални и групови дейности, предназначени да улеснят развитието на двигателните и социалните умения на децата, тяхната увереност и разбираня; • насърчават езиковото развитие на децата чрез разказване на приказки, играене на роли, песни и провеждане на неформални 		<p>– Управител, детско заведение – 1341– Директор, детска градина – 1345</p>
------	---	--	--	---	--	--

				<p>и дискусии;• показват на децата дейности, които осигуряват възможност и затворческа изява чрез изкуство, драматична игра, музика и физическа подготовка;• наблюдават децата с цел отчитане на тяхното развитие и откриване на признаци за проблеми в развитието, емоционални и здравни проблеми, заедно с родителите;• наблюдават и определят нуждите от здравословно хранене, хуманно отношение и безопасност на учениците и фактори, които могат да възпрепятстват развитието им;• наблюдават дейностите на децата с цел безопасно решаване на възникнали конфликти между тях;• създават навици за правилно обличане, хранене и лична</p>		
--	--	--	--	--	--	--

				<p>обсъждат развитието или проблемите на децата с техните родител-ли и други членове на персонала, както и предприемат съответни действия за решаване на възникнал проблем и пренасочване към други специалисти;• установяват и поддържат контакт с други специалисти, които работят с малки деца.Примерни длъжности в единичната група:– Учител, детска градина– Учител, музика в детска градина</p>		
--	--	--	--	---	--	--

235	3	Други преподаватели		Другите преподаватели провеждат изследвания и консултират относно методи на преподаване и програми за обучение, обучават хора със специални образователни потребности ; преподават чужди езици на емигранти и имигранти; дават частни уроци; преподават изкуства, информационни технологии и други предмети извън училищната образователна система и предоставят други образователни услуги, неklasифицирани в подклас 23 Преподаватели. Другите преподаватели изпълняват следните основни задачи: провеждат изследвания и разработват или консултират относно методи на		
-----	---	---------------------	--	--	--	--

				<p>не и програми за обучение и помощ; преподават на деца с физически увреждания, млади или възрастни хора със специални образователни потребности или с трудности при възприемане; преподават чужди езици на емигранти и имигранти; провеждат теоретично и практическо обучение на ученици по музика, литературно творчество, танци, визуални и други изкуства; разработват и провеждат обучителни програми и курсове по информационни технологии. Тази група включва следните единични групи:2351 Специалист и по образователни методи2352 Учители за лица със специални образователни потребности 2353 Други</p>		
--	--	--	--	--	--	--

				ели по чужд език в извънкласн и и извънучилищни дейности2354 Други преподаватели по музика в извънкласн и и извънучилищни дейност и2355 Други преподаватели по изкуства в извънкласн и и извънучилищни дейност и2356 Други преподаватели по информационни технологии в извънкласн и и извънучилищни дейности2359 Други преподаватели, н.д.		
--	--	--	--	--	--	--

2351	4	Специалист и по образователни методи		Специалистите по образователни методи провеждат проучвания и разработват или консултират относно образователни методи, курсове и помощни занятия. Те преглеждат и оценяват работата на учителите, функционирането на образователните институции и постигнатите резултати, както и правят препоръки за промени и подобрения. Специалистите по образователни методи изпълняват следните основни задачи:• изследват настоящи разработки относно учебна програма, образователни методи и други образователни практики, както и консултират относно необходимите промени и възможните подобрения;		– Педагогически съветник – 2359– Психолог, училищен – 2634
------	---	--------------------------------------	--	--	--	--

				консултират относно съдържание то на учебните курсове и методите на изпитване и оценяване;• проучват аудио- визуални и други учебни помагала и планират и организира т относно тяхното въвеждане в образовате лния процес;• документир ат настоящи разработен и предмети и курсове и оценяватно ви курсове за обучение;• осигуряват професиона лно развитие, обучение и консултатив ни услуги на учители;• организират и провеждат семинари и конференци и за обучение на преподава тели по новите програми и методи;• разработват структурата, съдържание то и целите на новите обра зователни курсове и програми;• посещават периодично		
--	--	--	--	---	--	--

				<p>обсъждат с административния и преподавателския персонал въпроси, свързани с учебната програма, образователните методи, материално-техническото оборудване и други подобни;• посещават класните стаи с цел наблюдение на образователните техники, оценяване на представянето на учителите, както и постигнатите учебни резултати;• изготвят доклади и правят препоръки до образователните органи относно възможни промени и подобрения в учебната програма и образователните методи. Примерни длъжности в единичната група:– Учител методик– Възпитател методик</p>		
--	--	--	--	---	--	--

2352	4	Учители за лица със специални образователни потребности		<p>Учителите за лица със специални образователни потребности преподават на деца, млади или възрастни хора с физически или умствени увреждания, на лица с трудности при възприемането или с други специални потребности като насърчават тяхното социално, емоционално, интелектуално и физическо развитие. Учителите за лица със специални образователни потребности изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • оценяват способностите и ограниченията на учениците във връзка с интелектуални, физически, социални и емоционални увреждания, изключителни интелектуални способности или други 		<p>– Учител, практическо обучение – 2320– Учител, теоретично обучение – 2320– Учител, общообразователен учебен предмет в гимназиален етап – 2330– Учител, общообразователен учебен предмет в прогимназиален етап – 2330– Учител, начален етап на основното образование (I-IV клас) – 2341</p>
------	---	---	--	--	--	---

				проблеми;• разработват или модифицират учебни планове, подготвят програми провеждат уроци и дейности, адаптирани към способностите на учениците и техните нужди;• инструктират лица или групи чрез използване на специални техники или помощни материали, подходящи за нуждите на учениците;• прилагат образователни стратегии и техники за специално обучение по време на преподаване с цел подобряване на развитието на сетивните и сетивно-двигателните способности, езика, познавателните способности и памет;• установяват и въвеждат правила за поведение, политики и процедури за		
--	--	--	--	--	--	--

				<p>на реда сред учениците;• преподават учебни предмети, практически и самопомощни умения на ученици със слухови, зрителни или други подобни увреждания;• стимулират и развиват увереността, интересите, способностите, сръчността, умелостта и координацията на учениците;• консултират се с други членове на персонала с цел планиране и изготвяне на учебни графици за лица със специални образователни потребности;• изготвят и поддържат информация за учениците, както и представят отчети и доклади;• въвеждат различни форми за оценяване и отчитане развитието на всеки ученик;• консултират се с</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				родители, главни учители и други специалисти с цел разработване на индивидуални образователни планове за насърчаване развитието на учениците. Примерни длъжности в единичната група:– Учител, ресурсен– Учител на деца с езиково-говорни нарушения– Учител на деца с умствена изостаналост– Учител, слухово-речев рехабилитатор на деца с увреден слух– Учител на деца с нарушено зрение		
--	--	--	--	--	--	--

2353	4	Други учители/преподаватели по чужд език в занимания по интереси		<p>Другите преподаватели по чужд език в извънкласни и извънучилищни дейности и преподавателна възрастни и деца, които изучават чужд език поради миграционни причини, за да покрият професионални изисквания или търсят нови възможности, да улеснят своето участие в образователни програми, предоставени на чужд език или за лично усъвършенстване. Те работят извън училищната образователна система или в помощ на ученици и учители в рамките на тази система. Другите преподаватели по чужд език в извънкласни и извънучилищни дейности изпълняват следните основни</p>		<p>– Преподавател, висше училище – 2310– Учител, практическо обучение – 2320– Учител, теоретично обучение – 2320– Учител, общообразователен учебен предмет в гимназиален етап – 2330– Учител, общообразователен учебен предмет в прогимназиален етап – 2330– Учител, начален етап на основното образование (I-IV клас) – 2341</p>
------	---	--	--	--	--	---

				<p>оценяват нивото на възможност и и степента на владее на езикаот учениците, като им определят цели съобразно техните нужди;• планират, изготвят и провеждат уроци и семинари за индивидуално и групово обучение със съдържание и темпове на преподаване съобразно нуждите и способностите на учениците;• разработват и прилагат образователни материали и адаптират вече съществуващи такива;• оценяват напредъка на учениците;• помагат на учениците, когато преподавателите учебните предмети са на чужд език (различен от майчиния);• помагат на други учители чрез изготвяне на специални образователни</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				<p>програми за ученици, които са в процес на изучаване на основния език на преподаване;</p> <ul style="list-style-type: none">• провеждат изпити, оценяват и коригират писмени работи и тестове;• оценяват и отчитат напредъка на учениците. <p>Примерни длъжности в единичната група:</p> <ul style="list-style-type: none">– Ръководител, чужд език в обслужващи звена в системата на народната просвета– Преподавател, чужд език в извънкласни и извънучилищни дейности– Учител, чужд език в обслужващи звена в системата на народната просвета		
--	--	--	--	---	--	--

2354	4	Други учители/преподаватели по музика в занимания по интереси	Редовните учители по музика в системата на средното и начален етап на основното образование се класифицират съответно в 2330 Учители по общообразователна подготовка в средното образование (V-XII клас) и 2341 Учители в начален етап на основното образование (I-IV клас).	Другите преподаватели по музика в извънкласни и извънучилищни дейности и преподават на учениците теория, практика и изпълнение на музика извън училищната образователна система, но могат и да предоставят частно обучение или обучение за малки групи от хора като допълнителна дейност към учебния план в сътрудничество с основните образователни институции. Другите преподаватели по музика в извънкласни и извънучилищни дейности изпълняват следните основни задачи:• оценяват нивото на възможност и на учениците, като им определят цели съобразно техните нужди;•		– Преподавател, висше училище – 2310– Учител, практическо обучение – 2320– Учител, теоретично обучение – 2320– Учител, общообразователен учебен предмет в гимназиален етап – 2330– Учител, общообразователен учебен предмет в прогимназиален етап – 2330– Учител, начален етап на основното образование (I-IV клас) – 2341
------	---	---	--	---	--	--

<p>изготвят и провеждат уроци и семинари за индивидуал нои групово обучение;• разработват и представят материали за теорията и тълкуването на музиката;</p> <ul style="list-style-type: none"> • преподават или провеждат практическо обучение по пеене или свирене на определен музикален инструмент; • обучават учениците да четат и пишат ноти; • възлагат упражнения и определени музикални творби в съответствие с възможностите, интересите и таланта на учениците; • оценяват, съветват, критикуват и окуражават учениците; • ревизират учебния план, съдържанието на курса, образователните материали и методи на обучение; • подготвят ученици за изпити, 		
--	--	--

				конкурси;• организират посещения на музикални представле ния;• организират и помагат при прослушван е или представян е на сцена на изпълнения та на учениците.П риимерни длъжности в единичната група:– Ръководите л, музика в обслужващи звена в системата на народнатап росвета– Преподават ел, музика в извънкласн и и извънучили щни дейности		
--	--	--	--	---	--	--

2355	4	Други учители/преподаватели по изкуства в занимания по интереси	Редовните учители по изкуства в системата на средното и начален етап на основното образование се класифицират съответно в 2330 Учители по общообразователна подготовка в средното образование (V-XII клас) и 2341 Учители в начален етап на основното образование (I-IV клас).	Другите преподаватели по изкуства в извънкласни и извънучилищни дейности и преподавателите на учениците теория, практика и изпълнение на танци, драма, визуални и други изкуства (без музика) извън училищната образователна система, но могат и да предоставят частно обучение или обучение за малки групи от хора като допълнителна дейност към учебния план в сътрудничество с основните образователни институции. Другите преподаватели по изкуства в извънкласни и извънучилищни дейности изпълняват следните основни задачи:• оценяват нивото на възможност и на учениците, като им		– Преподавател, висше училище – 2310– Учител, практическо обучение – 2320– Учител, теоретично обучение – 2320– Учител, общообразователен учебен предмет в гимназиален етап – 2330– Учител, общообразователен учебен предмет в прогимназиален етап – 2330– Учител, начален етап на основното образование (I-IV клас) – 2341– Учител, музика в обслужващи звена в системата на народната просвета – 2354
------	---	---	--	---	--	--

				ели съобразно техните нужди;• планират, изготвят и провеждат уроци и семинари за индивидуал нои групово обучение;• разработват и представят материали за теорията и тълкуването на изкуствата; • преподават или провеждат практическо обучение по танци, драма, визуал ни и други изкуства;• възлагат упражнения и определена работа в съответстви е с въз можностите, интересите и таланта на учениците;• оценяват, съветват, критикуват и окуражават учениците;• ревизират учебния план, съдържани ето на курса, образовате лните матери али и методи на обучение;• подготвят ученици за изпити, работа или конкурси;• организират		
--	--	--	--	--	--	--

				<p>на представления или изложения;• организират и помагат при представяне или излагане на работата на учениците. Примерни длъжности в единичната група:– Учител, изобразително изкуство в обслужващи звена в системата на народната просвета– Учител, театрално изкуство в обслужващи звена в системата на народната просвета– Учител, танцово изкуство в обслужващи звена в системата на народната просвета– Учител, кино- и фотоизкуство в обслужващи звена в системата на народната просвета</p>		
--	--	--	--	---	--	--

2356	4	Други учители/преподаватели по информационни технологии в занимания по интереси		<p>Другите преподаватели по информационни технологии в извънкласни и извънучилнищни дейности разработват, планират и провеждат програми за обучение и курсове за потребител и на компютърни и информационни технологии извън училищната образователна система. Другите преподаватели по информационни технологии в извънкласни и извънучилнищни дейности изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • установяват нуждите и изискванията на отделни потребители и организации от обучение по информационни технологии; • изготвят и разработват образователни материали 		<p>– Преподавател, висше училище – 2310– Учител, практическо обучение – 2320– Учител, теоретично обучение – 2320– Учител, общообразователен учебен предмет в гимназиален етап – 2330– Учител, общообразователен учебен предмет в прогимназиален етап – 2330– Учител, начален етап на основното образование (I-IV клас) – 2341– Специалист, обучение и развитие – 2424</p>
------	---	---	--	---	--	---

				<p>катонаръчници, нагледни материали, онлайн представяния, демонстрации и помощна справочна документация за обучение;• планират, координират и провеждат обученията и програми за развитие, които могат да бъдат представени под формата на индивидуално или групово обучение, провеждат семинари, демонстрации и конференции;• контролират и прилагат текущо оценяване и отчитане на качеството и ефективността на обучението, ревизират и подновяват целите, методите и курсовете за обучение;• събират и изследват основни материали с цел придобиване на пълни познания за съответната тематика и</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				следват актуалните версии на информационни продукти, софтуер и обща информация за информационните технологии, изготвят документи за обучение на потребители, демонстрации и инструкции, онлайн помощ и инструкции за работа и поддръжка. Примерни длъжности в единичната група:– Учител, информационни технологии, в обслужващи звена в системата на народната просвета– Преподавател, информационни технологии в извънкласни и извънучилищни дейности		
--	--	--	--	--	--	--

2359	4	Други преподаватели, н.д.		<p>Тази единична група включва преподаватели, неклассифицирани другаде в 23</p> <p>Преподаватели, предоставящи частни уроци по предмети, различни от чужди езици и изкуства и консултират ученици с образователна цел. Другите преподаватели, н.д. изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • оценяват нивото на възможност и на учениците, като им определят цели съобразно техните нужди; • планират, изготвят и провеждат уроци и семинари за индивидуално групово обучение; • разработват и представят материали за теорията на предмета, който се изучава; • преподават или провеждат практическо обучение по 		<p>– Преподавател, висше училище – 2310–</p> <p>Учител, практическо обучение – 2320–</p> <p>Учител, теоретично обучение – 2320–</p> <p>Учител, общообразователен учебен предмет в гимназиален етап – 2330–</p> <p>Учител, общообразователен учебен предмет в прогимназиален етап – 2330–</p> <p>Учител, начален етап на основното образование (I-IV клас) – 2341–</p> <p>Учител, чужд език в обслужващи звена в системата на народната просвета – 2353–</p> <p>Учител, музика в обслужващи звена в системата на народната просвета – 2354–</p> <p>Учител, танцово изкуство в обслужващи звена в системата на народната просвета – 2355–</p>
------	---	---------------------------	--	--	--	---

			<p>йто се изучава;• възлагат упражнениия и определена работа в съответстви е с възможностите, интересите и таланта на учениците;• оценяват, съветват, критикуват и окуражават учениците;• ревизират учебния план, съдържанието на курса, образователните материали и методи на обучение;• подготвят ученици за изпити, оценяване или конкурси;• съветват ученици относно образователни въпроси, например като избор на курсове и програми, график на часовете, корекции в училище, бягане от училище, учебни навици и кариерно планиране;• съветват ученици с цел да им се помогне да преодолеят лични, социални или</p>	<p>изобразително изкуство в обслужващи звена в системата на народната просвета – 2355– Психолог, училищен – 2634– Семейен консултант – 2635– Социален работник за работа с деца – 2635</p>
--	--	--	--	--

				<p>и проблеми, които се отразяват на тяхното образование;• подготвят ученици за по-нататъшно образование като ги окуражават да откриват нови възможности за обучение.Примерни длъжности в единичната група:– Учител, литературно творчество в обслужващи звена в системата на народната просвета– Учител, природо-математически учебни предмети в обслужващи звена в системата на народната просвета– Педагогически съветник</p>		
--	--	--	--	--	--	--

24	2	СТОПАНСКИ И АДМИНИСТРАТИВНИ СПЕЦИАЛИСТИ		Стопанските и административните специалисти извършват аналитични, концептуални и практически задачи за предоставяне на услуги, свързани с финансови въпроси, развитие на човешките ресурси, връзки с обществото и маркетинга, продажби в областта на медицината, техниката, информационните и комуникационните технологии. Извършват преглед на организационни структури, методи и системи, както и количествен и анализ на информацията, пряко свързана с инвестиционни програми. Стопанските и административните специалисти изпълняват следните основни задачи: събират, анализират и		
----	---	---	--	--	--	--

				<p>рат информация относно финансовата стабилност, структурата на разходите и търговската ефективност на предприятията;</p> <p>извършват одити, подготвят финансови отчети и контролират паричните потоци на предприятията;</p> <p>разработват и ревизират финансови планове и стратегии, изпълняват поръчки за покупко-продажба и провеждат преговори за покупко-продажба на стоки;</p> <p>разработват, изпълняват и оценяват програми за подбор, обучение и развитие на персонала;</p> <p>проучват, разработват и провеждат маркетингов и кампании за връзки с обществеността;</p> <p>проучват и разработват методи и политики за подобряване и насърчаване на</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				то, бизнес дейностите и ефективността; придобиват и актуализират знания за продуктите, услугите и пазарните условия на работодатели и конкуренти; преценяват нуждите на клиентите и им демонстрират стоки и услуги. Този подклас включва следните групи: 241 Финансови специалист и 242 Административни специалист и 243 Специалист и по продажби, маркетинг и връзки с обществеността		
--	--	--	--	--	--	--

241	3	Финансови специалисти		Финансовите специалисти планират, разработват, организират, администрират, инвестират, управляват и извършват количествен анализ на системи за финансово отчитане или на средства на лица, предприятия, обществени и частни институции. Финансовите специалисти изпълняват следните основни задачи: изготвят и организират финансови отчети за дадена организация ; преглеждат финансовите документи на дадена организация ; предоставят финансови съвети на лица или организации ; изготвят аналитични доклади относно различни икономически сектори или на икономиката като цяло. Тази		
-----	---	-----------------------	--	--	--	--

				включва следните единични групи:2411 Одитори и счетоводители2412 Финансови и инвестиционни консултанти 2413 Финансови анализатори		
--	--	--	--	---	--	--

2411	4	Одитори и счетоводители		<p>Одиторите и счетоводителите планират, организират и административни счетоводни системи на отделни лица или предприятия. В тази единична група се класифицират длъжности, които оценяват и анализират счетоводни и финансови записвания на отделни лица или предприятия, за да се гарантира точност и съответствие с установените счетоводни стандарти и процедури. Одиторите и счетоводителите изпълняват следните основни задачи: съветват, планират и установяват политики и системи за бюджети, счетоводен контрол и други счетоводни системи;• изготвят и сертифицират финансови документи,</p>		– Финансов мениджър – 1211– Счетоводител, оперативен – 3313
------	---	-------------------------	--	--	--	---

				<p>представят на ръководството на предприятието, други заинтересовани лица или съответните държавни институции;</p> <ul style="list-style-type: none">• изготвят данъчни декларации, съветват относно данъчни проблеми и обжалват искове пред данъчните власти;• изготвят или докладват относно бюджети и прогнози за печалба;• провеждат финансови разследвания за подозрения в измами, не-състоятелност и фалит;• одит на сметки и счетоводни документи;• провеждат проучвания и съветват ръководството на предприятието по финансовите аспекти на производствеността, акции, продажби, нови продукти и т.н.;• създават и контролират система за определяне		
--	--	--	--	--	--	--

				единица продукция или услуга. Примерни длъжности в единичната група:– Одитор– Ревизор– Финансов контролър– Дипломиран експерт счетоводител– Главен счетоводител– Счетоводител– Синдик		
--	--	--	--	---	--	--

2412	4	Финансови и инвестиционни консултанти		Финансовите и инвестиционните консултанти разработват финансови планове за отделни лица или организации, както и инвестират и управляват средства от тяхно име. Финансовите и инвестиционните консултанти изпълняват следните основни задачи: <ul style="list-style-type: none">• изграждат и поддържат клиентска база;• разговарят с клиенти като получават от тях информация за техния финансов статус и цели, поемане на риск и друга финансова информация с цел изготвяне на финансови планове и инвестиционни стратегии;• определят финансови цели и разработват и прилагат стратегии за постигане то им;• организират покупка или		
------	---	---------------------------------------	--	--	--	--

				<p>на акции и облигации за клиенти;• наблюдават инвестиционното състояние, преразглеждат и ревизират инвестиционни планове на базата на пазарните нужди и изменения;• препоръчват и организират застрахователни обезпечения за клиенти.Примерни длъжности в единичната група:– Експерт, финансово планиране– Инвестиционен консултант– Експерт, хеджиране</p>		
--	--	--	--	---	--	--

2413	4	Финансови анализатори		Финансовите анализатори осъществяват количествени анализи на информация, засягаща инвестиционни програми за обществени или частни институции. Финансовите анализатори изпълняват следните основни задачи: <ul style="list-style-type: none">• анализират финансова информация за изготвяне на прогнози за бизнеса, индустрията и икономическите условия, които да бъдат използвани при вземането на инвестиционни решения;• поддържат познанията си и следят развитието в областта на индустриалните технологии, бизнес, финанси и икономическа теория;• интерпретират информация, засягаща инвестиционните		
------	---	-----------------------	--	---	--	--

				то цена, добив, стабилност, бъдещи тенденции в инвестиционния риск и икономически влияния; • наблюдават икономически, промишлен и и корпоративни и разработки чрез анализиране на информация, придобита от финансови публикации и услуги, фирми за инвестиционно банкиране, правителствени агенции, търговски публикации, фирмени източници и лични интервюта; • препоръчват инвестиции и подходящо време за инвестиране на компани, персонала на инвестиционни фирми или на широката общественост; • определят цените, на които ценни книжа ще бъдат пуснати на пазара		
--	--	--	--	---	--	--

				<p>за купуване от обществеността;• изготвят планове за инвестиране на базата на финансови анализи;• оценяват и сравняват качеството на ценни книжа в дадена индустрия;• представят устни и писмени доклади за общи икономически тенденции, индивидуални корпорации и цели икономически сектори.Примерни длъжности в единичната група:– Финансов анализатор – – Инвестиционен анализатор – – Консултант, ценни книжа</p>		
--	--	--	--	---	--	--

242	3	Административни специалисти		Административните специалисти прилагат различни концепции и теории, свързани с повишаване ефективността на организациите и лицата, които работят в тях. Административните специалисти изпълняват следните основни задачи: оценяват структурата на организациите и предлагат области, които да бъдат подобрени; осигуряват съответствие на оперативните дейности на организацията с нейните цели; набират, обучават, развиват и консултират персонала в рамките на организацията. Тази група включва следните единични групи: 2421 Анализатор и по управление и организация 2422 Специалист и по		
-----	---	-----------------------------	--	---	--	--

				ране на политики24 23 Специалист и по управление на персонала и кариерно развитие24 24 Специалист и по обучение и развитие на персонала		
--	--	--	--	--	--	--

2421	4	Анализатор и по управление и организация		<p>Анализаторите по управление и организация помагат на организации теза постигане на по-висока ефективност и решаване на организационни проблеми. Те изучават организационните структури, методи, системи и процедури. Анализаторите по управление и организация изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • подпомагат и насърчават установяването на цели, стратегии и планове, предназначени да задоволят потребителските нужди и ефективно използване на ресурсите на организацията; • анализират и оценяват текущи системи и структури; • обсъждат текущи системи с персонала и 		<p>– Бизнес анализатор, информационни технологии – 2511</p>
------	---	--	--	---	--	---

				<p>системи навсички организационни нива;• насочват клиенти към по-ефективно решаване на организационни проблеми;• предприемат и разглеждат работни проучвания чрез анализиранена съществуващи и предложени методи и процедури, като административни и чиновнически процедури;• отчитат и анализират работата на организацията, графики, отчети, доклади, ръководства и длъжностни характеристики;• изготвят и предлагат за ревизиране методи и процедури, промени в работните потоци, предфиниране на длъжностни характеристики и решаване на организационни проблеми;•</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				<p>внедряване на одобрени препоръки, издаване на ревизиран инструкции и процедурни ръководства, както и изготвяне на други документи;• преразглеждат оперативни процедури и съветват относно отклонения от процедурите и стандартите .Примерни длъжности в единичната група:– Експерт, бизнес развитие– Консултант по управление – Бизнес консултант</p>		
--	--	--	--	--	--	--

2422	4	Специалист и по администриране на политики		Специалистите по администриране на политики разработват и анализират политики, водещи до планиране, изпълнение и преобразуване на правителствени и търговски дейности и програми. Специалистите по администриране на политики изпълняват следните основни задачи: <ul style="list-style-type: none">• поддържат връзка и се консултират с програмни администратори и други заинтересовани страни, за да се идентифицират нуждите от различни политики;• разглеждат съществуващите политики и законодателство с цел идентифициране на разпоредби, които са морално остарели или невалидни;• проучват социални, икономически и промишлени тенденции,		
------	---	--	--	--	--	--

				<p>потребителските очаквания към предоставяните програми и системи;• формулират и анализират различни възможности за политики, изготвят документи и препоръки относно промени и съветват попредложени варианти;• оценяват влиянието, финансовите последици и взаимодействието с други програми, както и политическата и административната осъществимост на политиките;• провеждат оценка на риска и разработват съответните решения;• преразглеждат дейности и програми, за да се осигури съгласуваността на политиките на организацията. Примерни длъжности в единичната група:–</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				эксперт— Главен эксперт— Старши эксперт— Младши эксперт— Главен инженер— Главен методолог, НОИ— Главен инспектор, администра ция		
--	--	--	--	---	--	--

2423	4	Специалист и по управление на персонала и кариерно развитие		Специалистите по управление на персонала и кариерно развитие осигуряват професионални бизнес услуги, свързани с човешките ресурси, като набиране, назначаване и развитие на персонала, професионално анализиране и ориентиране. Специалистите по управление на персонала и кариерно развитие изпълняват следните основни задачи:• съветват или изпълняват дейности, свързани с назначаване, подбор, обучение, насърчаване, компенсиране и управление на персонала;• изучават и анализират работата на персонала чрез различни средства, включително интервюта със служители,		
------	---	---	--	--	--	--

				<p>и контрол, описват подробно длъжностните характеристики с помощта на придобитата информация; • изготвят професионална информация или изготвят класификационни системи за длъжностите; • консултират и работят по текущи и други аспекти на професионалния и длъжностния анализ като например администриране на персонала, проучване на работното място и планиране, обучение, професионална информация и ориентирание; • обучават и консултират лица относно възможности за работа, кариерно развитие и варианти за по-нататъшно обучение или образование. Приме</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				длъжности в единичната група:– Експерт, управление на човешките ресурси– Експерт, подбор на персонала– Експерт, организация на труда– Експерт, професиона лно/кариерн о ориентиран е– Експерт, трудова посредниче ство и професиона лно ориентиран е		
--	--	--	--	--	--	--

2424	4	Специалист и по обучение и развитие на персонала		Специалистите по обучение и развитие на персонала планират, разработват, изпълняват и оценяват програми за развитие и обучение, за да осигурят на ръководството и персонала възможността да придобият умения и да повишат компетентността си, които се изискват от дадена организация за постигане на нужните цели. Специалистите по обучение и развитие на персонала изпълняват следните основни задачи: <ul style="list-style-type: none">• идентифицират нуждите от обучение и изискванията на лицата в организацията;• установяват цели за развитие на човешките ресурси и оценяват резултатите от обучението;• подготвят и разработват материали за обучение и помагала,		
------	---	--	--	---	--	--

				<p>ици, нагледни материали, онлайн представяния, демонстрации и съответна помощна документация;• проектират, координират, планират и провеждат програми за обучение и развитие в индивидуална или групова форма, семинари, срещи, демонстрации и конференции;• поддържат връзки с външни доставчици на услуги по обучение, зада осигурят организирането на специфични програми за обучение и развитие;• промотират външно и вътрешно обучение и развитие и оценяват тези дейности;• контролират и извършват текущо оценяване на качеството на външното и вътрешното обучение, тяхната</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				<p>т, преглеждат и подобряват целите, методите и курса на обучение;• събират, изследват и проучват основни материали, за да се придобие а збиране за различни области и системи.Примерни длъжности в единичната група:– Организатор обучение– Специалист, развитие на работната сила– Специалист, обучение и развитие</p>		
--	--	--	--	---	--	--

243	3	Специалист и по продажби, маркетинг и връзки с обществено стта		Специалистите по продажби, маркетинг и връзки с обществено стта планират, разработват, координират и изпълняват програми за разпространение на информация с цел промотиране на организации, стоки и услуги, представяне на компании при продажбата на технически, промишлени, медицински и фармацевтични стоки и услуги, както и информационни и телекомуникационни технологии. Специалистите по продажби, маркетинг и връзки с обществено стта изпълняват следните основни задачи: възлагат и провеждат пазарни проучвания, анализират резултати и планират дейности по реклама,		
-----	---	--	--	---	--	--

				<p>връзки с обществено стта; подпомагат разширяването и развитието на бизнеса чрез изготвяне и изпълнение на маркетингов и цели; планират и организират обществени кампании; оценяват и избират материали, предоставени от писатели, фотографи, илюстратори и други, за да постигнат публичност при представянето им; придобиват и актуализират познанията си относно пазарните условия и предлаганите продукти и услуги от работодатели и конкуренти; оценяват нуждите на клиентите, обясняват и демонстрират продукти и услуги пред тях; посещават редовни и потенциални и бизнес клиенти с цел установяване</p>	
--	--	--	--	--	--

				<p>на маркетингов и възможности; определят и договарят цени и кредитни условия, както и сключват търговски и рекламни договори. Тази група включва следните единични групи: 2431 Специалист и по реклама и маркетинг 2432 Специалист и по връзки с обществено стта 2433 Специалист и по продажби в областта на медицината и техниката (без информационни и комуникационни технологии) 2434 Специалист и по продажби в областта на информационните и комуникационни технологии</p>		
--	--	--	--	---	--	--

2431	4	Специалист и по реклама и маркетинг		<p>Специалистите по реклама и маркетинг разработват и координират ре-кламни стратегии и кампании, преценяват пазара за въвеждане на нови стоки и услуги, както и установяват , и разработват пазарни възможности за нови и съществуващи продукти и услуги.Специалистите по реклама и маркетинг изпълняват следните основни задачи:</p> <p>планират, разработват и организират рекламни политики и кампании, които подпомагат продажбите;</p> <ul style="list-style-type: none">• консултират ръководители и клиенти относно стратегии и кампании за достигане на целеви пазари, осведоменост на клиенти и ефективно промотиране на стоки и услуги;• изготвят		
------	---	-------------------------------------	--	---	--	--

				<p>медийни продукти, като организират тяхното представяне в телевизионни и филмови продукции и в други медии;• събират и анализират информация относно потребителските предпочитания и вкусове;• тълкуват и прогнозираат настоящи и бъдещи тенденции в потреблението;• проучват потенциалното търсене и пазарните характеристики на нови стоки и услуги;• подпомагат разширяването и развитието на бизнеса чрез изготвяне и изпълнение на маркетингови цели, политики и програми;• възлагат и провеждат пазарни проучвания с цел установяване на пазарни възможности за нови и съществуващи продукти и услуги;• консултират относно всички</p>		
--	--	--	--	--	--	--

				и елементи като продукти микс, ценообразуване, реклама и промоции, продажби и канали за дистрибуция. Примерни длъжности в единичната група:– Експерт, реклама– Експерт, маркетинг		
--	--	--	--	---	--	--

2432	4	Специалист и по връзки с обществеността		Специалистите по връзки с обществеността планират, разработват, изпълняват и оценяват информационни и комуникационни стратегии, които създават разбиране и благоприятен поглед върху бизнес и други организации, техните стоки и услуги, както и тяхната роля в социалния живот. Специалистите по връзки с обществеността изпълняват следните основни задачи:• планират и организират публични кампании и комуникационни стратегии;• консултират ръководители относно публичното представяне на техните политики, изготвят програми и добри практики и контролират въпросите, свързани с новини и публикации в пресата;•		
------	---	---	--	--	--	--

				<p>провеждат проучвания на общественото мнение, анализират резултатите и планират промоционални кампании и кампании за връзки с обществеността;• организират специални събития, семинари, забавления, състезания и обществени дейности с цел насърчаване на публичността и благоприятния облик на организацията;• представят организацията и организират интервюта с обществени медии;• участват в бизнес или социални събития с цел промотиране на дадена организация;• възлагат и получават снимки и други илюстративни материали;• оценяват и избират материали, предоставени от писатели, фотографи,</p>	
--	--	--	--	--	--

				и и други, за да постигнат публичност при представянето им. Примерни длъжности в единичната група:– Експерт, връзки с обществеността		
--	--	--	--	--	--	--

2433	4	Специалист и по продажби в областта на медицината и техниката (без информационни и комуникационни технологии)		Специалистите по продажби в областта на медицината и техниката (безинформационни и комуникационни технологии) представляват компании при продажба на промишлени, медицински и фармацевтични стоки и услуги напромишлени, бизнес, професионални или други предприятия. Специалистите по продажби в областта на медицината и техниката (безинформационни и комуникационни технологии) изпълняват следните основни задачи: <ul style="list-style-type: none"> • съставят списък на проспериращи дейности на клиенти чрез използване на телефонни указатели или други източници на информация; • придобиват 		– Агент, продажби ИКТ – 2434– Търговски представител – 3322
------	---	---	--	---	--	---

				актуализира т познанията си относно пазарните условия и предлаганит е продукти и услуги от работодате ли и конкуренти;• посещават редовни и потенциалн и бизнес клиенти с цел установяван е и използване на възможност и за продажба;• оценяват нуждите и ресурсите на клиентите и дават препоръки заподходящ ите стоки и услуги;• предоставят данни за дизайна на продуктите, когато стоките илиуслугите трябва да бъдат приспособе ни за нуждите на определен клиент;• изготвят доклади и предложени я като част от презентаци и за продажба, за да покажат ползите от използванет о на дадена стокаили	
--	--	--	--	---	--

				оценяват разходите за инсталиране и поддържане на оборудване и предоставяне на услуги;• наблюдават промените в потребителските нужди и конкурентната активност и съобщават резултатите на ръководителите по продажби;• определят и договарят цени и кредитни условия, както и сключват договори за продажба;• организират доставки на стоки, монтаж на оборудване и предоставяне на услуги;• докладват на ръководителите по продажби относно обема на продажбите и пласмента на стоки и услуги;• консултират клиентите след продажбата с цел удовлетворяване на техните нужди и		
--	--	--	--	---	--	--

				на текуща помощ. При мерни длъжности в единичната група:– Специалист продажби в областта на медицината – Специалист продажби в областта на техниката (без информационни и комуникационни технологии) – Лекар – медицински представител		
--	--	--	--	--	--	--

2434	4	Специалист и по продажби в областта на информационните и комуникационни технологии		Специалистите по продажби в областта на информационните и комуникационни технологии продават на едро компютърен хардуер, софтуер и други информационни и телекомуникационни стоки и услуги, включително инсталация и предоставяне на изискваната специализирана информация. Специалистите по продажби в областта на информационните и комуникационни технологии изпълняват следните основни задачи:• приемат поръчки и продават стоки на търговци на едро и дребно, промишлени и други предприятия;• продават техническо оборудване, консуматив и свързаните с тях услуги на предприятия или		– Продавач-консултант – 5223
------	---	--	--	--	--	---------------------------------

				лица;• обсъждат нуждите на нови и съществува щи клиенти и предоставят специализи рана информаци я как определен вид оборудване, консуматив и или услуги задоволят тези потребности ;• определят и договарят цени и кредитни условия, както и сключват дог овори за продажба и приемат поръчки;• актуализира т информаци я за клиенти и изготвят отчети за продажби;• организират доставки на стоки, монтаж на оборудване и предоставя не на услуги;• докладват на производит елите за реакциите и изискваният а на клиентите .Примерни длъжности в единичната група:– Мениджър, акаунт: продажби (информаци	
--	--	--	--	---	--

				комуникационни технологии) – Агент, продажби ИКТ– Търговски представител: ИКТ		
--	--	--	--	--	--	--

25	2	СПЕЦИАЛИСТИ ПО ИНФОРМАЦИОННИ И КОМУНИКАЦИОННИ ТЕХНОЛОГИИ		<p>Специалистите по информационни и комуникационни технологиии звършват проучвания, планират, проектират, разработват , програмират, тест-ват, консултират и усъвършенстват информационни системи, хардуер, софтуер и софтуерни приложения ; изготвят съответната документация включително принципи, политики и процедури; проектират, разработват , контролират ,поддържат и обслужват бази данни и други информационни системи, за да се осигури оптимално представяне, сигурност и цялост на данните. Специалистите по информационни и комуникационни технологиии изпълняват следните основни</p>		
----	---	--	--	--	--	--

				<p>проучват приложение то на информационните технологии в бизнеса; идентифицират области, които да бъдат усъвършенствани и проучват теоретичните аспекти и оперативни методи за използване на компютри; оценяват, планират и проектират хардуерни или софтуерни конфигурации за специфични приложения, включително за интернет, интра-нет и мултимедийни системи; проектират, разработват, тестват и поддържат компютърни програми; проектират и разработват архитектурата на бази данни и системи за управление на бази данни; разработват и прилагат планове за защита и политики за администриране на данни,</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				<p>ране на компютърни мрежи и свързаната с тях компютърна среда; анализират, разработват, интерпретират и оценяват сложни системни проекти и спецификации за системна архитектура, модели за данни и диаграми при разработването, конфигурирането и интегрирането на компютърни системи. Този подклас включва следните групи: 251 Разработчици на софтуер и софтуерни приложения и анализатори 252 Специалисти по бази данни и мреж</p>		
--	--	--	--	---	--	--

251	3	Разработчици на софтуер и софтуерни приложения и анализатори		Разработчиците на софтуер и софтуерни приложения и анализаторите извършват проучвания, планират, проектират, разработват, програмират, тестват, консултират и усъвършенстват информационни системи, хардуер, софтуер и софтуерни приложения. Разработчиците на софтуер и софтуерни приложения и анализаторите изпълняват следните основни задачи: проучват приложението на информационните технологии в бизнеса; установяват области, в които могат да бъдат направени подобрения с цел увеличаване на ефективността и работоспособността; провеждат проучвания в теоретичен		
-----	---	--	--	--	--	--

				<p>оперативните методи за използването на компютри; оценяват, планират и проектират хардуерни или софтуерни конфигурации за специфични приложения ; проектират, пишат, тестват и поддържат компютърни програми според изискванията на клиента; оценяват, планират и проектират на интернет приложения , интранет и мултимедийни системи. Тази група включва следните единични групи: 2511 Системни анализатори 2512 Софтуерни разработчици 2513 Разработчици на уебсъдържание и мултимедия 2514 Приложни програмисти 2519 Разработчици на софтуер и софтуерни приложения и анализатори, н.д.</p>		
--	--	--	--	--	--	--

2511	4	Системни анализатори		<p>Системните анализатор и провеждат проучвания, анализират и оценяват изискванията на клиентите относно информационните технологии, процедурите и проблемите, както разработват и внедряват предложени я, препоръки и планове за подобряване на текущи или бъдещи информационни системи. Системните анализатор и изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • консултират се с клиенти, за да формулират и документират техните изисквания, както и с ръководители за постигане на споразумение относно системните принципи; • идентифицират и анализират бизнес процеси, процедури и работни пра 		<p>– Системен администратор – 2522– Аналитик, компютърни комуникации – 2523– Аналитик, компютърни мрежи – 2523</p>
------	---	----------------------	--	--	--	--

				<p>идентифицират и оценяват степента на неефективност и препоръчват оптимални бизнес решения, съветват за системната функционалност и режим на работа;• поемат отговорност за функционални решения като създаване, адаптиране и изпълнение на планове за тестване на системи;• разработват функционални спецификации, използвани от системни работници;• развиват или модифицират системите с цел подобряване на работния поток или за обслужване на нови цели;• координират и свързват компютърните системи в рамките на дадена организация, за да се повиши съвместимостта.Примерни</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				единичната група:– Бизнес анализатор, информационни технологии– Системен анализатор, информационни технологии– Проектант, информационни системи– Научен работник, компютърни науки		
--	--	--	--	--	--	--

2512	4	Софтуерни разработчици		Софтуерните разработчици проучват, анализират и оценяват изискванията за съществуващи и нови софтуерни приложения и операционни системи, както и проектират, разработват, тестват и поддържат софтуерни решения, които да покриват тези изисквания. Софтуерните разработчици изпълняват следните основни задачи: <ul style="list-style-type: none">• проучват, анализират и оценяват изискванията за софтуерни приложения и операционни системи;• проучват, проектират и разработват компютърни софтуерни системи;• консултират се с техническия състав с цел оценяване на интерфейса между хардуер и		
------	---	------------------------	--	---	--	--

				<p>разработват и ръководят софтуерни тествания и процедури за валидиране; • модифицират съществуващ софтуер с цел отстраняване на грешки, адаптиране към нов софтуер или актуализиране на интерфейса и подобряване на работоспособността му; • управляват софтуерното програмиране и разработване на документацията; • оценяват, разработват, актуализират и документират процедурите за поддръжка на операционни системи, комуникационна среда и софтуерни приложения; • консултират се с клиенти относно поддръжка на дадена софтуерна система. Примерни длъжности в единичната група:–</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				– аналитик– Системен проектант– Разработчи к, софтуер		
--	--	--	--	---	--	--

2513	4	Разработчици на уебсъдържание и мултимедия		Разработчиците на уебсъдържание и мултимедия съчетават проектантски и технически умения с цел проучване, анализиране, оценяване, проектиране, програмиране и модифициране на уебсайтове и приложения, които събират заедно текст, графики, анимации, снимки, аудио и видео изображения и други видове интерактивна медия. Разработчиците на уебсъдържание и мултимедия изпълняват следните основни задачи:• анализират, проектират и разработват интернет сайтове чрез смесване на артистичност и креативност със софтуерно програмиране		
------	---	--	--	--	--	--

				<p>езици, както и взаимодействието с операционната среда;• проектират и разработват дигитални анимации, изображения, презентации, игри, аудио и видео клипове и интернет приложения чрез използване на мултимедийен софтуер, инструменти и помощни програми, интерактивни графики и езици за програмиране;• комуникират със специалист и по мрежи относно проблеми с уебсъдържанието, като обезопасяване и хостинг на уебсайтове, контролиране и налагане на интернет и уебзащити, потребителски достъп, непрекъсваемост на работата, планове за съхранение и възстановяване на уебсъдържанието след нежелани</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				<p>проектират, разработват и интегрират компютърни кодове с други специализирани входове като снимкови файлове, аудио файлове и скриптови езици, за да бъде разработен и поддържан даден уебсайт; • помагат при анализиране, определяне и разработване на интернет стратегии, уеббазиран и методологии и планове за развитие. Примерни длъжности в единичната група: – Програмист, уебсайтове – Проектант, уебсайтове – Разработчик, компютърни игри – Разработчик, Интернет приложения</p>		
--	--	--	--	---	--	--

2514	4	Приложни програмисти		Приложните програмисти пишат и поддържат програмни кодове, описани в технически задания и спецификации за софтуерни приложения и операционни системи. Приложните програмисти изпълняват следните основни задачи: <ul style="list-style-type: none">• пишат и поддържат програмни кодове, описани в технически задания и спецификации в съответствие със стандартите за качество;• ревизират, поправят или подобряват съществуващи програми с цел повишаване на ефективността им или адаптирането им към нови изисквания;• провеждат пробни изпитвания на дадена програма и софтуерни приложения;• събират и пишат документац		
------	---	----------------------	--	---	--	--

				разработва не на дадена програма;• идентифици рат и уведомяват за технически проблеми, процеси ирешения.П имерни длъжности в единичната група:– Програмист, софтуерни приложения		
--	--	--	--	--	--	--

2519	4	Разработчици на софтуер и софтуерни приложения и анализатори, н.д.		Тази единична група обхваща разработчици на софтуер и софтуерни приложения и анализатори, неклассифицирани другаде в 251 Разработчици на софтуер и софтуерни приложения и анализатори. Разработчиците на софтуер и софтуерни приложения и анализатори, н.д. изпълняват следните основни задачи: • разработват и документират планове за софтуерни тествания; • инсталират софтуер и хардуер, както и конфигурират софтуера на операционни системи при подготовката за тестване; • проверяват дали програмите функционират съгласно изискванията на потребителите и		
------	---	--	--	--	--	--

				<p>е правила и процедури;• изпълняват, анализират и документират резултатите от тестването на софтуерни приложения , информационни и телекомуникационни системи;• разработват и внедряват политики, процедури и скриптове за тестване на софтуер и информационни системи.Примерни длъжности в единичната група:– Аналитик, компютърно осигуряване на качеството– Специалист, тестване софтуер– Експерт, системно осигуряване</p>		
--	--	--	--	--	--	--

252	3	Специалист и по бази данни и мрежи		Специалистите по бази данни и мрежи проектират, разработват, контролират, поддържат и подпомагат оптималното функциониране и сигурността на информационните системи и инфраструктурата, включително на бази данни, хардуер, софтуер, информационни мрежи и операционни системи. Специалистите по бази данни и мрежи изпълняват следните основни задачи: проектират и разработват архитектурата на бази данни, структури на данните, речници и конвенции за именуване на проекти за информационни системи; проектират, изграждат, модифицират, интегрират, внедряват и тестват		
-----	---	------------------------------------	--	---	--	--

				<p>управление на бази данни; разработват и внедряват планове за сигурност, политики за администрация на данни, документация и стандарти; поддържат и административни компютърни мрежи и свързаните с тях компютърни среди; анализират, разработват, тълкуват и оценяват сложни компютърни разработки и архитектурни спецификации, модели на данни и диаграми за разработване, конфигуриране и интегриране на компютърни системи. Тази група включва следните единични групи: 2521 Проектанти и администратори на бази данни 2522 Системни администратори 2523 Специалист и по компютърни мрежи 2529</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				и по бази данни и мрежи, н.д.		
--	--	--	--	-------------------------------------	--	--

2521	4	Проектанти и администратори на бази данни		Проектантите и администраторите на бази данни проектират, разработват, контролират, поддържат и подпомагат оптималното използване и сигурност на бази данни. Проектантите и администраторите на бази данни изпълняват следните основни задачи:• проектират и разработват архитектурата на бази данни, структурата на данните, речници и конвенции за именуване на проекти за информационни системи;• проектират, изграждат, модифицират, интегрират, внедряват и тестват системи за управление на бази данни;• провеждат проучвания и съветват относно избора, приложение то и изпълнение то на инструмент		
------	---	---	--	--	--	--

				<p>управление на бази данни;• разработват и внедряват политики за администриране на данни, документация, стандарти и модели за администриране на данни;• разработват политики и процедури за достъп и използване на базиданни, както и за обмен и възстановяване на данни;• извършват оперативно въвеждане и профилактично поддържане на възстановяване на данни, процедури за контрол върху защита-та и интегрираността на данните.Примерни длъжности в единичната група:– Администратор, бази данни– Аналитик, бази данни– Проектант, бази данни</p>		
--	--	--	--	--	--	--

2522	4	Системни администратори		Системните администратори разработват , контролират , поддържати подпомагат оптималното използване и сигурността на информационните системи. Системните администратори изпълняват следните основни задачи:• поддържат и администрират компютърни мрежи и свързаната с тях компютърна среда, включително компютърен хардуер, системен софтуер, софтуерни приложения и всички видове конфигурации;• препоръчват промени с цел подобряване на системи и мрежови конфигурации, както и определят хардуерни или софтуерни изисквания, свързани с подобни		
------	---	-------------------------	--	---	--	--

				<p>диагностира т хардуерни и софтуерни проблеми;• извършват дейности по възстановяв ане на данни след повреди;• управляват различни конзоли с цел наблюдение работата на дадена комп ютърна система или мрежа, както и координира т достъпа и използван ето на съответната компютърна мрежа.Прим ерни длъжности в единичната група:– Системен администра тор– Мрежови администра тор</p>		
--	--	--	--	--	--	--

2523	4	Специалист и по компютърни мрежи		<p>Специалистите по компютърни мрежи проучват, анализират, проектират, тестват и препоръчват стратегии за мрежовата архитектура и разработване. Те внедряват, управляват, поддържат и конфигурират мрежов софтуер, хардуер, както и контролират, отстраняват проблеми и оптимизират работоспособността им. Специалистите по компютърни мрежи изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none">• анализират, разработват, тълкуват и оценяват сложни компютърни разработки и архитектурни и спецификации, модели на данни и диаграми за разработване, конфигуриране и интегриране на компютърни системи;		
------	---	----------------------------------	--	--	--	--

				<p>анализират, оценяват и наблюдават мрежовата инфраструктура за осигуряване на оптимален работен режим;• оценяват и препоръчват подобрения по функционирането на дадена мрежа, интегрираните хардуерни, софтуерни, комуникационни и операционни системи;• притежават специални умения при поддържането и отстраняването на проблеми с мрежи и при спешни случаи;• инсталират, конфигурират, тестват, поддържат и административни и актуализирани мрежи, софтуерни приложения за бази данни, сървъри и работни станции;• изготвят и поддържат процедури и документация за мрежови инвентаризации, записват</p>		
--	--	--	--	--	--	--

				<p>рани и разрешени проблеми, п одобрения и модификаци и по мрежите, както и инструкции за поддръжка;</p> <ul style="list-style-type: none">• контролират мрежовия трафик, активност, капацитет и използваемост с цел да се осигури интегрираност и оптимална работата на мрежата. Примерни длъжности в единичната група:– Аналитик, компютърни мрежи– Аналитик, компютърни комуникации		
--	--	--	--	---	--	--

2529	4	Специалист и по бази данни и мрежи, н.д.		Тази единична група включва специалист и по бази данни и мрежи, не-класифицирани другаде в 252 Специалист и по бази данни и мрежи. Напри-мер към тази група спадат специалист и по сигурността на информационните комуникационните технологии. Специалистите по бази данни и мрежи, н.д. изпълняват следните основ-ни задачи: • разработват планове за защита на компютърните файлове срещуслучайно или неразрешено модифициране, изтриване или разкриване, за да се използват при нужда от спешна обработка на данни; • обучават потребител и и промотират нуждата от защита, за да		
------	---	--	--	---	--	--

				системната защита и да се подобри работоспособността на сървъри и мрежи;• разговарят с потребител и и обсъждат въпроси, свързани с необходимостта от достъп до компютърни данни, нарушения на сигурността и промени в програмирането;• следят текущите отчети относно компютърни вируси за определяне на необходимостта от актуализация на антивирусните програми;• модифицират файлове за компютърна сигурност с цел внедряване на нов софтуер, поправяне на грешки или промени в статуса за индивидуален достъп;• следят използването на файлове с данни и контролират		
--	--	--	--	--	--	--

				<p>сцел защита на информацията;• оценяват риска и тестват системата за обработка на данни, за да сегарантира функционирането на дейностите по обработка на данни мерките за сигурност;• криптират предаването на данни и изграждат защити, за да бъде прикрита поверителната информация и защитена от заразяване при цифрово предаване. Примерни длъжности в единичната група:– Консултант, компютърни престъпления– Експерт, сигурност на информационни и комуникационни технологии</p>		
--	--	--	--	--	--	--

26	2	ЮРИСТИ И СПЕЦИАЛИСТИ ПО ОБЩЕСТВЕНИ НАУКИ И КУЛТУРА		Юристите и специалистите по обществени науки и култура провеждат изследвания, усъвършенстват или разработват концепции, теории и оперативни методи или прилагат знания, свързани с правото, съхраняване и възстановяване на информация и артефакти, психология, социално подпомагане, политика, икономика, история, религия, езици, социология, други социални науки, както и в областта на изкуството и развлеченията. Юристите и специалистите по обществени науки и култура изпълняват следните основни задачи: проучват даден юридически казус; разработват проекти на закони и наредби; консултират клиенти по		
----	---	--	--	---	--	--

				<p>въпроси; пледират и водят дела в съда; представя ват съдебни производств а в съда; изготвят и поддържат архиви в библиотеки и художестве ни галерии; провеждат проучвания, усъвършенс тват или разработват концепции, теории и оперативни методи или прилагат знания в областта на обществени те науки; създават и изпълняват литературни и художестве ни произведен ия на изкуството; интерпрети рат и предават новини, идеи, впечатлени я и факти.Този подклас включва следните групи:261 Юристи262 Библиотека ри, архивисти и уредници26 3 Специалист и по обществени науки и религиозни специалист и264</p>		
--	--	--	--	--	--	--

				журналисти и езиковеди2 65 Творци и изпълнител и		
--	--	--	--	---	--	--

261	3	Юристи		<p>Юристите провеждат проучвания по правни проблеми, разработват проекти на закони и други нормативни актове, консултират клиенти по правни въпроси; водят дела или съдебно преследване в съда; председателстват съдебни заседания и обявяват присъди. Юристите изпълняват следните основни задачи: дават правни консултации, предприемат правни дела и въпроси от името на клиента, подават жалби, когато е необходимо; председателстват съдебни заседания и обявяват присъди. В някои случаи към задълженията им се включват и задачи по осъществяване на контрол на други работещи. Тази група включва следните</p>		
-----	---	--------	--	--	--	--

				групи:2611 Прокурори, адвокати и юрисконсул ти2612 Съдии2619 Юристи, н.д.		
--	--	--	--	---	--	--

2611	4	Прокурори, адвокати и юрисконсулти		Прокурорите, адвокатите и юрисконсултите съветват по всички правни въпроси, съставят правни документи, представяват клиентите си пред административни институции и съдилища, водят дела или съдебно преследване в съда, както и педират в по-висши съдебни инстанции. Прокурорите, адвокатите и юрисконсултите изпълняват следните основни задачи:• водят съдебни дела от името на клиентите си и ги съветват по всички правни въпроси;• разучават правни казуси, статуси и предишни съдебни решения, свързани с определено дело;• събират доказателства за		– Нотариус – 2619– Съдебен служител – 3411
------	---	------------------------------------	--	---	--	---

				<p>образуване на правни дейст-вия като разговарят с клиенти и свидетели, за да бъдат уточнени фактите по даден случай;• оценяват резултати и разработват стратегии и аргументи при подготовка за представяне на даден случай;• представят клиенти в съдилища или пледират в по-висши съдебни инстанции;• изпълняват ролята на обвинител от името на правителството;• уреждат споразумения по въпроси, които включват правни спорове;• разработват проектозако-ни и правителствени наредби на основата на съществуващото законодателство;• изготвят правни документи като договори, сделки с недвижими имоти,</p>		
--	--	--	--	--	--	--

				и правни становища. Примерни длъжности в единичната група:– Прокурор– Следовател , следствена служба- Адвокат- Главен юрисконсул т		
--	--	--	--	--	--	--

2612	4	Съдии		<p>Съдиите председателстват наказателни и граждански дела в съдилищата. Съдиите изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • председателстват процеси и изслушвания; • тълкуват и прилагат процедурни правила и вземат решения относно допустимостта на доказателствата; • определят правата и задълженията на засегнатите страни; • дават указания на съдебните заседатели по правни въпроси, които са приложими по конкретния случай; • преценяват и вземат в предвид доказателствата в съдебни процеси и решават дали дадено лице е виновно или невинно, както и определят степента на отговорност 		<p>– Съдебен служител – 3411– Частен съдебен изпълнител – 3411– Държавен съдебен изпълнител – 3411</p>
------	---	-------	--	--	--	--

				<p>обвинения или ответника;• произнасят присъда на осъдено лице по наказателно дело, опреде-лят обезщетети ята или други мерки в граждански процеси, кактои издават съдебни заповеди;• проучват правни въпроси и дават писмено становище по тях.Пример ни длъжности в единичната група:– Съдия– Съдия по вписванията</p>		
--	--	--	--	--	--	--

2619	4	Юристи, н.д.		<p>Тази единична група включва юристи, некласифиц ирани другаде в261 Юристи.Юр истите, н.д. изпълняват следните основни задачи:• дават правни съвети по лични, бизнес и администра тивни про блеми;• изготвят правни документи и договори;• организират прехвърлян е на имоти;• определят чрез разследван е, настъпила насилствен а смърт.Прим ерни длъжности в единичната група:– Правен съветник– Нотариус</p>		
------	---	--------------	--	--	--	--

262	3	Библиотекари, архивисти и уредници		Библиотекарите, архивистите и уредниците подреждат и поддържата архиви, библиотеки, музеи, художествени галерии и други подобни. Библиотекарите, архивистите и уредниците изпълняват следните основни задачи: оценяват, подреждат и организират съдържанието на архивии артефакти от исторически, културен и художествен интерес и гарантират тяхното съхранение и опазване; организират колекции и изложби в музеи, художествени галерии и подобни; подреждат и поддържат систематична колекция от записан и публикуван материал и го предоставят на потребител и вбиблиотек и или сродни институции;		
-----	---	------------------------------------	--	--	--	--

				научни изследвани я.Тази група включва следните единични групи:2621 Архивисти и уредници26 22 Библиотека ри и сродни на тях специалист и		
--	--	--	--	--	--	--

2621	4	Архивисти и уредници		Архивистите и уредниците събират, оценяват и гарантират съхранението и опазването на съдържанието на архиви и артефакти от исторически, културен, административен и художествен интерес. Те планират, изработват и внедряват системи за съхранение на записи и ценни исторически документи. Архивистите и уредниците изпълняват следните основни задачи:• оценяват и опазват записи за административни, исторически, правни, доказателствени и други цели;• ръководят или подготвят азбучни списъци, библиографии, микрофилмови копия и други справочни материали с цел да бъдат събрани		
------	---	----------------------	--	--	--	--

				<p>потребителите;• проучват произхода, разпространението и използването на справочни материали и обекти от културен и исторически интерес;• организират, подреждат и поддържат колекции от артистични, културни, научни или исторически ценни предмети;• ръководят или осъществяват класифициране и каталогизиране на колекции в музеи и галерии и организират изложения;• проучват, оценяват, подреждат, организират и съхраняват исторически значими и ценни документи като държавни документи, частни документи, снимки, карти, ръкописи, аудио-визуални материали;• изготвят научни статии и доклади;•</p>		
--	--	--	--	--	--	--

				<p>внедряват компютърни системи за управление на архивни електронни записи;• организират изложби в музеи и галерии, промотират изложби и уреждат специални изложения с общо, специализирано или образователно значение;• оценяват и придобиват архивни материали с цел изграждане и разработване на архивна колекция за изследователски цели.Примерни длъжности в единичната група:– Архивист– Уредник, музей– Уредник, галерия за изкуства</p>		
--	--	--	--	---	--	--

2622	4	Библиотекари и сродни на тях специалисти		Библиотекарите и сродните на тях специалисти събират, подбират, подреждат, организират и поддържат колекции в библиотеки и други информационни хранилища, както и организират и контролират библиотекарските услуги и предоставят информация на потребителите. Библиотекарите и сродните на тях специалисти изпълняват следните основни задачи: <ul style="list-style-type: none">• подреждат, организират и поддържат систематични колекции от книги, периодични издания или други печатни издания, аудио-визуални и дигитално записани материали;• подбират и препоръчват книги и други видове печатни издания, аудио-визуално		
------	---	--	--	---	--	--

				<p>дигитално записани материали;• организирант , класифицирант и каталогизирант библиотечни материали;• ръководят процеса по заемане на книги, управляват библиотекарска техника , оборудване и информационни мрежи;• обработват материали и предоставят информация на бизнес и други потребители от дадена колекция или от библиотеките и информационни мрежови системи;• провеждат проучвания и анализират промени в библиотеката и информационното обслужване в съответствие с потребителските нужди; • разработват и внедряват схеми и концептуални модели за</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				<p>не, организиран е, класифициране и възстановяване на информация; • изготвят научни статии и доклади; • изготвят ръководства, он-лайн и интерактивна търсачка, които улесняват заемането на книги и достъпа на потребителите до библиотечките материали. Примерни длъжности в единичната група: – Библиограф – Документалист – Библиотекар</p>		
--	--	--	--	--	--	--

263	3	Специалист и по обществени науки и религиозни специалисти		Специалистите по обществени науки и религиозните специалисти провеждат проучвания, усъвършенстват или разработват концепции, теории и оперативни методи, или прилагат знания, свързани с философия, политика, икономика, социология, антропология, история, психология и други социални науки. Те предоставят индивидуални и семейни социални услуги. Специалистите по обществени науки и религиозните специалисти изпълняват следните основни задачи: формулират и прилагат решения за настоящи или бъдещи икономически, политически и социални проблеми; проучват и анализират минали събития и дейности, изучават		
-----	---	---	--	--	--	--

				<p>еволюцията на човешката раса; изучават умствените процеси и поведение на индивидите и групите; предоставят социални услуги; изготвят научни документи и доклади. В някои случаи към задълженията им се включват и задачи по осъществяване на контрол на други работещи. Тази група включва следните единични групи: 2631 Икономисти 2632 Социолози, антрополози и сродни на тях 2633 Философи, историци и политолози 2634 Психолози 2635 Специалист и по социална работа и консултиране 2636 Духовници и специалист и по религии</p>	
--	--	--	--	---	--

2631	4	Икономисти		<p>Икономистите провеждат проучвания, наблюдават данни, анализират информация, изготвят доклади и планове за решаване на икономически и бизнес проблеми, както и разработват модели, за да анализират, обяснят и прогнозира различни икономически поведения. Икономистите изпълняват следните основни задачи: Обяснителни бележки – КЛАС 2 183• прогнозира промени в икономическата среда за краткосрочно бюджетирание, дългосрочно планиране и инвестиционна оценка;• формулират препоръки, политики и планове за икономиката, корпоративни стратегии и инвестиции, както и провеждат предварителни проектни</p>		
------	---	------------	--	---	--	--

				<p>проучвания; • следят потока от икономическа информация, за да се оцени ефективността, както и да се дадат съвети относно целесъобразността на паричната и фискалната политика;• прогнозираят производство и потребление на определени продукти и услуги, на базата на данни за минали периоди, като се вземат пред-вид общите икономически условия и състоянието на съответния икономически отрасъл;• изготвят прогнози за приходи и разходи, лихвени проценти и валутни курсове;• анализират фактори, които определят участието на работна сила, заетост, заплащане, безработица и други трудови пазарни резултати;•</p>	
--	--	--	--	--	--

				<p>математически формули, статистически техники и икономически теории, за да решат определени икономически проблеми;• събират, анализират и тълкуват икономически данни чрез използване на икономически теории и набор от статистически и другивидове техники;• оценяват резултати от политически решения, засягащи социалната икономика и финансите;• консултират относно икономически политики и възможни начинина действие в контекста на минали, настоящи и проектирани икономически фактори и тенденции;• изготвят научни доклади и отчети;• оценяват проблеми, свързани с икономическата дейност на отделникомпании;•</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				<p>проучвания на пазарните условия в местни, регионални и национални области, за установяване на обема на продажбите и ценовата политика, оценяване на пазарния потенциал, бъдещитенденции и разработване на бизнес стратегии. Примерни длъжности в единичната група:– Специалист, иконометри я– Икономически съветник– Икономически анализатор – Икономист</p>		
--	--	--	--	---	--	--

2632	4	Социолози, антрополози и сродни на тях		Социолозите, антрополозите и сродни на тях специалисти и изследват и описват структурата на обществото, произхода, еволюцията и взаимозависимостта между човешката дейност и условията на околната среда. Те консултират относно практическото приложение на своите открития при формулирането на икономически и социални политики. Социолозите, антрополозите и сродни на тях специалисти изпълняват следните основни задачи:• провеждат проучвания за произхода, развитието, структурата, социалния модел, организациите и взаимоотношенията между човешките общности;•		
------	---	--	--	---	--	--

				<p>т произхода и еволюцията на човечеството чрез изучаване на променящите се характеристики и културните и социалните институции;</p> <ul style="list-style-type: none">• проследяват произхода на човечеството по предмети, даващи информация за миналото като селища, храмове, инструменти, керамични съдове, монети, оръжия и скулптури;• изучават физични и климатични аспекти на области и региони и свързват констатациите с икономически, социални и културни дейности;• разработват теории, модели и методи за интерпретиране и описание на социални явления;• оценяват резултати от политически решения,	
--	--	--	--	--	--

				засягат социалната политика;• анализират и оценяват социалната информация;• консултират относно практическото приложение на констатации те при формулиране на икономически и социални политики за групите население и региони, както и за развитието на пазара;• изготвят научни доклади и отчети.Примерни длъжности в единичната група:– Антрополог– Археолог– Криминолог– Етнолог– Географ– Социолог		
--	--	--	--	--	--	--

2633	4	Философи, историци и политолози		Философите, историците и политолозите провеждат проучвания за естеството на човешкия опит и съществуване, фази или аспекти от човешката история, политически структури, движения и поведение. Те документират и правят констатации, за да информират и спомогнат за водене на политически и индивидуални действия. Философите, историците и политолозите изпълняват следните основни задачи: <ul style="list-style-type: none">• изследват (чрез мисловна дейност) общи каузи, принципи и значения на света, човешката дейност, опит и съществуване, както и интерпретират и развиват философски концепции и теории;		
------	---	---------------------------------	--	--	--	--

				и сравняват първични източници, като оригинални съвременни и записи на отминали събития, с вторични източници като археологически и антропологически находки;• подбират материали, проверяват тяхната автентичност, както и изследват и описват историята на определен период от време, страна или регион в икономически, социален или политически аспект;• провеждат проучвания в области като политическа философия, минала или настояща теория и практика на политически системи, институции и поведения;• наблюдават съвременните политически институции и техните становища, събират информация за тях от		
--	--	--	--	--	--	--

				<p>източници, в ключително от интервюта с членове на правителствени и политически партии или от други отговорни лица;• разработват теории, модели и методи за интерпретирание и описание на естеството на човешкия опит, исторически и политически събития и поведения;• представят изводи и заключения за публикуване или използване от правителствата, политически партии или други организации изаинтересовани лица;• изготвят научни доклади и отчети.Примерни длъжности в единичната група:– Генеалог– Историк– Философ– Политолог</p>		
--	--	--	--	---	--	--

2634	4	Психолози		<p>Психолозите изучават и изследват умствените процеси и поведението на хората като отделни личности или в групи и прилагат тези научни знания за насърчаване на личното, социалното, образователното или професионалното приспособяване и развитие. Психолозите изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none">• планират и провеждат тестове, за да определят умствените, физическите и други характеристики като интелигентност, способности, наклонности, потенциал и т.н.,• тълкуват и оценяват резултатите и дават адекватни съвети;• анализират влиянието на наследствени, социални, професионални и други фактори върху		
------	---	-----------	--	--	--	--

				<p>ното мислене и поведение;• провеждат разговори или терапевтични и интервюта с лица или групи цел консултация и последваща терапия;• поддържат нужните контакти с членове на семейства, образователни органи или работодатели и предлагат възможни решения за справяне с даден проблем;• изучават психологическите фактори при диагнози, лечение и превенция на умствени заболявания, емоционални и личностни разстройства, както и се консултират със съответните специалисти;• изготвят научни доклади и отчети;• формулират диагностични и тестове, тестове за оценяване на постигнатите резултати, които да се използват</p>		
--	--	--	--	--	--	--

				<p>при планирането на методи и съдържание на обучението;</p> <ul style="list-style-type: none">• провеждат проучвания и научни изследвания на планирането на работата, работните групи, морал, мотивация, контрол и управление;• разработват теории, модели и методи за тълкуване и описание на човешкото поведение. Примерни длъжности в единичната група:– Психолог– Психолог, клиничен– Психолог, училищен		
--	--	--	--	--	--	--

2635	4	Специалист и по социална работа и консултиране		Специалистите по социална работа и консултиране дават съвети и насоки на лица, семейства, групи, общности и организации относно социални лични проблеми. Те помагат на клиентите си да развият умения, да получат достъп до ресурси и необходими спомагателни услуги, за да се справят с проблеми като безработица, бедност, инвалидност, пристрастяване, престъпно поведение или семейни проблеми. Специалистите по социална работа и консултиране изпълняват следните основни задачи: <ul style="list-style-type: none">• водят индивидуални разговори с клиенти, със семейства и им илив групи, за да оценят		
------	---	--	--	---	--	--

				<p>им положение и проблеми и да определят изискваните социални услуги;• анализират ситуацията на клиента и предлагат алтернативни подходи за решаване на проблема;• събират документи или доклади за съдилища или други съдебни производства;• предоставят консултативни, терапевтични и посреднически услуги и групови сесии на клиентите, за да им помогнат да развият умения и да придобият необходимите познания за справяне с техните социални или лични проблеми;• планират и внедряват програми за подпомагане на клиенти, включително кризисна интервенция и отнасяне до</p>		
--	--	--	--	--	--	--

				които предлагат финансова и правна помощ, жилища, медицински и други услуги;• разследват случаи за малтретиране или изоставяне и предприема мерки за защита на деца и други застрашени лица;• работят с извършител и на престъпления по време и след изтърпяване на присъда, за да им помогнат да се интегрират в обществото, както и да променят поведението и отношението си с цел предотвратяване на бъдещи престъпления;• съветват директори на затвори и подобни институции, за да им помогнат да определят кога и съгласно какви условия, извършител на		
--	--	--	--	---	--	--

				<p>ие трябва да бъде лишен от свобода, освободен или да му бъдат наложени алтернативни изправителни мерки;• изпълняват ролята на защитници на своите клиентски групи предобществото и лобират за решаване на техните проблеми;• разработват програми за превенция и интервенция, за да задоволято обществените интереси;• поддържат контакти с други агенции за социални услуги, образователни институции и доставчици на здравни услуги, за да предоставят на клиентите информация и обратна връзка относно цялостното им състояние и развитие.Примерни длъжности в единичната група:– Инспектор, пробадия– Брачен консултант–</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				здравно осигуряване – Социален работник за работа с лица с увреждания – Социален работник– Специалист, социални дейности– Специалист в социална услуга		
--	--	--	--	--	--	--

2636	4	Духовници и специалисти по религии		Духовниците и специалистите по религии прославят свещени традиции, практики и вярвания. Те провеждат религиозна служба, честват или ръко-водят церемонии на религиозната си вяра или вероизповедание, предоставят духовни или морални насоки и изпълняват други функции, свързани с практикуването на дадена религия. Духовниците и специалистите по религии изпълняват следните основни задачи: прославят свещени традиции, практики и вярвания;• провеждат религиозни служби, ритуали и церемонии;• извършват различни административни и социални задължения, включително участие в комитети и срещи на религиозни		
------	---	------------------------------------	--	--	--	--

				<p>зации;• предоставят духовни и морални насоки в съответстви е с изповяд- ваната религия;• проповядва т религиозно учение в страната или в чужбина;• изготвят религиозни проповеди и учения;• организират и ръководят образовате лни курсове и религиозни бразовател ни програми;• консултират лица относно междолично стни, здравни, финансовии религиозни проблеми;• планират и участват в специални събития като събори, конферен ции, семинари и уединения. Примерни длъжности в единичната група:– Архиеписко п</p>		
--	--	--	--	---	--	--

264	3	Писатели, журналисти и езиковеди		Писателите, журналисти те и езиковедите създават и формулират лите- ратурни произведе- ния, представят и предават новини и обществени събитиячре- з медии, извършват писмен и устен превод от един език на друг.Писате- лите, журналисти те и езиковедите изпълняват следните основнизад- ачи: създават литературни произведе- ния; оценяват качеството на литера- турни и други произведе- ния на изкуството; събират информаци- я за настоящисъ- бития и пишат за тях; изследват, проучват, интерпрети- рат и предават новини иобществен и събития чрез вестници, телевизия, радио и други		
-----	---	--	--	--	--	--

				извършват п исмен и симулантен превод от един език на друг. Тази група включва следните единични групи: 2641 Писатели и сродни на тях 2642 Журналисти 2643 Преводачи и други езиковеди		
--	--	--	--	--	--	--

2641	4	Писатели и сродни на тях		<p>Писателите и сродни на тях творци планират, проучват и пишат книги, сценарии, приказки, пиеси, есета, речи, наръчници, спецификации и другинежурналистически и статии (с изключение на материали за вестници, списания и други периодични издания) с цел публикуване и представяне. Писателите и сродни на тях творци изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none">• измислят, пишат и редактират романи, пиеси, сценарии, стихове и други материали за публикуване или представяне;• провеждат проучвания за установяване на фактическо съдържание и за придобиване на друга необходима информация		
------	---	--------------------------	--	--	--	--

				<p>сценарии и изготвят програми за сценични, филмови, радиои телевизионни продукции;• анализират материали като спецификац ии, бележки и чертежи,пишат инструкции, ръководства за потребител и и други документи,к оито ясно и кратко обясняват как се инсталира, работи и поддържа софтуер, електронно, механично или друг вид оборудване; • пишат брошури, ръководства и други подобни технически публикации;• подбират материали за публикуване , извършват стилистична проверка, проверяват граматиката и точността на съдържанието,извършват редакционн и услуги преди отпечатване .Примерни</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				единичната група:– Писател/пое т– Драматург– Сценарист– Редактор, книги– Есеист		
--	--	--	--	---	--	--

2642	4	Журналисти		<p>Журналистите проучват, разследват, интерпретират и предават новини обществени събития чрез вестници, телевизия, радио и други медии. Журналистите изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • събират местни, национални и международни новини чрез интервюта, разследвания и наблюдения, присъстват на обществени събития, търсят информация от архиви, преглеждат различни писмени материали, присъстват на филмови и сценични продукции; • събират, отчитат и коментират новини и текущи събития с цел публикуване във вестници и периодични издания или за предаване по радио, телевизия или други медии; 		<p>– Писател – 2641– Редактор, книги – 2641– Журналист – 2642</p>
------	---	------------	--	---	--	---

				анализират и проверяват новини и други факти;• интервюират политици и други обществени фигури на пресконференции и на други събития, включително лични интервюта, записани и предназначени за радио, телевизионно и друго медийно предаване;• изследват и съобщават за медицински, научни и технологични постижения;• пишат статии и коментари по актуални теми и изразяват мнение с цел стимулиране на обществения интерес;• пишат критични мнения за литературни, музикални и други произведения на изкуството на основата на опита, оценката и информацията на вестника, телевизията, радиото или други		
--	--	--	--	--	--	--

				<p>избират материали за публикуване , проверяват стилистиката, граматиката, точността и законността на съдържанието и извършват необходимите корекции;• поддържат връзка с другите служители при проверката на окончателния вариант непосредствено преди печат;• избират и подготвят рекламни материали за бизнес или други организации за издаване чрез пресата, радиото, телевизията и други медии.Примерни длъжности в единичната група:– Главен редактор– Редактор, вестник/списание– Журналист– Репортер, журналист в телевизия– Репортер, журналист в радио– Репортер, журналист в информации</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				агенция– Репортер, журналист във вестник/спи сание		
--	--	--	--	---	--	--

2643	4	Преводачи и други езиковеди		<p>Преводачите и другите езиковеди превеждат от един език на друг или изучават произхода, развитието и структурата на езиците. Преводачите и другите езиковеди изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • изучават връзката между древните майчини езици и съвременни теезикови групи, проследяват произхода и развитието на думи, гра-матика и езикови форми и представят тези открития; • консултират или изготвят езикови класификационни системи, граматични помагала, речници и подобни материали; • превеждат писмено от един език на друг и гарантират, че съдържанието на оригинала е предадено точно и вярно, както 		<p>– Писател – 2641– Редактор, книги – 2641– Журналист – 2642</p>
------	---	-----------------------------	--	---	--	---

				фразеологичното и терминологичното значение и стил на литературни произведения са пренесени доколкото е възможно;• разработват методи за използване на компютри и други инструменти за повишаване продуктивността и качеството на превода;• извършват симулантен превод от един език на друг на конференции, срещи и подобни събития и гарантират, че е запазено значението, точността и верността на оригинала;• извършват жестомимичен превод;• редактират и коригират преведени материали. Примерни длъжности в единичната група:– Филолог– Лингвист– Преводач– Преводач, жестомимичен превод– Преводач-редактор		
--	--	--	--	---	--	--

265	3	Творци и изпълнители		Творците и изпълнителите споделят идеи, впечатления и факти чрезразнообразни медийни средства за постигане на определен ефект; интерпретират композиции като мюзикъли или сценарии с цел изпълнение илиръководят представление; домакини са на подобни представления и другимедийни събития. Творците и изпълнителите изпълняват следните основни задачи:измислят и създават визуални форми на изкуството; измислят и пишаторигинални песни; измислят, ръководят, репетират и участват в музикални, танцови, театрални и филмови представления; поемат творчески, финансови		
-----	---	----------------------	--	---	--	--

				<p>ни отговорност и при създаването на телевизион ни програми, ф илми и сценични представле ния; проучват сценарии, пиеси или книги и подготвят тяхното интерпрети ране; избират и пускат музикални, видео или други видове развлекател ни материали за излъчване и правят търговски и обществен и изказвания. Тази група включва следните единични групи: 2651 Скулптори, художници и сродни на тях 2652 Музиканти, певци и композитор и 2653 Танцьори и хореографи 2654 Филмови и театрални режисьори и продуценти и сродни на тях 2655 Актьори 265 6 Радио-, телевизион ни и други говорители 2</p>		
--	--	--	--	--	--	--

				и изпълнител и, н.д.		
--	--	--	--	----------------------------	--	--

2651	4	Скулптори, художници и сродни на тях		Скулпторите, художниците и сродни на тях създават произведения на изкуството като скулптури, картини, рисунки, карикатури, дърворезба чрез използване на различни техники. Скулпторите, художниците и сродни на тях творци изпълняват следните основни задачи: <ul style="list-style-type: none">• измислят и развиват идеи, дизайни и стилове за картини, рисунки и скулптури;• аранжират предмети, позиционират модели и избират пейзажи и други визуални форми според избраната тема;• подбират артистични медии, методи и материали;• създават неабстрактни или абстрактни триизмерни форми чрез оформяне, дърворезба, обработка и		
------	---	--------------------------------------	--	---	--	--

				<p>материали като дърво, камък, глина, метал, лед или хартия;• създават неабстрактни или абстрактни композиции и картини спомощта на молив, туш, тебешир, маслени бои, водни бои или чрезприлагане на други техники;• създават композиции и ги гравират върху метал, дърво или другиматериали;• създават карикатури, изобразяващи хора и събития;• реставрират повредени, замърсени или избледнели картини и други произведения на изкуството. Примерни длъжности в единичната група:– Изкуствовед – Главен художник– Художник– Художник, сценични костюми– Скулптор– Консерватор/реставратор</p>		
--	--	--	--	---	--	--

2652	4	Музиканти, певци и композитори		<p>Музикантите, певците и композиторите пишат, аранжират, дирижат и изпълняват музикални композиции. Музикантите, певците и композиторите изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none">• създават мелодични, хармонични и ритмични структури, за да изразят идеи и емоции в музикална форма;• трансформират идеи и концепции в стандартни музикални знаци и символи за възпроизвеждане и изпълнение;• адаптират или аранжират музика за определени инструментални или вокални групи, инструментални или събития;• водят вокални или инструментални групи;• избират музика за изпълнение и възлагат инструменталната част на музиканти;• свирят на		
------	---	--------------------------------	--	---	--	--

				повече музикални инструмент и като солисти или част от оркестър или музикална група;• пеят като солисти или част от вокална или друг вид група;• практикуват и репетират с цел поддържане на високо ниво при изпълненията.Примерни длъжности в единичната група:– Композитор – Диригент– Музиковед– Инструменталист, солист– Оркестрант – Артист-солист, опера/опера/музикъл – Певец– Фолклорист – Вокален педагог– Корепетитор		
--	--	--	--	---	--	--

2653	4	Танцьори и хореографи		Танцьорите и хореографите измислят, създават или изпълняват танци. Танцьорите и хореографите изпълняват следните основни задачи:• измислят и създават танци, които предават история, тема, идея илинастрое ние чрез поредица от стъпки, движения и жестове;• изпълняват танци като солисти, с партньор или като част от танцу-вална група пред жива публика или по филм, телевизия или другвид визуална медия;• обучават се, упражняват се и посещават класове по танци с целподдържане на изискваната форма;• ръководят и участват в репетиции, за да упражняват танцувални стъпки и техники, които се изискват за		
------	---	-----------------------	--	---	--	--

				то;• участват в прослушван ия за получаване на танцувални роли иличленств о в танцувални труп;• координира т изпълнение то на музика с музикалнит е директори.П имерни длъжности в единичната група:– Танцов художестве н ръководите л– Хореограф– Балерина/б алетист– Танцьор		
--	--	--	--	--	--	--

2654	4	Филмови и театрални режисьори и продуценти и сродни на тях		Филмовите и театралните режисьори и продуцентите и сродни на тях наблюдават и контролират техническия и артистичния аспект на филми, телевизионни и радио продукции, както и сценични представления. Филмовите и театралните режисьори и продуцентите и сродни на тях изпълняват следните основни задачи:• избират автори, изучават сценарии, за да определят артистичната интерпретация и дават указания на актьорите за начина им на игра;• ръководят всички аспекти на драматични продукции на сцена, радио и телевизионни продукции и по време на филмови снимки, включително избор на		
------	---	--	--	--	--	--

				<p>вземат окончателни решения за костюми, обстановка, звукови и светлинни ефекти;• планират, организират и контролират различни сцени и програми при производството на филми, телевизионни шоу-програми и радио програми;• ангажират и контролират целия технически персонал, определят бюджета и планират продукцията ;• поддържат архивите за продукцията и преговарят за възнаграждения и хонорари на целия екип;• създават, планират и пишат сценарии;• контролират позиционирането на сцената, декорите и техническото оборудване за светлина и звук.Примерни длъжности в единичната група:– Директор</p>	
--	--	--	--	--	--

				(кино)– Продуцент, филмов/теа трален– Продуцент, филмов/теа трален– Музикален продуцент– Режисьор– Режисьор на монтаж– Главен оператор– Театрален постановчик		
--	--	--	--	--	--	--

2655	4	Актьори		<p>Актьорите играят роли във филми, телевизионни или радио продукции, както и в театрални представления. Актьорите изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none">• наизустяват текстовете и репликите и изиграват части от драматични продукции на сцена, във филм, в радио и телевизионни продукции и рекламни клипове;• въплащават се в роля, създадена от драматурга или автора и предават това превъплъщение на публиката;• разказват приказки или четат литературни произведения, за да образуват или развличат слушателите;• посещават прослушвания и кастинги с цел получаване на роля;• подготвят се за изпълнение		
------	---	---------	--	--	--	--

				<p>репетира под ръководство то иконтрола на режисьори;• четат сценарии и извършват проучвания на части, теми и роли;• изиграват части и роли, които са предварите лно репетирани във филмов и, телевизион ни, радио и сценични продукции. П имерни длъжности в единичната група:– Актьор– Актьор, мим</p>		
--	--	--	--	---	--	--

2656	4	Радио-, телевизионни и други говорители		<p>Радио-, телевизионните и другите говорители четат новини, провеждат интервюта и правят други изявления или изказвания по радио, телевизия, в театри и други заведения или медии. Радио-, телевизионните и другите говорители изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • четат новини и правят други изказвания по радио или телевизия; • представят артисти или лица, които интервюират, правят изказвания по радио, телевизия или в театри, нощни клубове или други заведения; • интервюират лица пред обществеността, особено в радио- и телевизионни предавания; • изучават обща информация 		
------	---	---	--	---	--	--

				<p>се подготвят за програми или интервюта; • дават коментар по музикални и други въпроси, такива като метеорологични условия и пътна обстановка. Примерни длъжности в единичната група:– Говорител, новини– Говорител, радио– Говорител, телевизия– Конференсие– Спортен коментатор</p>		
--	--	--	--	---	--	--

2659	4	Творци и изпълнители, н.д.		В тази единична група се включват творци и изпълнители, неклассифицирани другаде в 265 Творци и изпълнители. Творците и изпълнителите, н.д. изпълняват следните основни задачи:• правят странни движения и разказват смешни истории;• изпълняват фокуси, показват ловкост и сръчност;• изпълняват трудни и ефектни акробатични и гимнастични номера;• дресират животни и водят изпълненията с тях. Примери на длъжности и длъжности, класифицирани тук:– Акробат– Клоун– Дресьор, цирк– Илюзионист – Кукловод		
------	---	----------------------------	--	---	--	--

3	1	ТЕХНИЦИ И ПРИЛОЖНИ СПЕЦИАЛИСТИ		<p>Техниците и приложните специалисти изпълняват технически задачи, свързани с изследване и прилагане на научни, административни, бизнес или артистични концепции и оперативни методи. В този клас се включват още и приложни специалисти и в държавната администрация, които практически прилагат съответните нормативни документи и разпоредби. Компетентното упражняване на повечето от професиите в този клас изисква минимум пето образователно и квалификационно ниво, съгласно нивата, описани в Методологичните бележки по прилагането на НКПД-2011. Техниците и приложните специалисти изпълняват следните основни</p>		
---	---	--------------------------------	--	---	--	--

				<p>извършват техническа работа, свързана с изследване и прилагане на концепции и оперативни методи в областта на физически, технически и хуманитарн и науки, информаци онни и комуникаци онни технологии, включителн о медицински и социални услуги; изпълняват различни видове технически услуги, свързани с търговия, финанси, администра ция и социална работа; осиг уряват техническа помощ за провеждане на художестве ни прояви и забавления; участват в спортни дейности; изпълняват религиозни ритуали, обредии други подобни. В някои случаи към задължения та им се включват и задачи по осъществяв ане на</p>	
--	--	--	--	--	--

				<p>други работещи. Този клас включва следните подкласове:</p> <p>31 Приложни специалист и в природните и техническите науки</p> <p>32 Приложни специалист и в здравеопазването</p> <p>33 Стопански и административни приложни специалист</p> <p>и 34 Други приложни специалист</p> <p>и 35 Техници в областта на информационните и комуникационни технологии</p>		
--	--	--	--	--	--	--

31	2	ПРИЛОЖНИ И СПЕЦИАЛИ СТИ В ПРИРОДНИ ТЕ И ТЕХНИЧЕС КИТЕ НАУКИ		Приложните специалист и в природните и техническит е науки изпълняват технически задачи, свързани с изследване и прилагане на оперативни методи в природни и технически науки. Те наблюдават и контролират технически и производств ени процеси в добивната и преработва щата промишлен ост, строителств ото и други технически науки, работят с техническо оборудване, управляват самолети и кораби. Компетентн ото упражняван е на повечето от професиите в този подклас изисква минимум пето образовате лно и квалификац ионно ниво, съгласно нивата, описани в Методологи чните бележки по		
----	---	---	--	--	--	--

				<p>на НКПД-2011.Приложните специалист и в природните и техническите науки изпълняват следните основни задачи: настройват, контролират и работят с техническо оборудване и инструменти, провеждат и контролират експерименти и тестват системи; вземат и изпитват проби; записват наблюдения и анализират данни;изготвят, коригират и разчитат технически чертежи и диаграми; координират,наблюдават, контролират и определят дейности на други работници; управляват и контролират разпределителни табла, компютъризирани системи за контрол и многофункционални машини за контрол на производств</p>	
--	--	--	--	---	--

				<p>процеси;изпълняват технически задачи за осигуряване на безопасно и ефективно движение и управление на кораби, самолети и друго оборудване. Този подклас включва следните групи:311 Приложни специалист и във физическите и техническите науки312 Приложни специалист и с контролни функции в добивната и преработващата промишленост и строителството313 Техници по контрол на производствени процеси314 Природонаучни техници и сродни на тях специалист и315 Корабни и авиационни специалист и</p>		
--	--	--	--	---	--	--

311	3	Приложни специалист и във физическите и техническите науки		Приложните специалист и във физическите и техническите науки изпълняват задачи по подпомагане на научни изследвания и практическо приложение на концепции, принципи и оперативни методи във физически науки и други области като инженерство, техническо чертане или икономическа ефективност на производствени процеси. Приложните специалист и във физическите и техническите науки изпълняват следните основни задачи: предприемат и осъществяват технически дейности, свързани с химия, физика, геология, метеорология, астрономия, инженерство или техническо		
-----	---	--	--	--	--	--

				<p>настройват, оперират и поддържат лабораторни и инструмент и и оборудване, наблюдават експерименти, извършват измервания, изчисляват и записват резултати; приготвят материали за експерименти; провеждат тестове на системи; вземат и анализират проби; записват наблюдения и анализират данни; изготвят, коригират и разчитат технически чертежи, електрически схеми и други. Тази група включва следните единични групи: 3111 Техници в областта на химическите и физическите науки 3112 Строителни техници 3113 Електротехници 3114 Електронни техници 3115 Машинни техници 3116 Химик-технологии 3117 Минни и</p>		
--	--	--	--	--	--	--

				и техници311 8 Чертожници 3119 Приложни специалист и във физическит е и техническит е науки, н.д.		
--	--	--	--	--	--	--

3111	4	Техници в областта на химическите и физическите науки		<p>Техниците в областта на химическите и физическите науки изпълняват технически задачи по подпомагане на изследвания в области като химия, физика, геология, геофизика, метеорология и астрономия, разработване на промишлени, медицински, военни и други практически приложения на получените резултати. Техниците в областта на химическите и физическите науки изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • вземат проби и приготвят материали и оборудване за провеждане на експерименти, тестове и анализи; • извършват рутинни лабораторни и тестове и изпълняват различни технически спомагателни дейности 		<p>– Технолог, химик – 3116– Оператор, контролно табло (химическо производство) – 3133– Техник, биология – 3141</p>
------	---	---	--	--	--	---

				физици и химици при техните изследвания, проучвания, разработки, анализи и тестове;• контролират качество и количество на лабораторни и материали чрез тестване на проби и наблюдение на употребата им, изготвят подробни изчисления за количества и цени на материали и работна сила, необходими при изпълнение на проекти, съгласно представените спецификации;• настройват, оперират и поддържат лабораторни и инструменти и оборудване, наблюдават експерименти, извършват наблюдения и изчисления, записват резултати;• приготвят материали за експерименти като замразяват		
--	--	--	--	--	--	--

				<p>проби, смесват химикали и други;• събират и тестват водни и земни проби, записват резултати от наблюдения и анализират данни като подпомагат геолози и геофизици. Примерни длъжности в единичната група:– Техник, химия– Техник, геология– Техник, метеорология– Техник, физика</p>		
--	--	--	--	--	--	--

3112	4	Строителни техници		<p>Строителните техници изпълняват технически задачи, свързани с проучвания, проектиране, изграждане, поддържане, реконструкция и ремонт на сгради и други строителни съоръжения като водоснабдителни и канализационни системи, мостове, пътища, язовири, летища и други. Строителните техници изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • изпълняват или подпомагат лабораторни тестове на почви и строителни материали; • осигуряват техническа помощ, свързана със строителството на сгради и други съоръжения, • проучвания и изготвяне на доклади; • осигуряват съответствие със спецификации, закони и наредби, поддържат 		<p>– Инженер, оценяване и остойностяване на обекти и други – 2149– Техник-механик, корабостроене – 3115– Инспектор, разследване на пожари – 3119</p>
------	---	-----------------------	--	--	--	--

				<p>те стандарти за материали и работа;• прилагат технически знания за принципи и практики в строителството на сгради и съоръжения ;• подпомагат изготвяне на подробни изчисления за количества, разходи за материали и работна ръка съгласно проектни спецификации;• организират поддръжане и ремонт на сгради и строителни съоръжения ;• контролират спазване на строително законодателство, планове, спецификации, стандарти и правила за качество и безопасност по време и след изграждане на сгради и строителни съоръжения ;• проверяват промишлен и предприятия, хотели, кина и други сгради и съоръжения за</p>	
--	--	--	--	--	--

				<p>и консултиран е относно рисковете от пожари и тяхното ограничаване; • дават консултации относно инсталирането на пожароизвестителни и дъждовални (спринклер) системи, използване на подходящи материали при строителството за намаляване на риска от пожари и щети. Примерни длъжности в единичната група:– Техник, строителството и архитектура – Техник, инвеститорски контрол– Техник, геодезия, фотограмметрия и картография– Техник, транспортно строителството– Техник, водоснабдяване и канализация</p>		
--	--	--	--	---	--	--

3113	4	Електротехници		<p>Електротехниците изпълняват технически задачи, свързани с проектиране, производство, сглобяване, изграждане, експлоатация, поддържане и ремонтна електрическо оборудване, съоръжения и системи за електроснабдяване. Електротехниците изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • осигуряват техническа помощ, свързана с проучвания, разработване и изпитване на прототипи на електрическо оборудване и съоръжения; • проектират и изготвят планове и схеми за електрически инсталации съгласно спецификации; • изготвят подробни изчисления за количества, разходи за 		<p>– Техник, електронна техника – 3114– Оператор, блок в електроцентрала – 3131– Електромеханик – 7412</p>
------	---	----------------	--	--	--	--

				<p>и работна ръка за изграждане и инсталиране на електрически системи и оборудване съгласно проектни спецификации;• контролират технически изисквания относно производство, инсталиране, експлоатация, поддържане и ремонт на електрически системи и оборудване за съответствие със спецификации и наредби;• определят методи за инсталиране, тестване за безопасност и първоначално включване на електрически системи или оборудване;• сглобяват, инсталират, тестват, калибрират, модифицират и ремонтират електрически инсталации и оборудване съгласно изисквания</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				за безопасност .Примерни длъжности в единичната група:– Техник, електрическ и системи– Техник, електрическ и централи и мрежи		
--	--	--	--	---	--	--

3114	4	Електронни техници		<p>Електронните техници изпълняват технически задачи, свързани с проектиране, производство, сглобяване, изграждане, експлоатация, поддържане и ремонт на електронно оборудване. Електронните техници изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • осигуряват техническа помощ, свързана с проучвания, разработване и изпитване на прототипи на електронно оборудване; • проектират и изготвят планове и схеми за електронно оборудване съгласно спецификации; • изготвят подробни изчисления за количества, разходи за материали и работна ръка за изграждане и инсталиране на електронно оборудване съгласно проектни 		<p>– Техник, електрически системи – 3113– Техник, телекомуникации – 3522– Механик, електроник – 7421– Монтажник, електронно оборудване – 8212</p>
------	---	-----------------------	--	---	--	---

				<p>ии;• контролират технически изисквания относно производств о, експлоатаци я, поддържане и ремонт на електронно оборудване за съответстви е със спецификац ии и наредби;• подпомагат при проектиране , разработва не, инсталиран е, експлоатира не и поддържане на електронни системи;• определят методи за инсталиран е, тестване за безопасност и първоначал но включване на електронни системи или оборудване; • тестват електронни системи, събират и анализират данни, сглобяват електронни схеми.Прим ерни длъжности в единичната група:– Техник, електронна техника</p>		
--	--	--	--	--	--	--

3115	4	Машинни техници		Машинните техници изпълняват технически задачи, свързани с проектиране , производств о, сглобяване, изграждане, експлоатаци я, поддържане и ремонт на машини, елементи и механично оборудване. Машинните техници изпълняват следните основни задачи:• осигуряват техническа помощ, свързана с проучвания, разработва не и изпитване на прототипи на машини и механично оборудване; • проектират и изготвят планове и схеми за машини и механично оборудване съгласно спецификац ии;• изготвят подробни изчисления за количества, разходи за материали и работна ръка за изграждане и инсталиран е на машини и		– Механик, промишлен о оборудване – 7233– Монтажник, механични машини – 8211
------	---	--------------------	--	---	--	--

				<p>оборудване съгласно проектните спецификации;• контролират технически изисквания относно производство, експлоатация, поддържане и ремонт на машини и механично оборудване за съответствие със спецификации и наредби;• разработват и контролират прилагане на стандарти и процедури за безопасност при изследване на корабни корпуси, оборудване и товари;• сглобяват и инсталират нови и модифицирани механични елементи, машинни части, контролни табла и хидравлични системи;• тестват механични системи, събират и анализират данни, сглобяват и инсталират механично оборудване; • осигуряват</p>	
--	--	--	--	--	--

				на проекти съгласно спецификац ии, наредби и договорни условия. При мерни длъжности в единичната група:– Техник, аеронавтика – Техник- механик, корабострое не– Техник, механик– Инспектор, технически стандарти		
--	--	--	--	---	--	--

3116	4	Химик-технологии		<p>Химик-технологите изпълняват технически задачи, свързани с химикотехнологични проучвания, проектиране, производство, сглобяване, изграждане, експлоатация, поддържане и ремонт на химически съоръжения. Химик-технологите изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none">• осигуряват техническа помощ, свързана с проучване, разработване и изпитване на прототипи на промишлен и химически процеси, съоръжения и оборудване;• проектират и изготвят планове и схеми за химически съоръжения съгласно спецификации;• изготвят подробни изчисления за количества, разходи за материали и работна ръка за изграждане и		<p>– Техник, химия – 3111– Оператор, контрол на процеси в химическото производство – 3133</p>
------	---	------------------	--	---	--	---

				<p>е на химически съоръжения съгласно проектни спецификации;• контролират технически изисквания относно изграждане, инсталиране, експлоатация, поддържане и ремонт на химически съоръжения за съответствие със спецификации и наредби;• провеждат химични и физични лабораторни и тестове за подпомагане на учени и инженери при изготвяне на количествени и качествени анализи на твърди, течни и газообразни вещества.Примерни длъжности в единичната група:– Технолог, химик– Технолог, оценител</p>		
--	--	--	--	---	--	--

3117	4	Минни и металургични и техники		<p>Минните и металургичните техники изпълняват технически задачи, свързани с металургични и проучвания и експерименти, усъвършенстване на методи за извличане на твърди минерали, нефт и газ, проектиране, изграждане, експлоатация, поддържане и ремонт на минно оборудване. Минните и металургичните техники изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • осигуряват техническа помощ при проучвания и разработване на процеси за изследване свойствата на металите и добиване на нови сплави; • осигуряват техническа помощ при геоложки и топографски изследвания, проектиране и планиране на системи за добив и транспорт 		<p>– Техник, геология – 3111– Машинен оператор, дълбаене (мина) – 8111– Миньор – 8111– Работник, кариера – 8111</p>
------	---	--------------------------------	--	--	--	--

				<p>природен газ и руди, както и на съоръжения за обработване и рафиниране на минерали и метали;• изготвят подробни изчисления за количества, разходи за материали и работна ръка за проекти за проучване, добив, обработване и транспортиране на минерали, нефт и природен газ;• контролират технически изисквания относно изграждане, инсталиране, експлоатация, поддържане и ремонт на съоръжения за изследване, извличане, транспортиране, обработване и складиране на нефт, природен газ и минерали за съответствие със спецификации и наредби;• подпомагат планиране и</p>	
--	--	--	--	---	--

				<p>на мини, минни шахти, тунели и съоръжения за оказване на първа помощ под земята;• събират и приготвят проби от скали, минерали и метали за извършване на лабораторни и тестове за изследване на свойствата, анализират и докладват резултати от тестовете, поддържат оборудване за провеждане на тестове;• използват микроскопи, електромагнитни излъчващи машини, спектрометри, спектрографи, уреди за определяне на плътност и машини за измерване на опън;• подпомагат учени при използване на електрически, звукови или ядрени измервателни уреди за измерване както при лабораторни, така и при производствени условия за получаване</p>	
--	--	--	--	--	--

				откриване на потенциални находища от метални руди, природен газ или нефт. Примерни длъжности в единичната група:– Техник, минен– Техник-металург– Инспектор по безопасността в минодобива		
--	--	--	--	---	--	--

3118	4	Чертожници		Чертожниците подготвят технически чертежи, карти и схеми от скици, измервания и други данни, копират чертежи и рисунки. Чертожниците изпълняват следните основни задачи:• подготвят и коригират работни чертежи от скици и спецификации, изготвени от инженери и дизайнери за производство, инсталиране и изграждане на съоръжения и оборудване или за строителство, модифициране, поддържане и ремонт на сгради, язовири, мостове, пътища и други архитектурни и строителни проекти;• работят с компютърно оборудване за създаване, модифициране и възпроизвеждане на работни чертежи		– Картограф – 2165– Геодезист – 2165
------	---	------------	--	--	--	---

				<p>хартия и за дигитално представяне;• работят със специално оборудване за пренасяне на работни чертежи, карти и други подобни от хартиени на цифрови носители;• подготвят и коригират чертежи и схеми за справочници, брошури и технически ръководства за сглобяване, монтиране, поддържане и ремонт на машини, съоръжения и оборудване;• копират чертежи и рисунки върху камък или метални плоскости за отпечатване ;• подготвят електрически и схеми, диаграми и планове на чертежи за производство, инсталиране и ремонт на електрическо оборудване във фабрики, електроцентрали и сгради;•</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				<p>подробни работни диаграми, съдържащи размери, методи на свързване и подобна техническа информация за машини и механични устройства;• организират възпроизвеждане на готови чертежи за използване като работни.Примерни длъжности в единичната група:– Чертожник– Чертожник, техника– Чертожник, архитектура</p>		
--	--	--	--	--	--	--

3119	4	Приложни специалист и във физическите и техническите науки, н.д.		<p>В тази единична група се включват приложни специалист и във физическите и техническите науки, неклассифицирани другаде в група 311 Приложни специалист и във физическите и техническите науки. Например специалист и, които подпомагат учени и инженери, свързани с разработване на процедури или извършване на проучвания за безопасност, биомедицина, околна среда и преработваща промишленост. Приложните специалист и във физическите и техническите науки, н.д. изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • събират информация и осигуряват техническа 		<p>– Инженер, техническа безопасност – 2149– Инженер, изследване на труда – 2149– Инженер, оценяване и остойностяване на обекти и други – 2149– Техник, авиация – 3115</p>
------	---	--	--	--	--	---

				<p>свързана с: ефективно, безопасно и икономически рентабилно използване на работна ръка, материали и оборудване; методи на работа, последователност на операции и контрол на тяхното изпълнение; ефективно оборудване на съоръжения или предприятия;</p> <ul style="list-style-type: none">• подпомагат определяне на потенциални опасности и въвеждат процедури и планове за безопасност;• модифицират и тестват оборудване и съоръжения за превенция, контрол и опазване на околна среда;• подпомагат инженери при разработване на съоръжения за опазване на околна среда;• подпомагат инженери при тестване и проектиране		
--	--	--	--	--	--	--

				работи.При мерни длъжности в единичната група:– Техник, продукция– Техник, количествен и измервания – Техник, качествени измервания – Техник, робот– Техник, криминалис т– Инспектор, разследван е на пожари		
--	--	--	--	---	--	--

312	3	Приложни специалист и с контролни функции в добивната и преработващата промишленост и строителството		Приложните специалист и с контролни функции в добивната и преработващата промишленост и строителството координират, контролират, ръководят и планират дейности на работници, заети в съответните производства. Приложните специалист и с контролни функции в добивната и преработващата промишленост и строителството изпълняват следните основни задачи: контролират и координират дейности на техници по контролна производствени процеси, машинни оператори, монтажници и други работници; организират и планират ежедневни дейности; изготвят отчети за разходи и доклади; установяват		
-----	---	--	--	--	--	--

				<p>персонал или материали; осигуряват безопасност на работници; инструктират и обучават нов персонал. Тази група включва следните единични групи:3121 Приложни специалисти с контролни функции в добивната промишленост3122 Приложни специалисти с контролни функции в преработващата промишленост3123 Приложни специалисти с контролни функции в строителството</p>		
--	--	--	--	--	--	--

3121	4	Приложни специалист и с контролни функции в добивната промишленост		<p>Приложните специалист и с контролни функции в добивната промишленост координират, контролират, ръководят и планират дейности на работници в мини и кариери. Приложните специалист и с контролни функции в добивната промишленост изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ръководят и координират дейности на работници, които добиват минерали и други полезни изкопаеми в мини и кариери; • въвеждат методи за спазване на работни графици, препоръчват на ръководителите на мини мерки за подобряване на производителността; • работят с управленски и технически персонал, други отдели и 		<p>– Управител, добивна промишленост – 1322– Инспектор по безопасността в минодобива – 3117– Миньор – 8111– Работник, кариера – 8111</p>
------	---	--	--	---	--	---

				<p>и за решаване на оперативни проблеми и координиране на дейности;• представят на ръководителите на мини доклади и друга информация за дейностите в мини или кариери;• определят необходимост от персонал и материали в дадена мина или кариера.Примерни длъжности в единичната група:– Заместник-директор, мина– Специалист с контролни функции в мина– Специалист с контролни функции в кариери– Началник смяна, подземен минодобив</p>		
--	--	--	--	--	--	--

3122	4	Приложни специалист и с контролни функции в преработващата промишленост		<p>Приложните специалист и с контролни функции в преработващата промишленост координират и контролират дейности на техници по контрол на производствени процеси, машинни оператори, монтажници и други производствени работници. Приложните специалист и с контролни функции в преработващата промишленост изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • координират и контролират дейности на техници по контрол на производствени процеси, машинни оператори, монтажници и други производствени работници; • организират и планират ежедневни дейности; • изготвят отчети за разходи и докади; • определят 		– Мениджър, производство – 1321
------	---	---	--	---	--	---------------------------------

				<p>ст от персонал и материали;• осигуряват безопасност на работници;• инструктират и обучават нов персонал.Примерни длъжности в единичната група:– Координатор, преработваща промишленост– Специалист с контролни функции, сглобяване и монтаж– Специалист с контролни функции, довършителни дейности– Специалист с контролни функции, преработваща промишленост</p>		
--	--	--	--	--	--	--

3123	4	Приложни специалист и с контролни функции в строителството		<p>Приложните специалист и с контролни функции в строителството координират, ръководят и планират дейности на работници, свързани със строителството и ремонт на сгради и съоръжения. Приложните специалист и с контролни функции в строителството изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • разчитат спецификации за определяне на строителни изисквания и планирани процедури; • организират и координират необходимите материали и човешки ресурси за извършване на дейностите; • преглеждат и инспектират работни процеси; • преглеждат оборудване и строителни площадки за осигуряване 		<p>– Управител, строителство – 1323– Строителен предприемач – 1323– Техник, строителство и архитектура – 3112</p>
------	---	--	--	--	--	---

				<p>необходими здравословни и безопасни условия на труд;• контролират строителни площадки и координират работата с други строителни обекти;• контролират дейности на строителни работници. Примерни длъжности в единичната група:– Технически ръководител, строителство– Инспектор, технически надзор</p>		
--	--	--	--	--	--	--

313	3	Техници по контрол на производствени процеси		Техниците по контрол на производствени процеси управляват и наблюдават контролни табла, компютъризирани системи за контрол, многофункционални машини за контрол, поддържат процеси в енергийното производство, пречиствателни станции и инсинератори, заводи за преработване и рафиниране на нефт и природен газ, металообработващи предприятия и други многостепенни производствени процеси. Техниците по контрол на производствени процеси изпълняват следните основни задачи: управляват и наблюдават електронни или компютъризирани контролни панели от централни контролни зали за		
-----	---	--	--	---	--	--

				<p>не на производствени процеси; контролират процеси по включване и изключване на машини;управляват и наблюдават контролни табла и подобно оборудване; наблюдават и проверяват оборудване и системи за установяване на неизправности; разчитат диаграми, графики и показания на измервателни уреди през определени интервали от време; контролират безаварийната работа и при необходимост извършват съответни действия; поддържат производствени дневници, данни и отчети; комуникират с друг персонал за определяне изправността на оборудването; почистват и поддържат оборудване;</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				<p>машинни оператори, монтажници и друг персонал. Тази група включва следните единични групи: 3131 Оператори в енергийното производство 3132 Оператори на пречиствателни станции за отпадъчни води и инсинератори 3133 Оператори по контрол на процеси в химическото производство 3134 Оператори в заводи за преработване на нефт и природен газ 3135 Оператори по контрол на процеси в металургичното производство 3139 Техници по контрол на производствени процеси, н.д.</p>		
--	--	--	--	---	--	--

3131	4	Оператори в енергийното производство		<p>Операторите в енергийното производство управляват, наблюдават и поддържат контролни табла и подобно оборудване в електрически и контролни центрове в електроцентрали, електроразпределителни и електропреносни мрежи. Оборудването включва реактори, турбини, генератори и други спомагателни съоръжения в електрически централи. Операторите в енергийното производство изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • управляват, наблюдават и проверяват различни централи за производство на електрическа енергия; • управляват и контролират системи за генериране на енергия 		<p>– Оператор, парни и водогрейни съоръжения – 8182</p>
------	---	--------------------------------------	--	---	--	---

				<p>оборудване като парни котли, турбини, генератори, кондензатор и реактори в хидро-, термо-, топло-, газови, дизелови и ядрени централи за производство и разпределение на електрическа енергия;• контролират процеси по включване и изключване на оборудване в електроцентрали, регулират нивото на водата, комуникират със системни оператори за регулиране и координиране на натоварвания в електроразпределителни и електропреносни мрежи;• разчитат диаграми, графики и показания на измервателни уреди през определени интервали от време, контролират безаварийн</p>		
--	--	--	--	--	--	--

				<p>при необходимост извършват съответни действия;• поддържат производствени дневници, данни и отчети, комуникират с друг персонал за определяне изправността на оборудването;• почистват и поддържат оборудването като генератори, парни котли, турбини, помпи и компресори за предотвратяване на повреди и аварии.Примерни длъжности в единичната група:– Оператор, блок в електроцентралата– Оператор, хидроелектроцентралата – Оператор, ядрена електроцентралата– Оператор, слънчева електроцентралата– Оператор, главно електротабло (електроцентралата)– Оператор, генератор– Оператор, електрическ</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				подстанция		
--	--	--	--	------------	--	--

3132	4	Оператори на пречиствателни станции за отпадъчни води и инсинератори		Операторите на пречиствателни станции за отпадъчни води и инсинератори управляват и наблюдават компютъризирани контролни системи и подобно оборудване за регулиране на процеси по пречистване, обработване и отстраняване на отпадъци и отпадъчни води, осигуряване на чисти води и тяхното правилно разпределение. Операторите на пречиствателни станции за отпадъчни води и инсинератори изпълняват следните основни задачи:• управляват и наблюдават компютъризирани системи за контрол, машини и подобно оборудване в пречиствателни станции		
------	---	--	--	--	--	--

				<p>регулиране на процеси по пречистване, обработване и остраняване на отпадъци и отпадъчни води, осигуряване на чисти води и тяхното правилно разпределение;</p> <ul style="list-style-type: none">• контролират работата на пещи за изгаряне на отпадъци и подобно оборудване;• проверяват оборудване и наблюдават експлоатационни условия, измервателни уреди, филтри и хлоратори от централни контролни зали за определяне и проверка на показатели като потоци, налягане и температури и в съответствие със спецификации, установяват неизправности;• наблюдават и регулират спомагателно оборудване като		
--	--	--	--	---	--	--

				<p>и тръби, скрубери и други;• събират и тестват проби от отпадъчни води за съдържание на химикали и бактерии като използват оборудване за изпитване и анализ;• анализират резултати от тестове за регулиране на оборудване и системи за дезинфекция и премахване на неприятни миризми от води и други течности;• осъществяват проверки на сигурност и безопасност в пречиствателни станции и около тях;• водят и поддържат производствени дневници и отчети.Примерни длъжности в единичната група:- Оператор, пещ за горене на отпадъци (изхвърляне на отпадъчни материали)-</p>	
--	--	--	--	---	--

				помпена станция-Оператор, воднопречиствателна станция-Оператор, воднопреработвателна станция-Оператор, пречиствателна инсталация-Оператор на дезинфекционна рамка		
--	--	--	--	---	--	--

3133	4	Оператори по контрол на процеси в химическото производство		<p>Операторите по контрол на процеси в химическото производство управляват и наблюдават химически съоръжения, системи за контрол на многостепенни процеси, регулират и поддържат оборудване за дестилация, филтриране, сепариране, рафиниране или пречистване на химични вещества. Операторите по контрол на процеси в химическото производство изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • управляват електронни или компютъризирани контролни панели от централни контролни зали за наблюдение и оптимизиране на физични и химични процеси в няколко преработващи съоръжения; • регулират клапи, 		– Оператор, рафинерия (нефт и природен газ) – 3134– Машинен оператор (химически и други сродни на тях процеси) – 8131
------	---	--	--	---	--	--

				<p>помпи, контролни механизми и подобно технологичн о оборудване; • контролират приготвяне, измерване и зареждане на химически съоръжения със суровини, катализатор и, филтриращ и и други вещества;• контролират процеси на включване и изключване, безаварийн а работа, наблюдават оборудване, разположен о извън контролни зали;• проверяват оборудване за неизправно сти, изпълняват рутинни проверки, организират поддържане ;• анализират проби, извършват тестове, записват данни.Прим ерни длъжности в единичната група:– Оператор, термична обработка (химически и други сродни на тяхпроцеси) – Оператор,</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				/спичане (химически и сродни на тях процеси)– Оператор, реторта (химически и други сродни на тях процеси)– Оператор, сушилня (химически и други сродни на тях процеси)		
--	--	--	--	--	--	--

3134	4	Оператори в заводи за преработване на нефт и природен газ		<p>Операторите в заводи за преработване на нефт и природен газ управляват, наблюдават, регулират и поддържат оборудване за рафиниране, дестилиране и преработване на нефт, нефтени продукти или природен газ. Операторите в заводи за преработване на нефт и природен газ изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • управляват електронни или компютъризирани контролни панели от централни контролни зали за наблюдение и оптимизиране на физични и химични процеси в няколко преработващи съоръжения • регулират клапи, вентили, помпи, контролни механизми и подобно 	<p>– Оператор, контролно табло (химическо производство) – 3133– Машинен оператор (химически и други сродни на тях процеси)– 8131</p>
------	---	---	--	--	--

				<p>о оборудване;</p> <ul style="list-style-type: none">• контролират процеси на включване и изключване, безаварийна работа, наблюдават оборудване, разположено извън контролни зали;• проверяват оборудване за неизправности, изпитват тръбопроводите за течове и спуквания и при необходимост организират поддържане;• анализират проби, извършват тестове, записват данни.Примерни длъжности в единичната група:– Оператор, дестилатор (рафиниране на нефт и природен газ)– Оператор, рафинерия (нефт и природен газ)– Оператор, помпена станция (нефт и природен газ)– Оператор, уред за обезсеряване (рафиниране на нефт и		
--	--	--	--	--	--	--

				газ)		
--	--	--	--	------	--	--

3135	4	Оператори по контрол на процеси в металургичното производство		<p>Операторите по контрол на процеси в металургичното производство управляват и наблюдават многостепенни обработващи машини и оборудване за контролиране на процеси по преобразуване, рафиниране, валцуване, топлинна обработка или пресоване на метали. Операторите по контрол на процеси в металургичното производство изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • координират и наблюдават от централни контролни зали отделни етапи на обработване на метали чрез контролни панели, компютърни терминали или други системи за контрол; • управляват многостепенни 		<p>– Машинен оператор, машина за леене – 8121– Манипулатор, валцова машина – 8121– Машинен оператор, направа на покритие – 8122</p>
------	---	---	--	--	--	---

				<p>и машини за шлифване, сепариране, филтриране, стопяване, спичане, синтеруване, рафиниране или друго обработване на метали;</p> <ul style="list-style-type: none">• наблюдават компютърни данни, видеомонитори и измерителни уреди за проверяване на условията за протичане на отделни процеси и при необходимост извършват регулиране;• координират и контролират оператори, машинни оператори и други работници;• включват и изключват производствени системи при спешни случаи или по график;• осигуряват и организират обучение за членове на производствени екипи;• поддържат производствени дневници, подготвят производствени и други отчети. При		
--	--	--	--	--	--	--

				длъжности в единичната група:– Оператор, електродъго ва пещ за облагородя ване– Оператор, машина за леене– Оператор, валцова машина		
--	--	--	--	--	--	--

3139	4	Техници по контрол на производствени процеси, н.д.		<p>В тази единична група се включват техници по контрол на производствени процеси, неклассифицирани другаде в група 313</p> <p>Техници по контрол на процеси. Например техници, които управляват оборудване за контрол на многостепенни производствени процеси, монтажни линии и производство на хартиена каша (пулп) и хартия. Примерни длъжности в единичната група:–</p> <p>Оператор, автоматизирана монтажна линия–</p> <p>Оператор, робот–</p> <p>Старши оператор с контролни функции, производство на целулоза–</p> <p>Оператор с контролни функции, производство на целулоза</p>		
------	---	--	--	---	--	--

314	3	Природонаучни техници и сродни на тях специалисти		Природонаучните техници и сродни на тях изпълняват разнообразни технически задачи по подпомагане на специалисти по естествени науки в тяхната научноизследователска и развойна дейност, управление и работа по опазване на околната среда в области като биология, ботаника, зоология, биотехнология, биохимия, селско, горско и рибно стопанство. Природонаучните техници и сродни на тях специалисти изпълняват следните основни задачи: провеждат изпитвания, експерименти, лабораторни анализи, проучвания, научноизследователска и приложна работа за събиране на информация за		
-----	---	---	--	--	--	--

				<p>на общоприети научни методи; записват и съхраняват данни; подпомагат извършване на анализи и изготвяне на доклади;раб отят със специализи рано оборудване и го поддръжат. Тази група включва следните единични групи:3141 Природонау чни техники (без медицински те)3142 Агротехниц и3143 Техници в горското стопанство</p>		
--	--	--	--	--	--	--

3141	4	Природонаучни техники (без медицинските)		<p>Природонаучните техники (без медицинските) осигуряват техническа помощ на специалисти и по естествени науки в тяхната научноизследователска дейност, анализ и изпитване на живи организми, разработване и прилагане на нови продукти и процеси в области като управление на природни ресурси, опазване на околната среда, биология, микробиология, клетъчна и молекулярна биология. Природонаучните техники (без медицинските) изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • подпомагат проектиране, • организиране и провеждане на експерименти; • организират, • калибрират, 		<p>– Техник, криминалист – 3119– Медицински лаборант – 3212– Лаборант, патология – 3212– Помощник-фармацевт – 3213</p>
------	---	--	--	--	--	---

				<p>поддържат лабораторни и инструментни и оборудване;</p> <ul style="list-style-type: none">• събират и подготвят образци и проби, химически разтвори, лабораторни и стъкла, отглеждат култури и щамове за експерименти;• извършват рутинни практически и лабораторни и изпитвания;• наблюдават експерименти за осигуряване спазването на лабораторни процедури за контрол върху качеството и указания за здравословни и безопасни условия на труд;• наблюдават изпитвания, анализи, изчисления, записи и отчети на резултати като използват подходящи научни методи;• съхраняват, класифицират и каталогизират образци и проби;		
--	--	--	--	--	--	--

				<p>подробни дневници за извършената работа;• използват компютри за разработване на модели и анализ на данни;• използват високотехно логично и комплексно оборудване;• участват в научноизследователска, развойна и производствена дейност;• поръчват и складираят материали за лабораторни изследвания;• поддържат бази данни.Примерни длъжности в единичната група:– Техник, биохимия– Техник, генетика– Техник, серология– Техник, зоология– Препаратор</p>		
--	--	--	--	---	--	--

3142	4	Агротехници		<p>Агротехниците извършват изпитвания и експерименти и осигуряват научна и техническа помощ на агрономи, фермери и управители на селскостопански стопанства. Агротехниците изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • подготвят материали и оборудване за експерименти, изпитвания и анализи; • събират и подготвят образци и проби като почви, тъкани, органи или части от растения или животни за експерименти, изпитвания и анализи; • подпомагат извършването на експерименти, изпитвания и анализи като прилагат различни методи и техники, например микроскопия, хроматография, 		<p>– Ветеринарен осеменител – 3240– Ветеринарен техник – 3240</p>
------	---	-------------	--	--	--	---

				<p>електрофореза и спектроскопия;• идентифицират патогенни микроорганизми, насекоми, паразити, гъбички и плевели, вредни за растения и животни и подпомагат разработване на методи за контрол;• анализират селскостопанска продукция за установяване и поддържане на стандарти за качество;• провеждат или осъществяват контрол върху оперативни програми за развитие на селското стопанство, например програми за създаване на рибарници, оранжерии и животновъдни стопанства;• анализират проби на мостри от семена за оценка на тяхното качество, чистота и кълняемост;• събират</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				<p>изготвят оценки за количества и разходи на материали и работна ръка, необходими за проектите;• организират поддържането и ремонта на оборудване за научноизследователска работа.Примерни длъжности в единичната група:– Техник, земеделие– Техник, изследване на посевите– Техник, почвозна</p>		
--	--	--	--	--	--	--

3143	4	Техници в горското стопанство		Техниците в горското стопанство изпълняват технически и контролни функции по подпомагане на научноизследователска работа и управление на горското стопанство, опазване на ресурсите и околната среда. Техниците в горското стопанство изпълняват следните основни задачи:• провеждат инвентаризация на горския фонд, изследвания и измервания на място като използват общоприети научнооперативни процедури;• подпомагат и изпълняват технически функции при управление на горско стопанство и плановете за прибиране на реколтата като използват фотограметрични и картографски и технически методи и		
------	---	-------------------------------	--	--	--	--

				<p>рани информаци онни системи;• подпомагат планиране и контрол при изграждане на горски пътища;• изпълняват, контролират и осъществяв ат технически функции в лесовъдни операции като подготовка на обекти, засаждане, полагане на грижи за горски насаждения ;• координира т дейности като измерване обема на добита дървесина,п отушаване на горски пожари, упражняват контрол върху заболявани я и насекоми, извършват прореждане на горски масиви;• контролират и изпълняват технически функции в дейностите по прибиране на реколтата в горите;• осигуряват спазване на разпоредби и политики</p>	
--	--	--	--	---	--

				<p>с опазване на околната среда, рационално използване на природни ресурси, пожарна безопасност и профилактика на нещастни случаи и аварии;• контролират лесовъдни дейности;• предоставят техническа помощ за научноизследователски програми, свързани с горското стопанство като подобряване на горски насаждения , проучвания за болести по насаждения , внедряване на експериментални принципи в горското стопанство и научноизследователската работа в областта на горското инженерство;• подготвят планове за култивиране и изсичане на горски масиви.Примерни длъжности в единичната група:– Техник,</p>		
--	--	--	--	--	--	--

				стопанство– Техник, лесничейств о		
--	--	--	--	--	--	--

315	3	Корабни и авиационни специалисти		<p>Корабните и авиационните специалисти управляват и пилотират кораби и самолети, изпълняват технически функции за осигуряване безопасно и ефективно движение и работа; разработват електрически, електромеханични и компютризирани системи за въздушен контрол. Корабните и авиационните специалисти изпълняват следните основни задачи: контролират работата на механично, електрическо и електронно оборудване на борда на кораби или самолети, командват и пилотират кораби или самолети, ръководят движението на кораби или самолети, разработват електрически, електромеханични и компютризирани системи за</p>		
-----	---	----------------------------------	--	---	--	--

				контрол.Таз и група включва следните единични групи:3151 Корабни механици и техници315 2 Корабни палубни офицери и пилоти3153 Самолетни пилоти и сродни на тях специалист и3154 Ръководите ли полети3155 Техници по сигурността на въздушния трафик		
--	--	--	--	---	--	--

3151	4	Корабни механици и техници		Корабните механици и техници контролират и участват в управление, поддържане и ремонт на механично, електрическо и електронно оборудване на борда на кораби, или изпълняват, свързани с тях функции на брега. Корабните механици и техници изпълняват следните основни задачи:• контролират и участват в експлоатация, поддържане и ремонт на механично, електрическо и електронно оборудване на борда на кораби;• поръчват гориво и други запаси на стоки за всекидневна употреба за поддържане на машинни отделения, водят дневници за извършени операции;• извършват технически контрол на апаратура и оборудване на кораби, поддържане и ремонт за	– Инженер, корабостроене и кораборемонт – 2144
------	---	----------------------------	--	--	--

				<p>съответстви е със спецификац ии и разпоредби; • извършват проверки и провеждат поддържане и неотложни ремонти на двигатели, машини и спомагател но оборудване; • дават дежурства в машинни отделения, наблюдават и контролират работата на двигатели, машини и спомагател но оборудване. Примерни длъжности в единичната група:– Главен механик, кораб– Механик, плаващо техническо средство</p>		
--	--	--	--	---	--	--

3152	4	Корабни палубни офицери и пилоти		<p>Корабните палубни офицери и пилоти командват и управляват кораби и подобни плавателни съдове, изпълняват, свързани с тях функции на брега. Корабните палубни офицери и пилоти изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • командват и управляват кораби и подобни плавателни съдове в открито море и по вътрешните водни пътища; • контролират и участват във вахта на палубата и мостика; • управляват плавателни съдове при влизане и излизане от пристанища, канали, проливи и други води, където са необходими специални знания; • осигуряват безопасно товарене и разтоварване на товари и съблюдават спазването на процедури и разпоредби, 		<p>– Тралмайстор – 6223– Моряк – 8350</p>
------	---	----------------------------------	--	--	--	---

				<p>безопасност та на екипажи и пътници;• извършват техническия контрол по поддържане и ремонт на кораби за осигуряване съответстви е със спецификац ии и разпоредби; • прилагат практически знания, свързани с експлоатаци я и управление на плавателни съдове за определяне и решаване на проблеми,в ъзникнали по време на плаване;• поръчват корабни запаси, набират необходими екипажи, водят дневници за извършени дейности;• предават и приемат редовна и извънредна информаци я от брегови станции и от други кораби.При мерни длъжности в единичната група:– Капитан, кораб– Лоцман– Шкипер</p>		
--	--	--	--	--	--	--

3153	4	Самолетни пилоти и сродни на тях специалисти		Самолетните пилоти и сродните на тях специалисти контролират работата на механично, електрическо и електронно оборудване за управление на самолети за транспорт на пътници, пощи и товари, изпълняват съответни задачи преди и по време на полети. Самолетните пилоти и сродните на тях специалисти изпълняват следните основни задачи: <ul style="list-style-type: none">• управляват самолети в съответствие с установени контролни и работни процедури;• подготвят и представят летателни планове или изучават стандартни;• контролират работата на механично, електрическо и електронно оборудване и осигуряват изправността на всички		
------	---	--	--	--	--	--

				<p>уреди;• прилагат практически знания, свързани с управление на самолети за определяне и решаване на проблеми, възникнали по време на полети;• проверяват дневници за поддръжка, извършват проверки за осигуряване на механична изправност, извършени ремонти и изправността на цялото оборудване; • подписват необходими сертификати и водят официални дневници на полети;• участват в инструктажи и оперативки преди полети и поддържат връзка с въздушно движение и контрол на въздушния трафик.При мерни длъжности в единичната група:– Главен пилот– Летец – борден инженер– Летец – пилот, инструктор– Летец пилот,</p>	
--	--	--	--	--	--

				питан на самолет		
--	--	--	--	---------------------	--	--

3154	4	Ръководите ли на полети		Ръководите лите полети направлява т и контролират движението на въздухопла вателни средства във въздушното пространств о и на земята като използват комуникаци онни, радарни и светлинни системи и осигуряват информаци я необходима за безопасно и ефективно провеждане на полетите.Ръ ководителит е полети изпълняват следните основни задачи:• направлява т и контролират движението на въздухопла вателни средства, долитащи и отлитащи от летище и движещи се по работната площ на летище;• направлява т и контролират полетите на въздухопла вателните средства в определен сектор от въздушното		
------	---	-------------------------------	--	--	--	--

				<p>о;• проверяват и одобряват полетни планове;• предават информация на екипажите на въздухоплавателните средства за метеорологичните условия, оперативното състояние на техническите средства, полетните планове и въздушното движение;• прилагат знания, умения, правила и процедури за контрол на въздушното движение, за да идентифицират и разрешат потенциалните конфликти между въздухоплавателните средства, възникващи в процеса на тяхната работа;• осигуряват аварийно оповестително обслужване;</p> <p>• направляват движението на всички въздухоплавателни средства и моторни</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				средства на или в близост до пистата за излитане и кацане;• поддържат комуникация със съседни контролни кули, органи за контрол на подхода, районни контролни центрове и координират движението/ полетите на въздухоплавателните средства в граничните райони. Примерни длъжности в единичната група:– Авиодиспечер– Координатор, въздушно обслужване		
--	--	--	--	---	--	--

3155	4	Техници по сигурността на въздушния трафик		<p>Техниците по сигурността на въздушния трафик изпълняват технически задачи, свързани с проектиране , инсталиране, управление, експлоатация, поддържане и ремонт на системи за контрол на въздушно движение и въздушна навигация. Техниците по сигурността на въздушния трафик изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • изпълняват технически задачи, свързани с разработване на електронни и компютризи рани системи и оборудване за въздушна навигация, изпитват прототипи; • предоставят техническа помощ при проектиране и оформяне на специфични интерфейси и системи за въздушна навигация и 		<p>– Авиоинженер – 2144– Инженер, електроник – 2152– Монтьор, самолетни двигатели – 7232– Механик, електроник – 7421– Електромонтьор, електронна апаратура – 7421</p>
------	---	--	--	---	--	---

				самолети;• подготвят и участват в изготвяне на оценки за разходи, технически спецификац ии и спецификац ии за обучение на оборудване за контрол и безопасност на въздушното движение;• предоставят или подпомагат техническия контрол за изграждане, експлоатаци я, инсталиран е, поддържане и ремонт на наземно навигацион но оборудване, съгласно съответните стандарти и спецификац ии;• прилагат практически знания и умения в областта на безопасност та на въздушното движение за определяне и решаване на проблеми,в ъзникнали по време на тяхната работа;• разработват , модифицир ат, настройват и отстраняват		
--	--	--	--	---	--	--

				системни софтуери;• модифицират съществуващи наземни системи и оборудване за въздушна навигация за адаптиране към нови процедури за контрол на въздушното движение с цел повишаване на капацитета, сигурността, интегритета или улесняване спазването на процедури за контрол на въздушното движение;• наблюдават , контролират и сертифицират навигационно, комуникационно оборудване за следене и управление на въздушното движение, калибрират наземни системи за въздушна навигация за осигуряване на максимална точност и безопасност на		
--	--	--	--	---	--	--

				<p>тания и кацания на самолети;• предоставят техническо обучение и осъществяват контрол върху други служители. Примерни длъжности в единичната група:– Авиомеханик– Авиотехник – Техник, сигурност на въздушния транспорт</p>		
--	--	--	--	---	--	--

32	2	ПРИЛОЖНИ И СПЕЦИАЛИ СТИ В ЗДРАВЕОП АЗВАНЕТО		Приложните специалист и в здравеопазв ането изпълняват технически и практически задачи, свързани с оказване на помощ при диагностици ране и лечение на заболявани я, травми, наранявани я и увреждания на хора и животни. Подпомагат медицински, ветинарни и други здравни специалист и при предоставя не на здравни услуги. Компетентн ото упражняван е на повечето от професиите в този подклас изисква минимум пето образовате лно и квалификац ионно ниво, съгласно нивата, описани в Методологи чните бележки по прилагането на НКПД- 2011. Прило жните специалист и в здравеопазв ането		
----	---	--	--	---	--	--

				<p>следните основни задачи: тестват и работят с медицинска апаратура за образна диагностика и лъчетерапия; извършват клинични изследвания на проби от телесни течности и тъкани; приготвят лекарства и други лекарствени продукти под ръководство на фармацевти; проектират, настройват, обслужват и ремонтират медицински и стоматологични инструменти и оборудване; подпомагат медицински сестри и акушерки при грижи за болни; използват билкови и подобни терапии. Този подклас включва следните групи: 321 Приложни специалист и в медицината и фармацията 322 Помощник-медицински</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				помощник- акушерки32 3 Приложни специалист и в областта на традиционн ата и комплемент арната медицина32 4 Ветеринарн и техници и асистенти32 5 Други приложни специалист и в здравеопазв ането		
--	--	--	--	---	--	--

321	3	Приложни специалист и в медицината и фармацевцията		Приложните специалист и в медицината и фармацевцията изпълняват технически задачи, свързани с оказване на помощ при диагностиране и лечение на заболявания, травми, наранявания и увреждания. Приложните специалист и в медицината и фармацевцията изпълняват следните основни задачи: тестват и работят с рентгеново, ултразвуково и друго медицинско оборудване за образна диагностика; прилагат лекарствени продукти, съдържащи радиоактивни изотопи или лъчетерапия за откриване и лечение на болести; извършват клинични изследвания на проби от телесни течности и тъкани; приготвят лекарства и други лекарствени продукти		
-----	---	--	--	---	--	--

				<p>ръководство на фармацевти ; проектират, настройват, обслужват и ремонтират медицински и стоматологични инструменти и оборудване. Тази група включва следните единични групи:3211 Оператори на медицинска апаратура за образна диагностика и терапия3212 Приложни специалист и в медицински и патологични лаборатории и3213 Помощник-фармацевти 3214 Ортопедични и техници, зъботехници и и сродни на тях</p>		
--	--	--	--	---	--	--

3211	4	Оператори на медицинска апаратура за образна диагностика и терапия		<p>Операторите на медицинска апаратура за образна диагностика и терапия тестват и работят с рентгеново, ултразвуково и друго медицинско оборудване за образна диагностика за получаване на изображения на различни структури на организма с цел диагностиране и лечение на заболявания, травми и увреждания. В някои случаи те прилагат лъчетерапия върху пациенти под контрол на рентгенолози или други медицински специалисти. Операторите на медицинска апаратура за образна диагностика и терапия изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • работят или управляват действието на рентгеново, ултразвуково и магнитнорез 		<p>– Физик, медицинска радиологична физика – 2111– Лекар, образна диагностика – 2212</p>
------	---	--	--	---	--	---

				<p>оборудване за образна диагностика за получаване на изображения на тялото;• обясняват процедури, наблюдават и нагласяват пациенти, използват предпазни средства за осигуряване безопасност и комфорт по време на прегледи, сканирания или лечения;• поставят, настройват, регулират и управляват оборудване за образна диагностика и терапия, съгласно технически спецификации, наблюдават видеомонитори;• преглеждат и оценяват проявени рентгенови снимки, видеоленти или компютърни данни за определяне съответствие между изображения и изискванията на диагностиката, отразяват резултати от извършени</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				<p>процедури;• наблюдават състояния и реакции на пациенти, докладват за необичайни симптоми на лекари;• измерват и отразяват получените дозы радиация или радиофарм ацевтици, приложени на пациенти съгласно лекарски предписани я;• прилагат, проследява т и съставят схеми за лъчетерапи я като използват радиоизото пи, камери и друго оборудване за диагностика и лечение на заболявани я;• записват и бракуват лекарствени продукти, съдържащи радиоактив ни изотопи и радиоактив ни материали, съгласно процедури за радиационн а безопасност .Примерни длъжности в единичната група:– Рентгенов лаборант–</p>	
--	--	--	--	--	--

				медицински радиографн и съоръжения		
--	--	--	--	---	--	--

3212	4	Приложни специалисти в медицински и патологични лаборатории		<p>Приложните специалисти в медицински и патологични лаборатории и извършват клинични изследвания на проби от телесни течности и тъкани за получаване на информация за здравето на пациента или причината за неговата смърт. Приложните специалисти в медицински и патологични лаборатории и изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • провеждат химически анализи на телесни течности, кръв и урина за определяне на наличието на нормални и аномални компоненти; • работят, калибрират и поддържат оборудване за количествени и качествени анализи като спектрофот 		<p>– Лекар, обща и клинична патология – 2212– Техник, криминалист – 3119– Ветеринарен техник (фелдшер) – 3240</p>
------	---	---	--	---	--	---

				<p>калориметри, пламъчни фотометри и компютърни анализатори;• въвеждат данни от анализи на лабораторни изследвания и клинични резултати в системи за отчитане на резултати пред лекари и други здравни специалисти;• провеждат анализи на проби от биологични материали за установяване на химично съдържание или реакция;• организират, почистват, поддържат лабораторно оборудване;• анализират лабораторни данни за проверка точността на резултатите;• въвеждат и наблюдават програми за осигуряване точност на лабораторни резултати, разработват, стандартизират, оценяват и</p>	
--	--	--	--	--	--

				ат процедури, техники и изследвани я, използвани при анализи на проби;• получават проби, култивират, изолират и определят микроорган изми за анализи;• изследват оцветени клетки за локализира не на аномалии;• вкарват микроорган изми и вируси в тялото на живи организми за ваксиниран е.Примерни длъжности в единичната група:– Лаборант, кръвни банки– Лаборант, патология– Лаборант, клетки– Медицински лаборант		
--	--	--	--	---	--	--

3213	4	Помощник-фармацевти		<p>Помощник-фармацевтите изпълняват разнообразни задачи, свързани с отпускане на лекарствени продукти под ръководство на фармацевти или други здравни специалисти. Помощник - фармацевтите изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • подготвят лекарствени продукти и други фармацевтични смеси под ръководство на фармацевти или други здравни специалисти; • отпускат лекарствени продукти на клиенти, дават писмени и устни указания за употребата на лекарствата съгласно рецепти от лекари, ветеринари и други здравни специалисти; • получават рецепти от здравни специалисти, 		– Фармацевт магистър – 2262
------	---	---------------------	--	--	--	-----------------------------

				<p>точността и пълнотата на информацията съгласно стандарти за водене на медицинска отчетност;• поддържат подходящи условия за съхранение и сигурност на лекарства;• попълват и поставят етикети на опаковки с изписани лекарствени продукти;• подпомагат клиенти като им отговарят на въпроси или ги насочват за консултации с фармацевти ;• поставят цени, попълват написани рецепти, създават и поддържат пациентски картони, включително списъци с лекарствени продукти за отделни пациенти;• поръчват, поставят етикети и преброяват налични лекарствени продукти, химикали и доставки, попълват данни за запаси от стоки;•</p>		
--	--	--	--	--	--	--

				подготвят оборудване и опаковки, използвани при приготвяне и отпускане на лекарства. П имерни длъжности в единичната група:– Помощник- фармацевт		
--	--	--	--	--	--	--

3214	4	Ортопедични и техники, зъботехници и и сродни на тях		<p>Ортопедичните техники, зъботехниците и сродни на тях проектират, нагласяват, поддържат и ремонтират медицински и стоматологични апарати и устройства съгласно предписания и указания от здравни специалисти. Те могат да поддържат широка гама помощни средства за коригиране на физически, медицински и стоматологични проблеми като предпазни и ортопедични шини, изкуствени крайници, слухови апарати, ортопедични и стелки, зъбни протези, коронки и мостове. Ортопедичните техники, зъботехниците и сродни на тях изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • преглеждат, 	<p>– Асистент на лекар по дентална медицина – 5329– Производител, хирургически и инструментален и приспособления – 7311</p>
------	---	--	--	---	---

				<p>и вземат мерки на пациенти за определяне на техните нужди от различни медицински и стоматологични апарати и устройства;• съветват се с лекари и стоматолози за определяне на специфични и предписани устройства и уреди;• разчитат предписания или спецификации за определяне вида на продуктите или устройствата, материали и инструменти, необходими за тяхното производство;• изработват или получават отливки или отпечатъци от крайници, усти или зъби, необходими за направата на калъпи за производство;• проектират и ръчно изработват ортопедични и</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				<p>устройства като използват термопластични материали, метални сплави, кожи и други материали;• поставят устройства и апарати на пациенти, извършват тествания, оценяване и корекции за напасване, функционалност и комфорт;• ремонтират, модифицират, поддържат медицински и стоматологични протези и подобни средства в съответствие със спецификации;• огъват, изработват и оформят материали или материали съгласно предписани форми и контури за изготвяне на апарати и устройства;• изработват пълни и частични зъбни протези, изграждат корони, метални скоби, мостове и други стоматологични помощни</p>		
--	--	--	--	--	--	--

				<p>дават указания на пациенти относно употребата и грижите за протезите и другите ортопедични и устройства. Примерни длъжности в единичната група:– Зъботехник – Ортопедичен техник– Механик, изкуствени крайници– Производител, ортопедически приспособления– Производител, изкуствени крайници (протези)</p>		
--	--	--	--	--	--	--

322	3	Помощник-медицински сестри и помощник-акушерки	* Единичните групи 3221 Помощник-медицински сестри и 3222 Помощник-акушерки от Международната стандартна класификация на професиите – ISCO-08 не се използват в националната практика.	Помощник-медицинските сестри и помощник-акушерките осигуряват основни грижи за пациенти, лица с физически или умствени увреждания и други лица, имащи нужда от грижи поради потенциални и рискове, включително преди, по време и след раждане на дете. Обикновено тези специалист и работят под контрола и подпомагат реализацията на планове за здравна помощ, лечения и направления, разработен и от лекари, медицински сестри, акушерки и други здравни специалист и. Помощник -		
				медицинските сестри и помощник-акушерките изпълняват следните основни задачи: полагат грижи за		

				лични грижи, лечение и консултации на пациенти съгласно планове, разработен и от здравни специалист и; подпомагат медицински сестри, акушерки и лекари при даване на лекарства и прилагане на лечения; почистват рани и поставят хирургични превръзки; предоставят консултации на пациенти, семейства и общности по теми, свързани със здравето, предпазване от забременяване, бременност и раждане на дете; следят развитието на бременност и новородени; участват и подпомагат процеса на израждане на детето, разпознават белези и симптоми, които изискват обръщане към специалист; предоставят		
--	--	--	--	---	--	--

				<p>помощ на жени и новородени след раждане. Тази група включва следните единични групи: 3221 Помощник-медицински сестри* 3222 Помощник-акушерки*</p>		
3221	4	Помощник-медицински сестри				
3222	4	Помощник-акушерки				

323	3	Приложни специалист и в областта на традиционната и комплементарната медицина		Приложните специалист и в областта на традиционната и комплементарната медицина изпълняват задачи, свързани с профилактика, грижи и лечение на физически и умствени увреждания, нарушения и травми като използват билкови и други терапии, силата на вярата и духа. Те оказват помощ като използват традиционни и техники и лекарства работейки самостоятелно или съгласно планове, разработен и от здравни специалист и.Приложните специалист и в областта на традиционната и комплементарната медицина изпълняват следните основни задачи: преглеждат пациенти, разговарят с тях и техните семейства		
-----	---	---	--	--	--	--

				<p>определяне на здравен статус и характер на физически или умствени увреждания, заболявания или други оплаквания; препоръчват и осигуряват грижи и лечение на болести и други оплаквания като използват традиционни и техники и лекарства, например физически манипулации и упражнения, пускане на кръв, използване на препарати от билки, растения, насекоми и животински екстракти; прилагат лечение като акупунктура, аюрведа, хомеопатия и билкова терапия по планове и процедури, разработени от специалист и в областта на традиционната медицина и други здравни специалист и; предоставят грижи и</p>		
--	--	--	--	--	--	--

				физически травми като наместване и лечение на фрактури чрез използване на традиционн и методи за физически манипулаци и и билкови лечения; съветват пациенти, семејства и общности по теми, свързани със здраве, хранене, хигиена, здравослов ен начинна живот за поддържане и подобряван е на здравослов но състояние; препращат пациенти и обменят информаци я с други здравни специалист и за осигуряване на комплексни и последоват елни грижи. Тази група включва следните единични групи: 3230 Приложни специалист и в областта на традиционн ата и комплемент арната медицина	
--	--	--	--	---	--

3230	4	Приложни специалист и в областта на традиционната и комплементарната медицина		Приложните специалист и в областта на традиционната и комплементарната медицина изпълняват задачи, свързани с профилактика, грижи и лечение на физически и умствени увреждания, нарушения и травми като използват билкови и други терапии, силата на вярата и духа. Те оказват помощ като използват традиционни и техники и лекарства работейки самостоятелно или съгласно планове, разработени от здравни специалисти. Приложните специалист и в областта на традиционната и комплементарната медицина изпълняват следните основни задачи:• преглеждат пациенти, разговарят с тях и техните семейства		– Лекар, хомеопат – 2230– Лекар по дентална медицина, хомеопат – 2230– Кинезитерапевт – 3255– Масажист – 3255
------	---	---	--	--	--	---

				<p>определяне на здравен статус и характер на физически или умствени увреждания, заболявания или други оплаквания;</p> <ul style="list-style-type: none">• препоръчват и осигуряват грижи и лечение на болести и други оплаквания като използват традиционни и техники и лекарства, например физически манипулации и упражнения, пускане на кръв, използване на препарати от билки, растения, насекоми и животински екстракти;• прилагат лечение като акупунктура, аюрведа, хомеопатия и билкова терапия по планове и процедури, разработен и от специалист и в областта на традиционната медицина и други здравни специалисти;• предоставят		
--	--	--	--	--	--	--

				<p>лечение на физически травми като наместване и лечение на фрактури чрез използване на традиционни и методи за физически манипулации и билкови лечения;• съветват пациенти, семейства и общности по теми, свързани със здраве, хранене, хигиена, здравословен начин на живот за поддържане и подобряване на здравословното състояние;• препращат пациенти и обменят информация с други здравни специалисти и за осигуряване на комплексни и последователни грижи.Примерни длъжности в единичната група:– Билкар– Народен лечител– Биоенерготерапевт– Практикуващ, неконвенционални методи за</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				о въздействи е върху индивидуал ното здраве– Природолеч ител		
--	--	--	--	---	--	--

324	3	Ветеринарни техници и асистенти		Ветеринарните техници и асистенти изпълняват консултативни, диагностични, профилактични и терапевтични задачи в помощ на ветеринари. Те се грижат за животни по време на лечение, настаняване за стационарно лечение във ветеринарни клиники, помагат на ветеринари за извършване на процедури и операции. Ветеринарните техници и асистенти изпълняват следните основни задачи: консултират общности и отделни лица за заболявания и лечение на животни; извършват прегледи на животни за определяне на диагнози, при необходимост прехвърлят по-сложни случаи към ветеринари; лекуват болни или наранени животни при		
-----	---	---------------------------------	--	--	--	--

				<p>често срещани заболявания и нарушения; почистват и стерилизират маси за прегледи и инструменти, подготвят материали, необходими за прегледи и лечение на животни; извършват технически задачи, свързани с изкуствено осеменяване на животни; подготвят животни за преглед или лечение, държат ги по време на лечебни процедури; помагат на ветеринари при поставяне на упойки и кислород по време на лечение; поставят животни в клетки по време на възстановителни периоди след операции и наблюдават тяхното състояние. Тази група включва следната единична група: 3240 Ветеринари и техници и асистенти</p>		
--	--	--	--	--	--	--

3240	4	Ветеринарни техници и асистенти		<p>Ветеринарните техници и асистенти изпълняват консултативни, диагностични, профилактични и терапевтични задачи в помощ на ветеринари. Те се грижат за животни по време на лечение, настаняване за стационарно лечение във ветеринарни клиники, помагат на ветеринари за извършване на процедури и операции. Ветеринарните техници и асистенти изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • консултират общности и отделни лица за заболявания и лечение на животни; • извършват прегледи на животни за определяне на диагнози, при необходимост прехвърлят по-сложни случаи към ветеринари; • лекуват болни или наранени 		<p>– Ветеринар – 2250</p>
------	---	---------------------------------	--	---	--	-------------------------------

				<p>обичайни и често срещани заболявания и нарушения;• почистват и стерилизират маси за прегледи и инструменти, подготвят материали, необходими за прегледи и лечение на животни;• извършват технически задачи, свързани с изкуствено осеменяване на животни;• подготвят животни за преглед и лечение, държат ги по време на лечебни процедури;• помагат на ветеринари при поставяне на упойки и кислород по време на лечение;• поставят животни в клетки по време на възстановителни периоди след операции и наблюдават тяхното състояние;• правят рентгенови снимки, събират проби, извършват други лабораторни</p>		
--	--	--	--	--	--	--

				я за диагностици ране на животни;• извършват рутинни процедури и подпомагат работата на ветеринарн и стоматолоз и.Примерни длъжности в единичната група:– Ветеринаре н техник (фелдшер)– Ветеринаре н осеменител – Ветеринаре н ваксинатор		
--	--	--	--	---	--	--

325	3	Други приложни специалист и в здравеопазването	* Единичните групи 3251 Асистенти и терапевти в денталната медицина, 3252 Специалист и по медицински досиета и здравна информация, 3256 Медицински асистенти и 3258 Приложни специалист и в оказването на спешна медицинска помощот Международната стандартна класификация на професиите – ISCO-08 не се използват националната практика.	Другите приложни специалист и в здравеопазването изпълняват технически задачи и осигуряват помощни функции в денталната медицина, поддържане на медицински досиета и здравна информация, оптика, физиотерапия, медицинска екология, спешна медицинска помощ и други дейности, свързани с подпомагане и подобряване на човешкото здраве. Другите приложни специалист и в здравеопазването изпълняват следните основни задачи: предоставят основни грижи за профилактика и лечение на заболявания и нарушения по зъбите и устната кухина; съветват общности и отделни лица по		
-----	---	--	--	---	--	--

				<p>свързани с хигиена, здравословно хранене и други профилактични мерки за намаляване на потенциални рискове за здравето; поддържат медицински картони на пациенти, осигуряват данни за изследвания, издават бележки за извършени услуги, занимават се с въпроси по контрол на разходи и подобряване на здравни грижи; помагат на семейства за развиване на необходими умения и ресурси с оглед повишаване на тяхното здравословно състояние; предоставят съвети по въпроси на санитарен контрол и хигиена за ограничаване разпространението на заразни болести; нагласяят и изписват оптични лещи;</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				изпълнение то на правилници и разпоредби, свързани с медицинска екология, здравослов ни и безопасни условия на труд; извършват масажи; показват на пациенти местата за прегледи и ги подготвят; отзовават се и оказват помощ при злополуки и спешни случаи. Тази група включва следните единични групи:3251 Асистенти и терапевти в денталната медицина*2 3252 Специалист и по медицински досиета и здравна информаци я*3253 Здравни работници в общности32 54 Оптици техници325 5 Приложни специалист и във физиотерап ията3256 Медицински асистенти*3 257 Инспектори по медицинска екология, здравослов ни и		
--	--	--	--	--	--	--

				<p>условия на труд и сродни на тях 3258 Приложни специалист и в оказването на спешна медицинска помощ*3259 Други приложни специалист и в здравеопазването, н.д.</p>		
3251	4	Асистенти и терапевти в денталната медицина				
3252	4	Специалист и по медицински досиета и здравна информация				

3253	4	Здравни работници в общности		Здравните работници в общности се занимават със здравна просвета, на сочване към здравни специалисти и, специални грижи след изписване от болница, посещения по домове за обслужване на конкретни райони. Те осигуряват подкрепа и помощ на отделни лица и семейства за ориентиране в системата на здравеопазване и социални услуги. Здравните работници в общности изпълняват следните основни задачи:• предоставят информация на семейства и общности по редица здравни въпроси като хранене, хигиена, грижи за новородени и малки деца, имунизации, семейно планиране, рискови		– Народен лечител – 3230– Домашен санитар – 5322
------	---	------------------------------	--	---	--	--

				<p>превенция срещу инфекциозни и заболявания, отравяния, домашно насилие и други;• извършват посещения по домове за предоставяне на информация и оказване на помощ за достъп до здравни, социални и други услуги;• извършват посещения по домове на семейства, които не посещават здравни заведения за редовни прегледи като следене на бременност, отглеждане на малки деца;• разпределят лекарствени средства за профилактика и лечение на ендемична болест, малария, пневмония, диария и други заболявания, инструктират семейства и общности относно употребата на тези лекарствени</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				<p>провеждат мероприятия сред групи от населението, които не посещават здравни заведения за осигуряване на информация и лекарствени средства за профилактика на рисковите заболявания като HIV/СПИН;• събират данни от домакинствата и групи от населението, които не посещават здравни заведения за наблюдение на тяхното здравословно състояние съгласно здравните разпоредби. Примерни длъжности в единичната група:– Здравен медиатор</p>		
--	--	--	--	---	--	--

3254	4	Оптици техници		<p>Оптиците проектират, напасват и отпускат оптични лещи по рецепти предписани от лекари по очни болести, оптометрист и оптици за корекция на зрение. Те извършват корекции на очила, контактни лещи и други оптични устройства. Оптиците изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • преглеждат клиенти за напасване на очила и други оптични устройства; • консултират клиенти при избор и поддържане на очила и рамки, контактни лещи и други оптични устройства; • разчитат рецепти предписани от лекари, изготвят поръчки за оптични лаборатории и за изработка на очила, контактни лещи и други оптични 		<p>– Лекар, очни болести – 2212– Оптик, оптометрист – 2267</p>
------	---	-------------------	--	---	--	--

				проверяват готови оптични устройства за съответстви е с оригинални рецепти, извършват допълнител на настройка според индивидуал ни изисквания на клиенти. При мерни длъжности в единичната група:– Техник, оптик		
--	--	--	--	--	--	--

3255	4	Приложни специалист и във физиотерапията		Приложните специалист и във физиотерапията осигуряват лечение на пациенти когато функционалните им движения са застрашени от травма, заболяване или увреждане. Обикновено терапията се извършва съгласно рехабилитационни планове, създадени от физиотерапевти или други здравни специалисти. Приложните специалисти и във физиотерапията изпълняват следните основни задачи:• прилагат мануални терапии, терапевтични или точкови терапевтични и масажи;• прилагат електротерапия, ултразвук и други физиотерапии като използват специализирани технически методи и оборудване,	– Рехабилитатор – 2264– Ерготерапевт – 2269
------	---	--	--	--	--

				<p>инфрачервени лампи, мокри компреси, билколечение и минералотерапия;• инструктират, мотивират, предпазват и оказват помощ на пациенти по време на физически упражнения и техники за релаксация; • съветват се с физиотерапевти или други здравни специалисти за оценка на информацията за пациенти с оглед планиране, модифициране и координиране на лечението;• наблюдават и отразяват развитие на пациенти по време на лечение;• нагласяват ортопедични скоби, протези и други помощни средства като патерици, дават указания на пациенти за тяхната употреба.Примерни длъжности в единичната група:–</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				пвт– Масажист		
3256	4	Медицински асистенти				

3257	4	Инспектори по медицинска екология, здравословни и безопасни условия на труд и сродни на тях		Инспекторите по медицинска екология, здравословни и безопасни условия на труд и сродни на тях проверяват изпълнението на правилници и разпоредби, свързани с екологични фактори, имащи влияние върху човешкото здраве, безопасността на работното място и процесите за производство на стоки и услуги. В някои случаи те прилагат и оценяват програми за възстановяване и подобряване безопасността и санитарните условия под контрола на здравни специалисти. Инспекторите по медицинска екология, здравословни и безопасни условия на труд и сродни на тях изпълняват следните		– Лекар, служба по трудова медицина – 2263– Лекар, експерт по експертиза на работоспособността – 2263– Експерт, здравословни и безопасни условия на работа – 2263– Ергоном – 2263
------	---	---	--	--	--	--

				<p>задачи:• съветват представите ли на работодате ли и служители за внедряване на правилници и разпоредби, свързани със здравослов ни и безопасни условия на труд;• извършват проверки на работни места за осигуряване на съответстви е на условия на труд, оборудване, машини и съоръжения с хигиенно- санитарни и екологични правилници, разпоредби и стандарты;• съветват относно екологични и санитарно- хигиенни проблеми;• извършват проверки на работни места за получаване на информаци я за работни практики и трудова злополуки за определяне на съответстви</p>	
--	--	--	--	--	--

				правилници и разпоредби чрез събеседване, наблюдение и други средства;• извършват проверки на производствени помещения, места за обработка, транспорт, складиране, съхраняване и продажба на продукти за осигуряване на съответствие с правилници, разпоредби и стандарти;• съветват предприятия и широката общественост относно внедряване на правилници и разпоредби, свързани със спазване на санитарно-хигиенни норми, чистота и качество на суровини, храни, лекарства, козметични продукти и други;• извършват проверки на предприятия за гарантиране спазване на правилници		
--	--	--	--	--	--	--

				<p>разпоредби, свързани с вредни емисии и обезвреждане на опасни отпадъци;• инициират дейности за поддържане или подобряване на санитарно-хигиенни условия и предпазване от замърсяване на води, въздух, храна и или почви;• насърчават превантивни и противодействащи мерки като контрол върху разпространение на болестотворни организми и вредни вещества във въздуха, санитарно-хигиенни стандарти за хранителни продукти, събиране и обезвреждане на отпадъци и почистване на обществени места;• изчисляват количества и разходи за материали и работна ръка, необходими</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				осъществяване на проекти, свързани със здравословни и безопасни условия на труд.Примерни длъжности в единичната група:– Инспектор, медицинска екология– Инспектор по обществено здраве– Инспектор, здраве и безопасност при работа– Инспектор, трудова медицина		
3258	4	Приложни специалист и в оказването на спешна медицинска помощ				

3259	4	Други приложни специалист и в здравеопазването, н.д.		В тази единична група се включват специалист и в здравеопазването, неклассифицирани другаде в подклас 32 Приложни специалист и в здравеопазването. Например хиропрактици, остеопати, съветници по семейно планиране, консултанти по СПИН и други. Другите приложни специалист и в здравеопазването, н.д. изпълняват следните основни задачи:• разговарят и преглеждат пациенти за получаване на информация за тяхното здравословно състояние, характера и степента на травми, болести и други физически или умствени нарушения;• дават информация и съветват пациенти и семейства за здравословното им състояние,		
------	---	--	--	---	--	--

				<p>и за превенция и лечение, избиране на подходяща терапия;• прилагат терапевтични и грижи и лечение на пациенти като мануални, физически хиропрактически и остеопатични и техники;• извършват основни клинични процедури като вземане на проби за СПИН или поставяне на инжекции;• раздават и съветват за употреба на хранителни добавки, антивирусни и профилактични лекарства;• наблюдават състояние на пациенти по време на лечение, установяват белези и симптоми, изискващи препращане към лекари или други здравни специалисти;• записват информация за състоянието на пациенти и приложено лечение в медицински системи за</p>	
--	--	--	--	--	--

				е на данни;• при необходимо ст от осигуряване на постоянни комплексни здравни грижи разменят информаци я с други медицински заведения.П риимерни длъжности в единичната група:- Съветник, семеино планиране		
--	--	--	--	--	--	--

33	2	СТОПАНСКИ И АДМИНИСТРАТИВНИ ПРИЛОЖНИ СПЕЦИАЛИСТИ		<p>Стопанските и административните приложни специалисти изпълняват технически задачи, свързани с практическо прилагане на знания във финансовата област, математиката, развитието на човешките ресурси и покупко-продажбата на финансови инструменти. Извършват специализирани секретарски услуги, изпълняват и прилагат съответни държавни нормативни документи и разпоредби. Тук се включват и приложни специалисти, които предоставят бизнес услуги като спедиция на товари, планиране на конференции и събития, покупко-продажби на недвижими имоти или стоки, посредниче</p>		
----	---	--	--	---	--	--

				<p>на агенти на артисти и спортисти. Компетентното упражняване на повечето от професиите в този подклас изисква минимум пето образователно и квалификационно ниво, съгласно нивата, описани в Методологичните бележки поприлагането на НКПД-2011. Стопанските и административните приложни специалисти и изпълняват следните основни задачи: записват и изпращат поръчки за покупко-продажби на ценни книжа, акции, облигации или други финансови инструменти и извършват валутни операции; обработват и подават заявления за кредити и заеми до ръководства на финансови институции</p>	
--	--	--	--	--	--

				<p>препоръки за одобрение или отказ; одобряват или отхвърлят заявления в рамките на позволените лимити при спазване на кредитни стандарти; поддържат пълни записвания за всички финансови трансакции на дадено предприятие е съгласно общите счетоводни принципи; помагат при планиране и извършване на математически, статистически, актюерни, счетоводни и други, свързани с тях изчисления; извършват покупко-продажби на финансови инструменти. Този подклас включва следните групи: 331 Приложни специалист и по финанси и математика 332 Посредници в търговията и продажбите</p>	
--	--	--	--	---	--

				Посредници в бизнес услугите334 Администра тивни приложни специалист и335 Приложни специалист и в държавната администра ция		
--	--	--	--	--	--	--

331	3	Приложни специалист и по финанси и математика		Приложните специалист и по финанси и математика правят оценки, поддържат записвания за финансови трансакции, анализират информация от заявления за кредити, вземат решения за покупко-продажби на финансови инструменти, извършват математически и подобни изчисления. Приложните специалист и по финанси и математика изпълняват следните основни задачи: записват и изпращат поръчки за покупко-продажби на ценни книжа, акции, облигации или други финансови инструменти и извършват валутни операции; обработват и подават заявления за кредити и заеми до ръководства на финансови		
-----	---	---	--	---	--	--

				<p>като правят препоръки за одобрение или отказ; одобряват или отхвърлят заявления в рамките на позволените лимити при спазване на кредитни стандарти; поддържат пълни записвания за всички финансови транзакции на дадено предприятие е съгласно общи счетоводни принципи; помагат при планиране и извършване на математически, статистически, актюерни, счетоводни и други, свързани с тях изчисления. Тази група включва следните единични групи:3311 Дилъри на ценни книжа и финансови посредници 3312 Кредитни специалист и3313 Оперативни счетоводители3314 Приложни специалист и по статистика,</p>		
--	--	--	--	--	--	--

				и сродни на тях3315 Оценители на имущество и щети		
--	--	--	--	--	--	--

3311	4	Дилъри на ценни книжа и финансови посредници		<p>Дилърите на ценни книжа и финансовите посредници извършват покупко-продажби на ценни книжа, акции, облигации или други финансови инструменти, извършват валутни операции, спот сделки или сделки на фючърсни пазари от името на собствената си компания или от името на клиенти срещу комисиона. Те препоръчват сделки на клиенти или на ръководителите. Дилърите на ценни книжа и финансовите посредници изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • получават информация за финансовото състояние на клиенти и компании, в които може да се инвестира; • анализират пазарни тенденции за ценни 		<p>– Анализатор, облигации – 2413– Брокер, стоки – 3324– Комисионер, стоки – 3324– Отчетник, ценни книжа – 4312</p>
------	---	--	--	--	--	--

				<p>акции, облигации и други финансови инструменти, включително валутни операции;• информират бъдещи клиенти за пазарни условия и перспективи ;• консултират и участват в преговори за условия, организация , заеми и инвестиране в акции и облигации за увеличаване капитала на клиенти;• записват и изпращат поръчки за покупко-продажби на ценни книжа, акции , облигации или други финансови инструменти и извършват валутни операции.Примерни длъжности в единичната група:– Брокер, ценни книжа– Брокер, обмен на чужда валута– Брокер, акции</p>		
--	--	--	--	--	--	--

3312	4	Кредитни специалист и		Кредитните специалист и анализират и оценяват финансова информация по заявления за кредити и заеми, одобряват или отказват кредити или заеми на клиенти или правят препоръки за одобрение или отказ. Кредитните специалист и изпълняват следните основни задачи:• разговарят с кандидати за потребителски, ипотечни, студентски и бизнес кредити;• проучват и оценяват финансово състояние, препоръки, доверие и способност за погасяване на кредити;• подават заявления за кредити и заеми до ръководства на финансови институции като правят препоръки за одобрение или отказ;• одобряват или	- Управител, банков клон – 1346
------	---	-----------------------	--	---	---------------------------------

				заявления в рамките на позволените лимити при спазване на кредитни стандарти;• съхраняват документи за плащания, изготвят стандартни писма за изискване на просрочени плащания и завеждане на дела;• попълват документация по кредити и заеми.Примерни длъжности в единичната група:– Кредитен специалист, банка– Инспектор, банка		
--	--	--	--	--	--	--

3313	4	Оперативни счетоводители		<p>Оперативните счетоводители поддържат пълна отчетност на финансови транзакции и проверяват точността на документи и записи, свързани с тези транзакции. Оперативните счетоводители изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • поддържат пълни записвания за всички финансови транзакции на дадено предприятие съгласно общи счетоводни принципи; • проверяват точността на документи и записи, свързани с плащания, постъпления и други финансови транзакции; • изготвят финансови отчети за определени периоди; • прилагат практически знания в областта на счетоводната отчетност за разкриване 		<p>– Дипломиран експерт счетоводител – 2411– Приложен специалист, актюерство – 3314– Отчетник, счетоводство – 4311</p>
------	---	--------------------------	--	---	--	--

				<p>на проблеми възникнали по време на работа;• използват стандартни компютърни софтуерни пакети за счетоводни и подобни изчисления;</p> <ul style="list-style-type: none">• контролират работата на отчетници в счетоводството.Примерни длъжности в единичната група:– Счетоводител, оперативен		
--	--	--	--	---	--	--

3314	4	Приложни специалист и по статистика, математика и сродни на тях		<p>Приложните специалист и по статистика, математика и сродни на тях подпомат при събиране, обработка и представяне на статистически, математически или актюерни данни под ръководство на статистици, математици и актюери. Приложните специалист и по статистика, математика и сродни на тях изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • подпомагат планиране, събиране, обработка и представяне на статистически, математически, актюерни и други подобни данни; • подготвят подробни прогнози за количества и разходи за материали и работна ръка, необходими за статистически 		<p>– Актюер – 2120– Математик – 2120– Статистик – 2120– Счетоводител, оперативен – 3313– Отчетник, статистически документи – 4312</p>
------	---	---	--	--	--	---

				<p>я;• извършват технически задачи, свързани със създаване, поддържане и използване на регистри и извадки за статистичес ки преброяван ия и изследвани я;• извършват технически задачи, свързани със събиране на данни,контр ол на качество при преброяван ия и изследвани я;• използват стандартни компютърни софтуерни пакети за извършване на математиче ски, актюерни, статистичес ки, счетоводни и подобни изчисления; • подготвят статистичес ки, математиче ски, актюерни, счетоводни и други резултати за представян е в графични или таблични форми;•</p>	
--	--	--	--	--	--

				<p>практически знания в областта на статистически, математически, актюерни, счетоводни и подобни принципи за разкриване и решаване на проблеми възникнали по време на работа;• контролират работата на статистически отчетници.Примерни длъжности в единичната група:– Приложен специалист, математика – Приложен специалист, статистика– Приложен специалист, актюерство</p>		
--	--	--	--	---	--	--

3315	4	Оценители на имущество и щети		Оценителят е на имущество и щети оценяват имущество и различни стоки и щети, покрити от застрахователни полици. Оценителите на имущество и щети изпълняват следните основни задачи:• определят качество или стойности на суровини, недвижимо имущество, промишлено оборудване, домакински стоки, произведения на изкуството, скъпоценни камъни и други предмети;• оценяват размери на щети или загуби и задължения на застрахователни компании;• получават документи за извършени продажби и стойности;• проверяват стоки или имущество за оценка на състояние, размери и конструкции		- Аукционер, провеждане на търгове – 3339
------	---	-------------------------------	--	---	--	---

				отчети за оценки, съдържащи фактори за оценка и използвани методи. Примерни длъжности в единичната група:- Оценител, недвижимо имущество- Оценител, осигуровка- Оценител, щета- Оценител, иск- Инспектор, иск- Ценовик		
--	--	--	--	---	--	--

332	3	Посредници в търговията и продажбите		Посредниците в търговията и продажбите представляват компании, правителствени органи и други организации при покупко-продажби на стоки, артикули, застраховки, транспорт на стоки и други услуги или осъществяват дейности като независими агенти, свързвайки купувачи с продавачи на стоки и услуги. Посредниците в търговията и продажбите изпълняват следните основни задачи: получават информация за наблюдения и анализи на пазарни тенденции и условия, наличие на конкурентни стоки и услуги; получават информация за потребителските нужди на клиенти и определят подходящи стоки и услуги; обясняват и		
-----	---	--------------------------------------	--	---	--	--

				ат стоки и услуги; договарят цени, договори, срокове, усл овия и начини на транспортир ане при покупко- продажби. Т ази група включва следните единични групи: 3321 Застраховат елни агенти 3322 Търговски представите ли 3323 Търговски представите ли по закупуване на стоки 3324 Търговски посредници		
--	--	--	--	---	--	--

3321	4	Застрахователни агенти		<p>Застрахователните агенти дават консултации и продават застраховки живот, злополуки, автомобилни и застраховки за отговорност, дарение, пожар, морски и други застраховки на нови и съществуващи клиенти. Застрахователните агенти изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • получават информация за състоянието на клиенти, необходима за определяне на подходящия вид застраховки; • преговарят с клиенти за определяне вида и степента на риска; • обясняват подробности за застраховки и условия, премии за покриване на риска и ползи за клиенти; • подпомагат клиенти при определяне тип и ниво на покрития, изчисляват 		<p>– Управител, клон на застрахователна институция – 1346– Дилър, ценни книжа – 3311– Оценител, осигуровка – 3315– Отчетник, оценки на рисковете и застраховки – 4312</p>
------	---	------------------------	--	--	--	--

				<p>определят начини на плащане;• договарят и сключват договори за презастраховки;• съветват, договарят срокове и сключват договори за застраховки на големи или специални проекти, съоръжения или рискове.При мерни длъжности в единичната група:– Застрахователен агент– Застрахователен брокер– Агент осигуряване</p>		
--	--	--	--	---	--	--

3322	4	Търговски представители		<p>Търговските представители представляват компании при продажби и при необходимост осигуряват специфична информация за съответни стоки и услуги. Търговските представители изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • предлагат оферти и продават стоки на фирми за търговия на дребно и едро, производствени предприятия и други търговски дружества; • продават оборудване, доставят стоки и подобни услуги на търговски дружества или отделни лица; • получават и актуализират информация за пазарни условия и наличие на конкурентни стоки и услуги; • предоставят информация на бъдещи 		<p>– Търговски директор – 1221– Фармацевт – медицински представители – 2433– Специалист продажби в областта техниката (без информационни и комуникационни технологии) – 2433– Търговски представители: ИКТ – 2434– Продавач – консултант – 5223– Продавач, разносна търговия – 5243</p>
------	---	-------------------------	--	--	--	---

				<p>характеристики, функции и качество на продавани продукти и оборудване, демонстрират начини за тяхната употреба;• определят цени и условия за кредитиране, записват заявки и уреждат доставки;• представят на доставчици и производители клиентски реакции и изисквания;• поддържат контакти с клиенти за осигуряване на добро обслужване. Примерни длъжности в единичната група:– Търговски агент– Търговски представител– Търговски пътник</p>		
--	--	--	--	--	--	--

3323	4	Търговски представители по закупуване на стоки		Търговските представители по закупуване на стоки закупуват стоки и услуги за употреба или препродажба от името на промишлен и, търговски, правителствени и други фирми и организации. Търговските представители по закупуване на стоки изпълняват следните основни задачи:• определят или договарят срокове и условия, дават договори на доставчици или препоръчват договори за закупуване на оборудване, суровини, стоки и услуги, закупуват стоки за препродажба;• получават информация за изисквания и складови наличности, разработват спецификации за количество и качество		– Брокер, стоки – 3324
------	---	--	--	--	--	------------------------

				<p>закупени стоки, разходи, дати на доставки и други условия по договори;• закупват оборудване, материали или услуги за употреба или запонататъшна обработка;• изготвят оферти, съветват се с доставчици, разглеждат ценови предложения;• закупват стоки за препродажба от фирми за търговия на дребно и едро;• проучват доклади за състоянието на пазара, търговски периодични издания и рекламни материали за продажба на стоки, посещават търговски изложения, панаири, демонстрационни зали и подобни;• избират стоки или продукти, отговарящи на изискванията на фирмите;• разговарят с доставчици, договарят цени, отстъпки,</p>		
--	--	--	--	--	--	--

				<p>кредитиране и условия за транспортиране; • наблюдават разпределение на стоки за продажба и поддържат адекватни стокови наличности; • съставят графици за доставки, наблюдават движението, поддържат връзки с клиенти и доставчици за решаване на възникващи проблеми. Примерни длъжности в единичната група: – Агент – купувач – Агент, снабдяване – Изкупчик (търговия на едро)</p>		
--	--	--	--	---	--	--

3324	4	Търговски посредници		<p>Търговските посредници купуват и продават стоки и спедиторски услуги на едро, от свое име или от името на клиенти срещу комисиона. Търговските посредници изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • установяват контакти между купувачи и продавачи на стоки; • обсъждат изисквания на клиенти при покупко-продажби и ги консултират; • купуват и продават товарно пространство на кораби; • договарят купуване или продажба на стоки и стокови фючърси; • намират товари и/или складови пространства за стоки и договарят такси за тяхното товарене, спедиция и съхранение; • наблюдават и анализират пазарни 		<p>– Брокер, финанси – 3311– Брокер, ценни книжа – 3311– Дилър, ценни книжа – 3311– Застрахователен брокер – 3321</p>
------	---	----------------------	--	--	--	--

				други фактори, влияещи върху търсене и предлагане на стоки и спедиторски услуги.Примерни длъжности в единичната група:– Брокер, стоки– Брокер, спедиторски услуги– Дилър, стокови фючърси– Комисионер , кораби/пратки– Комисионер , стоки		
--	--	--	--	---	--	--

333	3	Посредници в бизнес услугите		Посредниците в бизнес услугите установяват контакти между купувачи и продавачи за извършване на различни услуги като предоставяне на място за реклами в медии, извършване на процедури по освобождаване на стоки от митници и удостоверяване редовността на необходимите документи, извършване на посреднически услуги на лица, търсещи работа и работодатели, уреждане на договори за изпълнения на спортисти и артисти, публикуване на книги, продуциране на пиеси или записване, изпълнение и продажба на музикални произведения, планиране и организиране на конференции		
-----	---	------------------------------	--	--	--	--

				<p>събития.Посредниците в бизнес услугите изпълняват следните основни задачи: извършват процедури по освобождаване на стоки от митници; планират и организират конференции и подобни събития като осигуряват места, зали,аудиовизуално и компютърно оборудване, настаняване, хранене, транспорт и социални програми за участници; извършват посреднически услуги на лица, търсещи работа; намират служители за вакантни позиции, обявени от работодатели; организират огледи на недвижими имоти за продажба или даване под наем или дават разяснения за договорни условия; продават на търг имоти, автомобили, стоки, животни, произведен</p>	
--	--	--	--	---	--

				изкуството, бижутата и други предмети; уреждат договори за изпълнения на артисти и изпълнител и. Тази група включва следните единични групи: 3331 Агенти по спедиция на товари 3332 Организато ри на конференци и и събития 333 3 Трудови посредници 3334 Агенти на недвижими имоти и управление на собственост 3339 Посредници в бизнес услугите, н.д.		
--	--	--	--	--	--	--

3331	4	Агенти по спедиция на товари		Агентите по спедиция на товари извършват процедури по освобождаване на стоки от митници и удостоверяват, че застраховките и документите за экспорт и импорт са изрядни.Агентите по спедиция на товари изпълняват следните основни задачи: <ul style="list-style-type: none">• извършват процедури по освобождаване на стоки за экспорт и импорт;• удостоверяват редовност на застраховки;• удостоверяват редовност на документи за экспорт и импорт;• подписват и издават товарителници;• проверят документи за экспорт и импорт за определяне съдържание на товари и тяхното класифициране по групи, такси и тарифи като използват		
------	---	------------------------------	--	---	--	--

				тарифа. При мерни длъжности в единичната група:– Агент, експедиция на товари– Агент, чистотата на товарите– Организа тор карго внос/износ– Спедитор		
--	--	--	--	--	--	--

3332	4	Организатори на конференции и събития		Организаторите на конференции и събития организират и координират услуги, свързани с провеждане на конференции, семинари, банкети и подобни събития. Организаторите на конференции и събития изпълняват следните основни задачи:• рекламират конференции, форуми, търговски изложения и панаири на бъдещи клиенти;• отговарят на запитвания, свързани с предлагани услуги като разходи за наем на помещения, апаратура и оборудване, приготвяне и сервиране на храни и напитки и подобни;• срещат се с клиенти за обсъждане на техните изисквания;• организират и координират услуги като осигуряване на места, зали, аудио визуално и		
------	---	---------------------------------------	--	--	--	--

				оборудване, настаняване, хранене, транспорт и социални програми за участници;• организират регистрацията на участници;• договарят услуги и цени;• координират дейности, изпълнявани от подизпълнители и описват изменения в поръчките. Примерни длъжности в единичната група:- Организатор, конференции и събития- Сватбен агент		
--	--	--	--	--	--	--

3333	4	Трудови посредници		<p>Трудовите посредници набират и правят подбор на лица, търсеци работа, намират служители за вакантни позиции, обявени от работодатели, държавни и други институции и организации срещу възнаграждение. Трудовите посредници изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • набират и правят подбор на лица, търсеци работа; • намират служители за вакантни позиции, обявени от работодатели срещу възнаграждение, заплащано от работодатели или служители; • обсъждат с работодатели изискванията към бъдещите служители; • намират служители с подходящи умения и уреждат необходимите документи съгласно 		<p>– Кариерен консултант – 2423– Експерт, трудово посредничество и професионално ориентиране – 2423– Агент, литературен – 3339– Агент, музикални представления – 3339– Агент, спорт – 3339– Агент, театрален – 3339</p>
------	---	--------------------	--	---	--	--

				<p>и международни разпоредби и изисквания;• осигуряват съответствие между законови изисквания и трудови договори, подписват съответни документи;• съветват за схеми за професионално обучение.Примерни длъжности в единичната група:– Трудов посредник– Професионален консултант– Посредник, информиране и наемане на работа</p>		
--	--	--	--	--	--	--

3334	4	Агенти на недвижими имоти и управление на собственост		Агентите на недвижими имоти и управление на собственост уреждат продажби, покупки и даване под наем на недвижими имоти от името на клиенти и срещу комисиона. Агентите на недвижими имоти и управление на собственост изпълняват следните основни задачи: <ul style="list-style-type: none">• получават информация за имоти, обявени за продажба или даване под наем, подробности и за условията на собствениците и нуждите на бъдещи купувачи или наематели;• организират огледи на недвижими имоти за продажба или даване под наем или дават разяснения за договорните условия;• подпомагат преговори с наематели и наемодател и за наеми;		
------	---	---	--	--	--	--

				<p>споразумен ия за продажба и даване под наем, изготвят оценки;• уреждат подписване на споразумен ия за даване под наем и прехвърлян е на право на собственост ;• събират наеми и други задължения от името на собственика , проверяват имоти преди, по време и след наемане;• осигуряват служители за извършване на поддържане и ремонт на недвижими имоти.Прим ерни длъжности в единичната група:– Агент, недвижими имоти– Агент, управление на собственост – Брокер, недвижими имоти– Търговец, недвижими имоти</p>		
--	--	--	--	---	--	--

3339	4	Посредници в бизнес услугите, н.д.		<p>В тази единична група се включват посредници в бизнес услугите, неклассифицирани другаде в 333</p> <p>Посредници в бизнес услугите. Например посредници, които извършват различни услуги като предоставяне на място за реклами в медии, уреждане на договори за изпълнения на спортисти и артисти, публикуване на книги, продуциране на пиеси или записване, изпълнение и продажба на музикални произведения, продажба на търг на имоти, автомобили, стоки, животни, произведения на изкуството, бижута и други предмети. Посредникът е в бизнес услугите, н.д. изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none">•		
------	---	------------------------------------	--	--	--	--

				<p>информация за предлагани услуги и нужди на бъдещи купувачи;• уреждат договори от името на продавачи или купувачи и дават разяснения на клиенти за условията на продажби;• подписват споразумения от името на продавачи или купувачи и осигуряват спазване на договори;• проверяват изпълнение на подписани споразумения съгласно договорни срокове;• продават на търг имоти, автомобили, стоки, животни, произведения на изкуството, бижута и други предмети.Примерни длъжности в единичната група:– Аукционер, провеждане на търгове– Рекламен агент– Агент, литературен – Агент, музикални представле</p>	
--	--	--	--	--	--

				театрален- Агент, спорт		
--	--	--	--	----------------------------	--	--

334	3	Административни приложни специалисти		Административните приложни специалисти осигуряват спомагателни организационни и комуникационни услуги като използват специални знания за дейността на организацията, в която работят. Те имат контролни функции върху административния персонал в организацията. Административните приложни специалисти изпълняват следните основни задачи: координират, възлагат и проверяват работата на помощен административен персонал; извършват предпечатна подготовка; подготвят и обработват юридически документи като нотариални актове, завещания, писмени клетвени декларации и досиета		
-----	---	--------------------------------------	--	---	--	--

				изпълняват и подпомагат вътрешна комуникация, документация и управленска координация на организационна единица като използват специализирани знания по предмета на дейността; съставят графици, потвърждават срещи и ангажименти и предават съобщения на клиенти; съставят, записват и преглеждат юридически досиета и медицински картони, доклади, документи и кореспонденция. Тази група включва следните единични групи: 3341 Офис мениджъри 3342 Правни секретари 3343 Административни и изпълнителни секретари 3344 Медицински секретари		
--	--	--	--	--	--	--

3341	4	Офис мениджъри		Офис мениджърите контролират и координират дейността на служителите от клас 4 Помощен административен персонал. Офис мениджърите изпълняват следните основни задачи: <ul style="list-style-type: none">• координират, възлагат и проверяват работата на помощния персонал, нает за изпълнение на следните задачи: текстообработка, деловодство, работа с телефонни централи; въвеждане на данни, предпечатна подготовка и други общи административни дейности;• съставят работни графици и процедури и координират дейността с други работни звена и отдели;• разрешават работни проблеми, подготвят и представят		
------	---	----------------	--	---	--	--

				<p>извършена дейност и други; • обучават и инструктират служителите по въпроси, свързани с техните служебни задължения, процедури за безопасност и фирмена политика, или организират обучение; • оценяват работата на служителите и правят съответни препоръки съгласно разпоредби; • подпомагат набиране, събеседване и подбор на персонал. Примерни длъжности в единичната група: – Административен специалист с контролни функции – Специалист с контролни функции, въвеждане на данни – Специалист с контролни функции, деловодство и архив – Специалист с контролни функции, човешки ресурси</p>		
--	--	--	--	---	--	--

3342	4	Правни секретари		Правните секретари прилагат специализирани знания по правна терминология и процедури като подпомагат юристи при вътрешната комуникация, документация и управленска координация в юридически кантори и правни отдели. Правните секретари изпълняват следните основни задачи: <ul style="list-style-type: none">• подготвят и обработват юридически документи като нотариални актове, завещания, писмени клетвени декларации и досиета по дела;• преглеждат и поправят документи и кореспонденция за осигуряване на съответствие с правни принципи;• организират поща и факсове, уреждат доставки на юридическа кореспонденция на клиенти, свидетели и длъжностни		– Правен сътрудник – 3411
------	---	------------------	--	---	--	---------------------------

				<p>съдебната система;• организируют и поддържат документи, преписки и библиотеки с юридическа литература; • преглеждат искания за срещи, съставят графици и организируют срещи;• помагат при изготвяне на бюджети, наблюдават разходи, съставят проекти на договори;• контролират работата на помощния административен персонал.Примерни длъжности в единичната група:– Правен секретар</p>		
--	--	--	--	---	--	--

3343	4	Административни и изпълнителни секретари		Административните и изпълнителните секретари изпълняват задачи, свързани с поддържане на комуникацията, координацията и организация в помощ на директори и специалисти и/или изготвят кореспонденция, доклади, документация и друга специализирана документация. Административните и изпълнителните секретари изпълняват следните основни задачи:• съставят административна кореспонденция и водят протоколи;• получават, предлагат и следят задачи по срокове и дати;• преглеждат искания за срещи, съставят графици и организират срещи и пътувания;• помагат при изготвяне на бюджети, наблюдават		– Медицински секретар – 3344– Секретар – 4120
------	---	--	--	--	--	---

				съставят проекти на договори;• осъществяват връзки с други служители по въпроси, свързани с работата на организацията;• изготвят писма и друга кореспонденция;• изготвят протоколи от заседания като използват стенографски и специализирани технически средства;• контролират работата на помощния административен персонал.Примерни длъжности в единичната група:– Административен секретар– Асистент, кореспонденция– Секретар, съдебен		
--	--	--	--	--	--	--

3344	4	Медицински секретари		Медицинските секретари използват специализирани знания по медицинска терминология и процедури като подпомагат здравни специалисти и изпълняват задачи, свързани с поддържане на комуникацията и документацията в здравни заведения. Медицинските секретари изпълняват следните основни задачи: <ul style="list-style-type: none">• съставят графици и потвърждават медицински прегледи, изпращат съобщения до медицински персонал и пациенти;• съставят, записват и преглеждат медицински досиета и картони, доклади, документи и кореспонденция;• разговарят с пациенти за попълване на формуляри, документи и		– Секретар – 4120– Рецепционист, приемна на лекар – 4226
------	---	----------------------	--	---	--	--

				<p>заболявани я;• попълват формуляри за застраховки и други бланки;• поддържат медицински досиета, картони и библиотеки; • изготвят финансови отчети и сметки за извършена работа;• помагат при изготвяне на бюджети, наблюдават разходи, съставят проекти на договори;• контролират работата на помощния администра тивен персонал.П риимерни длъжности в единичната група:– Медицински секретар</p>		
--	--	--	--	---	--	--

335	3	Приложни специалист и в държавната администрация		Приложните специалист и в държавната администрация управляват, привеждат в действие и прилагат нормативни актове и разпоредби, свързани с националните граници, данъци, социални помощи, издават или разглеждат заявления за разрешителни и лицензии във връзка с пътувания, експорт или импорт на стоки, учредяване на търговски дружества, изграждане на сгради и други дейности, които са предмет на държавна регулация. Приложните специалист и в държавната администрация изпълняват следните основни задачи: наблюдават национални граници и проверяват лица и превозни средства, пътнически и		
-----	---	--	--	--	--	--

				документи, транспортни стоки през границата за осигуряване прилагане на държавни нормативни актове и разпоредби; преглеждат данъчни декларации за определяне на дължими данъци; проучват и вземат решения относно заявления за социални помощи, проучват и вземат решения относно заявления за разрешителни и лицензии във връзка с пътувания, експорт или импорт на стоки, учредяване на търговски дружества, изграждане на сгради и други дейности, които са предмет на държавна регулация; наблюдават и контролират прилагане на разпоредби за цени, заплати или мерки и		
--	--	--	--	---	--	--

				<p>получават и проверяват доказателства, разпитват свидетели и заподозрени, анализират документи и компютърни файлове. Те могат да получават указания от висши държавни служители или ръководители. В някои случаи към задълженията им се включват и задачи по осъществяване на контрол на други работещи. Тази група включва следните единични групи: 3351 Митнически и гранични инспектори 3352 Служители в държавната администрация, извършващи данъчен и финансов контрол 3353 Служители в държавната администрация по социално подпомагане и социално осигуряване 3354 Служители в</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				администрация, издаващи разрешителни и лицензии3355 Полицейски инспектори и оперативни работници3359 Приложни специалисти в държавната администрация, н.д.		
--	--	--	--	--	--	--

3351	4	Митнически и гранични инспектори		Митническите и граничните инспектори проверяват лица и превозни средства, преминаващи през национални граници, прилагат и привеждат в действие съответни нормативни актове и разпоредби. Митническите и граничните инспектори изпълняват следните основни задачи: <ul style="list-style-type: none">• наблюдават национални граници и териториални води за възпрепятстване на нелегално влизане или излизане от страната и нелегалния експорт и импорт на валута и стоки;• проверяват лични и пътни документи на лица, преминаващи национални граници за осигуряване наличие на необходими сертификати и разрешителни;• проверяват багажи на лица, преминава		
------	---	----------------------------------	--	--	--	--

				<p>национални граници за осигуряване спазване на нормативни актове и разпоредби относно експорт или импорт на стоки и валута;• проверяват транспортни документи и товари на превозни средства, преминаващи национални граници за осигуряване спазване на нормативни актове и разпоредби относно стоки с транзитен режим, експорт или импорт на стоки, проверяват редовност на необходими плащания;• задържат лица и конфискуват забранени и недекларирани стоки в нарушение на имиграционни и митнически закони;• свързват се и оказват съдействие на други ведомства, отговорни за правоприлагане, депортиране и съдебно</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				<p>е на нарушители; • извършват административни задачи, свързани със завеждане на констатиран и нарушения, финансови транзакции и други нарушения;• при необходимост свидетелстват пред съответни съдилища по повод и във връзка с обстоятелства и резултати от проведени следствени действия.Примерни длъжности в единичната група:– Митнически инспектор– Инспектор, митнически документи– Инспектор, паспортна проверка</p>		
--	--	--	--	--	--	--

3352	4	Служители в държавната администрация, извършващ и данъчен и финансов контрол		Служителите в държавната администрация, извършващ и данъчен и финансов контрол преглеждат данъчни декларации за определяне на дължими данъци, мита и други такси, следят за спазване на финансова дисциплина, насочват по-сложни случаи към счетоводителите, висши представители на държавните органи или ръководителите. Служителите в държавната администрация, извършващ и данъчен и финансов контрол изпълняват следните основни задачи:• съветват организации, предприятия и широката общественост относно закони, нормативни актове и разпоредби за определяне и плащане на данъци, мита и други		– Счетоводител – 2411– Ревизор – 2411
------	---	--	--	--	--	---------------------------------------

				<p>такси, както и за правата и задълженията на населението;</p> <ul style="list-style-type: none">• преглеждат данъчни декларации и други документи за определяне на дължими данъци, мита и други държавни такси;• проучват попълнени данъчни декларации, счетоводни отчети и системи за вътрешен контрол на организации за осигуряване на съответствие с данъчни закони и разпоредби;• извършват административни задачи, свързани с откриване на документи, поддържане на данни и записи, отчитане на дейности, извършени по съответните случаи. При мерни длъжности в единичната група:– Финансов ревизор– Данъчен инспектор		
--	--	--	--	--	--	--

3353	4	Служители в държавната администрация по социално подпомагане и социално осигуряване		Служителите в държавната администрация по социално подпомагане и социално осигуряване проучват и вземат решения относно заявления за социални помощи по правителствени, финансови и други програми, определят размери на съответните помощи, насочват по-сложни случаи към висши представители на държавните органи или ръководители. Служителите в държавната администрация по социално подпомагане и социално осигуряване изпълняват следните основни задачи:• съветват отделни лица и организации относно закони, нормативни актове и разпоредби за социално подпомагане, правителствени		– Социален работник – 2635– Специалист, социални дейности – 2635
------	---	---	--	---	--	---

				<p>социални помощи и възстановяване на направени плащания, както и за правата и задълженията на населението; • проучват и вземат решения относно заявления и други документи за определяне вида и размера на социалните помощи; • оценяват документи и провеждат събеседване с получатели на помощи; • извършват административни задачи за поддържане на досиета на клиенти, подготвят становища по въпроси, свързани със социално подпомагане и решения за прекратяване на помощи при злоупотреби и измами. Примерни длъжности в единичната група: – Инспектор, пенсионен – Инспектор, социално осигуряване –</p>		
--	--	--	--	--	--	--

				социално подпомаган е		
--	--	--	--	-----------------------------	--	--

3354	4	Служители в държавната администрация, издаващи разрешителни и лицензии		Служителите в държавната администрация, издаващи разрешителни и лицензии разглеждат заявления за издаване на лицензии за експорт или импорт на стоки, учредяване на търговски дружества, изграждане на сгради или строителни съоръжения , получаване на паспорти. Те определят съответстви е между критерии за приемане на заявления за лицензиране и посочват специфични условия и ограничения , които следва да се прилагат, насочват по-сложни случаи към висши представителите на държавните органи или ръководителите. Служителите в държавната администрация, издаващи разрешителни и		– Техник, инвеститорски контрол – 3112– Инспектор, противопожарна охрана – 3112
------	---	--	--	---	--	---

				<p>изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none">• съветват отделни лица относно закони, нормативни актове и разпоредби относно изисквани документи за издаване на лицензии, както и за правата и задълженията на населението;• разглеждат заявления и съответни документи, одобряват или неodobряват издаване на лицензии и условия, които следва да бъдат изпълнени;• разглеждат заявления и одобряват издаване на паспорти;• извършват административни задачи, свързани с обработка на заявления, придвижване на документи, оценяване и решаване, водене на кореспонденция за информиране на заявителите относно		
--	--	--	--	--	--	--

				организират и провеждат изпитвания, свързани с лицензиране. Примерни длъжности в единичната група:– Служител, паспортна служба– Служител, разрешителни за строеж– Служител, разрешителни за осъществяване на икономическа дейност		
--	--	--	--	---	--	--

3355	4	Полицейски инспектори и оперативни работници		<p>Полицейските инспектори и оперативните работници разследват факти и обстоятелства, свързани с извършени престъпления, идентифициране на заподозрени нарушители с цел предотвратяване на престъпления. Полицейските инспектори и оперативните работници изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • установяват контакти и източници за информация за планирани или извършени престъпления с цел предотвратяване на престъпления или устаняване на заподозрени и извършители; • получават и проверяват доказателства чрез изучаване на местопрестъпления за събиране на 		<p>– Генерален комисар, МВР – 1112– Директор на дирекция, полиция – 1112– Началник управление, полиция – 1349– Частен детектив – 3411– Полицай – 5412</p>
------	---	--	--	--	--	---

				<p>веществени доказателства, извършават разпити на свидетели и заподозрени лица, анализират документи и компютърни файлове; • анализират доказателства за разкриване на престъпления, установяване на престъпни дейности и събиране на информация за съдебни производства; • установяват контакти и източници за труднодостъпна или предполагаема информация за обстоятелства и поведение на лица с цел предотвратяване на престъпления; • извършват арести; • свидетелстват пред съдилища или отчитат обстоятелства и резултати от разследвания пред висшестоящи. Примерни длъжности в</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				група:– Инспектор, полиция– Оперативен работник– Агент, справки в полиция		
--	--	--	--	--	--	--

3359	4	Приложни специалист и в държавната администрация, н.д.		<p>В тази единична група се включват приложни специалист и в държавната администрация, некласифицирани другаде. Например групата включва инспектори в областта на селско, горско и рибно стопанство, цени, заплати, мерки и теглилки. Приложните специалист и в държавната администрация, н.д. изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • преглеждат местата за осъществяване на търговска дейност за осигуряване употребата на точни и стандартизирани мерки и теглилки; • наблюдават и контролират прилагане на разпоредби за ценообразуване за защита интересите на потребителите; • наблюдават 		<p>– Инспектор, противопожарна охрана – 3112– Инспектор, здраве и безопасност при работа – 3257– Инспектор, медицинска екология – 3257– Инспектор по обществено здраве – 3257</p>
------	---	--	--	---	--	--

				<p>контролират прилагане на разпоредби за трудови възнаграждения за осигуряване адекватно заплащане и оценяване спазване на трудово законодателство;• изпълняват проучвателни и административни задачи по отразяване на извършени проверки и проблеми за съответствие на документи или случаи на неподходящ и практики, изготвят доклади и водят кореспонденция.Примерни длъжности в единичната група:– Инспектор, цени– Инспектор, тегло и мярка– Горски инспектор– Специалист, организиране, нормиране и отчитане на труда</p>		
--	--	--	--	--	--	--

34	2	ДРУГИ ПРИЛОЖНИ И СПЕЦИАЛИСТИ		Другите приложни специалист и изпълняват технически задачи, свързани с практическо прилагане на знания в областта на юридически услуги, социална работа, култура, кулинарство, спорт и религия. Компетентно упражняване на повечето от професиите в този подклас изисква минимум пет о образователно и квалификационно ниво, съгласно нивата, описани в Методологичните бележки по прилагането на НКПД-2011. Другите приложни специалист и изпълняват следните основни задачи: осигуряват технически и практически услуги и спомагателни функции в съдебни производства и разследвания, програми за		
----	---	------------------------------	--	---	--	--

				<p>подпомагане, религиозни и културни дейности; участват и съдийстват на спортни събития; развиват и упражняват треньорска дейност в спорта, разработват програми за фитнес и развлечения; съчетават творчески и технически умения в областта на изкуството, културата и кулинарството; създават ястия и менюта и ръководят дейности по приготвяне на ястия. Този подклас включва следните групи: 341 Приложни специалисти по юридически и социални дейности, религиозни служители 342 Спортисти и работещи в областта на спорта 343 Приложни специалисти в областта на изкуствата, културата и кулинарството</p>		
--	--	--	--	---	--	--

341	3	Приложни специалист и по юридически и социални дейности, религиозни служители		Приложните специалист и по юридически и социални дейности и религиозните служители изпълняват технически, практически и спомагателни задачи в съдебни производства и разследвания, програми за социално подпомагане и религиозни дейности. Приложните специалист и по юридически и социални дейности и религиозните служители изпълняват следните основни задачи: подпомагат работата на юристи, социални служители и лица, занимаващи се с религиозна дейност; участват и анализират доказателства, изготвят юридически документи и връчват призовки; администрират и прилагат социални програми; подпомагат		
-----	---	---	--	---	--	--

				справяне с лични и социални проблеми; предоставят практическа помощ иморална подкрепа на отделни лица и населението. Тази група включват следните единични групи: 3411 Приложни специалист и по юридически дейности и сродни на тях 3412 Приложни специалист и по социална работа 3413 Религиозни служители		
--	--	--	--	---	--	--

3411	4	Приложни специалист и по юридически дейности и сродни на тях		Приложните специалист и по юридически дейности и сродни на тях изпълняват спомагателни функции в съдилища и адвокатски кантори, осигуряват услуги, свързани с правни въпроси като застрахователни договори, прехвърляне на собственост, предоставяне на заеми, финансови трансакции или извършват разследвания за клиенти. Приложните специалист и по юридически дейности и сродни на тях изпълняват следните основни задачи:• документират съдебни заседания и решения;• връчват искови заявления, съдебни призовки, известия и други съдебни документи;• поддържат реда в съдилища и зали за		
------	---	--	--	--	--	--

				<p>заседания;• изготвят юридически документи като пледоарии, обжалвания ,завещания, договори, правни становища и други;• проучват фактически материали, законодател ни актове, решения идруги юридически документи, необходими за подготвяне на дела,събир ат доказателст ва;• съветват клиенти по правни въпроси;• преглеждат документи като ипотеки, залози, присъди, сервитутнип рава, договори и планове за проверка на юридически описанияна имоти и собственост ;• изготвят документи, свързани с прехвърлян е на недвижимо иму-щество, държавни ценни книжа и други;• проучват възможни случаи на кражби на стоки, пари</p>	
--	--	--	--	--	--

				<p>информация от търговски дружества и други възможни случаи на закононару- шения, извършени от клиенти или служители;• проучват юридически или физически лица от името на клиенти. При мерни длъжности в единичната група:– Държавен съдебен изпълнител – Частен съдебен изпълнител – Съдебен служител– Правен сътрудник– Завеждащ, нотариална служба– Частен детектив</p>		
--	--	--	--	---	--	--

3412	4	Приложни специалист и по социална работа		Приложните специалист и по социална работа администрират и прилагат социални програми и подпомагат лица за справяне с лични и социални проблеми. Приложните специалист и по социална работа изпълняват следните основни задачи: <ul style="list-style-type: none">• събират информация за потребностите на лицата, оценяват техните способности, силни и слаби страни;• помагат на хора с увреждания и възрастни за осигуряване на социални услуги и подпомагат тяхната интеграция в обществото;• помагат на лица за определяне и разработване на планове за социално подпомагане;• помагат на лица за определяне		
------	---	--	--	--	--	--

				на обществени те ре-сурси като юридическа, медицинска и финансова помощ, подсло- няване, намиране на работа, транспорт, помощ при придвижван е, всекиднев ни грижи и други услуги;• съветват лица, живеещи в социални домове и здравни центрове, ко нтролират техните дейности;• участват в подбора и включванет о на лица в подходящи за тях програми ;• предоставят услуги и подслон в кризисни ситуации;• реализират семинари и обучения по основни житейски умения, прог рами за лечение на зависимост и, възпитателн и и младежки пр ограми и други обществени програми под контрола на специа-		
--	--	--	--	--	--	--

				<p>социална работа и здравни специалисти; • помагат при оценяване на ефективността на предприети мероприятия и програми чрез наблюдение и отчитане състоянието на лицата; • поддържат контакти с други агенции за социални грижи, училища и здравни заведения, ангажирани с предоставяне на информация и получаване на обратна връзка за общото състояние на лицата и тяхното развитие. Примерни длъжности в единичната група: – Сътрудник, социални дейности – Сътрудник, социални дейности в социална услуга – Сътрудник за социална работа с деца – Сътрудник за социална работа със семейство – Сътрудник,</p>		
--	--	--	--	--	--	--

				дейности за работа с лица с увреждания – Сътрудник, социални дейности (лица с аморално поведение)– Сътрудник, социални дейности (лица, извършили престъплени я)		
--	--	--	--	--	--	--

3413	4	Религиозни служители		<p>Религиозните служители осигуряват подпомагане на свещеници и религиозни общности, занимават се с религиозна работа, молитви и разпространение на религиозни учения, полагат усилия за подобряване на вярата и духовно напътствие. Религиозните служители изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • занимават се с религиозна работа; • проповядват и разпространяват религиозни учения; • подпомагат обществени богослужения и религиозни ритуали; • предоставят религиозно образование, духовно напътствие и нравствена подкрепа на отделни лица и общности; • организират и участват в програми за осигуряване на храна, 		<p>– Енорийски свещеник – 2636– Имам – 2636– Пастор – 2636– Равин – 2636– Билкар – 3230– Народен лечител – 3230– Практикуващ, неконвенционални методи за благоприятно въздействие върху индивидуалното здраве – 3230</p>
------	---	----------------------	--	---	--	--

				<p>подслон за нуждаещите се;• съветват общности и отделни лица по въпроси за правилно пове-дение и вяра за запазване и подобряван е на бита.Приме рни длъжности в единичната група:– Енорийски работник– Религиозен работник– Монах– Монахиня</p>		
--	--	--	--	---	--	--

342	3	Спортисти и работещи в областта на спорта		Спортистите и работещите в областта на спорта се подготвят и участват в спортни състезания срещу парично възнаграждение, тренират аматьори и професионални спортисти за подобряване на постижения, подпомагат, организират и съдийстват на спортни събития, обучават и контролират различните тренировки и други спортни дейности. Спортистите и работещите в областта на спорта изпълняват следните основни задачи: участват в спортни състезания; провеждат тренировки за развитие на спортно-технически знания и умения; съставят правилници за провеждане на спортни състезания и контролират организацията;		
-----	---	---	--	--	--	--

				ганизираат и провеждат практички занятия; разработваат фитнес програми; извршваат групово и индивидуално обучение во различни физкултурни идеиности; популяризират спорта и спортни умения, наблюдаваат учестието налади хора во спорта. Тази група вклучва следните единични групи:3421 Атлети и състезатели 3422 Спортни треньори, инструктори и сродни на тях3423 Фитнес инструктори и ръководители на програми за одих и спорт		
--	--	--	--	--	--	--

3421	4	Атлети и състезатели		Атлетите и състезателите участват в спортни състезания. Те тренират и се състезават в индивидуален или колективен вид спорт. Атлетите и състезателите изпълняват следните основни задачи: <ul style="list-style-type: none">• участват в спортни състезания;• участват в тренировъчни процеси за поддържане на необходимо тоспортно-техническо ниво;• участват в мероприятия за популяризиране на спорта, дават интервюта за медии;• поддържат задълбочен и познания в определен вид спорт;• съветват се с треньори за вземане на стратегически решения;• оценяват конкуренти и условия на места за провеждане на спортнипро		
------	---	----------------------	--	---	--	--

				спазват нормативни правила и разпоредби в определен вид спорт.Прим ерни длъжности в единичната група:– Професион ален спортист– Жокей		
--	--	--	--	---	--	--

3422	4	Спортни треньори, инструктори и сродни на тях		Спортните треньори, инструкторите и сродни на тях работят с аматьори и професионални спортисти за подобряване на постижения, насърчават участие в спортни прояви, организират и съдийстват на спортни събития в съответствие с установени правила. Спортните треньори, инструкторите и сродни на тях изпълняват следните основни задачи:• определят силни и слаби страни на спортисти и отбори;• планират, разработват и реализират практически тренировки изания;• разработват , планират и координират схеми и програми за състезания;• мотивират и подготвят спортисти и отбори за състезания или игри;• формулират		
------	---	---	--	--	--	--

				<p>и стратегии, разработват планове за игри ръководят спортисти и отбори по време на състезания;</p> <ul style="list-style-type: none">• анализират и оценяват представян е на спортисти или отбори, модифицират тренировъч ни програми;• наблюдават и анализират технически умения и постижения, опре-делят начини за бъдещи подобрения;• съдийстват спортни събития и състезания като осигуряват спазванена спортни правила и разпоредби по безопасност• следят изминало време и резултати на спортни прояви и състезания;• преценяват постижения на състезатели , присъждат точки, налагатнака зания за направени нарушения и определят		
--	--	--	--	--	--	--

				събират данни за резултати и постижения на спортисти. Примерни длъжности в единичната група:– Треньор– Арбитър, спортен– Ски инструктор– Служител, спортна организация – Инструктор, плуване		
--	--	--	--	--	--	--

3423	4	Фитнес инструктори и ръководители на програми за отдих и спорт		Фитнес инструкторите и ръководителите на програми за отдих и спорт ръководят, насочват и обучават групово и индивидуално по програми за активен отдих. Фитнес инструкторите и ръководителите на програми за отдих и спорт изпълняват следните основни задачи:• планират и провеждат мероприятия за активен отдих;• наблюдават мероприятия в областта на спорта, физкултурата и активния отдих за осигуряване на безопасност и при необходимо соканване на спешна помощ;• оценяват и наблюдават способности и физическо състояние на лицата, препоръчват подходящи за тях дейности;• демонстрират и обучават по		
------	---	--	--	--	--	--

				<p>други програми за отдих;• инструктира т по използване на спортно оборудване; • обясняват и спазват техники по безопасност , нормативни документи и разпоредби. Примерни длъжности в единичната група:– Фитнес инструктор– Инструктор, управление на платноход– Инструктор, езда– Личен треньор– Инструктор, парашутизм</p>		
--	--	--	--	---	--	--

343	3	Приложни специалист и в областта на изкуствата, културата и кулинарството		Приложните специалист и в областта на изкуствата, културата и кулинарството съчетават творчески умения, технически и културни знания, които използват при снимане и проявяване на фотографии; проектират театрални декори, витрини на магазини и други; подготвят предмети за изложби; поддържат библиотечни и галерийни сбирки и системи за каталогизиране; създават менюта, приготвят и представят ястия; подпомагат работата на сценични, филмови и телевизионни продукции. Приложните специалист и в областта на изкуствата, културата и кулинарството изпълняват следните основни задачи: работят с фотоапарат		
-----	---	---	--	---	--	--

				фотографир ане на хора, събития, пейзажи, материали, продукти и други;прила гат художестве ни и технически похвати в областта на продуктовия интериорн ия дизайн, търговско оформлени е; монтират и подготвят за излаганераз лични предмети; проектират и аранжират изложбени щандове и витрини;със тавят меню и ръководства за приготвяне на ястия; подпомагат режисьории изпълнител и при поставяне на театрални, филмови, телевизион ни или ре кламни продукции.Т ази група включва следните единични групи:3431 Фотографи3 432 Интериорни дизайнери и декоратори 3433 Технически персонал в галерии, музеии и библиотеки	
--	--	--	--	--	--

				готвачи3435 Други приложни специалист и в областта на изкуствата и културата		
--	--	--	--	---	--	--

3431	4	Фотографи		<p>Фотографите работят с фотоапарат и за фотографиране на хора, събития, пейзажи, материали, продукти и други. Фотографите изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • правят снимки за рекламни, търговски, промишлен и или научни цели, за илюстриране на материали и статии във вестници, списания и други публикации; • снимат фотографски портрети на хора и групи хора; • изучават изисквания за всяка отделна задача и подбират вида апарат, филм, осветление и фон; • определят композиции на изображения, извършват технически корекции и настройват апаратура и обекти на снимки; • работят със скенери за прехвърляне 		<p>– Оператор, камера – 3521– Оператор, електронна аудио-визуална техника – 3521– Работник, ремонт на фотографската апаратура – 7311– Фотограф, фотографирани – 7321– Репродукционен фотограф за фотоформи – 7321– Механик, електроник – 7421</p>
------	---	-----------	--	--	--	--

				<p>фотографски и изображени яна компютри;• работят с компютри при обработка на фотографски и изображени я;• адаптират готови фотографски и изображени я за създаване на цифровиизо бражения за включване в мултимедий ни продукти;• използват компютърни и други техники за постигане на желаниефек ти.Примерн и длъжности в единичната група:– Фотограф– Фоторепорт ер– Въздушна фотография – Научна фотография – Художестве на фотография</p>		
--	--	--	--	---	--	--

3432	4	ИнтерIORни дизайнери и декоратори		ИнтерIORните дизайнери и декораторите планират и проектират търгов-ски, промишлен и интерIORен дизайн за получаване на специално оформена, п одобрена, битова и работна среда и увеличаване на продажбите. Те координират и участват в изграждане и оформлени е. ИнтерIORните дизайнери и декораторите изпълняват следните основ-ни задачи:• определят цели и изисквания на дизайна чрез консултиран е с кли-енти и заинтересувани лица;• изследват и анализират пространствени, функционални, ефективни, б езопасни и естетически изисквания;• формулират концепции за интерIORен дизайн;•		
------	---	-----------------------------------	--	---	--	--

				<p>скици, чертежи, илюстрации и планове за предаване на концепции и на дизайна;• договарят дизайнерски решения с клиенти, ръководство, доставчици и строители;• избират, определят и препоръчват функционални и естетични материали, мебели и изделия за интериорно оформление;• разработват проекти и документират избрани проекти за строителство;• координират интериорно строителство и оформление;• проектират и рисуват театрални декори;• проектират и декорират изложбени витрини и други изложбени пространства за рекламна продукция и услуги.Примерни длъжности в единичната група:–</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				дизайнер– Интериорен дизайнер– Декоратор, витрини– Декоратор, интериор– Аранжор, витрини/ща ндове		
--	--	--	--	--	--	--

3433	4	Технически персонал в галерии, музеи и библиотеки		Техническият персонал в галерии, музеи и библиотеки подготвя произведения на изкуството, експонати и артефакти за събиране, аранжиране и изграждане на галерийни изложби, помага на библиотекари в организацията на работата със системи за подреждане на записани материали и файлове. Техническият персонал в галерии, музеи и библиотеки изпълнява следните основни задачи: <ul style="list-style-type: none">• инсталира и подготвя предмети за излагане;• проектира и аранжира изложбени мебели, щандове, витрини и пространства;• подпомага инсталирането на изложбено оборудване и осветление;• получава, експедира, опакова и		
------	---	---	--	--	--	--

				експонати;• поръчва нови библиотечн и материали, поддържа библиотечн адокумента ция и системи за книгообмен; • изработва каталози на печатни издания и записи;• въвежда данни и редактира компютърни документи;• работи с аудиовизуа лно оборудване и възпроизве ждащи устройства;• търси и сверява библиограф ски данни.Прим ерни длъжности в единичната група:– Декоратор, изложби/муз еи и галерии– Помощник- реставратор		
--	--	--	--	--	--	--

3434	4	Главни готвачи		<p>Главните готвачи изготвят менюта, приготвят ястия и контролират планиране, организиран е и приготвяне на ястия в хотели, ресторанти и другиместа за обществено хранене, на борда на кораби, в пътнически влакове и в частни домове. Главните готвачи изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • планират и разработват рецепти и менюта, изготвят оценки за разходи, поръчват хранителни продукти; • наблюдават качеството на ястията на всички етапи от приготвянето и представянето; • обсъждат въпроси, свързани с приготвянето на храна с ръководителите, диетолозите, кухненските и сервитьорския персонал; • контролират и координират 		<p>– Готвач – 5120 – Готвач, заведение за бързо хранене – 9411</p>
------	---	----------------	--	---	--	--

				<p>на готвачи и други служители, заети в приготвяне на храни;• извършват проверки на доставки, оборудване и работни помещения за осигуряване спазване на установени стандарти;• определят начини и видове представяне и сервиране на храни и създават кулинарни изложби;• инструктират готвачи и други служители за подготвяне, приготвяне, украсяване и представяне на храни;• участват в набиране на кухненски персонал и осъществяват наблюдение и контрол върху неговата работа;• подготвят, подправят и приготвят специалитетите;• разясняват и изпълняват разпоредби по хигиена и безопасност на храни.Примерни длъжности в</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				група:– Главен готвач– Майстор– готвач– Главен сладкар		
--	--	--	--	--	--	--

3435	4	Други приложни специалист и в областта на изкуствата и културата		<p>В тази единична група се включват приложни специалист и в областта на изкуствата и културата, неклассифицирани другаде в 343</p> <p>Приложни специалисти в областта на изкуствата, културата и кулинарството.</p> <p>Например специалисти, които подпомагат режисьори и изпълнители при поставянето на театрални, филмови, телевизионни или рекламни продукции. Примерни длъжности в единичната група:– Осветител– Първи асистент на сценографа – Първи асистент, директор на продукция– Монтажист, негативи– Монтажист, кино, видео, телевизия– Суфльор– Реквизитор– Приложен специалист, специални ефекти– Статист– Татуист</p>		
------	---	--	--	--	--	--

35	2	ТЕХНИЦИ В ОБЛАСТТА НА ИНФОРМАЦИОННИТЕ И КОМУНИКАЦИОННИ ТЕХНОЛОГИИ		<p>Техниците в областта на информационните и комуникационни технологии осигуряват поддръжка за ежедневно функциониране на компютърни и комуникационни системи и мрежи. Изпълняват технически задачи, свързани с далекосъобщения, предаване на изображения, звук и други телекомуникационни сигнали по наземни, водни и въздушни трасета. Компетентно упражняване на повечето от професиите в този подклас изисква минимум пето образователно и квалификационно ниво, съгласно нивата, описани в Методологичните бележки по прилагането на НКПД-2011. Техниците в областта на</p>		
----	---	---	--	--	--	--

				<p>онните и комуникационни технологии изпълняват следните основни задачи: подпомагат потребител и на информационни и комуникационни системи; инсталират нови програми и оборудване; изграждат и поддържат мрежи и други комуникационни системи; инсталират, контролират и поддържат интернет и интранет сайтове, хардуер и софтуер в мрежови сървъри; модифицират уеб страници и извършват операции по възстановяване и дублиране на уеб сървъри; контролират оборудване за звукозапис, редактиране и смесване на записи от изображения и звук; контролират и поддържат системи за пренос и</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				<p>спътникови системи зарадио- и телевизионни програми; контролират и поддържат радио-комуникационни системи, сателитни връзки и други телекомуникационни сигнали по наземни, водни и въздушни трасета; предоставят техническа помощ, свързана с научноизследователска и развойна дейност по компютърни системи, телекомуникационни оборудване и изпитвания на прототипи; проектират и изработват подробни планове за електрически и схеми съгласно спецификации; осъществяват технически контрол при производство, употреба, поддръжка и ремонт на далекосъобщителни системи. Този подклас включва следните</p>		
--	--	--	--	--	--	--

				Техници в областта на информационните и комуникационни технологии и обслужване на потребител и352 Техници по радио-, телевизионна и далекосъобщителна техника		
--	--	--	--	--	--	--

351	3	Техници в областта на информационните и комуникационни технологии и обслужване на потребител и		Техниците в областта на информационните и комуникационни технологии и обслужване на потребител и осигуряват поддръжка за ежедневно функциониране на компютърни и комуникационни системи и мрежи, техническа помощ на потребител и.Техниците в областта на информационните и комуникационни технологии и обслужване на потребител и изпълняват следните основни задачи: работят и контролират периферно и подобно компютърно оборудване; наблюдават системи за откриване на евентуални сринове и грешки при тяхното функциониране; зареждат с необходими материали		
-----	---	--	--	---	--	--

				<p>следят натоварване на периферно оборудване; отговарят на искания на потребител и за решаване на възникнали проблеми при работа на софтуер и хардуер; инсталират и извършват незначителни ремонти по хардуер, софтуер и периферно оборудване съгласно спецификации, наблюдават всекидневната работа на компютърни системи; инсталират оборудване, кабели, работни системи и подходящ софтуер за работа на служители; създават, контролират и поддържат мрежи и комуникационни системи за пренос на данни; инсталират, контролират и поддържат интернет и интранет сайтове, хардуер и софтуер в</p>		
--	--	--	--	--	--	--

				сървъри; модифицир ат уебстраниц и и извършват операции по възстановяв ане и дублиране на уеб сървъри.Таз и група включва следните единични групи:3511 Оперативни техници в областта на информаци онните и комуникаци онни технологии3 512 Техници по обслужване на потребител и в областта на информаци онните и комуникаци онни технологии3 513 Техници на компютърни мрежи и системи351 4 Уеб техници		
--	--	--	--	---	--	--

3511	4	Оперативни техници в областта на информаци онните и комуникаци онни технологии		Оперативни те техници в областта на информаци онните и комуникаци онни технологии осигуряват поддръжка за ежедневно функционир ане,наблюд ение и контролира не на информаци онни и комуникаци онни системи,пер иферни устройства, хардуер, софтуер и подобно компютърно оборудване за осигуряване на оптимална работа и откриване на проблеми.О перативните техници в областта на информаци онните и комуникаци онни технологии изпълняват следните основни задачи:• работят и контролират периферно и подобно компютърно оборудване; • въвеждат команди, използват компютърни терминали, активират елементи за управление		– Техник, поддръжка на компютърни мрежи – 3513
------	---	---	--	--	--	---

				компютърно и периферно оборудване за синхронизиране и интегриране на работа;• наблюдават системи за откриване на евентуални сринове и грешки при тяхното функциониране;• уведомяват отговорници или техници по поддръжка за неизправности по техниката;• реагират на съобщения за програмни грешки чрез откриване и отстраняване на проблеми или прекратяване на програми;• четат указания за работа за определяне на подходящо оборудване;• откриват, отделят и сортират резултати от програми и изпращат данни на определени потребители;• зареждат с необходимите материали за работа и следят		
--	--	--	--	---	--	--

				ето на периферното оборудване. Примерни длъжности в единичната група:– Компютърен оператор– Оператор, периферни устройства		
--	--	--	--	--	--	--

3512	4	Техници по обслужване на потребител и в областта на информационните и комуникационни технологии		Техниците по обслужване на потребител и в областта на информационните и комуникационни технологии осигуряват техническа помощ на потребител и директно, по телефон, електронна поща или други електронни средства, включително диагностика и решаване на въпроси и проблеми по софтуер, хардуер, компютърно периферно оборудване, мрежи, бази данни и Интернет, предоставят упътвания и подпомагат разработване, инсталиране и поддържане на системи. Техниците по обслужване на потребител и в областта на информационните и комуникационни технологии изпълняват следните основни задачи:•		
------	---	---	--	--	--	--

				<p>на искания на потребител и за решаване на възникнали проблеми при работа на софтуер и хардуер;• въвеждат команди и наблюдават за откриване на евентуални сринове и грешки при тяхното функциониране;• инсталират и извършват незначителни ремонти по хардуер, софтуер и периферно оборудване съгласно спецификации;• наблюдават всекидневната работа на информационни и комуникационни системи;• инсталират оборудване, кабели, работни системи и подходящ софтуер за работа на служители;• поддържат записи за всекидневни операции по предаване на цифрови данни, проблеми и действия за</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				<p>ето им, извършват инсталационни дейности;• имитират или възпроизвеждат технически проблеми, открити от потребител и;• проучват и реализират решения като се консултират с ръководства за потребителя, технически наръчници и други.Примерни длъжности в единичната група:– Компютърен техник, бази данни– Компютърен техник, анализи на компютърни системи– Оператор, подпомагане на потребител и– Оператор, инсталиране софтуер</p>		
--	--	--	--	---	--	--

3513	4	Техници на компютърни мрежи и системи		<p>Техниците на компютърни мрежи и системи пускат в действие, оперират и поддържат мрежи и други информационни и комуникационни системи. Техниците на компютърни мрежи и системи изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • работят, поддържат и отстраняват неизправности в мрежи; • работят и поддържат информационни и комуникационни системи, различни от мрежи; • подпомагат потребител и при проблеми с мрежи и обмен на данни; • определят области за увеличаване възможност и на оборудване и софтуер; • инсталират хардуер, мрежов, системен и приложен софтуер; • извършват стартиране, 		<p>– Анализатор, САП – 2511– Мрежови администратор – 2522– Компютърен оператор – 3511– Техник, уеб сайт – 3514</p>
------	---	---------------------------------------	--	---	--	---

				операции по дублиране и възстановяване на данни след срив в компютърни мрежи.Примерни длъжности в единичната група:– Техник, поддръжка на компютърни мрежи– Системен оператор		
--	--	--	--	---	--	--

3514	4	Уеб техници		<p>Уеб техниците поддържат, наблюдават и подпомагат оптимално функциониране на интернет и интранет сайтове, хардуер и софтуер в мрежови сървъри. Уеб техниците изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • инсталират, наблюдават и подпомагат сигурността и използваемостта на интернет и интранет сайтове или хардуер или софтуер за мрежови сървъри; • разработват и поддържат документи, политики и указания, записват оперативни процедури и системни включвания; • разработват, координират, внедряват и наблюдават мерки за сигурност; • анализират и изготвят препоръки за подобряване на ефективност 		<p>– Уеб дизайнер – 2166– Системен анализатор, информационни технологии – 2511– Дизайнер, софтуер – 2512– Проектант, уеб сайтове – 2513– Администратор, информационни системи – 2522– Мрежови администратор – 2522– Системен администратор – 2522</p>
------	---	-------------	--	--	--	---

				<p>елно надграждане и придобиване на нови системи;• предоставят инструкции на клиенти и потребители;• създават и модифицират уеб сайтове;• извършват операции по дублиране и възстановяване на данни в мрежови сървъри.Примерни длъжности в единичната група:– Администратор, уеб сайт– Техник, уеб сайт– Уебмастер</p>		
--	--	--	--	---	--	--

352	3	Техници по радио-, телевизионна и далекосъобщителна техника		Техниците по радио-, телевизионна и далекосъобщителна техника контролират функционирането на оборудване за записване и редактиране на изображения и звук, за пренос и излъчване на радио- и телевизионни програми, сателитни връзки и други телекомуникационни сигнали по наземни, водни и въздушни трасета, предоставят техническа помощ, свързана с изследвания в областта на телекомуникационно оборудване и далекосъобщителна техника, проектират, произвеждат, сглобяват, изграждат, поддържат и ремонтират телекомуникационни системи. Техниците по радио-, телевизионна и далекосъобщителна техника		
-----	---	---	--	--	--	--

				<p>техника изпълняват следните основни задачи: контролират оборудване за звукозапис, редактиране и смесване на записи от изображения и звук; контролират и поддържат системи за пренос и излъчване и спътникови системи за радио и телевизионни програми; контролират и поддържат радио-комуникационни системи, сателитни връзки и други телекомуникационни системи по наземни, водни и въздушни трасета; предоставят техническа помощ, свързана с изследвания и разработване на телекомуникационно оборудване или изпитвания на прототипи; проектират и изработват подробни</p>		
--	--	--	--	--	--	--

				електрически и схеми съгласно спецификац ии; осъществяв ат технически контрол при производств о, употреба, поддръжка и ремонт на телекомуник ационни системи. Таз и група включва следните единични групи: 3521 Техници по радио-, телевизион на и аудио- визуална техника 3522 Техници по далекосъоб щителна техника		
--	--	--	--	---	--	--

3521	4	Техници по радио-, телевизионна и аудио-визуална техника		Техниците по радио-, телевизионна и аудио-визуална техника контролират функционирането на оборудване за записване и редактиране на изображения и звук, за пренос и излъчване на радио- и телевизионни програми, сателитни връзки и други телекомуникационни сигнали по наземни, водни и въздушни трасета. Техниците по радио-, телевизионна и аудио-визуална техника изпълняват следните основни задачи: <ul style="list-style-type: none">• контролират оборудване за записване на звук;• контролират оборудване за редактиране и смесване на записи от изображения и звук за осигуряване на необходимо то качество и създаване на специални		– Фотограф – 3431
------	---	--	--	--	--	----------------------

				<p>звукови ефекти;• прилагат практически знания за видео– и звукозаписи за откриване и решаване на възникнали проблеми;• контролират и поддържат системи за пренос и излъчване и спътникови системи за радио и телевизионни програми;• контролират и поддържат радио-комуникационни системи, сателитни връзки и други телекомуникационни системи по наземни, водни и въздушни трасета;• прилагат практически знания в областта на ефирното радио– и телевизионно разпръскване, телекомуникационните терминали и системи за предаване за откриване и решаване на възникнали</p>		
--	--	--	--	--	--	--

				извършват неотложни ремонти на оборудване. Примерни длъжности в единичната група:– Оператор, аудиосъоръжения– Оператор, радиотехника и телевизия– Оператор, камера– Оператор, електронна аудио-визуална техника– Техник, звук-студио– Първи асистент, оператор– Първи асистент, звукоорежисьор		
--	--	--	--	--	--	--

3522	4	Техници по далекосъобщителна техника		<p>Техниците по далекосъобщителна техника предоставят техническа помощ, свързана с изследвания в областта на телекомуникационно оборудване и далекосъобщителна техника, проектират, произвеждат, сглобяват, изграждат, поддържат и ремонтират телекомуникационни системи. Техниците по далекосъобщителна техника изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • предоставят техническа помощ, свързана с изследвания в областта на телекомуникационното оборудване или изпитвания на прототипи; • изучават технически материали като подробни чертежи и схеми за определяне на оптимални методи на работа; 		<p>– Техник, електронна техника – 3114– Техник, хардуер – 7422– Механик, електроник на аудиовизуална апаратура – 7422– Монтьор, поддържане на телефонни и телеграфни съобщения – 7422</p>
------	---	--------------------------------------	--	--	--	--

				<p>подробни изчисления за количества, разходи за материали и работна сила за производство и инсталиране на телекомуникационно оборудване съгласно проектните спецификации;</p> <ul style="list-style-type: none">• осъществяване на технически контрол за производство, употреба, поддръжка и ремонт на телекомуникационни системи съгласно спецификации и разпоредби;• предоставят техническа помощ, свързана с телекомуникационна техника за откриване и решаване на възникнали проблеми. Примерни длъжности в единичната група:– Техник, телекомуникации– Техник, съобщителна техника		
--	--	--	--	---	--	--

4	1	ПОМОЩЕН АДМИНИСТ РАТИВЕН ПЕРСОНАЛ		Помощният административен персонал записва, организира, съхранява, и зчислява и обработва информация, изпълнява различни административни задачи във връзка с парични операции, уреждане на пътувания, обслужване и информиране на клиенти и уреждане на служебни срещи. Компетентното упражняване на повечето от професиите в този клас изисква минимум първообразователно и квалификационно ниво, съгласно нивата, описани в Методологичните бележки по прилагането на НКПД-2011. Помощният административен персонал изпълнява следните основни задачи: стенографира, работи с пишещи и		
---	---	--	--	--	--	--

				отващи машини, персонални компютри и друга офис техника; въвежда данни; изпълнява секретарски задължения ; записва и изчислява числови данни; води счетоводни, стокови и транспортни документи; води документи, свързани с пътнически и товарен транспорт; извършва помощна администра тивна работа в библиотеки; каротекира документи; извършва работа, свързана с пощенски услуги; подготвя и проверява материали за отпечатване ; помага при кореспонде нция на лица, които не могат да четат и пишат; извършва парични операции; урежда пътувания; предоставя информаци я по искане на клиенти и урежда служебни срещи; работи с		
--	--	--	--	--	--	--

				централа. В някои случаи към задълженията им се включват и задачи по осъществяване на контрол на други работещи. Този клас включва следните подкласове: 41 Общи административни служители и оператори на организационна техника 42 Административен персонал по обслужване на клиенти 43 Административен персонал, водещ счетоводни и стокови документи 44 Друг помощен административен персонал		
--	--	--	--	---	--	--

41	2	ОБЩИ АДМИНИСТ РАТИВНИ СЛУЖИТЕЛ И И ОПЕРАТОР И НА ОРГАНИЗА ЦИОННА ТЕХНИКА		Общите административни служители и операторите на организационната техника записват, организират, съхраняват и обработват информация, изпълняват различни административни задачи в съответствие с установените процедури. Общите административни служители и операторите на организационната техника изпълняват следните основни задачи: записват, обработват, сортират, класифицират и попълват информация; сортират, приемат и изпращат писма и съобщения; подготвят отчети и кореспонденция с рутинен характер; използват копирни и факс машини; работят с персонални компютри,		
----	---	---	--	--	--	--

				текстообраб отващи машини, за да записват, въвеждат, обработват и коригират текст и данни; изготвят фактури и проверяват числовите записвания. Този подклас включва следните групи:411 Общи администра тивни служители4 12 Секретари с обща функции413 Оператори на организацио нна техника		
--	--	--	--	---	--	--

411	3	Общи административни служители		Общите административни служители изпълняват различни канцеларски и административни задачи в съответствие с установените процедури. Общите административни служители изпълняват следните основни задачи: записват, обработват, сортират, класифицират и попълват информация; сортират, приемат и изпращат писма и съобщения; използват копирни и факс машини; подготвят отчети и кореспонденция с рутинен характер; завеждат техническото оборудване на конкретни лица от персонала; отговарят на телефонни или електронни запитвания и ги препращат до		
-----	---	--------------------------------	--	--	--	--

				ите лица; проверяват цифри, подготвят фактури и записват подробност и по направени транзакции; възпроизве ждат информаци я на компютър и извършват корекция на текст. Тази група включва следната единична група: 4110 Общи администра тивни служители		
--	--	--	--	--	--	--

4110	4	Общи административни служители		Общите административни служители изпълняват различни канцеларски и административни задачи в съответствие с установените процедури. Общите административни служители изпълняват следните основни задачи: записват, обработват, сортират, класифицират и попълват информация;• сортират, приемат и изпращат писма и съобщения;• използват копирни и факс машини;• подготвят отчети и кореспонденция с рутинен характер;• завеждат техническото оборудване на конкретни лица от персонала;• отговарят на телефонни или електронни запитвания и ги препращат		
------	---	--------------------------------	--	---	--	--

				<p>компетентните лица;• проверяват цифри, подготвят фактури и записват подробност и понаправен и транзакции;• възпроизвеждат информация на компютър и извършват корекция на текст.Примерни длъжности в единичната група:– Завеждащ, административна служба– Технически организатор – Технически сътрудник</p>		
--	--	--	--	---	--	--

412	3	Секретари с общи функции		Секретарите с общи функции използват пишещи машини, персонални компютри и друга текстообработваща техника за преписване и въвеждане на кореспонденция и други документи, проверяват и формират документи, изготвени от други служители, занимават се с входящата и изходящата поща, проверяват заявките за срещи или ангажимент и изпълняват разнообразни спомагателни административни задачи. Секретарите с общи функции изпълняват следните основни задачи: проверяват, формират и въвеждат кореспонденция, протоколи и отчети под диктовка, електронни документи		
-----	---	--------------------------	--	---	--	--

				<p>съобразно канцеларски тестандарти като използват пишещи машини, персонални компютри и другатексто обработваща техника; използват различни софтуерни пакети (включително програми за оформяне на електронни таблици) за извършване на спомагателни административни задачи; занимават се с входяща и изходяща поща; сканират, регистрат и разпределят поща, кореспонденция и документи; проверяват заявки за срещи или ангажименти и помагат при организирането им; преглеждат и регистрат отпуски и други видове отсъствия на персонала; организират и контролират системи за поддръждане на</p>		
--	--	--	--	--	--	--

				ия; занимават се с обичайната кореспонденция по собствена инициатива. Тази група включва следната единична група:4120 Секретари с обща функция		
--	--	--	--	--	--	--

4120	4	Секретари с общи функции		Секретарите с общи функции използват пишещи машини, персонални компютри и друга текстообработваща техника за преписване и въвеждане на кореспонденция и други документи, проверяват и форматира документи, изготвени от други служители, занимават се с входяща и изходяща поща, проверяват заявки за срещи или ангажимент и изпълняват разнообразни спомагателни административни задачи. Секретарите с общи функции изпълняват следните основни задачи:• проверяват, форматира и въвеждат кореспонденция, протоколи и отчети под диктовка, електронни документи или чернови		
------	---	--------------------------	--	--	--	--

				<p>анцеларските стандарти като използват пишещи машини, персонални компютри и друга текстообработваща техника;• използват различни софтуерни пакети (включително програми за оформяне на електронни таблици) за извършване на спомагателни административни задачи;• занимават се с входяща и изходяща поща;• сканират, регистрират и разпределят поща, кореспонденция и документи;• проверяват заявки за срещи или ангажименти и помагат при организирането им;• преглеждат и регистрират отпуски и други видове отсъствия на персонала;• организират и контролират системи за</p>	
--	--	--	--	--	--

				на документация;• занимават се с обичайната кореспонденция по собствена инициатива. Примерни длъжности в единичната група:– Технически секретар– Секретар– Секретар, стенограф		
--	--	--	--	---	--	--

413	3	Оператори на организационна техника		Операторите на организационна техника въвеждат и обработват текст и данни, изготвят, редактират и създават документи за съхраняване, обработка, публикуване и предаване. Операторите на организационна техника изпълняват следните основни задачи: въвеждат данни и кодове, необходими за обработка на информация; обработват, потвърждават и актуализират съхранени данни и съхраняват записи на въведените данни; водят записки при срещи и заседания чрез използване на стенография, компютърна техника и стенографски машини; разшифроват стенографирана		
-----	---	-------------------------------------	--	--	--	--

				<p>я и информация, записана със звукозаписна апаратура, като извършват корекции и поправки; трансформират говор, звуци от околната среда и текстове на музикални произведения във вид на субтитри за кино- и телевизионни програми. Тази група включва следните единични групи: 4131 Машинописци и текстообработващи оператори 4132 Оператори по въвеждане на данни</p>		
--	--	--	--	---	--	--

4131	4	Машинописци и текстообработващи оператори		Машинописците и текстообработващите оператори пишат, редактират и разпечатват текст като използват пишещи машини, персонални компютри и друга текстообработваща техника, стенографират устни изказвания или писмени материали. Машинописците и текстообработващите оператори изпълняват следните основни задачи:• преписват написан материал от чернова, коректури, звукови и стенографски записи чрез използване на компютри, пишещи машини или друга текстообработваща техника;• проверяват завършената работа по отношение на правописа, граматиката, пунктуацията и форматирането;•		– Секретар, съдебен – 3343
------	---	---	--	---	--	----------------------------

				<p>подреждат материали, които да бъдат преписани съгласно получените указания;• подреждат и съхраняват готови документи на компютърен твърддиск или друг диск, или поддържат компютърна система за подреждане, съхраняване, откриване и актуализиране на документи;• записват устни изказвания и писмени материали по стенографски начин;• трансформират говор, звуци от околната среда и текстове на музикални произведения във вид на субтитри за кино- и телевизионни програми;• разшифроват стенографска информация и информация, записана със звукозаписна апаратура.П</p>	
--	--	--	--	---	--

				длъжности в единичната група:– Машинопис ец– Машинопис ец, стенографск а машина– Стенограф– Оператор, копирна техника		
--	--	--	--	---	--	--

4132	4	Оператори по въвеждане на данни		<p>Операторит е по въвеждане на данни въвеждат шифровани, статистически, финансови и други цифрови данни в електронна техника, бази данни, електронни таблици и други места за съхранение на данни чрез използване на клавиатура, мишка, оптичен скенер, софтуер за разпознаване на човешка реч или други средства за въвеждане на данни. Те въвеждат данни в механични и електронни устройства с цел извършване на математически изчисления. Операторит е по въвеждане на данни изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none">• получават и регистрират фактури, формуляри, записи и други документи за		
------	---	---------------------------------	--	--	--	--

				<p>на данни;• въвеждат цифрови данни, кодове и текст от изходния материал в компютърн о- съвместими устройства за съхранение и обработка на данни;• проверяват точността и пълнотата на данните и при необходимо сткоригират въведените данни;• работят с програми и машини за счетоводна отчетност и извършване на изчисления; • въвеждат и експортират данни между различни системи бази данни софтуер.Пр имерни длъжности в единичната група:– Оператор, въвеждане на данни– Оператор, счетоводна машина</p>		
--	--	--	--	---	--	--

42	2	АДМИНИСТРАТИВЕН ПЕРСОНАЛ ПО ОБСЛУЖВАНЕ НА КЛИЕНТИ		Административният персонал по обслужване на клиенти извършва парични разплащания, урежда пътувания, обслужва и информира клиенти, урежда служебни срещи, работи с телефонни централи, провежда интервюта за изследвания и проучвания или попълва анкетни карти относно качеството на предоставените услуги. Административният персонал по обслужване на клиенти изпълнява следните основни задачи: извършва парични разплащания в банки, пощи, пунктове за залагания и игрални казина, урежда пътувания; предоставя информация по искане на клиенти и урежда служебни срещи; работи с		
----	---	---	--	---	--	--

				централи; посреща посетители, интервюира респондент и при проучвания; интервюира потребител и за качеството на услуги. Този подклас включва следните групи: 421 Касиери, инкасатори и сродни на тях 422 Персонал, информира щ клиенти		
--	--	--	--	--	--	--

421	3	Касиери, инкасатори и сродни на тях		Касиерите, инкасаторит е и сродни на тях извършват парични операции в предприяти я, свързани с банкови и пощенски услуги, хазартни дейности и събиране на дългови задължения .Касиерите, инкасаторит е и сродни на тях изпълняват следните основни задачи: работят с клиенти на банкови или пощенски офиси във връзка с парични операции или пощенски услуги; получават и изплащат залози порезултати от спортни събития; провеждат хазартни игри; дават пари на заем срещу заложени вещи, имущество или други залози; събират дългови задължения и други плащания. Т ази група включва следните единични групи: 4211 Банкови		
-----	---	--	--	---	--	--

				сродни на тях4212 Букмейкъри, крупиета и сродни на тях4213 Комисионер и и лихвари421 4 Инкасатори на дългови задължения и сродни на тях		
--	--	--	--	---	--	--

4211	4	Банкови касиери и сродни на тях		Банковите касиери и сродни на тях работят директно с клиенти на банкови или пощенски офиси във връзка с получаване, обмяна и изплащане на пари или предоставяне на пощенски услуги. Банковете касиери и сродни на тях изпълняват следните основни задачи:• обработват внасянето и тегленето на пари в брой от страна на клиентите, чекове, преводи, сметки, плащания с кредитни карти, платежни нареждания, джиросани чекове и други банкови транзакции;• кредитират и дебитират сметки на клиенти;• плащат сметки и извършват парични преводи от името на клиентите;• получават поща, продават пощенски марки и	– Касиер – 5230
------	---	---------------------------------	--	--	-----------------

				<p>други пощенски операции на гише, като например плащания на сметки, парични преводи и други подобни;• обменят пари в брой от една валута в друга по искане на клиентите;• записват всички финансови транзакции и ги сверяват с паричното салдо.Примерни длъжности в единичната група:– Главен касиер, банка– Банков служител, касиер– Служител, гише в пощенска станция– Сараф</p>		
--	--	--	--	--	--	--

4212	4	Букмейкъри, крупиета и сродни на тях		Букмейкърите, крупиетата и сродни на тях определят шансовете за печалба, получават и изплащат залози за резултатите от спортни и други прояви, провеждат игри в хазартни заведения. Букмейкърите, крупиетата и сродни на тях изпълняват следните основни задачи:• определят рисковете и шансовете от решението на клиента да направи или да се откаже от залози;• подготвят и публикуват списъци с приблизителни шансове за успех;• раздават игрални карти, хвърлят зарове и въртят колелото на рулетката;• дават обяснения и тълкуват работните правила на хазартното заведение;• съобщават печелившите числа,		
------	---	--------------------------------------	--	---	--	--

				победители те и събиратпла щания от загубилите. Примерни длъжности в единичната група:– Букмейкър– Крупие		
--	--	--	--	---	--	--

4213	4	Комисионер и и лихвари		Комисионерите и лихварите дават пари на заем срещу заложи вещи, имущество или други залози. Комисионерите и лихварите изпълняват следните основни задачи:• оценяват заложените вещи, изчисляват дължимата лихва и дават пари на заем;• връщат заложените вещи при изплащане на дълга или продават заложените вещи при неплащане;• дават пари на заем като личен заем срещу бъдеща успешна реколта и други подобни начинания;• събират вземания от бъдеща успешна реколта и други подобни начинания;• записват заложените вещи, разпределят и получените пари. Примерни длъжности в единичната		
------	---	------------------------	--	---	--	--

				Лихвар– Комисионер , заложна къща		
--	--	--	--	--	--	--

4214	4	Инкасатори на дългови задължения и сродни на тях		Инкасаторите на дългови задължения и сродни на тях събират плащания по просрочени сметки и лоши чекове, събират и плащания за благотворителност. Инкасаторите на дългови задължения и сродни на тях изпълняват следните основни задачи:• издирват и намират длъжници;• телефонира т, посещават или пишат писма до клиентите с цел събиране на пари или уреждане на закъснели плащания;• подготвят отчети, включително за събраните суми и водят отчетности досиета, във връзка със събирането на дългове;• препоръчват правни действия или прекратяване на услугата, когато плащането не		
------	---	--	--	--	--	--

				бъде получено по друг начин;• търсят и събират плащания за благотворит елност.При мерни длъжности в единичната група:– Инкасатор, събирач на данъци и такси– Инкасатор, дългови задължения – Събирач, дарения		
--	--	--	--	--	--	--

422	3	Персонал, информира щ клиенти		Персоналът , информира щ клиенти, предоставя или получава информация лично, по телефона или чрез електронна поща, във връзка с уреждане на формалности около пътувания, описват продуктите и услугите на дадена организация , регистрират и посрещат гости и посетители, уреждат предварително уговорени срещи, осъществяват телефонно свързване и събират информация от респондент и или избиратели. Персоналът , информира щ клиенти изпълнява следните основни задачи: подготвя информация за маршрути по дати и места, урежда пътувания и прави пътнически и хотелски резервации		
-----	---	-------------------------------	--	--	--	--

				регистрира и посреща гости и посетители; предоставя информаци я относно стоките, услугите или политиката на дадена организация ; урежда предварите лно уговорени срещи; работи с телефонна централа; интервюира респондент и от проучвания и анкетира избиратели. Тази група включва следните единични групи:4221 Консултанти и служители в пътнически агенции422 2 Оператори в контактни центрове42 23 Телефонист и4224 Рецепциони сти в хотели4225 Служители, обслужващи запитвания на клиенти422 6 Рецепциони сти с общи функции422 7 Анкетъори в изследвани я4229 Персонал, информира щ клиенти,		
--	--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--	--

4221	4	Консултанти и служители в пътнически агенции		<p>Консултанти те и служителит е в пътнически агенции предоставят информация за туристически дестинации, уреждат график на пътуванията , получават резервации за пътувания и настаняване и организират групови екскурзии. Консултантите и служителит е в пътнически агенции изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • получават информация за наличността , стойността и удобството на различните видове транспорт и настаняване като се съобразяват с изискванията на клиентите и ги консултират относно организирането на техните пътувания; • предоставят информация за местни атракции, 		<p>– Управител, туристическа агенция – 1439– Организатор, конференции и събития – 3332– Продавач, билети – 5230</p>
------	---	--	--	--	--	---

				<p>е на забележителности, ресторанти, забавления и културни събития, както и предоставят пътнически карти и брошури;• изготвят маршрути по места и дати;• правят и потвърждават резервации за пътувания, екскурзии и настаняване;• издават билети, бордни карти и ваучери;• помагат на клиенти при получаване на необходимите пътнически документи, в това число визи;• проверяват пътнически документи и регистрират пътници и багаж при пристигане и заминаване;• изготвят сметки и получават плащания;• организират групови бизнес пътувания или почивки, както и почивки за отделни лица.Примерни</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				единичната група:– Специалист, туризъм– Организатор, пътувания– Служител, пътническа агенция/бюро– Служител, гише за регистрация на пътници и багажи		
--	--	--	--	--	--	--

4222	4	Оператори в контактни центрове		<p>Операторите в контактни центрове осигуряват съвети и информация на клиенти, отговарят на запитванията относно стоките, услугите и политиката, които предлага дадена фирма или организация</p> <p>, обработват финансови операции с използване на телефон или електронни комуникационни средства, включително електронна поща. Тези оператори се намират на места, които може да са отдалечени от клиентите или от организациите или фирмите, за които предоставят информация. Операторите в контактни центрове изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • занимават се с входящи обаждания 		<p>– Телефонист – 4223– Анкетьор, маркетингов и изследвания – 4227– Продавач, телемаркет – 5244– Продавач, изпълнение на поръчки по телефона – 5244– Продавач, Интернет търговия – 5244</p>
------	---	--------------------------------	--	--	--	---

				<p>съобщения от клиенти, отговарят на запитвания, поемат служебни обаждания и оплаквания;</p> <ul style="list-style-type: none">• определят изискванията и въвеждат събития в компютърна система;• при необходимост пренасочват задачи към други звена;• при необходимост фактурират или задържат плащания;• изпращат писма, информационни брошури и други документи на клиенти;• консултират клиенти относно допълнителни продукти или услуги. <p>Примерни длъжности в единичната група:– Оператор, контактен център– Информатор, пътническо обслужване</p>		
--	--	--	--	--	--	--

4223	4	Телефонист и		Телефонистите работят с телефонни централи с цел установяване на телефонни връзки, приемат телефонни запитвания и съобщения за проблеми с предоставяните услуги, както и записват и предават съобщения за персонала или клиентите. Телефонистите изпълняват следните основни задачи: <ul style="list-style-type: none">• работят с телефонни централи с цел свързване, задържане, прехвърляне и прекратяване на телефонни обаждания;• свързват за изходящи обаждания;• занимават се с телефонни запитвания и записване на съобщения;• предават съобщения на персонала и клиентите;• следят за оперативни проблеми		
------	---	-----------------	--	---	--	--

				в системата и информират звеното за техническа поддръжка. Примерни длъжности в единичната група:– Телефонист – Оператор, телефонна централа		
--	--	--	--	---	--	--

4224	4	Рецепционисти в хотели		Рецепционистите в хотели регистрират гости в хотели или други места за настаняване, посочват стаи, раздават ключове, осигуряват информация относно предоставяните услуги, правят резервации на стаи, записват свободните стаи, изготвят и представят сметки за дължимите суми на заминаващите гости и получават дължимите плащания. Рецепционистите в хотели изпълняват следните основни задачи:• поддържат списък с наличните резервации, свободни и заети стаи;• регистрират пристигащите гости и раздават ключове за стаи;• предоставят информация относно хотелските услуги и наличните услуги в района на хотела;• предоставят		
------	---	------------------------	--	---	--	--

				<p>я за налични свободни стаи и правят резервации за тях;• отговарят на искания на гости, свързани с битово-техническа под-дръжка и приемат оплаквания на клиенти;• свързват се с лицата, отговарящи за битово-техническа поддръжка;• съставят и проверяват сметки на клиента относно такси за използване на компютърни и други системи;• получават и предават съобщения лично или чрез използване на телефон или телефонни централи;• изготвят и представят сметки за дължимите суми на заминаващи тегости и получават дължимите плащания.Примерни длъжности в единичната група:– Администратор, хотел– Рецепционист, хотел</p>		
--	--	--	--	--	--	--

4225	4	Служители, обслужващи запитвания на клиенти		Служителите, обслужващи запитвания на клиенти, отговарят на лични, писмени, електронни и телефонни запитвания и оплаквания относно стоките, услугите и политиката на организацията, предоставят информация и пренасочват хората към съответните компетентни лица или други източници. Тези служители работят на такива места, които им позволяват да са в пряк контакт с клиентите или с производството на стоки и услуги. Служителите, обслужващи запитвания на клиенти, изпълняват следните основни задачи:• отговарят на запитвания относно стоките, услугите и политиката		
------	---	---	--	---	--	--

				<p>та и предоставят информация за тяхната наличност, местоположение, цена и други подобни въпроси;• отговарят на запитвания относно проблеми и предоставят съвети, информация и помощ;• записват информация относно запитвания и оплаквания;• препращат по-сложни запитвания към отговорниците на екипи или експертите;• раздават формуляри, папки с информационни листовки и брошурина заинтересуваните лица.Примерни длъжности в единичната група:– Служител, запитвания– Служител, информация</p>		
--	--	--	--	--	--	--

4226	4	Рецепционисти с общи функции		<p>Рецепционистите с общи функции приемат и посрещат посетители, клиенти или гости и отговарят на запитвания и искания, включително уреждат уговорени ангажименти. Рецепционистите с общи функции изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • приемат и посрещат посетители, клиенти или гости; • уреждат уговорени ангажименти за клиенти; • извършват телефонни обаждания с искания за информация или уговорени ангажименти; • препращат клиенти към компетентно лице или подходящо място; • раздават информационни листовки, брошури и бланки. Примерни длъжности в единичната група:– Рецепционист– 		– Медицински секретар – 3344– Рецепционист, хотел – 4224
------	---	------------------------------	--	---	--	--

				ст, приемна на лекар		
--	--	--	--	-------------------------	--	--

4227	4	Анкетъори в изследвания		Анкетъорите в изследвания задават въпроси на анкетирания лица и записват техните отговори за целите на различни изследвания и пазарни проучвания. Анкетъорите в изследвания изпълняват следните основни задачи:• свързват се с отделни лица по телефона или лично и им обясняват целта на събеседването;• задават въпроси като следват указанията на анкетните карти и въпросниците на изследването;• записват отговорите на хартиен носител или ги въвеждат директно в компютърна база данни чрез използване на компютърни системи за провеждане на анкети;• идентифицират и отстраняват несъответств		
------	---	-------------------------	--	--	--	--

				отговорите;• предоставят обратна информаци я на възложител ите на анкетата при възникване на проблеми с валидиране то на данни.Прим ерни длъжности в единичната група:– Анкетър, маркетингов и изследвани я– Анкетър		
--	--	--	--	---	--	--

4229	4	Персонал, информира щ клиенти, н.д.		В тази единична група се включва персонал, информира щ клиенти, неklasифициран другаде в група 422 Персонал информира щ клиенти. Персоналът в тази единична група изпълнява следните основни задачи:• събеседва с пациенти с цел получаване и обработка на информация, необходима за осигуряване на болнични услуги;• събеседва с кандидати за държавна помощ за получаване на информация във връзка с техните заявления;• проверява точността на предоставената информация;• инициира процедури за предоставяне, изменение, отказ или прекратяване на помощ;•		
------	---	-------------------------------------	--	--	--	--

				информация и отговаря на въпроси, свързани с помощи други молби;• препраща пациента или кандидата към други компетентни и организации за предоставяне на исканите услуги.Примерни длъжности в единичната група:– Информатор, приемна– Информатор/културна организация /културен институт		
--	--	--	--	--	--	--

43	2	АДМИНИСТРАТИВЕН ПЕРСОНАЛ, ВОДЕЩ СЧЕТОВОДНИ И СТОКОВИ ДОКУМЕНТИ		Административният персонал, водещ счетоводни и стоквени документи получава, събира и обработва счетоводни, статистически, финансови и други данни. Занимава се и с парични разплащания, съпътстващи стопанската дейност. Тук се класифицира още административен персонал, който регистрира произведените, закупените, складираните и експедираните стоки, както и необходимите производствени материали, регистрира оперативни данни и координира времевия график на пътническия и товарния транспорт. Административният персонал, водещ счетоводни и стоквени документи, изпълнява		
----	---	--	--	---	--	--

				<p>основни задачи: оказва помощ в счетоводството и изчисленията; калкулира разходите за единица продукция; изчислява трудови възнаграждения, подготвя платежни ведомости и изплаща трудови възнаграждения; занимава се с парични разплащания, съпътстващ и стопанската дейност; получава, събира и обработва статистически или актюерни данни; извършва административни задачи, свързани с финансови трансакции на дадено застрахователно дружество, банка или друга подобна организация; регистрира произведените, закупените, складираните и експедираните стоки; регистрира получените,</p>		
--	--	--	--	--	--	--

				<p>на склад и издадените производствени материали; изчислява количествата производствени материали, необходими на определени дати и помага при подготовката и проверката на производствените графици; регистрира оперативни данни и координира времевия график на пътническия и товарния транспорт. Този подклас включва следните групи: 431 Персонал, водещ счетоводни сметки и документи 432 Персонал, водещ стокови и транспортни документи</p>		
--	--	--	--	--	--	--

431	3	Персонал, водещ счетоводни сметки и документи		Персоналът , водещ счетоводни сметки и документи получава, събира и обработва счетоводни, статистически, финансови и други данни. Занимава се и с парични разплащания, съпътстващ и стопанската дейност. Персоналът, водещ счетоводни сметки и документи изпълнява следните основни задачи: оказва помощ в счетоводството и изчисленията; калкулира разходите за единица продукция; изчислява трудови възнаграждения, подготвя платежни ведомости и изплаща трудови възнаграждения; занимава се с парични разплащания, съпътстващ и стопанската дейност; получава, събира и обработва статистичес		
-----	---	---	--	---	--	--

				актюерни данни; извършва административни задачи, свързани с финансови трансакции на дадено застрахователно дружество, банка или друга подобна организация .Тази група включва следните единични групи:4311 Служители, водещи счетоводни сметки и документи4312 Служители, водещи статистически, финансови и застрахователни документи4313 Служители, водещи платежни ведомости		
--	--	--	--	--	--	--

4311	4	Служители, водещи счетоводни сметки и документи		Служителите, водещи счетоводни сметки и документи изчисляват, класифицират и записват цифрови данни с цел поддържане на финансовата документация. Те извършват всякакви рутинни изчисления, изпращат електронни съобщения и проверяват задълженията с получените първични финансови данни с цел използването им при поддържане на счетоводната документация. Служителите, водещи счетоводни сметки и документи, изпълняват следните основни задачи:• проверяват цифри, електронни съобщения и документи за правилно въведени и математически точни данни и подходящи кодове;• работят с компютър		– Счетоводител, оперативен – 3313
------	---	---	--	--	--	--------------------------------------

<p>софтуер за въвеждане, съхраняване и анализ на информация;• класифицират, записват и сумират числови и финансови данни с целсъставяне и съхраняване на финансови документи чрез използване на дневници, счетоводни книги и компютри;• изчисляват, изготвят и издават сметки, фактури, извлечения посметки и други финансови отчети в съответствие с установени процедури;• съставят статистически, финансови, счетоводни или ревизионни отчети и таблици, отнасящи се до парични постъпления, разходи, платими сметки и взимания, печалба и загуба.Примерни длъжности в единичната група:– Отчетник,</p>		
--	--	--

				о- Фактурист- Кассир, домакин		
--	--	--	--	--	--	--

4312	4	Служители, водещи статистически, финансови и застрахователни документи		Служителите, водещи статистически, финансови и застрахователни документи получават, съставят и изчисляват статистически или актюерни данни или извършват помощни административни задачи, свързани с транзакции на банки, застрахователни и други финансови компании. Служителите, водещи статистически, финансови и застрахователни документи, изпълняват следните основни задачи:• обработват застрахователни документи: сключват и прекратяват застраховки, нанасят изменения в условията и плащанията;• получават и събират статистически или актюерни данни чрез обичайни или специални източници		– Брокер, ценни книжа – 3311– Счетоводител, оперативен – 3313– Приложен специалист, статистика – 3314– Търговски посредник – 3324– Отчетник, счетоводство – 4311
------	---	--	--	---	--	--

				<p>информация;• изчисляват общите суми, средната стойност, застрахователните проценти и други подробности и като ги представят в необходимата таблична форма;• изготвят финансови документи и изчисляват лихви, такси за посредничество и платими задължения за гербови марки;• поддържат документация по регистрация на облигации, акции и други ценни книги, закупени или продадени от името на клиенти или работодатели.Примерни длъжности в единичната група:– Отчетник, оценки на рискове и застраховки – Отчетник, статистически документи– Отчетник, данъци– Отчетник, облигации</p>		
--	--	--	--	---	--	--

4313	4	Служители, водещи платежни ведомости		<p>Служителите, водещи платежни ведомости, събират, сверяват и обработват платежни ведомости и изчисляват трудовото възнаграждение и полагаемите начисления за служители в даден отдел, фирма или друго предприятие. Служителите, водещи платежни ведомости, изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • водят отчетността за присъствие, отпуски и извънреден труд на служителите, с цел калкулиране на трудовото възнаграждение ръчно или чрез използване на компютризирани системи; • подготвят и сверяват платежни ведомости за възнагражденията на служители, показващи брутни и нетни заплати и 		<p>– Счетоводител, оперативен – 3313– Отчетник, счетоводствено – 4311</p>
------	---	--------------------------------------	--	--	--	---

				<p>В т.ч. данъци, членски внос, запори, застраховки и пенсионни отчисления;• подготвят плащания, пенсионни обезщетения на служителите в брой или по електронен път;• проверяват отчетни таблици, работни карти, изчисляват възнаграждения и други сведения с цел откриване и отстраняване на несъответствия с платежните ведомости;• сверяват присъствие, изработени часове, корекции в трудовото възнаграждение и нанасят информацията в съответните таблици.Примерни длъжности в единичната група:– Специалист, труд и работна заплата– Отчетник, водещ платежни ведомости</p>	
--	--	--	--	--	--

432	3	Персонал, водещ стокови и транспортни документи		Персоналът , водещ стокови и транспортни документи, регистрира произведените, закупените, складираните и експедираните стоки, както и необходимите производствени материали, регистрира оперативни данни и координира времевия график на пътническия и товарния транспорт. Персоналът, водещ стокови и транспортни документи, изпълнява следните основни задачи: регистрира произведените, закупените, складираните и експедираните стоки; регистрира получените, заведените на склад и издадените производствени материали; изчислява количествата производствени материали, необходими на определени дати и		
-----	---	---	--	---	--	--

				подготовката и проверката на производствените графици; регистрира оперативни данни и координира времевия график на пътническия и товарния транспорт. Тази група включва следните единични групи: 4321 Персонал, водещ стокови документи 4322 Персонал, водещ документи за производствени материали 4323 Персонал, водещ транспортни документи		
--	--	--	--	---	--	--

4321	4	Персонал, водещ стокови документи		Персоналът , водещ стокови документи, поддържа документацията за произведените стоки и получени, претеглени, издадени, експедиран и или складиран производствени материали. Персоналът , водещ стокови документи, изпълнява следните основни задачи: организира и контролира получаването и експедицията на стоки и води съответните документи; • поддържа документи за стоковата наличност, проверява издадените стоки, оценява нуждите и изготвя заявки за нови стокови наличности; • получава, складира и издава инструменти, резервни части и друго оборудване и води съответната документация; • тегли получените, издадените,		
------	---	-----------------------------------	--	---	--	--

				<p>ите или експедиран итестоки и води съответната документация; • съставя инвентарни списъци на мебели и други артикули, получени за складиране. Примерни длъжности в единичната група:– Началник, склад– Домакин, склад– Склададжия – Отчетник, насочване на товари– Снабдител, доставчик</p>		
--	--	--	--	--	--	--

4322	4	Персонал, водещ документи за производствени материали		Персоналът, водещ документи за производствени материали, изчисляван е необходимите количества материали на точно определени дати за производство, строителство и други производствени дейности, изготвя и проверява производствени графици. Персоналът, водещ документи за производствени материали, изпълнява следните основни задачи:• изчислява количеството, качеството и типа на необходимите материали съгласно производствената програма;• изготвя графици съгласно производствените изисквания, при необходимост осигурява доставката на материали и води		
------	---	---	--	---	--	--

				<p>документация;• изготвя и помага при изготвянето на производствените графицивъз основа на заявките на клиентите, производствените мощностии производителността;• проверява стоковите наличности, организира доставки и отговаря за закъсненията и престоите;• записва и координира работните потоци и материали между различни отдели.Примерни длъжности в единичната група:– Отчетник, инвентаризация на материали (инвентарчик)– Отчетник, планиране на материали</p>		
--	--	--	--	---	--	--

4323	4	Персонал, водещ транспортни документи		Персоналът , водещ транспортни документи, поддържа документацията по оперативните дейности и координира времевия график на железопътния, автомобилния и въздушния пътнически и товарен транспорт, изготвя отчети за ръководството. Персоналът, водещ транспортни документи, изпълнява следните основни задачи:• води документация по оперативните дейности и координира времевия график на пътническия и товарния транспорт;• ръководи маршрутизацията на железопътните превози в рамките на дадено поделение или зона от железопътната мрежа и води съответната документация;• ръководи, контролира и води документация и		
------	---	---------------------------------------	--	--	--	--

				<p>за организацията на товарите на разпределителна гара;• координира и води документация за оперативни дейности относноавтомобилния транспорт, като например разпределение и графици на превозни средства и водачи, товарене и разтоварване на превозни средства и складиране на транзитни стоки;• координира и води документация и протоколи за оперативни дейности относно въздушните превози на пътници и товари, в това число списъци с пътниците и товарните манифести;• изготвя отчети за ръководството.Примерни длъжности в единичната група:– Началник парк в метрополитен– Диспечер,</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				средства– Контрольор, товаро- разтоварна дейност– Контрольор, служба за въздушни превози и услуги– Контрольор, влакове– Контрольор, автомобиле н транспорт		
--	--	--	--	--	--	--

44	2	ДРУГ ПОМОЩЕН АДМИНИСТРАТИВЕН ПЕРСОНАЛ		Другият помощен административен персонал изпълнява спомагателни задачи в редакции на вестници, съдилища, библиотеки и пощи, сортира и доставя пощенски писма и пратки, подрежда документи в папки, подготвя информация за обработка, поддържа данни за персонала, проверява материали за съответствие с оригинала и помага при кореспонденцията на лица, които не могат да четат и пишат. Другият помощен административен персонал изпълнява следните основни задачи: записва информация относно вземане и връщане на библиотечни книги; класифицира и картотекира различни документи и други записи;		
----	---	---------------------------------------	--	---	--	--

				данни за персонала; сортира, записва и доставя поща от пощенски станции, както и от или в дадено предприятие; кодира данни; коригира текст; изпълнява редица разнообразни спомагателни задачи; пише от името на лица, които не могат да четат или пишат. Този подклас включва следната група: 441 Друг помощен административен персонал		
--	--	--	--	---	--	--

441	3	Друг помощен административен персонал	Единичната група 4414 Писари и сродни на тях от Международната стандартна класификация на професиите – ISCO-08 не се използва в националната практика.	Другият помощен административен персонал изпълнява спомагателни задачи в редакции на вестници, съдилища, библиотеки и пощи, сортира и доставя пощенски писма и пратки, подрежда документи в папки, подготвя информация за обработка, поддържа данни за персонала, проверява материали за съответствие с оригинала и помага при кореспонденцията на лица, които не могат да четат и пишат. Другият помощен административен персонал изпълнява следните основни задачи: записва информация относно вземане и връщане на библиотечни книги; класифицира и картотекира различни документи и други записи;		
-----	---	---------------------------------------	--	---	--	--

				данни за персонала; сортира, записва и доставя поща от пощенски станции, както и от или в дадено предприятие; кодира данни; коригира текст; изпълнява редица разнообразни спомагателни задачи; пише от името на лица, които не могат да четат или пишат. Тази група включва следните единични групи: 4411 Помощен персонал в библиотеки 4412 Пощальони и сортировачи 4413 Персонал по кодиране и редактиране на документи 4414 Писари и сродни на тях 4415 Деловодители/архивари 4416 Служители, човешки ресурси 4419 Друг помощен административен персонал, н.д.		
--	--	--	--	---	--	--

4411	4	Помощен персонал в библиотеки		Помощният персонал в библиотеки издава и получава библиотечни материали, сортира и разпределя книги, аудио и видео записи, периодични издания, списания, вестници и осигурява обща библиотечна информация за потребителите. Помощният персонал в библиотеки изпълнява следните основни задачи:• издава и получава библиотечни книги и други материали;• подрежда книги и други библиотечни материали;• извършва спомагателни административни дейности, включително поддържа ръчна и електронна картотека, текстообработка и писанена компютър при необходимост;• поддържа абонаменти		
------	---	-------------------------------	--	--	--	--

				<p>периодични издания;• помага на потребителите при намиране на основни библиотечни материали и заема книги от други библиотеки; • поддържа библиотечна документация, свързана с придобиване, издаване и връщане на книги и други материали. Примерни длъжности в единичната група:– Картотекар– Фондохранител, музей/художествена галерия– Работник, библиотека</p>		
--	--	--	--	--	--	--

4412	4	Пощальони и сортировач и		Пощальонит е и сортировач ите извършват сортиране, записване, доставка и други задължения във връзка с пощенски услуги от пощенски станции или свързани с тях организации , както и от или в рамките на дадена организация .Пощальони те и сортировач ите изпълняват следните основни задачи:• изпълняват задължения , свързани с пощенски операции в държавните пощи и частните куриерски фирми;• сортират и доставят поща на частни адреси и търговски дружества;• предоставят потвърдите лни разписки за доставка при поискване от страна на клиента;• сортират и записват входящата и изходящата кореспонде		
------	---	-----------------------------------	--	---	--	--

				иразпредел ят изходящата поща в различни организации .Примерни длъжности в единичната група:– Експедитор, поща– Пощенски раздавач (пощальон) – Сортировач, поща		
--	--	--	--	--	--	--

4413	4	Персонал по кодиране и редактиране на документи		Персоналът по кодиране и редактиране на документи кодира информация, проверява и коригира, изпълнява разнообразни помощни административни задачи. Персоналът по кодиране и редактиране на документи изпълнява следните основни задачи:• кодира информация и класифицира информация по кодове за целите на обработката на данни;• сравнява корекции на текстове и други подобни материали, подготвени за разпечатване, с оригиналния материал, коригира грешки и маркира текстове за разпечатване в съответствие с установени правила;• сортира формуляри и ги обозначава		
------	---	---	--	--	--	--

				идентификационни номера;• сортира документи и ги подрежда по страници;• адресира циркулярни писма и пликове на ръка.Примерни длъжности в единичната група:– Коректор– Шифровчик		
4414	4	Писари и сродни на тях				

4415	4	Деловодители/архивари		<p>Деловодители и архиварите подреждат кореспонденция, карти, фактури, квитанции и други по азбучен или цифров ред, или в съответствие с използваната система за подреждане. Те намират и взимат даден материал от досие или папка, правят фотокопия, сканират и изпращат документи по факсимилен начин при поискване. Деловодители и архиварите изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none">• сортират и класифицират материали според указанията, например по съдържание, цел, критерии на потребителя, хронологичен, азбучен или цифров ред;• подреждат материали в чекмеджета, кантонерки		
------	---	-----------------------	--	--	--	--

				намират и взимат даден материал от досие или папка при поискване;• съхраняват документац ия и протоколи по подредени и взети материали;• фотокопира т, сканират и изпращат документи по факсимилен начин.Прим ерни длъжности в единичната група:– Архивар– Деловодите л		
--	--	--	--	---	--	--

4416	4	Служители, човешки ресурси		Служителите, човешки ресурси поддържат и актуализират досиетата на личния състав, като например информация за служебни прехвърляния и повишавания, оценки за качеството на работата, взети и натрупани отпуски на служители, заплати, квалификация и обучение. Служителите, човешки ресурси изпълняват следните основни задачи:• актуализират информация за персонала, движението по трудовия стаж, заплатите, оценките за качество на работата, квалификация и обучение, взетите и натрупани отпуски на служителите;• създават досиета на новопостъпили служители и проверяват		
------	---	----------------------------	--	---	--	--

				<p>им;• обработват заявления за назначаван е на работа и повишаване вдлъжност и съветват кандидатите относно резултатите ;• получават и отговарят на запитвания за назначения по трудов до-говор и съответните условия;• изпращат заявления и обяви за работа и изпити за приемане на работа;• поддържат и актуализира т ръчни и компютризи рани системи засъхранен ие и регистрация на досиета, съставят и изготвят отчетии документи, свързани с човешките ресурси;• съхраняват и откриват досиетата на личния състав при поискване.П риимерни длъжности в единичната група:– Служител, човешки ресурси– Асистент, човешки</p>		
--	--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--	--

4419	4	Друг помощен административен персонал, н.д.		В тази единична група се включва друг помощен административен персонал, некласифициран другаде в клас 4 Помощен административен персонал. Персоналът в тази единична група изпълнява следните основни задачи:• получава поръчки от клиенти за класифициране на рекламни, писмени и редактирани копия, изчислява рекламни тарифи и оформя сметките на клиентите;• пише търговска и ведомствена кореспонденция, например отговорина запитвания за информация и помощ, искове за щети, запитвания за кредитиране, оформяне на сметки, рекламации за извършени		
------	---	---	--	--	--	--

				<p>помага при подготовката на периодични издания, обяви, реклами, каталози, указатели и други материали за публикуване ;• изчита вестници, списания, изявления в печата и други публикации за намиране и класиране на интересни за персонала и клиентите статии.Примерни длъжности в единичната група:– Служител, рекламна агенция– Отговорник, спомагателни дейности– Призовкар– Съдебен документатор</p>		
--	--	--	--	--	--	--

5	1	<p>ПЕРСОНАЛ, ЗАЕТ С УСЛУГИ ЗА НАСЕЛЕНИ ЕТО, ТЪРГОВИЯ ТА И ОХРАНАТА</p>		<p>Персоналът , зает с услуги за населението, търговията и охраната осигурява персонални услуги, свързани с пътувания, организиран е на домакинство, приготвяне и доставяне на храни, предоставяне на грижи за хора, защита и сигурност срещу пожар и незаконни действия. В този клас се включват още персонални услуги, свързани с демонстриране и продажба на стоки в магазини на едро и дребно и в други подобни обекти, както и на щандове и пазари. Компетентното упражняване на повечето от професиите в този клас изисква минимум първообразователно и квалификационно ниво, съгласно нивата, описани в Методологи</p>		
---	---	--	--	---	--	--

				<p>бележки по прилагането на НКПД-2011. Персоналът, зает с услуги за населението, търговията и охраната изпълнява следните основни задачи: организира и предоставя услуги по време на пътуване; оказва помощ при поддържане на домакинството; приготвя и сервира храна и напитки; предоставя грижи при отглеждане на деца; предоставя основни здравни грижи и подобно обслужване в домашни условия или в здравни и социални заведения; продажба на стоки в магазини за търговия на едро и дребно и в други подобни обекти, както и на щандове и пазари; демонстрира стоки на потенциални клиенти; позира като модели за</p>	
--	--	--	--	---	--

				<p>осигурява персонални, фризьорски, козметични или компаньонски услуги; предсказва бъдещето; извършва услуги по траурни обреди; оказва защита и сигурност на хора и имущество срещу пожар и незаконни действия; осигурява законност и ред. В някои случаи към задълженията им се включват и задачи по осъществяване на контрол на други работещи. Този клас включва следните подкласове:</p> <p>51 Персонал, зает в сферата на персоналните услуги</p> <p>52 Продавачи</p> <p>53 Персонал, полагащ грижи за хора</p> <p>54 Персонал, осигуряващ защита и сигурност</p>		
--	--	--	--	---	--	--

51	2	ПЕРСОНАЛ, ЗАЕТ В СФЕРАТА НА ПЕРСОНАЛ НИТЕ УСЛУГИ		Персоналът , зает в сферата на персоналните услуги, предоставя услуги, свързани с пътувания, организиране на домакинство, приготвяне и доставяне на храна, фризьорство и козметика, грижи за домашни любимци и други услуги за личността.		
----	---	--	--	---	--	--

511	3	Обслужващ персонал в транспорта		Обслужващият персонал в транспорта предоставя разнообразни персонални услуги във връзка с пътуване със самолет, влак, кораб, автобус или друго превозно средство, придружава лица или групи при туристически пътувания, разглеждане на забележителности и екскурзии. Обслужващият персонал в транспорта изпълнява следните основни задачи: осигурява удобства и безопасност на пътниците; сервира храни и освежителни напитки; предоставя информация и отговаря на въпроси във връзка с пътувания; събира или издава билети в обществен транспорт; придружава лица или групи по време на екскурзии или		
-----	---	---------------------------------	--	---	--	--

				<p>е на забележителности и интересни места. Тази група включва следните единични групи: 5111 Персонал, обслужващ пътници и стюарди 5112 Кондуктори 5113 Екскурзовод и</p>		
5111	4	Персонал, обслужващ пътници и стюарди		<p>Персоналът, обслужващ пътници и стюарди, осигурява комфорта и безопасността на пътниците, сервира храни и напитки, предоставя персонални услуги, обикновено на борда на самолети и кораби. Той може да планира и координира домакинските и социалните дейности на корабите.</p>		

5112	4	Кондуктори		Кондукторите проверяват и издават билети, осигуряват безопасността и удобствата на пътниците във влакове, трамваи, автобуси и други обществени превозни средства. Кондукторите изпълняват следните основни задачи: <ul style="list-style-type: none">• събират и издават билети, пропуски или входни такси, проверяват валидността на предварително издадени билети;• обслужват спалните вагони и техните ползватели в пътническия влак;• помагат при качване, настаняване и поставяне на багажа според изискванията, особено на възрастни, болни или инвалиди;		
------	---	------------	--	---	--	--

5113	4	Екскурзовод и		Екскурзоводите придружават лица или групи при пътувания, разглеждане на забележителности, екскурзии и обиколки на интересни места, например исторически забележителности, индустриални обекти или тематични паркове. Те предоставят основна информация за посещаваните обекти и описват техните характерни особености. Екскурзоводите изпълняват следните основни задачи: <ul style="list-style-type: none">• придружават и упътват туристите при круизи и разглеждане на забележителности;• придружават посетителите при посещение на туристически обекти, например музеи, изложби, тематични паркове, фабрики и други индустриал		
------	---	------------------	--	---	--	--

				<p>описват и предоставят информация за интересни места и излож-бени обекти, отговарят на различни въпроси;• провеждат образователни мероприятия за ученици;• контролират действията на туристите в съответствие с правилата, туристическите норми и мерки за безопасност;• посрещат и регистрират посетители и туристи, издават необходимите идентификационни карти или спомагателни средства за безопасност;• раздават брошури, показват аудио-визуални материали, както и обясняват реда и действията по време на туристическите обиколки;• осигуряват физическата безопасност на групите и извършват дейности по</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				на първа помощ или ръководят евакуациите при спешни случаи;• разрешават всякакви проблеми, свързани с туристически маршрути, услуги или настаняване.Примерни длъжности в единичната група:– Екскурзовод – Аниматор		
--	--	--	--	--	--	--

512	3	Готвачи		<p>Готвачите планират, организират , приготвят и готвят храни по рецепти или под контрол на главния готвач в хотели, ресторанти и други места за хранене, на борда на плавателни средства, пътнически влакове и частни домакинств а. Готвачите изпълняват следните основни задачи: планират ястията, подготвят и готвят храни; планират, контролират и координират работата на кухненските помощници; проверяват качеството на храните; теглят, измерват смесват компонентите в съответствие с рецептите и личната им преценка; регулират температурата на фурни, грилове, пещи и друго кухненско оборудване; проверяват</p>		
-----	---	---------	--	--	--	--

				кухненските помещения, прибори, зали за сервиране, за да спазят санитарните и хигиенните изисквания; работят с кухненскооборудване като грилове, фритюрниц и или тигани. Тази група включва следната единична група: 5120 Готвачи		
--	--	--	--	---	--	--

5120	4	Готвачи	<p>Бележки :Собствениците на малки кафенета, ресторанти и други подобни заведения, за които управлението и контрола на персонала не е съществена част от работата им, се класифицират в 5120 Готвачи, 5131 Сервитьори или 5132 Бармани.</p>	<p>Готвачите планират, организират, приготвят и готвят храни по рецепти или под контрол на главния готвач в хотели, ресторанти и други места за хранене, на борда на плавателни средства, пътнически влакове и частни домакинства. Готвачите изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • планират ястията, подготвят и готвят храни; • планират, контролират и координират работата на кухненските помощници; • проверяват качеството на храните; • теглят, измерват и смесват компонентите в съответствие с рецептите и личната им преценка; • регулират температурата на фурни, грилове, пещи и друго кухненско оборудване; 	<p>- Управител, сладкарница/кафене – 1412- Управител, ресторант – 1412- Главен готвач – 3434- Готвач, заведение за бързо хранене – 9411</p>
------	---	---------	---	---	---

				проверяват и почистват кухненските помещения, прибори, зали за сервиране, за да спазят санитарните и хигиенните изисквания;		
--	--	--	--	---	--	--

513	3	Сервитьори и бармани		Сервитьорите и барманите сервират храни и напитки в търговски обекти за хранене и пиене, клубове, развлекателни заведения, столове, на борда на кораби и в пътнически влакове. Сервитьорите и барманите изпълняват следните основни задачи: помагат при зареждането на баровете; измиват и употребяват чашите и почистват пространството около бара; сервират алкохолни и безалкохолни напитки на бара; поставят на масите чисти покривки, прибори и чаша; сервират храни и напитки; съветват при избора на вина и сервират им; вземат поръчки за храни и/или напитки и предават поръчките		
-----	---	----------------------	--	--	--	--

				кухненския персонал; представятс метката на клиентите и получават плащането. Тази група включва следните единични групи:5131 Сервитьори 5132 Бармани		
--	--	--	--	--	--	--

5131	4	Сервитьори	<p>Бележки :Собствениците на малки кафенета, ресторанти и други подобни заведения, за които управлението и контрола на персонала не е съществена част от работата им, се класифицират в 5120 Готвачи, 5131 Сервитьори или 5132 Бармани.</p>	<p>Сервитьорите сервират храни и напитки в търговски обекти за хранене и пиене, клубове, развлекателни заведения, столове, на борда на кораби и в пътнически влакове. Сервитьорите изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • поставят на масите чисти покривки, прибори и чаши; • посрещат клиентите и им предоставят менюто и списъка с напитките; • съветват при избора на храни и напитки; • вземат поръчки за храни и/или напитки и предават поръчката на кухненския персонал и на бюфета; • сервират храните и напитките на клиентите; • почистват масите и връщат чиниите и приборите в кухнята; • представят сметката на клиентите, 	<p>– Управител, сладкарница/кафене – 1412– Управител, ресторант – 1412– Барман – 5132</p>
------	---	------------	---	--	---

				плащането и работятс касови апарати.При мерни длъжности в единичната група:– Сомелиер– Сервитьор		
--	--	--	--	--	--	--

5132	4	Бармани	<p>Бележки :Собствениците на малки кафенета, ресторанти и други подобни заведения, за които управлението и контрола на персонала не е съществена част от работата им, се класифицират в 5120 Готвачи, 5131 Сервитьори или 5132 Бармани.</p>	<p>Барманите приготвят, смесват и сервират алкохолни и безалкохолни напитки директно на клиенти на бара или изпълняват поръчки на сервитьорите. Барманите изпълняват следните основни задачи: • приемат поръчки за напитки от сервитьорите или директно от клиентите; • приготвят и сервират алкохолни и безалкохолни напитки на бара; • измиват и употребяват чаши, почистват и поддържат пространството около бара, зоните и оборудването за приготвяне на чай и кафе, например кафемашините; • събират сметките, работят с касови апарати и подреждат касовите бележки; • помагат при зареждането на бара и подреждат бутилки и чаши;</p>	<p>– Управител, сладкарница/кафене – 1412– Управител, ресторант – 1412– Сервитьор – 5131</p>
------	---	---------	---	--	--

				<p>личните документи на клиентите, за да се уверят дали отговарят на изискванията за консумация на алкохол;• предприемат мерки за ограничаване на проблеми, свързани със злоупотреба с алкохол, включително поръчка на транспорт;• смесват компоненти за приготвяне на коктейли и други напитки;• сервират леки храни на клиентите директно на бара. Примерни длъжности в единичната група:– Барман</p>		
--	--	--	--	---	--	--

514	3	Фризьори, козметици и сродни на тях		Фризьорите, козметиците и сродни на тях подстригват и правят прически, бръснат и оформят бради, извършват разкрасителни и козметични процедури и нанасят грим с цел подобряване външния вид на клиентите. Фризьорите, козметиците и сродни на тях изпълняват следните основни задачи: обсъждат изискванията на клиента; подстригват и правят прически; бръснат и оформят бради; извършват разкрасителни и козметични процедури; нанасят грим; оформят и лакират нокти на ръцете и краката, включително медицински педикюр; обслужват клиентите, които ползват баня и извършват козметичен масаж. Тази		
-----	---	-------------------------------------	--	---	--	--

				включва следните единични групи:5141 Фризьори5142 Козметици и сродни на тях		
--	--	--	--	---	--	--

5141	4	Фризьори		<p>Фризьорите подстригват , оформят, боядисват и трайно къдрят косата,бръснат или оформят бради и се грижат за състоянието на скалпа.Фризьорите изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none">• подстригват , измиват и къдрят косата;• бръснат или оформят бради и мустаци;• грижат се за състоянието на скалпа;• поставят перуки в съответствие с изискванията на клиента;• консултират относно грижи за косата, вида на прическата и различни фризьорски продукти;• оформят косата на кичури и плитки и извършват удължаване на косата;• записват часове за посещение и получават плащането;• почистват работното си място и инструментите.Пример		
------	---	----------	--	---	--	--

				длъжности в единичната група:– Бръснар– Фризьор– Перукер		
--	--	--	--	---	--	--

5142	4	Козметици и сродни на тях		Козметиците и сродни на тях осигуряват грижи за красотата на лицето и тялото, прилагат козметични процедури и средства, нанасят грим с цел подобряване външния вид на клиентите. Козметиците и сродни на тях изпълняват следните основни задачи: <ul style="list-style-type: none">• почистват и нанасят кремове, лосиони и други продукти за лице и тяло;• извършват масаж на лице и тяло;• нанасят грим на клиенти на козметичните салони, актьори или други изпълнители;• оформят и лакират нокти на ръцете и краката, включително медицински педикюр;• обслужват клиентите, които ползват баня и извършват козметичен масаж;		
------	---	---------------------------	--	--	--	--

				<p>восъчни, захарни и други депилационни техники за премахване на нежелано окосмяване;</p> <ul style="list-style-type: none">• консултират клиенти относно диети или упражнения за намаляване на теглото и отслабване;• записват часове за посещение и получават плащането. <p>Примерни длъжности в единичната група:– Козметик– Педикюрист – Маникюрист – Гримьор– Консултант по отслабване</p>		
--	--	--	--	---	--	--

515	3	Домакини и икономисти		Домакините и икономистите координират, разпределят и контролират работата на чистачите и друг домакински обслужващ персонал в търговски, индустриални и жилищни сгради. Те поемат отговорност за домакинските и охранителните функции в хотели, офиси и жилищни сгради. Домакините и икономистите изпълняват следните основни задачи: възлагат задачи и инспектират района на сградите, за да проверят дали работата по почистване и поддръжка се извършва правилно; раздават консумативи, оборудване, пособия и запаси и осигуряват необходимите доставки; проучват и назначават кандидати за работа; обучават		
-----	---	-----------------------	--	---	--	--

				<p>новопостъп или така и опитни работници; препоръчват поощрения, преназначения и уволнения; извършват някои домакински задачи по почистване и поддръжка. Тази група включва следните единични групи: 5151 Отговорници по чистотата и поддръжката на офиси, хотели и други учреждения</p> <p>5152 Икономи и домашни помощници</p> <p>5153 Домакини на сгради</p>		
--	--	--	--	--	--	--

5151	4	Отговорниците по чистотата и поддръжката на офиси, хотели и други учреждения		Отговорниците по чистотата и поддръжката на офиси, хотели и други учреждения организират, контролират и изпълняват домакински задължения за да запазят чисти и подредени интериора, обзавеждането и съоръженията. Отговорниците по чистотата и поддръжката на офиси, хотели и други учреждения изпълняват следните основни задачи:• ангажират, обучават, освобождават, организират и контролират домашните помощници, чистачите и друг домакински персонал;• закупуват или контролират закупуването на консумативите;• контролират складирането и издаването на консумативите;• контролират		– Управител, хотел – 1411– Собственик, къща за гости – 5152– Иконом, домакинство – 5152– Домакин, сграда – 5153– Домашен чистач – 9111
------	---	--	--	---	--	---

				<p>благосъстояние и охраната на хората в институциите;• почистват с прахосмукачки, измиват и полират подове, мебелировка и друго обзавеждане;• оправят легла, почистват бани, поставят хавлии, сапуни и други подобни аксесоари;• почистват кухненски помещения и помагат при общата домакинска работа, включително миене на чинии;• зареждат мини-барове, чаши и пособия за писане.Примерни длъжности в единичната група:– Иконом–Домакин (пазач), къмпинг–Хост (хостеса)</p>		
--	--	--	--	--	--	--

5152	4	Икономи и домашни помощници	Бележки :Собствениците на малки места за настаняване и къщи за гости, които предлагат настаняване и ограничени услуги по предлагане на храна срещу заплащане и за които управление то и контрола на персонала не е съществена част от работата им, се класифицират в 5152 Икономи и домашни помощници	Икономите и домашните помощници организират , контролират и изпълняват домакински задължения в частни жилища, със или без помощта на подчинен състав.Икономите и домашните помощници изпълняват следните основни задачи:• контролират наети в домакинството като домашен персонал;• закупуват или контролират закупуването на консумативите;• контролират складирането и издаването на консумативите;• помагат в случаи на леко заболяване или нараняване като измерват температурата, дават лекарства, поставят бинтове;• почистват с прахосмукачки, измиват и полират подове, мебелировк		– Управител, хотел – 1411– Иконом – 5151– Домашен чистач – 9111
------	---	-----------------------------	---	--	--	--

				<p>обзавеждане;• оправят легла, почистват бани, поставят хавлии, сапуни и други подобни аксесоари;• грижат се за домашни любимци и цветя, посрещат посетители, вдигат телефона, доставят съобщения или пазаруват;• приготвят и готвят храни, подреждат и почистват масите, сервират храни и напитки;• почистват кухненски помещения и помагат при общата домакинска работа, включително миене на чинии.Примерни длъжности в единичната група:– Собственик, къща за гости– Иконом, домакинство– Домашна помощница</p>		
--	--	--	--	--	--	--

5153	4	Домакини на сгради		<p>Домакините на сгради се грижат за апартаменти, къщи, хотели, офиси, църкви и други сгради и прилежащите им части като ги поддържат чисти и в добро състояние. Те могат да контролират други работници и външни изпълнители, в зависимост от големината и естеството на сградата. Домакините на сгради изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none">• контролират работата на работниците и външните изпълнители• попочистване, поддържане на домакинството и сграда;• участват в почистване, дребни ремонти и поддръжка на интериора на сградата;• обслужват котли и бойлери за осигуряване на		
------	---	--------------------	--	---	--	--

				<p>топла вода;• отговарят за поведението на наемателя и посетителя във връзка пазенето на тишина или повреда на имущество;• оказват дребни услуги на отсъстващи наематели, например приемат от тяхно име пратки или осигуряват необходимата информация на търсещите ги;• уведомяват управляващите или собствениците на сградите за нуждата от основен ремонт;• осигуряват охрана на сградите с цел безопасност ;• попълват регистрационни формуляри и осигуряват на наемателя копие от правилниците за вътрешния ред.Примерни длъжности в единичната група:– Домакин, сграда– Домоуправи</p>		
--	--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--	--

516	3	Друг обслужващ персонал		Другият обслужващ персонал обучава водачи на моторни превозни средства, обучава и се грижи за животни, предоставя погребални услуги, осигурява компания и други персонални услуги, гадае миналото и предрича бъдещи събития в живота на хората. Другият обслужващ персонал изпълнява следните основни задачи: изготвя хороскопи; осигурява компания или други персонални услуги на клиенти; предоставя камериерск и услуги; предоставя балсамиране и погребални услуги; грижи се, храни, обучава и почиства животни; обучава водачи на моторни превозни средства. Тази група включва следните единични		
-----	---	-------------------------	--	--	--	--

				Астролози, гадатели и сродни на тях5162 Компаньони и камериери5 163 Обслужващ персонал по траурни обреди и балсаматор и5164 Персонал, грижещ се за животни и домашни любимци51 65 Инструктори , обучение на водачи на моторни превозни средства51 69 Друг обслужващ персонал, н.д.		
--	--	--	--	---	--	--

5161	4	Астролози, гадатели и сродни на тях		Астролозите, гадателите и сродни на тях гадаят миналото и предсказват бъдещи събития в живота на хората чрез практикуване на астрология, гледане на ръка или карти или чрез други техники. Астролозите, гадателите и сродни на тях изпълняват следните основни задачи: <ul style="list-style-type: none">• правят хороскопи на лица с цел гадаене на миналото и предричане на бъдещето;• гледат на ръка или карти или чрез други техники;• предричат бъдещи събития на базата на тълкувания;• определят благоприятни и периоди за различни човешки дейности, като например женитба, пътешествия или религиозни или други церемонии;• дават съвети или предупреждават за		
------	---	-------------------------------------	--	---	--	--

				насоки на действие;• дават съвети на хора да избягват лоши влияния.Примерни длъжности в единичната група:– Астролог– Гадател– Окултист		
--	--	--	--	--	--	--

5162	4	Компаньони и камериери		<p>Компаньоните и камериерите осигуряват компания и посещения за различни нужди на клиента. Компаньоните и камериерите изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • осигуряват компания на клиенти като ги придружават на различни места, разговарят с тях, четат им книги и участват в спортни мероприятия; • помагат при забавление на гостите в дома на клиента; • поддържат гардероба и личните вещи на клиента в добър вид. <p>Примерни длъжности в единичната група:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Камериер/камериерка – Компаньонка – Камериер/камериерка, хотел 		<p>– Домашна помощница – 5152– Домакин, клуб – 5169</p>
------	---	------------------------	--	--	--	--

5163	4	Обслужващ персонал по траурни обреди и балсаматори		Обслужващият персонал по траурни обреди и балсаматорите извършват различни дейности по погребения и балсамиране на починали. Обслужващият персонал по траурни обреди и балсаматори изпълняват следните основни задачи:• организират и провеждат погребения, кремации и погребални церемонии;• балсамираат труповете;• спазват санитарни норми и законови изисквания, свързани с балсамирането;• правят разрези по различни части на тялото, оформят обезобразени тела, когато е необходимо;• обличат труповете и ги полагат в ковчези;• провеждат срещи за уреждане подготовката на тъжните ритуали, помагат при избора на		
------	---	--	--	--	--	--

				урни, определят мястото и времето на погребеният а или кремациите. Примерни длъжности в единичната група:– Завеждащ бюро, обредни услуги– Обслужващ, погребално бюро– Балсаматор -гримьор– Гробар		
--	--	--	--	---	--	--

5164	4	Персонал, грижещ се за животни и домашни любимци		Персоналът , грижещ се за животни и домашни любимци храни, занимава се, обучава и се грижи за животни, асистира на ветеринарн и лекари и техници, помага в приютите за животни, зоологическ и градини, лаборатории и, магазини за домашни любимци, школи за езда, училища за обучение на кучета и подобни заведения. Персоналът, грижещ се за животни и домашни любимци изпълнява следните основни задачи:• кълпе и храни животните;• води или откарва животни в лечебници и помага за държането им по време на процедури;• почиства и стерилизира хирургическ и ветеринарн и инструменти;• поставя етикети на лекарства, химически		
------	---	--	--	---	--	--

				<p>други фармакологични средства и попълва складовите наличности;</p> <ul style="list-style-type: none">• стерилизира шишета, стъкленици и други пособия;• почиства, подрежда и дезинфектира местата за настаняване на животни;• събира и записва информация за животните като тегло, размери, физическо състояние, проведени лечения, приемани лекарства и храни;• обучава животни да развиват и поддържат необходимата форма за състезания, развлечения, сигурност, езда и други дейности;• грижи се за хигиената на животните чрез къпане, ресане, подрязване и подстригване на козината, изрязване на ноктите и почистване		
--	--	--	--	--	--	--

				ушите.Примерни длъжности в единичната група:– Дресьор (водач), кучета– Треньор, състезателни коне– Кинолог– Работник, зоопарк		
--	--	--	--	---	--	--

5165	4	Инструктори , обучение на водачи на моторни превозни средства		Инструктури те, обучение на водачи на моторни превозни средства обучават хората как да управляват моторни превозни средства.Ин структури те, обучение на водачи на моторни превозни средстваизп ълняват следните основни задачи:• обучават водачите в реални условия за шофиране, обясняват и демонстрират операциите със спирачките, съединител я, избиране на скоростите, автоматична скоростна кутия, уредите за сигнализиране и светлини;• преподават правилата за движение по пътищата;• преподават изискванията за пътна безопасност ;• съветват водачите при подготовката им за изпита по шофиране;• съветват за		– Летец – пилот, инструктор – 3153
------	---	---	--	---	--	------------------------------------

				<p>е на умения при аварийни ситуации;• илюстрират механичната дейност на моторни превозни средстваи обясняват различни шофьорски техники чрез използване на диаграми и аудио-визуални средства.Примерни длъжности в единичната група:– Инструктор, обучение на водачи на моторно превозно средство</p>		
--	--	--	--	--	--	--

5169	4	Друг обслужващ персонал, н.д.		В тази единична група се включва друг обслужващ персонал, неклассифициран другаде в подклас 51 Персонал зает в сферата на персоналните услуги. Този персонал извършва следните основни задачи:• придружава клиентите в ресторанти и при други излизания;• действа като партньори за танци;• посреща и развлека клиенти на нощни клубове. Примерни длъжности в единичната група:– Домакин, клуб– Отговорник, ателие		– Компаньонка – 5162
------	---	-------------------------------	--	--	--	----------------------

52	2	ПРОДАВАЧИ		<p>Продавачите продават и демонстрират стоки в магазини на едро и дребно, на щандове и пазари, по системата „от врата до врата“, по телефона или чрез контактни центрове. Те могат да регистрират и приемат плащания за закупени стоки и услуги. Тук се класифицират още и собствениците на малки магазини. Продавачите изпълняват следните основни задачи:</p> <p>продават в магазини на едро и дребно, на щандове и пазари, по системата „от врата до врата“, по телефона или чрез контактни центрове за връзка с клиенти; демонстрират и излагат стоки на потенциални и купувачи; продават и обслужват клиенти на хранителни щандове и на улицата за</p>		
----	---	-----------	--	---	--	--

				<p>ена консумация; отговарят за редовното снабдяване със стоки за продажба; подкрепят и излагат стоки, опаковат и пакетират продадените стоки; определят продуктите с разнообразие, стоковите запаси и ценовите нива на стоките; работят с касови апарати, оптически скенери за баркодове, компютри или друго оборудване за регистриране и приемане на плащания при покупка на стоки и услуги. В някои случаи към задълженията им се включват и задачи по осъществяване на контрол на други работещи. Тази подгрупа включва следните групи: 521 Продавачи на пазари и амбулантни търговци 522 Продавачи</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				магазини52 3 Касиери и продавачи на билети524 Друг персонал, зает с Търговия		
--	--	--	--	--	--	--

521	3	Продавачи на пазари и амбулантни търговци	Бележки :Уличните продавачи на нехранителни стоки (или на предварително пакетирани еразвалящи се хранителни стоки) от ръчни колички, платформи, подноси или кошници се класифицират в 952 Улични продавачи на нехранителни стоки.	Продавачите на пазари и амбулантни търговци продават стоки на щандове и пазари или на улици, приготвят и продават топли или студени храни и напитки, готови за непосредствена консумация на улици и обществени места.Продавачите на пазари и амбулантни търговци изпълняват следнитеосновни задачи: получават разрешение за поставяне на щандове на определено място на улици, пазари и други открити пространства или да продават храни и напитки на улицата; купуват или сключват договори за редовна доставка на продуктите, които ще се продават; сглобяват или демонтират сергии и щандове; транспортир		
-----	---	---	---	--	--	--

				складират, товарят и разтоварват стоките за продажба; подреждат, излагат и продават стоки, храни и напитки и получават плащания; увиват и опаковат продадените стоки; приготвят храни и напитки за продажба; използват ръчни колички и колички с педали, платформи, подноси или кошници с цел доставяне на храните и напитките на желаното място на улицата, обществени места, като спирки или кина; водят сметки и поддържат отчетност за стоките запаси. Тази група включва следните единични групи: 5211 Продавачи на пазари, павилиони и сергии 5212 Амбуланти търговци на храни		
--	--	--	--	--	--	--

5211	4	Продавачи на пазари, павилиони и сергии	Бележки :Уличните продавачи и продавачите на пазари, павилиони и сергии за пресни хранителни продукти, предназначени за незабавна консумация (плодове, зеленчуци, месо и млечни продукти) се класифицират в 5211 Продавачи на пазари, павилиони и сергии.Уличните продавачи и продавачите на пазари, павилиони и сергии на разнообразни приготвени храни и хранителни продукти за незабавна консумация се класифицират в 5246 Обслужващ персонал на хранителни щандове.Уличните продавачи и продавачите на пазари, павилиони и сергии на храни и напитки за незабавна консумация от ръчни колички, платформи, подноси или кошници се класифицират в 5212	Продавачите на пазари, павилиони и сергии продават разнообразни стоки на сергии на открито, покрити пазари или на други отворени пространства а.Продавачите на пазари, павилиони и сергии изпълняват следните основни задачи: • получават разрешение за поставяне на щандове на определено място на улици, пазари и други открити пространства; • определят продуктите, разнообразие, запаси и ценови нива за стоките, които се продават; • купуват или сключват договори за редовна доставка на продаваните продукти от доставчиците на едро или директно от производителите; • сглобяват или демонтират		– Продавач, хранителни продукти – 5212– Управител, магазин – 5221– Продавач – консултант – 5223– Обслужващ на щанд, кафетерия – 5246– Уличен продавач, нехранителни стоки – 9520
------	---	---	--	--	--	--

			<p>търговци на храни. Уличните продавачи и продавачите на пазари, павилиони и сергии на нехранителни стоки (или на предварително пакетирани неразвалящи се хранителни стоки) от ръчни колички, платформи, подноси или кошници се класифицират в 9520</p> <p>Улични продавачи на нехранителни стоки. Работниците, които приготвят храни за незабавна консумация, например хамбургери, но имат ограничен пряк контакт с клиентите се класифицират в 9411</p> <p>Помощници при приготвянето на храни в заведения за бързо хранене.</p>	<p>щандове, транспортират, складираат, товарят и разтоварват стоките за продажба; • демонстрират и продават стоки и получават плащания; • подреждат и излагат за продажба, както и увиват и опаковат продадените стоки; • водят сметки и поддържат отчетност за стоките запаси. Примерни длъжности в единичната група: – Продавач, павилион – Продавач, пазар – Продавач, улична сергия</p>		
--	--	--	---	---	--	--

5212	4	Амбулантни търговци на храни	<p>Бележки :Уличните продавачи и продавачите на пазари, павилиони и сергии за пресни хранителни продукти, предназначени за незабавна консумация (плодове, зеленчуци, месо и млечни продукти) се класифицират в 5211</p> <p>Продавачи на пазари, павилиони и сергии.Уличните продавачи и продавачите на пазари, павилиони и сергии на разнообразни приготвени храни и хранителни продукти за незабавна консумация се класифицират в 5246</p> <p>Обслужващ персонал на хранителни щандове.Уличните продавачи и продавачите на пазари, павилиони и сергии на храни и напитки за незабавна консумация от ръчни колички, платформи, подноси или кошници се класифицират в 5212</p>	<p>Амбулантните търговци на храни приготвят и продават, или продаватпредварително приготвени, топли или студени храни и напитки, готови за непосредствена консумация на улици или обществени места, като спирки, кинаили театри.Амбулантните търговци на храни изпълняват следните основнизад ачи:получават разрешение или лиценз, когато се изисква, за продажба нахрани и напитки на улицата или на обществени места;• получават храни и напитки за продажба;• приготвят, предварително или на място, храни и напитки за продажба;• товарят и разтоварват , бутайки, с педали или на ръка колички, платформи, подноси или</p>		<p>– Готвач – 5120– Обслужващ на щанд, кафетерия – 5246– Готвач, заведение за бързо хранене – 9411– Продавач, нехранителни стоки – 9520</p>
------	---	------------------------------	---	---	--	---

			<p>търговци на храни. Уличните продавачи и продавачите на пазари, павилиони и сергии на нехранителни стоки (или на предварително пакетирани неразвалящи се хранителни стоки) от ръчни колички, платформи, подноси или кошници се класифицират в 9520</p> <p>Улични продавачи на нехранителни стоки. Работниците, които приготвят храни за незабавна консумация, например хамбургери, но имат ограничен пряк контакт с клиентите се класифицират в 9411</p> <p>Помощници при приготвянето на храни в заведения за бързо хранене.</p>	<p>донасяне на храните и напитките на желаните места на улици или на обществени места;• предлагат и продават храни и напитки, приемат плащания. Примерни длъжности в единичната група:– Продавач, хранителни продукти– Продавач, закуски и напитки</p>		
--	--	--	---	--	--	--

522	3	Продавачи в магазини		Продавачите в магазини продават разнообразни стоки и услуги директно на купувачите или от името на магазини за продажби на едро и дребно. Те обясняват предназначението и качествата на тези стоки и услуги, контролират дейността на асистент-продавачи и касиери или стопанисват малки магазини. Продавачите в магазини изпълняват следните основни задачи: определят изискванията на клиентите и съветват относно асортимента, цените, доставката, гаранциите и използването на стоката; демонстрират, обясняват и продават стоки и услуги на клиентите; приемат плащания по различни начини и изготвят фактури за		
-----	---	----------------------	--	---	--	--

				<p>правят инвентарни описи и участват в получаването на стоки; подреждат и излагат стоки за продажба, както и увиват и опаковат продадените стоки; определят продуктите за разнообразие, запаси и ценови нива за продаваните стоки; контролират и координират дейността на асистент-продавачи, касиери и други работници в супермаркети и универсални магазини. Тази група включва следните единични групи: 5221 Собственици на малки магазини 5222 Супервайзъри, магазини 5223 Продавач-консултанти</p>		
--	--	--	--	--	--	--

5221	4	Собственици и на малки магазини	Бележки :Собствениците на малки магазини, за които управление то и контрола на персонала нее съществена част от работата им се класифицират в 5221 Собственици и на малки магазини.Управителите на магазини, за които управление то и контрола на персонала е съществена част от работата им се класифицират в 1420 Ръководители в търговията на едро и дребно.Персоналът, който контролира и ръководи дейностите на продавач-консултанти те, касиерите и други служители в магазините, но не носят отговорност за определянето на обхвата и разнообразието на предлаганите продукти, ценообразуването,	Собствениците на малки магазини управляват малки магазини или самостоятелно или с помощта на ограничен брой персонал.Собствениците на малки магазини изпълняват следните основни задачи:• определят продуктите за разнообразие, стоките запаси и ценовите нива на продаваните стоки;• закупуват или поръчват стоки от пазари, търговци на едро или други доставчици; • определят разходите и поддържат отчетността относно стоките запаси и финансовите операции;• определят цените и излагат стоките за продажба;• продават стоки на клиентите и дават съвети за тяхното използване;	– Управител, магазин – 1420– Продавач, пазар – 5211
------	---	---------------------------------	---	---	---

			подбор и назначаване на персонал се класифицират в 5222 Супервайзъри, магазини.	върнатите стоки и вземат решение за подходящи действия;• съставят описи на стоките запаси. Примерни длъжности в единичната група:– Собственик, малък магазин– Собственик, павилион за вестници– Управител, търговия на дребно (магазини на самообслужване)		
--	--	--	---	--	--	--

5222	4	Супервайзър, магазини	Бележки :Собствениците на малки магазини, за които управление то и контрола на персонала нее съществена част от работата им се класифицират в 5221 Собственици на малки магазини.Управителите на магазини, които освен контрол на персонала, изпълняват и важниръководни дейности, като определяне на продуктовия асортимент, цялостна ценова политика, бюджетиране и вземане на решения за броя, подбора и назначаването на персонала се класифицират в 1420 Ръководители в търговията на едро и дребно.	Супервайзърите на магазини контролират и координират дейността на помощник-продавачи, касиери и друг помощен персонал в магазините на едро и дребно, като супермаркети и универсални магазини.Супервайзърите на магазини изпълняват следните основни задачи:• планират и изготвят работния график и възлагат определени задължения на персонала;• инструктират персонала относно правилата за продажба, включително как да се справят в трудни или сложни ситуации;• уверяват се, че клиентите получават добро обслужване;• участват и дават съвети на управителите при провеждане на	– Управител, магазин – 1420– Продавач, пазар – 5211– Собственик, малък магазин – 5221
------	---	-----------------------	--	---	--

				назначаване, обучение, оценка, повишение и освобождаване на персонала, както и дават становище по оплаквания от персонала;• оценяват върнатите стоки и вземат решение за подходящи действия;• описват стоките запаси и поръчват нови стоки;• уверяват се, че стоките и услугите са правилно етикетирани и изложени;• уверяват се, че са спазени правилата за безопасност .Примерни длъжности в единичната група:– Супервайзър, магазин– Специалист с контролни функции, търговия		
--	--	--	--	--	--	--

5223	4	Продавач-консултанти		<p>Продавач-консултанти те продават разнообразни стоки и услуги директно на купувачите или от името на магазини за продажби на едро и дребно и обясняват предназначението и качествата на тези стоки и услуги. Продавач-консултанти те изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • определят изискванията на клиентите и съветват относно асортимента, цените, доставката, гаранциите и използването на стоката; • демонстрират, обясняват и продават стоки и услуги на клиентите; • приемат плащания по различни начини, изготвят фактури за продажба и регистрират продажбите чрез касови апарати; • правят инвентарни описи и 		<p>– Управител, магазин – 1420– Продавач, улична сергия – 5211– Продавач, пазар – 5211– Продавач, хранителни продукти – 5212– Собственик, малък магазин – 5221– Касиер – 5230– Обслужващ, салатен бар – 5246</p>
------	---	----------------------	--	---	--	--

				получаване то на стоки;• подреждат и излагат стоки за продажба, както и опаковат продаденит е стоки.Приме рни длъжности в единичната група:– Продавач – консултант– Продавач (в магазин на едро)– Асистент- продавач		
--	--	--	--	---	--	--

523	3	Касиери и продавачи на билети		Касиерите и продавачите на билети работят с касови апарати, оптически скенери за цени, компютри или други апарати за отчитане и приемане на плащания при покупка на стоки и услуги, както и входни билети. Касиерите и продавачите на билети изпълняват следните основни задачи: получават и потвърждават плащанията в брой, с чекове, кредитни карти или автоматични и дебитни карти в магазини, билетни каси или подобни обекти; връщат ресто и издават касови бележки; издават билети от билетните каси и приемат съответното плащане; броят и въвеждат получените или платените пари и ги		
-----	---	-------------------------------	--	---	--	--

				<p>в касовите апарати; получават плащания в брой, проверяват за грешки при продажните и други документи и ги приготвят за депозиране в банката; работят с касови апарати за пресмятане на общите суми, които трябва да бъдат платени от клиента или върнати на клиента; сканират, пресмятат и записват цените на стоките; опаковат и поставят покупките в чанти. Тази група включва следната единична група: 5230 Касиери и продавачи на билети</p>		
--	--	--	--	---	--	--

5230	4	Касиери и продавачи на билети		<p>Касиерите и продавачите на билети работят с касови апарати, оптически скенери за цени, компютри или други апарати за отчитане и приемане на плащания при покупка на стоки и услуги, както и входни билети. Касиерите и продавачите на билети изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • получават и потвърждават плащанията в брой, с чекове, кредитни карти или автоматични и дебитни карти в магазини, билетни каси или подобни обекти; • връщат ресто и издават касови бележки; • издават билети за посещения на културни и спортни събития; • броят и въвеждат получените или платените пари, отбелязват 	<p>– Служител, издаване на пътнически билети – 4221– Супервайзър, магазин – 5222– Асистент – продавач – 5223– Обслужващ, бензиностанция/газостанция – 5245</p>
------	---	-------------------------------	--	---	---

				касовите апарати;• получават плащания в брой, проверяват за грешки при продажните и други документи, приготвят ги за депозиране в банки;• работят с касови апарати за пресмятане на общите суми, които трябва да бъдат платени от клиента или върнати на клиента;• сканират, пресмятат и записват цените на стоките;• опаковат и поставят покупките в чанти.Примерни длъжности в единичната група:– Касиер– Продавач, билети– Маркировач , ресторант		
--	--	--	--	--	--	--

524	3	Друг персонал, зает с търговия		<p>Тук се класифицира друг търговски персонал, неклассифициран другаде в 521</p> <p>Продавачи на пазари и амбулантни търговци, 522</p> <p>Продавачи в магазини и 523</p> <p>Касиери и продавачи на билети. Този персонал изпълнява следните основни задачи: излага и демонстрира артикули за продажба; позира за фотографии, филми, видеоклипове, рекламни цели, фотографски или художествени произведения; отговаря на въпроси и съветва относно използването на стоките и услугите; взема поръчки и урежда плащания, доставки и събиране на стоки или предоставяне на услуги; продава стоки и услуги, подпомага</p>		
-----	---	--------------------------------	--	---	--	--

				чрез продажби „от врата до врата” или чрез продажби по телефона или други електронни комуникационни средства; продава горива, смазочни материали и други автомобилни и продукти в бензиностанции; извършва зареждане, почистване и дребни поправки на моторни превозни средства. Тази група включва следните единични групи:5241 Манекени и други модели5242 Демонстратори5243 Продавачи „от врата до врата”5244 Продавачи в контактните центрове5245 Обслужващ персонал на бензиностанции5246 Обслужващ персонал на хранителни щандове5249 Друг персонал, зает с търговия, н.д.		
--	--	--	--	--	--	--

5241	4	Манекени и други модели		Манекените и другите модели носят и демонстрират дрехи и аксесоари и позират за фотографии, филмова и видео реклама, фотографски или художествени произведения. Манекените и другите модели изпълняват следните основни задачи:• обличат модни дрехи в нов или актуален стил или в стил, желан от клиентите;• дефилират и позират с цел демонстрация по подходящ начин на стилове и характеристики на облекла, модни аксесоари и други стоки;• позират като модел за скулптури, картини и други видове визуални изкуства;• позират за художествена фотография за списания		– Актьор – 2655
------	---	-------------------------	--	---	--	-----------------

				рекламни издания;• позират за телевизионни, видео- и кино реклами и други продукции.Примерни длъжности в единичната група:– Манекен– Модел– Фотомодел		
--	--	--	--	---	--	--

5242	4	Демонстратори		Демонстраторите показват стоки в търговски обекти, изложби и частни домове. Демонстраторите изпълняват следните основни задачи: <ul style="list-style-type: none">• приготвят за излагане и демонстриране стоки за продажба с цел информиране на купувачите за техните характеристики и начина на използване, както и за стимулиране на потребителския интерес;• отговарят на въпроси и съветват относно използването на стоките;• продават стоки или насочват клиентите към търговския персонал;• приемат поръчки и уговарят плащания, доставки и събиране на стоки;• предлагат мостри и разпространяват каталози и рекламни материали.		– Продавач, пазар – 5211– Продавач, улична сергия – 5211– Продавач, разносна търговия – 5243
------	---	---------------	--	--	--	--

				длъжности в единичната група:– Демонстрат ор– Мърчандайз ер, продажби		
--	--	--	--	--	--	--

5243	4	Продавачи „от врата до врата“		Продавачите „от врата до врата“ демонстрират и продават стоки и услуги чрез посещения до дома на потенциални и клиенти. Продавачите „от врата до врата“ изпълняват следните основни задачи: <ul style="list-style-type: none">• предоставят подробност и за различни стоки и услуги, за условията за продажба чрез посещения до дома на потенциални и клиенти;• демонстрират и дават описание на предлаганите стоки или услуги;• записват поръчки и сделки, предават взетите поръчки на доставчиците;• изготвят фактури и договори за продажба и получават плащания;• разнасят писма, листовки и брошури на клиентите;• изготвят списъци на перспективни и клиенти и се свързват с тях с цел		– Търговски представител – 3322–Амбулантен търговец – 9520
------	---	-------------------------------	--	---	--	--

				<p>е на продажбите; • пътуват между местата за продажби и клиентите, пренасят мостри или стоки за продажба. Примерни длъжности в единичната група:– Продавач, разносна търговия– Работник, изпълняващ доставки по домовете</p>		
--	--	--	--	--	--	--

5244	4	Продавачи в контактни центрове		Продавачите в контактните центрове поддържат контакти със съществуващи или перспективни и клиенти чрез телефони или други комуникационни средства, с цел представяне на стоки и услуги, продажби и организиране на визити с цел продажба. Те могат да работят в центрове за контакти с клиентите или от децентрализирани офиси. Продавачите в контактните центрове изпълняват следните основни задачи:• представят стоки и услуги по телефона или електронна поща, ползвайки списъци с контакти на клиентите;• създават интерес към стоки и услуги, с цел постигане на продажби или съгласие за		– Оператор, контактен център – 4222
------	---	--------------------------------	--	---	--	-------------------------------------

				<p>търговски представител; • уговарят предоставяне и разпространение на стоки и услуги, информационни комплекти и брошури на клиентите; • уговарят срещи на търговските представители; • правят записки за последващи действия и осъвременяване на маркетинговата база данни, които да отразяват промяната в статута на всеки клиент; • информират управителя за действията на конкурентите и възникнали въпроси във връзка с контактите; • поддържат статистика на обажданията и постигнатите успехи; • предоставят периодични доклади за дейностите по телемаркетинга и постигнатите резултати. Примерни длъжности в</p>		
--	--	--	--	--	--	--

				група:– Продавач, изпълнение на поръчки по телефона– Продавач, Интернет търговия– Продавач, телемаркет		
--	--	--	--	--	--	--

5245	4	Обслужващ персонал на бензиностанции		Обслужващият персонал на бензиностанции продава гориво, смазочни материали и други автомобилни и продукти и предоставя услуги като наливане на гориво, почистване, смазване или извършват дребни ремонти на моторните превозни средства. Обслужващият персонал на бензиностанции изпълняват следните основни задачи:• пълнят резервоарите и контейнерите до ниво, определено от клиента;• проверяват и добавят масло и други течности на превозни средства, проверяват и помпят гуми;• измиват стъклата на моторните превозни средства;• извършват дребни ремонти на моторните превозни средства катосмяна на гуми, крушки и		– Касиер – 5230– Асистент-продавач – 5223– Обслужващ, салатен бар – 5246
------	---	--------------------------------------	--	--	--	--

				<p>поддържат и работят със съоръжения за автоматично измиване на колите;• приемат плащания от клиенти за направените покупки;• почистват горивните помпи и прилежащите пътни зони, магазини и други сгради;• контролират запасите и изготвят отчети за продаденото гориво, масла, аксесоари и други продукти.Примерни длъжности в единичната група:– Обслужващ, бензиностанция/газостанция</p>		
--	--	--	--	--	--	--

5246	4	Обслужващ персонал на хранителни щандове	<p>Бележки :Уличните продавачи и продавачите на пазари, павилиони и сергии за пресни хранителни продукти, предназначени за незабавна консумация (плодове, зеленчуци, месо и млечни продукти) се класифицират в 5211</p> <p>Продавачи на пазари, павилиони и сергии.Уличните продавачи и продавачите на пазари, павилиони и сергии на разнообразни приготвени храни и хранителни продукти за незабавна консумация се класифицират в 5246</p> <p>Обслужващ персонал на хранителни щандове.Уличните продавачи и продавачите на пазари, павилиони и сергии на храни и напитки за незабавна консумация от ръчни колички, платформи, подноси или кошници се класифицират в 5212</p>	<p>Обслужващият персонал на хранителни щандове обслужва клиенти на хранителни щандове и завършва приготвянето на обикновени храни в ресторанти, кафенета, хотели, места за бързо хранене, болници и други подобни места.Обслужващият персонал на хранителни щандове изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • предлагат храни на клиентите на хранителни щандове; • осигуряват продуктите, желани от клиентите, като им помагат избора и приемат поръчки; • почистват, обелват, нарязват и накълцват хранителни продукти наръка или с електрически уреди; • приготвят обикновени храни и затоплят приготвените ястия; 		<p>– Готвач – 5120– Продавач, пазар – 5211– Продавач, улична сергия – 5211– Сервитьор – 5131– Барман – 5132– Готвач, заведение за бързо хранене – 9411</p>
------	---	--	---	--	--	--

			<p>търговци на храни. Уличните продавачи и продавачите на пазари, павилиони и сергии на нехранителни стоки (или на предварително пакетирани неразвалящи се хранителни стоки) от ръчни колички, платформи, подноси или кошници се класифицират в 9520</p> <p>Улични продавачи на нехранителни стоки. Работниците, които приготвят храни за незабавна консумация, например хамбургери, но имат ограничен пряк контакт с клиентите се класифицират в 9411</p> <p>Помощници приприготвянето на храни в заведения за бързо хранене</p>	<p>порции и опаковат храните или директно ги сервират на клиентите;</p> <ul style="list-style-type: none"> • пакетират храни за вкъщи; • зареждат хладилниците, салатните барове и баровете за напитки <p>иводят отчет за количеството на употребените продукти;</p> <ul style="list-style-type: none"> • получават плащания за закупените храни. <p>Примерни длъжности в единичната група:– Обслужващ салатен бар– Обслужващ на щанд, кафетерия</p>		
--	--	--	---	---	--	--

5249	4	Друг персонал, зает с търговия, н.д.		В тази единична група се включва друг персонал, зает с търговия, некласифициран другаде в подклас 52 Продавачи. Примерни длъжности в единичната група:– Служител, коли под наем		
------	---	--------------------------------------	--	---	--	--

53	2	ПЕРСОНАЛ, ПОЛАГАЩ ГРИЖИ ЗА ХОРА		Персоналът , полагащ грижи за хора предоставя грижи, наблюдение ,контрол и помощ за деца, пациенти, стари хора и лица с увреждания в домашни условия или в здравни и социални заведения.Персоналът, полагащ грижи за хора, изпълнява следните основни задачи: помага при придвижването, миенето и други лични нужди; индивидуално помага на деца за придобиване на социални умения; контролира и участва в дейности, подпомагащ и физическото, социалното, емоционалното и интелектуалното развитие на децата; наблюдава и информира за възникнали проблеми съответните медицински или		
----	---	--	--	--	--	--

				работници.Т ози подклас включва следните групи:531 Персонал, грижещ се за деца и помощници на учители532 Персонал, полагащ здравни грижи за хора		
--	--	--	--	---	--	--

531	3	Персонал, грижещ се за деца и помощници на учители		Персоналът , грижещ се за деца и помощниците на учители предоставят грижи и контрол за децата в домовете им, в училище и в детски центрове за дневни занимания. Персоналът , грижещ се за деца и помощниците на учители изпълняват следните основни задачи: помагат на децата индивидуално при усвояване на социални умения; демонстрират, наблюдават и участват в дейности, които подпомагат физическото, социалното, емоционалното и интелектуалното развитие на децата в училище и в предучилищна възраст; помагат при подготовката на материал и оборудване за образователните и развлекател		
-----	---	--	--	--	--	--

				занимания на децата преди училище, след училище, по време на ваканции и в детски центрове за дневни занимания. Тази група включва следните единични групи:5311 Персонал, грижещ се за деца5312 Помощници на учители		
--	--	--	--	--	--	--

5311	4	Персонал, грижещ се за деца		Персоналът , грижещ се за деца предоставя грижи и контрол за децата в домовете им, преди училище, след училище, по време на ваканции и в детскицентровете за дневни занимания. Персоналът , грижещ се за деца изпълнява следните основни задачи:• помага на децата при измиване, обличане и хранене;• води и взема децата на училище и на различни места за развлечения;• играе с децата или ги занимава като им чете или разказва приказки;• помага при подготвянето на материали и пособия за образователните и развлекателните занимания на децата;• ръководи поведението на децата и насочва социалното им		– Учител, детска градина – 2342
------	---	-----------------------------	--	--	--	---------------------------------

				следи за дисциплината на децата и препоръчва или инициира мерки за контрол над поведението им, като например грижа за облеклото, подреждане на играчките и книгите;• наблюдава и контролира игрите на децата;• води записки за всяко дете, включващи всекидневни и наблюдения и информация за занимания, хранене и лекарства. Примерни длъжности в единичната група:– Детегледачка– Гувернантка– Бавачка		
--	--	--	--	--	--	--

5312	4	Помощници на учители		<p>Помощниците на учители изпълняват непедагогически задължения като помагат на учителския състав, предоставят грижи и контрол на децата в училище и в предучилищна възраст. Помощниците на учители изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none">• демонстрират, наблюдават и участват в дейности, които подпомагат физическото, социалното, емоционалното и интелектуалното развитие на децата в училище и в предучилищна възраст;• подготвят открити и закрити места, където се провеждат учебни и развлекателни занимания;• помагат на децата с интелектуални, физически, поведенчески и други трудности с усвояването		
------	---	----------------------	--	--	--	--

				<p>на тяхното учене;• оказват индивидуална помощ на деца при усвояване на социални умения;• помагат при подготовка на учебните материали, копиране и комплектоване на писмени и печатни материали;• работят с аудио-визуални средства, компютри и с други учебни помагала;• раздават и събират материали за уроците.Примерни длъжности в единичната група:– Помощник на учителя– Помощник-възпитател</p>		
--	--	--	--	--	--	--

532	3	Персонал, полагащ здравни грижи за хора		Персоналът , полагащ здравни грижи за хора предоставя лични грижи и помощ за мобилността и активността в ежедневието на пациенти, възрастни хора, възстановяващи се и хора с увреждания в домашни условия или в здравни и социални заведения. Персоналът, полагащ здравни грижи за хора, изпълнява следните основни задачи: помага на пациенти за придвижване, в грижите за самите тях и при общуването ; стерилизира хирургически и други инструменти и оборудване; наблюдава и информира за възникнали проблеми съответните медицински или социални работници; подготвя		
-----	---	---	--	---	--	--

				за изследвани я и лечение и участва в планиране на грижите за индивида.Т ази група включва следните единични групи:5321 Санитари53 22 Домашни санитари53 29 Персонал, полагащ здравни грижи за хора, н.д.		
--	--	--	--	--	--	--

5321	4	Санитари		<p>Санитарите предоставят директни персонални грижи и помощ при дейностите в ежедневието на пациенти и обитатели на различни здравни и социални центрове като болници, клиники и заведения за медико-социални грижи с настаняване. Те обикновено работят под прекия контрол на медицински, сестрински или други здравни специалисти. Санитарите изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none">• предоставят грижи, помощ и лечение на пациенти и обитатели на медицински и рехабилитационни заведения и заведения за медико-социални грижи с настаняване в съответствие с плановете за лечение, изготвени от медицински,		<p>– Медицинска сестра – 2221– Домашен санитар – 5322</p>
------	---	----------	--	--	--	---

				или други здравни специалисти;• помагат на пациенти с персонални и терапевтични нужди при осъществяване на лична хигиена, хранене, обличане, физическо придвижване и упражнения, общуване, приемане на лекарства през устата и при преобличане;• настаняват, повдигат и обръщат пациенти и ги транспортират с инвалидни колички или подвижни легла;• поддържат хигиенните стандарти около пациентите, като почистват стаите им и сменят спалното бельо;• правят обикновени масажи и прилагат други нефармакологични средства за облекчаване на болката, например по време на		
--	--	--	--	--	--	--

				<p>и при извършване на работа;• наблюдават състоянието , реакциите и поведението на пациентите, информират медицинските специалисти за възникнали проблеми.Примерни длъжности в единичната група:– Болногледач– Санитар– Хигиенист</p>		
--	--	--	--	--	--	--

5322	4	Домашни санитарни		<p>Домашните санитарни предоставят рутинни персонални грижи и помощ в ежедневието дейности на лица, които се нуждаят от такива грижи поради старост, болест, нараняване или други физически и умствени увреждания в домашни условия. Домашните санитарни изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • помагат на пациенти с персонални и терапевтични нужди при осъществяване на лична хигиена, хранене, обличане, физическо придвижване и упражнения, общуване, приемане на лекарства през устата и при преобличане, в съответствие с плановете за лечение, изготвени от медицински специалисти; • водят записки за 		<p>– Медицинска сестра – 2221– Социален работник – 2635– Сътрудник, социални дейности – 3412– Санитар – 5321</p>
------	---	-------------------	--	--	--	---

				<p>пациента, промените в състоянието ,реакциите на грижите и лечението, информират специалистите от здравните или социалните служби;• настаняват, повдигат, обръщат и транспортират пациенти с инвалидни колички или подвижни легла;• предоставят на пациентите и семействата им емоционална подкрепа и информация, съветват по теми като хранене, хигиена, упражнения, грижи за децата или адаптиране към инвалидността или заболяването;• поддържат хигиенните стандарти около пациентите като почистват стаята им и сменят спалното бельо, пране на дрехи и миене на чинии, както и</p>		
--	--	--	--	--	--	--

				на жилището;• предоставят психологическа помощ на пациента чрез разговори или четене на глас;• планират, купуват, приготвят и сервират ястия за задоволяване на хранителните нужди и предписаните диети;• помагат на родителите и се грижат за новородените в след-родилния период;• уговарят приемни часове и придружават пациентите при посещенията им при лекари и други медицински специалисти или изпълняват други поръчки.Примерни длъжности в единичната група:– Социален асистент– Личен асистент– Домашен санитар		
--	--	--	--	--	--	--

5329	4	Персонал, полагащ здравни грижи за хора, н.д.		В тази единична група се включва персонал, полагащ здравни грижи за хора, некласифициран другаде в група 532 Персонал, полагащ здравни грижи за хора. Този персонал изпълнява следните основни задачи:• почиства и стерилизира хирургически, стоматологични и фармацевтични инструменти, бутилки, колби и друго оборудване;• поставя етикети на лекарства, химикали и други фармацевтични препарати и попълва запасите по рафтовете;• повдига, обръща и транспортира пациентите с инвалидни колички или подвижни легла;• подготвя пациенти за изследвания или лечение;• доставя		
------	---	---	--	---	--	--

				<p>инструмент и, подготовка на материалите и асистира на медицинските и денталните специалисти по време на процедурите;• обслужва пациенти чрез съдействие, включващо хранене, общ тоалет, обичайни ежедневни дейности;• осигурява комфорт и хигиена на болничната среда.Примерни длъжности в единичната група:– Здравен асистент– Асистент на лекар по дентална медицина– Трудотерапевт– Дезинфектор</p>		
--	--	--	--	---	--	--

54	2	ПЕРСОНАЛ, ОСИГУРЯВ АЩ ЗАЩИТА И СИГУРНОС Т		Персоналът , осигуряващ защита и сигурност защитава хора и собственост от пожари и други рискове, поддържа закона и реда, прилага нормативни те разпоредби. Персоналът , осигуряващ защита и сигурност, изпълнява следните ос новни задачи: предотвратя ва и гаси пожари; спасява хора от горящи сградни местата на инцидента; поддържа закона и реда; прилага нормативни разпоредби, патрулира обществени места и арестува нарушители на реда; регулира пътния трафик и упражнява правомощи ята си в случай на злополуки; надзирава и поддържа реда в затвори, поправител ни домове или други		
----	---	--	--	--	--	--

				заведения; патрулира или наблюдава опазването на собственост та от кражби и вандализъм ; контролира достъпа до институции, поддържа реда и прилага разпоредби при обществени прояви и в институциит е. В някои случаи към задължения та им се включват и задачи по осъществяв ане на контрол на други работещи. Т ози подклас включва следната група:541 Персонал, осигуряващ защита и сигурност		
--	--	--	--	--	--	--

541	3	Персонал, осигуряващ защита и сигурност		Персоналът , осигуряващ защита и сигурност защитава хора и собственост от пожари и други рискове, поддържа закона и реда, прилага нормативните разпоредби. Персоналът , осигуряващ защита и сигурност изпълнява следните основни задачи: предотвратява и гаси пожари; спасява хора от горящи сгради и местата на инцидента; поддържа закона и реда; прилага нормативни разпоредби, патрулира обществени места и арестува нарушители на реда; регулира пътния трафик и упражнява правомощията си в случай на злополуки; надзирава и поддържа реда в затвори, поправителни домове или други		
-----	---	---	--	---	--	--

				<p>заведения; патрулира или наблюдава опазването на собственост та от кражби и вандализъм ; контролира достъпа до институции, поддържа реда и прилага разпоредби при обществени прояви и в институциит е. В някои случаи към задължения та им се включват и задачи по осъществяв ане на контрол на други работещи. Т ази група включва следните групи:5411 Пожарникар и5412 Полицаи541 3 Затворниче ски надзирател и5414 Охранители 5419 Персонал, осигуряващ защита и сигурност, н.д.</p>	
--	--	--	--	--	--

5411	4	Пожарникари		Пожарникарите предотвратяват, водят борба и гасят пожари и подпомагат останалите аварийни служби, защитават живота на хората и имуществото, и ръководят спасителни операции. Пожарникарите изпълняват следните основни задачи:• реагират на сигналите за пожар и други сигнали за помощ като автомобилни и производствени инциденти, бомбени заплахи и други спешни случаи;• контролират и гасят пожари с помощта на ръчни и механизирани пособия и химикали за гасене на пожари;• гасят пожари в производствени обекти и използват специална екипировка;• спасяват хора от горящи сгради и от района на		– Инспектор, противопожарна охрана – 3112– Инспектор, разследване на пожари – 3119
------	---	-------------	--	--	--	---

				тези, попаднали в опасни ситуации;• предотвратяват или ограничават разпространението на опасни вещества в случай на пожари или инциденти;• информират общественото по въпросите за предотвратяване на пожари.Примерни длъжности в единичната група:– Пожарникар – Патрул (горски пожари)		
--	--	--	--	--	--	--

5412	4	Полицаи		Полицайте поддържат закона и реда, патрулират на обществени места, прилагат законите и правилата, арестуват нарушителите на реда. Полицайте изпълняват следните основни задачи:• патрулират за поддържане на обществения ред, отговарят на спешни повиквания, защитават хора и имущество, прилагат закони и правила;• откриват, преследват и арестуват нарушители и извършители на криминални действия;• регулират трафика и упражняват власт в случаи на пътнотранспортни произшествия;• предоставят първа помощ на жертвите при пътен инцидент, криминални престъпления и природни		– Директор на дирекция, полиция – 1112– Инспектор, полиция – 3355– Оперативен работник – 3355
------	---	---------	--	--	--	---

				имерни длъжности в единичната група:– Полицай– Патрул, полицейски – Охрана, полицейска		
--	--	--	--	--	--	--

5413	4	Затворническите надзиратели		Затворническите надзиратели наблюдават и поддържат реда между обитателите на затвори, поправителни домове или общежития. Затворническите надзиратели изпълняват следните основни задачи:• претърсват пристигащите затворници, прибират ценностите им всейфове, ескортират ги до килиите и ги заключват вътре;• осъществяват периодични контролни обходи на килиите, проверка и поддръжка на надеждността на ключалките, прозорците, вратите и външните врати;• надзирават затворниците по време на работа, хранене или почивка;• наблюдават поведението и държанието на затворниците		
------	---	-----------------------------	--	--	--	--

				<p>предотвратяване на вълнения и бягства;• патрулират на територията на затвора с цел предотвратяване на бягства;• помагат при осъществяване на програмите за превъзпитание;• конвоират затворници при прехвърлянето им и при временни излизания.Примерни длъжности в единичната група:– Надзирател, затвор– Охрана, затворническа</p>		
--	--	--	--	--	--	--

5414	4	Охранители		<p>Охранители те патрулират или наблюдават помещения с цел опазване на имуществото срещу кражби и вандализъм . Те контролират достъпа до учреждения, поддържат реда и прилагат съответните правила при публични прояви и вътре в учрежденията. Охранителите изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none">• патрулират около помещенията и проверяват вратите, прозорците и външните врати с цел предотвратяване и откриване на признаци за неправомерно влизане;• контролират достъпа до помещенията, контролират и разрешават влизането или излизането на работещите и посетителите, проверяват		<p>– Лична охрана – 5419– Спасител, плаж – 5419</p>
------	---	------------	--	--	--	---

				<p>документи и издават пропуски;• осъществяват обиколки между посетителите, клиентите или работещите с цел опазване на реда, защита на имуществото от кражба и вандализъм ;• реагират на аларми, разследват безредици и осъществяват контакти с началниците, полицаите и пожарникарите, ако е необходимо ;• осъществяват проверки за безопасност на пътниците и багажа на летищата;• събират и осигуряват безопасната доставка на пари в брой и ценности от банките, касовите апарати и магазините. Примерни длъжности в единичната група:— Охранител— Патрул, служби за сигурност— Пазач— Пазач-портиер</p>		
--	--	--	--	--	--	--

5419	4	Персонал, осигуряващ защита и сигурност, н.д.		В тази единична група се включва персонал, осигуряващ защита и сигурност, неклассифициран другаде в група 541 Персонал, осигуряващ защита и сигурност.Този персонал изпълнява следните основни задачи:• патрулира по плажове и плувни басейни с цел предотвратяване на инциденти и спасяване на къпещите се от удавяне;• наблюдава трафика с цел определяне на безопасни промеждутъци, в които пешеходците могат да пресекат улицата;• отзовава се на оплаквания на граждани относно скитащи домашни животни, стада и диви животни чрез издаване на предупреждения и призовки на собственици		– Пазач-портиер – 5414– Пазач – 5414
------	---	---	--	--	--	--------------------------------------

				задържане на загубени, бездомни и опасни животни;• патрулира в определени зони с цел спазване на правилата за паркиране;• регулира трафика.Примерни длъжности в единичната група:– Спасител при бедствия, аварии и катастрофи – Планински спасител– Спасител, плаж– Лична охрана		
--	--	--	--	--	--	--

6	1	КВАЛИФИЦИРАНИ РАБОТНИЦИ В СЕЛСКОТО, ГОРСКОТО, ЛОВНОТО И РИБНОТО СТОПАНСТВО		Квалифицираните работници в селското, горското, ловното и рибното стопанство отглеждат зърнени растения, зеленчуци и плодове, залесяват, запазват и използват гори, събират диви плодове и лечебни растения, отглеждат, развъждат или ловуват животни, произвеждат разнообразни животински продукти, развъждат, отглеждат и ловят риба и други водни организми за осигуряване на продукция за пазара или за собствено потребление. Компетентното упражняване на повечето от професиите в този клас изисква минимум първообразователно и квалификационно ниво, съгласно нивата,		
---	---	--	--	--	--	--

				<p>Методологичните бележки по прилагането на НКПД-2011.Квалифицираните работници в селското, горското, ловното и рибнотостопанство изпълняват следните основни задачи: подготвят почвата, засяват, засажват, пръскат, наторяват и прибират реколтата от зърнени култури; отглеждат зеленчуци, плодове и други градински растения, събират диви плодове и лечебни растения, отглеждат, развъждат или ловуват животни с цел получаване на месо, вълна, кожи, коприна, мед и други продукти; залесяват, запазват и използват гори; развъждат, отглеждат и ловят риба и други водни организми; съхраняват и извършват първична</p>		
--	--	--	--	--	--	--

				<p>на селскостопанска продукция; продават продукцията си на купувачи, търговски организации или на пазара. Този клас включва следните подкласове:</p> <p>61 Квалифицирани работници в селското стопанство, произвеждащи за пазара</p> <p>62 Квалифицирани работници в горското, рибното и ловното стопанство, произвеждащи за пазара</p> <p>63 Селскостопански работници, риболовци и ловци, произвеждащи за собствено потребление</p>		
--	--	--	--	--	--	--

61	2	КВАЛИФИЦИРАНИ РАБОТНИЦИ В СЕЛСКОТО СТОПАНСТВО, ПРОИЗВЕЖДАЩИ ЗА ПАЗАРА		Квалифицираните работници в селското стопанство, произвеждащи за пазара планират, организират и извършват селскостопански дейности по отглеждане и събиране на реколтата от зърнени растения, зеленчуци и плодове, отглеждане и развъждане на животни, производство на разнообразни животински продукти за продажба или доставка на търговци на едро, търговски организации или на пазара. Квалифицираните работници в селското стопанство, произвеждащи за пазара изпълняват следните основни задачи: подготвят почвата, засяват, засаждат, пръскат, наторяват и прибират реколтата от зърнени растения,		
----	---	---	--	---	--	--

				<p>плодове и други градински растения, отглеждат и развъждат животни с цел получаване на мляко, месо, вълна, кожи, коприна, мед и други продукти; съхраняват и извършват първична обработка на селскостопанската продукция; продават продукцията си на купувачи, търговски организации или на пазара. В някои случаи към задълженията им се включват и задачи по осъществяване на контрол на други работници. Този подклас включва следните групи: 611 Градинари и растениевъди 612 Животновъди 613 Производители на смесена (животновъдна и растениевъдна) продукция</p>	
--	--	--	--	---	--

611	3	Градинари и растениевъди		Градинарите и растениевъдите, произвеждащи за пазара планират, организират и извършват селскостопански дейности по отглеждане и прибиране на реколтата от зърнени храни, отглеждане на плодове, градински зеленчуци, лечебни и други растения, производство на продукти от градини и растениевъдни разсадници за продажба или доставка на търговци на едро, търговски организации или на пазара. Градинарите и растениевъдите изпълняват следните основни задачи: наблюдават пазарните условия и съобразно с тях определят вида и количествата на културите за отглеждане, планират и		
-----	---	--------------------------	--	---	--	--

				<p>Т производств ото;закупув ат семена, луковици, друг посадъчен материал и торове; инвестират в земи и в тяхното култивиране и подобряван е; подготвят почвата, засяват,зас аждат и прибират реколтата от различни посеви; грижат се за работните животни и поддържат сградите, машините и оборудване то; произвежда т фиданки, луковици и семена; съхраняват и извършват първична обработка на селскостопа нската продукция; доставят или продават произведен ите продукти.В някои случаи към задължения та им се включват и задачи по осъществяв анена контрол на други работници.Т ази група включва</p>		
--	--	--	--	--	--	--

				единични групи:6111 Полевъди и зеленчукопр оизводител и6112 Овощари и работници, отглеждащи трайни насаждения 6113 Градинари и работници в оранжерии, парници и разсадници 6114 Работници, отглеждащи смесени култури		
--	--	--	--	--	--	--

6111	4	Полевъди и зеленчукопр оизводители	Бележки :Работници, отглеждащи зеленчуци, използвайки интензивни техники за култивацияс е класифицират в 6113 Градинари и работници в оранжерии, парници и разсадници.	Полевъдите и зеленчукопр оизводители планират, организират и извършват селскостопански дейности по отглеждане и прибиране на реколтата от различни видове посеви такива като пшеница и други зърнени растения,ориз, захарно цвекло, захарна тръстика, фъстъци, тютюн, картофи, зеле и други зеленчуци, отглеждани на полето за продажба или редовна доставка на търговци на едро, търговски организации или на пазара.Полевъдите и зеленчукопр оизводители изпълняват следните основни задачи:• наблюдават пазарните условия и съобразно с тях определят вида и количествата на културите за		– Ръководител, земеделие – 1311– Работник, полевъден – 9211
------	---	------------------------------------	--	--	--	---

				планират и координират производството;• ръчно или машинно подготвят почвата, наторяват с изкуствени иестествени торове;• избират и засяват семената, засаждат разсад;• поддържат правилния растеж на растенията чрез култивиране на почвата, пресаждане , подрязване или прореждане на растенията, инсталиране и използване на оборудване за поливане;• използват пестициди и хербициди за контрол и борба с плевелите, паразитите и болестите по растенията;• прибират реколтата и отстраняват заболелите или увредените продукти;• преглеждат, почистват, сортират, опаковат и съхраняват продуктите, предназнач		
--	--	--	--	--	--	--

				продажба или доставка на пазара;• грижат се за работните (впрегатни) животни и поддържат сградите, оборудването и системите за поливане;• съхраняват и извършват първична обработка на произведената продукция;• рекламират и пласират произведената продукция, уреждат продажби, покупки и транспорт на продукти и доставки, поддържат и водят документация за дейността и сделките на фермата;• обучават и контролират работниците, заети в производството, осигуряват здравословни и безопасни условия на труд, наемат и уволняват работници и изпълнители. Примерни длъжности в единичната група:– Фермер, отглеждащ		
--	--	--	--	--	--	--

				култури- Фермер, отглеждащ зеленчуци- Фермер, отглеждащ ТЮТЮН		
--	--	--	--	---	--	--

6112	4	Овощари и работници, отглеждащи трайни насаждения		<p>Овощарите и работниците, отглеждащи трайни насаждения планират, организират и извършват селскостопански дейности по отглеждане и прибиране на реколтата от плодни дървета и храсти, лозя и други за продажба или редовна доставка на търговци на едро, търговски организации или на пазара. Овощарите и работниците, отглеждащи трайни насаждения, изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • наблюдават пазарните условия и съобразно с тях определят вида и количествата на културите за отглеждане, планират и координират производството; • ръчно или машинно подготвят почвата, наторяват с 		<p>– Ръководител, горско стопанство – 1311–Берач, плодове – 9211</p>
------	---	---	--	---	--	--

				<p>и естествени торове;• избират и засяват семената, засаждат фиданки и разсада;• поддържат правилния растеж на растенията чрез култивиране на почвата, пресаждане , подрязване или прореждане на дърветата и храстите, инсталиране и използване на оборудване за поливане;• използват пестициди и хербициди за контрол и борба с плевелите, паразитите и болестите по растенията;• отглеждат дървета и храсти, събират плодове, сокове и други полезни продукти;• преглеждат, почистват, сортират, опаковат и съхраняват продуктите, предназначени за продажба или доставка на пазара;• грижат се за</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				<p>(впрегатни) животни и поддържат сградите, оборудването и системите за поливане; • съхраняват и извършват първична обработка на произведената продукция; • рекламират и пласират произведената продукция, уреждат продажби, покупки и транспорт на продукти и доставки, поддържат и водят документация за дейността и сделките на фермата; • обучават и контролират работниците, заети в производството, осигуряват здравословни и безопасни условия на труд, наемат и уволняват работници и изпълнители. Примерни длъжности в единичната група: – Фермер, отглеждащ лозя – Фермер, отглеждащ овощни дървета – Фермер,</p>		
--	--	--	--	--	--	--

				хмел– Лозар– Овоцар– Работник, овощна градина– Работник, отглеждащ хмел		
--	--	--	--	---	--	--

6113	4	Градинари и работници в оранжерии, парници и разсадници	Бележки :Квалифицирани работници, отглеждащи дървета и храсти за производство на плодове в овощни градини, се класифицират в 6112 Овощари и работници, отглеждащи трайнинасаждения, когато произведената продукция е предназначена за пазара. Квалифицирани работници, отглеждащи зеленчуци на полето без използването на интензивни техники за култивация, се класифицират в 6111 Полевъди и зеленчукопроизводители.	Градинарите и работниците в оранжерии, парници и разсадници планират, организират и извършват операции по отглеждане и култивиране на дърветата, храстите, цветята и други растения в паркове и частни градини;произвеждат фиданки, луковици, семена и разсад; отглеждат зеленчуци и цветя чрез интензивни техники за култивация за продажба или редовна доставка на търговци на едро, търговски организации или на пазара.Градинарите и работниците в оранжерии, парници и разсадници изпълняват следните основни задачи:• наблюдават пазарните условия и съобразно с тях определят вида и количествата на	– Агроном – 2132– Общ работник, оранжерия/ парник – 9214– Работник, разсадник – 9214
------	---	---	---	---	--

				за отглеждане, планират и координират производството;• подготвят почвата чрез изравняване, обработване, инсталиране и използване на системи за поливане;• засаждат дървета, храсти, градински цветя и трева;• подрязват и подкастрират дървета, храсти и жив плет, поставят опорни и защитни колове на дърветата, валират, аерират почвата, косят и поддържат тревни площи;• строят беседки, пейки, пътеки, алеи, павирани площи, люлки, навеси, огради, шадравани, фонтани и други водни съоръжения в градините и парковете;• проверяват състоянието на		
--	--	--	--	--	--	--

				<p>другите растения, откриват и третираат плевели, паразити и болести, поставят слама против измръзване и разпръскват торове;• отглеждат цветя и зеленчуци чрез интензивна култивация;• произвеждат фиданки, луковици и семена, отглеждат разсад от семена или резници;• събират реколтата, преглеждат, почистват, сортират, опаковат и съхраняват продуктите, предназначени за продажба или доставка на пазара;• поддържат сградите, оранжерии и други постройки, оборудването и системите за водоснабдяване;• съхраняват и извършват първична обработка на произведенията</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				<p>рекламират и пласират произведен ата продукция, уреждат продажби, покупки и транспорт на продукти и доставки, поддържат и водят документация за дейността и сделките на фермата;• обучават и контролират работниците, заети в производството, осигуряват здравословни и безопасни условия на труд, наемат и уволняват работници и изпълнители. Примерни длъжности в единичната група:– Градинар– Гъбар– Семейнопроизводител– Фиданкопроизводител– Цветопроизводител</p>		
--	--	--	--	--	--	--

6114	4	Работници, отглеждащи смесени култури		<p>Работниците, отглеждащи смесени култури планират, организират, извършват селскостопански дейности за отглеждане и събиране на реколтата от различни комбинации от култури и зеленчуци, отглеждани на полето, дървета, храсти, градински и оранжерийн и растения за продажба или редовна доставка на търговци на едро, търговски организации или на пазара. Работниците, отглеждащи смесени култури изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • наблюдават пазарните условия и съобразно с тях определят вида и количествата на културите за отглеждане, планират и координират производството; • ръчно или машинно подготвят 		<p>– Ръководител, земеделие – 1311– Ръководител, горско стопанство – 1311– Работник, полевъден – 9211– Берач, плодове и зеленчуци – 9211</p>
------	---	---------------------------------------	--	--	--	--

				<p>наторяват с изкуствени и естествени торове;• избират и засяват семената, засаждат фиданки и разсада;• поддържат правилния растеж на растенията чрез култивиране на почвата, пресяждане, подрязване или прореждане на дърветата и храстите, инсталиране и използване на оборудване за поливане;• произвеждат фиданки, луковици и семена;• събират реколтата, преглеждат, почистват, сортират, опаковат и съхраняват продуктите, предназначени за продажба или доставка на пазара;• грижат се за работните (впрегатни) животни и поддържат сградите, оборудването и системите за поливане;• съхраняват</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				<p>извършват първична обработка на произведената продукция;• рекламират и пласират произведената продукция, уреждат продажби, покупки и транспорт на продукти и доставки, поддържат и водят документация за дейността и сделките на фермата;• обучават и контролират работниците, заети в производството, осигуряват здравословни и безопасни условия на труд, наемат и уволняват работници и изпълнители. Примерни длъжности в единичната група:– Фермер, смесени култури– Работник в стопанство, смесени култури</p>		
--	--	--	--	--	--	--

612	3	Животновъди		Животновъдите планират, организират и извършват селскостопански дейности по селекция и отглеждане на животни, птици и насекоми за производство на месо, млечни продукти, мед, кожи и други продукти или за използване като работни (впрегатни) животни или животни, отглеждани за спортни и други цели за продажба или редовна доставка на търговци на едро, търговски организации или на пазара. Животновъдите изпълняват следните основни задачи: наблюдават пазарните условия и съобразно с тях определят вида и количествата на видовете за отглеждане, планират и координират производството; отглеждат, изхранват и		
-----	---	-------------	--	---	--	--

				грижи за животните, подготвят животните или животинските продукти за пазара; проверяват и преглеждат животните за откриване на болести, нараняване и за проследяване на физическото им състояние като температура на повишаване на телото при угояване; извършват дейности относно репродукцията на животните като селекция, изкуствено осеменяване и помощ при раждане; наемат или инвестират в сгради, поддържат постройки, машини, оборудване и съоръжения; съхраняват и извършват първична обработка на произведената продукция; рекламират и пласират произведен		
--	--	--	--	---	--	--

				продукция, уреждат продажби, покупки и транспорт на произведен ите животински продукти и доставки, поддържат и водят документац ия за дейността и сделките на фермата; обучават и контролират работницит е, заети в производств ото, осигуряват здравослов ни и безопасни условия на труд, наемат и уволняват работници и изпълнител и. Тази група включва следните единични групи: 6121 Животновъд и и производит ели на млечни продукти 612 2 Птицевъди 6 123 Пчелари и бубари 6129 Животновъд и, н.д.		
--	--	--	--	---	--	--

6121	4	Животновъд и и производит ели на млечни продукти		<p>Животновъдите и производителите на млечни продукти планират, организират и извършват дейности по селекция и отглеждане на домашни животни (с изключение на птици) такива като едър рогат добитък, овце, свине, кози, коне и други за производство на мляко, месо, млечни продукти, кожи, вълна или за използване като работни (впрегатни) животни или животни, отглеждани за спортни и други цели за продажба или редовна доставка на търговци на едро, търговски организации или на пазара. Животновъдите и производителите на млечни продукти изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • наблюдават пазарните условия и съобразно с тях 		– Ръководител, животновъдство -1311
------	---	--	--	---	--	-------------------------------------

				вида и количествата на видовете за отглеждане, планират и координират производството;• обработват пасища, доставят фуражи и вода, осигуряват подходящи хранителни режими и условия за животните;• проверяват и преглеждат животните за откриване на болести, наранявания и за проследяване на физическото им състояние като температура повишаване на телото при угояване;• полагат грижи за животните, маркират, подстригват, поят и/или кастрират животни, стрижат ги за получаване на вълна;• водят стадата от животни на паша, в обори, за претегляне, за качване на превозни средства или в други		
--	--	--	--	--	--	--

				места;• доят животните ръчно или с доилни агрегати;• смесват храни, добавки и лекарства в определени пропорции, разпределят фуражите за машинно зареждане на хранилките или ръчно хранят животните;• извършват дейности относно репродукцията на животните като селекция, изкуствено осеменяване и помощ при раждане;• поддържат и почистват сградите, машините, оборудването и съоръженията;• колят и дерат животни и ги подготвят за пазара;• съхраняват и извършват първична обработка на произведения животинска продукция;• рекламират и пласират произведения продукция, уреждат продажби, покупки и		
--	--	--	--	--	--	--

				на произведените животински продукти и доставки, поддържат и водят документация за дейността и сделките на фермата;• обучават и контролират работниците заети в производството, осигуряват здравословни и безопасни условия на труд, наемат и уволняват работници и изпълнители. Примерни длъжности в единичната група:– Фермер, животновъд – Фермер, производител на млечни продукти– Фермер, коневъд– Работник, развъждащ кучета/котки – Работник, отглеждащ селскостопански животни– Животновъд		
--	--	--	--	--	--	--

6122	4	Птицевъди		<p>Птицевъдът е планират, организират и извършват дейности по селекция и отглеждане на пилета, пуйки, гъски, патици и други птици за производство на месо, яйца и на живи птици за продажба или редовна доставка на търговци на едро, търговски организации или на пазара. Птицевъдите изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none">• наблюдават пазарните условия и съобразно с тях определят вида и количествата на видовете за отглеждане, планират и координират производството, поддържат и водят документация за дейността на фермата;• отглеждат и купуват храни и други доставки, необходими за поддържане		
------	---	-----------	--	--	--	--

				<p>подходящи хранителни режими и условия за птиците;• проверяват и преглеждат птиците за откриване на болести, нараняване и за проследяване на физическото им състояние като температура на повишаване на телото при угояване, отстраняват слабите, болните и умрелите птици;• смесват храни и добавки, пълният контейнерът е за храна и вода;• ваксинират птиците чрез поставяне на лекарства във водата за пиене, инжекции или разпръскване във въздуха;• събират и съхраняват яйцата, опаковат ги за продажба или доставка на пазара;• определят пола на пилетата за улесняване на селекцията,</p>	
--	--	--	--	---	--

				<p>осеменяване и люпенето на яйца;• наемат или инвестират в сгради, поддържат и почистват постройки, машини, оборудване и съоръжения ;• колят и почистват закланите птици за продажба или доставка на пазара;• съхраняват и извършват първична обработка на произведената продукцията ;• уреждат продажби, покупки и транспорт на произведените продукти и доставки;• обучават и контролират работниците, заети в производството, осигуряват здравословни и безопасни условия на труд, наемат и уволняват работници и изпълнители. Примерни длъжности в единичната група:– Фермер, отглеждащ птици–</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				производител на яйца- Фермер, развъждащ птици в инкубатор- Птицевъд- Оператор, инкубатор		
--	--	--	--	---	--	--

6123	4	Пчелари и бубари		<p>Пчеларите и бубарите планират, организират и извършват дейности по селекция, отглеждане и полагане на грижи за насекоми като пчели, копринени буби и други за производство на мед, восък, коприна и други продукти за продажба или редовна доставка на търговци на едро, търговски организации или на пазара. Пчеларите и бубарите изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none">• наблюдават пазарните условия и съобразно с тях определят вида и количествата на видовете за отглеждане, планират и координират производството;• купуват и отглеждат насекоми, доставят храни и други материали;• селектират, отглеждат и се грижат за		
------	---	------------------	--	---	--	--

				<p>и събират техните продукти;• наемат или инвестират в сгради, поддържат и почистват постройки, машини, оборудване и съоръжения ;• съхраняват и извършват първична обработка на произведените продукти;• уреждат продажби, покупки и транспорт на произведените продукти и доставки, поддържат и водят документация за дейността на фермата;• обучават и контролират работниците, заети в производството, осигуряват здравословни и безопасни условия на труд, наемат и уволняват работници и изпълнители. Примерни длъжности в единичната група:– Фермер, пчелар– Фермер, пчеловъд–</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				отглеждане на копринени буби– Пчелар– Гледач, копринени буби (бубар)		
--	--	--	--	--	--	--

6129	4	Животновъди, н.д.		<p>В тази единична група се включват животновъди, неклассифицирани другаде в 612 Животновъди. Тук се класифицират животновъди, които отглеждат и полагат грижи за бозайници, различни от домашните, птиците в резерватите (с изключение на домашните птици), змии, охлюви и други влечуги, както и различни насекоми и животни, използвани в научните лаборатории и за тестове за продажба или редовна доставка на търговци на едро, търговски организации, зоологически градини и циркове, или за пазара. Животновъдите, н.д. изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • наблюдават пазарните условия и 		<p>— Съдържател, кучкарник – 5164— Работник, зоопарк – 5164— Птицевъд – 6122</p>
------	---	-------------------	--	---	--	--

				тях определят вида и количества на видовете за отглеждане, планират и координират производството;• отглеждат, хранят и полагат грижи за животните;• колят и дерат бозайници, подготвят закланите животни или животинските продукти за пазара;• проверяват и преглеждат птиците за откриване на болести, нараняване и за проследяване на физическото им състояние като температура повишаване на телото при угояване;• извършват дейности относно репродукцията на животните като селекция, изкуствено осеменяване и помощ при раждане;• наемат или инвестират в сгради, поддържат и почистват постройките		
--	--	--	--	---	--	--

				<p>оборудване то и съоръжения та;• съхраняват и извършват първична обработка на произведените продукти;• рекламират и пласират произведената продукция, уреждат продажби, покупки и транспорт на произведените животински продукти и доставки, поддържат и водят документация за дейността и сделките на фермата;• обучават и контролират работниците, заети с дейности по грижи за животните, осигуряват здравословни и безопасни условия на труд.Примерни длъжности в единичната група:– Работник, развъждащ влечуги (без змии)– Работник, ферма за диви животни с ценни кожи– Работник,</p>		
--	--	--	--	--	--	--

				диви птици– Работник, развъждащ лабораторн и животни– Работник, развъждащ охлюви– Дивечовъд		
--	--	--	--	---	--	--

613	3	Производители на смесена (животновъдна и растениевъдна) продукция		Производителите на смесена (животновъдна и растениевъдна) продукция планират, организират и извършват селскостопански дейности по отглеждане и събиране на реколтата от различни растителни култури, отглеждане и развъждане на животни и производство на разнообразни животински продукти за продажба или редовна доставка на търговци на едро, търговски организации или на пазара. Производителите на смесена (животновъдна и растениевъдна) продукция изпълняват следните основни задачи: наблюдават пазарните условия и съобразно с тях определят вида и количествата растителни		
-----	---	---	--	---	--	--

				<p>животински видове за отглеждане, планират и координира т производств ото; закупуват семена, торове и други необходими суровини; извършват операции като подготовка на почвата, сеене и засаждане, прибиране на реколтата; закупуват или произвежда т фуражи и други хранителни смеси; извършват селекция,от глеждат и се грижат за животни; колят, дерат и подготвят закланите животни и животинскит е продукти за пазара; наемат или инвестират в сгради, поддържат и чистят селскостопа нски постройки, машини, оборудване и съоръжения ;съхраняват и извършват първична обработка на произведен ите</p>	
--	--	--	--	---	--

				рекламират и пласират произведен ата продукция, уреждат продажби, покупки и транспорт на произведен ите животински продукти и доставки, поддържат и водят документация за дейността и сделките на фермата; обучават и контролират работниците, заети с дейности по грижи за животните, осигуряват здравословни и безопасни условия на труд. Тази група включва следната единична група:6130 Производители на смесена (животновъдна и растениевъдна)продукция		
--	--	--	--	--	--	--

6130	4	Производители на смесена (животновъдна и растениевъдна) продукция		Производителите на смесена (животновъдна и растениевъдна) продукция планират, организират и извършват селскостопански дейности по отглеждане и събиране на реколтата от различни растителни култури, отглеждане и развъждане на животни и производство на разнообразни животински продукти за продажба или редовна доставка на търговци на едро, търговски организации или на пазара. Производителите на смесена (животновъдна и растениевъдна) продукция изпълняват следните основни задачи:• наблюдават пазарните условия и съобразно с тях определят вида и количествата на растителни		– Ръководители, земеделие – 1311– Ръководители, животновъдство – 1311– Работник, смесено растениевъдно и животновъдно стопанство – 9213
------	---	---	--	---	--	---

				животински видове за отглеждане, планират и координира т производств ото;• закупуват семена, торове и други необходими суровини;• извършват операции като подготовка на почвата, сеене и засаждане,п рибиране на реколтата;• закупуват или произвежда т фуражи и други хранителни смеси;• извършват селекция, отглеждат и се грижат за животни;• колят, дерат и подготвят закланите животни и животинскит е продукти за пазара;• наемат или инвестират в сгради, подържат и чистят селскостопа нски постройки, машини, оборудване и съоръжения ;• съхраняват и извършват първична обработка на произведен ите		
--	--	--	--	---	--	--

				рекламират и пласират произведен ата продукция, уреждат продажби, покупки и транспорт на произведен ите животински продукти и доставки, поддържат и водят документация за дейността и сделките на фермата;• обучават и контролират работниците, заети с дейности по грижи за животните, осигуряват здравословни и безопасни условия на труд.Примерни длъжности в единичната група:– Фермер, смесено стопанство– Работник, смесено стопанство		
--	--	--	--	--	--	--

62	2	КВАЛИФИЦИРАНИ РАБОТНИЦИ В ГОРСКОТО, РИБНОТО И ЛОВНОТО СТОПАНСТВО, ПРОИЗВЕЖДАЩИ ЗА ПАЗАРА		Квалифицираните работници в горското, рибното и ловното стопанство, произвеждащи за пазара, планират, организират и извършват дейности по залесяване, запазване и използване на естествени и изкуствени гори, отглеждат, развъждат и ловят риба, развъждат или ловуват животни за продажба или редовна доставка на търговци на едро, търговски организации или на пазара. Компетентното упражняване на повечето от професиите в този подклас изисква минимум първообразователно и квалификационно ниво, съгласно нивата, описани в Методологичните бележки по прилагането на НКПД-2011. Квалифицираните работници в		
----	---	--	--	---	--	--

				<p>рибното и ловното стопанство, произвеждащи за пазара, изпълняват следните основни задачи: наемат или инвестират в машини и оборудване, закупуват суровини; планират и извършват дейности в горското, рибното и ловното стопанство; поддържат сгради, водоеми, машини и друго оборудване; доставят или продават на пазара произведената продукция; контролират и обучават други работници. Този подклас включва следните групи: 621 Горски работници и сродни на тях 622 Риболовци и ловци</p>		
--	--	--	--	--	--	--

621	3	Горски работници и сродни на тях		Горските работници и сродни на тях планират, организират и извършват дейности по залесяване, запазване и използване на естествените и изкуствените гори. Горските работници и сродни на тях изпълняват следните основни задачи: оценяват обекти за залесяване, избират фиданки за разсад и засаждат дървета, създават и се грижат за млади гори; определят дървета за изсичане и оценяват обема на добитата дървесина; работят с триони и други машини за прореждане, подкастриране, отрязване на изсъхнали клони, изсичане на дървета и нарязването им на трупи; събират и подреждат на купи отрязаните		
-----	---	----------------------------------	--	--	--	--

				<p>клони; транспортир ат наредените трупи по съответните улеи; осъществяв ат наблюдение за откриване на горски пожари, участват в противопож арни дейности, съставят отчети във връзка с възникнали пожари и поддържат противопож арното оборудване; контролират борбата с плевелите и сгъстяванет о в млади гори, използвайки ръчни инструмент и и химикали; управляват иподдържат влекачи, булдозери или други машини за придвижван е на необходимо то оборудване на обекти за залесяване или дърводобив ; събират шишарки, по дрязват дърветата, помагат при засаждане и маркират дърветата за последващи</p>		
--	--	--	--	--	--	--

				обучават и контролират други работници в горското стопанство, включително работници по дърводобива и по засаждането на нови гори. Тази група включва следната единична група: 6210 Горски работници и сродни на тях		
--	--	--	--	---	--	--

6210	4	Горски работници и сродни на тях		<p>Горските работници и сродни на тях планират, организират и извършват дейности по залесяване, запазване и използване на естествените и изкуствените гори. Горските работници и сродни на тях изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • оценяват обекти за залесяване, избират фиданки за разсад и засаждат дървета, създават и се грижат за млади гори; • определят дървета за изсичане и оценяват обема на добитата дървесина; • работят с триони и други машини за прореждане, подкастряне, отрязване на изсъхнали клони, изсичане на дървета и нарязването им на трупи; • събират и подреждат 		<p>– Лесоинженер – 2132– Техник, горско стопанство – 3143– Оператор, машини за горското стопанство – 8341– Работник, горско стопанство – 9215</p>
------	---	----------------------------------	--	---	--	--

				<p>сечицето отрязаните трупи и клони;• транспортир ат наредените трупи по съответните улеи;• осъществяв ат наблюдение за откриване на горски пожари, участват противопож арни дейности, съставят отчети във връзка с възникнали пожари и поддържат противопож арното оборудване;</p> <ul style="list-style-type: none">• <p>контролират борбата с плевелите и сгъстяванет о в млади гори, използ вайки ръчни инструмент и и химикали;• управляват и поддържат влекачи, булдозери или други машини за придвижван е на необходимо то оборудване на обекти за залесяване или дърводобив ;• събират шишарки, подрязват дърветата, помагат при засаждане и</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				<p>дърветата за последващи действия;• обучават и контролират други работници в горското стопанство, включително работници по дърводобива и по засаждането на нови гори.Примерни длъжности в единичната група:– Въглищар, производител на дървени въглища– Работник, обработка на трупи– Резач, горски дървен материал– Горски работник– Извозвач, дървен материал– Дървар– Залесител– Маркировач, лесофонд и дървен материал– Товарач, трупи и друг дървен материал– Залесител</p>		
--	--	--	--	--	--	--

622	3	Риболовци и ловци		<p>Риболовците и ловците развъждат, отглеждат и ловят риба, ловят дивиживотни и за продажба или за редовна доставка на търговците на едро, търговски организации или на пазара. Риболовците и ловците изпълняват следните основни задачи: развъждат, отглеждат и култивират риба, миди, раци и други водни животни; осигуряват поддържат оптимални условия за живот във водна среда; чистят, замразяват, поставят в лед или осоляват улова в открито море и подготвят рибата за продажба; наемат или инвестират в оборудване, поддържат сгради, изкуствени водни басейни, машини, плавателни риболовни съдове и други</p>		
-----	---	-------------------	--	---	--	--

				<p>;подготвят и ремонтират мрежи и друго риболовно оборудване; управляват риболовните съдове от и до мястото на риболова; ловят с въдици, поставят,наблюдают и изваждат мрежи и друго риболовно оборудване; поставят капани за дивни животни, птици или влечуги; доставят или рекламират уловените продукти; контролират и обучават други работници.Този група включва следните единични групи:6221 Работници, отглеждащи аквакултури 6222 Риболовци във вътрешни и крайбрежни води6223 Риболовци в дълбоки морски води6224 Ловци и трапери</p>		
--	--	--	--	---	--	--

6221	4	Работници, отглеждащи аквакултури		Работниците, отглеждащи аквакултури, развъждат и култивират риба, миди, раци и други водни животни за продажба или редовна доставка на търговците на едро, търговски организации или на пазара. Работниците, отглеждащи аквакултури, изпълняват следните основни задачи:• отглеждат и култивират риба, миди, раци и други водни животни за продажба или за зарибяване в сладководни и соленоводни басейни;• събират или записват данни за развитието на организмите, производството и условията на отглеждане;• преглеждат животните с цел откриване на болести или паразити;• осигуряват		– Ръководител, риболов – 1312– Работник, рибно стопанство – 9216
------	---	-----------------------------------	--	---	--	---

				<p>поддържат оптимални условия за живот във водна среда;• прилагайки знания и техники за отглеждане на риба насочват и контролират хвърлянето на хайвера и излюпването на рибките;• чистят, замразяват, поставят в лед или осоляват улова в открито море и подготвят рибата за продажба;• поддържат сгради, изкуствени водни басейни, машини, плавателни риболовни съдове и други съоръжения ;• доставят или рекламират произведената продукция;• наемат или инвестират в сгради, оборудване или машини и закупуват храни и други материали;• контролират и обучават други работници, отглеждащи риба и други водни</p>	
--	--	--	--	---	--

				имерни длъжности в единичната група:– Фермер, рибовъд– Фермер, отглеждащ аквакултури – Работник, ферма за аквакултури – Работник, ферма (рибовъд)		
--	--	--	--	---	--	--

6222	4	Риболовци във вътрешни и крайбрежни води		Риболовци е във вътрешни и крайбрежни води самостояте лно или като членове на екипажи на риболовни съдове ловят риба или събират други водни животни за продажба или редовна доставка на търговците на едро, търговски организации или на пазара.Рибо ловците във вътрешни и крайбрежни води изпълняват следните основни задачи:• подготвят и ремонтират мрежи и друго риболовно оборудване; • избират зони за риболов, определят и изчисляват курса на плаване с използване на компаси, карти, диаграми и други навигацион ни уреди;• управляват риболовни съдове от и до мястото на риболова;• ловят с въдици, поставят, наблюдават		– Ръководите л, риболов – 1312– Рибар, дълбоки морски води – 6223– Водолаз – 7541– Работник, риболов – 9216
------	---	--	--	---	--	---

				<p>риболовни мрежи ръчно или с подемна техника;• събират различни водни организми на брега и в плитки води;• поддържат риболовно оборудване и други съоръжения на борда на риболовния съд;• водят записи за сделките, риболовните дейности, времето и състоянието на морето, изчисляват разходите и бюджета;• сортират и съхраняват улова в контейнери със сол и лед;• отстраняват улова от мрежите, измерват уловеното количество с цел контролиране на съответствието със законното количество и връщане на нежелания или незаконния улов във водата;• управляват дейностите по риболова и контролират членовете на екипажа</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				риболовния кораб.Прим ерни длъжности в единичната група:– Рибар, вътрешни води– Рибар, крайбрежни води		
--	--	--	--	---	--	--

6223	4	Риболовци в дълбоки морски води		<p>Риболовците в дълбоки морски води като капитани или екипажа на риболовни кораби, ловят риба за продажба или редовна доставка на търговците на едро, търговски организации или на пазара. Риболовците в дълбоки морски води изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • подготвят и ремонтират мрежи и друго риболовно оборудване; • управляват риболовни кораби от и до мястото на риболова в дълбоки морски води; • избират зони за риболов, определят и изчисляват курса на плаване с използване на компаси, карти, диаграми и други навигационни уреди; • управляват кораби и оперират с навигационни инструменти и електронни 		<p>– Ръководител, риболов – 1312– Рибар, крайбрежни води – 6222– Рибар, вътрешни води – 6222– Работник, риболов – 9216</p>
------	---	---------------------------------	--	---	--	--

				<p>средства за риболов;• ръководят риболовни операции и контролират членовете на екипажа;• записват данни за риболовния улов, дейностите, условията на времето и морето в корабните дневници;• хвърлят мрежи, поставят и работят с риболовно оборудване;• чистят, замразяват, изстудяват в лед или осоляват уловената риба в морето или на брега;• избират и обучават екипажа на кораба. При мерни длъжности в единичната група:– Тралмайстор– Рибар, дълбоки морски води– Рибар, член на екипаж, дълбоки морски води</p>		
--	--	--	--	---	--	--

6224	4	Ловци и трапери		Ловците и траперите ловят животни, птици или влечуги главно за добиване на месо, кожи, пера и други продукти за продажба или редовна доставка на търговците на едро, на търговски организации или на пазара. Ловците и траперите изпълняват следните основни задачи:• поставят капани за улавяне на животни, птици и влечуги;• убиват хванатите в капаните или свободните животни с пушки или друго оръжие;• дерат и извършват други операции с убитите животни, птици или влечуги с цел получаване на желаните продукти за продажба или доставка;• доставят или продават живи животни, птици или влечуги;•		
------	---	-----------------	--	---	--	--

				и поддържат оборудване то.Примерн и длъжности в единичната група:– Ловец– Ловец, диви животни		
--	--	--	--	---	--	--

63	2	СЕЛСКОСТ ОПАНСКИ РАБОТНИЦ И, РИБОЛОВЦ И И ЛОВЦИ, ПРОИЗВЕЖ ДАЩИ ЗА СОБСТВЕН О ПОТРЕБЛЕ НИЕ		Селскостоп анските работници, риболовцит е и ловците, произвежда щи за собствено потреблени е, отглеждат зърнени растения, зеленчуци и плодове, съб ират диви плодове, лечебни и други растения, отглеждат или ловуват животни, ловят риба и други водни организми за осигуряване на храна, подслон и минимални парични доходи за себе си и за членовете на техните домакинств а. Компетентн ото упражняван е на повечето от професиите в този подклас изисква минимум първо образовате лно и квалификац ионно ниво, съгласно нивата, описани в Методологи чните бележки по прилагането на НКПД- 2011. Селско стопанските		
----	---	--	--	---	--	--

				<p>риболовците и ловците, произвеждащи за собствено потребление изпълняват следните основни задачи: подготвят почвата, засяват, засаждат, отглеждат и прибират реколтата от зърнени растения, зеленчуци, плодове и други градински растения; събират диви плодове, лечебни и други растения; отглеждат и развъждат животни и домашни птици с цел получаване на мляко, яйца, месо, вълна, кожи и други продукти; ловуват животни; ловят риба и други водни организми; доставят вода и дърва за горене, съхраняват и извършват първична обработка на селскостопанската продукция; строят и поддържат къщи и</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				<p>постройки; изработват инструмент и, дрехи и съдове за ползване в домакинств ото; продават или разменят продукти на местния пазар. Този подклас включва следните групи: 631 Растениевъ ди, произвежда щи за собствено потреблени е632 Животновъд и, произвежда щи за собствено потреблени е633 Селскостоп ански работници, отглеждащи растения и животни за собствено потреблени е634 Риболовци, ловци и берачи, произвежда щи за собствено потреблени е</p>		
--	--	--	--	--	--	--

631	3	Растениевъди, произвеждащи за собствено потребление		Растениевъдите, произвеждащи за собствено потребление, отглеждат и прибират реколтата от зърнени растения, зеленчуци и плодове за осигуряване на храна, подслон и минимални парични приходи за себе си и членовете на техните домакинства. Растениевъдите, произвеждащи за собствено потребление, изпълняват следните основни задачи: подготвят почвата, засяват, засаждат разсад, отглеждат и прибират реколтата от зърнени култури, зеленчуци, плодове, дървета и храсти; доставят вода и дърва за горене; съхраняват и извършват първична обработка на добитите продукти за последващо използване; строят и поддържат		
-----	---	---	--	--	--	--

				други съоръжения за подслон; изработват инструмент и, дрехи и съдове за ползване в домакинств ото; продават или разменят продукти на местния пазар. Тази група включва следната единична група 6310 Растениевъ ди, произвежда щи за собствено потреблени е		
--	--	--	--	---	--	--

6310	4	Растениевъди, произвеждащи за собствено потребление		Растениевъдите, произвеждащи за собствено потребление, отглеждат и прибират реколтата от зърнени растения, зеленчуци и плодове за осигуряване на храна, подслон и минимални парични доходи за себе си и членовете на техните домакинства. Растениевъдите, произвеждащи за собствено потребление изпълняват следните основни задачи:• подготвят почвата, засяват, засаждат разсад, отглеждат и прибират реколтата от зърнени култури, зеленчуци и плодове;• отглеждат зеленчуци, плодове, дървета и храсти;• доставят вода и дърва за горене;• съхраняват и извършват първична обработка на добитите продукти за последващо		– Работник, полевърден – 9211
------	---	---	--	--	--	----------------------------------

				<ul style="list-style-type: none">• строят и поддържат къщи и други съоръжения за подслон;• изработват инструменти, дрехи и съдове за ползване в домакинството;• продават или разменят продукти на местния пазар. Примерни длъжности в единичната група:— Фермер, растениевъдство за собствено потребление— Фермер, смесени култури за собствено потребление		
--	--	--	--	--	--	--

632	3	Животновъди, произвеждащи за собствено потребление		Животновъдите, произвеждащи за собствено потребление, развъждат и отглеждат животни за осигуряване на храна, подслон и минимални парични доходи за себе си и за членовете на техните домакинства. Животновъдите, произвеждащи за собствено потребление, изпълняват следните основни задачи: култивират и използват пасища; наблюдават и контролират запасите от храна и вода, необходими за отглеждането и поддържането на животните в добро състояние; наблюдават и преглеждат животните за откриване на болести и наранявания, извършват проверка на физическото им		
-----	---	--	--	---	--	--

				маркират и стрижат животните с цел получаване на вълна или косми; пасят или водят стадата от животни на пасища и на водопой; отглеждат, хранят и доят животните; оказват помощ при раждане; колят и дерат животни като подготвят месото и другите продукти за консумация или продажба; извършват първична преработка на животинските продукти; строят и поддържат сгради и други съоръжения за подслон; изработват инструменти, дрехи и съдове за ползване в домакинството; доставят вода и дърва за горене; купуват, разменят и продават животни и продукти от животински произход. Тази група включва		
--	--	--	--	---	--	--

				единична група:6320 Животновъд и, произвежда щи за собствено потреблени е		
--	--	--	--	---	--	--

6320	4	Животновъди, произвеждащи за собствено потребление		Животновъдите, произвеждащи за собствено потребление, развъждат и отглеждат животни за осигуряване на храна, подслон и минимални парични доходи за себе си и за членовете на техните домакинства. Животновъдите, произвеждащи за собствено потребление изпълняват следните основни задачи:• култивират и използват пасища; наблюдават и контролират запасите от храна и вода, необходими за отглеждането и поддържането на животните в добро състояние;• наблюдават и преглеждат животните за откриване на болести и наранявания, извършват проверка на физическото им	– Работник, животновъд – 9212– Работник, смесено растенивъдно и животновъдно стопанство – 9213
------	---	--	--	--	--

				маркират и стрижат животните с цел получаване на вълна или косми;• пасат или водят стадата от животни на пасища и на водопой;• отглеждат, хранят и доят животните;• оказват помощ при раждане;• колят и дерат животни като подготвят месото и другите продукти за консумация или продажба;• извършват първична преработка на животинските продукти;• строят и поддържат сгради и други съоръжения за подслон;• изработват инструменти, дрехи и съдове за ползване в домакинството;• доставят вода и дърва за горене;• купуват, разменят и продават животни и продукти от животински произход.Примерни длъжности в		
--	--	--	--	---	--	--

				група:– Фермер, животновъд ство за собствено потреблени е		
--	--	--	--	---	--	--

633	3	Селскостопански работници, отглеждащи растения и животни за собствено потребление		Селскостопанските работници, отглеждащи растения и животни за собствено потребление, отглеждат и прибират реколтата от зърнени култури, зеленчуци, плодове и други, събират диви плодове, лечебни и други растения, отглеждат или ловуват животни, ловят риба и други водни организми за осигуряване на храна, подслон и минимални парични доходи за себе си и за членовете на техните домакинства. Селскостопанските работници, отглеждащи растения и животни за собствено потребление, изпълняват следните основни задачи: подготвят почвата, засяват, засаждат разсад, отглеждат и прибират реколтата; отглеждат зеленчуци,		
-----	---	---	--	--	--	--

				<p>дървета и храсти; събират диви плодове, лечебни и други растения; отглеждат, хранят и се грижат за животни и птици главно за получаване на месо, мляко, кожи или други продукти; доставят вода и дърва за горене; съхраняват и извършват първична обработка на добитите продукти за последващо използване; строят и поддържат сгради и други съоръжения за подслон; изработват инструмент и, дрехи и съдове за ползване в домакинството; продават част от продуктите на местния пазар. Тази група включва следната единична група: 6330 Селскостопански работници, отглеждащи растения и животни за собствено потребление</p>	
--	--	--	--	--	--

6330	4	Селскостопански работници, отглеждащи растения и животни за собствено потребление		Селскостопанските работници, отглеждащи растения и животни за собствено потребление, отглеждат и прибират реколтата от зърнени култури, зеленчуци, плодове и други, събират диви плодове, лечебни и други растения, отглеждат или ловуват животни, ловят риба и други водни организми за осигуряване на храна, подслон и минимални парични доходи за себе си и за членовете на техните домакинства. Селскостопанските работници, отглеждащи растения и животни за собствено потребление, изпълняват следните основни задачи:• подготвят почвата, засяват, засаждат разсад, отглеждат и прибират реколтата;• отглеждат зеленчуци,		
------	---	---	--	--	--	--

				<p>дървета и храсти;• събират диви плодове, лечебни и други растения;• отглеждат, хранят и се грижат за животни и птици главно за получаване на месо, мляко, кожи или други продукти;• доставят вода и дърва за горене;• съхраняват и извършват първична обработка на добитите продукти за последващо използване;• строят и поддържат сгради и други съоръжения за подслон;• изработват инструмент и, дрехи и съдове за ползване в домакинството;• продават част от продуктите на местния пазар.Примерни длъжности в единичната група:– Работник, отглеждащ растения и животни за собствено потребление</p>	
--	--	--	--	---	--

634	3	Риболовци, ловци и берачи, произвеждащи за собствено потребление		Риболовците, ловците и берачите, произвеждащи за собствено потребление, събират диви плодове, лечебни и други растения, поставят капани и ловят диви животни, ловят риба и водни организми за осигуряване на храна, подслон и минимални парични доходи за себе си и за членовете на техните домакинства. Риболовците, ловците и берачите, произвеждащи за собствено потребление, изпълняват следните основни задачи: събират диви плодове, корени, лечебни и други растения; поставят капани и ловят диви животни главно за да получат месо, мляко, вълна, кожи или други продукти; доставят		
-----	---	--	--	--	--	--

				дърва за горене; ловят риба и други водни организми; съхраняват или извършват първична преработка на продуктите; строят и поддържат сгради и други съоръжения за подслон; изработват инструменти, дрехи и съдове за ползване в домакинството, продават или разменят продукти на местния пазар. Тази група включва следната единична група: 6340 Риболовци, ловци и берачи, произвеждащи за собствено потребление		
--	--	--	--	--	--	--

6340	4	Риболовци, ловци и берачи, произвеждащи за собствено потребление		Риболовците, ловците и берачите, произвеждащи за собствено потребление събират диви плодове, лечебни и други растения, поставят капани и ловят диви животни, ловят риба и други водни организми за осигуряване на храна, подслон и минимални парични доходи за себе си и за членовете на техните домакинства. Риболовците, ловците и берачите, произвеждащи за собствено потребление, изпълняват следните основни задачи:• събират диви плодове, корени, лечебни и други растения;• поставят капани и ловят диви животни главно, за да получат месо, мляко, вълна, кожи или други продукти;• доставят		– Фермер, растениевъдство за собствено потребление – 6310– Фермер, животновъдство за собствено потребление – 6320– Работник, животновъд – 9212
------	---	--	--	---	--	--

				<p>дърва за горене;• ловят риба и други водни организми;• съхраняват или извършват първична преработка на продуктите;• строят и поддържат сгради и други съоръжения за подслон;• изработват инструмент и, дрехи и съдове за ползване в домакинството;• продават или разменят продукти на местния пазар.Примерни длъжности в единичната група:– Риболовец, произвеждащ за собствено потребление– Ловец, произвеждащ за собствено потребление– Берач, произвеждащ за собствено потребление</p>		
--	--	--	--	--	--	--

7	1	КВАЛИФИЦИРАНИ РАБОТНИЦИ И СРОДНИ НА ТЯХ ЗАНАЯТЧИИ		Квалифицираните работници и сродни на тях занаятчийски прилагат специфични технически и практически знания и умения в съответната област като строят и поддържат сгради, лият и формуват метали, изграждат метални конструкции, настройват обработващи и машини, изработват, монтират и ремонтират машини, оборудване и инструменти, печатат, произвеждат храни, текстилни, дървени, метални или други изделия, включително занаятчийски и продукти. Компетентното упражняване на повечето от професиите в този клас изисква минимум първообразователно и квалификационно ниво, съгласно нивата, описани в		
---	---	---	--	--	--	--

				<p>чните бележки по прилагането на НКПД-2011.Работата се извършва на ръка или с помощта на ръчни или други инструменти, които се използват, за да намалят физическото усилие и времето за изпълнението на специфични работи, както и за да се подобри качеството на продукцията . Работата изисква познаване на всички етапи на производствения процес, на използваните материали и инструменти и на естеството и предназначението на крайната продукция.Квалифицираните работници и сродни на тях занаятчии изпълняват следните основни задачи: строят, поддържат и ремонтират</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				други строителни съоръжения ; отливат, заваряват и пресоват метали; инсталират и изграждат метални конструкции , свързващи съоръжения и подобно оборудване; изработват машини, инструмент и, оборудване и други метални изделия;нас тройват и пускат в действие обработващ и машини; сглобяват, поддържат и ремонтират промишлен и машини, включителн о двигатели и моторни превозни средства, както и електрическ и и електронни инструмент и и друго оборудване; изработват прецизни инструмент и, бижута, домакински и други предмети от благородни метали, керамика и стъкло; произвежда т занаятчийск и продукти; печатат; произвежда		
--	--	--	--	--	--	--

				<p>текстилни, дървени, метални или други изделия. В някои случаи към задълженията им се включват и задачи по осъществяване на контрол на други работници. Самонаетите квалифицирани работници и сродни на тях занаятчии, развиващи самостоятелен собствен бизнес или с помощта на малък брой други работници могат да изпълняват изадачи, свързани с управлението, счетоводството и обслужването на клиенти, въпреки че тези задачи не са основна част от тяхната работа. Този клас включва следните подкласове:</p> <p>71 Строителни работници и сродни на тях, без електротехници⁷²</p> <p>72 Металурзи, машиностроители и</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				тях работници и занаятчии73 Занаятчии и печатари74 Работници по инсталиран е и ремонт на електрическ и и електронни съоръжения 75 Работници по производств о на храни, облекло, дървени изделия и сродни на тях		
--	--	--	--	--	--	--

71	2	СТРОИТЕЛ НИ РАБОТНИЦ И И СРОДНИ НА ТЯХ, БЕЗ ЕЛЕКТРОТ ЕХНИЦИ		Строителни те работници и сродни на тях строят, поддържат и ремонтират сгради, изграждат и ремонтират фундаменти , стени и други конструкции от тухли, камъни и подобни материали, обработват и оформят камък за строителств ото и други цели. Компетентн ото упражняван е на повечето от професиите в този подклас изисква минимум първо образовате лно и квалификац ионно ниво, съгласно нивата, описани в Методологи чните бележки по прилагането на НКПД- 2011. Работа та се извършва на ръка или с помощта на ръчни или други инструмент и, които се използват, за да намалят физическият о усилие и времето за		
----	---	---	--	--	--	--

				<p>то на специфични работи, както и за да се подобри качеството на продукцията . Работата изисква познаване на организацията на труда, използваните материали и инструменти и естеството и предназначението на крайния продукт. Строителните работници и сродни на тях изпълняват следните основни задачи: строят, поддържат и ремонтират сгради и други конструкции с използване на традиционни и/или модерни строителни технологии; изграждат и ремонтират фундаменти , стени и други конструкции от тухли, камъни и подобни материали; раздробяват камъни от кариери на</p>		
--	--	--	--	--	--	--

				блокове;режат, оформят и дообработват камъни за строителство, сгради, паметници и други цели; изграждат стоманобетонни конструкции и съоръжения, както и дообработват циментови повърхности; режат, оформят, монтират и поддържат дървени конструкции и принадлежности; изпълняват разнообразни задачи, свързани със строителството и поддържането на сгради. В някои случаи към задълженията им се включват и задачи по осъществяване на контрол над други работници.Този подклас включва следните групи:711 Строители на сгради и сродни на тях712 Работници по довършителни работи в		
--	--	--	--	---	--	--

				ото и сродни на тях713 Бояджии, чистачи на фасади и сродни на тях		
--	--	--	--	--	--	--

711	3	Строители на сгради и сродни на тях		<p>Строителите на сгради и сродни на тях строят, поддържат и ремонтират сгради, изграждат и ремонтират фундаменти, стени и други конструкции от тухли, камъни и подобни материали, обработват и оформят камък за строителството и други цели и извършват различни строителни или строително-ремонтни работи. Строителите на сгради и сродни на тях изпълняват следните основни задачи: строят, поддържат и ремонтират сгради и други конструкции с използване на традиционни и/или модерни строителни технологии; изграждат и ремонтират фундаменти, стени и други конструкции от тухли, камъни и подобни</p>		
-----	---	-------------------------------------	--	---	--	--

				раздробяват камъни от кариери на плочи или блокове;режат, оформят и дообработват камъни за строителство на сгради, паметници и други цели; изграждат стоманобетонни конструкции и съоръжения , както и дообработват циментови повърхности; режат, оформят, монтират и поддържат дървени конструкции и принадлежности; изпълняват разнообразни задачи, свързани със строителството и поддържането на сгради. В някои случаи къмзадълженията им се включват и задачи по осъществяване на контрол над други работници.Тази група включва следните единични групи:7111 Строители на жилищни сгради7112		
--	--	--	--	--	--	--

				сродни на тях7113 Каменоделци, каменоцепачи, каменорезачи и каменодълбачи7114 Бетонджии, кофражисти и сродни на тях7115 Дърводелци и дограмаджии7119 Строители на сгради и сродни на тях, н.д.		
--	--	--	--	--	--	--

7111	4	Строители на жилищни сгради		Строителите на жилищни сгради строят, поддържат и ремонтират сгради и други конструкции с използване на традиционни и/или модерни строителни технологии. Строителите на жилищни сгради изпълняват следните основни задачи:• подготвят земната повърхност за изграждане на сгради или други конструкции ;• изграждат конструкции , поддържащи и покрива, строят и покриват стените с подходящи материали;• монтират носещите покривни конструкции и материали;• изграждат и подравняват подови повърхности;• поддържат и ремонтират съществуващи конструкции ;•		– Управител, строителств о – 1323– Строителен предприема ч – 1323– Технически ръководите л, строителств о – 3123
------	---	-----------------------------	--	--	--	---

				<p>извършване от подизпълнители на специализираните дейности като зидане, боядисване, изграждане на водопроводни и електрически инсталации;</p> <ul style="list-style-type: none">• координира и контролират дейности на подизпълнители, неквалифицирани и други работници. <p>Примерни длъжности в единичната група:– Строител, жилища– Строител, сгради от сглобяеми елементи</p>		
--	--	--	--	---	--	--

7112	4	Зидари и сродни на тях		Зидарите и сродни на тях зидат с тухли, дялани камъни и други видове строителни материали, за да построят или ремонтират носещи и вътрешни стени, арки и други конструкции .Зидарите и сродни на тях изпълняват следните основни задачи:• зидат с камъни, тухли и подобни строителни материали като изграждат или ремонтират носещи и вътрешни стени, арки, камини и други конструкции като комини, пещи, конвертори, подпори и подпрозоречни елементи;• изграждат пътеки, бордюри и подобни настилки;• полагат тухлена или друга зидария за строителството на площадки,градински	– Каменоделец – 7113
------	---	------------------------	--	---	----------------------

				други декоративн и елементи.П риимерни длъжности в единичната група:– Зидар– Зидар, комини– Зидар, пещи– Зидар, сгради (конструкци и)– Зидаромаза ч		
--	--	--	--	---	--	--

7113	4	Каменоделци, каменоцепащи, каменорезачи и каменодълбачи		Каменоделците, каменоцепащите, каменорезачите и каменодълбачите делят и оформят каменни блокове и плочи за изграждане и поддържане на каменни конструкции и надгробни паметници, за оформяне на фигури и орнаменти върху камък. Каменоделците, каменоцепащите, каменорезачите и каменодълбачите изпълняват следните основни задачи:• разбиват с клинове добитите в кариерите камъни за да получат плочи и блокове;• избират и сортират плочи и блокове от гранит, мрамор и друг камък;• режат, оформят и полират строителни и декоративни камъни като гранит или мрамор, ръчно или с ръчно управляван		– Работник, подови облицовки и настилки – 7122– Машинен оператор, обработка на камъни – 8112
------	---	---	--	---	--	---

				<p>инструменти;• изработват модели или форми върху камък за следващо рязане, пробиване и други каменоделски операции;• изрязват и издълбават букви, цифри или орнаменти върху каменни блокове, използвани за паметници и мемориали;• • полагат камъни при издигане на паметници и мемориални плочи;• ремонтират и възстановяват каменни елементи в старинни сгради, църкви и паметници. Примерни длъжности в единичната група:– Каменоделец– Цепач, камъни– Резач, камъни– Полировач, камъни</p>		
--	--	--	--	--	--	--

7114	4	Бетонджии, кофражисти и сродни на тях		<p>Бетонджиите, кофражистите и сродни на тях изграждат стоманобетонни елементи и конструкции, правят кофражи за изливане на бетон, полагат арматура, изливат, обработват и ремонтират бетонови, циментови и мозаечни повърхности. Бетонджиите, кофражистите и сродни на тях изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • строят и ремонтират стоманобетонни плочи, стени, резервоари, силози и други бетонни конструкции; • правят кофражи и монтират готови форми за изливане на бетон; • изливат циментови повърхности; • довършват и заглаждат бетонови повърхности; • полагат трайни, гладки повърхности от цимент, 		<p>– Машинен оператор, изделия от бетон – 8114– Оператор, пътно-строителни машини – 8342</p>
------	---	---------------------------------------	--	--	--	---

				мраморни частици като мозайки.Пр имерни длъжности в единичната група:– Бетонджия– Кофражист– Арматурист		
--	--	--	--	---	--	--

7115	4	Дърводелци и дограмаджии		Дърводелците и дограмаджиите режат, оформят, сглобяват, изграждат, поддържат и ремонтират различни видове конструкции и елементи от дърво и други материали. Дърводелците и дограмаджиите изпълняват следните основни задачи:• изработват и ремонтират конструкции и други елементи, изработени от дърво в работилници и или на строежи;• изграждат и монтират сглобяеми дървени конструкции на местата на строителството;• сглобяват, монтират и ремонтират вътрешни и външни елементи на сгради като стени, врати, рамки за врати и прозорци, ламперии и подобни облицовки;• изработват, ремонтират и монтират сценични		– Дърводелец, мебелист – 7522– Работник, производство на каруци, двуколки – 7522
------	---	--------------------------	--	---	--	---

				<p>оборудване за театрални представления, филми или телевизионни продукции;• построяват, сглобяват и ремонтират дървени елементи и обзавеждане на влакови вагони, самолети, плавателни съдове и други превозни средства.Примерни длъжности в единичната група:– Дограмаджия, дърво/пластмаса/алуминий– Дърводелец – Дърводелец , строителен– Дърводелец , корабен– Строител, дървени шлепове</p>	
--	--	--	--	--	--

7119	4	Строители на сгради и сродни на тях, н.д.		<p>В тази единична група се включват строители, неklasифицирани другаде в 711</p> <p>Строители на сгради и сродни на тях.</p> <p>Например строители на комини, монтажници на скеле и работници по разрушителни дейности. Строителите на сгради и сродни на тях, н.д. изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • изпълняват строителни работи по изграждане и поддържане на високи конструкции като кули, комини и други; • издигат и монтират временни метални или дървени строителни скелета; • разрушават сгради и други конструкции. <p>Примерни длъжности в единичната група:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Строител, комини– Строител, алпинист– 		<p>– Общ работник, строителство на сгради – 9313–</p> <p>Общ работник, разрушаване на сгради – 9313</p>
------	---	---	--	---	--	---

				ске- ле- Работник, разрушаван е на сгради		
--	--	--	--	---	--	--

712	3	Работници по довършителни работи в строителството и сродни на тях		Работниците по довършителни работи в строителството и сродни на тях полагат, монтират, поддържат и ремонтират покриви, подови настилки, изолационни системи, остъкляват прозорци или витрини, както и изграждат водопроводни, канализационни и електрически инсталации в сгради и други конструкции. Работниците по довършителни работи в строителството и сродни на тях изпълняват следните основни задачи: покриват покриви с различни видове материали; поставят паркет и други подови настилки или покриват подове и стени с плочки и подобни облицовки; нанасят		
-----	---	---	--	--	--	--

				<p>мазилка по стени и тавани; поставят изолационни системи по стени, подове и тавани; режат стъкла и остъкляват прозорци и други; инсталират тръби и водопроводи; инсталират електропроводници и други подобни съоръжения . В някои случаи към задълженията им се включват и задачи по осъществяване на контрол на други работници. Тази група включва следните единични групи: 7121 Работници по изграждане и ремонт на покриви 7122 Работници по поставяне на подови настилки и облицовки 7123 Гипсаджии 7124 Работници по изолации 7125 Работници по стъклопоставяне 7126 Водопровод</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				тръбопрово дчици7127 Механици на климатични и охладителн и инсталации		
--	--	--	--	---	--	--

7121	4	Работници по изграждане и ремонт на покриви	Бележки :Монтажниците на метални покриви се класифицират в 7121 Работници по изграждане и ремонт на покриви. Работниците, които изготвят елементите за покривните конструкции, се класифицират в 7213 Тенекеджии .	Работниците по изграждане и ремонт на покриви строят и поправят покриви на сгради от всякакъв вид като използват различни видове материали. Работниците по изграждане и ремонт на покриви изпълняват следните основни задачи:• разчитат строителни чертежи и спецификации за определяне на подходящия материал;• покриват покривни конструкции с плочи или керемиди;• полагат хидроизолационни материали и закрепват метални или синтетични елементи за построяване на покривна рамка;• измерват и отрязват материали за покриване на ъгли и ръбове и места около комини;• създават временни конструкции		
------	---	---	--	--	--	--

				скелета и подвижни стълби. Примерни длъжности в единичната група:– Работник, изграждане и ремонт на покривни покрития– Тенекеджия , довършителни работи в строителството		
--	--	--	--	--	--	--

7122	4	Работници по поставяне на подови настилки и облицовки		Работниците по поставяне на подови настилки и облицовки полагат, поддържат и ремонтират подови настилки и покриват подове, стени и други повърхности с плочки и подобни облицовки. Работниците по поставяне на подови настилки и облицовки изпълняват следните основни задачи:• подготвят пода за покриване с разнообразни материали;• поставят паркет, плочки или други материали съгласно дизайна и спецификациите;• подготвят стените за покриване с плочки или други облицовки с декоративна или друга цел, например звуко- и топлоизолация;• поставят плочки, настилки и облицовки на стени, подове и		
------	---	---	--	--	--	--

				повърхност и.Примерни длъжности в единичната група:– Паркетаджи я– Работник, подови облицовки и настилки		
--	--	--	--	--	--	--

7123	4	Гипсаджи		<p>Гипсаджиит е поставят и ремонтират гипсови плоскости в сгради и нанасят декоративна и защитна мазилка от гипс и подобни материали върху вътрешни и външни елементи. Гипсаджиите изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none">• полагат един или повече слоеве замазка върху вътрешни стени и тавани в сгради за получаване на фини повърхности;• измерват и режат гипсови плоскости, повдигат, позиционират и закрепват гипсови плочи на стени и тавани;• измерват, режат и монтират декоративни и гипсови елементи, отливат и изглаждат орнаментни гипсови корнизи;• покриват съединения, дупки от пирони и други		
------	---	----------	--	---	--	--

				<p>с мокър гипс, запечатват ги със смеси и ги изглаждат с мокра четка или шкурка;• нанасят защитни и декоративни покрития от цимент, гипс и подобни замазки на външните повърхности и на сгради;• изготвят и монтират декоративни елементи от влакнести гипсови материали;• поставят и дообработват звукопоглъщащи, изолационни и огнеупорни материали, залепени с гипс, цимент и подобни материали. Примерни длъжности в единичната група:– Гипсаджия– Гипсаджия, орнаменти– Гипсаджия, мазач– Шпакловчик</p>		
--	--	--	--	--	--	--

7124	4	Работници по изолации		Работницит е по изолации полагат и ремонтират изолационн и материали в сгради, бойлери, тръби, хладилно оборудване или климатици. Работницит е по изолации изпълняват следните основни задачи:• нарязват изолационн ия материал по размер и форма;• монтират плоскости или листове от звукопогъщащи и звукоизолиращи материали на стени, подове и тавани на сгради;• впръскват и поставят звукопогъщащи и звукоизолиращи материали в празни пространства и кухни между стени, подове и тавани чрез пневматичн и или електрическ и машини;• разчитат строителни чертежи и спецификац ии за		
------	---	-----------------------	--	---	--	--

				<p>на вида, качеството и количеството на необходимите изолационни материали; • поставят изолационни материали на външни повърхности и на оборудване като бойлери, тръби и резервоари; • изолират хладилно оборудване и климатици. Примерни длъжности в единичната група: – Работник, изолация – Работник, акустична изолация – Работник, ремонт на топлинна изолация – Работник, изолация на хладилни и климатични инсталации – Работник, строителна изолация</p>		
--	--	--	--	---	--	--

7125	4	Работници по стъклопоставяне		Работниците по стъклопоставяне измерват, изрязват и монтират плоско стъкло и огледала. Работниците по стъклопоставяне изпълняват следните основни задачи:• избират вида стъкло, отрязват правилните размери и форми, монтират стъкла на прозорци, врати, бани и преградни стени в сгради;• монтират стъкла и огледала на тавански прозорци, витрини, вЪт решни стени и тавани;• монтират или подменят стъкла на автомобили или плавателни съдове;• изграждат декоративни и стъклените повърхности и като стъклените стени, стълбища, парапети, прозорци от цветно стъкло и стъклописи. Примерни		– Резач-очуквач, стъкло – 7315– Работник, допълнителна обработка на стъкло – 7315
------	---	------------------------------	--	---	--	--

				единичната група:– Стъklar– Стъklar, остъкляван е на покриви– Стъklar, остъкляван е на транспортни средства– Монтажник, стъкла в сгради– Монтажник, художестве но стъкло		
--	--	--	--	--	--	--

7126	4	Водопроводчици и тръбопроводчици	Бележки :Монтажниците на отводнителни, водосточни и други канали се класифицират в 7126 Водопроводчици и тръбопроводчици. Работниците, които изготвят елементите затръбопроводните инсталации се класифицират в 7213 Тенекеджии .	Водопроводчиците и тръбопроводчиците сглобяват, монтират, ремонтират и поддържат тръбопроводни системи, водосточни тръби, канали и прилежащите им принадлежности за вода, газ, канализация, топло-, хладилни и вентилационни системи, хидравлично и пневматично оборудване. Водопроводчиците и тръбопроводчиците изпълняват следните основни задачи:• разчитат строителни чертежи и спецификации за определяне на трасето на тръбопроводни и вентилационни системи, както и необходимите за тяхното изграждане материали;• измерват, отрязват, резбоват, извиват, свързват,		– Монтажник, хладилни и климатични инсталации – 7127
------	---	----------------------------------	---	---	--	--

				<p>монтират, поддържат и ремонтират тръби, фитинги и системи за отводняване, отопление, вентилация, водоснабдяване и канализация;• монтират газови инсталации, съдомиялни и перални машини, бойлери, мивки и канализационни инсталации с използване на ръчни и електрически инструменти;• полагат тръби от печена глина, бетон или чугун в канали за строителство на водоснабдителни, отводнителни, канализационни и други системи;• проверяват, преглеждат и тестват инсталиран и тръбопроводни системи чрез използване на вода под налягане, хидростатично измерване, наблюдение или други методи.При</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				длъжности в единичната група:– Водопровод чик (външно водоснабдя ване и канализаци я)– Водопровод чик (вътрешно водоснабдя ване и канализаци я)– Монтьор, водопровод ни тръби– Монтьор, газопроводн и тръби– Каналджия– Работник, полагане на дренаж		
--	--	--	--	---	--	--

7127	4	Механици на климатични и охладителни инсталации		<p>Механиците на климатични и охладителни инсталации сглобяват, монтират, поддържат и ремонтират климатична и охладилна техника и оборудване. Механиците на климатични и охладителни инсталации изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • разчитат чертежи, схеми, планове и други спецификации; • сглобяват, монтират и ремонтират компоненти за климатични и охладителни системи като компресори, двигатели, охладители, изпарители, прекъсвачи и уреди за измерване; • свързват тръби и оборудване чрез болтове, нитове, заваряване или запояване; • тестват системи, диагностици 		<p>– Монтьор, вентилационни тръби – 7126– Монтьор, водопроводни тръби – 7126</p>
------	---	---	--	---	--	---

				повреди, извършват сервиз и редовна поддръжка. Примерни длъжности в единичната група:– Монтажник, хладилни и климатични инсталации		
--	--	--	--	--	--	--

713	3	Бояджии, чистачи на фасади и сродни на тях		Бояджиите, чистачите на фасади и сродни на тях подготвят повърхностите и нанасят бои и други материали на сгради, моторни превозни средства или различни промишлен и изделия. Те поставят тапети, почистват комини и външни повърхност и на сгради и други съоръжения .Бояджиите, чистачите на фасади и сродни на тях изпълняват следните основни задачи: подготвят повърхностите и нанасят бои и подобни материали на сгради и други съоръжения ; нанасят бои и лакове върху моторни превозни средства или различни промишлен и изделия обикновено на ръка или с бояджийски пистолети; поставят		
-----	---	--	--	--	--	--

				<p>подобни покрития на вътрешни стени;почистват комини, фасади на сгради и други съоръжения . В някои случаи към задълженията им се включват и задачи по осъществяване на контрол на други работници.Тази група включва следните единични групи:7131 Строителни бояджии и сродни на тях7132 Бояджии с лакови бои и сродни на тях7133 Чистачи на фасади и коминочистачи</p>		
--	--	--	--	--	--	--

7131	4	Строителни бояджии и сродни на тях		Строителните бояджии и сродни на тях подготвят повърхностите на сградите и други съоръжения за боядисване, нанасят защитни и декоративни слоеве бои или подобни материали, поставят тапети и подобни покрития на вътрешните стени. Строителните бояджии и сродни на тях изпълняват следните основни задачи:• почистват и подготвят стени и други повърхности и на сгради за боядисване или за залепване на тапети;• избират и подготвят необходимите цветове бои като смесват пигменти и оцветители;• нанасят или пръскат с бои, лакове и подобни материали повърхности и и прилежащи приспособления в		
------	---	------------------------------------	--	--	--	--

				залепват тапети и подобни покрития по вътрешни стени и тавани;• нанасят бои, лакове или оцветяват повърхност и с четки, валяци и пистолети.Примерни длъжности в единичната група:– Бояджия, сгради– Тапетаджия		
--	--	--	--	--	--	--

7132	4	Бояджии с лакови бои и сродни на тях		<p>Бояджиите с лакови бои и сродни на тях работят с машини за боядисване и гланциране и нанасят защитни слоеве върху промишлен и изделия и конструкции .Бояджиите с лакови бои и сродни на тях изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • подготвят повърхност и чрез използване на различни методи за премахване на мазнини, мръсотия и ръжда; • боядисват леки автомобили, автобуси, камиони и други моторни превозни средства, и нанасят лакове или друг защитни покрития; • нанасят бои, защитни покрития и емайл лакове върху метални, дървени или други промишлен и изделия, обикновено с 		<p>– Бояджия, сгради – 7131– Художник-декоратор – 7316– Надписвач – 7316– Бояджия, изделия от дърво – 7521– Машинен оператор, оцветяване на метал – 8122</p>
------	---	--------------------------------------	--	--	--	--

				пистолети.Примерни длъжности в единичната група:– Бояджия, промишлен и изделия– Бояджия, превозни средства– Лакировач, промишлен и изделия– Лакировач, превозни средства		
--	--	--	--	--	--	--

7133	4	Чистачи на фасади и коминочистачи		<p>Чистачите на фасади и коминочистачите почистват фасади на сгради и други съоръжения и</p> <p>отстраняват сажди от комини. Чистачите на фасади и коминочистачите изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • почистват външни повърхност и от камък, тухли, метал или подобни материали чрез използване на химикали, паро- или пясъкоструйни съоръжения; • отстраняват сажди от вентилизационни тръби, комини и прилежащите им тръби; • премахват азбест, прах, разтопени или повредени от пожари повърхност и на сгради. При мерни длъжности в единичната група:– Коминочистач– Чистач, фасади на 		
------	---	-----------------------------------	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--	--

72	2	МЕТАЛУРЗИ, МАШИНОСТРОИТЕЛИ И СРОДНИ НА ТЯХ РАБОТНИЦИ И ЗАНАЯТЧИ И		Металурзите, машиностроителите и сродни на тях работници и занаятчии отливат, заваряват, коват и обработват метали чрез различни металургични методи, изграждат, поддържат и ремонтират метални конструкции, изработват, сглобяват, монтират, поддържат и ремонтират инструментална екипировка и машини, включително двигатели, моторни превозни средства, произвеждат инструменти и различни изделия от неблагородни метали. Работата се извършва на ръка или с помощта на ръчни или други инструменти, които се използват, за да намалят физическото усилие и времето за изпълнението на		
----	---	--	--	--	--	--

				работи, както и за да се подобри качеството на продукцията . Работата изисква познаване на организацията на труда, използваните материали и инструмент и и естеството и предназначението на крайния продукт. Металурзите, машиностроителите и сродни на тях работници и занаятчии изпълняват следните основни задачи: изработват леярски форми и сърца за отливане на метали; отливат, заваряват и оформят метали; инсталират, изграждат, поддържат и ремонтират метални конструкции , свързващи съоръжения и подобно оборудване; коват и формуват изделия от стомана и други неблагоприятни		
--	--	--	--	--	--	--

				<p>за производств о и ремонт на машини, инструмент и,оборудван е и други; настройват и пускат в действие различни обработващ и машини; монтират, поддържат и ремонтират промишлен и машини, включител- но двигатели и моторни превозни средства. В някои случаи към задължения таим се включват и задачи по осъществяв ане на контрол на други работници.Т ози подклас включва следните групи:721 Леяри, заварчици, тенекеджии, монтажници на метални кон- струкции и сродни на тях722 Ковачи, производит ели на инструмент и и сродни на тях723 Машинни механици и монтъори</p>		
--	--	--	--	--	--	--

721	3	Леяри, заварчици, тенекеджии, монтажници на метални конструкции и сродни на тях		Леярите, заварчиците, тенекеджии те, монтажниците на метални конструкции и сродни на тях изработват леярски форми и сърца за леене на метали, заваряват и режат метални части, изготвят и ремонтират изделия от метални листове, инсталират, издигат, поддържат и ремонтират метални конструкции, подедни машини и подобно оборудване. Леярите, заварчиците, тенекеджии те, монтажниците на метални конструкции и сродни на тях изпълняват следните основни задачи: изработват леярски форми и сърца за отливане на метали; отливат, заваряват и щамповат метални части;		
-----	---	---	--	--	--	--

				ремонтират изделия от метални листове от стомана, мед, калай или месинг; инсталират, издигат, поддържат и ремонтират метални конструкции, подедни машини и подобно оборудване. Тази група включва следните единични групи: 7211 Металурзи, леяри на метали, сърцари и сродни на тях 7212 Заварчици и резачи на метал 7213 Тенекеджии 7214 Изготвители и монтажници на метални конструкции 7215 Производители и монтажници на кабели, въжета, тръбни конструкции и други		
--	--	--	--	---	--	--

7211	4	Металурзи, леяри на метали, сърцари и сродни на тях		Металурзите, леярите на метали, сърцарите и сродни на тях изработват леярски форми и сърца за отливане на метали. Металурзите, леярите на метали, сърцарите и сродни на тях изпълняват следните основни задачи:• ръчно изработват леярски форми за различни по големина отливки като използват спомагателно оборудване;• изработват сърца за лееене на метали;• чистят и изглаждат отливки, леярски сърца, поправят и отстраняват повърхностни дефекти;• придвижват и поставят на определени места заготовки, части от отливки, профили и плочи като използват кранове или дават сигнал на други		
------	---	---	--	--	--	--

				<p>да извършат преместването на заготовките;</p> <ul style="list-style-type: none">• поставят образеца в леярски форми;• отрязват улеи, канали за леене и отвори в леярските форми;• повдигат горната секция и отделят долната секция за изваждане на профилите. <p>Примерни длъжности в единичната група:– Сърцар-формовчик– Леяр– Заливач, форми– Моделчик– Формовчик</p>		
--	--	--	--	---	--	--

7212	4	Заварчици и резачи на метал		Заварчиците и резачите на метал режат, стопяват и съединяват части от метал с газов пламък, електрическа дъга или друг източник на топлина. Заварчиците и резачите на метал изпълняват следните основни задачи:• заваряват метални части с газов пламък, електрическа дъга или други методи;• управляват машини за електросъпротивително заваряване;• изработват и поправят оловни крайници, тръби и други оловни елементи с поялни лампи;• спояват метални части;• отрязват метални части с газов пламък или електрическа дъга;• съединяват метални части чрез ръчно запояване;• наблюдават		
------	---	-----------------------------	--	--	--	--

				<p>по монтиране и заваряване за избягване на прегриване, извиване, стопяване, деформира не или разширение на метални части;• тестват и оценяват работни части за дефекти и осигуряват съответстви е със спецификац иите.Приме рни длъжности в единичната група:– Заварчик– Оксиженист – Запойчик– Газорезчик– Припойчик– Резач, метал</p>		
--	--	--	--	---	--	--

7213	4	Тенекеджии	<p>Бележки :Монтажниците на метални покриви се класифицират в 7121 Работници по изграждане и ремонт на покриви. Монтажниците на отводнителни, водосточни и други канали се класифицират в 7126 Водопродъждни тръбопроводчици и тръбопроводчици. Работниците, които изготвят елементи за покривни конструкции и за тръбопроводни инсталации се класифицират в 7213 Тенекеджии .</p>	<p>Тенекеджии те изготвят, сглобяват, монтират и ремонтират изделия и части за тях от метални листове от стомана, мед, калай, месинг, алуминий,цинк или галванизирани ламарина.Тенекеджиите изпълняват следните основни задачи: • маркират метални листове за отрязване или огъване; • изготвят и ремонтират домакински съдове, декоративни елементи,фитинги и други изделия от ламарина, мед или други метали; • изготвят и ремонтират бойлери, резервоари, варели и подобни изделия; • монтират и ремонтират части от метални листове на моторни превозни средства и самолети; • приспособяват подробни планове в</p>		
------	---	------------	--	---	--	--

				<p>цехови чертежи, спазването на които е необходимо при конструирането и монтирането на произвежданите продукти от метални листове;• определят проектни изисквания, включително обхват, последователност на извършвани операции, необходими методи и материали съгласно плановете, чертежи, писмени и устни указания;• контролират качеството на продуктите и тяхното монтиране с цел осигуряване на съответствие с техническите спецификации.Примерни длъжности в единичната група:– Тенекеджия – Тенекеджия, медни листа– Тенекеджия, орнаменти– Тенекеджия, самолетост</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				Тенекеджия , корабен- Автотенеке джия- Ковач, котли/казан и		
--	--	--	--	---	--	--

7214	4	Изготвители и монтажници на метални конструкции		Изготвители те и монтажниците на метални конструкции монтират, изграждат и демонтират строителни и други конструкции от метали.Изготвители те и монтажниците на метални конструкции изпълняват следните основни задачи:• маркират на местата за пробиване на отвори, рязане и огъване върху метални конструкции , използвани в сгради, кораби и други;• пробиват, отрязват и огъват стоманени конструкции в цехове;• изграждат метални конструкции в сгради, мостове и други съоръжения ;• сглобяват и монтират метални конструкции и части в кораби;• оформят и сглобяват пластини от метални листове при строителство и ремонт		– Машинен оператор, производство на нитове – 7223
------	---	---	--	--	--	---

				занитват метални части ръчно, машинно или с пневматичн и пистолети.П риимерни длъжности в единичната група:– Монтажник, метални конструкции – Монтажник, корабни греди и рамки– Корпусник, корабострое не и кораборемо нт– Подготвите л, метални конструкции – Занитвач		
--	--	--	--	--	--	--

7215	4	Производит ели и монтажници на кабели, въжета, тръбни конструкции и други		Производит елите и монтажниците на кабели, въжета, тръбни конструкции и други монтират такелажно оборудване за преместване и изграждане на съоръжения и конструкции, инсталират и поддържат кабели и въжета на строителни обекти, сгради и други.Производителите и монтажниците на кабели, въжета, тръбни конструкции и други изпълняват следните основни задачи:• оценяват големината, формата и теглото на предметите, които трябва да се преместят и избират вида на оборудването за извършване на тази дейност;• инсталират и ремонтират кабели, въжета,		– Машинен оператор, кабелна инсталация – 8189– Кранист – 8343
------	---	---	--	--	--	---

				<p>транспортъри,макари и друго подемно оборудване;</p> <ul style="list-style-type: none">• <p>съединяват, ремонтират и монтират приспособления към въжета и кабели;• работят като част от екипи за изграждане и ремонт на сондажни кули за пробиване на кладенци за вода, газ и нефт;• повдигат и монтират декори, осветление и друго сценично оборудване в театри и на филмови площадки;• инсталират и поддържат комуникационни съоръжения , въздушни далекопроводи, въжени линии, ски-лифтове и подобни инфраструктурни елементи.Примерни длъжности в единичната група:– Монтажник, такелажник – Монтажник, кабели и въжета в корабостроенето и кораборемонта–</p>		
--	--	--	--	--	--	--

				петролни и газови кладенци– Монтажник, подемни съоръжения – Съединител , кабели и метални въжета– Огъвач, кабели и метални въжета		
--	--	--	--	---	--	--

722	3	Ковачи, производит ели на инструмент и и сродни на тях		Ковачите, производит елите на инструмент и и сродни на тях коват и щамповат пръти, или заготовки от желязо, стомана и други метали за изработван е и ремонтиран е на различни инструмент и, оборудване и други изделия, изготвят инструмент и за металообра ботващи машини, полират и острят различни повърхност и.Ковачите, производит елите на инструмент и и сродни на тях изпълняват следните основни задачи: коват и щамповат желязо, стомана и други метали заизработва не и ремонтиран е на различни инструмент и и други изделия; изготвят инструмент и за металообра ботващи машини или		
-----	---	--	--	--	--	--

				инструмент и;полират и острят метални повърхности и инструменти.Тази група включва следните единични групи:7221 Ковачи с чукове и преси7222 Производители на инструменти и сродни на тях7223 Настройчици и на машини и сродни на тях7224 Полировачи , шлифовчици и на метали и точилари на инструменти		
--	--	--	--	--	--	--

7221	4	Ковачи с чукове и преси		<p>Ковачите с чукове и преси коват и щамповат пръти, заготовки и пластини от желязо, стомана и други метали, изтеглят тел за изработване и ремонт на различни инструменти, метални изделия, части за оборудване, селскостопански и подобни сечива. Ковачите с чукове и преси изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • нагряват метала в ковашки пещи, изготвят и ремонтират изделия чрез изтегляне и огъване; • режат, коват, съединяват, закаляват или темперират метали на наковални, щанци, преси, ножици и други; • оформят горещи метали в щампи на преси, оборудвани с отворени матрици; • управляват 		<p>– Машинен оператор, металообработващи машини – 7223– Машинен оператор, машина за леене – 8121</p>
------	---	-------------------------	--	---	--	---

				<p>и преси със затворени матрици за щамповане на метални изделия;• управляват ковашки преси, оборудвани със затворени матрици за щамповане на метални изделия;• изтеглят тел;• разчитат работни поръчки или чертежи за определяне на специфичните допуски и реда на операциите за подготовка на машините;• измерват и контролират произведените машинни части за осигуряване на съответствие с производствените спецификации.Примерни длъжности в единичната група:– Ковач– Ковач, инструмент и– Работник, ковашка преса– Работник, механичен ковашки чук</p>		
--	--	--	--	---	--	--

7222	4	Производители на инструмент и и сродни на тях		Производителите на инструмент и и сродни на тях изработват и ремонтират по поръчка на клиенти специализирани инструмент и, спортни пушки, заключващи устройства, матрици за машини и други метални изделия с използване на ръчни инструмент и и металообработващи машини за фина обработка на метали. Производителите на инструмент и и сродни на тях изпълняват следните основни задачи:• разчитат и интерпретират инженерни чертежи и спецификации на инструмент и, матрици, шаблони или модели;• подготвят шаблони и скици, определят работни процеси;• представят и изчисляват		– Машинен оператор, производство на инструмент и – 7223
------	---	---	--	--	--	---

				големина, форма и допуски за монтаж съгласно спецификациите;• поставят, закрепват и измерват метални заготовки или отливки за машинна обработка;• пускат в действие, управляват и поддържат стандартни и компютризи рани металообра ботващи машини с цифрово програмно управление за рязане, струговане, фрезоване, пробиване, шлифоване или оформяне по друг начин на заготовки с предварително определени размери при спазване на технически допуски;• сглобяват и монтират части за изготвяне и ремонт на стеги, приспособления за фиксиране и измерителни уреди;• ремонтират и видоизменят спортни		
--	--	--	--	--	--	--

<p>други малки оръжия;• изготвят, сглобяват, монтират и ремонтират части за заклучващи устройства и брави;• изготвят и ремонтират метални шаблони за изготвяне на леярскифор ми;• начертават линии и поставят контролни точки на метални заготовки за насочване на други работници, които режат, струговат, фрезоват,ш лифоват или оформят по друг начин метали;• проверяват размери и допуски на готови части за съответстви е със спецификац иите като използват точни измервател ни инструмент и и тестват изделията.П риимерни длъжности в единичната група:– Производит ел, инструмент и– Производит ел,</p>		
---	--	--

				ни уреди– Майстор, оръжия– Матричар– Моделчик, метални отливки– Шлосер– Ключар		
--	--	--	--	--	--	--

7223	4	Настройчиц и на машини и сродни на тях		Настройчиц ите на машини и сродни на тях пускат в действие и управляват различни металообра ботващи машини. Нас тройчиците на машини и сродни на тях изпълняват следните основни задачи:• пускат в действие една или повече металореже щи машини за производств о на метални изделия в стандартизи рани серии;• управляват и контролират металореже щи машини като стругове, фр ези, пробивни машини, машини за шлифоване, шлайфмаш ини, хобел- машини, полир- машини, включителн о многофункц ионални металообра ботващи машини с цифрово програмно управление; • извършват подобни задачи при обработка		
------	---	--	--	---	--	--

				<p>пластмаси и други заместител и на метали;• наблюдават машинни операции с цел откриване на дефекти в готови продукти или неправилно функциониране на машини и при необходимост извършват съответното настройване;• проверяват готови продукти за възможни дефекти, измерват заготовки за определяне на точността на машинните операции като използват линии, шаблони или други измервателни инструменти;• сменят износени машинни приспособления, режещи инструменти или четки като използват ръчни инструменти;Примерни длъжности в единичната група:– Машинен</p>	
--	--	--	--	---	--

				металообра ботващи машини— Машинен оператор, металореже щи машини— Настройчик, металообра ботващи машини— Стругар— Боргвергист		
--	--	--	--	---	--	--

7224	4	Полировачи , шлифовчици и на метали и точилари на инструменти		Полировачите, шлифовчиците на метали и точиларите на инструменти полират и шлифват метални повърхности и острят инструменти. Полировачите, шлифовчиците на метали и точиларите на инструменти изпълняват следните основни задачи:• управляват стационарни или преносими машини за полиране и шлифване;• острят режещи инструменти като използват точиларски колела или механично действащи остреши машини;• ремонтират, настройват и острят метални шипове на цилиндри в машини за кардиране;• нагласяват точиларски колела съгласно спецификациите;• наблюдават машинните операции с цел		– Машинен оператор, излъскване на метал – 8122– Машинен оператор, направа на покритие – 8122
------	---	---	--	---	--	--

				<p>е необходимо стта от настройки;• спират машини при възникване на проблеми;• преглеждат и измерват готови изделия с цел осигуряване на съответстви е със спецификац иите;• избират и монтират точиларски колела на машини съгласно спецификац иите като използват ръчни инструмент и и прилагат знания за абразивни материали и процеса на заточване.П римерни длъжности в единичната група:– Дооформит ел, метал– Точилар– Шмиргелист – Шлифовчик, инструмент и– Полировач, метал– Излъсквач, метал</p>		
--	--	--	--	--	--	--

723	3	Машинни механици и монтьори		<p>Машинните механици и монтьорите пускат в действие, инсталират, поддържат и ремонтират двигатели, моторни превозни средства, селскостопански или промишлен и машини и подобно машинно оборудване. Машинните механици и монтьорите изпълняват следните основни задачи: инсталират, поддържат и ремонтират двигатели, моторни превозни средства, селскостопански или промишлен и машини и подобно машинно оборудване. Тази група включва следните единични групи: 7231 Механици и монтьори на моторни превозни средства 7232 Механици и монтьори на самолетни двигатели 7233 Механици и монтьори на промишлен и селскостопа</p>		
-----	---	-----------------------------	--	---	--	--

				машини и оборудване 7234 Монтьори на велосипеди и сродни на тях		
--	--	--	--	--	--	--

7231	4	Механици и монтьори на моторни превозни средства		<p>Механиците и монтьорите на моторни превозни средства настройват, монтират, поддържат, осигуряват сервизно обслужване и ремонтират двигатели, механичното и друго оборудване на пътнически и товарни автомобили, мотоциклет и други моторни превозни средства. Механиците и монтьорите на моторни превозни средства изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • откриват и диагностицират дефектите в автомобили; • настройват, изпитват, тестват и поддържат двигатели на моторни превозни средства и мотоциклет и; • подменят части на двигатели или цели двигатели; • настройват, преглеждат, донастройват, демонтират, свалят и 		<p>– Работник, поправка на велосипеди – 7234– Електромонтьор (автомобили) – 7412– Електромеханик (автомобили) – 7412– Монтажник, двигатели на моторни превозни средства – 8211</p>
------	---	--	--	--	--	---

				<p>дефектни части на моторни превозни средства;• монтират или регулират двигатели и спирачки, регулират кормилни системи и други части на моторни превозни средства;• монтират, настройват, поддържат и заменят механични части в моторни превозни средства;• извършват периодично сервизно обслужване на моторните превозни средства като смяна на масло и други смазочни материали, настройка и регулиране на двигатели за постигане на по-добро движение и осигуряване на минимално количество изгорели газове в атмосферата;• сглобяват повторно двигатели и други части след ремонтирането им.Примерн</p>		
--	--	--	--	--	--	--

				длъжности в единичната група:– Автомонтьо р– Монтьор, двигатели на моторни превозни средства– Настройчик, двигатели на транспортни средства– Диагностик, моторно превозно средство– Механик, гараж за транспортни средства– Сдаъчен механик– Гресировач		
--	--	--	--	---	--	--

7232	4	Механици и монтьори на самолетни двигатели		<p>Механиците и монтьорите на самолетни двигатели настройват, осигуряват сервизно обслужване и ремонтират самолетните двигатели, хидравлични и пневматични системи. Механиците и монтьорите на самолетни двигатели изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • настройват, регулират, изпитват и сервизно обслужват самолетни двигатели; • сменят части на двигатели или на цели двигатели; • проверяват и изпитват различни части на самолети, включително механизми за кацане, хидравлични системи и механизми за откриване на пукнатини, счупвания, течове или други проблеми; • поддържат, основно ремонтират, 		<p>– Инженер, самолетостроене – 2144– Монтьор, електронни инструмент и (авиационна радиоелектроника) – 7421– Механик, електроник (авиационна радиоелектроника) – 7421– Монтажник, двигатели на самолети и летателни апарати – 8211</p>
------	---	--	--	---	--	---

				<p>т и изпитват механични, хидравлични и други системи на самолети;• разчитат и интерпретират ръководства, сервизни бюлетини и други спецификации за определяне на възможности и методи за ремонт или замяна на нефункциониращи или повредени части;• поддържат, ремонтират и възстановяват функционални елементи и части като крила, корпуси, хидравлични устройства, кислородни, горивни и електрически системи, уплътнения и други;• преглеждат извършената работа с цел удостоверяване, че поддържаната е стандартна и самолетът е изправен и готов за действие;• поддържат дневници за извършени ремонти, в</p>		
--	--	--	--	--	--	--

				<p>документират профилактично и текущо поддържане на самолети;• инсталират и тестват електрически и електронни компоненти, устройства и системи в самолети;• свързват компоненти към устройства като радиосистеми, инструменти, магнети и други.Примерни длъжности в единичната група:– Монтьор, самолетни двигатели– Монтьор, сглобяване на самолети– Монтажник, самолетни конструкции</p>		
--	--	--	--	---	--	--

7233	4	Механици и монтьори на промишлен и и селскостопански машини и оборудване		<p>Механиците и монтьорите на промишлен и и селскостопански машини и оборудване настройват, изпитват, осигуряват сервизно обслужване и ремонтират двигатели, селскостопански и промишлен и машини и механично оборудване, с изключение на моторни превозни средства, самолети и електрически двигатели. Механиците и монтьорите на промишлен и и селскостопански машини и оборудване изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • сглобяват, настройват, изпитват, осигуряват сервизно обслужване и ремонтират двигатели, машини и механично оборудване; • смазват и гресират стационарни и двигатели и машини; • 		<p>– Монтажник, хладилни и климатични инсталации – 7127– Електромеханик – 7412– Монтажник, механични машини – 8211</p>
------	---	--	--	--	--	--

				<p>тестват нови машини и механично оборудване за съответствие със стандарти и спецификации;• демонтират машини и оборудване за отстраняване на дефектни части и извършване на ремонти;• преглеждат части за дефекти като износване или счупване;• експлоатират новоремонтирана техника и оборудване за удостоверяване качеството на ремонтите;• записват данни за извършени ремонти и сервизна поддръжка. Примерни длъжности в единичната група:– Механик, промишлено оборудване – Механик, минни машини– Механик, земеделски машини– Механик, горскостопа</p>		
--	--	--	--	--	--	--

				машини– Механошло сер– Монтажник, инсталиран е на промишлен о оборудване – Шлосер- монтъор		
--	--	--	--	--	--	--

7234	4	Монтьори на велосипеди и сродни на тях		Монтьорите на велосипеди и сродни на тях настройват, изпитват, осигуряват сервизно обслужване и ремонтират механичното оборудване на велосипеди, рикши, бебешки колички, колички за инвалиди и подобно немоторизирано транспортно оборудване. Монтьорите на велосипеди и сродни на тях изпълняват следните основни задачи:• преглеждат, поддържат и ремонтират велосипеди и друго немоторизирано транспортно оборудване;• почистват и смазват лагери и други движещи се части;• сменят и поправят елементи и части като спирачки, зъбни предавки, верижни механизми, колела и кормила;•		– Автомеханик (мотоциклет и) – 7231
------	---	--	--	---	--	-------------------------------------

				<p>и контролират тяхното напомпване ;• боядисват рамки и други части;• сглобяват ремонтиран и велосипеди, инвалидни колички и подобно немоторизирано транспортно оборудване. Примерни длъжности в единичната група:– Работник, поправка на велосипеди – Работник, поправка на инвалидни колички</p>		
--	--	--	--	---	--	--

73	2	ЗАНАЯТЧИ И И ПЕЧАТАРИ		<p>Занаятчиите и печатарите комбинират художествени и ръчни умения, за да проектират, изработват, ремонтират, поддържат и декорират прецизни и музикални инструменти, бижута, изделия от благородни метали, керамика, порцелан и стъкло, както и изделия от дърво, текстил, кожа или подобни материали, отпечатват книги, вестници и списания. Те прилагат традиционни и/или съвременни техники да оформят, гравират, отливат, сглобяват, тъчат и декорират разнообразни изделия, да извършват предпечатна подготовка, отпечатват, подвързват и дооформят печатни продукти, подготвят и работят с циклостилното или ситопечатно</p>		
----	---	-----------------------------	--	---	--	--

				<p>Компетентното упражняване на повечето от професиите в този подклас изисква минимум първо образователно и квалификационно ниво, съгласно нивата, описани в Методологичните бележки по прилагането на НКПД-2011. Работата се извършва на ръка, с ръчни или други инструменти, както и машини. Работата изисква познаване на организацията на труда, използваните материали и инструменти и естеството и предназначението на крайния продукт. Занаятчиите и печатарите изпълняват следните основни задачи: изработват и ремонтират морски, метеорологични, оптични и други</p>		
--	--	--	--	--	--	--

				инструмент и и оборудване; изработват и ремонтират музикални инструменти; изработват бижута и изделия от благородни метали; изработват керамични, порцеланови и стъклени изделия; рисуват и декорират различни изделия; произвеждат предмети на художествени занаяти от дърво, текстил, кожа и подобни материали; изпълняват печатарска или книговезка работа. В някои случаи към задълженията им се включват и задачи по осъществяване на контрол на други работници. Този подклас включва следните групи: 731 Занаятчи и 732 Печатари и сродни на тях		
--	--	--	--	---	--	--

731	3	Занаятчий		<p>Занаятчийте комбинират художествени и ръчни умения, за да проектират, изработват, ремонтират, настройват, поддържат и декорират прецизни и музикални инструменти, бижута, изделия от благородни метали, керамика, порцелан и стъкло. Те прилагат традиционни и/или съвременни техники да оформят, гравират, отливат, сглобяват, тъчат и декорират разнообразни изделия от стъкло, керамика, текстил, слама, камъни, дърво и кожа. Занаятчиите изпълняват следните основни задачи: изработват, калибрират, ремонтират, поддържат и монтират прецизни и музикални инструменти; изработват, поправят и оценяват бижута, церемониални или</p>		
-----	---	-----------	--	--	--	--

				<p>редмети от злато, сребро, други благородни метали или скъпоценни камъни;режат, оформят, полират и гравират скъпоценни и полускъпоценни камъни,включително диаманти в бижута и предмети от благородни метали; изработват ръчно или машинно керамични и порцеланови съдове, санитарни изделия, тухли, керемиди и абразивни колела; съгласно дизайна издухват, моделират, пресоват, режат, изрязват, шлифоват, оформят и полират стъкло; декорират изделия от дърво, метал, текстил, стъкло, керамика или други материали, проектират, чертаят и рисуват букви, фигури, монограми и дизайни за</p>		
--	--	--	--	--	--	--

				<p>знаци; прилагат традиционн и техники като отлежаване, импрегнира не заподготовк а на дърво, слама, ратан, тръстика, камък, глина, черупки и другиматер иали, гравират, моделират, сглобяват, тъчат или рисуват и декориратр азлични изделия за лична и домакинска употреба или за декоративн и цели;подгот вят материали за изготвяне на плетени мебели, четки и метли и тъканена различни видове кошничарск и изделия; прилагат традиционн и техникии модели за производств о на тъкани, плетива, бродерии, облекла и другидомак ински изделия.Таз и група включва следните единични групи:7311 Работници</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				<p>производство и ремонт на прецизни инструменти7312 Производители и акордьори на музикални инструменти7313 Бижутери и работници по обработка на скъпоценни камъни7314 Грънчари и сродни на тях7315 Производители, резачи, шлифовчици и работници по допълнителна обработка на стъкло7316 Рисувачи на табели, художник-декоратори, гравьори офортисти7317 Майстори-занаятчии на изделия от дърво и сродни материали7318 Майстори-занаятчии на изделия от текстил, кожа и сродни материали7319 Занаятчии, н.д.</p>	
--	--	--	--	---	--

7311	4	Работници по производств о и ремонт на прецизни инструменти		Работниците по производств о и ремонт на прецизни инструменти изработват, калибрират, ремонтират, поддържат, настройват и монтират механични и ръчни часовници, морски, метеорологични, оптични и други прецизни инструменти. Работниците по производств о и ремонт на прецизни инструменти изпълняват следните основни задачи:• ремонтират, почистват и настройват механизми на инструменти за измерване на време като ръчни и други часовници;• настройват регулатори за време като използват дебеломери, честотомери и подобни;• почистват, изплакват и изсушават части от часовници като използват		– Производител, ортопедически приспособления – 3214– Шлосер – 7222– Машинен оператор, металорежещи машини – 7223– Монтажник, часовници – 8212
------	---	---	--	--	--	---

				<p>ултразвуков и машини или машини за почистване;</p> <ul style="list-style-type: none">• изпитват точността на часовници като използват честотомер и и друго електронно оборудване;• измерват точността на измервателни уреди и други записващи и контролни инструменти за намиране на дефектни части и за съответствие със стандартите;• калибрират инструменти или скали като използват ръчни инструменти, компютърно и електронно оборудване;• проверяват детайли, връзки и задвижващи механизми за откриване на дефекти;• сглобяват инструменти и устройства като барометри, предпазни вентили,		
--	--	--	--	--	--	--

				<p>хигрометри, скоростометри, тахометри и термостати; • тестват, калибрират и настройват електронни, живачни и други метеорологични инструменти за съответствие с технически спецификации и схематични диаграми като използват волтметри, осцилоскопи, електронно-лъчеви тръби и други инструменти за изпитване;• настройват и ремонтират мачти, други поддържащи структури,п омощни светлини, контролни табла, кабели и проводници, други електрически или механически устройства;• ремонтират и настройват оптични инструменти като микроскопи, телескопи,</p>	
--	--	--	--	--	--

				<p>секстанти;• проверяват монтирани устройства за съответстви е със спецификац иите и осигуряване на очаквано качество и чувствителн ост чрез стандартни тестове.При мерни длъжности в единичната група:– Производит ел, метеоролог ични уреди– Производит ел, часовници– Производит ел, оптически уреди– Производит ел, хирургическ и инструмент и/приспособ ления– Работник, ремонт на часовници</p>		
--	--	--	--	--	--	--

7312	4	Производит ели и акордьори на музикални инструмент и		Производит елите и акордьорите на музикални инструмент и изработват, сглобяват, ремонтират и възстановяват музикални инструмент и като ги настройват до желани височини на тонове ръчно или с електрическ и инструмент и. Те обикновено са специализи рани за определен вид инструмент и като пиана, струнни, медни, дървени или ударни инструмент и.Производ ителите и акордьорите на музикални инструмент и изпълняват следните основни задачи:• изработват и сглобяват музикални инструмент и и части за тях от дърво, ебонит, метал, кожа и други материали;• ремонтират или сменят		
------	---	--	--	---	--	--

				<p>музикални инструмент и като струни, клавиши и други като използват ръчни или електрически и инструмент и;• свирят или тестват инструмент и за оценка на качеството на звука и откриване на евентуални дефекти;• нагласяват опъването на струните за постигане на правилни тонове на струнни инструмент и;• настройват мундщуци, платъци, педални отвори на органи като използват ръчни инструмент и за регулиране на въздушния поток и силата на звука;• настройват и регулират височини на тонове на тръби на органи като използват камертони;• поставят нови кожи на ударни инструмент и;• настройват акордеони</p>		
--	--	--	--	--	--	--

				<p>постигане на необходими височини на тонове;• изравняват подложки и клавиши на дървени духови инструменти;• настройват ударни инструменти до необходими височини на тонове чрез затягане или отслабване на кордите държащи кожни части на двата края на инструмента;• сглобяват и монтират органи и пиана в сгради.Примерни длъжности в единичната група:– Производител, струнни музикални инструменти– Производител, барабани и други ударни музикални инструменти– Производител, духови музикални инструменти (без медни и дървени)– Производител, дървени духови музикални</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				и– Производител, медни духови музикални инструменти– Тонрегулатор, музикални инструменти– Акордьор–Работник, поправка на музикални инструменти		
--	--	--	--	---	--	--

7313	4	Бижутери и работници по обработка на скъпоценни камъни		Бижутерите и работниците по обработка на скъпоценни камъни проектират, изработват, настройват, ремонтират или оценяват бижута, церемониални или религиозни предмети от злато, сребро, други благородни метали или скъпоценни камъни. Те режат, профилират, полират и поставят скъпоценни и полускъпоценни камъни, включително диаманти, гравират бижутата и изделията от благородни метали, режат и полират диаманти за промишлени цели. Бижутерите и работниците по обработка на скъпоценни камъни изпълняват следните основни задачи: <ul style="list-style-type: none">• ръчно отливат бижута и предмети от цветни		
------	---	--	--	---	--	--

				проектират дизайн на нови бижута и видоизменят съществуващи като използват при необходимост компютри;• гравират отливки или други материали, които се използват като модели в производството на бижута и други продукти от благородни метали;• променят съществуващи рамки на бижута;• ремонтират, видоизменят форма или стил на стари бижута или изделия от скъпоценни метали според дизайнерски проекти или инструкции;• изработват комплекти бижута като пръстени, огърлици, гривни, брошки от злато, сребро, платина, скъпоценни или полускъпоценни камъни;• преглеждат повърхността на скъпоценни		
--	--	--	--	--	--	--

				използват по ляроскопи, рефрактоме три, микроскопи и други оптически инструмент и за установяван е на разлики в камъните, за определяне на редки екземпляри, за откриване на дефекти, или особености, които се отразяват на цената на скъпоценни я камък;• режат и полират скъпоценни камъни и ги поставят в бижутата;• гравират или щамповат букви, декорации или декоративн и линии върху бижутата и предмети от благородни метали;• полират, пробиват или дообработв ат лагери от скъпоценни камъни за използване в прецизни инструмент и като компаси и хронометри; • преглеждат монтирани и		
--	--	--	--	--	--	--

				изделия с цел осигуряване на качествена работа и съответствие с технически спецификации като използват увеличителни стъкла или точни измервателни уреди.Примерни длъжности в единичната група:– Златар– Бижутер– Майстор, сребърни изделия– Емайлировач, бижутерия– Работник, монтиране на камъни и инкрустиране		
--	--	--	--	--	--	--

7314	4	Грънчари и сродни на тях		<p>Грънчарите и сродни на тях ръчно или машинно произвеждат керамични, порцеланови и санитарни изделия, тухли и абразивни колела. Грънчарите и сродни на тях изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • произвеждат керамични или порцеланови изделия; • изготвят модели от глина или гипс; • разчитат технически чертежи за запознаване с изискванията на клиенти; • ръчно изработват изделия от глина като използват грънчарски колела; • регулират скоростта на колелата за получаване на желани предмети; • управляват вибрационни и машини за изработване на керамични съдове като купи, чаши, чинии и паници; 		<p>– Художник, приложник – 2651– Оператор, пещи за изпичане на тухли и керемиди – 8181– Оператор, пещи за изпичане (керамика и порцелан) – 8181</p>
------	---	--------------------------	--	---	--	---

				<p>и контролират смесителни мелници, които смесват, екстрадират, режат и изсипват готови глинени смеси във форми за отливане;• изглаждат повърхност и на готови изделия с гумени стъргалки и мокри гъби;• ръчно или машинно оформят абразивни колела;• преглеждат готови продукти за дефекти, проверяват форми и размери с шублери и шаблони;• подготвят изделия за участие в изложби, поддържат отношения с търговци на дребно на керамика и художествени предмети като по този начин улесняват продажбите си.Примерни длъжности в единичната група:– Моделиер, керамични и порцеланови изделия– Грънчар– Формовчик, абразивно</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				Стругар, керамични изделия– Работник, преса за керамични и порцеланов и изделия		
--	--	--	--	--	--	--

7315	4	Производители, резачи, шлифовчици и работници по допълнителна обработка на стъкло		Производители, резачите, шлифовчиците и работниците по допълнителна обработка на стъкло духат, моделират, пресоват, режат оформят, шлифоват и полират стъкло, оформят лято стъкло съгласно дадени модели. Производителите, резачите, шлифовчиците и работниците по допълнителна обработка на стъкло изпълняват следните основни задачи:• нагряват стъкло до пластично състояние като използват газов пламък или пещи и непрекъснато завъртат стъклото за равномерно нагряване;• духат и огъват стъкло със специални форми за изработване на лабораторна стъклария като колби, реторти и	– Оператор, пещи за производство на стъкло – 8181
------	---	---	--	---	---

				<p>шлифват и полират изделия от стъкло за отстраняване на дефекти или за подготовка на повърхност и за по-нататъшни довършителни работи, заглаждат и полират остри ръбове като използват полировъчни и ремъци или колела;• преглеждат изделия от стъкло и готова продукция, отбелязват или отстраняват изделия с дефекти като петна, драскотини, шупли или пукнатини;• преглеждат поръчки за определяне на размери, места за рязане и броя отрези;• наблюдават измерителни уреди, компютърни системи и видеомонитори за проверка на определени условия за обработка и при необходимост извършват настройки;• поставят шаблони</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				<p>върху стъкло, измерват размери, ма ркират линии на отрези и режат като използват инструмент и зарязане на стъкло;• настройват, управляват и регулират компютъриз ирано или роботи- зирано оборудване за рязане на стъкло;• преглеждат, претеглят и измерват произведен и изделия за проверка на съответстви е с технически спецификац ии като използват микрометри, шублери, лупи и линии;• регулират температур и на пещи според вида на обработван ото стъкло;• пренасят рисушки за отделно оцветявани части от шаблони като използват шаблонна хартия и специални писци за стъкло;• нанасят сребърни разтвори върху</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				получаване на огледала като използват пистолети за пръскане;• режат, оформят и шлифват оптично и друго стъкло с определени размери и тегло за отливане на лещи и за стъкла за часовници. Примерни длъжности в единичната група:– Духач, стъкло– Крояч, резач на плоско стъкло– Шлифовчик, стъкло– Резач-очуквач, стъкло– Резач на оптично стъкло– Работник, допълнител на обработка на стъкло		
--	--	--	--	---	--	--

7316	4	Рисувачи на табели, художник-декоратори, гравьори и офортисти		<p>Рисувачите на табели, художник-декораторите, гравьорите и офортистите декорират изделия от дърво, метал, текстил, стъкло, керамика и други материали. Те проектират, рисуват и боядисват букви, фигури, монограми и други орнаменти за изготвяне на знаци, гравират и ецват орнаментни и флорални мотиви върху стъклени и други изделия. Рисувачите на табели, художник-декораторите, гравьорите и офортистите изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • нанасят свободно с ръка различни мотиви върху предмети като керамика, стъкло, табакери, абажури; • пренасят върху 		<p>– Бояджия, сгради – 7131– Бояджия, промишлен и изделия – 7132– Бояджия, превозни средства – 7132– Машинен оператор, оцветяване на керамика – 8181– Машинен оператор, оцветяване на стъкло – 8181</p>
------	---	---	--	--	--	---

				<p>декоративни или орнаментни мотиви от хартиени лепенки;• съчетават и разработват визуални елементи като линии, пространства, обеми, цветовете и перспективи за постигане на желани ефекти, илюстрации на идеи, чувства или настроения; • нанасят и оцветяват една или повече букви, фигури, монограми и мотиви за производство на знаци;• скицират, копират готови дизайни или надписват работни или мострени модели за получаване на шаблони;• рисуват мотиви за шаблони или букви за оцветяване на работни модели като знаци, стъклени изделия, керамика или цинкови плочи;• използват софтуер и оборудване за гравирание с цел</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				<p>не на 3D-изображени я за прилагане на по-големи знаци, както и гравиране на инкрустиран и знаци;• проектират и произвежда т нормални плоски надписи или затъмнени надписи от винилови материали или изрязани готови за директна употреба надписи;• надписват, рисуват или печатат знаци или етикети за представян е на изделия или за други цели;• изрязват надписи и знаци за демонстрат ивни цели от шперплат или дебел картон ръчно или с електрическ и триони;• преглеждат скици, диаграми, образци, чертежи или фотографии и определят начина на гравиране на мотиви върху шаблони;• измерват и компютърно изчисляват</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				<p>надписи, мотиви или модели за гравиране;• гравират и печатат мотиви, орнаменти, гравюри, търговски марки, фигур и или надписи на плоски или изпъкнали повърхност и върху разнообразни изделия от метал, стъкло, пластмаса или керамика;• гравират декоративни и мотиви, калибрират и маркират изделия от стъкло.Примерни длъжности в единичната група:– Художник-декоратор– Гравьор, стъкло– Офортист, стъкло– Глазировач, стъкло– Декоратор, грънчарски/керамични изделия– Декоратор, ретушьор на стъклени изделия– Фирмописец – Надписвач</p>		
--	--	--	--	--	--	--

7317	4	Майстори-занаятчии на изделия от дърво и сродни материали		Майстори-занаятчиите на изделия от дърво и сродни материали прилагат традиционн и техники за подготовка на суровини като отлежаване, импрегнира не на дърво, слама, ратан, тръстика, черупки и други материали, гравират, моделират, монтират, тъчат, оцветяват или декорират различни изделия за лична и домакинска употреба или за декоративн и цели. Майсторите на кошници, четки и други подобни работници избират и подготвят материали като четина, найлон, влакна, нишки, косми и тел за изготвяне на плетена мебел, четки и метли, плетат различни кошничарск и изделия. Майстори-занаятчиите на изделия		– Машинен оператор, изделия от дърво – 7523
------	---	---	--	--	--	---

				<p>сродни материали изпълняват следните основни задачи:• подготвят суровини от дърво, слама, ратан, тръстика, черупки и други материали;• гравират флорални или художествени мотиви върху дървени повърхности с декоративна цел;• гравират, сглобяват, тъчат, рисуват и декорират различни артикули за лична и домакинска употреба като салатници, лъжици за сервиране, дъски за рязане, табли, вази, кани, кошници, сламени шапки, сламени постелки или подобни изделия;• гравират, сглобяват, тъчат и оцветяват различни декоративни изделия като статуетки или други скулптури,</p>		
--	--	--	--	--	--	--

<p>шах, бижута и подобни;• произвеждат плетени мебели от ратан, тръстика, камъш, върбови клонки и подобни материали;• произвеждат различни видове кошници от лозови и върбови клонки, ратан, тръстика и подобни материали;• изработват дъна на кошници чрез преплитане на ивици ратан, шперплат или друг материал с рамка от върбови пръчки;• избират и подготвят материали за четки като четина, найлон, влакна, нишки и тел;• избират и подготвят материали като метличина, камъш и други.Примерни длъжности в единичната група:– Производител, четки– Производител, плетени мебели– Производител, метли– Кошничар– Плетач,</p>		
---	--	--

				ракита/ратан/слама/въже– Работник, ръчна изработка на изделия от дърво– Работник, ръчна изработка на изделия от слама/тръстика		
--	--	--	--	---	--	--

7318	4	Майстори-занаятчий на изделия от текстил, кожа и сродни материали		<p>Майсторите-занаятчий на изделия от текстил, кожа и сродни материали прилагат традиционн и техники и модели за производств о на тъкани, плетива, бродерии, облекла и други изделия за домакинств ото, както и обувки, чанти, колан и и други аксесоари. Майсторите-занаятчий на изделия от текстил, кожа и сродни материали изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • предат и боядисват с естествени бои вълна, памук и други текстилни влакна; • произвеждат дантели, тъчат, плетат и бродират различни облекла и домакински изделия; • обработват и боядисват кожи с естествени бои, произвеждат традиционн и обувки, чанти, колани или 		<p>– Машинен оператор, комбиниран е на текстилни влакна – 8151– Машинен оператор, плетене – 8152– Машинен оператор, впитане (тъкане на текстил) – 8152</p>
------	---	---	--	--	--	--

				аксесоари;• ръчно предат и пресукват прежди;• извършват сноване на ръчни станове;• тъчат на ръчни станове обикновени или фигуративн и тъкани, килими, дантели, гоблени или други текстилни изделия;• изработват килими като използват различни текстилни техники;• ръчно или с ръчни плетачни машини плетат облекла или други изделия;• ръчно плетат на една кука и изработват ширити и галони;• ръчно плетат мрежи и тюлове;• оценяват и разпределя т естественит е текстилни нишки;• перат вълна;• почистват и кардират текстилни нишки;• влачат, изресват (пенират), текстурират, скатяват,		
--	--	--	--	--	--	--

				пресукват нишки от всякакъв вид.Пример ни длъжности в единичната група:– Предач– Плетач на една кука– Работник, ръчна изработка на килими– Работник, ръчна изработка на гоблени– Работник, ръчна изработка на кожени изделия и аксесоари– Работник, ръчна изработка на текстилни изделия– Работник, ръчна изработка на етнографск и и фолклорни изделия– Работник, развличан е на влакна/текс тил		
--	--	--	--	--	--	--

7319	4	Занаятчий, н.д.		В тази единична група се включват майстори в областта на художестве ните занаяти, некласифиц ирани другаде в 731 Занаятчий. Например групата включва занаятчий работещи в областта на черните и цветни метали и камъни. При мерни длъжности в единичната група:– Работник, ръчна изработка на изделия от камък– Работник, ръчна изработка на свещи– Формовчик, восъчни основи (пчелни пити)		
------	---	--------------------	--	--	--	--

732	3	Печатари и сродни на тях		<p>Печатарите и сродни на тях извършват предпечатна подготовка, настройват и управляват печатни машини, подвързват и извършват довършителни операции на печатни произведения, изработват пробни екземпляри и управляват различно печатарско оборудване. Печатарите и сродни на тях изпълняват следните основни задачи:управляват камери и друго фотографско оборудване за репродуциране на изображения на филми, плаки или цифрови устройства; управляват компютърно оборудване за сканиране, цветоотделяне, корекция, ретуш и други процеси, използвани при</p>		
-----	---	--------------------------	--	--	--	--

				<p>на копия от филми и произвежда не на филм за стереотипни плаки, цилиндри и подобни; настройват, управляват и контролират машини, използвани за набиране, печатане, разрязване, изрязване, сгъване, набиране на коли, подвързване; извършват довършителни операции и поддържат машини; подготвят пробни екземпляри и управляват различно печарско оборудване. Тази група включва следните единични групи: 7321 Техници в предпечатната подготовка 7322 Печатари 7323 Оформители и книговезци</p>		
--	--	--	--	--	--	--

7321	4	Техници в предпечатната подготовка		Техниците в предпечатната подготовка коригират, формират, набират текстове и графични материали или ги подготвят във форми удобни за различни печатни процеси и за мултимедийно представяне. Техниците в предпечатната подготовка изпълняват следните основни задачи:• управляват камери и друго фотографско оборудване за репродуциране на изображения на филми, плаки или цифрови устройства;• използват компютърни приложения за създаване на образи, текстове, художествено оформяне на печатни произведения за печатане и за мултимедийно представяне;•		
------	---	------------------------------------	--	--	--	--

				оборудване за създаване на печатни плаки за репродуциране на образи от филми върху плаки, цилиндри и подобни;• управляват компютърно оборудване за сканиране, цветоотделяне, корекция, ретуш и други процеси, използвани за пренос на копия от филми за плоски, цилиндрови или цифрови форми;• извършват корекция на цифрови системи, негативи и позитиви на филми;• преглеждат и оценяват печатни коректури;• подготвят и изработват печатни цилиндри.Примерни длъжности в единичната група:– Словослагател– Оператор, компютърна предпечатна подготовка– Електротипер– Стереотипер– Фотограф		
--	--	--	--	--	--	--

				Щанцьор, изработка на щанцьорми – Дооформит ел, печатни плаки за фотогравюр и		
--	--	--	--	--	--	--

7322	4	Печатари		<p>Печатарите настройват и управляват цифрови, ръчни, литографски и, флексографски, релефнонаборни, вестникарски и други печатарски машини. Печатарите изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none">• настройват, регулират и контролират основни механизми на печатарски машини като захранващи и изнасящи механизми, мастилни системи и други;• смесват мастила и разредител и до стандартни пропорции, регулират по даване на хартия и мастило по време на печатния процес;• контролират, оценяват и определят печатарски машини за осигуряване на стандартно качество на печатни произведения и откриване на аварии и повреди;		
------	---	----------	--	---	--	--

				<p>т различни печатни продукти като използват релефни, литографски, флексографски и гравьорни печатни преси и поточни линии за довършителни операции;• подготвят плаки, платна и дълбокопечатни цилиндри на офсетните графски преси;• подават хартия в хранващи механизми ;• контролират машинни операции и качество на печатане;• поддържат, настройват, ремонтират и почистват печатарски машини;• печатат на цифрови печатарски машини. Примерни длъжности в единичната група:– Печатар– Печатар, блок машина (блок – принтер)– Оператор, пулт на печатарско оборудване – Оператор, зареждач на</p>		
--	--	--	--	--	--	--

				Клавиатурист, релефноборна машина– Машинен оператор, печатарство – Машинен оператор, щамповане на текстил– Работник- печатар, копринен екран– Работник, печатарска преса		
--	--	--	--	--	--	--

7323	4	Оформител и и книговецци		Оформителите и книговецците подвързват книги и други печатни издания, ръчно или машинно извършват довършителни операции. Оформителите и книговецците изпълняват следните основни задачи:• настройват и контролират действието на автоматично оборудване за подвързване и довършване на печатни произведения;• подвързват и поправят подвързани печатни произведения;• сгъват, събират, подреждат коли и подшиват машинно и ръчно;• работят на хартиени гилотини за предпечатно и следпечатно отрязване и изравняване, програмират устройства		
------	---	--------------------------	--	--	--	--

				<p>електронно управление;</p> <ul style="list-style-type: none">• управляват системи за подаване на хартия при производството на вестници, списания и пликове;• автоматично и ръчно украсяват и оформят печатни произведения;• управляват фотографско електронно оборудване за репродукция. <p>Примерни длъжности в единичната група:– Книговезец– Работник, набиране на коли– Работник, изработване на релефни изображения– Работник, крайно оформлени е</p>		
--	--	--	--	---	--	--

74	2	РАБОТНИЦ И ПО ИНСТАЛИРА НЕ И РЕМОНТ НА ЕЛЕКТРИЧ ЕСКИ И ЕЛЕКТРОН НИ СЪОРЪЖЕ НИЯ		Работницит е по инсталиран е и ремонт на електрическ и и електронни съоръжения инсталират, настройват и поддържат електрическ и, електропре носни и електроразп ределителн и системи, машини и други електрическ и апарати, електронно и далекосъоб щително оборудване. Работата се извършва на ръка или с помощта на ръчни или други инструмент и, които се използват, за да намалят физическот о усилие и времето за изпълнение на специфични работи, както и за да се подобри качеството на продукцията . Работата изисква познаване на организация та на труда, испол званите материали и		
----	---	---	--	---	--	--

				<p>и и естеството и предназначението на крайния продукт. Работниците по инсталиране и ремонт на електрически и електронни съоръжения изпълняват следните основни задачи: инсталират, настройват и поддържат електрически и електронни кабелни системи, машини и оборудване; разчитат чертежи, диаграми и спецификации за изграждане на електрически инсталации; преглеждат и тестват електрически и електронни системи, оборудване, кабели и машини за откриване на рискове, дефекти и необходимостта от настройване; инсталират, поддържат и ремонтират електрически и далекосъобщителни</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				линии; свързват електрическ и, далекосъоб щителни кабели и кабели за пренос на данни; поддържат, обслужват сервизно, настройват, регулират, тестват и ремонтират електронно оборудване като търговски и офис машини, електронни инструмент и, контролни системи, компютри, д алекосъобщ ителна техника и оборудване за пренос на данни. Този подклас включва следните групи: 741 Работници по инсталиран е и ремонт на електрическ и съоръжения 742 Работници по инсталиран е и ремонт на електронни и телекомуник ационни съоръжения		
--	--	--	--	---	--	--

741	3	Работници по инсталиране и ремонт на електрически съоръжения		Работниците по инсталиране и ремонт на електрически съоръжения инсталират, настройват и поддържат електрически, електропре носни и електроразпределителни системи, машини и други електрически апарати. Работниците по инсталиране и ремонт на електрически съоръжения изпълняват следните основни задачи: инсталират, поддържат и настройват електрически и кабелни системи, машини и оборудване; разчитат чертежи, диаграми и спецификации за изграждане на електрически инсталации; преглеждат и тестват електрически системи, оборудване, кабели и машини за откриване на рискове,		
-----	---	--	--	--	--	--

				необходимо стта от настройван е; инсталират, поддържат и ремонтират електрическ и и далекосъоб щителни преносни линии; свързват електрическ и кабели. Тази група включва следните единични групи: 7411 Строителни електротехн ици и сродни на тях 7412 Електромех аници и електромон тъори 7413 Работници по инсталиран е и ремонт на електрическ и мрежи		
--	--	--	--	---	--	--

7411	4	Строителни електротехници и сродни на тях		Строителните електротехници и сродни на тях инсталират, поддържат и ремонтират електрически и кабелни системи и свързаното с тях оборудване. Строителните електротехници и сродни на тях изпълняват следните основни задачи:• инсталират, поддържат и ремонтират електрически и кабелни системи и свързаното с тях оборудване в различни сгради като училища, болници, търговски обекти, жилища и други съоръжения ;• разчитат чертежи, диаграми и спецификации за изграждане на електрически и инсталации; • планират, полагат и инсталират електрически и кабели, оборудване и устройства		– Електромонтьор – 7412– Електромеханик – 7412– Монтьор, силови електрически кабели – 7413
------	---	---	--	---	--	--

				<p>технически спецификации и стандарти;• тестват електрически системи, оборудване и компоненти за откриване на рискове, дефекти и необходимостта от настройване;• избират, режат и свързват проводници и кабели;• измерват и полагат инсталации;• поставят и инсталират електрически табла;• тестват електрически инсталации. Примерни длъжности в единичната група:– Електротехник, строителен– Електротехник, поддръжка на сгради– Електротехник, сценичен и студиен</p>		
--	--	--	--	--	--	--

7412	4	Електромеханици и електромонтьори		<p>Електромеханиците и електромонтьорите монтират, настройват, инсталират и ремонтират електрически машини, апарати и оборудване в сгради, заводи, моторни превозни средства и други места. Електромеханиците и електромонтьорите изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • монтират, настройват и ремонтират различни електрически машини, двигатели, генератори, табла, контролни апарати, инструмент и или електрически части на подеминици и подобно оборудване; • монтират, настройват и ремонтират електрически части на домакински уреди, промишлен и машини и друго оборудване; • преглеждат и тестват промишлен и 		<p>– Механик, електроник – 7421– Монтажник, електрооборудване – 8212</p>
------	---	-----------------------------------	--	--	--	--

				<p>и продукти;• инсталират, тестват, свързват, предават за експлоатаци я, поддържат и модифицир ат електрическ о оборудване, кабелни и контролни системи;• проектират, инсталират, поддържат, обслужват сервизно и ремонтират електрическ и и хидравличе ски пътнически и товарни асансьори, ескалатори, подвижни пътеки и друго подемно- транспортно оборудване; • свързват електрическ и системи със захранване; • заменят и поправят дефектни части.Прим ерни длъжности в единичната група:– Електромон тъор– Електромех аник– Електрошло сер– Монтьор, електрообо рудване</p>	
--	--	--	--	---	--

7413	4	Работници по инсталиране и ремонт на електрически мрежи		<p>Работниците по инсталиране и ремонт на електрически мрежи инсталират, ремонтират и свързват електропреносни и електроразпределителни и кабелни системи и подобно оборудване. Работниците по инсталиране и ремонт на електрически мрежи изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • инсталират и ремонтират надземни и подземни електропреносни и електроразпределителни и кабелни системи; • свързват надземни и подземни електрически кабели; • спазват правила и процедури за безопасност като извършват редовни проверки на оборудване и изграждат огради на работни места; • монтират прекъсвачи или заземители 	<p>– Монтьор, телефонни кабели/линии – 7422– Монтьор, телеграфни кабели/линии – 7422</p>
------	---	---	--	---	---

				<p>предотвратяване на електрически и злополуки и аварии от скъсани или паднали проводници или за улеснение при извършване на ремонти;• използват подемно оборудване за изкачване по стълбове и извършване на ремонти на електрически и мрежи;• откриват повредени устройства, прекъсвачи, предпазители, регулатори на напрежение , трансформатори, превключватели, релета или кабели чрез използване на електрически диаграми и оборудване за изпитване на електрически мрежи.Примерни длъжности в единичната група:– Монтьор, свързване на кабели– Монтьор,</p>		
--	--	--	--	--	--	--

				електрическ и кабели (надземни)– Монтьор, силови електрическ и кабели (подземни)– Монтьор, транспортни електрическ и линии		
--	--	--	--	---	--	--

742	3	Работници по инсталиране и ремонт на електронни и телекомуникационни съоръжения		Работниците по инсталиране и ремонт на електронни и телекомуникационни съоръжения монтират, поддържат, настройват и ремонтират електронно оборудване като търговски и офис машини, електронни инструменти и контролни системи, телекомуникационни съоръжения, кабели, антени и компютри. Работниците по инсталиране и ремонт на електронни и телекомуникационни съоръжения изпълняват следните основни задачи: проверяват и тестват машини, оборудване, инструменти и контролни системи за диагностициране на повреди; настройват, ремонтират и заменят износени и повредени части и		
-----	---	---	--	--	--	--

				<p>поддържат машини, оборудване и инструменти; инсталират електронни инструменти и контролни системи; монтират и настройват електронно оборудване; поддържат, монтират, настройват, тестват и ремонтират компютри, оборудване за пренос на данни и компютърни периферни устройства; инсталират, поддържат, ремонтират и диагностицират повреди в микровълнови, телеметрични, мултиплексни, сателитни, радио- и електромагнитните телекомуникационни системи; предоставят технически съвети и информация, контролират работата на комплексни телекомуникационни мрежи и оборудване; инсталират, свързват и ремонтират кабелни</p>		
--	--	--	--	--	--	--

				компютри, радио- , телефонна и телевизион на техника; инсталират, поддържат и ремонтират предавател ни антени и подобни съоръжения . Тази група включва следните единични групи: 7421 Механици и сервизни техници на електронни съоръжения 7422 Работници по инсталиран е, ремонт и поддържане на информаци- онни и комуникаци онни съоръжения		
--	--	--	--	---	--	--

7421	4	Механици и сервизни техници на електронни съоръжения		Механиците и сервизните техници на електронни съоръжения монтират, по ддържат, настройват и ремонтират електронно оборудване като търговски и офис машини и електронни инструмент и и контролни системи. Механиците и сервизните техници на електронни съоръжения изпълняват следните основни задачи: <ul style="list-style-type: none">• преглеждат и тестват машини, инструмент и, компоненти, контролни системи и друго електронно оборудване за определяне на дефекти;• настройват, ремонтират и заменят износени и дефектни части и кабели, поддържат машини, оборудване и инструмент и;• монтират, тестват и настройват оборудване;		– Техник, сигурност на въздушния транспорт – 3155
------	---	--	--	---	--	---

				<p>инсталират електронни инструменти и контролни системи;• координират работата с инженери, техници и друг поддържащ персонал;• разчитат данни от тестове за диагностициране на неизправности и други проблеми;• инсталират, настройват, ремонтират или заменят електронни компоненти, устройства и системи като използват ръчни и електрически инструменти;• свързват компоненти и сглобяват устройства като радиосистеми, инструменти, електромагнити, инвертори и системи за зареждане с гориво на самолети във въздуха;• поддържат дневници за извършени ремонти и поддръжка. Примерни длъжности в единичната група:– Механик, електроник–</p>		
--	--	--	--	--	--	--

				Търговски машини и апаратура– Механик, канцеларски машини– Електромон тъор, електронна апаратура– Монтьор, електронно производств ено оборудване – Монтьор, микроелект роника		
--	--	--	--	--	--	--

7422	4	Работници по инсталиране, ремонт и поддържане на информационни и комуникационни съоръжения		Работниците по инсталиране, ремонт и поддържане на информационни и комуникационни съоръжения инсталират, ремонтират и поддържат телекомуникационно оборудване, оборудване за предаване на данни, кабели, антени и компютри. Работниците по инсталиране, ремонт и поддържане на информационни комуникационни съоръжения изпълняват следните основни задачи: <ul style="list-style-type: none">• поддържат, тестват и ремонтират компютри, оборудване за предаване на данни и компютърни периферни устройства;• монтират и настройват компютърен хардуер;• инсталират, поддържат, ремонтират и диагностицират повреди в микровълно		– Техник, телекомуникации – 3522
------	---	--	--	--	--	----------------------------------

				<p>телеметрични, мултиплексни, сателитни, радио- и електромагнитни елекомуникационни системи;• дават технически съвети и информация, контролират работата на комплексни телекомуникационни мрежи и оборудване;</p> <ul style="list-style-type: none">• инсталират и ремонтират кабелни мрежи за компютри, радио-, телефонна и телевизионна техника;• свързват телекомуникационни кабели и кабели за пренос на данни и запечатват връзките;• инсталират, поддържат и ремонтират предавателни антени и подобни съоръжения .Примерни длъжности в единичната група:– Техник, хардуер– Телефонен техник, обслужване и ремонт– Монтьор,		
--	--	--	--	---	--	--

				телекомуникационна оборудване – Монтьор, компютърна апаратура– Монтьор, телеграфни кабели/лини и– Монтьор, телефонни кабели/лини и– Механик, електроник по ремонт на телевизори – Механик, електроник по ремонт на радиоприем ници		
--	--	--	--	---	--	--

75	2	РАБОТНИЦ И ПО ПРОИЗВОД СТВО НА ХРАНИ, ОБЛЕКЛО, ДЪРВЕНИ ИЗДЕЛИЯ И СРОДНИ НА ТЯХ		Работницит е по производств о на храни, облекло, дървени изделия и сродни на тях обработват и преработва т суровини от селското и рибното стопанство като произвежда т храни и други продукти, произвежда т и ремонтират изделия от дърво, текстил, кожа и други материали. Компетентн ото упражняван е на повечето от професиите в този подклас изисква минимум първо образовате лно и квалификац ионно ниво, съгласно нивата, описани в Методологи чните бележки по прилагането на НКПД- 2011. Работа та се извършва на ръка или с помощта на ръчни или други инструмент и, които се използват, за да		
----	---	---	--	---	--	--

				<p>физическото усилие и времето за изпълнението на специфични работи, както и за да се подобри качеството на продукцията . Работата изисква познаване на организацията на труда, използваните материали и инструменти и естеството и предназначението на крайния продукт. Работниците по производство на храни, облекло, дървени изделия и сродни на тях изпълняват следните основни задачи: обработват и преработват месо, риба, зърнени култури, плодове, зеленчуци и подобни суровини в хранителни продукти; преработват тютюн; дегустират и тестват храни и напитки; обработват и преработват</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				<p>естествени влакна и кожи; изработват и ремонтират мебели и други изделия от дърво; обработват сурови кожи; изработват и поправят текстил, облекло, шапки, обувки и подобни изделия. В някои случаи към задължения та им се включват и задачи по осъществяв ане на контрол надруги работници.Т ози подклас включва следните групи:751 Работници по производств о на храни и сродни на тях752 Работници по обработка на дърво, мебелисти и сродни на тях753 Работници по производств о на облекло и сродни на тях754 Други квалифицир ани работници и сродни на тях занаятчии</p>	
--	--	--	--	--	--

751	3	Работници по производството на храни и сродни на тях		Работниците по производството на храни и сродни на тях колят животни, обработват ги и ги подготвят за по-нататъшна преработка с цел производството на хранителни продукти за консумация от хора и животни, произвеждат различни видове хляб и други хлебни продукти, преработват и консервират плодове и зеленчуци, дегустират и тестват храни и напитки, преработват тютюн и произвеждат тютюневи изделия. Работниците по производството на храни и сродни на тях изпълняват следните основни задачи: колят животни; обработват месо и риба и ги подготвят за по-нататъшна преработка; произвеждат различни видове хляб и други		
-----	---	--	--	--	--	--

				<p>продукти; преработва т и консервират плодове и зеленчуци; дегустират и тестват храни и напитки; преработва т тютюн и произвежда т тютюневи изделия В някои случаи към задължения та им се включват и задачи по осъществяв ане на контрол на други работници.Т ази група включва следните единични групи:7511 Работници по преработка на месо, риба и други подобни хранителни продукти751 2 Работници по производств о на хлебни, сладкарски и тестени изделия751 3 Работници по производств о на млечни продукти751 4 Работници по производств о на плодови, зеленчукови и други консерви75 15 Дегустатори на храни и</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				Работници по преработка на тютюн и производств о на тютюневи изделия		
--	--	--	--	---	--	--

7511	4	Работници по преработка на месо, риба и други подобни хранителни продукти		Работницит е по преработка на месо, риба и други подобни хранителни продукти колят животни, почистват, режат и разфасоват месо и риба, обезкостяват и приготвят хранителни продукти или консервират месо, риба и други храни чрез сушене, осоляване или опушване. Работниците по преработка на месо, риба и други подобни хранителни продукти изпълняват следните основни задачи:• колят животни;• дерат и режат закланите животни;• обезкостяват, режат и разфасоват месо и риба за продажба или по-нататъшна преработка;• подготвят съставки и произвеждат колбаси и подобни продукти		– Собственик, малък магазин – 5221– Машинен оператор, обработван е на месо/риба – 8160– Машинен оператор, консервиране на месо/риба – 8160
------	---	---	--	---	--	--

				<p>използват машини за мелене, смесване и оформяне;• консервират месо, риба и други продукти;• опушват месо, риба и други хранителни продукти;• готвят или по друг начин обработват месо, риба и други продукти за продажба;• продават месо или риба на клиенти, включително опаковат, теглят, етикетират и получават плащането. Примерни длъжности в единичната група:– Работник, кланица– Работник, одиране на кожи– Работник, почистване на месо/риба/птици– Транжор– Опушвач</p>		
--	--	--	--	--	--	--

7512	4	Работници по производството на хлебни, сладкарски и тестени изделия		<p>Работниците по производството на хлебни, сладкарски и тестени изделия произвеждат различни видове хляб и други хлебни продукти както и ръчно изработени шоколадови и захарни изделия. Работниците по производството на хлебни, сладкарски и тестени изделия изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • произвеждат хляб, бисквити, пасти, торти и други хлебни и сладкарски изделия; • ръчно изработват захарни и шоколадови изделия като използват ръчни инструменти и уреди; • смесват измерените количества от съставките в съдове на машини за бъркане, за смесване или печене; • проверяват качеството на суровините с цел 		<p>– Готвач – 5120– Машинен оператор, хлебни изделия – 8160– Машинен оператор, производството на хляб – 8160– Машинен оператор, производството на захарни изделия – 8160</p>
------	---	---	--	--	--	---

				<p>на изискванията на стандарти и спецификации;• нанасят глазури, желета и други покрития като използват шпатули и четки;• проверяват чистотата на съоръженията и работните помещения преди започване на производството с цел гарантиране и спазване на изискванията за здравствени и безопасни условия на труд;• контролират температур и на пещи и определят продължителността на печене според вида на продуктите;• координират оформяне, зареждане, печене, изваждане от форми и охлаждане на произведен и количества хляб, кифли, пасти и сладкарски изделия.Примерни</p>		
--	--	--	--	--	--	--

				единичната група:– Майстор, производство на хлебни изделия– Майстор-сладкар– Майстор, производство на сладкарски изделия– Пекар– Производител, ръчно на хляб– Гланцировач– Глазировач		
--	--	--	--	--	--	--

7513	4	Работници по производство на млечни продукти		Работниците по производство на млечни продукти преработват мляко и произвеждат различни видове сирена, сметана или други млечни продукти. Работниците по производство на млечни продукти изпълняват следните основни задачи:• изваряват или пастьоризират мляко;• отделят сметана и масло от мляко;• поставят измерени количества закваска и други съставки в мляко;• подсирват мляко, затоплят подсиреното мляко до достигане на желаната гъстота, изцеждат суроватката и поставят сиренето във форми за пресоване;• осоляват, дупчат или обливат сиренето, с разтвор с цел предизвикване на развитие на		– Машинен оператор, преработване на мляко – 8160– Машинен оператор, млечни продукти – 8160
------	---	--	--	---	--	--

				<p>гични плесени;• поставят и завъртат блоковете от сирене на рафтове за зреене;• контролират качество на млечни продукти преди опаковане чрез наблюдение , вземане на проби и при необходимост регулиране на условията на млекопреработка;• регистрират количества, използвани съставки, резултати от взети проби и продължителност на процеси.Примерни длъжности в единичната група:– Производител, масло– Производител, млечни продукти</p>		
--	--	--	--	--	--	--

7514	4	Работници по производството на плодове, зеленчукови и други консерви		Работниците по производството на плодове, зеленчукови и други консерви преработват и консервират плодове, зеленчуци, ядки и подобни по различни начини, включително варене, сушене, солене или извличане на сокове или масла и мазнини. Работниците по производството на плодове, зеленчукови и други консерви изпълняват следните основни задачи:• извличат сокове от различни плодове;• екстрахират масла и мазнини от маслодайни семена, ядки или плодове;• варят, осоляват или сушат плодове, зеленчуци и подобни продукти;• смесват и добавят различни съставки като пектин, захар, подправки и оцет за		– Машинен оператор, консервиране на плодове/зеленчуци – 8160
------	---	--	--	--	--	--

				<p>не и подобряване на вида и вкусовите качества на продуктите;• поставят консервирани храни в стерилизирани буркани, бутилки или контейнери. Примерни длъжности в единичната група:– Майстор, плодови/зеленчукови сокове– Работник, консервиране на плодови/зеленчукови сокове– Работник, консервиране на плодове/зеленчуци– Работник, маринване на плодове/зеленчуци</p>		
--	--	--	--	--	--	--

7515	4	Дегустатори на храни и напитки		Дегустаторите на храни и напитки преглеждат, дегустират и оценяват различни хранителни продукти и напитки. Дегустаторите на храни и напитки изпълняват следните основни задачи: <ul style="list-style-type: none">• преглеждат, изпитват, дегустират и оценяват селскостопански продукти, храни и напитки в различни етапи от преработването;• определят качеството, пригодността към вкуса на потребителя и приблизителната цена на продуктите и класифицирането им в съответната категория;• отстраняват нискокачествени продукти;• отбелязват качество и/или идентификационни номера на етикети, списъци за доставка или продажба;• претеглят и измерват		
------	---	--------------------------------	--	---	--	--

				имерни длъжности в единичната група:– Дегустатор и окачествите л на храни и напитки		
--	--	--	--	---	--	--

7516	4	Работници по преработка на тютюн и производство на тютюневи изделия		Работниците по преработка на тютюн и производство на тютюневи изделия подготвят и обработват тютюневи листа като произвеждат различни тютюневи продукти. Работниците по преработка на тютюн и производство на тютюневи изделия изпълняват следните основни задачи:• сортират изсушени тютюневи листа по вид, качество и място на отглеждане;• смесват тютюневи листа по рецепти за получаване на смеси с определени аромати;• работят с вакуумкамери за навлажняване на тютюна за по-нататъшна обработка;• обезжилват и режат тютюневи листа;• ръчно или машинно изработват цигари, папирози, пури,		– Машинен оператор, производство на цигари – 8160– Машинен оператор, производство на пури – 8160
------	---	---	--	---	--	--

				н за лули, тютюн за ръчно свиване на цигари, енфие и тютюн за дъвчене.Пр имерни длъжности в единичната група:– Майстор, цигари– Майстор, пури– Оценител, тютюн– Работник, определяне на сортовете		
--	--	--	--	--	--	--

752	3	Работници по обработка на дърво, мебелисти и сродни на тях		Работниците по обработка на дърво, мебелистите и сродни на тях преработват дърво; произвеждат и ремонтират дървени мебели, плавателни съдове и други дървени изделия като работят и обслужват дървопреработващи и дървообработващи машини, съоръжения и инструменти. Работниците по обработка на дърво, мебелистите и сродни на тях изпълняват следните основни задачи: работят и обслужват съоръжения за обработка и сушене на дървен материал и изделия от него, както и импрегниране и химическа обработка на дървесина с консерванти или други химикали; пускат в експлоатация и обслужват		
-----	---	--	--	--	--	--

				<p>отващи машини за рязане и оформяне на части и елементи; разчитат планове, проверят размери на произвежда ни изделия, сглобяват отделни части и проверяват качество съгласно спецификац ии; монтират и настройват различни машини, на които да работят други работници; монтират, програмира т, работят и контролират различни дървообраб отващи машини за производств о, ремонт или довършител ни операционна части за мебели, принадлежн ости или други дървени изделия; разчитат иразясняват спецификац ии като дават устни указания. Та зи група включва следните единични групи: 7521 Работници по обработка</p>	
--	--	--	--	---	--

				дърво7522 Дърводелци , мебелисти и сродни на тях7523 Настройчиц и и оператори- настройчиц и на дървообраб отващи машини		
--	--	--	--	---	--	--

7521	4	Работници по обработка на дърво		Работниците по обработка на дърво сушат, импрегнират и химически обработват дървесина ръчно или машинно като използват сушилни и други съоръжения. Работниците по обработка на дърво изпълняват следните основни задачи:• работят и обслужват сушилни и съоръжения за подготовка, импрегниране и химическа обработка на дървесина с консерванти или други химикали;• контролират работата на съоръжения, измервателни уреди и светлинни табла за установяване на отклонения от стандарти и за гарантиране извършването на процесите съгласно спецификации;• обслужват съоръжения		– Машинен оператор, дървообработване – 8172
------	---	---------------------------------	--	--	--	---

				<p>обработка на дървесина като контролират подаването и нивото на разтвори, поддържането по време на производствения процес на специфични температури, вакуум и хидравлично налягане;• обслужват вакуумни и хидравлични помпи за ускоряване на процеса на обработка;• подпомагат поддръжка на производствени съоръжения и машини съгласно изискванията;• почистват, смазват и настройват съоръжения;• транспортират материали до и от работните площадки ръчно, с колички или с повдигателни устройства;• изготвят производствени доклади.Примерни длъжности в единичната група:– Работник,</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				на дърво– Работник, обработка на дърво		
--	--	--	--	---	--	--

7522	4	Дърводелци , мебелисти и сродни на тях		Дърводелците, мебелистите и сродни на тях изработват, декорират и ремонтират дървени мебели, каруци, колела, части, модели и други дървени изделия, използвайки дърводелски и машини и специални ръчни инструменти. Дърводелците, мебелистите и сродни на тях изпълняват следните основни задачи:• работят с дърводелски и машини като електрически и резачки, длета, рендетата, пили и използват ръчни инструменти за рязане, оформяне и изработване на части и елементи;• разчитат плановете, проверят размери на произвежданите изделия, подготвят спецификации и проверяват качество и съгласяване на части съгласно изискванията		– Дограмаджия, дърво – 7115– Монтажник, изделия от дърво – 8219
------	---	--	--	---	--	---

				<p>подрязват съединения и сглобки за оформяне на готови изделия като използват лепила, скоби, гвоздеи, винтове и други скрепителни елементи;• изработват, преоформят и ремонтират различни дървени изделия като шкафове, мебели, каруци, макети, спортно оборудване и други;• декорират мебели и дървени изделия чрез инкрустиран е на дърво,фурн ироване и дърворезба; • извършват довършител ни операции на различни повърхност и на дървени изделия или мебели.При мерни длъжности в единичната група:– Моделиер, нови модели изделия, калибри и шаблони от дърво– Дърворезба р– Майстор, инкрустации</p>	
--	--	--	--	--	--

				Дърводелец , мебелист– Производит ел, мебели– Фурниросле пвач– Работник, производств о на каруци, двуколки		
--	--	--	--	---	--	--

7523	4	Настройчиц и и оператори- настройчиц и на дървообраб отващи машини		Настройчиц ите и операторит е- настройчиц и на дървообраб отващи машини пускат в действие или работят и контролират автоматичн и или полуавтома тични дървообраб отващи машини като машини за рязане, оформяне, р ендосване, пробиване, струговане, дърворезба, изработван е или ремонт на дървени части за мебели или други дървени изделия. Нас тройчиците и операторит е- настройчиц и на дървообраб отващи машини изпълняват следните основни задачи• пускат в действие, програмира т, работят и контролират различни дървообраб отващи машини за рязане, оформяне, рендосване,	– Монтажник, изделия от дърво – 8219
------	---	---	--	---	--

				<p>струговане, полиране и дърворезба за изработване или ремонт на дървени части за мебели или други дървени изделия;• работят на предварително настроени дървообработващи машини със специално предназначение за производство на дървени изделия като закачалки, дръжки за четки, щипки и други;• избират ножове, триони, остриета, режещи глави, дискове и крайници в зависимост от изработваните части, функциите на машините и техническите спецификации;• инсталират и настройват остриета, режещи глави, свредели и ремъците за полиране и шлайфане</p>		
--	--	--	--	--	--	--

				<p>използват ръчни инструменти и схеми;• пускат в действие и настройват различни дървообработващи машини;• разчитат и разясняват спецификации като дават устни указания.Примерни длъжности в единичната група:– Найстройчик-оператор, дървообработваща машина– Настройчик-оператор, струг за обработка на дърво– Стругар, дърво– Машинен оператор, гравирание на дървен материал– Машинен оператор, направа на резба– Машинен оператор, производство на мебели– Разкройвач, верижен транспортър</p>		
--	--	--	--	---	--	--

753	3	Работници по производство на облекло и сродни на тях		Работниците по производство на облекло и сродни на тях изпробват, преправят и поправят ушити по поръчка облекла; изготвят модели и шият облекла от текстил и кожи; поправят и декорират облекла, ръкавици и други текстилни изделия; създават кройки за облекла; поставят, подменят и поправят тапицерия на мебели, ортопедични и принадлежности и обзавеждане на превозни средства; дъбят, щавят и обработват кожи от животни; преправят и поправят обувки и кожени изделия. Работниците по производство на облекло и сродни на тях изпълняват следните основни задачи:		
-----	---	--	--	--	--	--

				преправят и поправят ушити по поръчка облекла; кроят и шият облекла от текстил, кожи и други материали или изработват шапки или перуки; извършват промяна на модели на облекла; създават еталони и модели за производство на облекла, други изделия от текстил, кожи; зашиват, кърпят, поправят идекорират облекла, ръкавици и други изделия от текстил, кожи и други материали, изработват платна, тенти и сенници; поставят, подменят и поправят тапицерия на мебели, ортопедични и принадлежности, седалки и друго оборудване в автомобили, влакове, самолети, кораби и други подобни		
--	--	--	--	--	--	--

				<p>дъбят, щавят, подрязват, стържат и боядисват сурови кожи от животни; изработват, преправят и поправят типови, поръчкови или ортопедичн и обувки и изделия от естествена или изкуствена кожа. Тази група включва следните единични групи: 7531 Шивачи- моделieri, кожухари и шапкари 753 2 Моделieri и кроячи на облекло и сродни на тях 7533 Шивачи, бродировач и и сродни на тях 7534 Тапицери и сродни на тях 7535 Работници по обработка на кожи 7536 Обущари и сродни на тях</p>		
--	--	--	--	---	--	--

7531	4	Шивачи-моделиери, кожухари и шапкари		Шивачите-моделиери, кожухарите и шапкарите изпробват, преправят и поправят ушити по поръчка или ръчно облекла. Те изработват поръчкови облекла като костюми, палта и рокли от текстил, кожи и други материали, изработват шапки или перуки, в съответствие с изискванията на клиенти или производители на облекла. Шивачите-моделиери, кожухарите и шапкарите изпълняват следните основни задачи:• изработват палта, костюми, поли, ризи, блузи, дамско бельо, корсети, шапки, перуки и подобни облекла по индивидуални клиентски поръчки;• избират текстилни материи, платове или кожи, съответстващи на		– Работник, ръчна изработка на текстилни изделия – 7318– Машинен оператор, шиене – 8153
------	---	--------------------------------------	--	---	--	--

				размери, цветове и качество на тъкани и облекла;• разполагат шаблони и разкрояват модели;• извършват промяна на модели на облекла като стесняване на крачоли на панталони, намаляване на ревери, маншети и/или поставяне или отстраняване на подплънки;• избират и променят готови кройки в съответствие с изискванията и размерите на клиентите или производителите на облекла;• изпробват, преправят и поправят ушити по поръчка облекла, рокли, палта и подобни в съответствие с изискванията на клиенти;• изработват и поддържат костюми за театрални, телевизионни и		
--	--	--	--	---	--	--

				<p>продукции;• плисират, усукват и драпират различни материи като сатен или коприна, пришиват панделки или апликации за декориране на шапки;• зашиват и прикрепват различни материали и коса за изработван е на перуки;• подбират различни оттенъци на косата за постигане на естественви д на перуките, подреждат и зашиват косата в определено положение;• изработват, преправят и поправят кожени облекла и други изделия;• възстановяв ат и обновяват кожени облекла.Пр имерни длъжности в единичната група:– Моделиер- конструктор, облекла– Шивач, мъжко/дамс ко облекло– Кожухар– Шапкар</p>		
--	--	--	--	---	--	--

7532	4	Моделиери и кроячи на облекло и сродни на тях		Моделиерите и кроячите на облекло и сродни на тях изготвят модели за облекла и други текстилни и кожени изделия. Те очертават, режат оформят и декорират текстил, кожи и други материали в съответствие с модели или спецификации при производството на облекла, шапки, ръкавици и други изделия. Моделиерите и кроячите на облекло и сродни на тях изпълняват следните основни задачи:• изготвят модели за всички размери като използват чертежи, чертожни и измерителни инструменти и/или компютри;• изготвят чертежи или матрици за конкретни модели с помощта на компютри;• изчисляват количество материали в зависимост		– Машинен оператор, десениране на текстил – 8159
------	---	---	--	--	--	--

				на моделите и еластичност на материи;• рисуват скици на детайли като определят местата на свързване, п лисета, джобове, илици, декоративн и шевове на облекла и обувки чрез използване на компютри или чертожни инструмент и;• разполагат шаблони или кройки за определяне на точките за рязане или за постигане на максимално използване на плата;• поставят шаблони върху платове и изрязват образци;• изработват и изпробват готови образци на облекла;• поставят кройки върху пластовете от платове и изрязват чрез използване на електрически или ръчни ножове, ножици или		
--	--	--	--	---	--	--

				<p>управляван и режещи устройства;• режат платове или кожи за направа на части за облекла или кожени изделия;• почистват готови изделия от излишен плат или конци;• разполагат кожи на маси за рязане като постигат максимално използване на материали в зависимост от посоката на косъма, наличие на дефекти и еластичността на кожата;• изработват шаблони, отбелязват и изрязват образци при производство на други текстилни изделия като пердета, покривала, тенти и сенници.Примерни длъжности в единичната група:– Моделиер, кожени изделия– Моделиер, драперии или тапицери– Моделиер, чадъри– Крояч, текстил–</p>		
--	--	--	--	---	--	--

--	--	--	--	--	--	--

7533	4	Шивачи, бродировачи и сродни на тях		Шивачите, бродировачите и сродни на тях зашиват, поправят и декорират облекла, ръкавици и други изделия от текстил, кожи и други материали, изработват платна, тенти и сенници. Те основно работят ръчно, но могат да изпълняват и задачи, които изискват използването на шевни машини. Шивачите, бродировачите и сродни на тях изпълняват следните основни задачи:• ръчно поправят дефектни или повредени части от облекла;• разпарят шевове на облекла, които трябва да бъдат поправени;• избират подходящи конци в зависимост от цвета и вида на използваните материали;• кърпят дупки,		– Работник, ръчна изработка на текстилни изделия – 7318– Шивач, мъжко/дамско облекло – 7531– Машинен оператор, шиене – 8153
------	---	-------------------------------------	--	--	--	---

				<p>скъсани и разпорени шевове;• изтеглят възелчета на обратната страна на дрехата с използването на куки;• подрязват крайчета с ножици;• ръчно зашиват орнаменти и приложения върху щамповани, отпечатани или хартиени мостри;• ръчно или машинно бродират орнаменти и приложения;• омекотяват и подготвят за шиене кожи или материали за обувки;• шият или лепят декоративни и кантове на изделия като шапки и други подобни;• ръчно зашиват плата върху рамката на чадъри;• изработват и сглобяват платна, тенти и сенници от различни материали. Примерни длъжности в единичната група:– Бродировач – Шивач– Производител, чадъри–</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				ел, платна/тент и/навеси		
--	--	--	--	--------------------------------	--	--

7534	4	Тапицери и сродни на тях		Тапицерите и сродни на тях поставят, подменят и поправят тапицери на мебели, ортопедични и принадлежности, седалки и друго оборудване в автомобили, влакове, самолети, кораби и други подобни изделия от платове, кож и други материали за тапициране. Те изработват и поправят възглавници, юргани, ватирани покривки и матраци. Тапицерите и сродни на тях изпълняват следните основни задачи:• обсъждат с клиенти вида, формата и цвета на тапицери, изготвят ценова оферта за услугата;• изготвят тапицерски модели като използват скици, чертежи и описания на клиенти;• разполагат, измерват и		– Машинен оператор, шиене – 8153
------	---	--------------------------	--	--	--	----------------------------------

				<p>тапицерски е материали по шаблони, моделни или скици;• поставят, подреждат и сглобяват пружини, уплътнител ни материали и покрития върху рамки за мебели;• ръчно зашиват тапицерски материали като съединяват отделни части;• ръчно зашиват и поправят повредени части от тапицерия;• поставят кабърчета, лепят или зашиват декоративн и орнаменти,к апси, ширити, копчета и други аксесоари към покривки или рамки на тапицирани изделия;• разполагат, режат, изработват и монтират тапицерия в самолети,м оторни превозни средства, влакове, яхти и кораби;• поправят кожени покрития на</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				<p>крайници;• реставрират старинни мебели като използват различни инструмент и;• съвместно работят с интериорни дизайнери за декорация на помещения и съгласуване избора на материи за изработван е на мебели;• изработват юргани, възглавници , ватирани покривки и матраци.Пр имерни длъжности в единичната група:– Тапицер– Производит ел, матраци/дю шеци– Производит ел, мека мебел</p>		
--	--	--	--	--	--	--

7535	4	Работници по обработка на кожи		Работниците по обработка на кожи дъбят, щавят, подрязват, стържат и боядисват сурови кожи от животни като произвеждат кожи за производство на облекла и други изделия. Работниците по обработка на кожи изпълняват следните основни задачи:• сортират кожи по цвят, размери и плътност;• почистват сурови кожи от остатъци от частици месо, мазнини или тъкани;• щавят кожи като използват варови разтвори;• приготвят кожи чрез обработка със сол;• отстраняват дълги и твърди косми от кожи, подстригват кожи с цел изравняване на дължината;• дъбят кожи за подобряване на блясъка и		– Машинен оператор, щавене – 8155
------	---	--------------------------------	--	---	--	-----------------------------------

				за възстановяване на естествения вид на кожата;• приготвят дъбилни смеси за щавене на кожи;• третират кожи в дъбилен разтвор за превръщането им в лицеви кожи;• оцветяват или боядисват кожи за получаване на естествени нюанси;• премахват гънки и изправят мокри кожи;• боядисват и лакират кожи;• опъват и изглаждат обработени кожи;• третират кожи с химически разтвори, нанасят с четки масла по повърхността на кожата, сушат ги на открито.Примерни длъжности в единичната група:– Кожар– Сортировач, кожи– Апретурист, кожи		
--	--	--	--	--	--	--

7536	4	Обущари и сродни на тях		Обущарите и сродни на тях изработват, преправят и поправят типови, поръчкови или ортопедични и обувки и изделия от естествена или изкуствена кожа като кувари, чанти и колани (с изключение на кожени облекла, шапки и ръкавици) или участват в производството на обувки и сродни продукти. Обущарите и сродни на тях изпълняват следните основни задачи:• изработват, преправят и поправят типови обувки за да отговорят на индивидуални изисквания;• изработват, преправят и поправят ортопедични и или терапевтични и обувки в съответствие с лекарски предписания, преправят съществуващи обувки за хора с проблеми и специални		– Кожухар – 7531– Шапкар – 7531– Машинен оператор, производство на спортни обувки – 8156
------	---	-------------------------	--	---	--	--

				<p>поправят колани, кувари, чанти, портфейли и подобни изделия;• снемат гипсови отпечатъци на деформирани крака или стъпала, изготвят схеми и чертежи;• изготвят по поръчка стелки и подложки за стъпала по снети отпечатъци; • разчитат чертежи и други спецификаци за изработване на обувки съгласно изискванията на клиенти;• запознават се с поръчки и/или части на обувки за получаване на информация относно натоварването, спецификациите и видовете материали, които да се използват;• проверяват качеството, цвета и издръжливостта на кожите с цел гарантиране подходящият избор за всеки</p>	
--	--	--	--	---	--

				<p>случай;• изрязват, оформят и подплатява т части за изработван е на кожени изделия;• зашиват скъсани и разпорени шевове, кърпят дупки за поправка на чанти, колани, обувки и куфари;• отстраняват и проверяват обувки, части от обувки и модели за гарантиране на съответстви е със спецификац ии като правилно поставяне на шевове и други;• прикрепват декоративн и аксесоари и орнаменти;• изработват и поправят изделия като седларски и сарашки изделия,път ни и ръчни чанти, куфари, колани и други изделия.Пр имерни длъжности в единичната група:– Майстор, обувки– Производит ел, обувки (ръчно)–</p>	
--	--	--	--	--	--

				Сарач		
--	--	--	--	-------	--	--

754	3	Други квалифицирани работници и сродни на тях занаятчии		Другите квалифицирани работници и сродни на тях занаятчии работят под вода, като използват апарати за подводно дишане; поставят, сглобяват и детонират експлозиви; преглеждат и тестват суровини, готови елементи и продукти; унищожават вредни организми за предотвратяване на щети по реколтата, сгради и други конструкции . В тази група се включват други квалифицирани работници и сродни на тях занаятчии, неклассифицирани другаде в 7 Квалифицирани работници и сродни на тях занаятчии.Другите квалифицирани работници и сродни на тях занаятчии изпълняват следните основни		
-----	---	---	--	--	--	--

				осигуряват предпазни мерки за безопасност ;извършват различни задачи под вода, поставят експлозиви във взривни дупки;смесв ат химикали съгласно инструкции; работят и контролират оборудване за пръскане против насекоми и плевели.Таз и група включва следните единични групи:7541 Водолази и гмуркачи754 2 Бомбаджии 7543 Работници, които окачествява т и изпробват продукти (без храни и напитки)754 4 Дезинфекто ри и сродни на тях7549 Други квалифицир ани работници и сродни на тях занаятчии, н.д.		
--	--	--	--	--	--	--

7541	4	Водолази и гмуркачи		Водолазите и гмуркачите работят под вода като проверяват, инсталират, ремонтират и преместват различни съоръжения и оборудване, провеждат тестове или експерименти, фотографират морски структури или организми, събират различни морски организми с търговски или изследователски цели, намират и спасяват загубени предмети или хора. Водолазите и гмуркачите изпълняват следните основни задачи: <ul style="list-style-type: none">• вземат предпазни мерки като контролират дълбочина на спускане и организират подводни експедиции;• проверяват и поддържат оборудване за подводно дишане като каски, маски,		
------	---	---------------------	--	--	--	--

				<p>кислород, леководолазни костюми, колани и контролни уреди;• спускат се под вода с помощта на други водолази като използват леководолазни и апарати или костюми;• работят под вода като монтират и ремонтират мостове, вълноломи и основи на пристанища и стени;• проверяват за предполагаеми повреди и извършват незначителни ремонти на подводната част на кораби и подводни инсталации;• събират информация за потънали кораби;• отстраняват подводни препятствия;• пробиват дупки за подводно взривяване;• извършват различни подводни задачи, свързани със спасителни работи или изваждане на мъртви</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				събират ракообразн и, мекотели и други морски организми;• осъществяв ат връзка като използват сигнални линии и телефони;• получават информаци я относно задачи за изпълнение под вода и условията на средата. При мерни длъжности в единичната група:– Гмуркач– Гмуркач, изваждане на потънали съдове– Кесонен работник– Водолаз		
--	--	--	--	---	--	--

7542	4	Бомбаджии		<p>Бомбаджиите поставят сглобяват и детонират експлозиви в мини, кариери и за разчистване на строителни площадки. Бомбаджиите изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • осигуряват безопасност на работното място и при работа, съхранение и транспорт с експлозиви съгласно процедури и правила; • планират и дават указания за разполагане, дълбочина и диаметър на взривните дупки; • проверяват дълбочина и чистота на отворите за поставяне на експлозиви; • определят количество и тип на използваните експлозиви; • поставят експлозиви в съответни отвори; • сглобяват или управляват други работници, които сглобяват 		<p>– Специалист с контролни функции в мина – 3121– Машинен оператор, дълбаене (мина) – 8111– Оператор, сондажно оборудване (кладенци) – 8113– Работник, мини – 9311– Работник-копач, кариери – 9311</p>
------	---	-----------	--	---	--	---

				<p>и заряди като използват детонатори, патрони с експлозиви, свързващи електрически и проводници, фитили, детонаторни и шнурове и запалителни и устройства• свързват проводници, фитили и детонаторни и шнурове в групи, тестват електрически вериги и отстраняват неизправности, свързват групите към взривните машини;• покриват експлозиви, запълват взривни отвори с каменен прах, пясък и други материали, пресоват материали в плътни заряди;• осигуряват взривяване на цялото количество експлозиви, докладват и вземат мерки относно неексплодирани заряди;• обявяват райони на взривни работи за безопасни преди и</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				експлозии;• съставят и поддържат дневници относно използванет о на експлозиви в съответстви е със закони и наредби.Пр имерни длъжности в единичната група:– Отговорник, взривен склад– Бомбаджия (работник по взривяване) – Пиротехник – Работник, пробиване на взривни дупки		
--	--	--	--	--	--	--

7543	4	Работници, които окачествяват и изпробват продукти (без храни и напитки)		Работниците, които окачествяват и изпробват продукти (без храни и напитки) преглеждат, тестват, сортират, вземат проби и претеглят суровини, нехранителни промишлени продукти и части за тях, след тяхното производство или пускане в продажба за осигуряване на съответствие със стандарти за качество и откриване на дефекти и отклонения от спецификации, изпитват за трайност и издръжливост, сортират и окачествяват произведените изделия. Работниците, които окачествяват и изпробват продукти (без храни и напитки), изпълняват следните основни задачи:• преглеждат и тестват продукти,		– Инспектор, безопасност на продукти – 3257– Дегустатор и окачествител на храни и напитки – 7515– Сортировач, обработени кожи – 7531– Сортировач, кожи – 7535
------	---	--	--	--	--	---

				<p>материали за съответствие със спецификации и стандарти;• сортират и оценяват естествени текстилни нишки предназначени за предене и усукване;• отстраняват или бракуват продукти, материали и оборудване, които не отговарят на спецификации и стандарти;• анализират и интерпретират чертежи, данни, ръководства и други материали за определяне на спецификации и процедури по проверка и тестване;• уведомяват специалист и с контролни функции и друг персонал относно производствени проблеми като подпомагат тяхното откриване и отстраняване</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				<p>данни от проверки или тествания като тегло, температура, влагосъдржание и други показатели и количество проверени и окачествени продукти;• маркират продукти като определят степента на качество и статута – приети или бракувани;• измерват размери на продукти като използват линии, пергели, шублери или микрометри;• анализират данни от тествания и извършват необходими изчисление за определяне на точни резултати.Примерни длъжности в единичната група:– Инспектор, качество на продукти (без храни и напитки)– Окачествител, продукти (без храни и напитки)– Контрольор, качество на продукти (без храни и напитки)</p>		
--	--	--	--	--	--	--

7544	4	Дезинфектори и сродни на тях		<p>Дезинфекторите и сродни на тях използват химикали за унищожаване на вредни насекоми, животни, плевели и други организми за предотвратяване на щети по реколтата, сгради и други съоръжения и обкръжаващата ги среда, за предотвратяване на рисковете за човешкото здраве. Дезинфекторите и сродни на тях изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • управляват и контролират оборудване за пръскане срещу паразити и плевели; • смесват химикали съгласно инструкции; • пръскат с пестициди райони до определена дълбочина като прилагат знания за атмосферни условия, размера на капки, отношение 		– Летец – пилот (въздушно пръскане) – 3153
------	---	------------------------------	--	--	--	--

				<p>височина на пръскане и отдалеченост, наличие на препятствия ;• пръскат и обработват с разтвори от химикали или токсични газове, поставят капани за унищожаване на мишки, термити, хлебарки и други вредни животни;• повдигат, удължават, свързват и насочват крайници, маркучи и тръби с цел насочване на струята за пряко пръскане на определени места;• пълнят резервоари на помпи с вода и химикали;• почистват и поддържат машини за осигуряване на ефективна работа.Примерни длъжности в единичната група:– Дезинфектор– Дезинсектор– Дератизатор</p>		
--	--	--	--	---	--	--

7549	4	Други квалифицирани работници и сродни на тях занаятчии, н.д.		<p>В тази единична група се включват други квалифицирани работници и сродни на тях занаятчии, некласифицирани другаде в клас 7</p> <p>Квалифицирани работници и сродни на тях занаятчии. Например тук се включват работници, които произвеждат оптични лещи. Другите квалифицирани работници и сродни на тях занаятчии, н.д. изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • нагряват, моделират и пресоват оптично стъкло за изготвяне на заготовки за лещи; • шлифоват и полират заготовки за лещи. <p>Примерни длъжности в единичната група:– Формовчик, стъклени лещи– Аранжьор, цветя</p>		
------	---	---	--	---	--	--

8	1	МАШИННИ ОПЕРАТОР И И МОНТАЖН ИЦИ		Машинните оператори и монтажниците управляват и наблюдават промишлен и и селскостопански машини и оборудване на място или чрез дистанционно управление, управляват влакове, моторни превозни средства и подвижни съоръжения, монтират и сглобяват продукти от елементи и части съгласно спецификации и процедури. Работата изисква главно опит и познания за използваните производствени и селскостопански машини и оборудване, притежаване на умения за изпълнение на машинните операции, както и способност за приспособяване към технологически нововъведения. Компетентното		
---	---	--	--	---	--	--

				<p>е на повечето от професиите в този клас изисква минимум първо образователно и квалификационно ниво, съгласно нивата, описани в Методологичните бележки поприлагането на НКПД-2011. Машините оператори и монтажниците изпълняват следните основни задачи: управляват и наблюдават машини за добив или други промишлен имашини и оборудване за обработка на метал, минерали, стъкло, керамика, дърво, хартия или химикали; управляват и наблюдават машини и оборудване, използвани за производство на изделия от метал, минерали, химикали, каучук, пластмаси, дърво,</p>		
--	--	--	--	--	--	--

				<p>текстил, кожи, както и машини и оборудване, произвеждащи хранителни и подобни продукти; управляват влакове и моторни превозни средства; управляват и наблюдават подвижни промишлен и и селскостопански съоръжения ; монтират и сглобяват продукти от елементи и части съгласно спецификации и процедури. В някои случаи към задълженията им се включват и задачи по осъществяване на контрол на други работници. Този клас включва следните подкласове:</p> <p>81 Оператори на стационарни машини и съоръжения</p> <p>82 Монтажници</p> <p>83 Водачи на моторни превозни средства и оператори на подвижни съоръжения</p>		
--	--	--	--	---	--	--

81	2	ОПЕРАТОР И НА СТАЦИОНАРНИ МАШИНИ И СЪОРЪЖЕНИЯ		Операторите на стационарни машини и съоръжения обслужват и наблюдават промишлен и машини и оборудване, които са стационарни и или тяхната подвижност не е съществена част от оперирането с тях. Компетентното упражняване на повечето от професиите в този подклас изисква минимум първо образователно и квалификационно ниво, съгласно нивата, описани в Методологичните бележки по прилагането на НКПД-2011. Работата изисква главно опит и ползване на технологията на производството, което се управлява и контролира. Често е нужна способност за справяне с пакет от машинни операции и познаване и адаптиране		
----	---	---	--	--	--	--

				<p>в техниката и съоръженията. Операторите на стационарни машини и съоръжения изпълняват следните основни задачи: регулират, обслужват и наблюдават стационарни машини и съоръжения; откриват неизправности, които отстраняват; преглеждат готова продукция за дефекти и отклонения от съответните спецификации и настройват показатели на машини; извършват поддръжка, ремонт и почистване; записват данни за произведената продукция. В някои случаи към задълженията им се включват и задачи по осъществяване на контрол на други работници. Този подклас включва следните групи: 811 Машинни оператори в миннодобив</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				на минерали81 2 Машинни оператори в металургичното производство и металообработването813 Машинни оператори в химическото производство и производството на фотографски продукти814 Машинни оператори в производството на каучук, пластмаси и хартиени изделия815 Машинни оператори в тексилното, шивашкото и кожарското производство816 Машинни оператори в хранително-вкусовата промишленост817 Машинни оператори в дървообработвателната и хартиената промишленост818 Други оператори на стационарни машини и съоръжения		
--	--	--	--	--	--	--

811	3	Машинни оператори в миннодобива и добива на минерали		Машинните оператори в миннодобива и добива на минерали обслужват наблюдават машини и съоръжения , работят с ръчни инструменти, с които извличат руди и минерали от земните недра, обработват минерални и скални образувания, пробиват кладенци и отвори, произвеждат цимент и други минерални продукти. Машинните оператори в миннодобива и добива на минерали изпълняват следните основни задачи: регулират, обслужват и наблюдават машини и съоръжения за добив и обработка на минерали като сондажно оборудване, добивни машини с непрекъснато действие, машини и апарати за рязане, раздробяване, смилане и смесване;		
-----	---	--	--	---	--	--

				<p>оборудване за промиване, пресяване, сортиране и разделяне на добити материали; обслужват машини и апарати за производство на цимент, бетон, изкуствен камък и други минерални продукти; наблюдават работата на машини и съоръжения като откриват неизправности и извършват съответни действия за тяхното отстраняване; извършват поддръжка, ремонт и почистване на машини и оборудване; поддържат документация за производството. Тази група включва следните единични групи: 8111 Миньори и работници в кариери 8112 Машинни оператори по обработка на руди и минерали 8113 Машинни оператори на сондажно</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				и сродни на тях8114 Машинни оператори в производств ото на цимент и други мине- рални продукти		
--	--	--	--	---	--	--

8111	4	Миньори и работници в кариери		<p>Миньорите и работниците в кариери обслужват машини, апарати и ръчни инструмент и за извличане на скални образувания, минерални и неметални суровини от открити или подземни мини и кариери. Миньорите и работниците в кариери изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • поставят, обслужват и наблюдават работата на оборудване за открити и подземни мини, включително машини с непрекъснато действие за копаене на тунели или галерии; • регулират и обслужват оборудване за сондиране или пробиване в открити или подземни мини и кариери; • обслужват машини и използват ръчни или механизирани 		<p>– Специалист с контролни функции в мина – 3121– Бомбаджия (работник по взривяване) – 7542– Работник, пробиване на взривни дупки – 7542– Оператор, сондажно оборудване (кладенци) – 8113– Работник, мини – 9311— Работник-копач, кариери – 9311</p>
------	---	-------------------------------	--	--	--	--

				<p>и за отстраняване на насипни руди, скални маси, въглища и други минерали;• подготвят, сглобяват и монтират подпори в подземни обекти;• обслужват машини за откриване на нови шахти, тунели, вентилационни отвори и комини;• обслужват допълнителни съоръжения като помпи за отстраняване на въздух, вода и кал;• извършват поддръжка, незначителни ремонти, смазване и чистенена машини, апарати и инструменти;• попълват документи за извършените по време на смяната операции;• събират минерални образци за лабораторни анализи.Примерни длъжности в единичната група:– Майстор миньор– Миньор–</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				оператор, дълбаене (мина)– Машинен оператор, копаене в мина (непрекъсна то производств о)– Машинен оператор, прокарване на тунели (мина)– Машинен оператор транспортно - технологичн а машина (мина)– Крепач (поставяч), подпори– Премахвач, подпори– Работник, кариера		
--	--	--	--	--	--	--

8112	4	Машинни оператори по обработка на руди и минерали		<p>Машинните оператори по обработка на руди и минерали обслужват и наблюдават машини и оборудване за обработка на скални образувания, минерали и камъни за получаване на пречистени продукти за непосредствена употреба или за по-нататъшна обработка. Машинните оператори по обработка на руди и минерали изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • регулират и обслужват неподвижни машини и апарати за рязане, раздробяване и смилане на скални маси, минерали и камъни, в зависимост от спецификациите за съответната операция; • поставят блокове и плочи от камъни на машини за рязане, разрязване и по-нататъшна 		<p>– Резач, камъни (ръчно или с ръчни инструменти) – 7113– Каменар, каменна зидария – 7113– Полировач, камъни (ръчно или с ръчни инструменти) – 7113– Цепач, камъни (ръчно или с ръчни инструменти) – 7113– Машинен оператор, изделия от камък – 8114– Машинен оператор, изглаждане/оглаждане на камък – 8114</p>
------	---	---	--	--	--	---

				наблюдават и поддържат потока от необработени скални маси, минерали и камъни на транспортни конвейери за подаване към машините;• обслужват оборудване за промиване, филтриране, утаяване, пресяване, сортиране, извличане, смесване, отстраняване на отпадъчните материали и добиване на минерали;• комбинират минерални руди с разтворители за улесняване на по-нататъшната обработка;• сепарират метални и минерални концентрати от руди и алувиални находища чрез сгъстяване, флотация, гравитационно обогатяване, филтрация и/или магнитна и електростатична сепарация;• наблюдават измервателни уреди и контролни		
--	--	--	--	--	--	--

				настройват кла-пани и контролни бутони за осигуряване на безопасна и ефикасна ра бота на оборудване то, откриват повреди, подпомагат поддръжат аи ремонта на машини и съоръжения ;• визуално или ръчно разглеждат обработени материали за осигуряване на съответстви е с установени стандарти и спецификац ии, вземат проби за лабораторн и анализи;• записват информаци я за извършена обработка по време на смяната като количества, видове и размери на произведен ите материали;• сортират, нареждат на купчини и придвигват обработени минералии камъни за опаковане, по нататъшно обработван е или транспортир ане.Пример		
--	--	--	--	---	--	--

				длъжности в единичната група:– Машинен оператор, обработка на руда– Машинен оператор, флотационн и инсталации и съоръжения – Машинен оператор, инсталации и съоръжения за обогатяване на нерудни суровини– Машинен оператор, инсталации и съоръжения за обогатяване на руди– Оператор, машина за рязане на скални материали– Оператор, мелница в обогатителн а фабрика		
--	--	--	--	---	--	--

8113	4	<p>Машинни оператори на сондажно оборудване и сродни на тях</p>		<p>Машинните оператори на сондажно оборудване и сродни на тях поставят на място, сглобяват и обслужват сонди и подобно оборудване за пробиване на кладенци, извличане на руди, течности или газове. Машинните оператори на сондажно оборудване и сродни на тях изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • разглобяват , транспортират и сглобяват сондажно и помощно оборудване; • сглобяват и разглобяват тръби, кожуси и пробивни глави и сменят нефункциониращо оборудване; • осъществяват контрол за движението надолу или нагоре на тръбите на сондата и кожуха в и извън 		<p>– Бомбаджия (работник по взривяване) – 7542– Миньор – 8111– Работник, кариера – 8111</p>
------	---	---	--	--	--	---

				<p>регулират налягането в кладенеца и скоростта на инструментите;• подготвят сондажна течност и проверяват действието на помпитеза осигуряване на необходимата циркулация на течността в сондажните тръби и кладенеца;• наблюдават измервателни уреди и други индикатори, слушат заоткриване на повреди и необичайни състояния на оборудването в кладенеца, определят необходимостта от смяна на сондата илиоборудването;• поддържат, настройват, ремонтират и почистват сондажно оборудване, подемници и други машини;• поддържат дневници за сондажни и сервизни операции;• обслужват машини и инструмент</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				<p>изваждане от отворите и кладенците на прах, парчета, потънали и счупени части от сондажнооборудване;• затварят и запечатват кладенци, които вече не се използват;• контролират и обучават нови членове на екипите.Примерни длъжности в единичната група:– Оператор, съоръжение за пробиване на дупки– Оператор, кран (нефтени и газови кладенци)– Оператор, оборудване за изтегляне (нефтени и газови кладенци)– Оператор, оборудване за пускане на сонди за кладенци– Машинен оператор, сондажно оборудване – Машинен оператор, драга/земек опачка/ескатор</p>		
--	--	--	--	--	--	--

8114	4	<p>Машинни оператори в производството на цимент и други минерални продукти</p>		<p>Машинните оператори в производството на цимент и други минерални продукти обслужват и наблюдават машини за производството и довършителни работи на отлети продукти от бетон, камък, битум и други, предназначени за строителството. Машинните оператори в производството на цимент и други минерални продукти изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • обслужват машини за пресоване, формоване, размесване, изпомпване, уплътняване, смилане и разтрошаване за производството и довършителни работи на отлети продукти от бетон и камък; • обслужват оборудване и съоръжения за производството на 		<p>– Полировач, камъни (ръчно или с ръчни инструменти) – 7113– Машинен оператор, обработка на камъни – 8112– Оператор, пещи за изпичане на тухли и керемиди – 8181– Машинен оператор, производството на керамични изделия – 8181</p>
------	---	--	--	---	--	---

				клинкер, включителн о товарене и разтоварван е на компоненти, обслужват апарати с непрекъснат о действие като помпи и конвейери;• обслужват машини и апарати за претегляне и смесване на пясък, чакъл , цимент, вода и други компоненти за приготвяне на бетон;• обслужват машини и агрегати за сглобяване и пълнене на формис бетон и смеси от изкуствени камъни, изваждане на отливки отформи и довършване на отлети изделия;• режат, трошат, пробиват, почистват с пясък и полират бетоновипр одукти, каменни блокове, плочи и продукти съгласно спецификац ии за съответни операции;• проверяват производств		
--	--	--	--	--	--	--

				<p>и спецификаци ии за определяне и избиране на материали, съставки, компоненти, процедури, условия и настройки за пресоване, формоване, смесване и уплътняване; • наблюдават машини и апарати по време на действие чрез следенена измервател ни инструмент и като температура и налягане, настройват контролните уреди и докладват за открити неизправно сти; • вземат и изпитват проби от смеси и готови продукти за съответствие със спецификац ии и в случаи на необходимо ст донастройв ат машините; • проверяват и поддържат документац ия за производств ото, включителн о</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				<p>я за количествата, размерите, видовете материали и произведените продукти;• подготвят и подпомагат поддръжка и ремонт на машини и апарати.Примерни длъжности в единичната група:– Машинен оператор, изделия от бетон– Машинен оператор, изделия от камък– Машинен оператор, минерални изделия– Машинен оператор, изглаждане/оглаждане– Машинен оператор, шлифоване – Резач, промишлен и диаманти</p>		
--	--	--	--	---	--	--

812	3	Машинни оператори в металургичното производство и металообработването		Машинните оператори в металургичното производство и металообработването обслужват и наблюдават машини и оборудване за контрол на отделни процеси в конвертирането, обработката и дообработването на руди и метали. Машинните оператори в металургичното производство и металообработването изпълняват следните основни задачи: пускат в действие, подготвят и настройват машини за обработка и дообработване на руди и метали; координират и наблюдават операциите в металургичното производство и металообработването; проверяват оборудването за неизправности, наблюдават контролни уреди,		
-----	---	---	--	---	--	--

				<p>рутинни тестове на работата, подготвят поддръжка; проверяват, тестват и анализират проби от производството; записват данни и поддържат производствени дневници. Тази група включва следните единични групи: 8121 Машинни оператори в металургичното производство 8122 Машинни оператори по обработка на метали и нанасяне на покрития върху метали</p>		
--	--	--	--	---	--	--

8121	4	Машинни оператори в металургичното производство		<p>Машинните оператори в металургичното производство обслужват, наблюдават, настройват и поддържат машини и оборудване за контрол на отделни процеси за обработка, конвертиране и рафиниране на металните руди, закаляване, валцоване и пресоване на метали. Машинните оператори в металургичното производство изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • пускат в действие, подготвят и настройват машини за обработка на руди и метали за извършване на една операция от цялостната промишлена преработка; • обслужват еднофункционални машини за смилане, сепариране, филтриране, смесване, обработка, леене, валцоване, 		<p>– Оператор, машина за леене – 3135– Оператор, пещи за топене на метал – 3135– Оператор, валцова машина – 3135– Машинен оператор, направа на покритие – 8122</p>
------	---	---	--	---	--	---

				<p>или по друг начин обработване на метали и руди;• наблюдават контролно измервателни уреди, компютърни разпечатки, видеомонитори и произведени продукти за осигуряване на правилно действие на машините и изпълняване на специфични теусловия на обработване;• настройват клапани, помпи, контролно измервателни уреди и друго оборудване;</p> <ul style="list-style-type: none">• контролират подготовката, измерването и захранването със суровини и материали на съответни машини и агрегати;• контролират начало и край на процеси, безпроблемна работа и наблюдават външно оборудване;• проверяват оборудване за		
--	--	--	--	---	--	--

				сти и повреди, извършват ру-тинни операции по поддръжка;• анализират проби от произведен и продукти, извършват тестове, записват данни и поддържат производствени дневници.Примерни длъжности в единичната група:– Оператор, пещи за термична обработка на метал– Манипулатор, валцова машина– Машинен оператор, горещо пресоване на метал– Машинен оператор, машина за леене– Машинен оператор, студено пресоване на мета		
--	--	--	--	--	--	--

8122	4	<p>Машинни оператори по обработка на метали и нанасяне на покрития върху метали</p>		<p>Машинните оператори по обработка на метали и нанасяне на покрития върху метали обслужват и наблюдават оборудване, което извършва дообработване, галванизация и нанасяне на покрития върху метални предмети или части с цел подобряване на корозионноустойчивостта и издръжливостта на износване, за декоративни цели или за придаване на електрически или магнитни свойства. Машинните оператори по обработка на метали и нанасяне на покрития върху метали изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • обслужват и наблюдават оборудване за почистване на метални изделия за подготовка за нанасяне 		<p>– Оператор, полир-машина – 3135– Бояджия, превозни средства – 7132</p>
------	---	---	--	---	--	---

				електропокритие, галванизиране, емайлиране или подобни процеси;• обслужват и наблюдават оборудване за нанасяне на електропокритие;• обслужват и наблюдават оборудване за потапяне в разтопен метал за нанасяне на покрития върху железни и стоманени предмети;• обслужват и наблюдават машини за автоматично покриване с цветни метали;• обслужват и наблюдават оборудване за разпръскване на разтопен метал или други вещества върху метални повърхности и за получаване на защитно или декоративно покритие или за възстановяване на износени повърхности;• обслужват и наблюдават оборудване за обработван		
--	--	--	--	---	--	--

				<p>химикалии нагряване на метални изделия за придаване на корозионноу с- тойчивост;• проверяват точната дебелина на покритието като използват микро- метъри, шублери или други устройства, отчитат и записват данни производств ени дневници;• подготвят и смесват метализира щи разтвори съгласно формулиил и спецификац ии.Примерн и длъжности в единичната група:– Машинен оператор, направа на покритие– Машинен оператор, излъскване на метал– Машинен оператор, галванизира не на метал– Машинен оператор, поцинкован е на метал– Машинен оператор, оцветяване на метал</p>		
--	--	--	--	---	--	--

813	3	Машинни оператори в химическото производство и производството на фотографски продукти		Машинните оператори в химическото производство и производството на фотографски продукти обслужват и наблюдават машини за преработване на химикали за производство на фармацевтични продукти, почистващи, тоалетни и козметични препарати, експлозиви и фотографски и/или други химически продукти. Машинните оператори в химическото производство и производството на фотографски продукти изпълняват следните основни задачи: обслужват и наблюдават машини и съоръжения за смесване, разбъркване, пакетиране и по друг начин преработване на химикали и химически вещества за по-нататъшно промишлен		
-----	---	---	--	--	--	--

				обработван е или за производств о на готови химически продукти.В някои случаи към задължения та им се включват и задачи по осъществяв ане на контрол на други работници.Т ази група включва следните единични групи:8131 Машинни оператори в химическото производств о8132 Машини оператори в производств ото на фотографск и продукти		
--	--	--	--	--	--	--

8131	4	Машинни оператори в химическото производство		<p>Машинните оператори в химическото производство наблюдават и обслужват машини и съоръжения за смесване, разбъркване, преработване и опаковане на разнообразни химически продукти. Машинните оператори в химическото производство изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • пускат в действие, контролират, настройват и изключват машинни устройства; • наблюдават протичането на реакционни и трансформирани процеси в съответствие с процедури за безопасност; • наблюдават измервателни уреди и електронни устройства на едно или повече съоръжения като миксери, апарати, бъркалки, 		<p>– Оператор, контролно табло (химическо производство) – 3133 – Оператор, контролно табло (рафиниране на нефт и природен газ) – 3134</p>
------	---	--	--	---	--	---

				<p>шини за таблетирани, капсуловани, гранулирани и нанасяне на покрития;</p> <ul style="list-style-type: none">• измерват, теглят и зареждат необходимите химикали в съответствие с рецептурните карти;• вземат проби и извършват рутинни химически и физически изпитвания на продукти, отбелязват дати на производство;• почистват и извършват незначителни ремонти на машини и съоръжения. <p>Примерни длъжности в единичната група:–</p> <p>Оператор, гранулиращо оборудване (фармацевтични продукти и тоалетни препарати)–</p> <p>Лепилопригответел–</p> <p>Машинен оператор, фармацевтични продукти–</p> <p>Машинен оператор, производство на тоалетни препарати–</p> <p>Машинен</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				производство на експлозивни вещества– Машинен оператор, производство на бои, лакове и багрила– Машинен оператор, мелене (химически и други сродни на тях процеси)– Машинен оператор, разбиване (химически други сродни на тях процеси)– Машинен оператор, смесване в химически и други сродни на тях процеси– Машинен оператор, пулверизиране (химически и други сродни на тях процеси)		
--	--	--	--	--	--	--

8132	4	Машинни оператори в производството на фотографски продукти		Машинните оператори в производството на фотографски продукти обслужват и наблюдават машини и съоръжения за производството на фотографски ленти и хартия, за обработване на експониран и фотографски филми и ленти, за проявяване на снимки. Машинните оператори в производството на фотографски продукти изпълняват следните основни задачи:• обслужват и наблюдават оборудване за производството на фотографски ленти и хартия;• обслужват, наблюдават и тестват съоръжения за фотообработка и печат като спазват работни стандарти;• подготвят експониран и филми и ленти за различни процеси на обработка в		– Фотограф – 3431– Фотограф р – 7321
------	---	--	--	--	--	---

				<p>помещения;</p> <ul style="list-style-type: none">• проверяват изображения, ленти, разпечатки и настройват печатащите устройства за постигане на желани цвят, яркост, контраст, брой, размер и вид снимки;• настройват и работят с устройства за автоматично проявяване на филми;• работят с устройства за прехвърляне на филми върху видеоленти или други носители;• изпълняват задачи, свързани с фотографската обработка;• обслужват фотографско автоматично оборудване (в ателиета за продажби на дребно) за проявяване на цветни негативи, снимки и диапозитиви. <p>Примерни длъжности в единичната група:– Проявител, фотографск</p>		
--	--	--	--	--	--	--

				<p>Проявител, цветни негативи/по зитиви– Проявител, цветни филми/сним ки– Проявител, черно-бели негативи/по зитиви– Проявител, черно-бели филми/сним ки– Копист, филмови материали– Печатар, фотографии – Увеличител на снимки– Машинен оператор, производств о на фотографск а хартия– Машинен оператор, вадене на копия от снимки– Работник, тъмни помещения по проявяване на филми и копиране на снимки</p>		
--	--	--	--	--	--	--

814	3	Машинни оператори в производството на каучук, пластмаси и хартиени изделия		Машинните оператори в производството на каучук, пластмаси и хартиени изделия обслужват и наблюдават машини за смесване и оформяне на каучук и каучукови смеси, за производството на различни продукти от естествен и синтетичен каучук и пластмаси или за производството на различни продукти от хартия, картон и други подобни материали. Машинните оператори в производството на каучук, пластмаси и хартиени изделия изпълняват следните основни задачи: обслужват и наблюдават машини за смесване и оформяне на каучук и каучукови смеси иза производството на различни продукти от естествен и синтетичен каучук и пластмаси;		
-----	---	--	--	--	--	--

				наблюдават машини за производство на различни хартиени продукти; проверяват произведен и продукти за дефекти и настройват машини в съответствие със спецификации. Тази група включва следните единични групи: 8141 Машинни оператори в производството на каучук и каучукови изделия 8142 Машинни оператори в производството на пластмаси и пластмасови изделия 8143 Машинни оператори в производството на хартиени изделия		
--	--	--	--	--	--	--

8141	4	Машинни оператори в производството на каучук и каучукови изделия		Машинните оператори в производството на каучук и каучукови изделия обслужват и наблюдават машини за смесване и оформяне на каучук и каучукови смеси, за производството на различни продукти от естествен и синтетичен каучук и пластмаси като обувки, домакински изделия, изолационни и материали, изделия за техническа и производствена употреба или автомобилни и гуми. Машинните оператори в производството на каучук и каучукови изделия изпълняват следните основни задачи: <ul style="list-style-type: none">• обслужват и наблюдават машини за смесване и оформяне на каучукови смеси за понататъшна преработка;• обслужват и наблюдават		
------	---	--	--	---	--	--

				<p>производство на каучукови листове или покриване на тъкани с каучукови смеси чрез валцуване;• обслужват и наблюдават машини за пресоване на каучук или формоване на вулканизиран каучук чрез пресоване;• обслужват и наблюдават машини за производство, вулканизиране или регенериране на автомобилни гуми;• проверяват произведени продукти за дефекти в съответствие със спецификации;• откриват дефекти и поправят износени и дефектни гуми чрез вулканизация или друга обработка. Примерни длъжности в единичната група:– Оператор, каучуково производство– Машинен оператор, фасониране на каучук–</p>	
--	--	--	--	---	--

				оператор, щанцоване на каучук– Машинен оператор, производств о на гуми– Машинен оператор, вулканизира не на автомобилн и гуми и др.– Машинен оператор, възстановяв ане на автомобилн и гуми		
--	--	--	--	--	--	--

8142	4	Машинни оператори в производството на пластмаси и пластмасови изделия		Машинните оператори в производството на пластмаси и пластмасови изделия обслужват и наблюдават машини за смесване и оформяне на пластмаси и пластмасови смеси и за производството на пластмасови изделия. Машинните оператори в производството на пластмаси и пластмасови изделия изпълняват следните основни задачи:• обслужват и наблюдават машини за смесване и композиране и получаване на пластмасови материали;• обслужват и наблюдават машини за оформяне на пластмасови материали чрез пресоване във форми, моделиране, екструзия, духане, рязане или по друг начин;• обслужват и наблюдават машини за ламиниране		
------	---	---	--	---	--	--

				<p>импрегнира нес пластмаси или за производств о на фибростъкл о;• покриват с пластмаси жици, тел, кабел или оптични влакна;• проверяват продукти за дефекти в съответстви е със спецификац ии;• рециклират отпадъчни пластмасов и материали;• изработват изкуствени очи и контактни лещи, изготвят и поправятра мки за очила и пластмасов и части за ортопедичн и изделия.Пр имерни длъжности в единичната група:– Машинен оператор, производств о на пластмаса– Машинен оператор, производств о на пластмасов и изделия– Машинен оператор, леене на пластмасов и изделия– Машинен оператор, изработван е на</p>	
--	--	--	--	---	--

				ви изделия– Машинен оператор, спойване на пластмасов и изделия– Машинен оператор, преработка на дунапрен– Машинен оператор, оглаждане/д овършване на пластмаса		
--	--	--	--	--	--	--

8143	4	Машинни оператори в производството на хартиени изделия		Машинните оператори в производството на хартиени изделия обслужват и наблюдават машини за производството на кашони, кутии, пликосе, торби и други изделия от хартия, картон и подобни материали. Машинните оператори в производството на хартиени изделия изпълняват следните основни задачи:• обслужват и наблюдават машини за слепване на хартия за производството на картон, нарязване до определена дължина или нарязване и фалцоване или производството на кутии и кашони;• обслужват и наблюдават преси за производството на чаши, чинии или подобни изделия от хартия и картон;• обслужват и наблюдават машини за производството на		
------	---	--	--	--	--	--

				торби, чувал и и други опаковки от хартия и подобни материали. Примерни длъжности в единичната група:– Машинен оператор, производство на картонени изделия– Машинен оператор, производство на пликове и хартиени торбички– Машинен оператор, изделия от хартия		
--	--	--	--	--	--	--

815	3	Машинни оператори в текстилното , шивашкото и кожарското производство		Машинните оператори в текстилното , шивашкото и кожарското производство обслужват и наблюдават различни машини за подготовка, обработка и преработка на влакна, нишки, прежди, конци, за производство, променяне и поправяне на обувки и облекла, машини за химическо чистене. Машинните оператори в текстилното , шивашкото и кожарското производство изпълняват следните основни задачи: обслужват и наблюдават тъкачни и плетачни машини за производство на тъкани, нетъкан текстил и плетени изделия; обслужват и наблюдават машини за подготовка, предене, скатяване, усукване, пресукване и намотаване на прежди и конци от		
-----	---	---	--	---	--	--

				влакна; обслужват и наблюдават шевни машини за ушиване и поправяне на изделия от текстил и кожи, за бродиране на орнаменти и апликации върху облекла или други изделия; обслужват и наблюдават машини за избелване, свиване, боядисване или обработване по подобен начин на влакна, прежди и облекла; машини за химическо чистене на облекла, кожи, килими и подобни; обслужват и наблюдават машини за производство и поправка на типови, поръчкови или ортопедични обувки и кожени изделия като кувари, чанти и подобни. Таз и група включва следните единични групи: 8151 Машинни оператори в		
--	--	--	--	---	--	--

				производств o8152 Машинни оператори в тъкачното производств o8153 Машинни оператори в шивашкото производств o8154 Машинни оператори по избелване, боядисване, импрегнира не, печатане и почистване на тъкани8155 Машинни оператори в кожарското производств o8156 Машинни оператори в обувното производств o8157 Машинни оператори, пералня815 9 Машинни оператори в текстилното , шивашкото и кожарското п роизводство , н.д.	
--	--	--	--	---	--

8151	4	Машинни оператори в предачното производство		Машинните оператори в предачното производство обслужват и наблюдават машини за подготовка, предене, скатяване, усукване, пресукване и намотаване на прежди и конци от текстилни влакна. Те скатяват и усукват две или повече нишки за получаване на прежди. Машинните оператори в предачното производство изпълняват следните основни задачи: <ul style="list-style-type: none">• обслужват и наблюдават машини за обработка на вълнени отпадъци за получаване на прежди;• обслужват и наблюдават машини за почистване, влачене и изресване на вълна;• обслужват и наблюдават машини за предене на текстилни влакна;• обслужват и наблюдават машини за почистване, обработване на текстилни влакна и		
------	---	---	--	---	--	--

				<p>о на текстилни ленти;• обслужват изтеглящи машини с няколко рамки като всяка рамка съединява няколко ленти в една за получаване на ленти с определени дебелина и тегло;• обслужват и наблюдават машини за предене, усукване, пресукване и навиване на конци и нишки;• обслужват и наблюдават навиващи рамки за скатяване и усукване на нишки;• обслужват и наблюдават машини за изтегляне на усукани снопчета;• подготвят необходимите количества смеси за обработка на текстилни изделия и преди чрез смесване на различни съставки като кола, твърди мазнини, смоли, сапуни и вода и варят смесите на пара</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				<p>но време;• обработват текстилни изделия с химикали за придаване на водо- устойчивост ;• почистват валяци и цилиндри на кардирацит е машини за отстра- няване на остатъците от вълна;• обслужват и подменят покрития от каучук или кожи на металнирол ки на различни видове машини за предене, разресване и влачене.Пр имерни длъжности в единичната група:– Машинен оператор, подготовка на влакна– Машинен оператор, изпридане на конци и прежди– Машинен оператор, усукване на конци и прежди– Машинен оператор, намотаване (конци и прежди)</p>		
--	--	--	--	---	--	--

8152	4	Машинни оператори в тъкачното производство		<p>Машинните оператори в тъкачното производство пускат в действие, обслужват и наблюдават тъкачни и плетачни машини за производство на тъкани, нетъкан текстил и плетени изделия като тъкани, платове, ширити, килими, възета, чорапи, плетени изделия, одеяла или тъкани с бродерии. Машинните оператори в тъкачното производство изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • пускат в действие и обслужват серия от автоматични и трикотажни машини за плетене на облекла по определени модели и дизайн; • вдяват конци и нишки във водещи игли на машини за тъкане, плетене или друга преработка; • обслужват автоматични и тъкачни 		<p>– Работник, ръчна изработка на плетени облекла – 7318– Работник, ръчна изработка на килими – 7318– Работник, ръчна изработка на текстилни изделия – 7318</p>
------	---	--	--	--	--	---

				производство на килими, пътеки и подобни изделия;• обслужват и наблюдават станове за плетене на мрежи;• обслужват и наблюдават автоматични и машини с множество игли за производство на каптонирани и ватирани изделия, дюшеци, юргани покривки за матраци;• обслужват кръговолетачни машини с автоматичен контролен моделите за плетене на безшевни чорапи;• обслужват и наблюдават плетачни машини за производство на натрикожни изделия;• обслужват и наблюдават машини за плетене на пръсти и пети начорапи;• обслужват и наблюдават машини за зашиване отвори на чорапи;• обслужват и наблюдават машини за плетене на дантели, апликации		
--	--	--	--	---	--	--

				<p>преглеждат станове за определяне на причини за спиране като счупване на нишка, счупване на рамка или механически повреди;• ремонтират или сменят износени или дефектни игли и други части;• почистват и смазват машини като използват въздушна струя, почистващи разтвори, парцали, масльонки и/или шпигове за гресиране. Примерни длъжности в единичната група:– Машинен оператор, плетене– Машинен оператор, производство на мрежи– Машинен оператор, тъкане– Машинен оператор, тъкане на килими</p>		
--	--	--	--	---	--	--

8153	4	Машинни оператори в шивашкото производство		<p>Машинните оператори в шивашкото производство обслужват и наблюдават машини за шиене, поправяне, кърпене на текстилни и кожени изделия, за бродирание на орнаменти и приложения върху облекла и други изделия. Те обслужват машини за изработване на илици и отвори, зашиване на копчета и оформяне на биета и отвори на облекла. Машинните оператори в шивашкото производство изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • обслужват или работят на шевни машини за извършване на шивашки операции по изработване на облекла като съединяване, усилване, съшиване и украсяване на облекла или части от тях; • зашиват копчета, 		<p>– Работник, ръчна изработка на текстилни изделия – 7318– Кожухар – 7531– Шивач, мъжко/дамско облекло – 7531– Шивач – 7533– Бродировач – 7533</p>
------	---	--	--	---	--	---

				ципове, закопчаващи устройства или други аксесоари към тъкани като използват различни приспособления;• обслужват полуавтоматични шевни машини за бродирание върху тъкани;• работят с машини с една и с две игли за автоматично съединяване, усилване или украсяване на текстилни и кожени изделия;• работят с шевни машини за производство на облекла и други изделия от кожи;• работят с шевни машини за производство на чанти, ръкавици или подобни изделия;• наблюдават работата на машини за откриване на проблеми като дефектни шевове, скъсани конци или механични		
--	--	--	--	--	--	--

				<p>машини;• извършват поддръжка на машини като смяна на игли.Приме рни длъжности в единичната група:– Машинен оператор, шиене– Машинен оператор, шиене на бродерия– Машинен оператор, шиене на кожени изделия— Машинен оператор, шиене на шапки</p>		
--	--	--	--	---	--	--

8154	4	<p>Машинни оператори по избелване, боядисване, импрегниране, печатане и почистване на тъкани</p>		<p>Машинните оператори по избелване, боядисване, импрегниране, печатане и почистване на тъкани обслужват и наблюдават машини за избелване, свиване, боядисване и обработване по подобен начин на нишки, преди или тъкани. Машинните оператори по избелване, боядисване, импрегниране, печатане и почистване на тъкани изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • пускат в действие и контролират машини и оборудване за избелване, боядисване и друго обработване на тъкани, преди, конци и/или други текстилни изделия; • обслужват машини за свиване на тъкани или плетени материи допредварително определени 	<p>– Печатар, текстил (щампър) - 7322– Машинен оператор, пералня/перачница – 8157– Перач (ръчно) – 9121– Гладач, преса (ръчно) – 9121</p>
------	---	--	--	---	--

				или интерлоков а обработка;• обслужват разнообраз ни автоматичн и машини за обработка на кожи;• обслужват и наблюдават машини за обработван е на коприна;• обслужват и наблюдават машини за импрегнира не на текстил схимикали;• боядисват текстилни изделия;• обслужват и наблюдават машини за мерсеризац ия на тъкани за по-стигане на траен копринен блясък, увеличаван е на плътността издривинат а на плата, както и повишаване на багрилната способност; • обслужват и регулират оборудване за дезинфекци ране и почиства-не на необработе ни кожи;• обслужват машини за разресване, сушене и заглаждане на кожи		
--	--	--	--	--	--	--

				<p>почистване и стерилизиране на пух и пера за производство на различни изделия;• задават инструкции в цифрови устройства на машини и оборудване;</p> <ul style="list-style-type: none">• наблюдават монитори, контролни табла, оборудване и обработван и тъкани за правилно функциониране;• почистват филтри на машини и смазват оборудване. <p>Примерни длъжности в единичната група:– Машинен оператор, белене (избелване) на влакна, текстил и текстилни изделия– Машинен оператор, боядисване на влакна, текстил и текстилни изделия– Машинен оператор, импрегниране на влакна, текстил и текстилни изделия– Машинен оператор, свиване на</p>		
--	--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--	--

8155	4	Машинни оператори в кожарското производство		<p>Машинните оператори в кожарското производство обслужват и наблюдават различни машини за обработка на кожи. Те дъбят, щавят, подрязват, стържат и боядисват сурови кожи от животни за производство на кожени изделия и обработване на кожи. Машинните оператори в кожарското производство изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • обслужват и наблюдават машини за отстраняване на остатъци от месо, мазнини или тъкани от кожи, за почистване и омекотяване преди обработка; • обслужват и наблюдават машини за отстраняване на дълги и твърдикосм и от кожи, подстригване на кожи с цел изравняване на дължината; • обслужват и 	– Бояджия, кожи – 7535– Майстор-кожар – 7535
------	---	---	--	---	--

				<p>машини за щавене на кожи с варови разтвори;• обслужват и наблюдават машини за остъргване на кожи;• обслужват и наблюдават машини за изглаждане на кожи;• обслужват и наблюдават машини за отделяне на остатъчни вълна, месо или косми от преработените кожи;• обслужват и наблюдават машини за разрязване на необработени кожи на парчета с еднакви размери или еднаква дебелина;• обслужват и наблюдават машини за обработка на кожи с различни разтвори;• третират повърхност и на обработени кожи с масла и обслужват машини за полиране и лакиране на кожи;• обслужват и наблюдават машини за боядисване на кожи;• поддържат и поправят вани и други</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				мерни длъжности в единичната група:– Машинен оператор, щавене– Машинен оператор, боядисване/ оцветяване на кожи– Машинен оператор, обработка на кожи		
--	--	--	--	---	--	--

8156	4	Машинни оператори в обувното производство		Машинните оператори в обувното производство обслужват и наблюдават машини за производство и поправка на типови или специални обувки, чанти или други кожени изделия. Машинните оператори в обувното производство изпълняват следните основни задачи: <ul style="list-style-type: none">• обслужват и наблюдават машини за изработване на модели и части за обувки;• обслужват и наблюдават машини за шиене на отделни части на обувки, за оформяне на ръбове, лъскане или украсяване с орнаменти и гарнитури, за извършване на довършителни работи;• обслужват и наблюдават машини за производство на кувари, чанти, колани и други аксесоари като седла за коне,		– Работник, ръчна изработка на кожени изделия и аксесоари – 7318– Обущар – 7536
------	---	---	--	---	--	--

				други сарашки изделия.Примерни длъжности в единичната група:– Машинен оператор, обувно производство		
--	--	--	--	---	--	--

8157	4	Машинни оператори, пералня		Машинните оператори, пералня обслужват перални машини, машиниза химическо чистене, гладене и машини за обработка на тъкани в перални или ателиета за химическо чистене. Машинните оператори, пералня изпълняват следните основни задачи:• сортират изделия за чистене според вида и цвета на тъканите и изискването почистване;• поставят сортираните изделия в приемни контейнери и на конвейери за придвижване до зоните за почистване;• проверяват и отстраняват петна от облекла, заменят копчета и извършват дребни поправки;• зареждат и изпразват перални и сушилни машини;• добавят почистващи		– Перач (ръчно) – 9121– Гладач, преса (ръчно) – 9121
------	---	----------------------------	--	--	--	---

				<p>омекотяващ и вещества;• гладят облекла на преси и машини за гладене;• пускат и спират машини за химическо чистене и пране;• поставят обработени изделия на рафтове и закачалки за предаване и доставка;• опаковат изделия и приготвят поръчки за доставка.Примерни длъжности в единичната група:– Машинен оператор, химическо чистене– Машинен оператор, пералня/перачница– Машинен оператор, гладене в пералня</p>		
--	--	--	--	--	--	--

8159	4	Машинни оператори в текстилното , шивашкото и кожарското производство, н.д.		В тази единична група се включват машинни оператори в текстилното , шивашкото и кожарското производство, некласифицирани другаде в 815 Машинни оператори в текстилното , шивашкото и кожарското производство. Например тук се включват работници, които произвеждат шапки, палатки, матраци или разнообразни изделия като шнулове и подобни. Машинните оператори в текстилното , шивашкото и кожарското производство, н.д. изпълняват следните основни задачи:• обслужват и наблюдават машини за производство на шапки от текстил или кожи;• обслужват и наблюдават машини за производство на разнообраз		
------	---	---	--	--	--	--

				като ширити, галони и подобни;• обслужват и наблюдават машини за сгъване на тъкани по определени дължини;• обслужват и наблюдават машини за намотаване на конци или прежда за транспортиране или друга обработка;• обслужват и наблюдават машини за измерване на кожи по определени размери.Примерни длъжности в единичната група:– Машинен оператор, производство на ширити, сърма и други подобни– Машинен оператор, шапкарство – Машинен оператор, производство на нетъкан текстил и изкуственски		
--	--	--	--	--	--	--

816	3	Машинни оператори в хранително-вкусовата промишленост		Машинните оператори в хранително-вкусовата промишленост пускат в действие, обслужват и работят с машини за клане на животни, почистване, рязане, разфасоване и обезкостяване на месо; пекат, замразяват, загряват, месят, смесват, комбинират или обработват по друг начин храни, напитки и тютюн. Машинните оператори в хранително-вкусовата промишленост изпълняват следните основни задачи: обслужват и наблюдават машини за задържане, замесване и клане на животни, за рязане и разфасоване на месо и риба; пускат в действие, обслужват и наблюдават машини и пещи за смесване, печене или изготвяне по друг начин на хляб и други		
-----	---	---	--	--	--	--

				сладкарски изделия; обслужват машини за смилане, смесване, за производство на малц, варене и ферментиране за производство на бира, вина, малцови ликьори, оцет, маи и други подобни продукти; обслужват оборудване за производство на конфитюри, сирена, кашкавали, маргарини, сиропи, макаронени изделия, сладоледи, салами, шоколади, нишесте, масла и мазнини годни за консумация и декстрин; обслужват оборудване за охлаждане, затопляне, сушене, печене, бланширане, пастьоризиране, опушване, стерилизиране, замразяване, изпаряване и производство на хранителни		
--	--	--	--	---	--	--

				напитки; смесват, превръщатв пулп, стриват, комбинират и сортират храни и течности чрез оборудване за разбиване, пресоване, пресяване, смилане и филтриране ; ; преработва т тютюневи листа чрез машини за производств о на цигари, пури, тютюн за лули и други тютюневи изделия.Таз и група включва следната единична група:8160 Машинни оператори в хранително- вкусовата промишлен ост		
--	--	--	--	--	--	--

8160	4	Машинни оператори в хранително-вкусовата промишленост		<p>Машинните оператори в хранително-вкусовата промишленост пускат в действие, обслужват и работят с машини за клане на животни, почистване, рязане, разфасоване и обезкостяване на месо; пекат, замразяват, загряват, месят, смесват, комбинират или обработват по друг начин храни, напитки и тютюн. Машинните оператори в хранително-вкусовата промишленост изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • обслужват и наблюдават машини за задържане, зашеметяване и клане на животни, за рязане и разфасоване на месо и риба; • обслужват и наблюдават машини и пещи за смесване, печене или изготвяне по друг начин на хляб и други хлебни и 		<p>– Машинен оператор, бутилиране – 8183</p>
------	---	---	--	---	--	--

				<p>изделия;• обслужват машини за смилане, смесване, за производств о на малц,варен е и ферментира не за производств о на бира, вина, малцови ликьори, оцет, маи и други подобни продукти;• обслужват оборудване за производств о на конфитюри, сирена,кашк авали, маргарини, сиропи, макаронени изделия, сладоледи,с алами, шоколади, нишесте, масла и мазнини годни за консумация и декстрин;• обслужват оборудване за охлаждане, затопляне, сушене, печене,блан ширане, пастьоризир ане, опушване, стерилизир ане, замразяван е, изпаряване и производств о на хранителни продукти и</p>		
--	--	--	--	--	--	--

				<p>смесват, превръщат в пулп, стриват, комбинират и сортират хрании течности чрез оборудване за разбиване, пресоване, пресяване, с милане и филтриране ;</p> <ul style="list-style-type: none">• преработват тютюневи листа чрез машини за производство на цигари, пури, тютюн за лули и други тютюневи изделия.Примерни длъжности в единичната група:– Машинен оператор, хлебни изделия– Машинен оператор, производство на хляб– Машинен оператор, производство на шоколад и шоколадови изделия– Машинен оператор, производство на пури– Машинен оператор, производство на цигари– Машинен оператор, млечни продукти– Машинен оператор, рибни		
--	--	--	--	--	--	--

				Машинен оператор, месни продукти– Машинен оператор, млечни продукти		
--	--	--	--	--	--	--

817	3	Машинни оператори в дървообработващата и хартиената промишленост		Машинните оператори в дървообработващата и хартиената промишленост наблюдават , обслужват и регулират автоматизирано оборудване за рязанена дървесина, за производство на фурнир, шперплат, пулп и хартия и подготвят изделия за по-нататъшна обработка. Машинните оператори в дървообработващата и хартиената промишленост изпълняват следните основни задачи: проверяват трупи и груб дървен материал за определяне на най-добрите трупи за по-нататъшна обработка в зависимост от размера, състоянието , качеството и другите характеристики, обслужват автоматизирано оборудване за преминаване на трупите през		
-----	---	--	--	---	--	--

				скенери за определяне на най-продуктивните и оптимални начини за рязане на дървесината; сортират, нареждат на палети и поставят трупите и клоните на дърветата на конвейери и машини за обработка с цел получаване на трески, фурнири и пулп; обслужват и наблюдават оборудване за пресяване, избелване, изваряване, вани за смесване, оборудване за измиване и други машини и оборудване за обработка на пулпа за извършване на един или повече процеси при обработката на целулозата; обслужват и наблюдават машини за производство и преработка на хартия и оборудване за сушене, каландриране, ламиниране, нанасяне на покритие,		
--	--	--	--	--	--	--

				<p>обрязване, навиване или извършване на процеси по отливане и дооробване на хартия; наблюдават индикатори на контролни табла, измерителни и други уреди за откриване на неправилно действие на машини и оборудване и за осигуряване на изпълнение на обработката съгласно спецификациите; обслужват и наблюдават машини за производство на шперплат, устройства за нареждане на пластове, преси за нагряване и машини за разрязване на готовия шперплат; транспортният обработван и материали до местата за преработка. Тази група включва следните единични групи:8171</p>	
--	--	--	--	--	--

				оператори в производств ото на хартиена каша (пулп) и хартия8172 Машинни оператори в дървообраб отващата промишлен ост		
--	--	--	--	--	--	--

8171	4	Машинни оператори в производството на хартиена каша (пулп) и хартия		Машинните оператори в производството на хартиена каша (пулп) и хартия обслужват и наблюдават оборудване за преработка на дървесина, целулоза и други целулозни материали за производството на пулп и хартия. Машинните оператори в производството на хартиена каша (пулп) и хартия изпълняват следните основни задачи:• обслужват и наблюдават оборудване за пресяване, избелване, изваряване, измиване, вани за смесване и друго оборудване за обработка на пулп и за извършване на един или повече процеси при обработването на целулоза;• обслужват и наблюдават машини и оборудване за		– Старши оператор с контролни функции, производството на целулоза – 3139– Оператор с контролни функции, производството на целулоза – 3139
------	---	---	--	--	--	---

				<p>ои повърхност на обработка на хартия като сушене, каландриране, ламиниране, нанасяне на покрития, нарязване, обрязване, навиване ил и за извършване на подобни процеси;• включват и изключват машини и оборудване, наблюдават индикатори на контролни табла, измерителни и други уреди за откриване на неправилно действие и за осигуряване изпълнението на производствените процеси съгласно спецификациите;• осъществяват връзка с оператори, имащи контролни функции зарегулиране на производствени процеси и при необходимост завключване и изключване на машини и оборудване;</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				<p>анализират показания на измерителни уреди, провеждат изпитвания на образци, извършват настройка на производствените процеси и оборудването съгласно изискванията;</p> <ul style="list-style-type: none">• инсталират, поставят и повдигат навитите роли с подемно устройство;• визуално преглеждат хартията за наличие на гънки, дупки, драскотини или други дефекти като предприемат мерки за тяхното премахване;• попълват и поддържат отчети за производството. Примерни длъжности в единичната група:– Оператор, изготвители на разтвори и целулозна каша за мембрани и трептилки– Оператор, пречистване на хартиена каша– Оператор, разтваряне на хартиена каша–	
--	--	--	--	--	--

				фино сатиниране – Машинен оператор, довеждане на дървото до кашаво състояние– Машинен оператор, производств о на хартия		
--	--	--	--	--	--	--

8172	4	Машинни оператори в дървообработващата промишленост		Машинните оператори в дървообработващата промишленост обслужват, наблюдават и регулират оборудване за нарязване на дървени трупи, фурнир, производство на шперплат и плочи от дървени частици и подготовка на дървесина за по-нататъшна обработка. Машинните оператори в дървообработващата промишленост изпълняват следните основни задачи:• проверяват трупи и груб дървен материал за определяне на най-добрите трупи за по-нататъшна обработка в зависимост от размера, състоянието, качеството и другите характеристики, обслужват автоматизирано оборудване за преминаване на трупите през лазерни		– Работник, изсушаване на дърво – 7521– Грундираща ч-байцващ на дърво – 7521– Машинен оператор, изделия от дърво – 7523
------	---	---	--	--	--	---

				<p>определяне на най-продуктивните и оптимални начини за рязане на дървесината;• обслужват и наблюдават хранващи и конвейерни системи;• обслужват и наблюдават режещи глави и устройства за рязане, кан-товане, разцепване, разбичване и оформяне на дървен материал с различни размери и нарязване на летви и други форми;• обслужват и наблюдават машини за производство на шперплат, устройства за нареждане на пластове, преси за нагряване и машини за разрязване на готовия шперплат;• почистват и смазват дървообработващо оборудване. Примерни длъжности в единичната група:– Оператор, лентотрион– Оператор, отрязващ</p>		
--	--	--	--	--	--	--

				трупи– Пресъор, шперлат– Машинен оператор, циркуляр– Машинен оператор, дървообраб отване– Машинен оператор, банциг		
--	--	--	--	--	--	--

818	3	Други оператори на стационарн и машини и съоръжения		В тази група се включват оператори на стационарн и машини и съоръжения, неклассифицирани другаде в 81 Оператори на стационарн и машини и съоръжения. Например оператори на машини за производство на силиконови чипове и съединяване на кабели и въжета. Другите оператори на стационарн и машини и съоръжения изпълняват следните основни задачи: наблюдават пещи и други машини и оборудване, използвани при производство на стъкло, керамика, порцелан, тухли и керемиди; обслужват машини за закаляване, повишаване на твърдостта или за декориране на стъкло и керамика; поддържат		
-----	---	---	--	--	--	--

				<p>стационарн и парни котли, турбини и спомагател но оборудване; обслужват и наблюдават машини за претегляне, опаковане, етикетиране или пълнене на контейнери с продукти. Та зи група включва следните единични групи:8181 Машинни оператори в стъklarскот о и керамичнот о производств о8182 Оператори на парни машини и котли8183 Оператори на машини за пакетиране, бутилиране и етикетиране 8189 Други оператори на стационарн и машини и съоръжения , н.д.</p>		
--	--	--	--	--	--	--

8181	4	<p>Машинни оператори в стъklarското и керамичното производство</p>		<p>Машинните оператори в стъklarското и керамичното производство обслужават и наблюдават пещи и други машини и оборудване, използвани при производството на стъкло, керамика, порцелан, тухли и керемиди. Те обслужват машини за закаляване, повишаване на твърдостта или за декориране на стъкло и керамика. Машинните оператори в стъklarското и керамичното производство изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • обслужват и наблюдават стъklarски пещи за производство на стъкло; • обслужват оборудване за нанасяне на покрития върху стъклени изделия чрез студено или горещо пръскане; 		<p>– Формовчик, керамични изделия – 7314– Духач, стъкло – 7315– Резач-очуквач, стъкло – 7315</p>
------	---	--	--	--	--	--

				<p>наблюдават машини за пресоване или духане на разтопено стъкло във форми като бутилки, чаши за пиене и подобни;• работят с ръчни преси за формуване на стъкло в определени форми;• обслужват изтеглящи пещи за производство на плоско стъкло;• обслужват и наблюдават съоръжения за отливане на многослоест остъкло;• обслужват и поддържат машини за шлифоване, пробиване, заглаждане, декориране, обрязване, измиване, полиране или друга дообработка на продукти от стъкло;• пускат в действие и обслужват преси за оформяне на изделия от керамика;• обслужват машини за смесване и разбъркване на глина с вода за получаване на подходящи</p>	
--	--	--	--	--	--

				<p>производство на керамични продукти;• обслужват и наблюдават пещи за изпичане на керамични, порцеланови и гърнчарски изделия;• обслужват и наблюдават машини за производство на емайли и глазури;• обслужват и наблюдават машини за производство на стъклени влакна;• проверяват готови продукти за откриване на цепнатини, пукнатини, счупвания и други дефекти.Примерни длъжности в единичната група:– Оператор, пещи за производство на стъкло– Оператор, пещи за изпичане на тухли и керемиди– Оператор, пещи за изпичане– Машинен оператор, смесване на глина– Машинен оператор, духане на стъкло– Машинен оператор,</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				СТЪКЛ		
--	--	--	--	-------	--	--

8182	4	Оператори на парни машини и котли		Операторите на парни машини и котли поддържат и обслужват различни парни котли, турбини и спомагателно оборудване за производство на енергия и комунални услуги за търговски, промишлени и административни сгради, работни обекти и плавателни съдове. Операторите на парни машини и котли изпълняват следните основни задачи: <ul style="list-style-type: none">• обслужват, почистват, смазват и наблюдават парни машини, котли и спомагателно оборудване като помпи, компресори и оборудване за снабдяване с пара и енергия за сгради, плавателни съдове или пневматични съоръжения;• анализират и записват		– Главен механик, кораб – 3151– Монтьор, парни двигатели – 7233
------	---	-----------------------------------	--	---	--	--

				<p>на уреди за осигуряване на безаварийна работа, извършват незначителни ремонти за предотвратяване спиране на оборудването или системите;• наблюдават и проверяват работата на оборудването за осигуряване на ефикасна дейност, осигуряват необходимите количества вода, химикали и горива;• поддържат огъня в пещите с въглища ръчно или чрез механични токери, захранват парните котли с автоматични захранващи устройства за газ или помпи за дизелово гориво;• изпитват качествата на водата от парните котли, при необходимо стъпват коригиращи мерки като прибавят химикали за предотвратя</p>	
--	--	--	--	---	--

				<p>корозия и отлагания;• наблюдават двигатели на кораби и индикаторн и показатели на машини и оборудване като записват данни и докладват на палубни инженери и други;• обслужват и поддържат помпи и клапани за изпомпване на течности.Примерни длъжности в единичната група:– Огняр– Корабен огняр– Корабен моторист (машинист) – Оператор, парна машина– Оператор, парни и водогрейни съоръжения</p>		
--	--	--	--	--	--	--

8183	4	Оператори на машини за пакетиране, бутилиране и етикетирание		Операторите на машини за пакетиране, бутилиране и етикетирание обслужват и наблюдават машини за претегляне, опаковане, етикетирание или пълнене на контейнери с продукти. Операторите на машини за пакетиране, бутилиране и етикетирание изпълняват следните основни задачи:• обслужват и наблюдават машини за претегляне, увиване, запечатване и опаковане на различни продукти;• обслужват и наблюдават машини за пълнене и запечатване на туби, бутилки, консервни кутии, кашони, торби или други опаковки с продукти като храна, напитки, бои, масла и подобни;• обслужват и наблюдават машини за залепване или по друг начин затвар		– Опаковач, ръчно – 9321
------	---	--	--	--	--	--------------------------

				пакети или други опаковки или за етикетиране .Примерни длъжности в единичната група:– Машинен оператор, бутилиране – Машинен оператор, етикетиране – Машинен оператор, опаковане/увиване– Машинен оператор, пломбиране на контейнери		
--	--	--	--	--	--	--

8189	4	Други оператори на стационарни машини и съоръжения , н.д.		В тази единична група се включват оператори на стационарни машини и съоръжения , неклассифицирани другаде в 81 Оператори на стационарни машини и съоръжения . Например оператори на машини за производство на силиконови чипове и съединяване на кабели и въжета.Примерни длъжности в единичната група:– Машинен оператор, производство на силиконови чипове– Машинен оператор, изработване на печатни платки		
------	---	---	--	---	--	--

82	2	МОНТАЖНИЦИ		<p>Монтажниците монтират и сглобяват продукти и оборудване от елементи и части съгласно спецификации и процедури. Произвеждат продуктите да преминават от един работник към друг по поточна линия. Монтажниците изпълняват следните основни задачи: сглобяват продукти и оборудване от елементи и части съгласно спецификации и процедури; наблюдават работни указания, спецификации, диаграми и чертежи за определяне на необходимите материали и инструкции за монтиране; записват производствени и оперативни данни в специални формуляри; проверяват и тестват готови и монтирани изделия,</p>		
----	---	------------	--	--	--	--

				инсталации и мрежи; бракуват дефектни части, елементи и сглобки.Тоз и подклас включва следните групи:821 Монтажници		
--	--	--	--	---	--	--

821	3	Монтажници		<p>Монтажниците монтират и сглобяват продукти и оборудване от елементи и части съгласно спецификации и процедури. Произвеждат продуктите да преминават от един работник към друг по поточна линия. Монтажниците изпълняват следните основни задачи: сглобяват продукти и оборудване от елементи и части съгласно спецификации и процедури; преглеждат работни указания, спецификации, диаграми и чертежи за определяне на необходимите материали и инструкции за монтиране; записват производствени и оперативни данни в специални формуляри; проверяват и тестват готови и монтирани изделия,</p>		
-----	---	------------	--	--	--	--

				инсталации и мрежи; бракуват дефектни части, елементи и сглобки. Таз и група включва следните единични групи: 8211 Машинни монтажници 8212 Монтажници на електрическо и електронно оборудване 8219 Монтажници, н.д.		
--	--	--	--	---	--	--

8211	4	Машинни монтажници		<p>Машинните монтажници монтират и сглобяват съгласно спецификации и процедури машини като двигатели, моторни превозни средства, турбини и самолети. Машинните монтажници изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • монтират и сглобяват елементи или части за изработване на механични съоръжения, двигатели и моторни превозни средства; • преглеждат работни указания, спецификации, диаграми и чертежи за определяне на необходимите материали и инструкции за монтиране; • записват производствени и оперативни данни в специални формуляри; • проверяват и тестват готови и монтирани изделия; • бракуват 		<p>– Автомеханик – 7231– Монтажник, електрооборудване – 8212– Монтажник, велосипеди – 8219</p>
------	---	--------------------	--	---	--	--

				части, елементи и сглобки. При мерни длъжности в единичната група:– Монтажник, превозни средства– Монтажник, двигател на моторни превозни средства– Монтажник, двигател на самолети и летателни апарати– Монтажник, двигател на кораб– Монтажник, промишлен о оборудване – Монтажник, самолети– Монтажник, турбини		
--	--	--	--	---	--	--

8212	4	Монтажници на електрическо и електронно оборудване		Монтажниците на електрическо и електронно оборудване сглобяват отделни части или модифицират съществуващо оборудване съгласно спецификации и процедури. Монтажниците на електрическо и електронно оборудване изпълняват следните основни задачи:• сглобяват части, електрически и електронни системи, поставят, поддръжат и закрепват отделни части в агрегати или рамки като използват ръчни или електрически инструменти, поялници и други запояващи устройства;• преглеждат работни указания, спецификации, диаграми и чертежи за определяне на необходимите материали		– Производител, точни инструменти – 7311– Механик, електроник – 7421
------	---	--	--	---	--	--

				<p>инструкции за монтиране;• записват производствени и оперативни данни в специални формуляри; • работят с машини за навиване на бобини и друго електрическо оборудване като регулатори, трансформатори, електродвигатели и генератори; •</p> <p>проверяват и тестват готови и монтирани изделия, бракуват дефектни части, елементи и сглобки.Примерни длъжности в единичната група:– Монтажник, навиване на кабели и проводници – Монтажник, електрооборудване– Монтажник, електронно оборудване – Монтажник, микроелектронно оборудване – Монтажник, производство на слаботокови предпазители– Монтажник,</p>		
--	--	--	--	---	--	--

				ни приемници и монитори– Машинен оператор, навиване на арматура– Машинен оператор, навиване на бобина		
--	--	--	--	---	--	--

8219	4	Монтажници , н.д.		<p>В тази единична група се включват монтажници , некласифицирани другаде в 821</p> <p>Монтажници . Например, монтажници , които монтират и сглобяват продукти и оборудване, несъдържащи електронни, електрически или механични елементи съгласно спецификации и процедури. Монтажниците, н.д. изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none">• сглобяват елементи и части, поставят, подреждат и закрепват отделни части в агрегати или рамки като използват ръчни или електрически инструменти, поялници и други запояващи устройства;• преглеждат работни указания, спецификации, диаграми и чертежи за определяне		
------	---	----------------------	--	---	--	--

				<p>необходимите материали и инструкции за монтиране;• записват производствени и оперативни данни в специални формуляри;•</p> <p>проверяват и тестват готови и монтирани изделия;• бракуват дефектни продукти.Примерни длъжности в единичната група:– Монтажник, велосипеди – Монтажник, изделия от метал– Монтажник, изделия от пластмаса– Монтажник, каучукови изделия– Монтажник, изделия от дърво– Монтажник, мебели от дърво и други подобни материали– Монтажник, текстилни изделия– Монтажник, изделия от кожа– Монтажник, сложни/комбинирани изделия– Монтажник, дограма</p>		
--	--	--	--	---	--	--

83	2	ВОДАЧИ НА МОТОРНИ ПРЕВОЗНИ СРЕДСТВА И ОПЕРАТОР И НА ПОДВИЖН И СЪОРЪЖЕ НИЯ		Водачите на моторни превозни средства и операторит е на подвижнисъ оръжения управляват влакове и моторни превозни средства, управляват и контролират подвижни промишлен и и селскостопа нски машини и съоръжения , изпълняват дежурства на палубата на кораби или плавателни съдове. Компетентн ото упражняван е на повечето от професиите в този подклас изисква минимум първо образовате лно и квалификац ионно ниво, съгласно нивата, описани в Методологи чните бележки по прилагането на НКПД- 2011. Водач ите на моторни превозни средства и операторит е на подвижнисъ оръжения		
----	---	---	--	--	--	--

				<p>следните основни задачи: управляват влакове и моторни превозни средства; управляват и контролират подвижни промишлен и и селскостопански машини и съоръжения ; изпълняват дежурства на палубата на кораби или плавателни съдове. Тази подклас включва следните групи:831 Локомотивни машинисти и сродни на тях832 Водачи на леки автомобили и мотоциклет и833 Водачи на тежкотоварни автомобили и автобуси834 Оператори на подвижни съоръжения 835 Палубни моряци и сродни на тях</p>		
--	--	--	--	--	--	--

831	3	Локомотивни машинисти и сродни на тях		Локомотивните машинисти и сродни на тях управляват или помагат при управлението на локомотиви за превоз на пътници и товари, отговарят за безопасността на товарни композиции, контролират железопътния трафик, организират смяна на вагонния състав в железопътните депа, подготвят влакове за изтегляне в мини и контролират движението им. Локомотивните машинисти и сродни на тях изпълняват следните основни задачи: управляват или помагат при управлението на влакове, работят с железопътната сигнализация, организират смяна на вагонния състав в железопътните депа, подготвят влакове за мини и		
-----	---	---------------------------------------	--	--	--	--

				движението им. Тази група включва следните единични групи: 8311 Локомотивн и машинисти 8 312 Железопътн и спирачи, сигналисти и стрелочниц и		
--	--	--	--	--	--	--

8311	4	Локомотивни машинисти		Локомотивните машинисти управляват или помагат при управлението на локомотиви за превоз на пътници и товари. Локомотивните машинисти изпълняват следните основни задачи:• управляват или помагат при управлението на парни, дизелови или електрически локомотиви;• управляват подземни или надземни пътнически влакове;• управляват локомотиви за превоз на товари в подземни и надземни мини или кариери;• следят железопътната сигнализация за осигуряване на безопасно движение;• управляват комуникационни системи за връзка с екипажи на влакове и контрольори на движение за гарантиране на		– Ватман – 8331
------	---	-----------------------	--	---	--	-----------------

				движение и спазване графика на влаковете.Примерни длъжности в единичната група:– Депомайстор– Машинист, железопътна мотриса, дрезина– Машинист, локомотивен– Машинист, подземна железница, метро– Машинист, железопътна мотриса в мини– Помощник-машинист		
--	--	--	--	---	--	--

8312	4	Железопътни спирачи, сигналисти и стрелочници		Железопътните спирачи, сигналистите и стрелочниците отговарят за безопасността на товарните влакове по време на движението им, контролират железопътния трафик чрез подаване на сигнали, смяна на стрелки, насочват влакове към депа и мини, организират смяна на вагонния състав в железопътни депа, подготвят влакове за изтегляне в мини и контролират движението им. Железопътните спирачи, сигналистите и стрелочниците изпълняват следните основни задачи:• отговарят за безопасността на товарните влакове по време на движението им;• контролират железопътния трафик чрез задействане		
------	---	---	--	--	--	--

				сигнализация, подаване на сигнали и смяна на стрелки;• прехвърлят и свързват вагонни състави в депа и на странични линии в зависимост от реда за товарене, разтоварване и графика на влаковете;• организират изтегляне на влакове в мини или кариери;• проверяват влакови системи и оборудване като климатични и отоплителни системи, спирачки и спирачни системи.Примерни длъжности в единичната група:– Спирач, железници– Стрелочник — Сигналист		
--	--	--	--	---	--	--

832	3	Водачи на леки автомобили и мотоциклет и		<p>Водачите на леки автомобили и мотоциклет и управляват и обслужват мотоциклети, моторни триколки, леки автомобили или лекотоварни автомобили за превоз на пътници, материали или стоки. Водачите на леки автомобили и мотоциклет и изпълняват следните основни задачи: управляват и обслужват мотоциклет и, моторни триколки, леки автомобили или лекотоварни автомобили за превоз на пътници, материали или стоки. Тази група включва следните единични групи: 8321 Водачи на мотоциклет и 8322 Водачи на леки автомобили, вкл. таксита</p>		
-----	---	--	--	--	--	--

8321	4	Водачи на мотоциклети		Водачите на мотоциклет и управляват и обслужват мотоциклет и или моторни триколки за превоз на материали, стоки или пътници. Водачите на мотоциклет и изпълняват следните основни задачи:• управляват и обслужват мотоциклет и или моторни триколки за превоз на материали, стоки или пътници;• спазват правилата за движение и пътните знаци;• почистват и мият транспортни средства, извършват незначителни ремонти;• попълват пътни листове;• доставят съобщения. Примерни длъжности в единичната група:– Водач, мотоцикле		– Велосипедист – 9331
------	---	-----------------------	--	---	--	-----------------------

8322	4	Водачи на леки автомобили, вкл. таксита		<p>Водачите на леки автомобили, вкл. таксита управляват и обслужват лекии лекотоварни и автомобили за превоз на пътници, поща или стоки. Водачите на леки автомобили, вкл. таксита изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • управляват и обслужват леки автомобили, вкл. таксита за превозна пътници; • управляват и обслужват лекотоварни и автомобили или ванове за доставки на поща или стоки; • оказват помощ на пътници с багаж; • събират сметки, плащания на доставки или документи, удостоверяващи доставките; • използват телекомуникационни съоръжения за докладване местонахождение и получаване на инструкции от 		<p>– Шофьор, автобус – 8331– Шофьор, тежкотоварен автомобил – 8332– Велосипедист – 9331– Водач, превозно средство с животинска тяга – 9332</p>
------	---	---	--	---	--	---

				<p>център;• определят най- подходящит е маршрути;• подпомагат пътници с физически затруднения ;• задействат устройства за подпомаган е качването и слизането на пътници с физически затруднения . Примерни длъжности в единичната група:– Шофьор, лек автомобил до 9 места– Шофьор, такси— Шофьор, лекотоваре н автомобил</p>		
--	--	--	--	---	--	--

833	3	Водачи на тежкотоварни и автомобили и автобуси		Водачите на тежкотоварни и автомобили и автобуси управляват и обслужват тежкотоварни камиони и самосвали, автобуси, тролейбуси или трамваи за превоз на стоки, течности, тежки материали, поща или пътници. Водачите на тежкотоварни и автомобили и автобуси изпълняват следните основни задачи: управляват и обслужват тежкотоварни и камиони, самосвали, автобуси, тролейбуси или трамваи за превоз на стоки, течности, тежки материали, поща или пътници. Тази група включва следните единични групи: 8331 Водачи на автобуси и ватмани 8332 Водачи на тежкотоварни и автомобили		
-----	---	--	--	---	--	--

8331	4	Водачи на автобуси и ватмани		Водачите на автобуси и ватманите управляват автобуси и трамваи за превоз на пътници, поща или стоки. Водачите на автобуси и ватманите изпълняват следните основни задачи:• управляват и обслужват автобуси или тролейбуси за градски или межградски транспорт на пътници, поща или стоки;• управляват и обслужват трамваи за превоз на пътници;• отварят и затварят вратите преди или след качване и слизане на пътниците;• помагат на пътниците с багаж;• контролират осветлението, отоплението и вентилацията в автобуси или трамваи;• наблюдават трафика за гарантиране на безопасно придвижване		
------	---	------------------------------	--	---	--	--

				пари за билети или проверяват пътниците. Примерни длъжности в единичната група:– Шофьор, автобус– Шофьор, тролейбус– Ватман		
--	--	--	--	---	--	--

8332	4	Водачи на тежкотоварни и автомобили		<p>Водачите на тежкотоварни и автомобили управляват и обслужват тежкотоварни автомобили за превоз на стоки, течности и тежки материали на къси или дълги разстояния. Водачите на тежкотоварни и автомобили изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • управляват и обслужват тежкотоварни и автомобили като камионисъс или без ремаркета или автомобили за превоз на стоки, течности или тежки материали на къси или дълги разстояния; • определят най-подходящите маршрути; • осигуряват добро поддръждане и сигурно покритие за предотвратяване на загуби и повреди; • оказват помощ при товарене или извършване 	<p>– Шофьор, лекотоварен автомобил – 8322</p>
------	---	-------------------------------------	--	--	---

				<p>товароразтоварни дейности като използват различни повдигащи и обръщащи устройства;• извършват поддръжка и незначителни ремонти на превозното средство, организират сервизно обслужване и основни ремонти;• оценяват теглото за съобразяване с ограниченията за товар и гарантиране на безопасно разпределение на тежестта.Примерни длъжности в единичната група:– Шофьор, тежкотоварен автомобил – 12 и повече тона– Шофьор, тежкотоварен самосвал – 12 и повече тона– Шофьор, цистерна</p>		
--	--	--	--	--	--	--

834	3	Оператори на подвижни съоръжения		Операторите на подвижни съоръжения управляват, обслужват, контролират и наблюдават моторни съоръжения със специално предназначение за разчистване или подготовка на терени; копаене, преместване и разстилане на пръст, камъни и подобни материали, повдигане и преместване на тежки предмети. Операторите на подвижни съоръжения изпълняват следните основни задачи: подготвят и пускат в действие съоръженията; нагласяят скоростта, височината и дълбочината на работа; управляват и работят с устройства за повдигане, преместване и освобождаване на дървета, трупи, пръст и други тежки предмети		
-----	---	----------------------------------	--	--	--	--

				<p>материали; оперират и наблюдават подечни съоръжения , подвижни или неподвижни товароподемни кранове в строителството, транспорта и складирането; поддържат и извършват незначителни ремонти. Тази група включва следните единични групи:8341 Оператори на подвижни съоръжения в селското и горското стопанство8342 Оператори на земекопни съоръжения и сродни на тях8343 Кранисти и сродни на тях оператори на повдигателни съоръжения 8344 Оператори на подечно-транспортни съоръжения</p>	
--	--	--	--	--	--

8341	4	Оператори на подвижни съоръжения в селското и горското стопанство		Операторите на подвижни съоръжения в селското и горското стопанство управляват, обслужват, контролират и наблюдават моторни съоръжения със специално предназначение за селското и горското стопанство. Операторите на подвижни съоръжения в селското и горското стопанство изпълняват следните основни задачи:• управляват и обслужват теглена от трактор или самозадвижваща специализирана селскостопанска техника за оране, сеене, торене, обработване и прибиране на реколтата;• управляват и обслужват теглена от трактор или самозадвижваща специализирана горска техника за разчистване на почвата, за-саждане,		– Машинист, булдозер – 8342
------	---	---	--	---	--	--------------------------------------

				на реколтата, превозване на трупи и дървенмате риал или извършване на други горски дейности;• подготвят и позиционир ат съоръжения та за работа;• нагласяят скоростта, височината и дълбочинат а на работа;• работят със съоръжения за поддържане , повдигане и отрязване надървета;• работят с устройства за повдигане, завързване, разделяне и со-ртиране на дървета и трупи, устройства за кастрене и разцепване на трупите;• захранват с дървета машини за обелване на кората, изрязване наклоните нарязване на трупи, подреждане на купове и товарене на камиони;• обслужват машини и извършват незначител ни ремонти.Пр		
--	--	--	--	---	--	--

				длъжности в единичната група:– Водач, селскостопа нски машини– Тракторист– Оператор, машини за горското стопанство– Оператор, моторизира но оборудване за горското стопанство– Оператор, селскостопа нски машини– Оператор, разкриващ а- разтрупващ а- сортираща машина		
--	--	--	--	---	--	--

8342	4	Оператори на земекопни съоръжения и сродни на тях		Операторит е на земекопни съоръжения и сродни на тях работят на машини за изкопни работи, изравняване, разстилане и трамбоване на пръст или подобни материали. Операторит е на земекопни съоръжения и сродни на тях изпълняват следните основни задачи:• обслужват и наблюдават земекопни машини, оборудвани с подвижни лопати, грайферни или елеваторни кофи за копаене и преместване на пръст, камъни, пясък, чакъл или подобни материали;• обслужват и наблюдават машини за копаене на изкопи, канали, полагане на дренажни, канализационни, петролни, газови или подобни тръбопроводи;• обслужват и		
------	---	---	--	---	--	--

				<p>машини оборудвани с вдлъбнати стоманени ножове за загребване, пренасяне и изравняване на пръст, пясък, сняг и други материали;• обслужват и наблюдават съоръжения за изгребване на пясък, чакъли кал от дъното на водни басейни;• обслужват и наблюдават машини за издигане на дървени, бетонни или стоманени стълбове и пилони в земята;• обслужват и наблюдават електрически и валяци за изравняване и трамбоване на слоеве от материали при строителството на пътища, паважии подобни дейности;• обслужват и наблюдават машини за полагане на асфалтови или катранени смеси при строителството на улични платна, на пътища или подобни</p>		
--	--	--	--	--	--	--

				и.Примерни длъжности в единичната група:– Машинист, булдозер– Машинист, ескаватор– Машинист, валяк– Машинист, пътно- строителни машини– Оператор, пътно- строителни машини– Оператор, сонетка, пилотонаби вачка		
--	--	--	--	---	--	--

8343	4	Кранисти и сродни на тях оператори на повдигателни съоръжения		Кранистите и сродни на тях оператори на повдигателни съоръжения обслужват и наблюдават кранове и други повдигателни устройства. Кранистите и сродни на тях оператори на повдигателни съоръжения изпълняват следните основни задачи:• обслужват и наблюдават подвижни или неподвижни кранове приповдигане и спускане на крановите стрели и рамена за вдигане, преместване и поставяне на оборудване и материали;• обслужват и наблюдават съоръжения за издигане, спускане или повдигане на работници и материали на строителни обекти или в мини;• обслужват и наблюдават ски лифтове и подобни		
------	---	---	--	--	--	--

				<p>;• обслужват и наблюдават механизми за теглене на фериботи и шлепове, превозващи стоки, пасажери и съдове на кратки разстояния по вода;• обслужват и наблюдават механизми за отваряне и затваряне на мостове;• обслужват и наблюдават кранове, оборудвани с драги за изгребване на водни пътища и други места;• обслужват кранове върху кораби или шлепове за повдигане, преместване и поставяне на оборудване и материали. Примерни длъжности в единичната група:– Кранист– Водач, клетка за асансьор, кабина (мини)– Машинист, руднична подемна машина– Оператор, въжена линия (седалкова), лифт–</p>	
--	--	--	--	--	--

				въжена железница– Оператор, вдигачка (лебедка, хаспел)		
--	--	--	--	---	--	--

8344	4	Оператори на подемно-транспортни съоръжения		Операторите на подемно-транспортни съоръжения управляват, обслужват и наблюдават устройства за транспортиране, повдигане и поддръжане на палети със стоки. Операторите на подемно-транспортни съоръжения изпълняват следните основни задачи: <ul style="list-style-type: none">• обслужват и наблюдават подемно-транспортни съоръжения за товарене, разтоварване, транспортиране, повдигане и поддръжане на стоки и палети на гари, пристанища, складове, фабрики и други подобни места;• поставят повдигащи устройства под, над или до натоварени палети и платформи, осигуряват безопасно транспортиране на материали или продукти;• преглеждат съоръжения		
------	---	---	--	--	--	--

				<p>установяване на износване и повреди;• изпълняват рутинна поддръжка на съоръжения ;• поддържат дневници за извършена работа и повреди на съоръжения .Примерни длъжности в единичната група:– Водач, мотокар– Водач, електрокар– Водач (оператор), открита платформа с повдигащо устройство</p>		
--	--	--	--	--	--	--

835	3	Палубни моряци и сродни на тях		Палубните моряци и сродни на тях извършват дейности на палубата на кораби или други плавателни съдове. Палубните моряци и сродни на тях изпълняват следните основни задачи: дават вахта в открито море, при влизане и излизане от пристанища; направляват кораби в съответствие с инструкции; работят с въжета, управляват съоръжения за акостиране; поддържат и в някои случаи работят с корабни съоръжения, товарно оборудване, такелаж, спасителни и противопожарни инсталации; чистят палуби и трюмове, боядисват и извършват други дейности по поддръжка според изискванията; подреждат и		
-----	---	--------------------------------	--	--	--	--

				товари с товарни механизми. Тази група включва следните единични групи:8350 Палубни моряци и сродни на тях		
--	--	--	--	---	--	--

8350	4	Палубни моряци и сродни на тях		Палубните моряци и сродни на тях извършват дейности на палубата на кораби или други плавателни съдове. Палубните моряци и сродни на тях изпълняват следните основни задачи: <ul style="list-style-type: none">• дават вахта в открито море, при влизане и излизане от пристанища;• направляват кораби в съответствие с инструкции;• работят с въжета, управляват съоръжения за акостиране;• поддържат и в някои случаи работят с корабни съоръжения, товарнооборудване, такелаж, спасителни и противопожарни инсталации;• чистят палуби и трюмове, боядисват и извършват други дейности по поддръжка според изисквания;• подреждат и		
------	---	--------------------------------	--	---	--	--

				товари с товарни механизми. Примерни длъжности в единичната група:– Боцман, палубен– Машинен боцман– Моряк– Оператор, шлеп		
--	--	--	--	---	--	--

9	1	ПРОФЕСИИ , НЕИЗИСКВАЩИ СПЕЦИАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ		Професиите , неизискващи и специална квалификация обхващат изпълнението на елементарни и рутинни задачи, при които се използват основно ръчни инструменти и често изпълняваната работа изисква някакво физическо усилие. Професиите, неизискващи и специална квалификация изпълняват следните основни задачи: почистват, презареждат с материали и извършват основно поддържане на апартаменти, домове, кухни, хотели, офиси и други учреждения; мият превозни средства и прозорци; помагат в кухни и изпълняват задачи при приготвянето на храни; доставят куриерски пратки; носят багаж и товари;		
---	---	---	--	--	--	--

				автомати или отчитат измервателни уреди; събират и сортират отпадъци; почистват улици и подобни места; изпълняват елементарни и задачни селското, горското и рибното стопанство, добивната и преработващата промишленост и строителството; сортират, пакетират и разопаковат изделия наръка и зареждат рафтове; извършват различни услуги на улицата; карат рикши, превозни средства с ръчно и педално управление или с животинската тяга. В някои случаи към задълженията им се включват и задачи по осъществяването на контрол на други работници. Този клас включва следните подкласове: 91 Чистачи и помощници		
--	--	--	--	---	--	--

				Работници в селското, горското и рибното стопанство93 Работници в добивната и преработващата промишленост, строителството и транспорта94 Помощници при приготвянето на храни95 Улични търговци и работници, извършващи услуги на улицата96 Работници по събиране на отпадъци и сродни на тях		
--	--	--	--	--	--	--

91	2	ЧИСТАЧИ И ПОМОЩНИЦИ		<p>Чистачите и помощниците изпълняват различни задачи в домакинствата, хотели, офиси, болници и други учреждения, както и в самолети, влакове, трамваи и подобни превозни средства, за да поддържат интериора и седалките чисти, ръчно перат и гладят облекло и други текстилни изделия. Чистачите и помощниците изпълняват следните основни задачи:</p> <p>метатили почистват с прахосмукачка; мият и лъскат подове, мебели и други предмети</p> <p>480</p> <p>НАЦИОНАЛНА КЛАСИФИКАЦИЯ НА ПРОФЕСИИТЕ И ДЛЪЖНОСТИТЕ –2011</p> <p>мети; оправят легла; помагат при приготвянето на храни и почистват кухни; мият и почистват</p>		
----	---	---------------------	--	---	--	--

				средства и прозорци; ръчно перат и гладят облеклои други текстилни изделия.Тез и подкласове включва следните групи:911 Чистачи и помощници в домакинств а, хотели и учреждения 912 Миячи на превозни средства, прозорци, перачи и сродни на тях		
--	--	--	--	---	--	--

911	3	Чистачи и помощници в домакинств а, хотели и учреждения		Чистачите и помощниците в домакинств а, хотели и учреждения метат, почистват с прахосмукачка, мият, лъскат, сменят спално бельо, правят покупки за домакинств ата; изпълняват различни задачи, за да поддържат реда и чистотата в хотели, офиси и други учреждения, както и в самолети, влакове, автобуси и подобни превозни средства. Чистачите и помощниците в домакинств а, хотели и учреждения изпълняват следните основни задачи: мият или почистват с прахосмукачка, мият и лъскат подове, мебели и други предмети в хотели, офиси и други учреждения; оправят легла, сменят хавлии,		
-----	---	---	--	--	--	--

				<p>подобни артикули; помагат при приготвянето на храни и мият съдове; почистват, дезинфекцират и отстраняват неприятната миризма от кухни, бани и тоалетни. Тази група включва следните единични групи: 9111 Домашни чистачи и помощници 9112 Чистачи и помощници в офиси, хотели и други учреждения</p>		
--	--	--	--	--	--	--

9111	4	Домашни чистачи и помощници		<p>Домашните чистачи и помощници метат, почистват с прахосмукачка, мият и лъскат, сменят спално бельо, правят покупки за домакинствата, приготвят и сервират храни и изпълняват други домакински задължения.</p> <p>Домашните чистачи и помощници изпълняват следните задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • метат, почистват с прахосмукачка, мият и лъскат подове, мебели и други предмети за интериора; • перат, гладят и кърпят бельо и други текстилни изделия; • мият съдове; • помагат при приготвянето на храни, готвят и сервират храни и напитки; • купуват храни и други продукти за домакинствата; • почистват, дезинфекцират и 		<p>– Иконом, домакинство – 5152–</p> <p>Чистач – 9112–</p> <p>Перач (ръчно) – 9121–</p> <p>Метач – 9613</p>
------	---	-----------------------------	--	---	--	---

				неприятната миризма откухни, бани и тоалетни;• мият прозорци и други стъклени повърхност и.Примерни длъжности в единичната група:– Помощник, кухня (домашен)– Домашен чистач– Прислужник , домашен		
--	--	--	--	--	--	--

9112	4	Чистачи и помощници в офиси, хотели и други учреждения	Бележки :Работниците, които почистват и помагат само в кухни и други места за приготвянето на храна се класифицират в 9412 Кухненски помощници.	Чистачите и помощниците в офиси, хотели и други учреждения изпълняват различни задачи по поддържането на интериора чист и подреден, както в самолети, влакове, автобуси и подобни превозни средства. Чистачите и помощниците в офиси, хотели и други учреждения изпълняват следните задачи:• метат или почистват с прахосмукачка, мият и лъскат подове, мебели и други предмети в сгради, автобуси, трамваи, влакове и самолети;• оправят леглата, почистват баните, сменят кърпи, сапун и подобни артикули;• почистват кухни и помагат в кухненската работа, включително мият съдове;• събират и пренасят		– Иконом, домакинство – 5152– Уредник, сграда – 5153– Домашен чистач – 9111– Помощник, кухня (без домашен) – 9412– Работник, кухня – 9412– Метач – 9613
------	---	--	---	--	--	---

				до контейнерит е за съхранение. Примерни длъжности в единичната група:– Чистач– Чистач, производств ени помещения – Работник, тоалетна– Работник, баня		
--	--	--	--	--	--	--

912	3	Миячи на превозни средства, прозорци, перачи и сродни на тях		Чистачите и помощниците в офиси, хотели и други учреждения изпълняват различни задачи по поддържането на интериора чист и подреден, както в самолети, влакове, автобуси и подобни превозни средства. Чистачите и помощниците в офиси, хотели и други учреждения изпълняват следните задачи:• метат или почистват с прахосмукачка, мият и лъскат подове, мебели и други предмети в сгради, автобуси, трамваи, влакове и самолети;• оправят леглата, почистват баните, сменят кърпи, сапун и подобни артикули;• почистват кухни и помагат в кухненската работа, включително мият съдове;• събират и пренасят		
-----	---	--	--	--	--	--

				до контейнерит е за съхранение. Примерни длъжности в единичната група:– Чистач– Чистач, производств ени помещения – Работник, тоалетна– Работник, баня		
--	--	--	--	--	--	--

9121	4	Перачи и гладачи (ръчно)		<p>Перачите и гладачите ръчно перат, гладят и извършват химическо чистене на облекло, спално бельо и други текстилни изделия. Перачите и гладачите (ръчно) изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none">• ръчно перат и гладят спално бельо, облекло, тъкани и подобни артикули в обществени перални;• ръчно почистват с химически разтвори облекло, тъкани и другите текстилни и кожени изделия в пунктове за химическо чистене;• сменят копчета и извършват дребни поправки;• поставят готовите изделия на рафтове и закачалки за доставка и вземане. <p>Примерни длъжности в единичната група: – Работник, химическо чистене</p>		
------	---	--------------------------	--	---	--	--

				Перач (ръчно)– Гладач, преса (ръчно)– Гладач, ютия		
--	--	--	--	--	--	--

9122	4	Миячи на превозни средства		Миячите на превозни средства мият, почистват и полират превозни средства. Миячите на превозни средства изпълняват следните основни задачи:• почистват, мият и полират превозни средства на ръка или с помощта на ръчни инструменти;• почистват с прахосмукачка превозни средства, постелки и тапи-церия;• отстраняват петна и замърсявания от външните и вътрешните повърхности на превозните средства чрез използване на почистващи препарати;• мият гуми и калници;• мият и полират стъклата на превозни средства;• почистват купетата в превозни средства. Примерни длъжности в единичната група:–		
------	---	----------------------------	--	---	--	--

				превозни средства (ръчно)		
9123	4	Стъкломиячи		<p>Стъкломиячите мият и полират прозорци и други стъклени повърхности. Стъкломиячите изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • мият прозорци и други стъклени повърхности с вода или с различна растворина, изсушат ги и ги полират; • използват стълби, подвижни скелета и друго оборудване, за да достигнат и измият прозорците в многоетажни сгради; • избират подходящия за почистване или полиране инструмент. <p>Примерни длъжности в единичната група:– Мияч, прозорци/витрини– Стъкломияч</p>		

9129	4	Други чистачи		<p>В тази единична група се включват чистачи, неклассифицирани другаде в група 912 Миячи на превозни средства, прозорци, перачи и сродни на тях. Другите чистачи почистват повърхност и или предмети като килими, стени, плувни и басейни и охладителни кули с използване на специално почистващо оборудване и химикали. Другите чистачи изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none">• почистват килими и мека мебел с използване на почистващи машини и различни приспособления;• избират и използват почистващи средства за премахване на петна от килими;• третират килими с химикали с цел защита от молци;		
------	---	---------------	--	---	--	--

				<p>каменни стени, метални повърхности и облицовки с вода и почистващи разтвори под налягане; • използват химикали и методи за почистване под високо налягане за отстраняване на микроорганизми от водата и филтриращите системи; • използват вакуумно оборудване за отстраняване на котлен камък, натрупания и други утайки от плувни басейни, охладителни кули и канализационни тръби. Примерни длъжности в единичната група: • Работник, чистач на килими • Работник, почистване на плувни басейни</p>		
--	--	--	--	--	--	--

92	2	РАБОТНИЦ И В СЕЛСКОТО, ГОРСКОТО И РИБНОТО СТОПАНСТ ВО		Работницит е в селското, горското и рибното стопанство изпълняват елементарн и и рутинни задачи при отглежданет о на растения и животни,при поддържане то на градини и паркове, при използванет о и запазването на горите и при отглежданет о и развъждане то на риба и други водни организми.Р аботниците в селското, горското и рибното стопанство изпълняват следните основни задачи: копаят, разравят и прекопават с ръчни инструмент и; товарят, разтоварват и подреждат продукти; поливат, прореждат, плевят и отглеждат растения на ръка или с ръчни инструмент и; събират реколтата ръчно; хранят, поят и чистят животните и поддържат		
----	---	--	--	--	--	--

				<p>а за животни чисти; наблюдават животните и записват данни за тяхното състояние; подготвят и обслужват рибарски мрежи и друго риболовно оборудване; събират, сортират и опаковат произведената продукция в контейнери; извършват дребни ремонти на постройки, плавателни съдове и огради. Този подклас включва следната група:921 Работници в селското, горското и рибното стопанство</p>		
--	--	--	--	---	--	--

921	3	Работници в селското, горското и рибното стопанство		Работниците в селското, горското и рибното стопанство изпълняват елементарни и рутинни задачи при отглеждането на растения и животни, при поддържането на градини и паркове, при използването и запазването на горите и при отглеждането и развъждането на риба и други водни организми. Работниците в селското, горското и рибното стопанство изпълняват следните основни задачи: копаят, разравят и прекопават с ръчни инструменти; товарят, разтоварват и подреждат продукти; поливат, прореждат, плевят и отглеждат растения на ръка или с ръчни инструменти; събират реколтата ръчно; хранят, поят и чистят животните и поддържат		
-----	---	---	--	--	--	--

				<p>а за животни чисти; наблюдават животните и записват данни за тяхното състояние; подготвят и обслужват рибарски мрежи и друго риболовно оборудване; събират, сортират и опаковат произведената продукция в контейнери; извършват дребни ремонти по постройки, плавателни съдове и огради. Тази група включва следните единични групи: 9211 Работници в растениевъдни стопанства 9212 Работници в животновъдни стопанства 9213 Работници в смесена растениевъдни и животновъдни стопанства 9214 Работници в градинарството 9215 Работници в горското стопанство 9216 Работници в риболова и развъждане</p>		
--	--	--	--	---	--	--

			аквакултури		
--	--	--	-------------	--	--

9211	4	Работници в растениевъ дни стопанства		Работниците в растениевъ дни стопанства изпълняват елементарни и рутинни задачи при отглеждането на растения, като плодове, ядки, зърнени растения и зеленчуци. Работниците в растениевъ дни стопанства изпълняват следните основни задачи: • копаят и прекопават, за да почистят напоителни канални или задруги цели; • товарят и разтоварват продукти; • събират, подреждат на купи и товарят слама, сено и подобни материали; • поливат, прореждат и плевят на ръка или с ръчни инструменти; • събират плодове, ядки, зеленчуци и други растения; • ръчно засаждат и прибират зърнени растения, като ориз; •		– Работник, отглеждащ зърнени култури – 6111– Общ работник, строителство на сгради – 9313
------	---	--	--	--	--	---

				опаковат произведен ата продукция в контейнери; • извършват дребни ремонти на постройки и огради. При мерни длъжности в единичната група:– Берач, плодове и зеленчуци– Жътвар– Работник, полевъден– Сезонен работник, земяделец о		
--	--	--	--	--	--	--

9212	4	Работници в животновъдни стопанства		<p>Работниците в животновъдни стопанства изпълняват елементарни и рутинни задачи при отглеждането на животни, включително птици и насекоми. Работниците в животновъдни стопанства изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • копаят и прекопават, за да почистят напоителни канали или за други цели; • товарят и разтоварват продукти; • хранят, поят и чистят животните и поддържат помещението за животни чисти; • наблюдават животните и записват данни за тяхното състояние; • помагат при поддържането на здравето и условията на живот на животните; • помагат при събиране и водене на стадата, изкарване на 		<p>– Фермер, животновъд – 6121 – Квалифициран работник, отглеждащ селскостопански животни – 6121</p>
------	---	-------------------------------------	--	--	--	--

				<p>яне на животни за доене, стригане, транспортиране и клане;• събират яйца и ги поставят в инкубатори; • събират, подреждат на купи и товарят слама, сено и подобни материали за храна за животни и за постилане;• сортират и опаковат произведената продукция в контейнери; • извършват дребни ремонти на постройки и огради.Примерни длъжности в единичната група:– Работник, животновъд</p>		
--	--	--	--	---	--	--

9213	4	Работници в смесени растенивъдни и животновъдни стопанства		<p>Работниците в смесени растенивъдни и животновъдни стопанства изпълняват елементарни и рутинни задачи при отглеждането както на растения, така и на животни. Работниците в смесени растенивъдни и животновъдни стопанства изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • копаят и прекопават, за да почистят напоителни канали или задруги цели; • товарят и разтоварват продукти; • събират, подреждат на купи и товарят слама, сено и подобни материали; • поливат, прореждат и плевят на ръка или с ръчни инструменти; • събират плодове, ядки, зеленчуци и други растения, събират яйца; • ръчно засаждат и прибират 		<p>– Фермер, смесено стопанство – 6130– Работник, смесено стопанство – 6130</p>
------	---	--	--	--	--	---

				<p>растения, като ориз;• хранят, поят и чистят животните и поддържат помещенията за животни чисти;• наблюдават животните и записват данни за тяхното състояние;• помагат при събиране и водене на стадата, изкарване на паша,отделяне на животни за доене, стригане, транспортиране и клане;• сортират и опаковат произведената продукция в контейнери; • извършват дребни ремонти на постройки и огради.Примерни длъжности в единичната група:– Работник, смесено растениевъдно и животновъдно стопанство– Помощник, смесено растениевъдно и животновъдно стопанство– Сезонен работник, смесено растениевъдно и</p>	
--	--	--	--	--	--

				НО СТОПАНСТВО– Общ работник, смесено растениевъ дно и животновъд НО СТОПАНСТВО		
--	--	--	--	---	--	--

9214	4	Работници в градинарството		<p>Работниците в градинарството изпълняват елементарни и рутинни задачи при отглеждането и поддържането на дървета, храсти, цветя и други растения в паркове и частни градини, при производството на фиданки, луковичи и семена, или при отглеждането на зеленчуци и цветя чрез интензивни техники за култивации. Работниците в градинарството изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • товарят, разтоварват и преместват продукти и оборудване; • подготвят градинските площи с помощта на ръчни инструменти и машини; • помагат при засаждане, разсаждане и пресаждане на цветя, храсти, дърв 		<p>– Градинар – 6113– Фиданкопроизводител – 6113– Цветопроизводител – 6113– Берач, плодове и зеленчуци – 9211</p>
------	---	----------------------------	--	--	--	---

				<p>зелени площи;• поддържат градините чрез поливане, отстраняван е на бурени и подрязван е на тревата;• почистват градини и изхвърлят отпадъци;• помагат при размножава не, засаждане и пресаждане на семена, луко вици и калеми;• грижат се за растенията като ръчно ги поливат и плевят;• събират и опаковат растения за продажба и транспорт;• извършват дребни ремонти на постройки и огради. При мерни длъжности в единичната група:– Работник, озеленяван е– Работник, отглеждащ цветя– Работник, отглеждащ рози– Работник, разсадник</p>		
--	--	--	--	---	--	--

9215	4	Работници в горското стопанство		Работниците в горското стопанство изпълняват елементарни и рутинни задачи при отглеждането и поддържането на естествени и изкуствени гори. Работниците в горското стопанство изпълняват следните основни задачи: <ul style="list-style-type: none">• изкопават дупки за засаждане на дървета;• подреждат и товарят трупи и дървен материал;• почистват горите от храсти и прореждат младите насаждения;• охраняват от горски пожари;• режат, подрязват и почистват клони от дървета като нарязват на трупи добитата дървесина;• отсичат и нарязват дървета с ръчни верижни триони;• събират семена и засаждат фиданки;• извършват дребни	– Квалифициран горски работник – 6210
------	---	---------------------------------	--	---	---------------------------------------

				поддържат горски пътища, постройки и съоръжения .Примерни длъжности в единичната група:– Секач– Работник, горско стопанство– Сезонен работник, горското стопанство– Общ работник, горско стопанство		
--	--	--	--	---	--	--

9216	4	Работници в риболова и развъждане то на аквакултури		<p>Работниците в риболова и развъждане то на аквакултури изпълняват елементарни и рутинни задачи при култивирането, отглеждането и улова на риба и други водни организми във вътрешни, крайбрежни и дълбоки морски води. Работниците в риболова и развъждане то на аквакултури изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • почистват морското дъно, култивират и хранят риба и мекотели; • събират водорасли, миди и други морски мекотели; • подготвят мрежи, риболовни принадлежности и друго оборудване; • обслужват риболовните принадлежности за улов на риба и други водни организми; • чистят, сортират и опаковат 		<p>– Фермер, рибовъд – 6221– Рибар, крайбрежни води – 6222– Рибар, вътрешни води – 6222– Рибар, дълбоки морски води – 6223– Тралмайстор – 6223</p>
------	---	---	--	---	--	--

				<p>други водни организми в лед и сол за съхраняване на улова;• чистят палубата и местата за съхранение на улова;• управляват въжета при акостиране на пристанища .Примерни длъжности в единичната група:– Работник, рибно стопанство– Събирач, водорасли</p>		
--	--	--	--	--	--	--

93	2	РАБОТНИЦ И В ДОБИВНАТ А И ПРЕРАБОТ ВАЩАТА ПРОМИШЛ ЕНОСТ, СТРОИТЕЛ СТВОТО И ТРАНСПОР ТА		Работницит е в добивната и преработва щата промишлен ост, строи телството и транспорта изпълняват елементарн и и рутинни задачи в добива, производств ото, строителств ото, транспорта и складиране то и карат превозни средства с ръчно и педално управление или с животинска тяга.Работн иците в добивната и преработва щата промишлен ост, строител- ството и транспорта изпълняват следните основни задачи: с ръчни инструмент и копаят дупки и разстилат изкопаните пясък, пръст, чакъл или друг материал; ръчно сортират, товарят, разтоварват , преместват и складират материали, продукти,		
----	---	---	--	--	--	--

				<p>товари; почистват машини, оборудване, инструмент и и работното пространств о; ръчно опаковат и разопаковат материали и продукти, ръчно пълнят контейнери и зареждат рафтове с продукти; карат превозни средства с ръчно и педално управление или с животинска тяга. Този подклас включва следните групи: 931 Работници в добивната промишлен ост и строителств ото 932 Работници в преработва щата промишлен ост 933 Работници в транспорта и складиране то</p>		
--	--	--	--	--	--	--

931	3	Работници в добивната промишленост и строителството		Работниците в добивната промишленост и строителството изпълняват елементарни и рутинни задачи в добива и строителството. Работниците в добивната промишленост и строителството изпълняват следните основни задачи: с ръчни инструменти копаят и запълват дупки, канали и изкопи; разстилат изкопаните пясък, пръст, чакъл или друг материал; сортират, товарят, разтоварват, складираат и преместват инструменти, материали и оборудване; почистват машини, оборудване, инструменти и работното пространство. Тази група включва следните единични групи: 9311 Работници в мини и		
-----	---	---	--	---	--	--

				2 Работници по строителств о и поддържане на пътища, язовири идруги строителни съоръжения 9313 Работници по строителств о на сгради		
--	--	--	--	---	--	--

9311	4	Работници в мини и кариери		<p>Работниците в мини и кариери изпълняват рутинни задачи в мините и кариерите. Работниците в мини и кариери изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • помагат при поддържането на машини, оборудване и инсталации в мини и кариери; • сглобяват и разглобяват минното оборудване; • премахват тунелните подпори от изоставените участъци на мини и кариери; • премахват опасностите в мини и кариери; • преместват добитите полезни материали и оборудването от работния участък след завършване на работата по извличане, като отстраняват отпадъците и почистват от камъни; • почистват машини, оборудване, инструменти и 		<p>– Сондър – 8111– Миньор – 8111– Машинен оператор, дълбаене (мина) – 8111– Работник, кариера – 8111– Оператор, оборудване за изтегляне (нефтени и газови кладенци) – 8113– Оператор, сондажно оборудване (кладенци) – 8113</p>
------	---	----------------------------	--	---	--	---

				<p>тесъоръжен ия;• сортират, товарят, разтоварват , подреждат и съхраняват инстру- менти, материали и оборудване, използвани от други работници мини и кариери.При мерни длъжности в единичната група:– Работник, мини– Работник- копач, кариери– Работник, извозване и доставка– Работник, обслужващ спомагател ни съоръжения (добива и обогатяване то на суровини)</p>		
--	--	--	--	--	--	--

9312	4	Работници по строителство и поддържане на пътища, язовири и други строителни съоръжения		Работниците по строителство и поддържане на пътища, язовири и другостроителни съоръжения изпълняват рутинни задачи при строителството и поддържането на автомагистрали, релсови пътища, язовири и други строителни съоръжения. Работниците по строителство и поддържане на пътища, язовири и другостроителни съоръжения изпълняват следните основни задачи:• с ръчни инструмент и копаят и запълват дупки, канали и изкопи;• изкопават и разстилат чакъл и подобни материали;• режат камъни, бетонни и битумни повърхности и с помощта на пневматичен чук;• товарят и разтоварват строителни		
------	---	---	--	--	--	--

				изкопан материал и оборудване, преместват с ръчни колички и ръчни товарни платформи; • почистват работното пространство. Примерни длъжности в единичната група:– Работник, строителство– Работник, поддръжка на язовири– Работник, поддръжка на пътища– Ринач-копач		
--	--	--	--	--	--	--

9313	4	Работници по строителство на сгради		Работниците по строителство на сгради изпълняват рутинни задачи при строителството или разрушаването на сгради. Работниците по строителство на сгради изпълняват следните основни задачи: <ul style="list-style-type: none">• почистват строителната площадка и изпълняват други елементарни задачи при разрушаването на сгради;• смесват, изливат и нанасят материали като бетон, замазка или хоросан;• с ръчни инструменти копаят и запълват дупки и изкопи;• разстилат пясък, пръст, чакъл и подобни материали;• товарят и разтоварват строителни материали, изкопан материал и оборудване, преместват с ръчни колички и ръчни товарни платформи;		– Строител, жилища – 7111– Зидар – 7112– Работник, разрушаване на сгради – 7119
------	---	-------------------------------------	--	--	--	---

				работното пространство. Примерни длъжности в единичната група:– Общ работник, строителство на сгради– Общ работник, разрушаване на сгради		
--	--	--	--	---	--	--

932	3	Работници в преработващата промишленост		Работниците в преработващата промишленост изпълняват елементарни и рутинни задачи в производството, като подпомагат работата на машинните оператори и монтажниците. Работниците в преработващата промишленост изпълняват следните основни задачи: ръчно опаковат материали и различни продукти; ръчно пълнят бутилки, кутии, торби и контейнери с продукти; ръчно етикетират продукти и контейнери; товарят и разтоварват превозни средства; пренасят стоки, материали и оборудване в работното пространство; почистват машини, оборудване и инструменти; ръчно сортират продукти или компоненти.		
-----	---	---	--	---	--	--

				включва следните единични групи:9321 Пакетировачи (ръчно)9329 Работници в преработващата промишленост, н.д.	
9321	4	Пакетировачи (ръчно)		<p>Пакетировачите ръчно мерят, опаковат и етикетират материали и продукти. Пакетировачите изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ръчно мерят, опаковат и запечатват материали и различни продукти; • ръчно пълнят бутилки, кутии, торби и контейнери с продукти; • ръчно поставят етикети на продукти, пакети и различни контейнери. <p>Примерни длъжности в единичната група:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Етикетировач (ръчно) – Пакетировач – Пълнач – Брояч, промишлен производител 	<p>– Машинен оператор, етикетиране – 8183</p> <p>– Машинен оператор, опаковане/увиване – 8183</p> <p>– Машинен оператор, бутилиране – 8183</p>

9329	4	Работници в преработващата промишленост, н.д.		В тази единична група се включват работници, некласифицирани другаде в група 932 Работници в преработващата промишленост. Те подпомагат работата на машинните оператори и монтажниците, и изпълняват ръчно елементарни и рутинни задачи в преработващата промишленост, без опаковане и етикетирание на готови продукти. Работниците в преработващата промишленост, н.д. изпълняват следните основни задачи:• пренасят стоки, материали, оборудване и изнасят готовите изделия;• товарят и разтоварват превозни средства, камиони и колички;• освобождават машините при блокиране, почистват машини, оборудване		
------	---	---	--	--	--	--

				инструменти; • ръчно сортират продукти или компоненти. Примерни длъжности в единичната група:– Сортировач, бутилки– Общ работник, промишлен остта– Разпределител, материали и полуфабрикати– Обслужващ работник, промишлен о производство		
--	--	--	--	---	--	--

933	3	Работници в транспорта и складирането		Работниците в транспорта и складирането карат велосипеди и подобни превозни средства и съоръжения с ръчно и педално управление или с животинска тяга за превоз на пътници или товари, разпределят стоки и багажи и зареждат рафтове. Работниците в транспорта и складирането изпълняват следните основни задачи: карат велосипеди и подобни превозни средства за превоз на пътници или товари; управляват превозни средства и съоръжения с животинска тяга за превоз на пътници или товари; ръчно разпределят стоки и товари и зареждат рафтове и витрини в магазини. Тази група включва следните единични		
-----	---	---------------------------------------	--	--	--	--

				Водачи на превозни средства с ръчно и педално управление 9332 Водачи на превозни средства и съоръжения с животинска тяга 9333 Товаро-разтоварачи 9334 Работници по зареждане на рафтове		
--	--	--	--	---	--	--

9331	4	Водачи на превозни средства с ръчно и педално управление		<p>Водачите на превозни средства с ръчно и педално управление карат велосипеди или подобни превозни средства за превоз на пътници или товари. Водачите на превозни средства с ръчно и педално управление изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • товарят или разтоварват стоки, помагат на пътници при качване или слизане от превозното средство; • карат превозното средство в желаната посока като спазват правилата за улично движение; • преглеждат частите на превозното средство за износване и повреди; • поддържат превозното средство, извършват малки ремонти и монтират резервните части; • събират такси. <p>Примерни длъжности в единичната група:–</p>		– Професионален спортист (велосипедист) – 3421– Водач, мотоциклет – 8321
------	---	--	--	---	--	--

				ст- Превозвач, лодка		
--	--	--	--	----------------------------	--	--

9332	4	Водачи на превозни средства и съоръжения с животинска тяга		Водачите на превозни средства и съоръжения с животинска тяга карат превозни средства теглени от животни за превоз на пътници или товари, както и съоръжения теглени от животни в селското стопанство. Водачите на превозни средства и съоръжения с животинска тяга изпълняват следните основни задачи:• впрягат животни към превозни средства или съоръжения ;• товарят или разтоварват стоки, помагат на пътници при качване или слизане от превозното средство;• карат превозни средства теглени от животни в желаната посока като спазват правилата за улично движение;• събират такси;• карат животни,	– Жокей – 3421
------	---	--	--	--	-------------------

				<p>вагони в мини или кариери;• карат животни впрегнати в селскостопански или други машини;• поддържат превозното средство, извършват малки ремонти и монтират резервните части;• грижат се и хранят животните.Примерни длъжности в единичната група:– Водач, превозно средство с животинска тяга– Файтонджия – Каруцар</p>		
--	--	--	--	--	--	--

9333	4	Товаро-разтоварачи		<p>Товаро-разтоварачите изпълняват задачи по опаковане, пренасяне, това-рене или разтоварване на мебели и други домакински предмети, товарят или разтоварват кораби, самолети и други превозни средства, носят и подреждат стоки в различни складове. Товаро-разтоварачите изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • опаковат офис или домакински мебели, машини, изделия или други товари с цел тяхното транспортиране; • носят стоки за товарене или разтоварване на камиони, вагони, кораби или самолети; • товарят и разтоварват зърно, въглища, пясък, багажи и други стоки чрез транспортни ленти, 		<p>– Оператор, краново – фартова техника – 8343– Водач (оператор), открита платформа с повдигащо устройство – 8344– Носач, багаж – 9621– Портиер (хотел) – 9621</p>
------	---	--------------------	--	--	--	--

				<p>други транспортни съоръжения ;• свързват гъвкави тръби между пристанищните инсталации и резервоарите на баржи, танкери и други товарни кораби за товарене и разтоварване на петрол, втечнени газове и други течности;• носят и подреждат стоки в складове и други помещения; • сортират товари преди товарене и разтоварване. Примерни длъжности в единичната група:– Товарач– Носач-товарач, стоки– Преносвач (ръчно)– Пристанищен хамалин</p>		
--	--	--	--	--	--	--

9334	4	Работници по зареждане на рафтове		Работниците по зареждане на рафтове подреждат и поддържат стоките чисти и наредени в супермаркети и други магазини за търговия на едро и дребно. Работниците по зареждане на рафтове изпълняват следните основни задачи: <ul style="list-style-type: none">• подреждат стоките на рафтове, специални търговски стелажи и кошове или по-обемистите предмети поставят директно на пода;• зареждат рафтове със стоки, като спазват правилото, стоките, чиито срок на годност изтича най-скоро да са поставени на предно място;• отстраняват стоки с изтекъл срок на годност;• поддържат ред на рафтовете, като подреждат разместените стоки;• отбелязват количествата		
------	---	-----------------------------------	--	--	--	--

				продадените стоки и изнасят необходимите стоки от склада;• насочват посетителите към рафтовете с търсените стоки;• получават, отварят, разопаковат и преглеждат за дефекти стоките, доставени от производители или дистрибутори. Примерни длъжности в единичната група:– Работник, зареждане на рафтове		
--	--	--	--	---	--	--

94	2	ПОМОЩНИЦИ ПРИ ПРИГОТВЯНЕТО НА ХРАНИ		Помощниците при приготвянето на храни помагат при приготвянето и приготвят полуфабрикати или напитки, почистват маси, кухни и мият съдове. Помощниците при приготвянето на храни изпълняват следните основни задачи: приготвят полуфабрикати или напитки като сандвичи, пици, пържени риба и картофи, салати и кафе; измиват, режат, измерват и смесват продукти за готвене; работят с кухненски уреди като грил, микровълнови фурни и други; почистват кухни, местата за приготвяне и сервиране на храни; почистват кухненски съдове и съдовете за сервиране. Този подклас включва следната група: 941		
----	---	-------------------------------------	--	--	--	--

				при приготвянет о на храни		
--	--	--	--	----------------------------------	--	--

941	3	Помощници при приготвянето на храни		Помощниците при приготвянето на храни помагат при приготвянето и приготвят полуфабрикати или напитки, почистват маси, кухни и мият съдове. Помощниците при приготвянето на храни изпълняват следните основни задачи: приготвят полуфабрикати или напитки като сандвичи, пици, пържени риба и картофи, салати и кафе; измиват, режат, измерват и смесват продукти за готвене; работят с кухненски уреди като грил, микровълнови фурни и други; почистват кухни, местата за приготвяне и сервиране на храни; почистват кухненски съдове и съдовете за сервиране. Тази група включва следните единични		
-----	---	-------------------------------------	--	--	--	--

				Помощници при приготвянето на храни в заведения за бързохране не9412 Кухненски помощници		
--	--	--	--	---	--	--

9411	4	<p>Помощници при приготвянето на храни в заведения за бързо хранене</p>	<p>Бележка :Професиите, които включват приготвяне на полуфабрикати, вземане на поръчки, сервиране на храни и напитки, калкулиране на цени и приемане на плащания за предоставената услуга се класифицират в 5246 Обслужващ персонал на хранителни щандове.</p>	<p>Помощниците при приготвянето на храни в заведения за бързо хранене приготвят полуфабрикати или напитки като сандвичи, пици, пържени риба и картофи, салати и кафе. Те могат да вземат поръчки от клиентите и да сервират на щандове или маси. Помощниците при приготвянето на храни в заведения за бързо хранене изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • приготвят полуфабрикати или напитки като сандвичи, пици, пържени риба и картофи, салати и кафе; • измиват, режат, измерват и смесват продукти за готвене; • работят с кухненски уреди като грил, микровълнови фурни, скари 		<p>– Главен готвач – 3434– Готвач – 5120– Обслужващ, салатен бар – 5246</p>
------	---	---	--	--	--	---

				<p>затоплят полуфабрикати;• почистват кухни, места за приготвяне на храни, готварски плотовеи съдове;• вземат поръчките и сервират храни и напитки в заведения за бързохранене, доставят храни;• поръчват и приемат доставки на продукти за приготвяне на храни;• спазват изискванията за санитарни, здравословни и безопасни условия на труд;• проверят приготвените полуфабрикати дали отговарят на изискванията за качество и количество. Примерни длъжности в единичната група:– Готвач, заведение за бързохранене– Помощник кухня, заведение за бързохранене</p>		
--	--	--	--	---	--	--

9412	4	Кухненски помощници		Кухненските помощници помагат при почистване на маси и кухни, мият съдове, приготвят продуктите за готвене и изпълняват други задачите помагат на работниците, които приготвят или сервират храни и напитки. Кухненските помощници изпълняват следните основни задачи:• почистват кухни, местата за приготвяне и сервиране на храни;• помагат на майстор-готвачите и на готвачите при приготвяне на храни като мият, белят, нарязват, измерват и смесват продуктите за готвене;• подготвят съдове за сервиране;• разопаковат, проверяват, претеглят и съхраняват доставените продукти в хладилници, фризери, шкафове или складове;•	– Готвач – 5120– Готвач, заведение за бързо хранене – 9411
------	---	---------------------	--	---	--

				прибират съдове и кухненски уреди;• приготвят, готвят, пекат и загряват отделни съставки на храните.При мерни длъжности в единичната група:– Мияч, съдове (ръчно)– Помощник, кухня (без домашен)– Работник, кухня		
--	--	--	--	---	--	--

95	2	УЛИЧНИ ТЪРГОВЦИ И РАБОТНИЦ И, ИЗВЪРШВА ЩИ УСЛУГИ НА УЛИЦАТА		Уличните търговци и работници, извършващ и услуги на улицата продават стоки (без храни за непосредств ена консумация) и предоставят разнообраз ни услуги на улицата и на други обществени места, например гари и други. Уличн ите търговци и работници, извършващ и услуги на улицата изпълняват следните основни задачи: купуват или изработват предмети за продажба; товарят, разтоварват и транспортир ат стоки за продажба; снабдяват се с материали, необходими за изпълнение на услуги; предлагат стоки или услуги на улицата; почистват и лъскат обувки; почистват стъкла на автомобили на улицата; изпълняват поръчки;		
----	---	---	--	--	--	--

				<p>паркиране и осигуряват безопасността на моторните превозни средства по време на отсъствието на водача; раздават брошури и безплатни вестници; получават незабавно заплащане. Този подклас включва следните групи:951 Работници, извършващи услуги на улицата952 Улични продавачи на хранителни стоки</p>		
--	--	--	--	---	--	--

951	3	Работници, извършващ и услуги на улицата		Работниците, извършващ и услуги на улицата и на други обществени места, почистват обувки, мият стъкла на автомобили; изпълняват поръчки, грижат се за имущество и предлагат други услуги, изпълняван и на място. Работниците, извършващ и услуги на улицата изпълняват следните основни задачи: снабдяват се с материали необходими за изпълнение на услугите; предлагат услуги на улицата; почистват и лъскат обувки; почистват стъкла на автомобили на улицата; изпълняват поръчки; помагат при паркиране и осигуряват безопасността на моторните превозни средства по време на отсъствието на водача; раздават брошури и		
-----	---	--	--	---	--	--

				вестници; получават незабавно заплащане. Тази група включва следната единична група:9510 Работници, извършващ и услуги на улицата		
--	--	--	--	---	--	--

9510	4	Работници, извършващи услуги на улицата		Работниците, извършващи услуги на улицата и на други обществени места, почистват обувки, мият стъкла на автомобили; изпълняват поръчки, грижат се за имущество и предлагат други услуги, изпълнявани на място. Работниците, извършващи услуги на улицата изпълняват следните основни задачи:• снабдяват се с материали необходими за изпълнение на услугите;• предлагат услуги на улицата;• почистват и лъскат обувки;• почистват стъкла на автомобили на улицата;• изпълняват поръчки;• помагат при паркиране и осигуряват безопасността на моторните превозни средства по време на отсъствието на водача;• раздават		– Обслужващ, бензиностанция/газостанция – 5245– Разносвач – 9621
------	---	---	--	---	--	--

				бесплатни вестници;• получават незабавно заплащане. Примерни длъжности в единичната група:– Ваксаджия– Пазач, невъоръжен а охрана– Лепач на афиши– Разпространител на бесплатни вестници и брошури		
--	--	--	--	--	--	--

952	3	Улични продавачи на нехранителни стоки		Уличните продавачи на нехранителни стоки продават обикновено ограничен асортимент от стоки на улици и на други обществени места, например гари, кина и театри. Уличните продавачи на нехранителни стоки изпълняват следните основни задачи: купуват, получават или изработват предмети за продажба; товарят, разтоварват и транспортират стоки за продажба до улици или други обществени места посредством кошници, куфари, табли, ръчни колички, велосипеди или подобни съоръжения; показват стоките или се провикват за да привличат вниманието на клиентите; предлагат стоки за		
-----	---	--	--	--	--	--

				на потенциални клиентина улицата или от къща на къща; получават незабавно заплащане. Тази група включва следната единична група:9520 Улични продавачи на хранителни стоки		
--	--	--	--	---	--	--

9520	4	Улични продавачи на нехранителни стоки		<p>Уличните продавачи на нехранителни стоки продават обикновено ограничен асортимент от стоки на улици и на други обществени места, например гари, кина и театри. Уличните продавачи на нехранителни стоки изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • купуват, получават или изработват предмети за продажба; • товарят, разтоварват и транспортират стоки за продажба до улици или други обществени места посредством кошници, куфари, табли, ръчни колички, велосипеди или подобни съоръжения; • показват стоките или се провикват за да привличат вниманието на клиентите; • предлагат стоки за 	<p>– Продавач, пазар – 5211– Продавач, улична сергия – 5211– Продавач, хранителни продукти – 5212– Разпространител на безплатни вестници и брошури – 9510</p>
------	---	--	--	--	--

				на потенциални клиенти на улицата или от къща на къща;• получават незабавно заплащане. Примерни длъжности в единичната група:– Амбулантен търговец– Продавач, вестници/списания/книги и други– Уличен продавач, нехранителни стоки		
--	--	--	--	--	--	--

96	2	РАБОТНИЦ И ПО СЪБИРАНЕ НА ОТПАДЪЦИ И СРОДНИ НА ТЯХ		Работницит е по събиране на отпадъци и сродни на тях събират, обработ-ват и възстановяв ат отпадъци от сгради, дворове, улици и други обществени места. Те почистват улици и други обществени места, доставят и разнасят куриерски пратки или изпълняват обща ниско квалифицир ана работа за домакинств а или учреждения. Работницит е по събиране на отпадъци и сродни на тях изпълняват следните основни задачи: събират, товарят и разтоварват отпадъци; метат улици, паркове и други обществени места; цепят дърва за горене; събират и носят дърва за горене, вода; багажи и колетни пратки; тупат		
----	---	--	--	---	--	--

				извършват друга обща ниско квалифицир ана работа. Този подклас включва следните групи: 961 Работници по събиране и сортиране на отпадъци 96 2 Други некласифиц ирани работници		
--	--	--	--	--	--	--

961	3	Работници по събиране и сортиране на отпадъци		Работниците по събиране и сортиране на отпадъци събират, обработват и възстановяват отпадъци от сгради, дворове, улици и други обществени места. Работниците по събиране и сортиране на отпадъци изпълняват следните основни задачи: събират, товарят и разтоварват отпадъци; метат улици, паркове и други обществени места; сортират и възстановяват отпадъци като хартия, стъкло, пластмаса или алуминий. Тази група включва следните единични групи: 9611 Работници по събиране на отпадъци 9612 Работници по сортиране на отпадъци 9613 Метачи и сродни на тях		
-----	---	---	--	--	--	--

9611	4	Работници по събиране на отпадъци		<p>Работниците по събиране на отпадъци събират и превозват отпадъците за обработка и рециклиране от сгради, дворове, улици и други обществени места. Работниците по събиране на отпадъци изпълняват следните основни задачи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • събират отпадъци, използвайки сметосъбирача и сметоизвозващата техника; • работят на камиони за сметоизвозване; • повдигат кофи за отпадъци и изсипват съдържанието им в камиони или по-големи контейнери; • разтоварват камиони за отпадъци. Примерни длъжности в единичната група: – Сметосъбирач 		– Шофьор (камион за сметосъбиране) – 8332– Събирач, отпадъци разделно – 9612
------	---	-----------------------------------	--	---	--	--

9612	4	Работници по сортиране на отпадъци		Работниците по сортиране на отпадъци откриват, събират и сортират изхвърлени предмети подходящи за рециклиране на сметища, депа за отпадъци, предприятия за рециклиране, от сгради, улици и други обществени места. Работниците по сортиране на отпадъци изпълняват следните основни задачи: <ul style="list-style-type: none">• преглеждат отпадъците и сортират подходящите за рециклиране от сметища, домакинства, търговски и промишлени помещения, улици и други обществени места;• сортират отпадъците по вид хартия, картон, стъкло, пластмаса, алуминий или други годни за рециклиране материали;• поставят		– Сметосъбирач – 9611– Метач – 9613
------	---	------------------------------------	--	---	--	--

				<p>е и предметите за рециклиран е в определени отделения и контейнери за съхранение и транспорт;• определят и отделят предмети като мебели, оборудване, машини или отделни компоненти, които са подходящи за повторна употреба или за ремонт;• транспортират материалите за рециклиране на ръка или с немоторизирани превозни средства;• продават материали за рециклиране или за повторна употреба.Примерни длъжности в единичната група:– Събирач, отпадъци разделно– Работник, рециклиран е на отпадъци</p>		
--	--	--	--	--	--	--

9613	4	Метачи и сродни на тях		Метачите и сродни на тях метат и почистват улици, паркове, аерогари, гари и други обществени места. Метачите и сродни на тях изпълняват следните основни задачи:• метат улици, паркове, аерогари, гари и други обществени места;• почистват сняг;• тупат килими;• почистват отпадъци, листа и сняг от пътното платно и прилежащите му площи. Примерни длъжности в единичната група:– Метач		
------	---	------------------------	--	--	--	--

962	3	Други неквалифицирани работници	Единичната група 9624 Носачи на вода и дърва за горене от Международната стандартна класификация на професиите – ISCO-08 не се използва в националната практика.	Другите неквалифицирани работници доставят куриерски пратки, изпълняват елементарни задачи по поддържане и дребни ремонти, зареждат машини за продажби и събират парите от тях, отчитат измервателни уреди, издават билети за паркиране или други цели. Другите неквалифицирани работници изпълняват следните основни задачи: цепят дърва за горене; почистват и поддържат сгради и прилежащите им площи и съоръжения; доставят и предават съобщения, пакети или други куриерски пратки в или между учреждения или други места; изпълняват задачи като пощенски куриери; издават и събират билети и пропуски; изчисляват		
-----	---	---------------------------------	--	--	--	--

				паркиране; зареждат машини за продажба и събират парите от тях; отчитат показания на електромер и, водомери или газомери. Та зи група включва следните единични групи: 9621 Куриери, разносвачи на колетни пратки и носачи 9622 Общи работници 9 623 Отчетници на измервател ни уреди и събирачи на монети и жетониот автомати 96 24 Носачи на вода и дърва за горене 9629 Други неквалифици рани работници, н.д.		
--	--	--	--	---	--	--

9621	4	Куриери, разносвачи на колетни пратки и носачи		Куриерите, разносвачит е на колетни пратки и носачите доставят и пре-дават съобщения, пакети и други колетни пратки във или между учреждения, на домакинств а или други места, или донасят багажи в хотели, гари и аерогари.Куриерите, разносвачит е на колетни пратки и носачите изпълняват следните основни задачи:• доставят съобщения, пакети или други колетни пратки във или между учреждения или на други места;• изпълняват задачи на пощенски куриери;• доставят различни стоки до и от предприятия, магазини, домакинств а и други места;• носят и донасят багажи в хотели, гари,		– Пощенски раздавач (пощальон) – 4412
------	---	--	--	---	--	--

				<p>другаде;• получават и маркират и багажи чрез попълване на приложени чековеза искане;• планират и следват най- ефективния път;• сортират пратките съобразно техните направлени я.Примерни длъжности в единичната група:– Разпредели тел, печата– Куриер– Куриер, служба/офи с– Носач, багаж</p>		
--	--	--	--	---	--	--

9622	4	Общи работници		Общите работници чистят, боядисват и поддържат сгради и прилежащите им площи и съоръжения, извършват дребни ремонти. Общите работници изпълняват следните основни задачи:• ремонтират счупени прозорци, врати, огради, маси, шкафове, бюфети и други;• сменят повредените предмети, например лампи за осветление;• поправят и боядисват вътрешни и външни повърхности и като стени, тавани и огради;• поправят врати и прозорци;• подменят гумичките на водни кранове;• поставят перила и парапети;• разтоварват въглища и дърва за горене, пренасят ги в мазета надомакинствата или учреждения. Примерни		
------	---	----------------	--	---	--	--

				единичната група:– Общ работник– Работник, сезонен		
--	--	--	--	--	--	--

9623	4	Отчетници на измервателни уреди и събирачи на монети и жетони от автомати		Отчетниците на измервателни уреди и събирачите на монети и жетони от автомати събират парите от машините за продажби, от броячите на паркингите и от други устройства, работещи с монети и жетони, отчитат показания на електромери, водомери или газомери. Отчетниците на измервателни уреди и събирачите на монети и жетони от автомати изпълняват следните основни задачи:• зареждат машините за продажби и събират парите от тях;• събират пари от броячите на паркингите и подобни устройства, работещи с монети и жетони;• отчитат показания на електромери, водомери или газомери;• поддържат		
------	---	---	--	--	--	--

				<p>ия за заредени стоки и събрани пари;• движат се по установен маршрут за записване на показанията на съответните броячи;• проверяват показанията в случай, че консумацията изглежда нереална и записват възможните причини за тези отклонения;</p> <ul style="list-style-type: none"> • проверяват измервателните уреди за нерегламентирано използване, повреди и неизправности, например повредени пломби и други.Примерни длъжности в единичната група:– Събирач, монети и жетони от автомати– Отчетник, измервателни уреди 		
9624	4	Носачи на вода и дърва за горене				

9629	4	Други неквалифицирани работници, н.д.		В тази единична група се включват работници, неквалифицирани другаде в клас 9 Професии, неизискващи и специална квалификация. Те издават и събират билети за вход или паркиране, подават дрехи на гардероби в заведения за посетители или спортни или развлекателни събития. Другите неквалифицирани работници, н.д. изпълняват следните основни задачи: • продават и събират билети или пропуски от посетителя на развлекателни събития; • преглеждат билетите или пропуските за установяване на тяхната автентичност; • водят посетителя до изхода, дават инструкции или оказват помощ		
------	---	---------------------------------------	--	--	--	--

				<p>случаи;• насочват посетителите към тоалетните, бара с напитки и закуски или телефона;• насочват шофьорите към паркинга за коли;• патрулират паркингите за да предотвратят щети по превозните средства или кражби на имущество;• калкулират таксата за паркинг и събират такси от потребителите;• определят съблекални, лични шкафчета или гардероби за събличане на посетителите на спортни зали и басейни.Примерни длъжности в единичната група:– Разпоредител, кино, театър и др.– Работник на паркинг– Работник, луна-парк– Работник, гардероб– Обслужващ работник, веселителен парк</p>		
--	--	--	--	--	--	--

0	1	ПРОФЕСИИ ВЪВ ВЪОРЪЖЕ НИТЕ СИЛИ		<p>Професиите във въоръженит е сили включват всички длъжности, заемани от военнослужещи. Военнослужещите са на служба във въоръженит е сили, включително и в спомагателни служби. Те не могат да заемат цивилни длъжности и са обект на военна дисциплина. Тук се включват военнослужещи от сухопътни войски, военноморски военновъздушни сили и други военни служби и институции. Този клас включва следните подкласове:</p> <p>01 Длъжности, заемани от офицери</p> <p>02 Длъжности, заемани от сержанти</p> <p>03 Длъжности, заемани от войници</p> <p>Този клас не включва:</p> <ul style="list-style-type: none"> • длъжности, заемани от цивилни служители в Министерство на отбраната 		
---	---	---	--	---	--	--

				държавни институции, свързани с отбраната• полицейски служители, без служителите във военна полиция• митнически и гранични инспектори или служители на други въоръжени граждански служби.		
--	--	--	--	---	--	--

01	2	ДЛЪЖНОСТ И, ЗАЕМАНИ ОТ ОФИЦЕРИ		<p>Офицерите във въоръжените сили ръководят и управляват военни организационни единици и/или извършват подобни задачи, характерни за граждански професии извън въоръжените сили. Този подклас включва военнослужещи с младши, старши и висши офицерски звания. Компетентното упражняване на повечето от професиите в този клас изисква минимум шестообразователно и квалификационно ниво, съгласно нивата, описани в Методологичните бележки по прилагането на НКПД-2011. Този подклас включва следните групи: 011</p> <p>Длъжности, заемани от офицери</p>		<p>– длъжности, заемани от цивилни служители в Министерството на отбраната и в други държавни институции, свързани с отбраната – полицейски служители, без служителите във военна полиция – митнически и гранични инспектори или служители на други въоръжени граждански служби.</p>
----	---	--	--	---	--	--

011	3	Длъжности, заемани от офицери		Офицерите във въоръженит е сили ръководят и управляват военни организационни единици и/или извършват подобни задачи, характерни за граждански професии извън въоръженит е сили. Този подклас включва военнослужещи с младши, старши и висши офицерски звания. Тази група включва следните единични групи: 0110 Длъжности, заемани от офицери		– длъжности, заемани от цивилни служители в Министерството на отбраната и в други държавни институции, свързани с отбраната – полицейски служители, без служителит е във военна полиция – митнически и гранични инспектори или служители на други въоръжени граждански служби.
-----	---	-------------------------------	--	--	--	--

0110	4	Длъжности, заемани от офицери		<p>Офицерите във въоръженит е сили ръководят и управляват военни организационни единици и/или извършват подобни задачи, характерни за граждански професии извън въоръженит е сили. Този подклас включва военнослужещи с младши, старши и висши офицерски звания. Офицерски звания, изисквани за заемане на офицерски длъжности във въоръженит е сили:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Генерал/Адмирал • Генерал-лейтенант/Вицеадмирал • Генерал майор/Контраадмирал • Бригаден генерал/Комодор • Полковник/Капитан I ранг • Подполковник/Капитан II ранг • Майор/Капитан III ранг • Капитан/Капитан-лейтенант • Старши лейтенант/С 		<p>– длъжности, заемани от цивилни служители в Министерството на отбраната и в други държавни институции, свързани с отбраната – полицейски служители, без служителит е във военна полиция – митнически и гранични инспектори или служители на други въоръжени граждански служби.</p>
------	---	-------------------------------	--	--	--	---

				лейтенант• Лейтенант/Л ейтенант• Младши лейтенант/ Младши лейтенант		
--	--	--	--	---	--	--

02	2	ДЛЪЖНОСТ И, ЗАЕМАНИ ОТ СЕРЖАНТИ		Лицата със сержантски звания и звания за офицерски кандидати във въоръжените сили налагат военна дисциплина и контролират дейността на военнослужещи с по-низши звания (включени в подклас 03) и/или извършват подобни задачи, характерни за граждански професии извън въоръжените сили. Компетентното упражняване на повечето от професиите в този клас изисква минимум първо образование и квалификационно ниво, съгласно нивата, описани в Методологичните бележки по прилагането на НКПД-2011. Този подклас включва следните групи: 021 Длъжности, заемани от сержанти		– длъжности, заемани от цивилни служители в Министерството на отбраната и в други държавни институции, свързани с отбраната – полицейски служители, без служителите във военна полиция – митнически и гранични инспектори или служители на други въоръжени граждански служби.
----	---	---	--	--	--	---

021	3	Длъжности, заемани от сержанти		Лицата със сержантски звания и звания за офицерски кандидати във въоръжените сили налагат военна дисциплина и контролират дейността на военнослужещи с по-низши звания (включени в подклас 03) и/или извършват подобни задачи, характерни за граждански професии извън въоръжените сили. Тази група включва следните единични групи: 0210 Длъжности, заемани от сержанти		– длъжности, заемани от цивилни служители в Министерството на отбраната и в други държавни институции, свързани с отбраната – полицейски служители, без служителите във военна полиция – митнически и гранични инспектори или служители на други въоръжени граждански служби.
-----	---	--------------------------------	--	--	--	---

0210	4	Длъжности, заемани от сержанти		<p>Лицата със сержантски звания и звания за офицерски кандидати във въоръжените сили налагат военна дисциплина и контролират дейността на военнослужещи с по-низши звания (включени в подклас 03) и/или извършват подобни задачи, характерни за граждански професии извън въоръжените сили. Сержантски звания и звания за офицерски кандидати, изисквани за заемане на сержантски длъжности във въоръжените сили:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Офицерски кандидат – 1-ви клас/Офицерски кандидат – 1-ви клас • Офицерски кандидат – 2-ри клас/Офицерски кандидат – 2-ри клас • Старшина/Мичман • Старши 		<ul style="list-style-type: none"> • длъжности, заемани от цивилни служители в Министерството на отбраната и в други държавни институции, свързани с отбраната • полицейски служители, без служителите във военна полиция • митнически и гранични инспектори или служители на други въоръжени граждански служби.
------	---	--------------------------------	--	---	--	---

				вен старшина• Сержант/Ст аршина I степен• Младши сержант/Ста ршина II степен	
03	2	ДЛЪЖНОСТ И, ЗАЕМАНИ ОТ ВОЙНИЦИ		В този подклас се включват длъжности, заемани от военнослуж ещи свойнишки звания. Те изпълняват специфични военни задачи и/или извършват подобни задачи, характерни за граждански професии извън въоръженит е сили. Този подклас включва следните групи: 031 Длъжности, заемани от войници	– длъжности, заемани от цивилни служители в Министерст во наотбранат а и в други държавни институции, свързани с отбраната– полицейски служители, без служителит е във военна полиция– митнически и гранични инспектори или служители на други въоръжени граждански служби.

031	3	Длъжности, заемани от войници		<p>В тази група се включват длъжности, заемани от военнослужещи свойнишки звания. Те изпълняват специфични военни задачи и/или извършват подобни задачи, характерни за граждански професии извън въоръжените сили. Тази група включва следните единични групи: 0310 Длъжности, заемани от войници</p>		<p>– длъжности, заемани от цивилни служители в Министерството на отбраната и в други държавни институции, свързани с отбраната – полицейски служители, без служителите във военна полиция – митнически и гранични инспектори или служители на други въоръжени граждански служби.</p>
-----	---	-------------------------------	--	---	--	--

0310	4	Длъжности, заемани от войници		<p>В тази единичната група се включват длъжности, заемани от военнос-лужещи с войнишки звания. Те изпълняват специфични военни задачи и/или извършват подобни задачи, характерни за граждански професии извън въоръжените сили. Войнишки звания, изисквани за заемане на войнишки длъжности във въоръжените сили:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ефрейтор 2-ри клас/Старш и матрос 2-ри клас • Ефрейтор 1-ви клас/Старш и матрос 1-ви клас • Редник 3-ти клас/Матрос 3-ти клас • Редник 2-ри клас/Матрос 2-ри клас • Редник 1-ви клас / Матрос 1-ви клас 		<p>- длъжности, заемани от цивилни служители в Министерството на отбраната и в други държавни институции, свързани с отбраната-полицейски служители, без служителите във военна полиция-митнически и гранични инспектори или служители на други въоръжени граждански служби.</p>
------	---	-------------------------------	--	---	--	--